

שבוע פרשת פינחס

(5 - 11 July 15)

י"ח - כ"ד תמוז תשנ"ה

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

ה' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין הוא בזמן תפילת שחרית, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משו"ת י"א שבט תשכ"ח)

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:
**מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחֲזוֹרָה בִּי נִשְׁמָתִי
 בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.**

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
 וְצִוֵּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:**

**וְהָעֶרֶב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, וּבְפִי
 כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ,
 וְצִאֲצֵאֵי כָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּלִנּוּ יוֹדְעֵי שְׂמֹךְ וְלוֹמְרֵי
 תוֹרָתְךָ לְשִׁמְחָה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְלַמֵּד תוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל
 הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, נוֹתֵן
 הַתּוֹרָה:**

**וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן וְאֶל־בְּנָיו
 לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:
 יִבְרַכְךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרְךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: יִשְׂאֵל
 יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלֹום:
 וַשְּׁמוֹ אֶת־שְׁמֵי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:**

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על ידי ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
 וְצִוֵּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין:**

הברכה השניה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלייד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
 וְצִוֵּנוּ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין:**

קריאת שמע

**שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יי אֱלֹהֵינוּ, יי אֶחָד:
 בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתָ לְעוֹלָם וָעַד:**

**וְאַהֲבָתָה אֶת יי אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל
 מַאֲדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶיךָ
 הַיּוֹם, עַל לִבְּךָ. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנְיֹךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
 וּבְלַכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ,
 וְהָיוּ לְטַמְּפַת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ.
 וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי, אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה
 אֲתֶכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֶיכֶם וּלְעַבְדוֹ, בְּכָל
 לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֵּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה
 וּמְלֻקֹּשׁ, וְאִסַּפְתִּי דִּגְנְךָ וְתִירְשְׁךָ וְצִהְרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדְךָ
 לְבַהֲמֹתֶיךָ, וְאִכְלָתָ וְשִׂבַּעְתָּ. הַשְּׁמְרוּ לָכֵם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם,
 וְסָרְתֶם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה
 אַף יי בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר וְהָאֲדָמָה לֹא
 תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאִבַּדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יי
 נָתַן לָכֵם. וְשָׁמַתֶם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם,
 וְקִשְׁרָתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל יַדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹמְפַת בֵּין עֵינֵיכֶם.
 וְלִמְדוֹתֶם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
 וּבְלַכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ
 וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמִי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
 נִשְׁפַּע יי לְאַבְתִּיכֶם לְתַת לָהֶם, בְּיַמֵּי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.**

**וַיֹּאמֶר יי אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם,
 וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַבְּנָף, פֶּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֵם לְצִיצִית,
 וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יי, וְעָשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא
 תִּתְּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זֵנִים
 אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְהִייתֶם
 קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם,
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהַיּוֹת לָכֵם לֵאלֹהִים, אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יי
 אֱלֹהֵיכֶם) אָמֵן.**

נכון לומר קודם התפילה:

**הַרְיֵנִי מִקַּבֵּל עָלַי מִצְוֹת עֲשֵׂה שֵׁל וְאַהֲבָתָה לְרַעְדָה כְּמוֹךָ
 מִצְוֶה לְהַתְּפִלָּל בְּתִפְלִין אֶת כָּל תְּפִילַת שַׁחֲרִית כּוּלָּל שִׁיעוֹר תְּהִלִּים כְּפִי שְׂמִתְחַלֵּק
 לַיְמֵי הַחוּדֶשׁ.**

**יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁבְנָה בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ.
 אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׂרָאֵל אֶת פָּנֶיךָ.**

כדאי לשכלל יחד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סודור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, הוֹשֵׁעַ - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקבל כפרם ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפשו, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראשית־תוכה "לה'") בצירוף שמם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחרותו וינחם בהדרו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בהדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייהפך ל"חדר ובית של צדקה".

קיד.

בו מבואר מפני מה זכה יהודה למלכות:

א בַּצֹּאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז: ב הֵיטָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו:
ג הַיָּם רָאָה וַיִּגַּם הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאַחֹר: ד הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבֻעוֹת כְּבַנְיָצָאן: ה מִהֲלֶךְ
הַיָּם כִּי תִגּוֹם הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאַחֹר: ו הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבֻעוֹת כְּבַנְיָצָאן: ז מִלִּפְנֵי אֲדוֹן
חֻלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ח הַהֶפְכִי הַצּוּר אַגְס־מַיִם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיְנו־מַיִם:

קמו.

תפילה על אריכות הגלות שיעשה למען שמו שלא יתחלל:

א לֹא לָנוּ | יְהוָה לֹא־לָנוּ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד עַל־חֲסִדֶּךָ עַל־אֲמַתְךָ: ב לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אִי־הָיָא אֱלֹהֵיהֶם: ג וְאֵלֵהֵנוּ בַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: ד עֲצִיבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם: ה פֶּה־לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינֵימָם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: ו אֲזִנִּים לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶף לָהֶם
וְלֹא יִרְחֹנוּ: ז יְדֵיהֶם | וְלֹא יִמְיִשּׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ לֹא־יִהְיֶהוּ בְּגִרוֹנָם: ח כְּמוֹתֵם יִהְיוּ
עֹשִׂיהֶם כָּל אֲשֶׁר־בָּטַח בָּהֶם: ט יִשְׂרָאֵל בָּטַח בַּיהוָה עֲזָרָם וּמִגִּנָּם הוּא: י בֵּית אֲהֲרֹן בָּטְחוּ
בַּיהוָה עֲזָרָם וּמִגִּנָּם הוּא: יא יִרְאִי יְהוָה בָּטְחוּ בַּיהוָה עֲזָרָם וּמִגִּנָּם הוּא: יב יְהוָה זָכְרָנוּ יִבְרַךְ
יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אֲהֲרֹן: יג יְבָרֵךְ יִרְאִי יְהוָה הַקְּטָנִים עִם־הַגְּדֹלִים: יד יִסַּף
יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנוֹיְכֶם: טו בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאֶרֶץ: טז הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאֶרֶץ נָתַן לְבְנֵי־אָדָם: יז לֹא הִמְתִּים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָל־יַרְדֵי הוֹמָה:
יח וְאַנְחֵנוּ | נִבְרַךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יָהּ:

המשך ביאור למסכת נדרים ליום שבת קודש עמ' א

16 לִישָׁנָא אֲחֵרִינָא אֲמַרְיָן לָהּ וְהַלְשׁוֹן הַשְּׁנִיָּה אוֹמֶרְתָּ, אֲמַר דְּבָא, לֹא
17 תִּיטָא מַעֲמָא – אַל תֹּאמַר שְׁטַעַם מִשְׁנַתֵּינוּ שְׁהַמְתַּנְהָ לֹא חִלָּה הוּא
18 מִפְּנֵי דְאֲמַר לִיָּה הַנּוֹתֵן לְמַקְבֵּל וְהֵינָן לְפָנֶיךָ אֵלֵא כְּדֵי שִׂיאֵכֵל אֲבָא,
19 וְרַק אַז הוּא דְאֶסְוֵר, מִשׁוּם שֶׁאֲמַר בְּלִשׁוֹן תְּנַאי שֶׁאֵינָה מִתְּנָה אֵלֵא
20 אִם יִבּוּא אֲבִיו וְיֵאכֵל, אֲכָל אִם אֲמַר לִיָּה הַנּוֹתֵן לְמַקְבֵּל, הֵן לְפָנֶיךָ
21 שְׂבִיבָא אֲבָא וְיֵאכֵל, וְלֹא אֲמַר בְּלִשׁוֹן תְּנַאי, הַמְתַּנְה חִלָּה וּמוֹתֵר
22 הָאֵב לְבוּא וְלֹאֲכֹל. אֲלֵא הָאֲמַת הִיא שֶׁאֵפִילוּ אִם אֲמַר לִיָּה הַנּוֹתֵן
23 לְמַקְבֵּל, הֵן לְפָנֶיךָ יֵבָא אֲבָא וְיֵאכֵל, בְּלֹא לִשׁוֹן תְּנַאי, אֵינָה מִתְּנָה
24 וְאֶסְוֵר הָאֵב לְאֲכֹל, מַאי מַעֲמָא – וְמָה הַטַּעַם שֶׁהַמְתַּנְה אֵינָה חִלָּה,
25 סְעוּדָתָּ מוֹכֶחֶת (מִמּוֹכִיחָה) עֲלֵיו שֶׁאֵין כּוֹונָתוֹ לְתַת בְּמִתְּנָה גְּמוּרָה
26 אֵלֵא בְּתַנְאִי, כִּיּוֹן שְׁדַבֵּר בְּרוּר הוּא שֶׁאֵין אָדָם נוֹתֵן לְאַחַר בְּמִתְּנָה
27 אֵת הַסְּעוּדָה שֶׁהֵכִין לְנִישׁוּאֵי בְּנוֹ. וְלִכֵּן גַּם אִם מִלְּשׁוֹנוֹ לֹא מִשְׁמַע
28 שְׁנוֹתָן בְּתַנְאִי, הֵרִי מַעֲשִׂיו מוֹכִיחִים שֶׁהוּא תְּנַאי גְּמוּר.

1 שבאמת המשנה מביאה את המעשה לחזק את הדין הנשנה לפניו.
2 בדין זה, שאם סופו מוכיח על תחילתו שלא התכוון למתנה גמורה
3 אין המתנה מועילה להתיר את האיטור, מביאה הגמרא שתי
4 לשונות בדעת רבא, באיזה אופן נחשב סופו מוכיח על תחילתו:
5 אֲמַר דְּבָא, מה ששינונו במעשה בית חורון שאין המתנה מועילה
6 והאיטור במקומו עומד, לֹא שָׁנוּ – לֹא נֹאמַר דִּין זֶה, אֲלֵא דְאֲמַר לִיָּה
7 הַנּוֹתֵן לְמַקְבֵּל בְּשַׁעַת מִתְּנָתוֹ, וְהֵינָן לְפָנֶיךָ אֲלֵא כְּדֵי שְׂבִיבָא אֲבָא,
8 שְׁדִיבִירוּ מוֹכִיחַ שֶׁאֵין הַמְתַּנְה אֵלֵא לְצוּרֵךְ זֶה בְּלִבְד וְלֹא מִתְּנָה
9 גְּמוּרָה, אֲכָל אִם אֲמַר לִיָּה הַנּוֹתֵן לְמַקְבֵּל, הֵרִינִי נוֹתֵן לְךָ אֵת הַחֲצֵר
10 וְהַסְּעוּדָה שֶׁהִיוּ לְפָנֶיךָ שְׂבִיבָא אֲבָא וְיֵאכֵל, אִף שֶׁהוֹכִיר שְׁמִטְרָתוֹ הִיא
11 כְּדֵי שִׂיאֵכֵל אֲבִיו בְּסְעוּדָה, מְכַל מְקוֹם לֹא הִתְּנָה עַל הַמְתַּנְה
12 שֶׁאֵינָה אֵלֵא לְכַךְ, אֵלֵא נָתַן לוֹ מִתְּנָה גְּמוּרָה, וּמִדְּעַתְּךָ הוּא דְאֲמַר
13 לִיָּה – כְּלוּמַר, כּוֹונָתוֹ לְוֹמַר שֶׁאֵתָּה (וְהַמְקַבֵּל) הִבְעֵלִים שֶׁל הַחֲצֵר
14 וְהַסְּעוּדָה וְהַדְּבַר תְּלוּי בְּרִצּוֹנְךָ, וְאִם תִּסְכִּים יִבּוּא אֲבִי וְיֵאכֵל
15 בְּסְעוּדָה.

מפתח כללי

- (א) סדר הנחת תפילין ב
- (ב) מזמורי תהלים קיד, קטו ג
- (ג) מאמר ד"ה איתא במדרש תילים
ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, היתשכ"ח ה
- (ד) שיחת שבת פרשת פינחס,
מברכים החודש מנחם-אב, היתשכ"ח יח
- (ה) לקוטי שיחות – פרשת פינחס
(בלה"ק) כרך ח כח
- (ו) ילקוט לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח
המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל לה
- (ז) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת פינחס לז
- (ח) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת פינחס לח
- (ט) שיעורי תהלים לשבוע פרשת פינחס פה
- (י) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת פינחס פו
- (יא) לוח "היום יום" לשבוע פרשת פינחס צו
- (יב) הלכה יומית לעיון ברמב"ם צח
- שיעורי רמב"ם**
- (יג) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת פינחס קא
- (יד) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת פינחס קלד
- (טו) – ספר המצוות לשבוע פרשת פינחס קמו
- (טז) נביאים וכתובים
ישעיה פרק ח, משלי פרק יד-טו קמח
- (יז) משניות – מסכת נגעים
ביאור קהתי קנ
- (יח) עין יעקב מסכת יומא קנח
- (יט) מסכת נדרים עם ביאורים
מדף מב עד דף מח קנט
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- (כ) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציונים
אדמו"ר הזקן קפח
- (כא) שולחן ערוך הלכות שבת לפי לוח רב יומי
אדמו"ר הזקן קפח
- (כב) לקוטי תורה
אדמו"ר הזקן קצא
- (כג) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי קצב
- (כד) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו
אדמו"ר ה"צמח צדק" קצב
- (כה) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהר"ש קצג
- (כו) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהרש"ב קצד
- (כז) ספר המאמרים תרצ"ז
אדמו"ר מוהרי"צ קצו
- (כח) ספר השיחות היש"ת-תש"א בלה"ק
אדמו"ר מוהרי"צ קצז
- (כט) אגרות קודש
אדמו"ר מוהרי"צ קצז
- (ל) רמב"ם הלכות בית הבחירה רב
- (לא) ביאורים לפרקי אבות פרק א רד
- (לב) חומש לקריאה בציבור לשבת פרשת פינחס רה
- (לג) לוח זמנים לשבוע פרשת פינחס ריד
- (לד) סדר מצות הדלקת נרות לערב שבת קודש רטו

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

42 שבני ישראל עושים גורמות שהקדוש-ברוך-הוא יקיים את המצוות **יש ב'**
43 **פירושים ואופנים**⁶ כלומר שני פירושים שהם למעשה שני אופנים.
44 ה**'א'**, הפירוש והאופן הראשון הוא **שֶׁהַמְצוֹת שְׁלַמְעֵלָה פּוֹעֲלוֹת**
45 **שְׁיִהְיוּ הַמְצוֹת שְׁלַמְטָה** כלומר שהקשר בין המצוות שבני ישראל

46 עושים לקיום המצוות של הקדוש-
47 ברוך-הוא הוא מלמעלה למטה,
48 התחלת העניין היא למעלה, בקיום
49 המצוות של הקדוש-ברוך-הוא,
50 והתוצאה היא קיום המצוות על-ידי בני

51 ישראל למטה. **וְהַב'**, הפירוש והאופן
52 השני הוא **שְׁעַל-יְדֵי קִיּוּם**
53 **הַמְצוֹת** על-ידי בני ישראל **לְמַטָּה**
54 **נַעֲשֶׂה עֲנֵן הַמְצוֹת שְׁלַמְעֵלָה.**

55 **וּבְמֵאמָרָה זֶה** דיבור המתחיל "איתא
56 במדרש תילים" **מְבַאֵר כְּפִירוֹשׁ**
57 **וְאוֹפֵן הַב'** האמור, היינו שקיום
58 המצוות למטה גורם את קיום המצוות

59 למעלה, **וְנִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי**
60 **שְׁיִשְׂרָאֵל מְנִיחִים תְּפִלִּין**
61 למטה, **הָרִי הֵם גּוֹרְמִים לְהִיּוֹת**
62 **הַקֶּבֶה מְנִיחַ תְּפִלִּין** למעלה,

63 ולהלן יתבאר הקשר של הנחת תפילין
64 למטה ולמעלה ללימוד התורה.
65 **וּמִמְשִׁיף לְבָאֵר מָה שְׁאֲמָרוּ**
66 **רַבּוֹתֵינוּ וְז"ל**⁷ **תְּפִלִּין דְּמֵאֲרֵי**
67 **עֲלָמָא מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, תְּפִלִּין**

68 של ארון העולם, הקדוש-ברוך-הוא,
69 מה כתוב בהם? ועל כך בא המענה
70 **וּמִי כְּעַמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד**
71 **בְּאֶרֶץ**⁸ **וְנִכְמְבָאָר גַּם בְּדַבּוּר-**

72 **הַמִּתְחִיל** המאמר הפותח במאמר זה
73 של חכמינו ז"ל **תְּפִלִּין דְּמֵאֲרֵי**
74 **עֲלָמָא תְּרַנְנָג**⁹ **(שְׁאֲמָר כ"ק**

75 **הַמְצוֹת לְמַטָּה נַעֲשֶׂה עֲנֵן הַמְצוֹת שְׁלַמְעֵלָה.** **וּבְמֵאמָרָה זֶה מְבַאֵר כְּפִירוֹשׁ וְאוֹפֵן**
76 **הַב'**, **וְנִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי שְׁיִשְׂרָאֵל מְנִיחִים תְּפִלִּין, הָרִי הֵם גּוֹרְמִים לְהִיּוֹת**

77 **הַקֶּבֶה מְנִיחַ תְּפִלִּין.** **וּמִמְשִׁיף לְבָאֵר מָה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְז"ל**⁷ **תְּפִלִּין דְּמֵאֲרֵי**
78 **עֲלָמָא מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, וּמִי כְּעַמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ**⁸ **וְנִכְמְבָאָר גַּם**
79 **בְּדַבּוּר-הַמִּתְחִיל תְּפִלִּין דְּמֵאֲרֵי עֲלָמָא תְּרַנְנָג**⁹ **(שְׁאֲמָר כ"ק**

1 **אֵיתָא כְּתוּב בְּמִדְרָשׁ עַל סֵפֶר תִּילִים**¹ (קיצור של תהילים), **רַבִּי**
2 **אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקֶּבֶה, רַבּוֹנוֹ-שֶׁל-**
3 **עוֹלָם, רוֹצִים אָנוּ לִיַּעַב בְּתוֹרַה יוֹמָם וְלַיְלָה** בהתאם לציווי
4 "והגית בו יומם ולילה" **אֲכַל אֵין לָנוּ פְּנָאֵי** אנחנו לא פנויים ללימוד

5 התורה תמיד (בגלל העיסוק בפרנסה),
6 **אָמַר לָהֶם הַקֶּבֶה קִיּוּמוֹ**
7 **מְצוֹת תְּפִלִּין וּמַעֲלָה אָנִי**
8 **עֲלֵיכֶם פְּאִילוֹ אַתֶּם יַגְעִים**

9 **בְּתוֹרַה יוֹמָם וְלַיְלָה.** **וּמִדִּיק**
10 **בְּזָה בְּמֵאמָר חֲסִידוֹת דְּבּוּר-**
11 **הַמִּתְחִיל אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ**
12 **תִּילִים**² **שְׁאֲמָר כ"ק מורי וחמי**

13 **אדמו"ר הרבי הריי"צ, (בַּעַל**
14 **הַגְּאוּלָּה** שיצא לחופשי ממאסר
15 ברוסיה ביום י"ב תמוז שנת תרפ"ו)
16 **בְּחִגִּיגַת הַבְּרַמְצוּה שְׁלוֹ**

17 **בִּי"ב תְּמוּז תְּרַנְנָג (שְׁזָהוּ**
18 **הַמֵּאמָר שְׁאֲמָרוּ אָבִיו, כ"ק**
19 **אֲדָמוּ"ר (מְהוֹרֶשׁ"ב) עַל**
20 **הַבְּרַמְצוּה שְׁלוֹ, בְּיוֹם כ'**

21 **מְרַחֲשׁוֹן תְּרַל"ד)**³ **וְהוּא מֵאמָר**
22 **שֶׁל אָבִיו, הַרְבֵּי מְהַר"ש, דְּלְכְּאוּרָה**
23 **צְרִיף לְהַבִּין מֵהוּ עֲנֵן מְצוֹת**

24 **תְּפִלִּין שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִפְטָרוּ**
25 **מְלִימוֹד הַתּוֹרָה, וּמָה עֲנִינָם**
26 **הַשִּׁיבוֹת שְׁלָהֶם, שֶׁל מְצוֹת תְּפִלִּין**
27 **וְהַחֻבָּה לְעִסוֹק בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה זֶה**

28 **לְזָה?**
29 **וּמְבַאֵר בְּזָה, עַל-פִּי מָה**
30 **שְׁכְּתוּב בְּמִדְרָשׁ**⁴ **עַל הַפְּסוּק**⁵
31 **מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב חוּקָיו**

32 **וּמִשְׁפָּטָיו לִישְׂרָאֵל, שְׁכְּאֲשֶׁר**
33 **יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים מְצוֹת, עַל-**
34 **יְדֵי-זֶה גּוֹרְמִים שְׁיַעֲשֶׂה**
35 **הַקֶּבֶה מְצוֹת אֵלוֹ וְלֹכֵן הַמְצוֹת**

36 **שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצוּוֶה אֶת בְּנֵי**
37 **יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת נִקְרָאוֹת "חוּקִיו",**
38 **הַחוּקִים שֶׁל, וְ"מִשְׁפָּטָיו", הַמִּשְׁפָּטִים**
39 **שֶׁל, כְּלוּמַר דְּבָרִים שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ**

40 **מִקִּיָּם, כְּבִיכּוֹל [וְלְהַעִיר,**
41 **שְׁכְּמֵאמָר רַז"ל זֶה שֶׁהַמְצוֹת**

בס"ד. שבת פרשת פינחס, מברכים החודש מנחם-אב, התשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

1 **אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ תִּילִים**¹, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר,**
2 **אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקֶּבֶה, רַבּוֹנוֹ-שֶׁל-**
3 **עוֹלָם, רוֹצִים אָנוּ לִיַּעַב בְּתוֹרַה יוֹמָם וְלַיְלָה אֲכַל**

4 **אֵין לָנוּ פְּנָאֵי, אָמַר לָהֶם הַקֶּבֶה קִיּוּמוֹ מְצוֹת**
5 **תְּפִלִּין וּמַעֲלָה אָנִי עֲלֵיכֶם פְּאִילוֹ אַתֶּם יַגְעִים**
6 **בְּתוֹרַה יוֹמָם וְלַיְלָה.** **וּמִדִּיק בְּזָה בְּמֵאמָר דְּבּוּר-**

7 **הַמִּתְחִיל אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ תִּילִים**² **שְׁאֲמָר כ"ק**
8 **מו"ח אדמו"ר (בַּעַל הַגְּאוּלָּה) בְּחִגִּיגַת הַבְּר-**
9 **מְצוּה שְׁלוֹ בִּי"ב תְּמוּז תְּרַנְנָג (שְׁזָהוּ הַמֵּאמָר**

10 **שְׁאֲמָרוּ אָבִיו, כ"ק אֲדָמוּ"ר (מְהוֹרֶשׁ"ב) עַל**
11 **הַבְּרַמְצוּה שְׁלוֹ, בְּיוֹם כ' מְרַחֲשׁוֹן תְּרַל"ד)**³,
12 **דְּלְכְּאוּרָה צְרִיף לְהַבִּין מֵהוּ עֲנֵן מְצוֹת תְּפִלִּין**

13 **שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִפְטָרוּ מְלִימוֹד הַתּוֹרָה, וּמָה עֲנִינָם**
14 **לְזָה. וּמְבַאֵר בְּזָה, עַל-פִּי מָה שְׁכְּתוּב**
15 **בְּמִדְרָשׁ**⁴ **עַל הַפְּסוּק**⁵ **מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב חוּקָיו**

16 **וּמִשְׁפָּטָיו לִישְׂרָאֵל, שְׁכְּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים**
17 **מְצוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה גּוֹרְמִים שְׁיַעֲשֶׂה הַקֶּבֶה מְצוֹת**
18 **אֵלוֹ [וְלְהַעִיר, שְׁכְּמֵאמָר רַז"ל זֶה יש ב' פִּירוּשִׁים**

19 **וְאוֹפֵנִים**⁶. **הָא', שֶׁהַמְצוֹת שְׁלַמְעֵלָה פּוֹעֲלוֹת**
20 **שְׁיִהְיוּ הַמְצוֹת שְׁלַמְטָה. וְהַב', שְׁעַל-יְדֵי קִיּוּם**

21 **הַמְצוֹת לְמַטָּה נַעֲשֶׂה עֲנֵן הַמְצוֹת שְׁלַמְעֵלָה.** **וּבְמֵאמָרָה זֶה מְבַאֵר כְּפִירוֹשׁ וְאוֹפֵן**
22 **הַב'**, **וְנִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי שְׁיִשְׂרָאֵל מְנִיחִים תְּפִלִּין, הָרִי הֵם גּוֹרְמִים לְהִיּוֹת**
23 **הַקֶּבֶה מְנִיחַ תְּפִלִּין.** **וּמִמְשִׁיף לְבָאֵר מָה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְז"ל**⁷ **תְּפִלִּין דְּמֵאֲרֵי**

24 **עֲלָמָא מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, וּמִי כְּעַמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ**⁸ **וְנִכְמְבָאָר גַּם**
25 **בְּדַבּוּר-הַמִּתְחִיל תְּפִלִּין דְּמֵאֲרֵי עֲלָמָא תְּרַנְנָג**⁹ **(שְׁאֲמָר כ"ק אֲדָמוּ"ר**

(1) עה"פ (א, ב) כי אם בתורת. (2) סה"מ תש"ח ע' 271 ואילך. (3) ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בקונטרס "בר מצוה - תרנ"ג" (קה"ת, תש"ס) ע' טו ואילך. הוספות לספר השיחות תרפ"ח-תרצ"א (קה"ת, תשס"ב) ע' 271 ואילך. (4) שמו"ר פ"ל, ט. (5) תהלים קמז, יט. (6) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שכז. ד"ה ואלה המשפטים (תו"מ חני"ב ע' 85 ואילך). (7) ברכות ו, א. (8) דברי הימים-א יז, כא. (9) יצא לאור בקונטרס בפ"ע - קה"ת תשכ"ח, ואח"כ בסה"מ תרנ"ג ע' רלג ואילך.

ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ח

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אָדְמוֹר (מוֹהַרְש"ב) נִשְׁמְתוּ-עֵדָן בְּיוֹם הַבְּרִמָּצוּהַ, שֶׁל הַרְבִּי
2 הַרִי"צ, בְּעַל הַגְּאוּלָּה שֶׁל י"ב תַּמּוּז וְנִמְשָׁקָה אֲמִירְתּוֹ עַל-יַדֵּי הַרְבִּי
3 הַרִש"ב בְּכַמָּה פַעַמִּים ('הַמִּשְׁכִּים') בְּשַׁבְּעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה¹⁰ בְּמַהֲלָךְ
4 הַשְּׁבוּעָה שֶׁלֹּאחֵר יוֹם הַבְּרִמָּצוּהַ), שֶׁתְּפִלִּין נִקְרְאִים פָּאָר, כְּמוֹ
5 שֶׁתּוֹבֵב¹¹ פָּאָרְךָ חֲבוּשׁ עֲלֶיךָ,
6 דְקָאֵי וְהַכּוֹנֵנָה הִיא עַל תְּפִלִּין¹²,
7 וּכְתִיב¹³ בְּפֶסֶק נוֹסֵף יִשְׂרָאֵל
8 אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר, וְהִינֵנּוּ,
9 שֶׁהַפָּאָר דְתְּפִלִּין הוּא עַל-יַדֵּי
10 יִשְׂרָאֵל דְקָא וְהַרְבִּים תּוֹאמִים
11 לַמֵּאמֵר חֲכָמֵינוּ ז"ל הַאֲמֹר שְׁבַתְּפִלִין
12 שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוּפָע פֶּסֶק
13 הַמְדַבֵּר בְּשִׁבְחָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ
14 גַם מֵה שֶׁהַתְּפִלִּין נִקְרְאִים
15 טוֹטְפוֹת, דְּהִינּוּ לְפִי אֶחָד
16 הַפִּירוּשִׁים "טוֹטְפוֹת" מִשְׁמַעוּ
17 תְּכַשִּׁיטִין¹⁴, שֶׁעֲנִינָם הוּא
18 לְהוֹסִיף יוֹפִי וְתַפְאֶרֶת "פֶּאָר"
19 לְמִי שֶׁמְתַקֵּן וּמְתַקְּשֵׁט
20 בְּהֵם]. שֶׁעַל-פִּי־זֶה נִמְצָא
21 שֶׁעַל-יַדֵּי־זֶה שֶׁהַקֶּב"ה מְנִיחַ
22 תְּפִלִּין וְ"מִתְפָּאָר" בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל -
23 מִתְגַּדְּלִים וּמִתְעַלִּים יִשְׂרָאֵל.
24 וְעַל-דֶּרֶךְ מֵה שֶׁתּוֹבֵב¹⁵
25 הַשְּׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן
26 הַשָּׁמַיִם וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת
27 יִשְׂרָאֵל, שִׁישְׂרָאֵל נִרְאִים
28 לְפָנָיו לְדַבֵּר חֲשׁוֹב בְּדוֹגְמַת
29 הַגְּדוּלָּה וְהַחֲשִׁיבוּת הַנִּפְעֵלָת בְּבְנֵי
30 יִשְׂרָאֵל כֹּאשֶׁר הֵם מִשְׁמֵשִׁים תְּכַשִּׁיט
31 וְ"פֶאָר" לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶהוּ
32 הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּפֶסֶק וּמִי כְעַמְּךָ
33 כִּי־יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצֵךָ,
34 פִּירוּשׁ שֶׁהֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
35 מִמְּשִׁיכִים בְּחִינַת אֶחָד וְגוֹרָמִים
36 גִּילּוֹי אֲלוּקוֹת לְמַטֵּה בְּאַרְצֵךָ.
37 וְלֹא־חָרִי שֶׁמְבָאָר בְּמֵאמֵר אֵת
38 מַעְלַת לִימוּד הַתּוֹרָה, שֶׁעַל-
39 יַדֵּי־זֶה מִמְּשִׁיכִים בְּחִינַת
40 מוֹחִין הָעֲלִיּוֹנִים (תּוֹרָה שֶׁהִיא חֲכָמְתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁקֶדְמָה
41 לְעוֹלָם וּמִצַּד עֲצָמָה הִיא לְמַעַל מֵהָעוֹלָם) בְּמִדּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת (שֶׁחֵן

שֶׁרָשׁ מְקוֹר הָעוֹלָמוֹת), שִׁיחִיה בְּמִידוֹת תּוֹסַפֵּת גִּילּוֹי אֲלוּקוֹת מְבָאָר
שֶׁזֶהוּ גַם הַמִּשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל מֵה שְׁנוֹכַר לְעִיל שֶׁעַל-יַדֵּי קִיּוֹם
מִצְוֹת תְּפִלִּין נַעֲשֶׂה נִגְרָם וּנְפַעַל הָעֲנָנִין שֶׁהַקֶּב"ה מְנִיחַ
תְּפִלִּין, כִּי הַקֶּב"ה הַתּוֹאֵר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁ"קְדוּשׁ" מִשְׁמַעוֹ נִבְדַּל
וְנִעְלָה, וְ"בְרוּךְ" מִשְׁמַעוֹ יוֹרֵד וְנִמְשָׁךְ
לְמַטָּה, וְצִירוֹף שְׁנֵי הָעֲנִינִים שֶׁל
"קְדוּשׁ" וְנִבְדַּל עִם "בְּרוּךְ" וְנִמְשָׁךְ
הוּא בְּחִינַת זְעִיר-אֲנַפִּין
וְנוֹקְבָא (מִדּוֹת) דְאֲצִילוֹת
הַמִּידוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת נִקְרְאוֹת "זְעִיר
אֲנַפִּין", פְּנִים זְעִירוֹת, כִּי הָאוֹר הַמֵּאִיר
בְּמִידוֹת הוּא מוּעַט וּמְצוּמָצֵם לְגַבִּי
הָאוֹר הַמֵּאִיר בְּמוֹחִין, וְהַמִּידוֹת נִקְרְאוֹת
גַם "ז"א וְנוֹקְבָא", ("ז"א" הוּא (בְּעִיָקָר)
הַסְּפִירוֹת חֲסֵד-גְּבוּרָה-תְּפִירוֹת נִצְחָה
הוֹדִי־סוּד, וְ"נוֹקְבָא" הִיא (בְּעִיָקָר)
מִידַת הַמְּלָכוּת שֶׁנִּקְרְאָת כֵּךְ עַל-שֵׁם
שֶׁהִיא בְּחִינַת "מְקַבֵּל" לְעוֹמֵת "ז"א"
שֶׁהוּא בְּחִינַת "מִשְׁפִּיעַ" וְהַקֶּב"ה
מְנִיחַ תְּפִלִּין הוּא עֲנָנִין
הַמְּשַׁכֵּת וְהַתְּגַלּוֹת הַמּוֹחִין
בְּמִדּוֹת וְתוֹסַפֵּת אוֹר וְגִילּוֹי בְּמִידוֹת.
וְלָכֵן הָרִי זֶה הַנַּחַת תְּפִלִּין
שְׁפּוֹעֵלַת הַמִּשְׁכַּת מוֹחִין בְּמִידוֹת
בְּחִינַת אֶחָת תּוֹכֵן זֶה עִם
לִימוּד הַתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה,
שֶׁהוּא גַם כֵּן, כְּמוֹ הַנַּחַת תְּפִלִּין,
עֲנָנִין הַמְּשַׁכֵּת הַמּוֹחִין בְּמִדּוֹת
(שֶׁזֶהוּ גַם הַדְּיוּק בְּלִשׁוֹן הַבְּקָשָׁה
שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
"רוֹצִים אֲנִי לִיגַע בְּתוֹרָה" יוֹמָם
וְלַיְלָה, שֶׁהוּא עֲנָנִין הַמִּידוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת זְעִיר-אֲנַפִּין
וּמְלָכוֹת¹⁶, שֶׁהֵם שֵׁשׁ מִדּוֹת
עֲלִיּוֹנוֹת (חֲסֵד-גְּבוּרָה-תְּפִירוֹת-נִצְחָה
הוֹדִי־סוּד) דְּכְתִיב בְּהוֹ¹⁷ שְׁכָתוֹב
בְּהֵן, בְּשֶׁשֶׁת הַמִּידוֹת, שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
הָאָרֶץ, (וּכְפִי שְׁמוּבָא בְּחַסִּידוֹת בְּשֵׁם
הוֹוֵהר שְׁמִדְיוֹק לִשׁוֹן הַחֲתוּב "שֶׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה'" וְלֹא "בְּשֶׁשֶׁת", מוֹבֵן
שֶׁהַכּוֹנֵנָה לְשֶׁשֶׁת הַמִּידוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת) וּמִדַּת הַמְּלָכוֹת שֶׁהִיא הַמִּידָה

10 ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הנ"ל (קונטרס "בר מצוה" הנ"ל ס"ע כ ואילך. ספר השיחות שם ע' 277 ואילך);
"מפתח ספרי מאמרי ודרושי אדמו"ר מהורש"ב" (קה"ת תש"ט (ע' 11), תשמ"א (ע' סד)). (11 יחזקאל כד, יז. 12) ראה
ברכות יא, א. זח"ג רל, ב (ברע"מ). 13 ישעי' מט, ג. 14 ראה תיב"ע שמואל"ב א, י. סה"מ תרנ"ג שם. 15 תבוא כו, טו.
16 ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' סב ואילך. 17 תשא לה, כא. וראה זח"ג צד, ב.

איתא במדרש תילים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 השביעית מהמידות העליונות היא **כְּנֶגֶד יוֹם הַשְּׁבִיעִי**). ומה שכתוב
2 **כְּאֵילוֹ כו'**, מענה הקדוש-ברוך-הוא על בקשת בני ישראל "רוצים אנו
3 ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי" הוא – "קיימו מצות תפילין
4 ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגיעם בתורה", ולפי האמור לעיל שאכן תוכנה
5 של מצות תפילין שווה לתוכנה של
6 לימוד התורה (ושניהם הם עניין
7 המשכת המוחין במידות), מדוע מצוות
8 תפילין היא רק "כאילו" יגיעם בתורה
9 יומם ולילה ולא יותר? על כך בא
10 המענה שהדבר נחשב רק "כאילו" **כִּי
11 עַל-יְדֵי הַיְגִיעָה בַּתּוֹרָה הִיָּה**
12 **נִמְשָׁךְ** האור האלוקי שיווד ונמשך
13 ומתגלה מהמוחין למידות, ומאיר
14 בגלוי **בְּאֵוִיר הָעוֹלָם, וְאֵילוֹ**
15 **עַל-יְדֵי הַתְּפִלִּין נִמְשָׁכִים**
16 **הַמּוֹחִין** במידות רק **בַּשְּׂרָשׁ**
17 **וּמְקוֹר הַמְּהִינָה אֶת הָעוֹלָמוֹת**
18 אך לא בעולמות עצמן, **וּמִכָּל-**
19 **מְקוֹם** למרות שיש הבדל גדול בין
20 המשכת המוחין במידות על-ידי לימוד
21 התורה להמשכת המוחין במידות על-
22 ידי הנחת תפילין, בכל זאת מצוות
23 תפילין באה במקום היגיעה בתורה
24 יומם ולילה (כאשר "אין לנו פנאי")
25 **מֵעֵלָה אֲנִי עֲלִיכֶם כְּאֵילוֹ כו'**.
26 **(ב) אַךְ צְרִיף לְהִבִּין בְּקִלְלוֹת**
27 **תּוֹכֵן מֵאֲמַר יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי**
28 **הַקִּבְ"ה, רוֹצִים אָנוּ לִיְגַע**
29 **בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֲבָל אֵין**
30 **לָנוּ פְּנָאִי, דְּלְכְּאוּרָה, בִּין**
31 **שֵׁישׁ צִוּוּי וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם**
32 **וְלַיְלָה¹⁸, וְאֵין הַקִּבְ"ה בָּא**
33 **בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוּתוֹ¹⁹, וְאֵינוֹ**
34 **דוֹרֵשׁ מֵהֶם דְּבָרִים שְׂאֵין לָהֶם אֵת**
35 **הַיְכוּלָת לְעַמּוֹד בָּהֶם, הֲרֵי בְּדָאִי**
36 **שְׂיִכּוּלִים לְקַיֵּם צִוּוּי זָה,**
37 **וְאִם-בֵּן מַהִי טַעֲנַתָּם שְׂאִינִם**
38 **יְכוּלִים לְעַסּוֹק בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה**
39 **בְּנִימוּק שֶׁל אֵין לָנוּ פְּנָאִי, הֲרֵי**
40 **מֵאַחַר שֵׁישׁ צִוּוּי לְעַסּוֹק בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה בְּנִדָּם תְּלוּי הַדְּבָר לִפְנוֹת**
41 **אֶת עַצְמָם מִכָּל שְׂאָר הָעֲנִינִים וְלַהֲיוֹת פְּנוּיִים לְעַסּוֹק**
42 **בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה?**

(18 יהושע א, ח. וראה מנחות צט, ב. 19) ע"ז ג, א. 20) כתר שם טוב בהוספות סימן מח. וש"נ. 21) פינחס עט, ב ואילך. 22) ירמ' ב, ג - סיום וחותם ההפטרה ד' פינחס.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שהכתוב אומר "תבואתה" בה"א ולא "תבואתו" בוא"ו וכאילו נאמרו שתי
2 מילים תבואת ה' מְשַׁמַּע דִּישְׂרָאֵל הֵם רֵאשִׁית תְּבוּאֹת ה', כפי
3 שממשיך ומבאר.
4 וְהֵעֵינֵן בְּזֶה, שֶׁתְּבוּאֹת ה' קָאֵי עַל הַצְּמִיחָה דְּמִצִּיאֹת
5 הָעוֹלָמוֹת שֶׁהִתְהוּוּתָם הִיא
6 עַל-יְדֵי אוֹת ה', כְּמֵאֲמַר
7 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²³ עַל הַפְּסוּק²⁴
8 אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
9 בְּהַבְּרָאָם, שֶׁאֵת הַמִּילָה "בְּהַבְּרָאָם"
10 נִתַּן לַחֶלֶק וּלְקִרְוֹא בְּה' בְּרָאָם.
11 וְיִשְׂרָאֵל הֵם רֵאשִׁית תְּבוּאֹתָהּ,
12 הֵינּוּ שֶׁהֵם ה'רֵאשִׁית' הַהִתְחַלָּה
13 וְהַחֶלֶק הַחֲשׁוּב בִּיטוּר דְּכִרְיָאֵת
14 הָעוֹלָם²⁵, וְכֵמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ
15 ז"ל²⁶ עַל הַפְּסוּק בְּרֵאשִׁית²⁷
16 "בְּרֵא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"
17 שִׁישׁ לְדַרוּשׁ אֶת הַמִּילָה "בְּרֵאשִׁית"
18 כְּאִילוֹ נֹאמַר ב' רֵאשִׁית, וּפִירוּשׁ
19 הַדְּבָרִים הוּא שֶׁהַמְטֵרָה וְהַתְּכֵלִית שֶׁל
20 בְּרִיאַת הָעוֹלָם, "אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
21 הָאָרֶץ", הִיא בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה
22 שֶׁנֶּקְרְאָת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר²⁸
23 עַל הַתּוֹרָה ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית
24 דְּרַכּוֹ, וּבְשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל
25 שֶׁנֶּקְרְאוּ רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר²²
26 בַּפְּסוּק שְׁבוּ עוֹסֵק הַמֵּאֲמַר כֹּאן קִדְשׁ
27 יִשְׂרָאֵל לַהוֹי' רֵאשִׁית
28 תְּבוּאֹתָהּ. וְהֵינּוּ, שֶׁרֵאשִׁית
29 וְתְּכֵלִית הַהִתְחַלָּה וְהַסּוּף שֶׁל
30 הַכְּפֻנָּה הַמְטֵרָה וְהַתְּכֵלִית דְּכִרְיָאֵת
31 הָעוֹלָם הִיא בְּשִׁבְלֵי עֲבוֹדַתָּם
32 הַרוּחָנִית שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי
33 הַתּוֹרָה כְּלוּמַר, הַחִיבוּר בֵּין הַשְּׁנַיִם
34 עַל-יְדֵי-זֶה שְׁבִי יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים אֶת ה'
35 עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, הוּא הַכּוּוּנָה שֶׁבְּשִׁבְלֵי
36 ה' בְּרֵא אֶת הָעוֹלָם.
37 וְזֶהוּ גַם הַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל
38 מֵה שֶׁכְּתוּב²⁹ קְרוֹב הוֹי' לְכָל
39 קוֹרְאָיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ
40 בְּאֵמַת, וְהַכְּתוּב מְדַבֵּר עַל לִימוֹד

1 לַהוֹי' רֵאשִׁית תְּבוּאֹתָהּ, כְּתִיב,
2 מְשַׁמַּע דִּישְׂרָאֵל הֵם רֵאשִׁית תְּבוּאֹת ה'. וְהֵעֵינֵן
3 בְּזֶה, שֶׁתְּבוּאֹת ה' קָאֵי עַל הַצְּמִיחָה דְּמִצִּיאֹת
4 הָעוֹלָמוֹת שֶׁהִתְהוּוּתָם הִיא עַל-יְדֵי אוֹת ה',
5 כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²³ עַל הַפְּסוּק²⁴ אֲלֵה
6 תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, בְּה' בְּרָאָם.
7 וְיִשְׂרָאֵל הֵם רֵאשִׁית תְּבוּאֹתָהּ, הֵינּוּ שֶׁהֵם
8 ה'רֵאשִׁית' דְּכִרְיָאֵת הָעוֹלָם²⁵, וְכֵמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ
9 ז"ל²⁶ בְּרֵאשִׁית²⁷ ב' רֵאשִׁית, בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה
10 שֶׁנֶּקְרְאָת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר²⁸ ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית
11 דְּרַכּוֹ, וּבְשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּקְרְאוּ רֵאשִׁית,
12 שֶׁנֶּאֱמַר²² קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַהוֹי' רֵאשִׁית תְּבוּאֹתָהּ.
13 וְהֵינּוּ, שֶׁרֵאשִׁית וְתְּכֵלִית הַכְּפֻנָּה דְּכִרְיָאֵת הָעוֹלָם
14 הִיא בְּשִׁבְלֵי עֲבוֹדַתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה.
15 וְזֶהוּ גַם מֵה שֶׁכְּתוּב²⁹ קְרוֹב הוֹי' לְכָל קוֹרְאָיו
16 לְכָל אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ בְּאֵמַת, וְאֵין אֵמַת אֲלֵא
17 תּוֹרָה³⁰, דְּאֵף שֶׁצִּירֵף לַהֲיוֹת הַקְּדָמַת עֲבוֹדַת
18 הַתְּפִילָּה שֶׁפּוֹעֵלַת עֵינֵן הַבִּיטוּל, מְפַלֵּ-מְקוֹם
19 עֵיקַר הָעֲבוּדָה הִיא בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה דְּוָקָא, שֶׁזֶּהוּ
20 עֵינֵן בְּרֵאשִׁית, ב' רֵאשִׁית, יִשְׂרָאֵל וְתּוֹרָה, כְּפִי
21 שֶׁמֵּתְאָחֲדִים וְנִעְשִׂים תִּיבָה אַחַת, וְהֵינּוּ לְפִי
22 שִׁישְׂרָאֵל אוֹרִיתָא וְקוּדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא כּוּלָּא
23 חַדִּישׁ³¹, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁלָמַת כְּפֻנַת הַבְּרִיאָה, שֶׁזֶּהוּ
24 בְּרֵאשִׁית, בְּשִׁבְלֵי ב' רֵאשִׁית. וְכֵן מֵה
25 שֶׁאֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל "רוֹצִים אֲנִי לִיגַע בַּתּוֹרָה" דְּוָקָא,
26 כִּי הַפְּעוּלָה בְּעוֹלָם לְהַשְׁלִים אֶת כְּפֻנַת הַבְּרִיאָה
27 הִיא עַל-יְדֵי הַיְגִיעָה בַּתּוֹרָה דְּוָקָא, בְּחִינַת
28 רֵאשִׁית. וְכֵמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר לְעִיל³² בְּכַאוּר דְּכִרְיָ
29 הַמְּדַרְשׁ³³ עַל הַפְּסוּק³⁴ כִּי מֵרֵאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ,
30 מִתְּחִלָּה הִזָּה הַמְּקוֹם מְבַקֵּשׁ לְכוּנֵן הָעוֹלָם כּו',

(23) מנחות כט, ב. פרש"י בראשית ב, ד. (24) בראשית שם. (25) ראה גם לקו"ת פרשתנו עח, ב. (26) הובא בפירש"י ורמב"ן בראשית א, א. (27) בראשית שם. (28) משלי ח, כב. (29) תהלים קמה, יח. (30) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. איכ"ר פתיחתא ב. תקו"ז תכ"א (ג, א). (א). וראה ברכות ה, ריש ע"ב. וראה לקו"ת פינחס שם. (31) ראה זח"ג עג, א. (32) בד"ה כי מראש צורים ד"ב תמוז פ"ו (לעיל ס"ע 192 ואילך). (33) שמור"ר פט"ו, ז. (34) בלק כג, ט.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מראש צורים אָרְאָנוּ, מִתְחַלָּה הִיָּה הַמְקוֹם מִבְּקֵשׁ לְכוֹנֵן
 2 הָעוֹלָם כּוֹי, (וכן אמרו במדרש: מתחלה היה המקום מבקש לכוון העולם
 3 ולא היה מוצא (מקום מתאים לכך), עד שעמדו האבות. משל למלך שהיה
 4 מבקש לבנות מדינה, גור וחפשו מקום לבנות בו המדינה, בא ליתן את היסוד,
 5 והיו המים עולים מן התהום ולא היו
 6 מניחים לעשות את היסוד, שוב בא
 7 ליתן את היסוד במקום אחר והיו המים
 8 מהפכים, עד שבא במקום אחד ומצא
 9 שם צור גדול, אמר כאן אני קובע את
 10 המדינה, על הצורים הללו. כך מתחלה
 11 ... היה האלוקים מבקש לכוון עולמים
 12 ולא היו הרשעים מניחים ... כיוון
 13 שבאו האבות וזכו, אמר הקדוש-ברוך-
 14 הוא על אלו אני מכוון את העולם
 15 שנאמר כי לה' מצוקי ארץ וישת
 16 עליהם תבל, לכך כתיב כי מראש
 17 צורים אראנו) לְכוֹנֵן דִּיקָא,
 18 והמדרש מדייק ואומר "לכוון" ולא
 19 "לברוא" וכד', ללמדנו שְׁנוֹסֵף עַל
 20 עֶצֶם הַתְּהוּוֹת הָעוֹלָם (כפי
 21 שְׁעוֹלָם עַל מִילוּאוֹ נְבָרָא³⁵
 22 כעולם 'מלא' ומושלם), הִנֵּה
 23 הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן הוּא לְכוֹנֵן
 24 הָעוֹלָם, שבנוסף לעצם קיומו תהיה
 25 בו תוספת מעלה ושלמות שְׁהִנְהֵגַת
 26 הָעוֹלָם תְּהִיָּה בְּהֵתָאֵם לְפִנֵּי
 27 הַבְּרִיאָה, המטרה והתכלית
 28 שבשבילה נברא מלכתחילה, וְעֲנִין
 29 זֶה ה"כינון" והשלמות הנוספת של
 30 העולם נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הָעֲנִין
 31 דְ-מֵרָאשׁ צוּרִים אָרְאָנוּ כּוֹי,
 32 שְׁזָהוּ עֲנִין זֶה שֶׁל "ראש צורים" גַּם
 33 עֲנִין הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאת
 34 רֵאשִׁית.
 35 (ד) וּבְאֹר הָעֲנִין שְׁפִנֵּי
 36 הַבְּרִיאָה נִשְׁלַמַּת עַל-יְדֵי
 37 הַתּוֹרָה דִּיקָא, יותר מאשר על-ידי
 38 קיום המצוות וּבִן עַל-פִּי הַמְבַאֵר בְּדוּר־הַמִּתְחִיל אֵיתָא
 39 בְּמִדְרַשׁ תִּלִּים הַנִּלְל, שֶׁל שְׁנַת תַּרְנַ"ג, בְּבֹאֹר מַעְלַת הַתּוֹרָה
 40 שְׁקִדְמָה לְעוֹלָם, כְּמֵאֲמַר רַבּוּתֵינוּ ז"ל³⁶ אֲלֵפִים שָׁנָה קִדְמָה
 41 תּוֹרָה לְעוֹלָם, דְּפִירוּשׁ קִדְמָה אֵינוּ (רק) בְּזִמָּן, אֲלָא עֲנִין

הַקְּדִימָה הִיא קִדְמַת הַמַּעֲלָה יִתְרוֹן בְּאִיכוֹת (וּמִצַּד זֶה בְּגַלל
 הִיתְרוֹן שִׁישׁ לַתּוֹרָה בִּיחֹס לְעוֹלָם מִצַּד מֵהוּתָה וְעִנְיָה נַעֲשִׂית כְּתוּצָה מִזֶּה
 גַּם הַקְּדִימָה בְּזִמָּן), לְהִיּוֹת שְׁשָׂרֵשׁ וּמְקוֹר הָעוֹלָמוֹת הוּא
 מִבְּחִינַת מִדּוֹת, בְּסִפּוּרֵי הַעֲלִיּוֹנוֹת (כְּפִי שְׁתַּבְּאָר לְעִיל) אֲכַל הַתּוֹרָה
 קִדְמָה לְעוֹלָם וְהִיא נְעִלִית מִמֶּנּוּ,
 לְהִיּוֹת כִּי אֲוִרִיתָא מִחֻקָּה
 נִפְקַת³⁷, הַתּוֹרָה יֵצֵא (בֵּאָה
 וּנְמַשְׁכָּה) מֵהַחֻקָּה הַעֲלִיּוֹנָה בְּחִינַת
 הַמּוֹחֵין וְגִלּוּי הָאֱלוּקוֹת בְּמוֹחֵין
 שֶׁהֵם הַמְקוֹר וְהַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה,
 נִעְלָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר גִּלּוּי הָאֱלוּקוֹת
 בְּמִידוֹת שֶׁהֵם הַמְקוֹר וְהַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל
 הָעוֹלָם, כְּפִי שְׁמַשְׁיֵךְ וּמְבַאֵר.
 וְהָעֲנִין בְּזָה, דְּהִנֵּה מְלִשׁוֹן
 רַבּוּתֵינוּ ז"ל בְּמִדְרַשׁ הָאֲמוֹר
 אֲלֵפִים שָׁנָה קִדְמָה תּוֹרָה
 לְעוֹלָם, מִשְׁמַע, שְׁקִדְמַת
 הַמַּעֲלָה דְתּוֹרָה לְעוֹלָם, הִיא
 בְּהַגְבְּלָה יִתְרוֹן שִׁישׁ לוֹ גְּבוּל
 (וּשְׁיַעוּרוֹ הוּא אֲלֵפִים שָׁנָה וְלֹא
 יוֹתֵר), וְלֹא קִדְמָה יִתְרוֹן, עֲדִיפּוֹת
 שְׁבִאִין-עֲרוּף לְלֹא כֹל יִחֹס
 וְהַשּׁוּאָה כָּלֵל. וְלִכְאוּרָה אֵינוּ
 מוּבָן, מִדּוּעַ בֵּאֵמַת הַמְדַרֵּשׁ מְגַבִּיל
 אֵת מַעְלַת הַתּוֹרָה עַל הָעוֹלָם ל"אַלְפִיִּים
 שָׁנָה" בְּלַבָּד, הֲרִי יְדוּעַ שְׁהַתּוֹרָה
 הִיא שְׁלֹא בְּעֲרָף לְגַמְרִי
 לְעוֹלָם, וּמַעְלַת הַתּוֹרָה עַל הָעוֹלָם
 הִיא לְלֹא כֹל יִחֹס וְהַשּׁוּאָה וְכִמּוֹ
 שְׁכַתּוּב³⁸ שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמֵרֵת עַל
 עֲצֻמָּה וְאֶהְיָ אֲצִלוֹ אֲצֵל הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא גוֹי שְׁעִשׂוּעִים גוֹי
 לְפָנָיו, וְעוֹד נֹאמֵר עַל הַתּוֹרָה
 וְנַעֲלָמָה מַעֲזֵין כָּל חֵינּוּ, הֵינּוּ,
 שְׁכָל הַנְּבָרָאִים שְׁבָעוּלָם, "כָּל
 חֵי", אֵין לָהֶם עֲרָף יִחֹס
 וְהַשּׁוּאָה כָּלֵל לְגַבִּי הַתּוֹרָה
 וּבִיחֹס לְכֹל הַנְּבָרָאִים הִיא "נַעֲלָמָת" וְנִסְתַּרְתָּ וְכִמּוֹסָה מֵהֶם, וְכִיוֵּן שְׁמַעֲלַת
 הַתּוֹרָה גְּדוּלָּה עַד כּוֹדֵי כֶךְ, מִדּוּעַ מְגַבִּילִים אֵת הַמַּעֲלָה וְהִיתְרוֹן שֶׁלֵּה בִיחֹס
 לְעוֹלָם בִּשְׂעוֹר מִסּוּיִים שֶׁל "אַלְפִיִּים שָׁנָה" וְלֹא יוֹתֵר?
 אֵף הָעֲנִין הוּא, שְׁמַצַּד זֶה שְׁהַתּוֹרָה הִיא בְּאִין-עֲרוּף לְגַמְרִי

(35) ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (וביפ"ת שם). (36) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. ושי"ן. זח"ב מט, א. (37) זח"ב קכא, א. וראה ג"כ שם פה, א. (38) משלי ה, ל. (39) איוב כח, כא. וראה תניא קונטרס אחרון קסא, א. סהמ"צ להצ"צ מ, ב ואילך.

ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ח

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לעולם (כלשון הכתוב שששועים גו' לפניו לפני הקדוש-ברוך-הוא
2 בעצמו), הנה גם פאשר התורה יורדת משורשה ומקורה וממשיכה
3 ויורדת ממדריגה למדריגה עד שהיא יורדת לעולם ונעשית בערף
4 לעולם, ולכאורה היה מקום לחשוב שלאחר כל הירידות הללו יש יחס
5 והשוואה בין התורה לעולם, על כך
6 אומרים חכמינו ז"ל שעדיין יש לתורה, 1
7 גם לאחר כל הירידות וההתלבשות
8 בענייני העולם, יתרון גדול ביותר ביחס
9 לעולם הרי זה באופן שקדמה
10 לעולם אלפים שנה. 4
11 ויובן גם מענין קדימת
12 המוחין ומעלתם ביחס למדות, 6
13 כפי שהוא למעלה במוחין ומידות
14 באלוקות שזהו ענין אלפים
15 שנה קדמה כו', כפי שמבאר
16 בדבור-המתחיל איתא
17 במדרש תלים הנ"ל שאלפים
18 שתי פעמים אלף הוא ענין
19 אאלפך אלמד אותך ואשפיע לך
20 חכמה אאלפך בינה⁴⁰, שהם
21 חכמה ובינה בחינת מוחין, והם
22 קדמו לעולם שהוא בחינת
23 מדות⁴¹ כאמור לעיל שדווקא
24 המידות הן שורש ומקור לעולם אבל
25 המוחין הם למעלה מהעולם, וממשיך
26 ומבאר באיזה אופן יש למוחין ומידות
27 שייכות ויחס ביניהם למרות שהמוחין
28 "קדמו" למידות והם בוודאי למעלה
29 מהמידות .
30 דהנה, מוחין ומדות הם
31 בבחינת עילה ועלול, הקשר
32 והיחס בין מוחין ומידות (למעלה, וכך
33 גם, במקביל, בנפש האדם) הוא באופן
34 של "עילה" ו"עלול", "סיבה"
35 ו"תוצאה" היינו שהתהוות ולידת'
36 המידות היא כתוצאה מפעולת המוחין
37 (כשם שבכוחות הנפש התבוננות ביוקר
38 ובמעלה של דבר, 'מולידה' ויוצרת
39 רגש כלפי הדבר) ובבחינה זו של הקשר ביניהם בדרך 'עילה ועלול' בדרך
40 של סיבה ותוצאה ישירה, שייכות המדות אל המוחין, ויש ביניהם
41 (למרות שבעצם המוחין נעלים מהמידות) קשר הרוק שהרי בעילה
42 ועלול' - מתייבט את העילה את העלול, הסיבה גורמת את התוצאה

בהכרח, והינו, שפאשר העילה היא בשלמותה עם כל הכוח
והתוקף שלה, אזי מוכרח להיות ממנה העלול ובעניינינו - כאשר
יש השגה ראוייה במוחין, בהכרח שתהיה מזה התהוות של רגש. ונמצא,
שקדימת המוחין אל המדות בבחינה זו מההיבט הזה של
התהוות המידות מהמוחין בדרך
"עילה" ו"עלול" היא קדימה
מעלה ועדיפות שבערף ויש בהחלט
קשר ושייכות בין המוחין והמידות.
אף יש גם בחינת המוחין כפי
שהם לעצמם, לא בתור מקור
למידות, שהם באין-ערוף אל
המדות, ומצד עניין זה שבמוחין
היתרון של המוחין על המידות הוא
ללא כל יחס והשוואה שהרי
מוחין ומדות הם עניינים
שונים זה מזה בעצם מהותם, ועד
כדי כך שהם לא רק מהות שונה
אלא הפכים זה מזה⁴²,
שהמוחין הם בבחינת
התישבות רוגע ויישוב הדעת
וקרירות ללא התרגשות והתפעלות,
והם לעצמם בכוחות הנפש
המוחין הם לאדם עצמו וגם למעלה
המוחין הם למעלה מהעולמות,
כמבואר לעיל, מה-שאין-כן
המדות הן בדרך התפעלות
והרגש, עם חום והתלהבות והן
בשקיל הזולת כדי להשפיע
ולפעול על אחרים. וכפי שמבאר
במאמר, שמצינו באברהם
אבינו (שענינו מדת החסד
נתינה והשפעה) דכתיב ביה⁴³
שכתוב בו, באברהם, בתחילת פרשת
וירא שהקדוש-ברוך-הוא התגלה אליו
כאשר והוא יושב פתח האוהל
כזה היום, שענין מה שישב
על הפתח הוא שחיפש אחר
עוברים ושבים בחוץ, בכדי
שיהיה לו למי להשפיע החסד, פי בלי המקבל
מהחסד נאבד כל פעולת המשפיע כו' שהרי לא יתכן להשפיע ולתת
אם אין מי שקולט את ההשפעה. והינו, וטעם הדבר הוא לפי שכללות
ענין המדות המהות והתוכן שלהם הוא בשקיל הזולת, וכאשר

(40) איוב לג, לג. שבת קד, א. (41) ראה לקו"ת שה"ש א, סע"ד. המשך והחרים תרל"א (סה"מ תרל"א ח"א ע' רפט). ועוד.
(42) ראה סה"מ תרצ"ז ס"ע 218 ואילך. וראה גם רד"ה יהי ה' אלקינו עמנו (לעיל ע' 158). (43) וירא יח, א ובפירוש"י.

איתא במדרש תילים

יא

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **חֶסֶד הַזֹּהֵלֶת** וּמְצִיאֹתוֹ לֹא קִיַּמְתָּ, כִּפִּי שְׁהִיָּה אֲצֶל אַבְרָהָם אֲבִינוּ בִשְׁעָה
2 שֶׁהַמַּלְאכִים הָאוֹרְחִים עֲדִיין לֹא הִגִּיעוּ אֲזַי לֹא שִׁיף עֲנִין הַמַּדּוֹת וְאִין
3 לַמִּדּוֹת כֹּל פְּעוּלָה, וְעַד שֶׁמֶצַד זֶה נֶחְסַר גַּם בְּעֲצָמוֹ כֹּי כִי מֵאַחַר
4 שֶׁחֶסֶד וְהַנְתִּינָה הִיא עֲנִינּוּ וּמִידָתוֹ, הָרִי כֹאשֶׁר אִין לוֹ אֵת הָאֲפְשָׁרוֹת לְהַשְׁפִּיעַ
5 וְלַתַּחַת, אִין זֶה רַק חִסְרוֹן בְּהַשְׁפָּעָה אֶל
6 הַזֹּהֵלֶת אֲלֵא גַם חֶסְרוֹן בְּתוֹכָן וּבַמְהוּת
7 שֶׁל הַמִּשְׁפָּע.
8 מֵה־שְׂאִין־פֶּן הַמוֹחִין הֵם
9 לְעֲצָמוֹ וְלֹא בְּשִׁבִיל הַזֹּהֵלֶת,
10 וְגַם כִּשְׂאִין לְמִי לְהַשְׁפִּיעַ
11 דְּבַר שְׂכָל, הָרִי הוּא זְכוּל
12 לְיֹשֵׁב וּלְהַשְׁכִּיל הַשְּׂפָלוֹת
13 לְעֲצָמוֹ, מִבְּלִי שֶׁתַּהִיָּה בְּכֹן הַשְׁפָּעָה
14 לְאַחֵרִים.
15 וְאַף שֶׁגַם בְּמוֹחִין אָמְרוּ
16 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴⁴ הֲרֵבָה קִבְּלָתִי
17 מִרַבּוֹתִי, הֲרֵבָה קִבְּלָתִי
18 מִמְּחַבְרֵי, וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר
19 מִכּוֹלָם, וְכִיוּן שֶׁגַם עֲנִין הַלִּימוֹר,
20 בְּאַמְצַעוֹת הַמוֹחִין, קָשׁוּר בְּשִׁיכוֹת עִם
21 הַזֹּהֵלֶת, לְכַאוּרָה הַהִבְדֵּל בֵּין הַמוֹחִין
22 וְהַמִּדּוֹת הַמְּבוּאָר לְעִיל אִינוּ מוֹדְגִשׁ
23 כֹּל־כֵּךְ, אֲבָל לְאַמִּיתוֹ שֶׁל דְּבַר הַמוֹחִין
24 הֵם לְעֲצָמוֹ וְהַמִּדּוֹת הֵם לְזוֹלָת וּמֵאַמֵּר
25 זֶה שֶׁל חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹלָה שֶׁגַם
26 הַמוֹחִין קָשׁוּרִים לְזוֹלָת אִינוּ סוֹתֵר
27 לְמַבּוּאָר לְעִיל כִּי הָרִי⁴⁵ עֲנִין זֶה
28 שֶׁל "הֲרֵבָה קִבְּלָתִי..." מֵהַזֹּהֵלֶת הוּא
29 רַק הַדְּרָךְ כִּיצַד לְבֹא לְעֲנִין
30 הַמוֹחִין שֶׁהִיא עַל יַדִּי קִבְּלַת הוֹרָאָה
31 וְהַדְּרָכָה וְלִימוֹר מְמוּרִים, חֲבָרִים
32 וְתַלְמִידִים, אָבָל הַשְּׂגָת הַשְּׂכָל
33 גּוֹפָא, עֲצָם עֲנִין הַחֲבָנָה וְהַהֲשָׁגָה
34 שֶׁהִיא פְּעוּלַת הַשְּׂכָל עֲצָמוֹ וּבִכְפָּרֵט
35 כְּאוֹפֶן שֶׁל הַעֲמָקָה
36 וְהַתְּמַסְרוֹת (צוֹטְרָאָגֵן זִין) לְמַסּוֹר וְלַהֲשִׁיעַ אֵת עֲצָמוֹ בְּעִין הַשְּׂכָל),
37 שְׁעַל־יַדֵּי־זֶה בְּאַמְצַעוֹת הָעֵינַן וְהַהֲעַמְקוֹת מְעוֹרֵר וּמְמַשִּׁיף גִּילּוּי
38 כַּחַ הַמְּשִׁכִּיל שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ עוֹמֵק פְּנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּעִילּוּי אַחֵר עִילּוּי,
39 וְכַלל שְׁמוּסִיף לְהַתְּעַמֵּךְ כִּי הוּא מַגְלָה מִמְּקוֹר יוֹתֵר וְיוֹתֵר נִעְלָה בְּכוּחַ הַמְּשִׁכִּיל
40 (מִקּוֹר הַשְּׂכָל) שֶׁבִּנְפֹשׁוֹ הָרִי זֶה הָעֵינַן וְהַהֲעַמְקוֹת וּמָה שֶׁבֵּא כְּתוּצָאָה מִמֶּנּוּ
41 דְּוָקָא כִּשְׁהוּא לְעֲצָמוֹ וְלֹא עַל־יַדֵּי זֹהֵלֶת וְלַעֲנִין זֶה הַמְּרוּרִים,
42 חֲבָרִים וְהַתְּלַמְּדִים לֹא מוֹעִילִים, וְהִנְיֹ, שֶׁבְּמִדְּרָגָה זֹה כֹאשֶׁר מְפַעִילִים
43 אֵת עוֹמֵק פְּנִימִיּוֹת הַשְּׂכָל, אִין מְקוֹם לְזוֹלָת וְהוֹזֵלֶת לֹא מוֹסִיף מֵאַמְוָה,

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 כפי שהתורה היא מצד עצמה למעלת התורה על העולם כפי שהיא לאחר
2 היורדה לעולם, וכמו בענין ריחוק הערך בין מוחין ומידות, כמבואר לעיל).
3 וזהו הטעם שהפעולה בעולם שתושלם בו פונת הבריאה
4 ועל ידה יבוא העולם למעלתו ותכליתו היא על-ידי התורה דוקא,
5 כאשר בני ישראל לומדים תורה
6 ועוסקים בתורה ומתייגעים בה,
7 דכיון שהתורה בעצם מהותה
8 קדמה לעולם, קדימה
9 שבאין-צרוף, שממנה
10 נמשכת הקדימה דאלפים
11 שנה גם פשבאה להיות פערף
12 העולם, כמבואר לעיל באריכות,
13 לכן בכחה של התורה לפעל
14 בעולם להיות כפי פונת
15 הבריאה כי לתורה יש מעלה
16 מיוחדת שעם היותה בערך העולם,
17 לאחר שירדה לעולם, בעצם היא
18 למעלה מהעולם, ובכוח זה היא מביאה
19 את העולם לשלימותו. ומצד זה,
20 הנה הפעולה בעולם הוא
21 ענין עיקרי בתורה עצמה (למרות
22 שבעצם היא למעלה מהעולם),
23 כדאיתא כפי שמוכח בזהר⁴⁶
24 אמאי אקרי תורה, מדוע היא
25 נקראת תורה בגין דאורי כיוון
26 שהיא מורה, נחנת הוראות.
27 שהתורה היא הוראה⁴⁷, והרי
28 ענין ההוראה לימוד וציווי שיף
29 זולת דוקא, זולת כפשוטו
30 מצאיות אחרת נפרדת מהמורה נותן
31 הציווי או זולת שפעצמו החלק
32 שבו עצמו שמחוץ לעצם מהותו,
33 שזהו כל דבר שהוא מחוץ
34 לבחינת המוחין שהם לעצמו
35 ומצד עצמם לא שייכים אל הוולת.
36 ואף-על-פי-כן, אין זה
37 (המבואר כאן שהתורה משלימה את
38 כוננת הבריאה, כי זה שהיא מלשון
39 הוראה הוא ענין עיקרי שנוגע
40 למהותה) בסתירה לך שהתורה היא שעשועים גו' לפניו,
41 ונעלמה מעין כל חי, באופן של ריחוק הערך לגמרי מעניני העולם
42 ואדרבה, הא ביהא תליא, הרברים תלויים (וקשורים) זה בזה
43 שדוקא כפי שהתורה באה לפעול בעולם, כפי שירדה למטה

44 דוקא, במעמד ומצב ש"למצרים ירדתם, ויצר-הרע יש
45 ביניכם"⁴⁸ (וכסיפור הגמרא: "בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי
46 השרת לפני הקדוש ברוך הוא: ריבוננו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר
47 להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגווה לך תשע מאות
48 ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא
49 העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם,
50 מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי
51 תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל
52 הארץ אשר תנה הודך על השמים?
53 אמר לו הקדוש-ברוך-הוא למשה:
54 חזור להן תשובה... אמר לפניו: ריבוננו
55 של עולם, תורה שאתה נותן לי מה
56 כתיב בה, אנכי ה' אלוך אשר
57 הוצאתיך מארץ מצרים. אמר להן:
58 למצרים ירדת? לפרעה השתעבדת?
59 תורה למה תהא לכם?... מיד הודו לו
60 להקדוש-ברוך-הוא (...), דווקא על-ידי
61 התורה באופן כזה אזי לוקחים
62 "תופסים" וקולטים ומביאים לידי
63 גילוי בעולם את פנימיות ועצם
64 התורה, כפי שנעלמה מעין
65 כל חי והיא למעלה מהעולם לגמרי.
66 (ה) אמנם אף ש"רוצים אנו
67 בני ישראל ליגע בתורה יומם
68 ולילה" (כיון שדוקא על-ידי
69 התורה פועלים בעולם
70 שתושלם בו פונת הבריאה,
71 פנ"ל), מפל-מקום אין לנו
72 פנאי ואין אנו יכולים לבצע את
73 הרצון הזה בפועל (ועל כך נשאלה
74 השאלה, אם הדבר מחוייב על פי תורה
75 מדוע לא יפנו את הזמן הנדרש לכך,
76 והוסבר שגם על פי תורה אפשר ללמוד
77 תורה בקביעת עתים וזמנים מסויימים
78 בלבד).
79 והענין בזה, שמצד זה גופא
80 עצמו שענין התורה הוא
81 לפעול בעולם, ולהשלים את
82 כוננת הבריאה, יש תפיסת מקום
83 למציאות העולם, שלכן שגם על-פי התורה יש נחנת מקום
84 לעולם, הנה גם על-פי התורה יש סדר עבודה ואין נכונן באופן
85 דהנהג פהם מנהג דרף ארץ⁴⁹, של עיסוק במלאכה ובמסחר לצורכי
86 פרנסה, ולא רק עבודת ה' באופן שהעסק בתורה הוא יומם

(46 ח"ג נג, ב. 47) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים להרד"ק ערך ירה. (48) שבת פח, ב ואילך. (49) ראה ברכות לה, ב.

איתא במדרש תילים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְלִילָה ללא כל עיסוק בענייני העולם. וְעַד כְּדֵי כֶּךָ, שְׁאֲפִילוּ מִי
2 שְׁתוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ⁵⁰ ואינן מתעסק כלל בענייני העולם, גם הוא צָרִיף
3 לְלִמּוֹד תוֹרָה בְּאוֹפֵן שֶׁל שִׁכּוּת לְעוֹלָם, כך שתורתו תשפיע
4 בעולם ותפעל בעולם, שְׁזָהוּ גַם דְּיוּק הַלְשׁוֹן תוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ,
5 עַל-דֶּרֶךְ מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ
6 ז"ל⁵¹ עַל הַפְּסוּק³⁸ הַהַתּוֹרָה 1 כְּדֵי כֶּךָ, שְׁאֲפִילוּ מִי שְׁתוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ⁵⁰ צָרִיף
7 אוֹמֵר עַל עֲצֻמָּה וְאֶהְיָ אֲצִלוֹ 2 לְלִמּוֹד תוֹרָה בְּאוֹפֵן שֶׁל שִׁכּוּת לְעוֹלָם, שְׁזָהוּ
8 אֲצֵל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֲמוֹן, 3 גַם דְּיוּק הַלְשׁוֹן תוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ, עַל-דֶּרֶךְ מֵאֲמַר
9 הַתּוֹרָה אוֹמֵרֵת אֲנִי הֵייתִי כְּלִי 4 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁵¹ עַל הַפְּסוּק³⁸ וְאֶהְיָ אֲצִלוֹ אֲמוֹן,
10 אֲמַנְתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה בְּכִרְיָאֵת 5 הַתּוֹרָה אוֹמֵרֵת אֲנִי הֵייתִי כְּלִי אֲמַנְתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה
11 הָעוֹלָם, כְּלוֹמַר שְׂבִרְיָאֵת הָעוֹלָם 6 בְּכִרְיָאֵת הָעוֹלָם, וְזָהוּ גַם הַפִּירוּשׁ דְּתוֹרְתוֹ
12 מִלְּכַחֲתִילָה הֵייתָ עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה וְזָהוּ 7 גַם הַפִּירוּשׁ דְּתוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ,
13 גַם הַפִּירוּשׁ דְּתוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ, 8 וְכֵן מֵה שְׁמַצִּינוּ⁵² שְׁגַם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
14 שְׁלִימּוֹד הַתּוֹרָה שְׁלוֹ פוֹעֵל 9 יוֹחָאֵי שְׁהֵיְתָה תוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ⁵⁰ הִיָּה מִתְפַּלֵּל
15 בְּעוֹלָם כִּי הַתּוֹרָה הִיא עַל-דֶּרֶךְ כְּלִי 10 פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה, וְהֵינּוּ לְפִי שְׁגַם אֲצֵל מִי
16 הָאוֹמְנֵת שֶׁל הָאוֹמֵן הַעוֹשֶׂה מִלְּאֲכַתּוֹ, 11 שְׁתוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ צָרִיף לְהֵיּוֹת הַלִּימּוֹד בְּאוֹפֵן
17 וְכֵן בְּעֵינֵינוּ שְׁלִימּוֹד הַתּוֹרָה וְהִיגִיעָה 12 שְׁהַתּוֹרָה תִּפְעַל בְּעוֹלָם, וְלִכֵּן הִיָּה גַם רַבִּי
18 בְּתוֹרָה מְשִׁלִּימִים אֵת כּוּוֹנֵת הַבְּרִיאָה. 13 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי שְׁהֵיְתָה
19 וְכֵן מֵה שְׁמַצִּינוּ⁵² שְׁגַם 20 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי שְׁהֵיְתָה
21 תוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ⁵⁰ וְלֹא עִסַּק כֻּלָּ 14 פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה. וְזָהוּ שְׁאֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל "רוֹצִים
22 בְּשׁוֹם דְּבַר מְעַנִּינֵי הָעוֹלָם הִיָּה 15 אָנוּ כו' אֲבָל אֵין לָנוּ פְּנָאִי", דְּמַכְיִינָן שְׁמַצַּד
23 מִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה, 16 פְּעוֹלַת הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם יֵשׁ תְּפִיסַת מְקוֹם
24 וְהֵינּוּ לְפִי שְׁגַם אֲצֵל מִי 17 לְמַצִּיאוֹת הָעוֹלָם, הִנֵּה מַצַּד הַהֶעְלָם וְהַהֶסְתֵּר
25 שְׁתוֹרְתוֹ אוֹמְנָתוֹ בְּאוֹפֵן הַכִּי נַעֲלָה 18 שְׁבַעֲעוֹלָם, עוֹלָם מְלִשׁוֹן הָעֵלָם⁵³, יְכוֹל לְהֵיּוֹת
26 וְהַתּוֹרָה הִיא כְּלִי הָאוֹמְנֵת שְׂדִרְכּוּ הוּא 19 מְעַמֵּד וּמַצַּב ש"אֵין לָנוּ פְּנָאִי" (וְעַד לְהַעֲדָר
27 עוֹבֵד אֵת ה' וּמְשִׁלִּים אֵת כּוּוֹנֵת 20 הַפְּנָאִי כְּפִשׁוּטוֹ) לִיגַע בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה.
28 הַבְּרִיאָה, גַם אֲצֵלוּ צָרִיף לְהֵיּוֹת 21 (ו) וְעַל זֶה "אֲמַר לָהֶם הַקֶּבֶ"ה, קִיֵּמוּ מִצְּוֹת
29 הַלִּימּוֹד בְּאוֹפֵן שְׁהַתּוֹרָה 22 תְּפִילִין, וּמַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵילוֹ אֲתֵם
30 תִּפְעַל בְּעוֹלָם, וְלִכֵּן הִיָּה גַם 23 יִגְעִים בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה", שְׁמַזָּה מוֹכֵן,
31 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי מוֹכֵרָה 24 שְׁמַצְוֹת תְּפִילִין שִׁכַּת לְלִימּוֹד הַתּוֹרָה (וּבִפְרָט
32 לְהַתְּפַלֵּל עַל-כָּל-פְּנִים פַּעַם 25 עַל-יְדֵי-זֶה שְׁאֲמַר לָהֶם הַקֶּבֶ"ה כו' מַעֲלָה אֲנִי
33 אַחַת בְּשָׁנָה כְּדִי תִּשְׁתּוֹרְתוֹ לֹא תִּהְיֶה 26 עֲלֵיכֶם כו', שְׁהָרִי דְּבוּרוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה חֲשִׁיב
34 דְּבַר מְנוּחָה לְגַמְרֵי מִהָעוֹלָם. 27 מַעֲשֶׂה⁵⁴), אֲבָל אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵין זֶה כְּמוֹ לִימּוֹד הַתּוֹרָה מְמַשׁ, אֲלֹא רַק מַעֲלָה
35 וְזָהוּ שְׁאֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל "רוֹצִים 28 אֲנִי כו' אֲבָל אֵין לָנוּ פְּנָאִי",
36 אָנוּ כו' אֲבָל אֵין לָנוּ פְּנָאִי", 29 דְּמַכְיִינָן שְׁמַצַּד פְּעוֹלַת הַתּוֹרָה
37 בְּעוֹלָם יֵשׁ תְּפִיסַת מְקוֹם 30 מַצַּד הַתּוֹרָה עֲצֻמָּה אֲפִשֵׁר וְצָרִיךְ
38 לְמַצִּיאוֹת הָעוֹלָם, הִנֵּה אֲמַנֵּם 31 הַמְּמוֹצֵעַ בֵּין תוֹרָה לְתַפְלָה, שְׁהָרִי סִפְרֵ תְּהֵלִים הוּא אֲחַד מִכ"ד כְּתָבֵי קוֹדֶשׁ
39 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי מוֹכֵרָה 30 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי מוֹכֵרָה 31 הַמְּמוֹצֵעַ בֵּין תוֹרָה לְתַפְלָה, שְׁהָרִי סִפְרֵ תְּהֵלִים הוּא אֲחַד מִכ"ד כְּתָבֵי קוֹדֶשׁ
40 מַצַּד הַתּוֹרָה עֲצֻמָּה אֲפִשֵׁר וְצָרִיךְ 31 הַמְּמוֹצֵעַ בֵּין תוֹרָה לְתַפְלָה, שְׁהָרִי סִפְרֵ תְּהֵלִים הוּא אֲחַד מִכ"ד כְּתָבֵי קוֹדֶשׁ
41 שְׂעוּבֹת ה' וּמִלִּיּוֹ שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם 32 הָיָה רַק עַל יְדֵי לִימּוֹד הַתּוֹרָה, אֲבָל
42

50 שבת יא, א. 51 ב"ר פ"א, א. 52 ראה רבינו יונה ברכות ח, א (ד"ה אלא ביני). 53 ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ. 54 ראה ב"ר פמ"ד, כב. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁבִתוֹרָה⁵⁵, וַיַּחַד עִם זֶה, עֲנִינוּ שֶׁל סֵפֶר תְּהִלִּים הוּא
 2 תְּהִילֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (כְּדָאִיתָא כְּמוֹבא בְּגִמְרָא
 3 בְּכַרְכוֹת⁵⁶ בְּשִׁיכוֹת לְפִסְקוֹ בְּתַהֲלִים "חֲצוֹת לַיְלָה אִקוּם הַהוֹדוֹת לָךְ עַל
 4 מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ" שְׁעַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה הִיא דוֹד הַמֶּלֶךְ עוֹסֵק בְּתוֹרָה, וּמִחֲצוֹת הִיא
 5 עוֹסֵק בִּ"תַּהֲלוֹת וּתְשֻׁבּוֹת", שְׁנֵיהֶוּ
 6 כְּלָלוֹת עֲנִין הַתְּפִלָּה הַתּוֹכֵן
 7 הַכְּלָלִי שֶׁל הַתְּפִלָּה הוּא לַהֲרוֹת וּלְהַלֵּל
 8 לַה'. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן, יֵשׁ בּוֹ
 9 בְּסֵפֶר תְּהִלִּים גַּם מַעַלְת הַהֶבְנָה
 10 וְהַשְׁגָּה שְׁבִתוֹרָה (שֶׁהַמְקוֹר)
 11 וְהַשׁוֹרֵשׁ שֶׁלָּהּ הוּא בְּחִינַת חֻכְמָה
 12 שְׁלִמְעָלָה, כְּפִי שְׁבַקְשׁ דָּוִד
 13 הַמֶּלֶךְ עָלְיוֹ-הַשְּׁלוֹם יִהְיֶה
 14 לְרִצּוֹן אֱמֹרֵי פִי גו'⁵⁷, שִׁיְהִי קוֹרִין
 15 קוֹרִין בְּהֵם כו' בְּאֱמֹרֵי פִי, הֵינּוּ
 16 סֵפֶר תְּהִלִּים, וְנוֹטְלִין עָלֵיהֶן
 17 שְׁכָר בְּנִגְעִים וְאֶהְלוֹת⁵⁸ שֶׁהֵם
 18 הַלְכוֹת בְּתוֹרָה (וְכִמּוֹ שְׁנַתְּבָאָר
 19 בְּמִקּוֹם אַחֵר⁵⁹ מֵהַ שְׁנֵי קִטְבֵי
 20 נִגְעִים וְאֶהְלוֹת דְּוָקָא וְלֹא
 21 עֲנִינִים אַחֵרִים בְּהַלְכוֹת הַתּוֹרָה).
 22 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף וּלְבָאָר טַעַם
 23 הַחִילוּק הַהַבְדֵּל בֵּין עֲנִין
 24 הַיְגִיעָה בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה
 25 לְמַצּוֹת תְּפִלִּין, שְׁאֵמָנָם "מַעַלָּה
 26 אֵנִי עֲלֵיכֶם כִּי אֵילוּ אַתֶּם יוֹגֵעִים בְּתוֹרָה",
 27 אֲבָל כְּאִמּוֹר עֲרִיין אֵין זֶה כְּלִימוֹד
 28 הַתּוֹרָה מִמֶּשׁ שְׁבַנְגוּעַ לִיְגִיעָה
 29 בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, הֵנָּה
 30 מִצַּד גְּדָרֵי הָעוֹלָם מִלְשׁוֹן הָעֵלָם
 31 וְהַסְתֵּר, כְּאִמּוֹר, יְכוּלָּה לְהִיֵּת
 32 הַמְּנִיעָה שְׁתַּעֲכַב מִלִּימוֹד הַתּוֹרָה
 33 שְׁ"אֵין לָנוּ פְּנֵאִי", מֵהַ-
 34 שְׁאֵין-כֵּן בְּנוֹגַע לְמַצּוֹת
 35 תְּפִלִּין שֶׁלֹּא יִתְכַּן מִצַּב שֶׁל מְנִיעָה
 36 מִהַנַּחַת תְּפִלִּין בְּפוּעַל (וּבְעִינֵין זֶה יֵשׁ
 37 מַעַלָּה בְּמִצְוֹת תְּפִלִּין עַל לִימוֹד
 38 הַתּוֹרָה), כְּפִי שְׁמִמְשִׁיךְ וּמְבָאָר.
 39 וְהַעֲנִין בְּזֶה, שְׁבַלִּימוֹד
 40 הַתּוֹרָה הַפְּעוּלָה הִיא לְפַעוּל

שינוי באויר העולם, לעדן ולזכך אותו עד שיהיה מקום ראוי לגילוי
 אלוקות שלמעלה מהעולם מה-שאיין-בן במצות תפילין, אף
 שפועלת בעולם, כמו שכתוב⁶⁰ וראו כל עמי הארץ כי שם
 הו' נקרא עליך וראו ממך, ואמרו רבותינו ז"ל⁷ אלו
 תפילין שבראש, ואם כן גם
 למצוות תפילין יש בהחלט פעולה
 והשפעה בעולם, אין זו פעולה
 של שינוי העולם
 (איבערמאכן וועלט לשנות
 ולהפוך את העולם), אלא וראו
 ממך בלבד בעוד שהם, האומות
 עמי הארץ, נשארים כפי שהיו. ועוד
 זאת, שבמצות תפילין
 הפעולה היא ב"עולם קטן -
 זה האדם"⁶¹, שתהיה אצלו
 אצל האדם המניח תפילין המשכת
 המוחין במדות. וכמבאר
 בדרושי מאמרי חסידות⁶²
 בבאור מאמר הזהר פרשת
 ואתחנן⁶³ בענין התפילין,
 שד' הבתים וד' הפרשיות
 הם כנגד ד' מוחין, חכמה, בינה
 ודעת הנחלקת לשתיים (כי היא כוללת
 חסד וגבורה) וענין הרצועות
 שנמשכות מן הבתים
 ומשתלשלות למטה הוא המשכת
 המוחין למדות⁶⁴. וזהו גם
 טעם הדין שקדושת
 הרצועות היא פחותה
 מקדושת הבתים⁶⁵ עצמם,
 משום שענין הרצועות הוא
 ההמשכה למטה מן המוחין
 ואילו הבתים (והפרשיות) הם כנגד
 המוחין עצמן. אלא שעל-ידי
 הפעולה של המשכת המוחין
 במידות באדם הנקרא "עולם קטן"

(55 ב"ב יד, ב. 56) ג. ב. ז, ב. 57) תהלים יט, טו. 58) מדרש תהלים א. יל"ש שם רמז תריג. 59) ראה "רשימות" חוברת נב ע' 7 ואילך. 60) תבוא כח, יו"ד. 61) תנחומא פקודי ג. זח"ג רנו, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ פל"א. 62) סידור שער התפילין ו, ג ואילך. אמרי בינה שער התפילין קט, א ואילך. 63) רסב, א. 64) ראה סה"מ תרפ"ז ס"ע קמב. תרח"ץ ע' נז. תרצ"ט ע' 159. ועוד. 65) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ח סו"ס ז.

איתא במדרש תילים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נִפְעַל גַּם בְּעוֹלָם, דְּכִינּוּן שְׂאֵת הָעוֹלָם נִתַּן בְּלִבָּם⁶⁶, סְפִירַת הַמְּלָכוֹת, כַּמְבוּאָר בַּקְּבָלָה וְחִסְדוֹת שֶׁאֲרֵבַע הָאוֹתוּתוֹת שֶׁל שֵׁם
2 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִתַּן בְּלִבְ הָאָדָם אֶת הַכּוֹחַ לִפְעוֹל וְלִהְשִׁיעַ בְּעוֹלָם, הִנֵּה
3 עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם פּוֹעֵל בְּעַצְמוֹ, בְּד' הַיְסוּדוֹת הַמְּרֻכְבִּים אֶת
4 הַבְּרִיאָה אֲשֶׁר-רוּחַ-מִּים-עָפָר שָׁבוּ, בָּאָדָם עֲצוּמוֹ, הֲרִי זֶה נִמְשָׁף גַּם
5 בְּקַלְלוֹת הָעוֹלָם כּוֹלוֹ הַמּוֹרֶכֶב
6 גַּם הוּא מִד' יְסוּדוֹת אֵלוֹ
7 (בְּמִבְּאֵר בְּרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת
8 יְסוּדֵי הַתּוֹרָה⁶⁷) שֶׁגַּם בְּכַלּוֹת
9 הָעוֹלָם תִּהְיֶה הַנִּמְשַׁכַּת הַמּוֹחֵץ
10 בַּמִּידוֹת.
11 וְכִינּוּן שֶׁהַתְּפִיסַת מְקוֹם שֶׁל
12 מְצִיאוֹת הָעוֹלָם מֵצַד הַצְּדוּרָף
13 בְּפַעוּלָה לְשֵׁנוֹת אֶת הָעוֹלָם
14 הִיא בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה דְּוָקָא,
15 כַּמְבוּאָר לְעִיל שְׂדוּקָא בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה
16 מִשְׁלִימִים אֶת כּוֹנֵת הַבְּרִיאָה, לְכֵן
17 הִנֵּה דְּוָקָא בְּנוֹגַע לְלִימּוּד
18 הַתּוֹרָה יְכוּלָה לְהִיּוֹת מְנִיעָה
19 מֵצַד גְּדְרֵי הָעוֹלָם, שֶׁ"אֵין
20 לָנוּ פְּנָאִי" (אַלֵּא שֶׁמְכַל-מְקוֹם יִשְׁנֹו
21 מַעֲנֵה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַצַּב זֶה
22 וְאֵין בְּכָל זֹאת מִשְׁלִימִים אֶת כּוֹנֵת
23 הַבְּרִיאָה).
24 וְעוֹד יֵשׁ לֹמַר בְּחִילוּק שְׁבִין
25 לִימּוּד הַתּוֹרָה לְמַצּוֹת
26 תְּפִילִין⁶⁸, שֶׁהִמְשַׁכַּת הַמּוֹחֵץ
27 בְּמִדּוֹת עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה הִיא
28 בְּבַחֲנֵינָא יְעִיר-אֲפִין וְנוֹקְבָא'
29 (יּוֹמָם) כִּנְגַד זְעִיר אֲנִפִין, שֶׁשֶׁת
30 הַמִּידוֹת וְלִלְזָה כִּנְגַד עוֹקְבָא), מִידַת
31 הַמְּלָכוֹת דְּאֲצִילוֹת, כְּפִי שֶׁהֵם
32 בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, הֵרָאשׁוּן וְהִנְעִלָה
33 מֵאַרְבַּעַת הָעוֹלָמוֹת הַרוּחָנִיִּים הַכְּלָלִיִּים
34 אֲצִילוֹת-בְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיהָ וְכֵן
35 הוּא בְּעֵנָן רְאִישִׁית תְּבוּאָתָהּ
36 (פְּנ"ל (סְעִיף ג) בְּעֵנָן ב'י
37 רְאִישִׁית, תּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל,
38 שֶׁהוּא עֵנָן הַפְּעוּלָה דְּיִשְׂרָאֵל
39 עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁאֵף הִיא פּוֹעֵלַת
40 פְּעוּלָה זֹו עֲצֻמָּה שֶׁל זְעִיר-אֲנִפִין
41 וְנוֹקְבָא, כַּמְבוּאָר לְעִיל), תְּבוּאָת
42 ה', ה' אֶחְרוּנָה דְּשֵׁם הַרְוִי',⁶⁹

(66) קהלת ג, יא. וראה גם לקו"ת במדבר ה, ב. (67) פ"ד ה"א. (68) קטע זה לא הי' ברור בזכרון השומעים (המו"ל). (69) לקו"ת שה"ש ח, ב ואילך. ובכ"מ. (70) שמואל-ב כ, יט.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נַעֲשֶׂה בַר דַּעַת⁷¹, והמוחין שלו מגיעים לשלמות מסוימת וְאִז צָרִיךְ
2 לְהַמְשִׁיךְ הַמוֹחִין בַּמַּדוֹת, וקודם לכן אין בו מוחין במדרגה שיכולים
3 לפעול ולהמשיך שְׁזָהוּ גַם מֵה שִׁפְתוֹב⁷² וְחֻזְקָה וְהִיִּית לְאִישׁ⁷³,
4 לפי פשוטו הם דברי דור המלך בצוואתו לשלמה בנו כיצד לנהוג לאחר מותו.
5 ולעניין המשכת המוחין במידות, יש
6 לפרש את הכתוב דְּהַתּוֹאֵר אִישׁ
7 מוֹרָה עַל תּוֹקֵף הַמַּדוֹת⁷⁴,
8 כְּמֵאֲמַר כְּאִישׁ גְּבוּרָתוֹ⁷⁵, והרי
9 גבורה היא מידה של תוקף וחוק,
10 וְהִינוּ, שְׁאִז במלאות האדם שלוש
11 עשרה שנים, נִיתְּנִים לוֹ הַכַּחוֹת
12 לַפְּעוּל בְּעֵנֵי הַמַּדוֹת, לְבָרֵר
13 לַהֲפִירֵד אֶת הַטּוֹב מֵהֲרַע וְלַהֲעֵלֹת אֶת
14 הַיִּצְרָה־הֲרַע דְּאֶקְדָּמִי
15 טַעֲנִיתִיהָ⁷⁶, שבא לאדם מיד
16 שְׁנוֹלָד, לא כמו היצר הטוב שנכנס
17 בשלימות בגיל בר-מצוה ואם כן נמצא
18 שהיצר הרע מקדים לשטוח את
19 טענותיו, ובכל זאת מבררים גם אותו,
20 וְעַל-יְדֵי-זֶה עַל-יְדֵי בִירוֹ הַיִּצְר
21 הֲרַע לַפְּעוּל גַּם בְּבִירוֹ הָעוֹלָם.
22 וְעַל-פִּי הָאֲמוֹר לְעִיל שְׁעִיקָר
23 הָעֵנָן דְּבִירוֹ הָעוֹלָם נַעֲשֶׂה
24 עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, יותר מאשר על
25 ידי מצות תפילין, מוֹדְגָשׁ בְּבִר-
26 מַצְוָה גַם עֵנָן הַתּוֹרָה, שְׁזָהוּ
27 שְׁהַמְצָוָה הֲרֵאשׁוּנָה שְׁמַתְחִיב
28 כֶּה כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה גְדוֹל מִיד עַם
29 תחילת היממה שבה חל יום ההולדת
30 ה"ג היא מַצְוֹת קְרִיאַת-שְׁמַע
31 (וְכַמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר⁷⁷)
32 שְׁזָהוּ הַטַּעַם שְׁהַתְחַלַּת הַשֵּׁם
33 היא מאימתי קורין את שְׁמַע
34 בְּעֵרְבִית, כי זו המצווה הראשונה
35 שבה האדם מתחייב עם כניסתו
36 למצוות), שְׁנוֹסֵף עַל עֵנָן
37 ה'מְסִירַת נֶפֶשׁ' שְׁבַקְרִיאַת-
38 שְׁמַע, ככתוב בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל
39 נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ⁷⁸, וחכמינו

ז"ל למדו מכאן שאהבת ה' צריכה להיות עד כדי מסירות נפש יֵשׁ בְּזֶה
בקריאת שמע גַּם עֵנָן הַתּוֹרָה, כְּדֹאִיתָא כמו שכתוב בַּתְּלִמּוֹד
ירושלמי⁷⁹ בְּבִיאור טַעֲמִיהָ טַעֲמוֹ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי
שְׁאִין מְפָסִיקִין מֵתְלִמּוֹד תּוֹרָה לְקְרִיאַת-שְׁמַע, כִּי זֶה שִׁינוֹן
וְזֶה שִׁינוֹן, צִיּוּר הַתּוֹרָה "וּשְׁיַנְתֶּם"
מתייחס הן ללימוד התורה והן לקריאת
שמע, וְאִין מְבַטְלִין שִׁינוֹן מִפְּנֵי
שִׁינוֹן.
וּבְפִרְטוּת יוֹתֵר, יִשְׁנֹו עֵנָן זֶה
של לימוד התורה ופעולתו בְּמַצְוֹת
תְּפִילִין גּוֹפֵא עַצְמָה, שְׁזָהוּ
הַחִילוֹק בֵּין תְּפִילִין שֶׁל יָד
שְׁכַנְגָד הַלֵּב, שְׁעֵינֵנו עֹבֵרֵת ה'
באמצעות הרגש עבודת המסירות נפש
של קריאת שמע, לְתִפְלִין שֶׁל
רֵאשׁ שְׁכַנְגָד הַמֶּחֶ, שְׁהוּא
עֵנָן הַתּוֹרָה⁸⁰.
וְהוּו גַּם שְׁעִיקָר הַבְּרוּר של
היצר הרע, ושל העולם בכלל, נַעֲשֶׂה
עַל-יְדֵי תְּפִילִין שֶׁל רֵאשׁ
(תּוֹרָה), שְׁלֹכֵן סֵדֵר הַנְּחַתָּן
הוּא בְּאֹפֶן שְׁמַקְדִּימִין
תְּפִילִין שֶׁל יָד לְתִפְלִין שֶׁל
רֵאשׁ, כִּי תְּפִילִין שֶׁל יָד הוּא
עֵנָן 'יְחוּדָא תַתְּאָה', יְחוּד
תחתון, היינו אחדות ה' בדרגה נמוכה,
כך שישנו ביטול של האדם ושל
העולם האלוקות, אבל הביטול אינו
מוחלט אֲתַפְּסִיא עֹבֵרֵת ה' בֹּאפֶן
שהאדם כופה את עצמו להתבטל
לרצון ה' אבל עדיין לא חל בו שינוי
בעצם מהותו. וְתִפְלִין שֶׁל רֵאשׁ
הוּא עֵנָן 'יְחוּדָא עֵילָאָה'⁸¹,
אחדות ה' בֹּאפֶן הַנְּעֵלָה, כאשר האדם
והעולם בטלים לאלוקות בביטול
מוחלט אֲתַפְּסִיא לאחר שכל מהותו
התהפכה מרע לטוב [אָף שְׁבַמְקוֹם
אַחַר מְבָאָר שְׁבִי'יְחוּדָא
עֵילָאָה' לְאֲמַתָּו שְׁהוּא

(71) ראה קונטרס התפילה ע' 15 ואילך. סה"מ עת"ר ע' קטו. לקו"ש חט"ו ע' 289 ואילך. אנציק' תלמודית ערך גדול בתחלתו. (וש"נ. 72) מלכיס-א ב, ב. (73) ראה ד"ה וחזקת והיית לאיש די"ט תמוז (לעיל ע' 289). לקו"ש חט"ו שם. (74) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 96 ואילך. (75) ספר שופטים ח, כא. (76) ראה זח"א קעט, סע"א ואילך. (77) ראה חידושי הרי"ם ריש מס' ברכות. לקו"ש ח"ט ע' 590 בהערה. שיחת י"ב תמוז סס"ב (לעיל ע' 253). (78) ואתחנן ו, ה. (79) ברכות פ"א ה"ב. (80) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 53. (81) ראה אוה"ת ואתחנן ע' שלד ואילך. ע' שמו. שה"ש ע' תשל ואילך. ועוד.

איתא במדרש תילים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 באַצילות העולם שבו הביטול לאלוקות הוא ביטול מוחלט בתכלית ללא
2 כל נתינת מקום של מציאות של היפך הקדושה לא שַׁךְ אֶפִּילוּ עֲנִין
3 אַתְּהֶפְכָּא רע לטוב וחושך לאור, מִשׁוּם שְׂבָאֲצִילוֹת לֹא יְגוּרְךָ
4 רַע⁸² ומלכתחילה אין מציאות בלתי רצויה], וְהָרִי שְׁלֹמֹת הַבְּרוּר
5 של הרע והחושך והעלאתו לקדושה
6 הוא בְּאוֹפֵן שֶׁל אַתְּהֶפְכָּא 1 באַצִּילוֹת לֹא שַׁךְ אֶפִּילוּ עֲנִין אַתְּהֶפְכָּא, מִשׁוּם
7 דְּיֻקָּא כאשר הרע עצמו נהפך לטוב 2 שְׂבָאֲצִילוֹת לֹא יְגוּרְךָ רַע⁸²], וְהָרִי שְׁלֹמֹת הַבְּרוּר
8 והחושך עצמו נהפך לאור. 3 הוא בְּאוֹפֵן שֶׁל אַתְּהֶפְכָּא וְהָרִי שְׁלֹמֹת הַבְּרוּר
9 (ח) וַיֵּשׁ לְקִשְׁרָה זֶה עִם עֲנִינוּ 4 (ח) וַיֵּשׁ לְקִשְׁרָה זֶה עִם עֲנִינוּ שֶׁל בַּעַל הַגְּאוּלָּה
10 שֶׁל הַרְבֵּי הַרִי"צ 5 דִּי"ב תַּמּוּז, הַמְרוּמָז בְּשִׁמּוֹ, 6 עֲנִינוּ שֶׁל יוֹסֵף הוּא כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב⁸³ אֵלֶּה תוֹלְדוֹת
11 דִּי"ב תַּמּוּז, הַמְרוּמָז בְּשִׁמּוֹ, 7 יַעֲקֹב יוֹסֵף, וּמִבְּאֵר בְּזֶה⁸⁴ שֶׁהוּא עֲנִין הַהִמְשָׁכָה
12 "יוסף יצחק", שְׁהָרִי עֲנִינוּ שֶׁל 8 דִּי"ב תַּמּוּז, הַמְרוּמָז בְּשִׁמּוֹ, 9 הַבְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה, וּבְאוֹפֵן דִּי יוֹסֵף
13 יוֹסֵף הוּא כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב⁸³ אֵלֶּה 10 הַנְּחִת תְּפִלִּין, כּוֹלֵל גַּם תְּפִלִּין שֶׁל
14 תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, וּמִבְּאֵר 11 הַתְּשׁוּבָה, בְּחִינַת אַתְּהֶפְכָּא. וְעֲנִין זֶה מִמְּשִׁיכִים
15 בְּזֶה⁸⁴ בתורת החסידות שֶׁהוּא 12 וּפּוֹעֲלִים גַּם בֵּימֵי בֵּין הַמְצָרִים (וּבִפְרָט עַל-יְדֵי
16 עֲנִין הַהִמְשָׁכָה (דִּמְעָב) 13 הַנְּחִת תְּפִלִּין, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה פּוֹעֲלִים לְהִיּוֹת
17 ה"תולדות" שלו) בְּבְרִיאָה- 14 "הַקֶּב"ה מְנִיחַ תְּפִלִּין", כּוֹלֵל גַּם תְּפִלִּין שֶׁל
18 יְצִירָה-עֲשִׂיָּה, וּבְאוֹפֵן דִּי יוֹסֵף 15 רֹאשׁ, בְּחִינַת אַתְּהֶפְכָּא), שְׂיָקוּיִם הִיעוּד וְהַפְּכָתִי
19 הַנְּחִת תְּפִלִּין, כּוֹלֵל גַּם תְּפִלִּין שֶׁל 16 אֲבָלָם לְשִׁשׁוֹן⁸⁷, וְהִפְכּוּ יָמִים אֱלוֹהֵי לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה⁸⁸, בְּגְאוּלָּה הָאֲמִתִּית
20 אֲדַמּוּ"ר ה'צִמַח צִדְקָה⁸⁶ 17 וְהַשְׁלָמָה, וּכְמוֹ בְּגְאוּלַּת י"ב תַּמּוּז שֶׁהִיְתָה בְּאוֹפֵן דִּי-הִיא נְפִלְאָת בְּעֵינֵינוּ⁸⁹,
21 לְעֲשׂוֹת מִה'אַחַר' בְּנֵן, שֶׁהוּא 18 וּבְאוֹפֵן שְׂרָאוּ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ כּוֹ'⁹⁰, וְעַד שֶׁהִם בְּעֲצָמָם הוֹדוּ שֶׁהִיא זֶה בְּאוֹפֵן
22 עֲנִין הַתְּשׁוּבָה, בְּחִינַת 19 נְסִי (כְּמִבְּאֵר לְעִיל⁹¹), וְ"כֵן תִּהְיֶה לְנוּ", שְׂיָקוּיִם הִיעוּד וּנְגַלָּה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ
23 אַתְּהֶפְכָּא באופן של שינוי מהותי 20 כָּל בְּשֵׁר יַחְדּוֹ כִּי פִי הַנְּחִת דְּבָר⁹², בְּגְאוּלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְׁלָמָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ
24 מן הקצה אל הקצה. 21 צִדְקָנוּ.
25 וְעֲנִין זֶה מִמְּשִׁיכִים וּפּוֹעֲלִים 17 וְהַשְׁלָמָה, וּכְמוֹ בְּגְאוּלַּת י"ב תַּמּוּז שֶׁהִיְתָה בְּאוֹפֵן דִּי-הִיא נְפִלְאָת בְּעֵינֵינוּ⁸⁹,
26 גַּם בֵּימֵי בֵּין הַמְצָרִים הַיָּמִים 18 וּבְאוֹפֵן שְׂרָאוּ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ כּוֹ'⁹⁰, וְעַד שֶׁהִם בְּעֲצָמָם הוֹדוּ שֶׁהִיא זֶה בְּאוֹפֵן
27 שְׁבִין שְׁבַע עֶשְׂרֵת בְּתַמּוּז לְתַשְׁעָה בָּבֶל, 19 נְסִי (כְּמִבְּאֵר לְעִיל⁹¹), וְ"כֵן תִּהְיֶה לְנוּ", שְׂיָקוּיִם הִיעוּד וּנְגַלָּה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ
28 הַתְּקוּפָה שְׁבַע נְאֻמַּת הַמֵּאֻמֵּר 20 כָּל בְּשֵׁר יַחְדּוֹ כִּי פִי הַנְּחִת דְּבָר⁹², בְּגְאוּלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְׁלָמָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ
29 (וּבִפְרָט עַל-יְדֵי הַנְּחִת 21 צִדְקָנוּ.

(82) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. (83) וישב לז, ב. (84) ד"ה תפילין דמארי עלמא תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' רס). וראה גם ביאורי הזוהר פ' ויחי - לאדמו"ר האמצעי כט, ד ואילך. ולאדמו"ר ה"צ ח"א ע' קסח ואילך. אוה"ת ויחי שפה, ב ואילך. ועוד. (85) ויצא ל, כד. (86) אוה"ת ויצא רכ, א. וראה סה"מ תרס"א ע' קסד. תרח"ץ ע' ל. (87) ירמ' לא, יב. הובא בטור או"ח סו"ס תקפ. (88) ראה רמב"ם הל' תעניות בסופן. (89) ע"פ תהלים קיח, כג. (90) תהלים צח, ג. (91) בשיחות ד"ב תמוז (לעיל ע' 213 ואילך. ע' 240 ואילך). (92) ישעי' מ, ה.

בס"ד. שיחת שבת פרשת פינחס, מברכים החודש מנחם-אב, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

1 א. מאמר (כעין שיחה) דיבור-המתחיל איתא במדרש תילים.

* * *

2 ב. דובר לעיל (במאמר¹) אודות טענת בני ישראל "רוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו
3 פנאי"², שמצד מדריגת התורה כפי שנמשכת ובאה למטה, יש נתינת מקום למעמד ומצב ש"אין לנו
4 פנאי" ליגע בתורה יומם ולילה, כיון שצריך לעסוק גם בעניני העולם.

5 ועד כדי כך, ש"כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה"³, שבזה נכלל גם האופן היותר נעלה בענין
6 ה"מלאכה", כפי שמפרש כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴ שקאי על אהבת ישראל, ועל זה נאמר "כל תורה שאין
7 עמה מלאכה סופה בטלה", כי "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו"⁵, אלא צריך להיות
8 תורה וגמילות חסדים⁶ (אהבת ישראל).

9 ג. וכיון שהתורה כללות ופרטות נאמרה⁷, הנה כשם שלמעלה יש מדריגת התורה כפי שהיא למעלה
10 מהעולם, וכפי שנמשכת ובאה למטה (עד למעמד ומצב ש"אין לנו פנאי"), ישנן גם ב' מדרגות אלו
11 בתורה כפי שנמשכת למטה.

12 ובכללות - הרי זה החילוק שבין תורה למצוות, החל ממצות תפילין ש"הוקשה כל התורה (מצוות
13 התורה)⁸ כולה לתפילין"⁹:

14 תורה (שבעל-פה) - ענינה גילוי רצון העליון¹⁰, אבל היא עדיין למעלה מהעולם, שהרי אין בה עור
15 הבהמה שממנו עושים הבתים דתפילין, וכן הקלף והדיו לכתיבת הפרשיות כו', וישנו רק הלימוד של
16 האדם, באופן של "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו כו'" כמבואר בארוכה בתניא¹¹;

17 ואילו השייכות לעולם, שיתאחד עם הקב"ה - נעשית על-ידי המצוות, כמו במצות תפילין, על-ידי
18 עשיית הבתים מעור בהמה, וכתיבת הפרשיות בדיו על הקלף,

19 אלא שענין זה נעשה דוקא על-ידי בני ישראל, כמבואר ב'תורה אור' בדיבור-המתחיל הבאים ישרש
20 יעקב¹², ש"זהו דוקא כשאישי ישראל מניח אותם.. מה-שאינ-כן.. כשעכו"ם מניח אותם לא יצמח מזה
21 שום גילוי כלל, והיינו כמשל כח הצומח שבארץ, שלא בכל מקום נצמח הפרי.. כמו-כן דוקא לישראל
22 נאמר¹³ כי תהיו אתם לי ארץ חפץ".

23 ומזה מובן, שבישראל גופא ישנם גם ב' אופנים אלו: מעמד ומצב שלמעלה מהעולם - קודם
24 הנישואין, ו"גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים בלי טרדה גדולה כל-כך בטרם יוליד בנים
25 הרבה" (כמו שכתב רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה¹⁴); ומעמד ומצב ש"אין לנו פנאי" - "בן עשרים
26 לרדוף"¹⁵, לאחר ב' או ג' שנים לאחר הנישואין, כשיווליד בנים כו'.

27 ד. אמנם, מצד הענין ד"כללות ופרטות נאמרה", הנה גם כשנמצאים במעמד ומצב שלמעלה מהעולם,
28 אמרו רבותינו ז"ל "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו", אלא צריך להיות תורה וגמילות
29 חסדים, כנ"ל.

(8) ראה גם תורת מנחם חנ"א ריש ע' 224. וש"נ.

(9) קידושין לה, א. וש"נ.

(10) ראה תניא אגה"ק סכ"ט.

(11) פ"ה.

(12) שמות נג, ד.

(13) מלאכי ג, יב.

(14) פ"ג ה"א.

(15) אבות ספ"ה.

(1) ע' 309 ואילך.

(2) מדרש תהלים עה"פ (א, ב) כי אם בתורת.

(3) אבות פ"ב מ"ב.

(4) סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 115.

(5) יבמות קט, ב.

(6) תו"א מקץ מב, ג. לקו"ת ויקרא ה, רע"א. וראה סה"מ

תש"ח ע' 266 בהערה.

(7) ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ. וראה גם תורת מנחם

ח"נ ע' 343. וש"נ.

1 וזהו כללות ענין השליחות שתיקן כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶, שבימי הקיץ נוסעים התלמידים לעסוק
2 בחיזוק בני ישראל לעורר אצלם את נקודת היהדות, לקיים הציווי "הוכח תוכיח את עמיתך"¹⁷, אבל
3 בדרכי נועם ודרכי שלום, ללמדם את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה¹⁸.

4 אבל פעולה זו גופא צריכה להיות כלולה מענין התורה:

5 הפעולה דקירוב הזולת היא על-ידי התורה, ובדיבור דוקא, כדרשת חכמינו ז"ל¹⁹ על הפסוק²⁰ "חיים
6 הם למוצאיהם", "אל תקרי למוצאייהם, אלא למוצאייהם בפה", ולכן צריכים לדבר עניני תורה, נגלה
7 וחסידות, ובשופי, כך שיראו את מעמדו ומצבו של המדבר, שבמשך כל השנה כולה יושב בד' אמות
8 של תורה ותפילה, ופנוי אך ורק ללמוד תורה ולהתפלל²¹, ורק במשך שבועות אלו מעמיד את עצמו
9 במעמד ומצב ש"אין לנו פנאי ליגע בתורה יומם ולילה", כדי להתעסק בקירוב בני ישראל.

10 וכיון שיכול להיות שבהיותו בדרך לא יהיה ברשותו ספר או מאמר, צריך לשנן בעל-פה כמה וכמה
11 עניני תורה, נגלה וחסידות, כדי שיוכל ללמוד גם "בלכתך בדרך"²², במחשבה או בדיבור, בכל מקום
12 לפי ענינו.

13 זאת ועוד: כיון שהנסיעה היא כדי לפעול על הזולת שיצא מהמדידות וההגבלות שלו, הנה כדי שיוכל
14 לפעול זאת, צריך הוא בעצמו לצאת מהמדידות וההגבלות שלו, ולכן עליו לשנן עניני תורה, נגלה
15 וחסידות, יותר מהמדידות וההגבלות שלו, וכל המרבה הרי זה משובח.

16 וכיון שרוצים למלא את רצון המשלח, ויודעים שאם משנים אפילו פרט אחד, אזי מתעוררת שאלה
17 על כל ענין השליחות (כמובא באחרונים²³), ורוצים ומתברכים ("מ'ווינטשט זיך") שמילוי השליחות
18 יהיה בהצלחה רבה, למעלה מן המשוער - הנה ההצלחה יכולה להיות דוקא על-ידי הדיבור בעניני תורה,
19 נגלה וחסידות, ובשופי, ללא שום אמתלאות.

20 ה. וכללות הענין בזה:

21 תכלית הכוונה היא - לפעול ב"חוצה", ועד שלבסוף יכניסו את ה"חוצה" בפנים; אבל ההתחלה היא
22 על-ידי-זה שמביאים את ה"מעייין" ל"חוצה". ובזה גופא - כיון שיש חילוקי דינים בין ההמשכה מהמעייין
23 לאחרי שנפסק (העבירו על-גבי בריכה והפסיקו) לגבי המעייין כפי שהוא במקורו²⁴, צריכים להביא
24 ל"חוצה" את המעייין עצמו - אף-על-פי ש"מעייין" ו"חוצה" הם שני הפכים.

25 ועל זה נאמר²⁵ "ומפני חטאינו גלינו מארצנו", שנוסף על הפירוש הפשוט ש"גלינו" הוא ענין של
26 עונש שבא בגלל "חטאינו", ישנו גם הפירוש ש"גלינו מארצנו" קאי על עבודת הבירורים עצמה, שאינה
27 כמו בזמן שלמה, כאשר "קיימא סיהרא באשלמותא"²⁶, שעבודת הבירורים היתה מתוך מנוחה, "איש
28 תחת גפנו ותחת תאנתו"²⁷, אלא "מפני חטאינו" - חטא מלשון חסרון, כמו שכתוב²⁸ "אני ושלמה בני
29 חטאים", שפירושו חסרים²⁹ - נעשית עבודת הבירורים גופא במעמד ומצב ד"גלינו מארצנו".

השליחות של הנסיעה מהתם להכא!... קבל על עצמך עול של משמעת, ושב ללמוד תורה, ותחסוך לעצמך את כל בלבולי הראש ("אלע קאפ דרייעניש").

(22) ואתחנן ו, ז.

(23) חידושי הצ"צ על הש"ס מעילה רפ"ו (קסט, א-ב). שו"ת שלו חאה"ע סרע"א סק"ט. וש"נ.

(24) ראה תורת מנחם ח"ג ע' 132 ואילך. וש"נ.

(25) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(26) זח"א קג, רע"א. רכג, א-ב. רכה, סע"ב. ועוד. וראה גם שמו"ר פט"ו, כו.

(27) מלכים-א ה, ה.

(28) שם א, כא.

(29) ראה פירוש"י עה"פ. לקו"ת מטות פב, א. ובכ"מ.

(16) ראה סה"ש תש"ט ע' 324, ובהערה 61 שם. וראה גם שיחת י"ב תמוז סס"א (תורת מנחם ח"ג ע' 252). וש"נ.

(17) קדושים יט, יז.

(18) ע"פ לשון הכתוב - יתרו יח, כ. ויקרא ד, ב. ועוד.

(19) עירובין נד, רע"א.

(20) משלי ד, כב.

(21) כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר, שיש כאלו שטוענים שאינם יכולים להתמודד עם היצירה וללמוד מתוך ישוב הדעת ("זיצן און לערנען"); הוא אינו מסודר, ענין זה אינו לפי רוחו וענין זה אינו לפי טבעו, ולכן, מידי יום ביומו מחפש ענינים אחרים כו'. וכל זה - לאחרי שנכנסים לחובות כדי לנסוע לברוקלין, ובבואם לכאן "לוקחים" רק אורות מקיפים... ובכן: עליהם לדעת שלא זו היא כוונת השליחות של ירידת הנשמה בגוף, ולא זו היא כוונת

1 ובמעמד ומצב ד"גלינו" צריך להמשיך ולהכניס את האל"ף – אין-סוף, אלופו של עולם, על-ידי
2 התורה (כאמור לעיל שצריך לשנן בעל-פה עניני תורה כו'), ועל-ידי-זה נעשה מ"גולה" – "גאולה"³⁰,
3 בקרוב ממש, על-ידי משיח צדקנו.

4 ו. ואשרי חלקם של כל אלו שנוסעים בשליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר כדי לזכות את הזולת,
5 - זולת כפשוטו, החל מהזולת שבעצמו גופא, כפי שמצינו³¹ ש'זעיר-אנפין' נקרא 'זולת' לגבי
6 'חכמה-ובינה' –

7 להאיר אצלם את "נר הוי" נשמת אדם"³², על-ידי התורה, שנקראת "תורה אור"³³.
8 [כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים בברכה להשלוחים].

* * *

9 ז. בהלכות תלמוד תורה³⁴ מבאר רבינו הזקן אופן ההנהגה בין רב לתלמיד, וזה-לשונו:
10 "הרב שלמד ולא הבינו התלמידים, לא יכעוס עליהם, אלא שונה וחוזר הדבר כמה פעמים עד שיבינו
11 עומק ההלכה בטעמה היטב וכו'. במה דברים אמורים, שלא הבינו התלמידים את הדבר מפני עמקו, או
12 מפני דעתם שהיא קצרה",

13 [ואז, צריך הרב להתפלל ולבקש מהקב"ה ה"חונן לאדם דעת", שלא תהיה דעתם קצרה,
14 - ובמילא לא יהיה גם המעמד ומצב ד"מרוכים צרכי עמך", כמבואר ב'תורה אור'³⁵ בפירוש מאמר
15 רבותינו ז"ל³⁶ "צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה", ש"כשהדעת מתקצר ומתצמצם.. אזי נעשו צרכי
16 עמך מרובים, רבים ונפרדים" – ש"צרכים" את כל הענינים שישנם בברוקלין ובארצות-הברית... שזהו
17 לפי שמונחים ב"רגלים", שבכמות הם גדולים יותר מה"ראש"³⁷, ולכן זקוקים ללבושים גדולים יותר,
18 וגם גסים יותר, כמבואר בכמה מקומות³⁸ שיש חילוק בין לבושי הרגל ללבושי הראש, כפי שרואים
19 בפועל שלבושי הרגל נעשים מעור, שהוא חומר גס שלא בערך לגבי החומר שממנו נעשים לבושי הראש;
20 וכל זה הוא בגלל שיש מעמד ומצב שעל-פי תורה, הסדר הוא באופן ש"אין לנו פנאי ליגע בתורה יומם
21 ולילה" (כנ"ל סעיף ב) –

22 וכאשר הרב יבקש מהקב"ה עבור התלמידים "חננו מאתך חכמה בינה ודעת", ויחתום "ברוך אתה
23 ה' חונן הדעת", הרי בוודאי שיומשך כן בפועל, ובלשון רבינו הזקן ב'אגרת התשובה'³⁹: "בלי שום ספק
24 וספק-ספיקא בעולם.. (ש)הרי ספק ברכות להקל⁴⁰, משום חשש ברכה לבטלה, אלא אין כאן שום ספק
25 כלל, מאחר שבקשנו כו" (בשם ומלכות)],

26 "אבל אם ניכר לרב שמתרשלים בדברי תורה ומתרפים עליהם ומפני זה לא הבינו, חייב להראות
27 עליהם רוגז ולהכלימם בדברים כדי לזרזם ולחדדם".

28 ויש לדייק בזה⁴¹, שרבינו הזקן משנה מלשון הרמב"ם וה'שולחן ערוך': ברמב"ם⁴² – "לרגוז עליהן".
29 וב'שולחן ערוך'⁴³ – "לכעוס עליהם". ואילו רבינו הזקן משנה וכותב "להראות עליהם רוגז".

(37) ראה גם תורת מנחם חכ"ט ע' 295. וש"נ.

(38) ראה גם תורת מנחם חל"ו ע' 303. וש"נ.

(39) רפי"א.

(40) רמ"א או"ח סו"ס רי. שו"ע אדה"ז שם ר"ס קפד. וראה

גם ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לאגה"ת שם (ע' עט).

(41) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 57 הערה 64.

(42) הל' ת"ת פ"ד ה"ה.

(43) יו"ד סרמ"ו ס"א.

(30) ראה ויק"ר ספל"ב. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ובכ"מ.

(31) יהל אור ע' תנה.

(32) משלי כ, כז.

(33) שם ו, כג.

(34) פ"ד הי"ח-ט.

(35) ((ס"פ וישלח (כו, ג).

(36) פיוט סליחות לער"ה ולנעילה - ע"פ נוסח "תפלה קצרה"

(ברכות כט, ב).

ה. ובהקדמה:

אם נאמר שאדמו"ר הזקן חולק על הרמב"ם וה'שולחן ערוך' - צריך למצוא מקור לדברי אדמו"ר הזקן, ולאחרי שימצאו המקור, צריך למצוא הטעם מדוע הרמב"ם וה'שולחן ערוך' מפרשים באופן אחר. ולכן, מסתבר יותר לומר שאין פלוגתא בדבר, וטעם שינוי הלשון - יובן על-פי מה שכתבו בני הגאון המחבר בהקדמתם ל'שולחן ערוך אדמו"ר הזקן', שהחידוש של אדמו"ר הזקן בשולחנו לגבי ה'שולחן ערוך' של 'המחבר' (רבי יוסף קארו), וכן לגבי הרמב"ם - הוא, שכותב "הלכות בטעמיהן" (מלבד שאר המעלות שישנן ב'שולחן ערוך אדמו"ר הזקן').

ובנוגע לעניננו:

הטעם שהרב צריך לרגוז או לכעוס הוא - כדי לעורר את התלמידים על-ידי-זה שיראו שהרב רוגז וכועס עליהם. ולכן כותב אדמו"ר הזקן הטעם והתכלית ל"לרגוז" - "להראות עליהם רוגז"⁴⁴.

אמנם, כאשר פעולת הרב "להראות עליהם רוגז" אינה מועילה, אזי צריך (לא רק להראות, אלא אכן) לרגוז ולכעוס עליהם, כלשון הרמב"ם וה'שולחן ערוך'.

ט. ביאור הדברים:

המקור לדברי אדמו"ר הזקן "חייב להראות עליהם רוגז כו'" - הוא בדברי הגמרא במסכת שבת⁴⁵ (בנוגע ל"המשבר כליו בחמתו" וכיוצא בזה): "דקא עביד למירמא אימתא אינשי ביתיה", ומפרש רש"י: "להראותם שהוא כועס".

וכן פוסק אדמו"ר הזקן בהלכות משא ומתן⁴⁶: "הכעס מידה רעה מאוד.. לכן יתרחק מזה.. ואפילו אם צריך לכעוס על העם להפרישם מדבר עבירה ולהחזירם למוטב, יראה עצמו כאילו הוא כועס כו'".

וענין זה מיוסד על דברי הרמב"ם בהלכות דעות⁴⁷: "הכעס מידה רעה היא עד למאד, וראוי לאדם שיתרחק ממנה.. וילמד עצמו שלא יכעוס, ואפילו על דבר שראוי לכעוס עליו, ואם רצה להטיל אימה על בניו ובני ביתו.. ורצה לכעוס עליהן כדי שיחזרו למוטב, יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כו'".

אמנם, בנוגע לתלמידים כותב הרמב"ם ש"חייב לרגוז עליהן", ולא רק "יראה עצמו בפניהם כו'". ומקור הדברים הוא - בדברי הגמרא⁴⁸: "זרוק מרה (אימה) בתלמידים" (שתהא אימתך עליהם), והרי כאן לא נאמר הלשון "להראות", ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע לענין הרוגז, ש"חייב לרגוז עליהן", ולא רק "להראות עליהם רוגז".

ויש לבאר טעם החילוק בין "דקא עביד למירמא אימתא אינשי ביתיה", רק "להראותם שהוא כועס", ובין "זרוק מרה בתלמידים", ש"חייב לרגוז עליהן" - כי כשמדובר אודות בני ביתו, שיכולים להיות גם עמי-הארץ, מספיק "להראותם שהוא כועס"; אבל כשמדובר אודות תלמידים, שהם מבינים כו' [והראיה, שכאשר מדובר אודות עניני העולם, "לייגן זיי זיך אריין כו'", ומצליחים להבין וכו'], יכול להיות מעמד ומצב שלא יהיה מספיק "להראות עליהם רוגז", אלא יהיה צורך "לרגוז עליהן".

ואף-על-פי-כן כותב רבינו הזקן "להראות עליהם רוגז", כיון שהטעם שצריך לרגוז עליהם הוא כדי שיראו שהוא רוגז. ורק כאשר הפעולה "להראות עליהם רוגז" אינה מועילה, אזי צריך (לא רק להראות, אלא אכן) לרגוז עליהם, כנ"ל.

ולהעיר, שגם כאשר יש חיוב לרגוז עליהם - יש שיעור עד כמה חייב לרגוז:

ב'שולחן ערוך אדמו"ר הזקן' הלכות שמירת גוף ונפש ובל תשחית⁴⁹ (שנדפס מחדש זה-עתה⁵⁰) איתא: "כל המשבר כלים.. עובר בלא-תעשה, שנאמר⁵¹ לא תשחית.. ואפילו כוונתו כדי להראות כעס וחימה להטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגין כשורה".

(44) ראה גם לקו"ש חל"ט ע' 199 הערה 55.

(48) כתובות קג, ב (ובפירוש"י).

(49) סי"ד.

(50) ראה תורת מנחם חנ"ג ע' 301. וש"נ.

(51) פ' שופטים כ, יט.

(46) שו"ע או"ח סקנ"ו ס"ג.

(47) פ"ב ה"ג.

- 1 ומה שכתוב במסכת שבת "המשבר כליו בחמתו.. דקא עביד למירמא אימתא אאינשי ביתיה" - הרי
2 זה "כי הא.. (ד)רב אחא בר יעקב תבר מאני תבירי", אלא שבני ביתו חשבו שהיו כלים שלמים.
- 3 ומזה מובן גם בנוגע לתלמידים, שגם כשיש חיוב לרגוז עליהם, יש בזה שיעור והגבלה - שאסור
4 לשבר כלים כו'.
- 5 ומובן הטעם בפשטות - כי, בשלמא בנוגע לתלמידים, יש סיבה שבגללה צריך לרגוז עליהם, אבל
6 הכלים - מהי אשמתם ("וואַס זיינען זיי שולדיק")?!... והרי "התורה חסה על ממונן של ישראל"⁵².
- 7 י. והנה, כל השקלא-וטריא האמורה לעיל - באה בהמשך להמדובר בהתוועדות שלפני-זה⁵³ אודות
8 חוסר ההתעניינות בדברים שנאמרים בהתוועדות, שלכן לא שואלים מאומה וכו', כך שזהו מעמד ומצב
9 ש"ניכר לרב שהם מתרשלים בדברי תורה ומתרפים עליהם, ולפיכך.. חייב לכעוס עליהם ולהכלימם
10 בדברים כו"; ולאידך גיסא, מהי התועלת מזה, ולשם מה לכעוס, בה בשעה ש"כל הכועס.. נשמתו
11 מסתלקת ממנו", כנ"ל בארוכה.
- 12 ובכן, יש לציין שאכן הואילו לשאול - ברוך השם... - על האמור ש"כל הכועס.. נשמתו מסתלקת
13 ממנו" (כמו שכתב רבינו הזקן בהלכות משא ומתן⁴⁶, והמקור לזה - בדברי הזהר⁵⁴), דלכאורה אין זה
14 שייך בנידון-דידן, כיון שרבינו הזקן כותב בהלכות תלמוד תורה (הנ"ל) שרק "חייב להראות עליהם רגוז",
15 אבל לא לכעוס ממש?!.
- 16 והמענה על זה - שבנידון-דידן המצב הוא שכבר ניסו במשך כמה שנים לפעול זאת בכמה דרכים,
17 בדרכי נועם כו', ועד גם "להראות עליהם רגוז", וכיון שעדיין לא הועיל, אזי יש חיוב לרגוז עליהם, כנ"ל.
18 ולאחרי כל זה, נשאלת השאלה: האם, ועד כמה, צריכים להמשיך לרגוז?!...!
- 19 יא. ובנוגע לגופו של ענין הנ"ל - קיבלתי כמה מכתבים על זה:
- 20 אחד כותב, שישנם דברים גרועים יותר מזה, ואם-כן למה צריך "קאָכן זיך" בענין זה; ואחד כותב,
21 שבלא-הכי לא יועילו הדברים... כך, שהצעקה והרוגז ("דער שרייען און ווערן אויפגעקאכט") בענין
22 זה הם לחינם...
- 23 אך מה שאיכפת לי - הנני מתיירא שגם אני ארדם ("איך וועל אויך אַנטשלאָפן ווערן") חסוֹשִׁלוֹם;
24 אסתגר בד' אמות שלי, ואשב באדישות ("קאָלט בלוטיק...") ואלמד לעצמי, באותה מידה שמתנהגים
25 בענין הנ"ל. ואז, כלו כל הקיצין חסוֹשִׁלוֹם!
- 26 יב. בין המכתבים שקיבלתי - כותב אחד: למה אני דורש שיחלקו לי כבוד... ישנם כאלו שהכבוד
27 שחולקים להם הוא במידה פחותה מזה... ולמה אני כועס כל-כך?!...!
- 28 ובכן: על כזה "פעטאַך" - כלשון ה'צמח צדק'⁵⁵ - לא שיערתי כלל ("כ'האַב זיך גאָרניט געריכט"):
29 לפני שמונה-עשרה שנה⁵⁶ לא רדפתי ("כ'האַב זיך ניט געיאָגט") אחר הכבוד, וגם היום לא חסר לי
30 הדבר... והלוואי גם בעתיד כך. אינני צריך את הכבוד, וגם לא את ה"מחיר" שדורש כבוד זה... "לא"⁵⁷
31 מהם ולא מהמונם"... ישנם דברים גרועים מזה, ואינני מרעיש אודותם, כיון שלא איכפת לי;
- 32 מה שאיכפת לי - שכאשר חוזרים פתגם מ"ק מו"ח אדמו"ר, מאביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)
33 נשמתו-ערן, פתגם מרבינו הזקן או פתגם מהבעל-שם-טוב, ובשעת מעשה ישנים או מפקקים - הרי
34 מביישים את הבעל-שם-טוב!... ונמצא, שהנני אשם בכך שמביישים את הבעל-שם-טוב!...!
- 35 ולהעיר: מצינו גם אצל המגיד שהיה אומר 'תורה' אף-על-פי שהתלמידים לא היו מבינים⁵⁸. אבל שם

(55) ראה - לדוגמא - תורת מנחם ח"ח ע' 113. ועוד.

(56) קודם קבלת הנשיאות (המו"ל).

(57) לשון חז"ל - סנהדרין קח, א.

(58) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תסד. וש"נ.

(52) ר"ה כז, א. וש"נ.

(53) ש"פ בלק, י"ז תמוז סכ"ו (תורת מנחם חנ"ג ע' 281).

(54) ח"ב קפב, א. הובא בלקו"ת פרשתנו פ, ד. וראה תורת

מנחם חנ"ג ע' 282. וש"נ.

1 מדובר אודות ענין שלא היה יכול להיות נמשך באופן פנימי, כִּי־אם באופן מקיף, ולאידך גיסא, היה
2 צורך שענין זה יומשך למטה, ולכן הוצרך המגיד לומר ענין זה; ואילו כאן מדובר אודות ענינים שכבר
3 נמשכו בגילוי ובאופן פנימי, ואף־על־פי־כן כו'.

4 ובכן: על זה נאמר⁵⁹ "ווי ליה למאן דמליל על אודנין דלא שמעין"!... ולהעיר, שלא נאמר הענין
5 החיובי - טוב למי שמדבר על אוננים ששומעות, אלא הענין השלילי - אבוי למי שמדבר על אוננים שאינן
6 שומעות!

7 יג. אמנם, עדיין יכולים לטעון, שכל האמור לעיל אודות החיוב לרגוז וכו', הוא בנוגע לרב ותלמידים,
8 מה־שאינ־כן כשמדובר אודות שני ידידים שהם בידידות חזקה, יכול אחד מהם לומר דבר תורה, ולזכות
9 את חברו לשמוע את הדברים, ואילו חברו, אם הוא רוצה, מקשיב לדבריו, ואם אינו רוצה לשמוע,
10 הולך לישון...

11 ובכן, ישנו דין תמוה ב'שולחן ערוך'⁶⁰, שהחיוב דכבוד רבו הוא "אפילו לא למד ממנו אלא דבר
12 אחד, בין קטן בין גדול".

13 ומקור הדברים - בגמרא⁶¹: "רבו שאמרו.. אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת, זה הוא רבו",
14 והגמרא מביאה דוגמא לדבר - "כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון", ומפרש רש"י: "בסדר טהרות"⁶²
15 היא שנויה, ולא הייתי יודע מה כלי הוא. ולמדני, שהוא כף גדולה שמסלקין בו זוהם הקדירה והקלחת
16 לצדדין".

17 ויש לבאר הרמז בדוגמא זו, שזהו משל שענינו בנמשל מורה על פעולת הרב בתלמיד - שהתלמיד
18 בעצם הוא כדבעי למהוי, שהרי כל בני ישראל טובים הם ("גוטע אידן"), וה"כוסות"⁶³ הם טובים, אלא
19 כיון שלאחרי חטא העגל חזרה זוהמתן⁶⁴ [אף שלא חזרה לגמרי כמו לפני מתן־תורה חס־ושלום, שהרי
20 גם לאחרי חטא העגל ישנו חילוק בין ישראל לאומות העולם]⁶⁵, לכן יש מעט זוהמא ("אָ ביסל שמוץ")
21 שצפה למעלה, וישנו מי שלוקח כף ומסלק את הזוהמא...

22 ובכן: גם כאשר רוצים ליתן עצות כיצד לסלק את הזוהמא, הנה במקום לשמוע, ישנים בשעת
23 מעשה!...

24 יד. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

25 ויהירצון שיפעלו הדברים לכל־הפחות על המדבר, ועד שיפעלו גם על השומעים⁶⁶.
26 אלו שחושבים שזהו מצד ענין הכבוד כו' (כנ"ל סעיף יב) - יהי להם אשר להם, והעיקר - שיקבלו
27 ממי שיהיה... ובלבד שיתוסף בתורה ויראת שמים,
28 ועד שנוכה לקיום היעוד⁶⁷ "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", בקרוב ממש, על־ידי
29 משיח צדקנו.

* * *

30 טו. בעמדנו בימי בין המצרים, שיהפכו בקרוב לישון ולשמחה, ותהיה הכניסה לארץ ישראל על־ידי
31 משיח צדקנו - מן הראוי שהלימוד בפירוש רש"י בפרשת השבוע (כנהוג בכל התוועדות ביום
32 השבת־קודש) יהיה בנוגע לחלוקת הארץ, ולכן נתעכב עתה על פסוק שמבאר את טענת בנות צלפחד,
33 ש"היו מחבבות את הארץ.. (ו)אומרות תנה לנו אחוזה"⁶⁸:

(63) ראה שמו"ר ספכ"ז.

(64) זהר ח"א נב, ב. ח"ב קצג, סע"ב.

(65) ראה לקו"ש חכ"א ע' 151 הערה 52. וש"נ.

(66) ראה תורת מנחם - רשימת היומן ריש ע' שנד. וש"נ.

(67) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

(68) פירש"י פרשתנו כו, סד.

(59) כ"ה בכ"מ בדא"ח (סה"מ תרפ"ג ע' צא. תרפ"ד ע' יו"ד).

תש"ט ע' יג). וראה זח"ב קפו, ריש ע"ב. וראה גם סה"ש תש"ו ע' 25. וש"נ.

(60) יו"ד סרמ"ב ס"ל. שש"מ ס"ח.

(61) ב"מ לג, א.

(62) כלים פ"ג מ"ב. פכ"ה מ"ג.

1 הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶⁹ "והוא לא הי' וגו'", "לפי שהיו באות לומר בחטאו מת*", נזקקו
 2 לומר לא בחטא מתלוננים⁷⁴, ולא בעדת** קרח שהצו על הקב"ה, אלא בחטאו לבדו מת, ולא החטיא
 3 את אחרים עמו. ר"ע אומר מקושש עצים הי', ור"ש אומר מן המעפילים הי',
 4 - דכיון שרצו לקבל חלק אביהן*** (שהרי "אנו⁷⁷ במקום בן עומדות"⁷⁸) שהי' מיוצאי מצרים⁷⁹,
 5 הוצרכו לומר ש"בחטאו מת", ולא מצד החטאים שהיו שייכים לארץ ישראל [מתלוננים⁸⁰, "וילונו גו'
 6 ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת"⁸¹, ועדת קרח⁸², שהושפעו מדברי דתן ואבירם "אף לא אל ארץ
 7 זבת חלב ודבש הביאותנו"⁸³]: מקושש עצים - שאירע שנה לפני המתלוננים, ומעפילים - שחזרו
 8 בתשובה**** על החטא שלא רצו להכנס לארץ⁸⁴.

(* ומ"ש⁷⁰ "בנות צלפחד גו' למשפחות מנשה בן יוסף", "ללמדך שהיו כולם צדיקים"⁷¹ - היינו רוב זכויות
 (ועד"ז בנוגע ליוסף עצמו⁷² - ראה פירש"י וישב לז, ב. מ, כג⁷³. ועוד).

(** דיוק הלשון "עדת קרח" - י"ל לחדודי מפני ש"אבדו אף יונקי שדים"⁷⁵.

(*** מפורש בכתוב דכל טענתן מכח "אבינו" - ג"פ⁷⁶.

(**** תשובה הכי גדולה על עבירה אחרת - בנוגע לכניסה לארץ, אבל חטא (כמפורש: "בחטאו", ופשוט
 "חטאו" היינו חטא) דהעדר שמיעת ציווי משה (ולא יפלא ששניהם בענין אחד, שזהו כל הענין דמצוה הבאה
 בעבירה! ומכש"כ בנדו"ד).

דלשקול" - יש לומר (א) שהקושיא היא מצד הדרשה שבספרי
 שם "איש לפי פקודיו, יצאו נשים כו", (ב) שמפרש "לאלה" -
 להפקודים (דלא כהספרי).

(79) שהרי "ארץ ישראל מוחזקת היא", ליוצאי מצרים (ב"ב
 קיט, א (ובפירש"י)). וראה פירש"י לך-לך טו, יח: "לזרעך נתתי
 את הארץ הזאת", "אמירתו של הקב"ה כאילו היא עשויה".
 ולפירוש רש"י אין צורך בענין של חזקה, כמו "הארץ אשר אתה
 שוכב עליה" (ויצא כח, יג ובצפ"ע"נ שם) - שהרי זה היפך פירש"י
 (עה"פ. נתבאר בלקו"ש ח"כ ע' 130 ואילך) שמדייק "רמז לו
 כו", ותו לא. ופשוט.

(80) אף ש"מת במדבר" סתם - היינו מתלוננים (ע"י
 המרגלים).

(81) שלח יד, ב"ג.

(82) שהרי הר"נ איש, רק "רובן* משבט ראובן" (פירש"י ר"פ
 קרח), וא"כ הי' אפשר לומר שגם צלפחד הי' ביניהם (לקו"ש
 שבפנים הערה 33).

(83) קרח טז, יד.

(84) ואף שכל בני" (לא רק המעפילים) אמרו "הננו ועלינו
 גו'" (שלח שם, מ) - הרי התשובה שלהם היתה רק בדיבור, ואינה
 מגעת להתשובה של המעפילים שבאה לידי ביטוי במעשה
 בפועל, ומתוך מס"ג, שהרי משה הזהירם "כי העמלקי והכנעני
 שם לפניכם ונפלתם בחרב גו'" (שם, מג).

(69) שם כז, ג.

(70) שם, א ובפירש"י.

(71) במענה לשואל שרצה להוכיח שהכוונה לצדיקים גמורים,
 מלשון רש"י בפ' וישלח לה, כב: "ויהיו בני יעקב שנים עשר,
 כולם צדיקים שלא חטא ראובן", ומשנה מלשון הספרי (ואתחנן
 ו, ד) שעשה ראובן תשובה, היינו שלא חטא כלל - כתב כ"ק
 אדמו"ר שליט"א:

כי ע"ד הפשט אפ"ל כן בכתוב שסמך ובוא"ו המוסיף
 ומחבר: "וישכב גו' ויהיו גו'". ופשוט.

(72) ומשמעות פירש"י ויצא ל, כה ("בית יעקב אש ובית יוסף
 להבה.. משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה כו") - לא שיוסף הי'
 צדיק יותר מיעקב, כי-אם שצריך שניהם ביחד.

(73) "שהי' עושה מעשה נערות מתקן בשערו וכו'"; "שתלה
 בו יוסף לזכרו כו'".

(74) מתלוננים דמרגלים (ראה לקו"ש שבפנים הערה 35) -
 שבהם נאמר חמשה פעמים הלשון תלונה.

(75) פירש"י קרח טז, כז.

(76) פרשתנו שם, ג"ד.

(77) פירש"י פרשתנו שם, ד.

(78) ומ"ש (פרשתנו כז, נג) "לאלה תחלק הארץ" - שולל רק
 פחותים מבני עשרים, ולא נשים, וכבספרי: "לאלה תחלק הארץ..
 הכל במשמע.. נשים כו'" (לקו"ש שבפנים הערה 29). וקושיית
 הש"ס (ב"ב קיח, א) "למ"ד לבאי הארץ, אמאי צווחו, הא לית"

(* וי"ל שהכרחו של רש"י שרק "דובן" הי' משבט ראובן, ולא כולם - כי אם כולם היו משבט ראובן, לא היו בנות צלפחד צריכות להבהיר
 ש"הוא לא הי' בעדת קרח", שהרי צלפחד הי' משבט יוסף.

ובדוחק יש להביא רא"י גם ממ"ש (קרח טז, ז) "רב לכם בני לוי", שגם שאר בני לוי השתתפו במחלוקת (אא"כ נאמר ש"בני לוי" קאי על קרח
 וכל בני ביתו - "כל האדם" (שם, לב)). אבל אז צ"ע מאי קמ"ל שהיו "מבני ישראל" (שם, ב).

ובכן: ר"ע הי' רגיל לזכות את ישראל⁸⁵, ולכן* בוחר בחטא דמקושש עצים⁸⁷ שהוא קל יותר** מחטא המעפילים [להיותו חטא יחיד**], שמושלל לגמרי מ"החטיא את אחרים", וגם להיותו בשבת הראשונה שהיו בני" במדבר, לפני מ"ת⁹¹, אינו חמור כמו לאחרי מ"ת⁹²], ור"ש "דדריש טעמא דקרא"⁹³ (ולדעת רש"י - פליגי ר"ש וחכמים גם בדליכא נפקותא⁹⁴), מעדיף לומר שהי' מן המעפילים, שבוה מודגש הטעם שמגיע לו חלק בארץ, כיון שמסר נפשו עלי'.

וה"יינה של תורה", בנוגע למעלת התשובה ד"ויעפילו"⁹⁵, שלא זו בלבד שעל-ידה נתתקן החטא*** ובטלה הגזירה⁹⁷, אלא עוד זאת, שעל-ידי-זה ניתוסף בשייכות לארץ ישראל יותר מכמו שהיה לפני החטא. וכמו-כן בנוגע לתשובה שתבטל את ה"מפני חטאינו גלינו מארצנו", שעל-ידה תהיה הכניסה לארץ ישראל על-ידי משיח צדקנו באופן נעלה יותר -

הוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס ב'לקוטי שיחות' חלק ח עמוד 171 ואילך.

* * *

טז. נהוג לאחרונה לכאר משנה בפרקי אבות - לפי המנהג לומר פרקי אבות "כל שבתות הקיץ", וכפי שמצינו במאמרי רבותינו נשיאינו, שגם לאחרי חג השבועות (בשבתות הקיץ) יש מאמרים שמתחילים במשנה מפרקי אבות⁹⁸.

(* אבל אין לומר שהוצרך לומר כן בגלל הגזירה-שוה ד"במדבר במדבר" שקיבל מרבו (ולא בגלל זכותן של ישראל, שהרי אדרבה - כטענת הבר-פלוגתא דר"ע: "אתה מוציא לעז על אותו צדיק"⁸⁶ - שהרי אין רש"י מעתיק תיבת "במדבר", היינו שהגז"ש אינה ע"ד הפשט.

(* אבל אין לומר שזהו לפי שמקושש עצים לשם שמים נכתוב⁸⁸ - שהרי זה היפך דרך הפשט לגמרי, וא"כ מהי הגנות שהזכיר רש"י⁸⁹ ("בגנותן של ישראל דיבר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשני' בא זה וחללה"⁹⁰).

(***) וכדיוק לשון רש"י - ששינה מלשון הספרי⁸⁹ "ושני' חללו" (לשון חללו רבים), ומדגיש "בא זה וחללה". ובנוגע לכל ישראל - הרי זה רק "גנותן של ישראל", ולא חטא (וע"ד פירוש"י בהעלותך ט, א), ולא מצב חדש שנגרם ע"י מעשה זה, אלא ש"דיבר (ומגלה) הכתוב" מצב המגונה דבנ"י.

(****) אף שחטאו באי שמיעתם להציווי "אל תעלו"⁹⁶.

(85) פירוש"י ד"ה שבקי' - סנהדרין קי, ב.

(86) שבת צו, סע"ב.

(87) והקדימו רש"י - בגלל שמרומז בדברי בנות צלפחד "בחטאו מת", חטא היחיד, משא"כ מעפילים שהיו רבים.

(88) מדרש - הובא בתוס' ב"ב קיט, סע"ב. תיב"ע שלח טו, לב.

(89) שלח שם.

(90) ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק. - והוסיף בנוגע לדברי השואל (א) שמצינו שר"ש דורש פסוקים בלימוד זכות עוד יותר מר"ע, בפירוש"י בהעלותך יא, כב: "זה אחד מארבעה דברים שהי' ר' עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו כו", (ב) גבי אשת פוטיפר פירוש"י (וישב לט, א) שלשם שמים נתכוונה - הרי בכ"ז פירוש"י כן בפירוש, וכאן פי' להיפך: "בגנותן כו".

(91) לשלימות הענין - ראה שיחת ש"פ עקב ס"י ואילך (תורת מנחם חנ"ג ע' 414 ואילך).

(92) ולהעיר, שקודם מ"ת לא הי' הענין שמשה הי' ה"רב" של בני" כמו לאחר מ"ת, ולכן יש ללמד זכות על ה"מקושש עצים", שנכשל בחטא, בגלל שלא הי' לו רב, כפי שיתבאר לקמן (סי"ח"ט) השייכות ד"עשה לך רב" להיו דן את כל האדם לכף זכות".

(93) גיטין מט, ב. וש"נ.

(94) ראה סנהדרין קיב, א: "אמר רבי שמעון, מפני מה אמרה תורה נכסי צדיקים שבתוכה (בעיר הנדחת) יאבדו, מי גרם להם שידורו בתוכה, ממונם, לפיכך ממונם אבד", ובפירוש רש"י: "בכל דוכתי דרש ר' שמעון טעמא דקרא".

וי"ל, שמקורו של רש"י הוא מדיוק לשון "ר"ש מפני מה אמרה תורה נכסי צדיקים כו", ולא מפני מה נכסי צדיקים כו' (שאלה על הדין עצמו) - שזוה משמע ש"בכל דוכתי" ש"אמרה תורה", גם בדליכא נפק"מ, יש לדרוש טעמא דקרא: "מפני מה כו".

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) וכאן רואים איך שכל עניני התורה קשורים זב"ז - שפירוש רש"י על התורה בנוגע לבנות צלפחד, קשור עם פירושו במסכת סנהדרין!

(95) שלח יד, מד.

(96) שם, מב.

(97) והסיבה שלא יכלו לכבוש את הארץ אינה אלא בגלל שלא הי' עמהם "ארון ברית ה'" (שלח שם) המוכרח בשביל כיבוש הארץ (כמבואר הטעם על זה במ"א (ראה אג"ק ח"ז ס"ע רפ ואילך. תורת מנחם ח"ט ע' 292 ואילך. ח"ד ע' 77. וש"נ).

(98) ראה גם תורת מנחם חנ"ג ע' 174. וש"נ.

- 1 ובכן, נתעכב עתה על המשנה⁹⁹ "יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את
2 כל האדם לכף זכות".
- 3 ובהקדמה - שכיון שמסכת אבות היא "מילי דחסידותא"¹⁰⁰, הרי מובן, שלא מדובר כאן אודות מי
4 שאביו לא לימדו תורה, כיון שבמקרה כזה, החיוב "עשה לך רב" הוא מעיקר הדין, ולא מצד "מילי
5 דחסידותא", אלא המדובר הוא אודות כל בני ישראל, גם מי שיכול ללמוד בעצמו, ואפילו מי שלכאורה
6 אין מי שילמד אותו - שמצד "מילי דחסידותא" צריך גם הוא לקיים את ההוראה "עשה לך רב כו".
- 7 וצריך להבין השייכות של הבבות במשנה זו - שלכן נאמרו בוא"ו המחבר, כיון שבאות בהמשך
8 אחד:
- 9 בנוגע ל"עשה לך רב, וקנה לך חבר" - הרי "רב" ו"חבר" שייכים זה לזה, להיותם מהדברים שבהם
10 "התורה נקנית"¹⁰¹.
- 11 ולהעיר גם מהדיוק של ה'צמח צדק'¹⁰² בענין "עשה לך רב, וקנה לך חבר", ש"עשה לך רב" הוא
12 מתוך קבלת עול, כיון שענינו של הרב הוא כמו מלך - "מאן מלכי רבנן"¹⁰³ - שממשיך ופועל ענין
13 ה'קבלת עול', ולאחרי ה'קבלת עול' של הרב, אזי יכול להיות "וקנה לך חבר".
- 14 אך עדיין צריך להבין השייכות של "עשה לך רב, וקנה לך חבר" ל"הוי דן את כל האדם לכף זכות",
15 שלכן נאמר "והוי כו", בוא"ו המחבר?
- 16 ואין לומר שהשייכות היא שעל-ידי "עשה לך רב, וקנה לך חבר" יבוא לשלימות החכמה, ואז יהיה
17 "דן את כל האדם לכף זכות" - כי: (א) אם מדובר כאן אודות שלימות החכמה - הנה בהמשך ל"עשה
18 לך רב וקנה לך חבר", הוה-ליה-למימר "ועשה לך תלמידים", שעל-ידם באים לשלימות החכמה, כמאמר
19 רבותינו ז"ל¹⁰⁴ "הרבה תורה למדתי מרבתי, ומחבירי יותר מהם, ומתלמידי יותר מכולן". (ב) הענין
20 ד"דן.. לכף זכות" אינו שייך לשלימות החכמה, אלא למידות שבלב, שכאשר יש לו נטיה למידת החסד,
21 אזי "הוי דן את כל האדם לכף זכות", וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

- 22 יז. כאן המקום להשלים החובות מההתוועדויות שלפני-זה:
- 23 (א) בנוגע למה ששאלו על מה שנתבאר¹⁰⁵ בדברי הרמב"ם¹⁰⁶ "אף בפרשת בלעם כו" - נכלל בשיחת
24 שבת פרשת בלק¹⁰⁵.
- 25 (ב) בנוגע למה ששאלו¹⁰⁷ על המדובר¹⁰⁸ בפירוש רש"י על הפסוק¹⁰⁹ "ריח ניחוח", "שיהא נחת רוח
26 לפני" - נכלל בשיחת שבת פרשת שלח¹⁰⁸.
- 27 ושאר החובות - נשאיר להזדמנות אחרת.

* * *

(106) ה' מלכים פי"א ה"א.
(107) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שלכאורה הרי זו קושיא עצומה. וכיון שכן, הרי בהכרח לומר שהתירוץ הוא יותר עצום מהקושיא... ולאחר שביאר התירוץ, אמר: ועפ"ז, הפירוש של "קושיא עצומה" הוא להיפך: היתכן ששואלים שאלה כזו שאין לה מקום מעיקרא?!...
(108) בשיחת ש"פ שלח סט"ו (תורת מנחם חנ"ג ע' 142).
(109) שלח טו, ג.

(99) פ"א מ"ו.
(100) ב"ק ל, א.
(101) אבות פ"ו מ"ו.
(102) ראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 180.
(103) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).
(104) תענית ז, א. וש"נ.
(105) בשיחת ש"פ בלק סי"ט ואילך (תורת מנחם חנ"ג ע' 273 ואילך).

1 יח. הביאור במאמר המשנה "עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות" - יובן
2 בהקדם ביאור השייכות לבעל המאמר, רבי יהושע בן פרחיה, כידוע שמימרות התנאים והאמוראים
3 קשורות עם שמותיהם [וברוב הפעמים רואים את השייכות שביניהם, כפי שמצינו בנוגע לשמאי והלל¹¹⁰,
4 וכמו שנתבאר בשבוע שעבר¹¹¹], ומתאימים לכללות הנהגת ימי חייהם, או למאורע מסויים שאירע במשך
5 ימי חייהם, שבגללו אמרו הוראה זו.

6 ובכן, בנוגע לרבי יהושע בן פרחיה, מצינו בגמרא¹¹² "לא כרבי יהושע בן פרחיה שדחפו לאותו האיש
7 בשתי ידים וכו'".

8 ובהקדים - שיש ב' פירושים בשלילה דהנהגת רבי יהושע בן פרחיה ("לא כרבי יהושע כו'"): (א)
9 אין לנו ללמוד מהנהגה זו, שהיתה שייכת רק לרבי יהושע בן פרחיה, ורק ביחס לאותו האיש, (ב) השלילה
10 היא גם בנוגע לרבי יהושע בן פרחיה עצמו, שטעה בכך שדחה אותו (כפי שמצינו בכמה תנאים ואמוראים
11 שהתחרטו על הנהגה מסויימת), וכמובן מהמשך סיפור הגמרא, שלאחרי שדחה אותו, "אתה לקמיה כמה
12 זמנין, אמר ליה קבלן, לא הוי קא משגח ביה. יומא חד, הוה קרי קריאת-שמע, אתא קמיה, סבר לקבולי,
13 אחויה ליה בידיה. הוא סבר מידחא דחי ליה, אזל זקף לבינתא והשתחוה לה. אמר ליה הדר בך, אמר
14 ליה כך מקובלני ממך, כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה".

15 ולהעיר, שבזה גופא יש לפרש בב' אופנים: (א) הנהגת רבי יהושע היתה שלא כדבעי, (ב) רבי יהושע
16 דחה אותו בגלל שרצה לעורר אצלו תשובה פנימית ועמוקה יותר, ולכן בפעם האחרונה "סבר לקבולי,
17 אחויה ליה בידיה", אלא שאותו האיש לא הבין את הרמז, ו"סבר מידחא דחי ליה". וגם לאחרי ש"זקף
18 לבינתא כו'", "אמר ליה הדר בך". וגם לאחרי שאמר "כך מקובלני ממך, כל החוטא ומחטיא את הרבים
19 אין מספיקין בידו לעשות תשובה" - לא קיבל רבי יהושע מענה זה, כי "אין מספיקין דייקא, אבל אם
20 דחק ונתחזק.. ועשה תשובה, מקבלין תשובתו"¹¹³. וכמו ב"אחר", שגם לאחרי ששמע בת-קול "שובו
21 בנים שובבים, חוץ מאחר"¹¹⁴, הוה ליה לדחוק כו'¹¹⁵, ועד ש"כי נח נפשיה דאחר.. אמר רבי מאיר.. מתי
22 אמות ואעלה עשן מקברו, כי נח נפשיה דרבי מאיר סליק קוטרא מקבריה דאחר.. כי נח נפשיה דרבי
23 יוחנן פסק קוטרא מקבריה דאחר"¹¹⁶.

24 ולכן אומר רבי יהושע בן פרחיה "הוי דן את כל האדם לכף זכות" - שמלכתחילה יש לדון כל אדם
25 לכף זכות, ולא לדחותו כו', ואז לא יבוא למאורע כזה (מה-שאיין-כן אם בתחילה ידחהו, הרי יכול להיות
26 שיחזור אליו בהיותו באמצע קריאת-שמע, ולא יוכל להפסיק...).

27 יט. ומקדים לזה - "עשה לך רב, וקנה לך חבר":

28 כאשר משתדלים ולא מצליחים למצוא זכות - אזי צריכים לחקור ולדרוש כו', אולי אין החסרון בו,
29 אלא בחבריו. ואם לא מוצאים חסרון בחבריו, יתכן שהחסרון הוא ברבו - בדקות דקות על-כל-פנים,
30 וכתוצאה מזה נעשה החסרון אצל התלמיד בגסות ביותר, וכהמשך דברי המשנה¹¹⁷: "חכמים הזהרו
31 בדבריכם שמא.. ישתו התלמידים הבאים אחריכם.. ונמצא שם שמים מתחלל".

32 וזהו שאומר רבי יהושע בן פרחיה - שלמרות היותו נשיא הדור, וכללות הנהגתו היתה על-פי תורה,
33 יתכן שהאשמה תלויה בו, שהוא הרב (של אותו האיש), או בחבריו (שגם הם היו תלמידיו), והיה לו
34 לדון אותו לכף זכות כו'¹¹⁸.

(115) ראה חדא"ג מהרש"א שם.

(116) חגיגה שם, ב.

(117) מי"א.

(118) חסר סיום ההתוועדות (המו"ל).

(110) ראה לקו"ת שה"ש מח, ג.

(111) שיחת ש"פ בלק סכ"ח (תורת מנחם חנ"ג ע' 284).

(112) סנהדרין קז, ב - בחסרונות הש"ס.

(113) תניא אגה"ת פי"א.

(114) חגיגה טו, סע"א.

לקוטי-שיחות פרשת פינחס כרך ח

מתורגם ללשון הקודש

א.

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן"

1 בתחילת הפרשה מצטט רש"י את המלים: "פינחס
2 בן אלעזר בן אהרן הכהן", ומפרש על כך¹: "לפי שהיו
3 השבטים מבזין אותו: הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי
4 אמו עגלים לעבודה-זרה והרג² נשיא שבט מישראל,
5 לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן".

6 מהו הקושי במלים "פינחס בן אלעזר בן אהרן
7 הכהן", אשר רש"י מיישבו בפירושו זה? ההסבר לכך
8 בפשטות הוא: מספר פסוקים לפני כן³ נאמר "וירא
9 פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" – ומדוע צריכה
10 התורה לפרט שוב את ייחוסו⁴? על כך משיב רש"י,
11 שהשבטים ביזו אותו בענין שהוא להיפך מייחוסו, ולכן
12 מַדְגִּיֶשׁה התורה את ייחוסו הרם על ידי חזרה על
13 הפירוט.

14 אך יש להבין:

15 (א) מזה ש"בא הכתוב ויחסו..." אפשר להסיק
16 שמישהו ביזה אותו, אך אין להבין מכך מי ביזה אותו.
17 ואם-כן לכאורה, אפשר היה לחשוב ביתר פשטות,
18 שרק בני שמעון⁵ לעגו לו, ככעסם על כך שהרג את
19 הנשיא שלהם. אך לגבי השבטים האחרים, יש להניח,
20 שכיון שגם הם הצטערו ביותר על מעשה זמרי,
21 כמסופר בפרשה הקודמת⁶, שכאשר הגיע זמרי עם
22 המדינית "געו כולם בבכיה", הם ודאי הסכימו למעשה
23 פינחס, ובמיוחד לאחר שפעולה זו הביאה לידי
24 "ותעצר המגיפה מעל בני ישראל"⁷. מנין אפוא מסיק
25 רש"י "שהיו השבטים מבזין אותו", שגם השבטים
26 האחרים לעגו לו⁸?

27 (ב) יתרו עבד נל עבודה-זרה שבעולם⁹ (ולפי
28 המדרש אף היה כומר לעבודה-זרה¹⁰), ולא רק פיטם
29 עגלים לעבודה-זרה. ואם רצו השבטים לבזות את
30 פינחס, היה באפשרותם לבזותו יותר, באומרם שאבי
31 אמו עבד כל עבודה-זרה שבעולם, ואף היה כומר
32 לעבודה-זרה, ולא רק "שפיטם עגלים..."?

33 (ג) לעצם הבזיון, שסבו פיטם עגלים לעבודה-זרה,
34 אין חשיבות, לכאורה, לפרט אם זהו אבי אמו או אבי
35 אביו. אם כך, רש"י יכול היה לקצר בלשונו ולומר:
36 "זקנו" – מדוע עליו לפרט זאת בשתי מלים¹¹, ולהיכנס
37 על ידי כך לפרטים שאינם חשובים לעצם הענין, ולומר
38 "אבי אמו", ובמיוחד כאשר אין כאן ספק במי מדובר,
39 שהרי אבי אביו הוא אהרן?
40 שאלות נוספות על פירוש רש"י:

41 (ד) אילו היתה כוונת רש"י כאן להסביר מדוע מפרט
42 הפסוק את ייחוסו של פינחס בשנית, די היה באומר
43 "לפיכך בא הכתוב ויחסו". מדוע מוסיף רש"י להדגיש
44 אל מי מתכוונת התורה ליחסו – "ויחסו אחר אהרן"?
45 ושאלה קשה אף יותר: אמנם, בזה שהתורה
46 מוסיפה "בן אהרן הכהן", שפינחס הוא גם נכדו של
47 אהרן הכהן, ולא רק בנו של אלעזר, מודגש יותר
48 ייחוסו הנעלה. אך ברור, שגם הייחוס "בן אלעזר" הוא
49 נעלה כשלעצמו, בהיותו סגן כהן גדול¹². ויותר מכך:
50 כאן, במעשה שטים, שהיה לאחר פטירת אהרן, היה
51 אלעזר הכהן הגדול¹³. אך מדברי רש"י "ויחסו אחר
52 אהרן", מובן¹⁴, שייחוסו של פינחס הוא רק בהיותו בן
53 בנו של אהרן?

54 (ה) אם כבר כותב רש"י "אחר אהרן", הוא היה

(8) וגם: מזה שהכתוב מייחסו, מוכח רק שהיו מוזקזקין בו (כבספרי שם. ילקוטש כאן. ויק"ר פ"ג, ד), ומג"ל לרש"י שהיו מבזין אותו?

(9) ועד "שלא הניח ע"ז שלא עבדה" (רש"י יתרו יח, יא. מתנחומא יתרו ז).

(10) שמור"ר פ"א, לב. תנחומא שמות יא. ועוד. (ורמב"ן שמות ב, טז. אבל ראה פרש"י שם. ויגש מז, כב).

(11) ראה עירובין נג, סע"ב: הי' לך לומר באיזה.

(12) רש"י חקת יט, ג.

(13) שם כ, כו ופרש"י שם.

(14) דאל"כ, הו"ל לרש"י לכתוב רק "בא הכתוב ויחסו", או – כלשון הפסוק (ובפרט שכ"ה גם בסנה' ובמדב"ר שם וכ"ר) "ויחסו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן". וממה שמשמייט "בן אלעזר" ו"הכהן" (ומשנה מלשון הגמרא ומדרש), מוכח ככפנים.

(1) כ"ה בסנה' פב, ב. במדב"ר פכ"א, ג. אבל רש"י משנה מלשון הגמרא והמדרש כדלקמן הערה 14.

(2) כ"ה ברוב הדפוסים (ובסנה' שם). ובכמה דפוסים (וכן הובא ברא"ם כאן): יהרוג כ"ר.

(3) בלק כה, ז.

(4) אבל בפעם הראשונה – לא קשה מ"ש "בן אלעזר גר" – מדלא פירש שם רש"י דבר (וראה רא"ם כאן. חדא"ג מהרש"א לסנה' שם). ולהעיר מפרש"י ויקהל (לה, ל. לד) "חור – בנה של מרים הי'. ואהליאב – משבט דן כו" – ואינו מפרש זה כפי תשא (לא, ב. ו) שלפ"ו. – וראה לקו"ש חלק לא ע' 211 ואילך.

(5) כבספרי ס"פ בלק.

(6) כה, ו ופרש"י.

(7) שם, ח.

25 זמרי הביא את המדינית "לעיני משה ולעיני כל
 26 עדת בני ישראל"¹⁸, ומבין כל בני ישראל, רק פינחס
 27 היה היחיד אשר קינא את קנאת ה' –
 28 בזמן שבוודאי היו עוד מבני ישראל שהכירו את
 29 ההלכה ש"הבועל ארמית קנאין פוגעין בו"¹⁹, ובוודאי
 30 משה ידע זאת, כפי שאמר פינחס עצמו למשה:
 31 "מקובלני מןך..."²⁰ –
 32 ואם כך, יש כאן זלזול עצום בכבודם של בני
 33 ישראל ובכבודו של משה!
 34 משום כך ביזו השבטים את פינחס וטענו שהריגתו
 35 את זמרי לא נבעה רק מפני קנאת ה', אלא היה מעורב
 36 בכך²¹ מניע אחר:
 37 "אבי אמו" פיטם עגלים לעבודה־זרה, ובפיטום עגל
 38 מתוך מטרה לשוחטו אחר־כך טמונה אכזריות קשה
 39 ביותר²²,
 40 כמוכן בפשטות²³, שבהריגת מישהו אין מדה כה
 41 רבה של אכזריות כפי שיש במקרה שעושים עמו,
 42 כביכול, טובה מיוחדת למען הריגתו, כאשר
 43 "מפטימים" אותו, ועם זאת מתכוונים להכינו על ידי כך
 44 להריגתו,
 45 וכיון שאבי אמו היה כה אכזרי בטבעו, יש להניח
 46 שגם נכדו²⁴ פינחס²⁵ ירש ממנו תכונה זו. לכן,
 47 לטענתם, דוקא פינחס התעורר בקנאות זו להרוג את
 48 זמרי, בזמן שכל בני ישראל ואפילו משה רבינו לא
 49 עשו זאת, כי טבעו האכזרי דחפו לכך²⁶.

1 צריך, לכאורה, לומר זאת כלשון הפסוק: "אחר אהרן
 2 הכהן? ועל כן הכרחי לומר, שבכך שרש"י משמיט את
 3 המלה "הכהן" ככוונתו להבהיר, שמעלתו של "אהרן",
 4 שבגינה מציינת כאן התורה את ייחוסו של פינחס אליו
 5 אינה קשורה לכוונתו, אלא למעלותיו האחרות¹⁵.
 6 אך לפי זה צריך להבין: הרי בפסוק נאמר במפורש
 7 "פינחס... בן אהרן הכהן", ומנין אפוא מסיק רש"י
 8 שהענין של "בא הכתוב ויחסר" אינו קשור לכוונתו של
 9 אהרן¹⁶?
 10 (ו) בנוסף לכל הדיוקים הללו, יש להבין: מהו
 11 הבסיס לטענת השבטים "הראיתם בן פוטי זה...?"
 12 אילו סברו הם שאסור היה לפינחס להרוג את זמרי –
 13 אם משום שלא ידעו את ההלכה "הבועל ארמית קנאין
 14 פוגעין בו", או משום שסברו שפינחס אינו "קנאי",
 15 והוא אינו עושה זאת מפני קנאת ה', אלא ממניעים
 16 אחרים – הם היו צריכים לבזותו בעיקר בכך שהוא
 17 עצמו עובר על איסור רצח, ולא רק בכך שסבו פיטם
 18 עגלים לעבודה־זרה. ואילו סברו שאכן היה מותר לו,
 19 והוא היה צריך להרוג את זמרי¹⁷, בידועם את הדין
 20 לגבי הבועל ארמית וכו', אין כלל מקום שהם יבזוהו
 21 על היותו "בן פוטי...?"

ב.

השבטים הגנו על כבוד משה וישראל

22 ההסבר לכך הוא, שבביזוי פינחס התכוונו השבטים
 23 להגן על כבודם של כל שאר בני ישראל ועל כבודו
 24 של משה רבינו:

1, (כה), אבל ההדגשה בזה היא (לא לע"ז, כ"א) לשחטם עבור ע"ז. (ב)
 ע"ז מודגשת יותר האכזריות (ע"ד פ' ראה יב, לא ופרש"י שם). ג. גם
 בזה הדגישו שאינו מתייחס לאהרן, כדלקמן הערה 36.
 23) וע"ד פרש"י "אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך"
 (בהעלותך יא, כב). ולהעיר מהידוע (ראה שער היחוד (לאדמוה"א)
 פכ"ב. תו"ח בראשית מ, ב וא"ל. וראה גם לקו"ת ראה כו, ג. סדור רסד,
 ג. ובכ"מ) שחסד שבגבורה, כמו "משלם לשונאיו אל פניו להאבידו" –
 קשה יותר מגבורה עצמה.
 24) שלכן בכמה כתובים מייחסים ג' דורות. ולהעיר ממש"נ, עטרת
 זקנים בני בנים (משלי יז, ו) וממה שבן בנו של נחור נקרא ג"כ נחור (נח
 יא, כו). ואכ"מ.
 25) וע"פ המבואר ברז"ל (סנה' פב, ריש ע"ב. במדב"ר פ"כ, כה.
 ספרי שם) שכניסת פנחס להקובה להרוג את זמרי היתה, ע"י שעשה את
 עצמו כאילו "אף הוא לעשות צרכיו נכנס" (וכן מובן גם בפשטות, שהרי
 לולי זאת לא היו מניחים אותו ליכנס לקובה) – י"ל, שהדיוק פיטם עגלים
 לע"ז (ולא המית עגלים לע"ז) הוא (לא רק בכדי להדגיש את גודל
 האכזריות, כ"א גם) לפי שההתדמות של פנחס לבני שמעון "לעשות
 צרכיו" בכדי להרוג את הנשיא שלהם – היא בדוגמת פיטום עגלים בכדי
 להמיתם.
 26) ראה דרמ"צ פט, ב. ד"ה אתה הבדלת תשו"ו פכ"א. לקו"ש ח"א
 ע' 134. ולהעיר ממה שאין מושיבין בסנהדרין אלו שיש בהן אכזריות

15) ומה שרש"י מעתיק מהכתוב גם תיבת "הכהן" – י"ל, שהוא
 בכדי להדגיש שהגם שנאמר בכתוב "הכהן", כוננת הכתוב היא – ליחסו
 אחרי אהרן (וראה לקו"ש ח"ז ע' 95, שדרכו של רש"י להעתיק לפעמים
 גם התיבות המוכיחות לכאורה דלא כפירושו – בכדי להורות שלמרות זה
 – הפי' צ"ל כו').
 וזהו גם הטעם מה שמעתיק התיבות "בן אלעזר" – בכדי להשמיענו
 שאף שנאמר "בן אלעזר" – הכוונה היא בכדי לייחסו אחר אהרן.
 16) וגם: לפי פרש"י – מדוע נאמר בכתוב "הכהן"?
 17) כדפרש"י ס"פ בלק "וראו כולם שלא לחנם הרגם". וראה לקו"ש
 ח"ח ע' 152 ואילך.
 18) בלק כה, ו.
 19) שהרי ב"סדר המשנה" (רש"י תשא לד, לב) הי' פנחס שוה ל"כל
 העם".
 20) ופשוט שלא עלה על דעתם, שנעלמה הלכה ממשה (ומכל בני")
 "כדי שיבא פנחס ויטול את הראוי לו" (רש"י לעיל כה, ו).
 21) אבל אין לומר שחשדו, שכל הסיבה להריגתו של זמרי הי' רק
 לפי שהוא "בן פוטי" – כי אז לא היו נעשים לו "הרבה נסים". אלא
 שחשבו שיש בזה תערובות גם מטבעו הוא (ע"ד המבואר בתו"א יט, ג.
 ד"ח פא, ב ואילך. וראה גם בהנסמן בהערה 26).
 22) ומ"ש רש"י "פיטם עגלים לע"ז" (ולא "למיתתם" תסם), י"ל: (א)
 בפשטות, לפי שפיטום העגלים לשחטם הי' רק לע"ז (ראה פרש"י וראה

26 ההבדל בין הרוצח לבין הנרצח, שהרוצח הוא אכזרי,
27 ואילו הנרצח הוא איש חסד, ובמיוחד כאשר המעשה
28 שבגיניו נהרג נעשה מתוך כוונת חסד – מגדיל ביותר
29 את הבזיון.

ד.

איש חסד מעורר יותר את האכזריות

30 יש בכך ענין נוסף: אמנם, אדם שהוא אכזרי
31 בטבעו מתייחס לכולם באכזריות²⁸, אך אכזרותו
32 מתבטאת במיוחד דוקא כלפי איש חסד. כי בגלל עצם
33 העובדה שאיש החסד הוא ההיפך ממנו, אין הוא יכול
34 לשאתו, והוא מתייחס אליו באכזריות יותר מאשר לכל
35 אדם.

36 ולכן הדגישו השבטים "והרג נשיא...", כי בכך
37 היה, לדעתם, הסבר נוסף מדוע התעוררה אצל פינחס
38 האכזריות: כיון שזמרי היה נשיא, איש החסד אשר
39 מסר נפשו, לדעתם²⁹, עבור שבטו – את זאת לא היה
40 יכול פינחס לסבול, לפי שיטתם, וזה עורר אצלו את
41 מדת האכזריות.

ה.

"אבי אמו" - יותר דמיון בתכונות

42 אך מתעוררת השאלה: גם אהרן, איש החסד
43 (כדלהלן בסעיף ח'), הוא סבו של פינחס, וכיצד יכלו
44 השבטים לטעון, שפינחס כה אכזרי, יותר מכל ישראל,
45 דוקא מצד סבו השני, יתרו³⁰?
46 את זאת מבהיר רש"י, שהשבטים הדגישו בייחוסו
47 ליתרו, שזהו "אבי אמו"³¹, ולא "זקנו" סתם: באופן
48 טבעי צריך להיות, לטענתם, שהוא ירש את התכונות

נחעורר וכו'). ולכן מדגיש רש"י "אבי אמו", שיתרו הי' אבי אמו ממש (ולא אביו דאביו או דאימיו) של אמו.

31) במפרשי רש"י כאן, שהכוונה ב"אבי אמו" היא לאו דוקא, וכבגמרא סוטה (מג, א) וב"ב (ק, א). [ועפ"ז, הי' פנחס קרוב לאהרן יותר מליתרון]. אבל ע"פ הכלל דרש"י מפרש הכתובים (גם) לבן חמש למקרא ופשוטו של מקרא – הרי לא יכתוב כוונתו (רק) ברמז וכן לא יסמוך בפירושו עה"ת שיחפשו בש"ס וכו' למה נתכוון. ולכן נלפענ"ד דפרש"י "אבי אמו" הוא נפשוטו.

[ואין סתירה לזה ממש"ר רש"י (וארא ו, כה. מטות לא, ו) מזרע יוסף – כי גם בת יתרו יכולה להיות מזרע יוסף. ואף שבפ' מטות שם כותב "יוסף אבי אמו" (אותו הל' שכותב כאן גבי יתרו) – הרי ביאר בעצמו תומ"י: ש"היתה אמו של פנחס משל יוסף" (ולא "בת יוסף").]

וי"ל, שהוכחת רש"י לזה שיתרו הי' אבי אמו של פנחס [כי פשוט שבאם לא הי' לזה הוכחה ממקום אחר, לא הי' רש"י מחדש זאת בכדי להסביר במה היו השבטים מבזין אותן]: פשוט הלשון "ובנות פוטיאל" היא – בתו של פוטיאל. אלא שמכיון ש"פוטיאל" קאי על ב' אנשים – יתרו ויוסף – ובהכרח לומר (בנוגע לאחד מהם עכ"פ) שהכוונה ב"בנות" היא לזרעו, הרי אין הוכחה ממש כלל אם היתה בתו של יתרו או רק מזרעו. ולכן בפירוש הכתוב "מבנות פוטיאל" (בפ' וארא שם. וגם בפ'

1 לפיכך אומר רש"י "שהיו השבטים מבזין אותו" –
2 ולא "שהיו בני שמעון מבזין אותו" – כי הם היו "מבזין
3 אותו" לא כדי להגן על כבודו של זמרי, אלא על כבודו
4 של משה רבינו ושל כלל ישראל, ואם כך יש לומר,
5 שאת זאת עשו כל השבטים.

ג.

"והרג נשיא" - מדגיש את האכזריות

6 לכאורה יש לשאול על כך: אילו התכוונו השבטים
7 סתם לבזותו, היה מובן מדוע מדגיש רש"י "והרג נשיא
8 שבט מישראל", כי הריגת נשיא, ובמיוחד כאשר
9 ההורג הוא מייחוס כה נחות, היא בזיון עצום, למרות
10 שלגבי איסור ההריגה עצמו אין חשיבות למהותו של
11 הנהרג. אך כיון שבבזותם אותו "הראיתם בן פוטי..."
12 התכוונו השבטים לציין את תכונת האכזריות שבו, מה
13 מוסיף כאן הפרט, שהוא הרג נשיא – וכי הריגת נשיא
14 אכזרית יותר מאשר הריגת יהודי אחר?

15 אך לאמיתו של דבר אין זה קושי, כי גם בזיון זה,
16 שבכוונתו להדגיש את האכזריות של פינחס, גדול יותר
17 על ידי ההדגשה שמדובר בהריגת נשיא:

18 נשיא דואג לכל צרכי שבטו²⁷. וכך היה גם במעשה
19 זמרי, אשר עשה זאת כדי להציל את שבטו. כדברי
20 רש"י לפני כן¹⁷, שכאשר "נתקבצו שבטו של שמעון
21 אצל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נידונים
22 במיתה...", דוקא אז – "ויקרב את המדינית", ואף
23 ייתכן שגם הוא הכיר את הדין של "קנאין פוגעין בו",
24 ומסר את נפשו, כדי להציל את שבטו.

25 לכן הדגישו השבטים "והרג נשיא", כי הדגשת

(רמב"ם הל' סנה" פ"ב ה"ג) – גם כשהן "חכמים ונבונים מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה מרובה...בדומין לך (למשה) בחכמה וביראה וביחס" (ראה שם ה"א) – כי מצד טבע האכזריות שבהן, עלולים להטות את הדין לחוב.

27) ראה רש"י מסעי לר, יז: כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשבטו. (וראה גם במדב"ר פי"ט, כו, שהיו הנשיאים.. מושכין במטותיהן באו"א לשבטו כו'). וראה בפרש"י לפניו "הנשיא הוא הכל" (חקת כא, כא). ולהעיר, שגם מה שזכו להיות נשיאים, הוא לפי ש"היו מוכים עליהם" (פרש"י נשא ז, ב).

28) להעיר מסד"ה אשר ברא (קונט' דרושי חתונה, תרפ"ט).

29) ראה לקמן סעיף יו"ד.

30) ואף שפשוט (גם באם "אבי אמו" ו"אבי אביו" היו שווים בזה) שתכונותיו של אדם תלויות בין במשפחת אביו בין במשפחת אמו, ומכיון שדוקא פנחס נתעורר בקנאות (ואפילו לא משה) ה"ז עצמו מוכיח לכאורה שזה בא מצד התכונות שירש מיתרו – בכ"ז מדגיש רש"י "אבי אמו": א) בכדי להכריח יותר את טענתם. ב) אלוהי הדגשת רש"י "אבי אמו", היו חושבים שאמו היא "מזרע יתרו" (ראה הערה הבאה), ואז הי' קרוב לאהרן יותר מליתרו, ובמילא, לא היתה מתקבלת כלל טענתם "הראיתם בן פוטי כו" (אף שבדוחק י"ל, שחלק קטן שבהעלם כו' "

25 אלעזר בן אהרן הכהן, מנין מסיק רש"י שהכרחי
26 להסביר, שכאשר ביזוהו השבטים כ"בן פוטי" הם
27 התכוונו לתכונת האכזריות של יתרו שפיטם עגלים,
28 ולפי זה המלה "הכהן" שבפסוק אינה כה ברורה, והרי
29 אפשר להסביר שהם התכוונו לכך שיתרו עבד כל
30 עבודהזרה,

31 שהרי גם הנהגה זו של יתרו היתה מסבירה את
32 טענת השבטים: כיון שאבי אמו היה עובד כל עבודה-
33 זרה, אין מתקבל על הדעת שיהא אכפת לו האיסור של
34 בועל ארמית (אשר הטעם לאיסור "לא תתחתן במ" 37
35 הוא "כי יסיר... ועבדו אלקים אחרים" 38), ובמיוחד –
36 יתרו מכל בני ישראל שהם בני אברהם יצחק ויעקב
37 משני הצדדים,

38 ולפי זה היה מובן מדוע מדגישה התורה את ייחוסו
39 "בן אהרן הכהן", שאדרבה: אצלו קיימות בירושה
40 תכונותיו של אהרן, אשר אינו סתם עובד ה', אלא כהן
41 לה', ולא תכונותיו של יתרו. ועוד: לפי פירוש זה אף
42 המלים "בן אלעזר" הן מענה לטענת השבטים. ומדוע
43 מסביר רש"י דוקא את הפירוש "שפיטם עגלים..."
44 אשר לפיו אין המלה "הכהן" וכו' מובנת "חלק"?
45 לכך יש שתי תשובות 39:

46 (א) עבודה-זרה קשורה לעניני "דעות", בשונה
47 מאכזריות הקשורה לתכונות ולאופי, ולכן אין זה דבר
48 העובר בירושה מהורים לילדים. ואם יתרו עצמו הגיע
49 להכרה "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים", ולא
50 נותר בו 40 שמץ מעבודה-זרה, הרי בוודאי אין לומר
51 שענין זה עבר בירושה לילדיו 41.

52 (ב) אילו היתה כוונת התורה לשלול את הקשר שלו
53 לעבודה-זרה על ידי "בא הכתוב וייחסו", היא היתה

1 מאבי אמו יותר מאשר מאבי אביו, כי "אשה מזרעת
2 תחלה יולדת זכר" 32, ולכן האדם דומה בטבעו יותר לאמו
3 מאשר לאביו. ואצל אמו, מפני ש"איש מזריע תחלה
4 יולדת נקבה" 30, מתבטאות יותר התכונות של אביה יתרו
5 – "אבי אמו", מאשר של אמה, ויותר מהדמיון של אבי
6 פינחס לאביו – אהרן 33.

ו.

חשוב לציין דוקא את הייחוס לאהרן

7 על כך השיב הקדוש-ברוך-הוא: "פינחס בן אלעזר
8 בן אהרן הכהן", שקנאותו של פינחס אינה נובעת
9 מהיותו "בן פוטי", אלא דוקא מהיותו "בן אהרן": רק
10 מפני שיש בו תכונותיו של אהרן – "רודף שלום ומטיל
11 אהבה בין בעלי מריבה" 34, לכן הוא התעורר להשכין
12 שלום בין ישראל לקדוש-ברוך-הוא – "השיב את
13 חמתי מעל בני ישראל".

14 לכן מסיים רש"י בפירושו "בא הכתוב וייחסו אחר
15 אהרן", ובכך הוא מלמדנו שני דברים:

16 (א) המלים "בן אלעזר" באות רק כהקדמה ל"בן
17 אהרן", אך לא מתוך כוונה לייחסו לאלעזר עצמו, כי
18 במענה לטענה "הראיתם בן פוטי..." חשוב לציין בעיקר
19 את ייחוסו לאהרן שהיה "רודף שלום ומטיל אהבה..."

20 (ב) אמנם, בפסוק נאמר "בן אהרן הכהן", אך לצורך
21 "בא הכתוב וייחסו" כתשובה לטענה "הראיתם בן
22 פוטי..." חשוב רק טבעו של אהרן כשלעצמו, היותו
23 רודף שלום וכו', ואין חשיבות 35 דוקא להיותו כהן 36.

ז.

"בן אהרן הכהן" - תשובה דוקא לטענה על האכזריות

24 לכאורה, אפשר לשאול: כיון שבפסוק נאמר "בן

לכך מפינחס (ראה רש"י כה, יג), ה' להם הוכחה נוספת שטבעו תלוי בהטבע של אבי אמו* (שפיטם עגלים לע"ז – היפך כהן לה). בסגנון אחר: פנחס.. (הוא) בן אהרן (אעפ"י שאהרן הוא) כהן. וע"ד פרש"י (יחי מח, ז) ואעפ"י כו'. ועוד.

37 (שהאיסור דבועל ארמית שייך ל"לא תתחתן במ" (ואתחנן ז, ג. וראה רמב"ם הל' אסו"ב פ"ב ה"ז).

38 (ואתחנן שם, ג"ד.

39 (ונוסף לזה: מכיון שלא נתכהן פנחס אז, הרי אדרבה, כשנעשה (וע"י שנעשה) אהרן כהן, נפקס יחס פנחס אחריו, כנ"ל הערה 36.

40 (משא"כ בנוגע טבע המדות – ראה אזה"ת ח"ש כג, סע"א. ולהעיר מעדיית (פ"ב מ"ט) האב זוכה לבן כו'. וברע"ב שם: שקרוב טבע הבן להיות דומה לטבע האב.

41 (ואף ש"גיורא עד עשרה דרי לא תבוי ארמאה באפי" (רש"י יתרו

מטות שם) כותב "מזרע" בשניהם. משא"כ בפרשתנו, הרי מזה עצמו שהיו השבטים מבזין אותו, מוכח שכוונת הכתוב ב"כונת פוטיאל" היא – כפשוטו הלשון, (שכנוגע לאחד מהם) היתה בתו של פוטיאל, והיינו – בנוגע ליתרו.

32) פרש"י ויגש מו, טו.

33) להעיר מ"היום יום" ע' נו. ולהעיר שסברא זו הובאה גם הלאכה (ראה פמ"ג באשל אברהם או"ח סק"כ סק"ב). אבל בתוס' (ד"ה אלא – ב"ב שם) משמע להיפך.

34) רש"י חקת כ, כט.

35) שלכן כפ' חקת שם וכן באבות פ"א מ"ב (ובתניא פ"ב), לא נאמר "הכהן" (אף שכהן הוא איש החסד).

36) ומה שבכתוב נאמר "הכהן" – י"ל (ע"ד הנ"ל בהערה 15 בנוגע לפרש"י), שזה שייך לטענת השבטים: מזה שאהרן וכל צאצאיו היו כהנים

* ראה ע"ד"ו במשכיל לדוד נאן. ומפרש, שכונת רש"י ב"בא הכתוב וייחסו אחר אהרן" היא ש"מכאן והלאה גם הוא יהי כהן לעולם כמו אביו ומענתה נסתלק מעליו נקטות פה ולזות שפתיים". (אבל: א) משמענות פשוטות הכתובים היא ש'והיתה לו ג' ברית כהונת עולם" הוא שכר על "השיב את חמתי.. בקנאו את קנאתי" – ולא בכדי להסיר לזות שפתיים. ב) לפי פירושו, מכש"כ דה"ל לרש"י להוסיף גם "הכהן".

29 (ג) והעיקר: לעולם אין לדעת את הנעשה בלבו של
 30 הזולת, כפי שרואים ברור בענינינו, שאפילו השבטים,
 31 למרות שהיו בידם הוכחות ברורות, לכאורה, שפינחס
 32 עשה זאת שלא לשמה, הרי הקדוש-ברוך-הוא – אשר
 33 "ה' יראה ללבב"⁴⁵ – העיד עליו שעשה זאת רק מפני
 34 קנאת ה'.

ט.

לעג לזולת אינו נובע מקדושה

35 ענין נוסף בכך:
 36 מי שמבטל את הזולת העושה מעשה טוב, בטענה
 37 שהלה עושה זאת ממניעים אישיים, עלול לטעון שהוא
 38 מבטלו מצד הקדושה: כיון שאני עניו בטבעי (– כך הוא
 39 חושב לעצמו), איני מסוגל לסבול גאווה, ולכן, בראותי
 40 יהודי הלומד תורה בהתלהבות או מקיים מצוות בהידור,
 41 באופן היכול להיראות כיוהרא – איני יכול לסבול זאת
 42 ולשתוק.
 43 על כך נלמדת ההוראה מפירוש רש"י זה, המסביר
 44 את לעגם של השבטים על קנאותו של פינחס, שנבעה
 45 מרצונם להגן על כבודו של משה, והקדוש-ברוך-הוא
 46 "יחסו אחר אהרן" והעיד שהוא קינא את קנאת ה',
 47 ולא הם –
 48 הדבר מלמדנו לקח לגבי ביטול הזולת הלומד
 49 בהתלהבות, או מתנהג בהידור וכו', כאילו יש כאן
 50 ביטוי של יוהרא, מתוך מחשבה שלעג זה הוא מפני
 51 ענוה (הגנה על כבודו של משה שהיה "ענו מאד מכל
 52 האדם"⁴⁶) – שלאמיתו של דבר הלומד בהתלהבות
 53 והמתנהג בהידור וכו' הוא הצודק ולא המבטלו.
 54 יותר מכך, ייתכן שלהיפך, המבטל עושה זאת דוקא
 55 מפני גאוותו שלו⁴⁷:
 56 אין הוא מסוגל לסבול שהזולת נעלה ממנו⁴⁸,

1 אומרת רק "בן אלעזר", אשר היה סגן כהן גדול
 2 ואחר-כך כהן גדול, ולא היתה מוסיפה את המלים "בן
 3 אהרן", כי אדרבה: כיון שאהרן היה קשור בקשר
 4 כלשהו לעגל, יוצא, שבפרט של שלילת עבודה-זרה,
 5 אלעזר יותר "מיוחס" מאהרן⁴².

ח.

6 ההוראה: אין לבטל אדם העושה שלא לשמה
 7 פירוש רש"י כולל "יינה של תורה", וההוראה
 8 שאפשר ושצריך ללמוד מפירוש רש"י זה מובנת
 9 בפשטות:
 10 כאשר רואים אדם העושה מעשה טוב, הרי אף שיש
 11 הוכחות רבות לכך שהוא עושה זאת, לכאורה, מפני
 12 מניעים אישיים – אסור בכל זאת לשלול את מעשהו
 13 הטוב, כי:
 14 (א) אף אם נניח שהוא עושה זאת מתוך מניעים
 15 אישיים, הרי ההלכה קובעת⁴³ "לעולם יעסוק אדם
 16 בתורה ומצוות אף-על-פי שלא לשמה, שמתוך שלא
 17 לשמה בא לשמה" –
 18 ובמיוחד לפי המשמעות הפנימית של "מתוך שלא
 19 לשמה בא לשמה", שהאדם מגיע אחר כך לידי "לשמה",
 20 מפני שעכשיו הוא עושה זאת "שלא לשמה" רק
 21 בחיצוניות, אך בפנימיות וב"תוך" כוונתו היא לשמה⁴⁴.
 22 ולכן "מתוך שלא לשמה" – מה"תוך" והפנימיות שלו
 23 בקיום התורה והמצוות "שלא לשמה" הוא "בא לשמה"
 24 – שהפנימיות הנסתרת באה לידי גילוי.
 25 (ב) כיון שהוא מצווה ללמוד ולקיים מצוות על-פי
 26 'שולחן ערוך', אסור לפוסלו, כי הוא עלול עקב זאת
 27 להפסיק ללמוד תורה וכו'. צריך רק לעוררו שיתחיל
 28 ללמוד לשמה, שיגיע מהר ככל האפשר לידי "בא
 לשמה".

שזהו מרוז"ל כל הפוסל – בנומו פוסל (קידושין ע, ב) ונרמו במשנה
 (נגעים פ"ב, מ"ה): כל הנגעים אדם רואה - חוץ מנגעי עצמו, והיינו זה
 גופא (שנרמה לו, או שבאמת כן הוא) שרואה בזולתו שעסק התומ"צ
 שלו הוא מצד ישות וגאווה, זהו לפי שאצלו הוא כן, אלא שהישות והגאווה
 שלו נתלכשה ב"אצטלא" של "ביטול". ואז, ה"ה עוד גרוע מזולתו, כי
 בזולתו הרי המעשה עכ"פ (שהמעשה הוא העיקר) הו"ע שבקדושה;
 משא"כ אצלו, הרי הענין דביטול זולתו הוא דבר לא טוב (גם לפי דעתו),
 אלא שמצדיק את עצמו, שזה בא לו מחמת הרגש של קדושה – והרי
 אם טועה הוא בסיבה שבבילה מבטל את הזולת, הרי אז – ההרגש וכן
 המעשה שלו הם רע.

ועוד ענין בזה: גם לפי דעתו שעסק התומ"צ של זולתו הוא בכדי
 להתייחר, הרי עכ"פ הזולת אינו מראה שהוא בטל. משא"כ הישות
 והגאווה שבו עצמו שמתלבשת באצטלא של ביטול – ה"ז צביעות וכו'.
 (48) ראה תורת הצ"צ עה"פ יעווב רשע דרכו גו' (קונטרס דרושי

יח, ט) – הרי האיסור ד'בועל ארמית' וד'לא תתחנן בם' – ע"פ דרך
 הפשט, הוא מטעם "כי יסיר גו'" (ראה לקו"ש ח"ה ע' 267 הערה 25),
 ובמילא אי"ז שייך ל"תבזי ארמאה".

(42) להעיר מרש"י חוקת סוף פי"ט (ג. מ"א מיסודו של ר"מ
 הדרשן).

(43) פסחים ב, ג. וש"נ. וראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג ובקו"א שם.
 (44) כמובן מפסק הרמב"ם ה' גירושין ספ"ב. ולהעיר מב"ב (י, ב.
 וש"נ. וראה גם רש"י שם): האומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחי' בני, ה"ז
 צדיק גמור.

(45) ש"א טז, ז.

(46) בהעלותך יב, ג.

(47) להעיר מתורת הבעש"ט (תולדות ס"פ תרומה ובכ"מ. מאור עינים
 ר"פ חוקת. ועוד. נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"י ע' 24 ואילך), שהרע
 שרואה בחבירו הוא כמו שמסתכל במראה כו' יודע חסרונו. ובמק"א

26 "נשיא בית אב לשמעוני", אשר על שמעון אומרת
 27 התורה⁵⁶ "כלי חמס מכרותיהם". כלומר, במעשהו של
 28 זמרי התבטא ההיפך ממדת החסד – מדת האכזריות⁵⁷:
 29 כי אם בתקופה שבה "ויחל העם לזנות...", וכאשר
 30 החטא הוביל לידי "ויחר אף ה' בישראל, שלח בהם
 31 מגיפה"⁵⁸ – אז מכריז זמרי "לעיני כל עדת בני
 32 ישראל" שארמית מותרת לישראל⁶, ובמקום לעוררם
 33 לתשובה הוא, להיפך, מונע את התשובה, בנותנו להם
 34 "היתר" לכך מ"נשיא שבט בישראל" – הרי זו אכזריות
 35 קשה ביותר.
 36 כלומר, ההבדל בין זמרי לבין פינחס הוא קוטבי:
 37 זמרי פעל למעשה באכזריות הקשה ביותר, וכיסה זאת
 38 ב"אצטלא" של חסד, ולעומת זאת, פינחס עשה מעשה
 39 הנראה כאכזרי, אך זהו החסד העצום ביותר⁵⁹.

יא.

קנאות פינחס תביא לגאולה

40 ההוראה הנלמדת מכך לגבי כל דור ודור, ולגבינו,
 41 מובנת בפשטות:
 42 בתקופה של מגיפה רוחנית ר"ל, כאשר רואים
 43 מקנא קנאת ה' – אסור לבטלו וכו', למרות שאין הוא
 44 משה שבדורו, ואפילו אינו כהן, כדלעיל. והתורה
 45 מספרת ואומרת, שלא זו בלבד שקנאת ה' תביא לידי
 46 "ותעצר המגיפה מעל בני ישראל"⁷, אלא אף תגרום
 47 לשלום אמיתי – "הנני נותן לו את בריתי שלום"⁶⁰,
 48 ועל ידי שלום אמיתי, להיפך מפירוד ומשנאת חנם,
 49 תתבטל הגלות הנגרמת משום כך⁶¹.
 50 וזהו הקשר של פינחס לאליהו מבשר הגאולה⁶²,

1 ולפיכך הוא מקנא בו. ואילו היה מתנהג כראוי, היתה
 2 קנאה זו מעוררת בו רצון ללמוד מחבירו – קנאת
 3 סופרים תרבה חכמה⁴⁹, אך כיון שיחד עם מדת הגאווה
 4 יש בו גם מדה של עצלות, הרי הוא מבטל את לימוד
 5 התורה ומעשיו הטובים של הזולת.
 6 מקדושה לא תיתכן מסקנה הנוגדת לאמת, וכיון
 7 שהן העובדה שהוא עצמו אינו לומד בהתלהבות,
 8 כמאמר חז"ל "מה להלן באימה וביראה וברתת וביעי,
 9 אף כאן..."⁵⁰ (למרות שנדמה לו שאין הוא עדיין
 10 בדרגה של לנהוג כך "לשמה" באמת), בניגוד לפסק
 11 התורה "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא
 12 לשמה...", והן התנהגותו בביטול הזולת, להיפך
 13 מההוראה בתורת-אמת "והוי דן את כל האדם לכף
 14 זכות"⁵¹ – הרי זאת הוכחה ברורה, שהגורם לכך אינו
 15 רגש של קדושה, אלא להיפך⁵².

י.

פינחס וזמרי - ניגוד מוחלט

הוראה נוספת נלמדת מפרשתנו:

16 בהמשך⁵³ אומר רש"י "במקום⁵⁴ שייחס את הצדיק
 17 לשבח, ייחס את הרשע לגנאי". לכאורה, מהו הגנאי
 18 לזמרי בהיותו "נשיא בית אב לשמעוני"⁵⁵? ההסבר
 19 לכך הוא: השבטים סברו שזמרי פעל מתוך חסד,
 20 ופינחס – מתוך אכזריות, כדלעיל, והתורה שוללת שתי
 21 הנחות אלו: "במקום שייחס את הצדיק לשבח",
 22 שפינחס הוא "בן אהרן", ויש בו תכונותיו של אהרן
 23 "רודף שלום ומטיל אהבה", באותו מקום ובאותה דרך
 24 "ייחס את הרשע לגנאי", שהמעשה של "ויקרב... את
 25 המדינית" לא נבע ממדת החסד, אלא, להיפך, מהיותו

רציחה חמס הוא בידכם מברכת עשו" (רש"י שם, ה), היפך מדתו של יעקב – לכן, במעשה זמרי (שהוא בדומה למעשה שמעון) "אל יזכר שמי" (שמו של יעקב).
 58 בלק כה, ג. פרש"י שם.
 59 ועפ"י יומתק מה שבענין הצביעות מובאת הדוגמא "מעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס" (סוטה כב, ב) – כי בשניהם הי' עד"ז, אלא שבפנחס דקדושה כו'.
 60 כה, יב. ולהעיר ממה שפנחס דוקא הלך ללחום עם מדין (מטות לא, ו) – כי מדין הוא לשון מרון ומריבה (נסמן בד"ה החלצו תרנ"ט בתחלתו), ולכן שייך זה לפנחס.
 61 יומא ט, ב. וראה חדא"ג מהרש"א שם בפ"י "שלא נתגלה עונם" – "שהי' להם שנאת חנם בלב ולפנים כאילו אוהבים" (שהוא ע"ד מעשה זמרי, שהאכזריות שלו נתלבשה באצטלא של חסד, כנ"ל בפנים).
 62 רש"י בחוקותי כו, מב. וראה גם תיב"ע וארא וילקו"ש שבהערה הבאה. רמב"ם ה"ל מלכים פ"ב ה"ב. ועוד.

חתונה, ד"ה וכל בניך תרפ"ט פ"ה).
 49 ב"ב כא, א. וראה אוה"ת ויצא עה"פ ותקנא רחל גר.
 50 ברכות כב, א.
 51 אבות פ"א מ"ו.
 52 ראה היום יום ע' סד, שהבחינה לכל ענין הוא – הפועל.
 53 כה, יד.
 54 כ"ה בדפוס ראשון ועוד. ובכמה דפוסים: כשם.
 55 במפרשי רש"י כאן: שהכתוב מזכיר את שבחו, אלא ששבח זה גנאי הוא לו, כי כל מי שהוא גדול יותר חטאו גדול יותר. אבל נפשיות לשון רש"י "ייחס את הרשע לגנאי" – ובפרט שמדמה זה ל"ייחס את הצדיק לשבח" – משמע, ש"ישם איש ישראל גוי" עצמו הוא גנאי (כדלקמן בפנים).
 56 ויחי מט, ה. ובפרט, אשר (בנוגע ליוסף –) הי' שמעון העיקר (רש"י מקץ מב, כד. ע"ש).
 57 ועפ"י יומתק ההמשך ד"בסודם אל תבא נפשי – זה מעשה זמרי כו" (רש"י ויחי שם, ו) ל"כלי חמס מכרותיהם": מכיון ש"אומנות זו של

- 1 כמאמר חז"ל⁶³ "פינחס הוא אליהו", כי על ידי
 2 התנהגותו של פינחס נזכה לגאולה האמיתית
 3 והשלימה, שתוכרו על ידי אליהו הנביא (זה פינחס) –
- 4 אשר תגרום לקירוב הלבבות "והשיב⁶⁴ לב אבות על
 5 בנים, ולב בנים על אבותם"⁶⁵, בקרוב ממש.
 (משיחת ש"פ פינחס תשכ"ה)

64 מלאכי ג, כד. וראה גם ילקוט הנ"ל, שהשייכות דפנחס ואלי
 הוא – לפי שבשניהם הו"ע השלום.
 65 ראה בכ"ז אוה"ח (כה, יג): ובדרך רמז כו.

63 תיב"ע וארא ו, יח. פרדר"א פמ"ז. זח"ב קצ, סע"א. רע"מ פנחס
 רטו, א. ילקו"ש ריש פרשתנו. רש"י ב"מ קיד, ב (ד"ה לאו מר כהן).
 וראה תיב"ע שם, שהשייכות דפנחס לאל"ה הוא במה שישתלח "בסוף
 יומיא". וראה גם תיב"ע שמות ד, יג.

אגרות קודש

בי"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
 ברוקלין.

הנהלת בית ספר למלאכה בכפר חב"ד
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מג' תמוז. ומ"ש אודות הלימודי חול, הנה הנקודה בזה שאין
 מתפקיד חב"ד לייסד בתי ספר ללימודי חול ואפי' לא בדרך טפל, ויוצא מן הכלל בזה (וזהו רק בדרך
 אונס) הוא ע"ד הנעשה גם בארצוה"ב בידיעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"י"ע שעד
 הגיל שחל ע"ז לימוד חובה מצד הממשלה לומדים המינימום דלימודי חול שדורש החוק כיון שבלתי
 זה אי אפשר להחדרים והכתות הנמוכות שיתקיימו ובנין אב מזה לחדרי הרשת התי"ת דהכפר הבית
 רבקה כו'. משא"כ בהנוגע לבית ספר למלאכה ובכלל להכתות שכבר עברו הגיל דחנוך חובה אלא
 שישנם הורים או שישנה תנועה באיזה אנשים מהקרובים לחב"ד שילמדו ג"כ לימודי חול, הרי זה
 שינוי שאין להסכים עליו.

מובן שדבר זה אמור בלימודי חול בכלל אבל המשמש טפל ללימוד המלאכה הנלמדת בבי"ס
 למלאכה הרי אינו לימוד בפ"ע אלא סניף ללימוד המלאכה,

וה"ה בנוגע לתכנית בי"ס למלאכה הרי אינו נוגע מה שנקרא זה אצל מי שהוא בשם בי"ס
 תיכוני, כי מה שדברתי כאן עם הרב יאנג ש"י הוא ע"ד יסוד בי"ס למלאכה ולא בי"ס תיכוני ללימודי
 חול או אפי' ללימודי חול וקדש ביחד, ומזה מובן אשר יש מקום ללמוד הענינים השייכים להעבודה
 וכמו שכותבים במכתבם, אבל אין כל מקום בבי"ס זה לימוד ענינים כדי שהתלמידים יוכלו לקבל
 תעודת גמר בי"ס תיכוני וכה"ג.

ובודאי גם בזה יש להתחיל מפתחה לשלום ובדרכי נועם אף שאי אפשר לוותר על הענין.

ב) נהניתי ממ"ש שלימודי קדש ותפלה הם הרבה יותר זמן מאשר לימוד העבודה והשייך אלי
 ובודאי ישמרו על זה...

בודאי למותר לעורר עוה"פ לשמור שבית הספר למלאכה לא יהי' מקום בריחה משיבת תו"ת
 דלוד וכן שבכלל הכניסה לשם תהי' אחרי לימוד משך זמן בישיבת תו"ת דלוד ורק באופן יוצא מן
 הכלל יש לקבל תלמידים אחרים...

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

ילקוט לוי יצחק על התורה

לה

בלעם, דעת⁶ דקליפה, הכולל שניהם יחד, שלקח לשמו ב"ל מלבן ב"ע מבעור.

ומספרם⁷ יחד תק"ב (ארו"ר המ"ן⁸). הלעומת⁹ דהג' אבות ששני חייהם היו¹⁰ קע"ה ק"פ קמ"ז, ביחד תק"ב (ברו"ך מרדכי¹¹, היפ"ה בנשי"ם¹²).

והם כולם מארץ קדם דתהו, לבן ובעור האחוריים דחו"ב, בלעם דעת, המלך¹³ בל"ע¹⁴ הכולל כל הז' מלכין¹⁵

(6) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים חלק ב' עמוד תרמג. וש"נ. תורת חיים בראשית עמוד קיז, א. לקמן הערה 15.

(7) פירוש, בעור (בג"י 278) + בלעם (142) + לבן (82) = 502.

(8) ארו"ר (בג"י 407) + המ"ן (95) = 502.

(9) ראה תורת מנחם – ספר המאמרים ה'תשט"ז עמוד קל וז"ל: ענין היפה בנשים (שיר השירים א, ח), יפת תואר ויפת מראה, שמורה על שלימות העבודה בקיום רמ"ח מ"ע ושמירת שס"ה מל"ת. וזהו גם שהיפה בנשים הוא גימטריא ארו"ר המ"ן*, שזוהי כללות העבודה דסוד מרע ע"י שמירת שס"ה מל"ת, וגם בגימטריא ברוך מרדכי, שזוהי כללות העבודה דעשה טוב, ע"י קיום רמ"ח מ"ע. וזהו גם שהיפה בנשים הוא בגימטריא תק"ב, שזוהו מספר שני חיי האבות, והו"ע התכללות ג' הקוין, אברהם שעבודתו בקו החסד, יצחק בקו הגבורה, ויעקב בחיר האבות** הוא קו הממוצע, תורה, יושב אהלים (תולדות כה, כז) שכל זה נכלל בענין היפה בנשים.

(* ראה גם אור התורה: שיר השירים חלק א סוף עמוד קלט. חלק ג סוף עמוד תתמו. עמוד תתנח; נ"ך עמוד צ. מגילת אסתר עמוד קפו. ילקוטי לוי יצחק, הערות לזהר בראשית עמוד פד.

(** ראה ב"ר פע"ו, א. זהר חלק א דף קיט, א. קמו, ב. שער הפסוקים להאריז"ל תולדות כז, כה.

(10) חיי אברהם קע"ה (175) + חיי יצחק ק"פ (180) + שני יעקב קמ"ז (147) = 502.

(11) ברוך (בג"י 228) + מרדכי (274) = 502.

(12) (שיר השירים א, ח) "אם לא תדעי לך היפה בנשים וגו'". ראה הערה 8. היפ"ה (בג"י 100) + בנשים (402) = 502.

(13) רמז דהג' אותיות ראשונות של בלעם הוא אותיות "בלע". וזהו דשניהם "בן בעור", (בראשית לו, לב) "בלע בן בעור", (במדבר כב, ה) "בלעם בן בעור".

(14) ראה תורה אור עמוד קי, ד (מובא לעיל סימן סה הערה 20). מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים עמוד שפז. וש"נ. תורת מנחם – ספר מאמרים מלוקט חלק ב' עמוד תנא ואילך.

(15) ראה תורת חיים פרשת יתרו עמוד ריד וז"ל: יש ג' מוחין בגלגלת הנקראים חב"ד כידוע, והנה מוח החכמה ומוח הבינה עומדים בגלגלתא שניהם זה אצל זה ומוח הדעת עומד למולם ונגדם לצד העורף שבראש כמבואר זה גם בספרי הטבע, והעורף הוא המכסה למוח הדעת ומלבישו ומעלימו ונמצא מוח הדעת הוא עומד בין ב' מוחין חו"ב ובין העורף כו', וידוע שהעורף הוא הנקרא אחוריים כי הוא עומד מול הפנים שבראש ממש כמ"ש כי פנו אלי עורף ולא פנים כו' וכידוע.

והנה ידוע בענין מקור שרש כל הקליפות שהן מז' מלכין קדמאין דתהו שמתו כמ"ש ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדו"ם לפני מלך מלך לבנ"י כו', והרי ידוע דמלך הראשון שהוא בלע בן בעור הוא בחי' הדעת שהוא מקור המדות ולהיותו מתפשט בקליפה נקרא בלע לפי שמכסה ומסתיר בחי' מוח הדעת דקדושה והוא בחי' העורף המכסה מוח הדעת כנ"ל, ובלע מלשון ולא יבאו לראות כבלע את

בראשית כה, ו - ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם

קפב

ביאור מ"ש בזוהר "ארץ קדם" מזה יצאו "לבן, בעור, ובלעם בנו" (בני "הררי קדם" ע"ה), "לבן, בעור, בלעם" בגי' 502 - לעומת מספר שנות האבות וכו'

קדמה¹ אל ארץ קדם, בגין דתמן אינון סטרי חרשי מסאבי, תא חזי כתיב (מלכים-א ה, י) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, אלין אינון דהוו מבני (אינון) בני פלגשים דאברהם, והא אוקימנא, דהא באינון הררי קדם אינון דאולפנין חרשא לבני נשא, ומההיא ארץ קדם נפקו לבן ובעור ובלעם בנו, וכלהו חרשי והא אוקמוה. ²פיר הוהר חלק א דף קלג עמוד ב

לבן, ובעור, ובלעם בנו הם בחי' חב"ד דקליפה.

לבן, חכמה דקליפה², ר"ת ל"ב³ נתיבות.

בעור, הבערה, אש⁴, בינה דקליפה, (בעור מספרו אלקיים, וחילופיו⁵, אכדט"ם במוכ"ן, ששם אלקים הוא בכינה).

(1) [תרגום ללה"ק] קדמה אל ארץ קדם, לפי ששם הם מיני כשפים הטמאים וכחות החיצונים. בא וראה, כתיב (מלכים-א ה, י) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, (ומפרש מי היו אלו בני קדם) אלו בני קדם היו מהבנים של אלו בני הפלגשים של אברהם, וכבר ביארנו מה שכתוב אצל בלעם (במדבר כז, ג) מן ארם ינחני בלך מלך מואב מהררי קדם, כי באותם הררי קדם אלו שמלמדים כשוף לבני אדם, ומאותה ארץ קדם יצאו לבן ובעור ובלעם ר"ל כי משם למדו קסמיהם וכשפיהם וכבר ביארוהו חז"ל במדרשים (וזה מה שכתוב על שלמה המלך ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם היינו שהי' יודע כל אותם החכמות וההשבעות של בני הפלגשים הנקראים בני קדם). (2) ראה זהר חלק ג' פרשת אמור דף צו, ב. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי שם עט, ד. ועיין גם מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר חלק ד' עמוד א'תפח, ועמוד א'תקלד. דברים חלק ב' עמוד תקלב.

(3) כידוע שיש ל"ב נתיבות חכמה. ראה תורת חיים פרשת וירא עמוד קיב, א. ובהסמך שם.

(4) "אש" הוא בחי' "בינה", דכמו בינה מחלקת לפרטים כל נקודת ה"חכמה", כמו"כ אש טבעו – מפריד ומחלק. ו"בעור" מלשון הבערה ואש, הוא בינה ד"קליפה".

(5) פירוש האותיות שהם חילופי דאלקים, האותיות קודם "אלקים" הוא אכדט"ם (והוא בכינה, אלקים חיים, ראה זהר פרשת פקודי דף רסא, ב ואילך. פרי עץ חיים שער חג המצות פרק א. מובא לעיל סימן קכו הערה 7. וראה שיחות קודש ה'תשל"ו פרשת האינון (שבת תשובה) סעיף מב), והאותיות שאחר "אלקים" הוא במוכ"ן, והגי' ביחד, אלקים (86) + אכדט"ם (74) + במוכ"ן (118) = 278, וכן בעור"ר בגי' 278.

ילקוט לוי יצחק על התורה

לב"ן¹⁷ בעו"ר בלע"ם בני"ו, הוא מספר ב"פ מנצפ"ך. מספר הרר"י¹⁸ קד"ם עם הכולל. והוא תוקף הגבורות והדינין דתהו.

לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר בראשית עמוד פג

דתהו. ותהו הי' בסוד הגבורות והדינים. זהו אר"ץ קד"ם¹⁶ גי' תל"ה ה' פעמים אלקים עם ה' אותיות דשם אלקים.

הקדש כו' מפני שמבליע ומעלים את אור הדעת כבלע את הקדש כו' מפני שמבליע ומעלים את אור הדעת דקדושה ונעשה שרש המדות הרעות דקליפה למטה כו'.

כי הנה השכחה הוא היסח הדעת ובהיסח הדעת מן המדות ממילא אין למדות חיות ואור מן השכל ונופלים בגסות והגשמה. וזהו השמר לך פן תשכח את ה' כו' מפני שהשכח"ה שרש לכל הרע שבו' מדות לפי שהדעת הוא המתפשט במדות להחיותם כידוע ובהיסח הדעת מהם ממילא יפול הנופל כו', וזהו ישראל לא יד"ע כו' הוי גוי חוטא כו' וכמ"ש במ"א.

(16) ארץ (בגי' 291) + קדם (144) + 435, וכן ה' פעמים אלקים (5) × (430 = 86) + 5 אותיות = 435.

(17) לבן (בגי' 82) + בעור (278) + בלעם (142) + בנו (58) = 560, וכן ב' פעמים מנצפ"ך (280 × 2) = 560. וכידוע שאותיות מנצפ"ך מורה על גבורות עי' לעיל ס"א הערה 2).
(18) הרר"י (בגי' 415) + קדם (144) + הכולל = 560.

אגרות קודש

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילחי סיון, הנה נבהלתי לקרות בו אודות התכניות המשוונות שלו בנוגע לעתיד בעקבות "הסכסוכים" השונים שהיו לו עם הנהלת ישיבת תומכי תמימים... וכל ענין זה תמוה כי כמו שתפקידו של חבר הנהלה הוא לנהל את הישיבה במיטב יכולתו ובמסירה ונתינה כן מתפקידם של בני הישיבה לשקוד בלימוד ככל יכולתם במסירה ונתינה ודוקא בהתאמצות שניהם יחד נבנית ישיבה. וכנראה ממכתבו הנה הוא ואחדים מחבריו מתערבים בהנהלת הישיבה שמלבד מרז"ל הידוע סתירת זקנים בנין וכו' הרי אי אפשר שהתערבותם באיזה ענין שתהי' לא תסיח שימת דעתם מהלימוד וא"כ בטח קרוב לודאי אפילו בעיניהם עצמם שכל ענין התערבותם בעניני הנהלה ה"ז מתכסיסי היצה"ר לנתקם מהלימוד ובטח גם עבודת התפלה עד כמה שאפשר, וכנראה ממכתבו הרי נוכחו גם הם עד"ז במוחש כיון שמסיים במכתבו שבא מהישיבה לביתו ובמילא קרוב לודאי שהפסיק לימודו כו' וכו' וא"כ הרי ברור מקור כל הענין.

ואם לדעתי ישמע הרי תומ"י יחזור להישיבה ויתמסר ללימוד תורת הנגלה וחסידות ככל יכולתו וידע ברור אשר כל האמתלאות שאין לו חבר וחסר לו שקידה ואין לו טעם בלימוד כו' הרי זה כפירוש תיבת אמתלא אמת - לא, כי זה בא מצד היצר שכנראה הצליח לפתותו עד עתה, אבל בכ"ז מובטח כל אחד ואחד מישראל שבשעתא חדא ורגעא חדא יוכל הוא להתהפך מן הקצה אל הקצה ובפרט שכמה זמן זכה ללמוד בישיבתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"יע שהשקיע בה מנחות נפשו שהם נצחיים ובמילא פועלים פעולותיהם בכל אלו שלמדו בכותלי ישיבתו, והשי"ת יצליחו שיהי' זה אצלו בהקדם האפשרי ויחזור ללמוד ובאופן שעכ"פ במקצת יתקן את העבר (עד כמה שאפשר זה בהענין דתלמוד תורה שכל רגע מחוייב גם מצד עצמו).

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת פינחס

ולכן, כללות ענין העבודה, ובפרט בכל זמן משך הגלות, צריכה להיות מתוך מסירת נפש, היינו, להניח את עצמו הצדה, ולעבוד את ה' באופן של אתכפיא וקבלת עול – כי לגילוי המשיח באים על ידי מסירת נפש דוקא.

וזהו גם הביאור בהמדובר ב"ט כסלו¹², שהאל"ף ב"ת של חסידות הוא ענין הנחת עצמותו, אתכפיא וקבלת עול. – דלכאורה, ה' צריך להיות סדר העבודה באופן שתחילה תהי' עבודתו על פי שכלו ורצונו, ליתן גם לו תפיסת מקום ("מ'זאל אים אויך געבן אן אַרַט"), ואחר כך ידרשו עבודה נעלית יותר, באופן של הנחת עצמותו, ואף על פי כן, מיד בתחלת העבודה תובעים לכל לראש ("נאָך איידער וואָס ווען") אתכפיא וקבלת עול, "ברעכן זיך און ניט טאָן וואָס עס ווילט זיך", ואדרבה "טאָן וואָס עס ווילט זיך ניט" –

כי המכוון בכל עניני העבודה הוא ענין המסירת נפש, שדוקא על ידי זה זוכים לגילוי אורו של משיח צדקנו, במהרה בימינו.

תורת מנחם התוועדויות ה'תשי"ד חלק א עמוד 280

ב. פינחס... [והשיב את חמתו]. אמר רבי שמעון בן לקיש פינחס הוא אליהו¹³, א"ל הקב"ה אתה נתת שלום בין ישראל וביני בעולם הזה, אף לעתיד לבא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג, כג-כד) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

ילקוט שמעוני רמז תשעא

ג. פינחס ס' בגימטריא נחמ"ו נחמ"ו¹⁴ לומר שיבא לנחם ולבשר לישראל כדכתיב (ישעי' נב, ז) מה נאוו על ההרים וגו' וכתיב (מלאכי ג, כג) הנה אנכי שולח וגו'.

פענח רזא (מבעלי התוספות)

ד. את בריתי שלום. ו' קטיעא (קידושין סו:) כי פנחס הוא אליהו¹⁵. וכן אליה כתיב חסר ו' ויעקוב מלא ו¹⁶, שנטל ו' מאליהו למשכון עד שיבא עם המשיח ויגאל את בניו¹⁷. וזהו יגל יעקב ישמח ישראל (תהלים יד, ז) ישמח אותיות משיח. שישמח לימות המשיח ויחזיר הו' ויהא אליהו שלם. שלום בגימטריא זהו משיח.

בעל הטורים

כה, יא – פנחס* בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי

א. בשביל גילוי המשיח יש צורך בענין של מסירת נפש דוקא.

מציינו אצל פינחס – פינחס זה אליהו, מבשר הגאולה?: פינחס שהרגו לזמרי – הניח עצמו הצדה, ומסר נפשו לקנא קנאת ה' ("בקנאו את קנאתי גו"¹⁸), ולכן, גם בשעה שנתעלמה הלכה ממושה רבינו¹⁹, זכה פינחס לכיין אל ההלכה לאמיתתה, שהרי אף ש"הבא לימלך אין מורין לו", הרי כן היא ה"הלכה"⁵.

והענין בזה – שמצד הנשמה רצונו של כל אחד ואחד מישראל לקיים את רצון הבורא⁴, ומצד הנשמה אין מקום לענין של טעות כו', אלא שכאשר ישנן פניות אישיות, הרי זה מעלים על הנשמה. אבל כאשר יהודי נמצא במעמד ומצב שאינו חושב על עצמו כלל, ומתמסר לגמרי לקיים ולמלא רצון הבורא – כפי שצריך להיות מצד הנשמה – אזי בודאי יכין אל האמת⁷.

ומצד מסירת נפשו – "הנני נותן לו את בריתי שלום⁸, ונעשה הענין ד' פינחס זה אליהו", שיבוא ויבשר לבני ישראל בשורת הגאולה על ידי משיח – כי, כאמור, בשביל גילוי המשיח יש צורך בענין של מסירת נפש דוקא.

ב. וכיון שבשביל גילוי המשיח יש צורך בענין של מסירת נפש דוקא, הרי מובן, שכללות ענין העבודה – שתכליתה הוא ביאת המשיח – צריכה להיות מתוך מסירת נפש.

והענין בזה – שתכלית הכוונה בבריאת העולם הוא שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁹, והרי ענין זה יושלם בביאת המשיח.

וזהו שאמרו רז"ל¹⁰ על הפסוק¹¹ "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", "זה רוחו של מלך המשיח" – שהענין דרוחו של משיח ישנו כבר מתחילת הבריאה, כיון שזוהי תכלית כוונת הבריאה.

* **פסוק כה, יא פנחס...** – בענין "פנחס זה אליהו" עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת פנחס סימן ח' ובהנסמן שם, ובילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת שמות סימן ריט. רלה. רלט הערה 1. רג. פרשת וארא סימן קלד. צו. קלב. קלט. קמ. פרשת ויקרא סימן קטו. פרשת אחרי סימן ב. ו. יב. יד. מא. פרשת בחוקותי סימן לה בפירוש נזר הקודש השלם. רכט. רמוג. פרשת חוקת סימן קלח. קכו. פרשת בלק סימן קב. תקח. תכח. תקלט. תקמ. תקמו. ועיין גם כן פרשת ויגש סימן עב. פרשת וישב סימן מה. פרשת שלח סימן קנא.

(1) נסמן באגרות יקודש כ"ק אדמו"ר חלק ג עמוד קס.
(2) פירוש רש"י בחוקותי כו, מב. ועוד.
(3) פינחס כה, יא.
(4) סנהדרין פב, א. פירוש רש"י בלק כה, ו.
(5) סנהדרין שם.
(6) ראה רמב"ם הלכות גירושין סוף פרק ב.
(7) ראה גם תורת מנחם – התוועדויות חלק ט עמוד 63.
(8) פינחס כה, יב.
(9) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. בראשית רבה ספ"ג. במדבר רבה פ"ג, ו. תניא ריש פרק לו. ובכמה מקומות.
(10) בראשית רבה פ"ב, ד. רפ"ח.
(11) בראשית א, ב.

(12) סעיף מ (תורת מנחם התוועדויות ה'תשי"ד חלק א עמוד 254).
(13) מונבא בערך דרך זרוע, וילקוט שמעוני כאן, וראה ליקוטים חלק ז עד, מדרש אגדה ומדרש הגדול כאן. וראה ב"מ קיג: אשכחיה רבה בר אבוא לאליהו דקאי בבית הקברות של כבו"ם וכו', אמר ל' לאו כהן הוא מר (דאיכא למאן דאמר דאליהו הוא פנחס, דכתיב ב' קנא קנאתי, וכן בפנחס בקנאו את קנאתי) כו'. וראה תרגום יונתן בן עוזיאל שמות ו, יח, בבא בתרא קכא: ובתוס' שם ד"ה שבעה.
(14) שפנחס הוא אליהו ויבא לבשר לישראל. ועיין מש"כ הפענח רזא בפרשת בחוקותי. **במודש (ילקוט שמעוני רזא תשעא):** עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת פנחס סימן ח, ובהנסמן שם.
(15) פדר"א מה, ועיין בבא מציעא קדי: רש"י ד"ה לאו כהן מר.
(16) **ויעקוב מלא ו' . . שיבא עם המשיח:** עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת בחוקותי סימן רכו, ובהנסמן שם. עיין גם ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת פנחס סימן מב. מה. מו.
(17) עיין מדרש חסרות ויתרות.

♦ יום ראשון י"ח תמוז ♦

כה (י) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

י ומליל יי עם משה למימר:

(יא) פינחס בן אלעזר בן-אהרן הפכהו השיב את-חמתי מעל בני-ישראל בקנאו את-קנאתי בתוכם ולא-כליתי את-בני-ישראל בקנאתי:

יא פינחס בן אלעזר בן אהרן כהנא אתב ית חמתי מעל בני ישראל בדקני ית קנאתי בנייהון ולא שיצית ית בני ישראל בקנאתי:

כז"י < פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הפכהו • (סנהדרין פב, סוטה מב) לפי שהיו השבטים מבזים אותו: הראיתם בן פוטי זה שפטים אבי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. בקנאו את-קנאתי • בנקמו את נקמתי, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצף. כל לשון "קנאה" הוא המתחרה לנקם נקמת דבר, אנפרטמנט בלע"ז.

~ נקודות משיחות קודש ~ שיחת ש"פ פינחס, כ"א תמוז, התשכ"ו

ביום השבת-קודש פרשת פנחס שלאחרי המאסר והגאולה (בשנת תרפ"ז), ברך בעל המאסר והגאולה "ברכת הגומל" בעת שעלה לתורה - בהתאם לפס"ד רבינו הזקן בנוגע לחולה שנתרפא, שמברך הגומל כשחוזר לבוריו לגמרי, ומזה מוכן גם בנוגע להיוצא מבית האסורים, שכל זמן שלא חזר לביתו, לא נקרא ש"יצא מהסכנה לגמרי". וכיון שבהשגחה פרטית היתה אמירת ברכת הגומל ביום השבת-קודש פרשת פנחס, הרי מוכן, שבכל שנה ושנה בבוא פרשת פנחס (ללא נפקא-מניה באופן הקביעות בימי החודש), "נזכרים ונעשים" העניינים הקשורים עם ברכת הגומל.

(יב) לכן אמר הנני נתן לו את-בריתי שלום:

יב בכך אמר הא אנא גזר לה ית קנמי שלם:

כז"י < את-בריתי שלום • (סנהדרין פב) דתהא לו לברית שלום, פאדם המתזיק טובה וחסות למי שעושה עמו טובה, אף כאן פירש לו הקדוש-ברוך-הוא שלומותיו.

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

(יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הפכהו - לפי שהיו השבטים מבזים אותו: הראיתם בן פוטי זה, שפטים - לשון משמין (רש"י ביצה כט, ב). אבי אמו - יתרו, דאלעזר אבי פינחס לקח מבנות יתרו, דכתוב (שמות ו, כה) "ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה", ומפרש באגדה: פוטיאל זה יתרו, שפטים עגלים לעבודה-זרה (רש"י סנהדרין פב, ב). והנה כאן נקט בפשיטות שאבי אמו זה יתרו, אבל לקמן לא, וכתב ש"י יוסף אבי אמו .. שהיתה אמו של פינחס משל יוסף". וראה שם בביאור. והן שתי דעות בסוטה מג, א: "אי אבוקה דאמיה מיוסף, אמיה דאמיה מיתרו, ואי אמיה דאמיה מיוסף, אבוקה דאמיה מיתרו, דיקא נמי, דכתבי: מבנות פוטיאל, תרי [פוטי] משמע [מדללא כתיב פוטיאל]". וכן ברש"י שמות שם לא הכריע בדבר, וכתב "מזרע יתרו שפטים עגלים לעבודה-זרה, ומזרע

של הקדוש-ברוך-הוא על-ידי הנקמה שעשה בפועל. בקצפו את הקצף שהיה לי לקצף - זהו פירוש המלים של "בקנאו את קנאתי". ומה שהתורה פתחה "בקנאו את קנאתי" ולא "בנקמו את נקמתי", מפני שאין הנקמה באה אלא על-ידי הקצף שבלב, קרא הנקמה בלשון קנאה (רא"ם). כל לשון קנאה הוא המתחרה - לנקם נקמת דבר - ראה גם רש"י שמות כ, ד: "כל לשון קנא .. נתן לב ליפרע". וכן ברש"י גיטין ז, א: "קנאה, הוא לשון שאדם מתעבר על ריבו או על ריב אחרים .. וכמו בקנאו את קנאתי". וראה רש"י לעיל יא, כט: "כל לשון קנאה, אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור". אינפרינמיני"ט בלע"ז. - enprement, חרון אף, חמה. תורה יב (יב) את בריתי שלום - שתהא לו

יוסף שפספס ביצרו". עגלים לעבודה-זרה - כלומר, שהיה מקריב עגלים שמנות לעבודה-זרה. ומה שנקטו דוקא עגן פטום עגלים, יש לומר על-פי מה שכתב רש"י בעבודה זרה טו, א שפטום שררים "עבודת בנין היתה". והרג נשיא שבט מישראל - כלומר, היתכן שאדם נבנה כמוהו, שסבו כלל לא היה מזרע ישראל ועסק בעבודות הכי בזויות, יהרוג "נשיא שבט מישראל"? לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן - לומר לך שחוסו חשוב ביותר. וזאת לומר רש"י מקף שהתורה חזרה וכתבה כאן שוב את יחוסו, אף שבכך יחסו לעיל בפסוק ז, משום שהיחוס הזה בא כתשובה לטענה שנשמעה מהשבטים (רא"ם). בקנאו את קנאתי - בנקמו את נקמתי - אין זה פירוש המלים, אלא פונת הענין, שפינחס השיב את חמתו

(יג) וְהִיתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו וַיִּכְפַּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

יג וְהִיתָה לֵהּ וּלְבָנֶיהָ בְּתֵרוּהָיָה קָנָם כְּהֵנָה עֲלֵהֶם חֶלֶף דֵּי קָנִי קָדָם אֱלֹהֵיהּ וַיִּכְפַּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ש"י - וְהִיתָה לוֹ • בְּרִיתִי זֹאת. בְּרִית כְּהֵנָה עוֹלָם • שְׂאֵף־עַל־פִּי שֶׁכָּפַר נִתְּנָה לְזֶרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן, לֹא נִתְּנָה אֶלָּא לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו שֶׁנִּמְשְׁחוּ עִמּוֹ וּלְתוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁיִּזְלְדוּ אַחַר הַמִּשְׁחָת, אֲבָל פִּינְחָס שֶׁנּוֹלַד קֹדָם לְכֵן וְלֹא נִמְשַׁח, לֹא בָּא לְכָלֵל כְּהֵנָה עַד כָּאן. וְכֵן שֵׁנִינוּ ב'זִבְחִים': לֹא נִתְּכַהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁהִגְדוּ לְזִמְרֵי־לְאֱלֹהָיו • בְּשִׁבִיל אֱלֹהָיו, כְּמוֹ (במדבר יא): "הַמְקַנָּא אֶתָּה לִי", (זכריה א): "קָנָאתִי לְצִיּוֹן" - בְּשִׁבִיל צִיּוֹן.

(יד) וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּפְּהָ אֲשֶׁר הִפָּה אֶת־הַמְדִּינִית וְזִמְרֵי בֶן־סְלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי:

יד וְשֵׁם גְּבֵרָא בְר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא דֵּי אֲתִקְטַל עִם מְדִינְתָא זְמֵרֵי בְר סְלוּא רַב בֵּית אָבָא לְבֵית שְׁמַעוֹן:

ש"י - וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְגו' • בְּמָקוֹם שֶׁיַּחֲס אֶת הַצַּדִּיק לְשִׁבְחָה, יַחֲס אֶת הַרְשָׁע לְגַנְאֵי. נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי • לְאַחַד מִחֲמֻשֶׁת בְּתֵי אֲבוֹת שֶׁהָיוּ לְשִׁבְט שְׁמַעוֹן. דְּבַר אַחַר: לְהוֹדִיעַ שֶׁכַּחוּ שֶׁל פִּינְחָס, שְׂאֵף־עַל־פִּי שָׁזָה הָיָה נָשִׂיא, לֹא מְנַע אֶת עֲצָמוֹ מִלְקַנָּא לְחֹלּוֹל הַשָּׁם, לְכַף הוֹדִיעַץ הַפְּתוּב מִי הוּא הַמִּפְּהָ.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

הַרְשָׁע לְגַנְאֵי, שְׁזָהוּ גְנָאֵי לוֹ וּלְמִשְׁפָּחָתוֹ (מִשְׁכִּיל לַדָּח). שְׁגַנְאֵי הוּא לְאָדָם חָשׁוּב לְהִיּוֹת חוֹטָא (גרא). כִּי כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹתֵר גְּדוֹל חָטָא יוֹתֵר גְּדוֹל (רא"ס).

"נָשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹנִי" - רָאָה רַש"י בְּרֵאשִׁית מַט, ו: "בְּסוּדָם אֵל תָּבֵא נַפְשִׁי - זֶה מַעֲשֵׂה זְמֵרֵי .. אֵל יִזְכֵּר שְׁמִי בְּדָבָר, שֶׁנֶּאֱמַר זְמֵרֵי בֶן סְלוּא נָשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹנִי, וְלֹא כָּתַב בֶּן יַעֲקֹב". לְאַחַד מִחֲמֻשֶׁת בְּתֵי אֲבוֹת שֶׁהָיוּ לְשִׁבְט שְׁמַעוֹן - יְמוּאֵל, יִמְיֹן, יִכִּין, וְרַח וְשָׂאוּל (לְקַנָּן בִּי, יב"ג, וְרֵאָה רַש"י שם). וְזָהוּ גְנָאֵי גְדוֹל לוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה אָדָם פְּשוּט אֶלָּא נָשִׂיא בֵּית אָב (ספר הזכרון). וְאֵף שֶׁנִּתְּבָרַר בְּרַש"י לְעֵיל (פסוק ו) שֶׁהוּא הָיָה נָשִׂיא שֶׁבְּפִרְסוּת אֶמְנָם הוּא הָיָה נָשִׂיא בֵּית אָב, אֲבָל בְּכָלֵל הוּא כְּהֵן גַּם בְּנָשִׂיא שֶׁבְּשִׁמְעוֹן (באר בשדה). אֶלָּא שְׁלִפִּי זֶה צִרְיֹן עֵינֵן, מְדוּעַ לֹא הִזְכִּיר הַפְּתוּב בְּמִפְרָשׁ שֶׁהוּא הָיָה נָשִׂיא שֶׁל כָּל שִׁבְט שְׁמַעוֹן, כְּדִי לִיַּחֲסוּ עוֹד יוֹתֵר לְגַנְאֵי, וְאֶפְשֶׁר שֶׁלֹּא רָצָה הַפְּתוּב לִיַּחֲס יוֹתֵר מְדֵאֵי לְגַנְאֵי. וְגַם אֶפְשֶׁר שֶׁהֵם מְדַרְשׁוֹת חִלּוּקוֹת, וְכִיּוֹן שֶׁכָּאן נֶאֱמַר "נָשִׂיא בֵּית אָב", פִּירֵשׁ כָּאן רַש"י לְפִי מִשְׁמַעוֹת הַפְּתוּב כָּאן, וְאֵלּוֹ לְעֵיל שֵׁם גְּאָמֵר "אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל", לְשׁוֹן הַמּוֹרָה עַל אִישׁ חָשׁוּב מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְכֵן פִּירְשׁוּ שֶׁהָיָה נָשִׂיא שֶׁבְּשִׁמְעוֹן,

שְׂאֵמֹר לְמַעַלָּה, וְלֹא נִיתֵן לוֹמֵר שֶׁהַכְּנָה ל"שְׁלוֹם", שֶׁכֵּן שְׁלוֹם הוּא לְשׁוֹן זָכָר, לְכֵן פִּירֵשׁ שֶׁהַכְּנָה ל"בְּרִיתִי" (מִשְׁכִּיל לַדָּח).

בְּרִית כְּהֵנָה עוֹלָם - שְׂאֵף־עַל־פִּי שֶׁכָּפַר נִתְּנָה כְּהֵנָה לְזֶרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן - וְמוֹה צִרְיֹן לְהִבְטַחַת כְּהוֹנָה לְפִינְחָס שֶׁהוּא מוֹרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן?

לֹא נִתְּנָה אֶלָּא לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו שֶׁנִּמְשְׁחוּ עִמּוֹ, וּלְתוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁיִּזְלְדוּ אַחַר הַמִּשְׁחָת, אֲבָל פִּינְחָס שֶׁנּוֹלַד קֹדָם לְכֵן וְלֹא נִמְשַׁח, לֹא בָּא לְכָלֵל כְּהֵנָה עַד כָּאן. וְכֵן שֵׁנִינוּ ב'זִבְחִים' - קא, ב.

לֹא נִתְּכַהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁהִגְדוּ לְזִמְרֵי - שֶׁכְּתוּב "תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא", אֲלֵמָּא מְכָאן וְאֵילֵף הוּא (רש"י שם). **לְאֱלֹהָיו - בְּשִׁבִיל אֱלֹהָיו** - כִּי "קָנָא לְאֱלֹהָיו" מִשְׁמַעוֹ שֶׁהַכְּעִיס לְאֱלֹקָיו ח"ו, וְזֶה לֹא יִתְּכֵן, וְלְכֵן הוֹצֵרֵף לְפָרְשׁוֹ שֶׁקָּנָא "בְּשִׁבִיל אֱלֹקָיו" (גרא). **כְּמוֹ "הַמְקַנָּא אֶתָּה לִי"** - לְעֵיל יא, ו.

"לִי" כְּמוֹ בְּשִׁבִילִי (רש"י שם). **וְ"קָנָאתִי לְצִיּוֹן" בְּשִׁבִיל צִיּוֹן** - זְכָרִיָּה ח, ב. תוֹרַה יד **וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְגו' - בְּמָקוֹם שֶׁיַּחֲס אֶת הַצַּדִּיק לְשִׁבְחָה** - כְּדִלְעִיל בְּרַש"י פְּסוּק א.

יַחֲס אֶת הַרְשָׁע לְגַנְאֵי - וְלְכֵן דִּקְאָ כָּאן לְאַחַר שֶׁיַּחֲס אֶת פִּינְחָס לְשִׁבְחָה, שְׁזָהוּ שִׁבְחָה לוֹ וּלְמִשְׁפָּחָתוֹ, יַחֲס כָּאן אֶת

לְבְרִית שְׁלוֹם - כִּיּוֹן שֶׁתִּיבַת "בְּרִיתִי" (עַם יו"ד הַכְּנָיִי) אֵינָה מְתַחַבֶּרֶת עִם "שְׁלוֹם", בְּהַבְרַח שָׁזָה מְקָרָא קְצָרָה, וְהָרִי זֶה כְּאֵילוֹ אָמַר: הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שֶׁתְּהֵא לוֹ לְבְרִית שְׁלוֹם (ספר הזכרון). וְכֵן מִשְׁמַע גַּם מִלְשׁוֹן רַש"י בְּפְסוּק יג שֶׁכְּתוּב: "וְהִיתָה לוֹ - בְּרִיתִי זֹאת", זֹאת אוֹמַרֶת ש"בְּרִיתִי" מוֹסֵב הֵן עַל הַשְׁלוֹם וְהֵן עַל הַכְּהוֹנָה, לְכֵן הוֹצֵרֵף רַש"י לְהוֹסִיף כָּאן תִּיבַת "לְבְרִית".

כְּאָדָם מִחֲזוּק מוֹכָה וְחַנּוּת - שֶׁשָּׁלַח לוֹ: הֵן הֵן לָךְ עַל הַטּוֹבָה שֶׁעֲשִׂיתָ לִי (רא"ס).

לְמִי שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ מוֹכָה, אֵף כָּאן פִּירֵשׁ לוֹ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שְׁלוֹמוֹתָיו - הַבֵּיא הַמִּשְׁל בְּשִׁבִיל לְבָאָר אֶת לְשׁוֹן הַפְּתוּב "לְכֵן אָמַר" (ספר הזכרון), שֶׁכִּיּוֹן שֶׁפִּינְחָס עָשָׂה מַעֲשֵׂה טוֹב, אֵף הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִחֲזוּק לוֹ טוֹבָה עַל כֵּךְ, וְאֶת הַחֲזוּקַת הַטּוֹבָה פִּירֵשׁ לוֹ בְּדַבָּר. וְמוֹה שֶׁנֶּקַט רַש"י "שְׁלוֹמוֹתָיו" בְּלְשׁוֹן רַבִּים, יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁהַכְּנָה הֵן לְבְרִית הַשְׁלוֹם וְהֵן לְבְרִית כְּהוֹנָת עוֹלָם, וְרֵאָה רַש"י מְלֵאכֵי ב, ה: "הַחַיִּים וְהַשְׁלוֹם" - שֶׁנֶּאֱמַר לְפִינְחָס אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם, וְהוֹבְטַח לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו, הָרִי שֶׁהָא וְרָעוּ בְּחַיִּים". תוֹרַה יג (יג) **וְהִיתָה לוֹ "בְּרִיתִי" זֹאת** - הָאֵמֹר לְמַעַלָּה פְּסוּק יב. וְכִנּוּנַת רַש"י לוֹמֵר שֶׁתִּיבַת "וְהִיתָה" מִשְׁמַעָה עַל מַה

(טו) וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּכָּה הַמְדִינִית פּוֹבֵי בַת־צוּר
 טו וְשֵׁם אִתְּמָא דַּאֲתַקְטִילַת מְדִינְתָא פּוֹבֵי
 בַת צוּר רִישׁ אַמֵּי בֵּית אַבָּא בְּמִדְרַן הוּא :

ראש אמות בית־אב במדן הוא: פ

ט"ז וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּכָּה וְגו' • לְהוֹדִיעַךָ שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁל מְדִינִים, שֶׁהִפְקִירוּ בַת מֶלֶךְ לְזִנוּת, כְּדֵי לְהַחֲטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. **ראש אמות** • אֶחָד מִחֻמְשַׁת מַלְכֵי מִדְיָן (במדבר לא) : "אֶת־אֹי וְאֶת־רָקֵם וְאֶת־צוּר וְגו'", וְהוּא הָיָה חָשׁוּב מִכָּלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "ראש אמות"; וּלְפִי שֶׁנֶּחֱגַ בְּזִיוֹן בְּעֶצְמוֹ לְהִפְקִיר בְּתוֹ, מִנְאוּ שְׁלִישִׁי. **בית־אב** • חֻמְשָׁה בְּתֵי אָבוֹת הָיוּ לְמִדְיָן (בראשית כה) : עֵיפָה וְעַפְר וְחִנּוֹךְ וְאַבְדֵּעַ וְאַלְדָּעָה, וְזוֹה הָיָה מֶלֶךְ לְאַחַד מֵהֶם.

(טז) וידבר יהוה אל־משה לאמר: טז וּמְלִיל יי עם משה למימר:

(יז) צרור את־המדנים והפיתם אותם: יז אַעֲק יַת מְדִינָאֵי וְתַקְטֵל יְתֵהוּן :

ט"ח צרור • פמו: "זכור", "שמור", לשון הנה, עליכם לאיב אותם.

(יח) כי צררים הם לכם בנבליהם אשר־נפלו לכם על־דבר פֵּעוֹר וְעַל־דְּבַר פּוֹבֵי בַת־נְשִׂיא מִדְיָן אַחֲתֵם
 הַמִּכָּה בְּיוֹם־הַמִּגְפָּה עַל־דְּבַר פֵּעוֹר:

יח אַרְי מְעִיקִין אַנּוּן לְכוּן בְּנַכְלִיהוּן דִּי נְכִילוּ לְכוּן עַל עֶסַק פֵּעוֹר וְעַל עֶסַק פּוֹבֵי בַת רַבָּא דְּמִדְיָן אַחֲתֵהוּן דַּאֲתַקְטִילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עֶסַק פֵּעוֹר :

ט"ט כי צררים הם לכם וגו' על־דבר־פֵּעוֹר • שֶׁהִפְקִירוּ בְּנוֹתֵיהֶם לְזִנוּת, כְּדֵי לְהַטְעוֹתְכֶם אַחַר פֵּעוֹר. וְאֵת מוֹאֵב לֹא צִוָּה לְהַשְׁמִיד, מִפְּנֵי רוּת שֶׁהִיְתָה עֵתִידָה לְצַאת מֵהֶם, כְּדֹאמְרֵינָן בְּבַבְא קַמָּא' (לח).

אשל אברהם - הרב אלשול

בנות מדן לקחו חלק, וכן מפורש לקמן לא, טו: "הן הנה היו לבני ישראל וגו'". וצריך לומר שבתחלה העם החל לזנות עם בנות מואב, וכלשון הכתוב "ויחל העם", וְאֶחָד־כָּף הֶצְטַרְפוּ גַם בְּנוֹת מִדְיָן. **כדי להטעותכם** - וְזוֹהוּ "בְּנַכְלִיהֶם אֲשֶׁר נָפְלוּ לָכֶם". **אחר פֵּעוֹר** - כְּדִלְעִיל בְּרַשִׁי פְּסוּק ב. וְזוֹהוּ "כִּי צוֹרְרִים הֵם לָכֶם", שֶׁהֵם שׁוֹנְאִים אֶתְכֶם עַד כְּדֵי כֶּף שֶׁהָיוּ מוֹכְנִים לְהִפְקִיר אֶת בְּנוֹתֵיהֶם כְּדֵי לְהַחֲטִיא אֶתְכֶם, וְכִדְלְעִיל בְּרַשִׁי פְּסוּק טו. **ואת מואב לא צוה להשמיד** - אַף שֶׁהֵם הִתְחִילוּ בְּקִלְקוּל וְשִׁכְרוּ אֶת בְּלַעַם (רש"י ב"ק ל"ח רע"ב). **מפני רות** - שֶׁמִּמֶּנָּה יֵצֵא אַחֲר־כֶּף דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְכָל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד. **שהיתה עתידה לצאת מהם** - רוּת בְּתוֹ שֶׁל עֲגֻלוֹן מֶלֶךְ מוֹאֵב הִיְתָה, וְעֲגֻלוֹן עֶצְמוֹ הָיָה בֶן בְּנֵי שֶׁל בְּלַק מֶלֶךְ מוֹאֵב (סנהדרין ק"ה, א). וּבְגִלְגָּלָה חָס הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל כָּל מוֹאֵב (ב"ק ס"ח). **כדאמרינן ב'בבא קמא'** - ל"ח, ריש

מכ"ם", ואין לדחותו לגמרי לטוף. **בית אב** - חֻמְשָׁה בְּתֵי אָבוֹת הָיוּ לְמִדְיָן: "עֵיפָה וְעַפְר וְחִנּוֹךְ וְאַבְדֵּעַ וְאַלְדָּעָה" וְזוֹה הָיָה מֶלֶךְ לְאַחַד מֵהֶם. - בְּרַאשִׁית כה, ד. תורה טו (יז) **צרור** - כְּמוֹ "זְכוּר" - לְשׁוֹן פְּעוּל, תְּנוּ לֵב לְזַכּוֹר תְּמִיד (רש"י שמו"ב, ז). **"שמור"** - לְשׁוֹן הוֹנֶה (רש"י דברים כו, א). **לשון הנה** - כְּלוֹמַר, "צְרוּר" הוּא לְשׁוֹן הוֹנֶה תְּמִידִי (רא"ם). וְלֹא לְשׁוֹן צוּרִי, שֶׁאִם הָיָה לְשׁוֹן צוּרִי הָיָה צָרִיךְ לְכַתּוּב "צְרוּר" בְּשׁוּ"א (ג"א). וְאֵין הַכּוֹנֵה שְׂאִינוּ צוּרִי, שֶׁהָרִי מְצוּה עֲלֵיהֶם לְצְרוּר אוֹתָם, אֲלֹא הוּא צוּרִי הַבָּא בְּלְשׁוֹן הוֹנֶה תְּמִידִי, וְכִפִּי שְׁמִסִּים "עֲלֵיכֶם לְאִיב אוֹתָם". וְרָאָה גַם רַשִׁי לְעִיל וְ, כג. דְּבָרִים א, טו. שֵׁם לֹא, כו. **עליכם לאיב אותם**. - לְהִיּוֹת לָהֶם אוֹיְבִים. מִפְּרֵשׁ "צְרוּר" מִלְשׁוֹן "צַר וְאוֹיֵב", וְלֹא מִלְשׁוֹן צָרָה. תורה יח (יח) **כי צררים הם לכם וגו' על דבר פֵּעוֹר** - שֶׁהִפְקִירוּ בְּנוֹתֵיהֶם לְזִנוּת - לְעִיל פְּסוּק א כְּתוּב רַק "וַיִּחַל הָעָם לְזִנוּת אֶל מוֹאֵב", וְלֹא נִזְכְּרוּ בְּנוֹת מִדְיָן, אֲבָל מִפְּסוּק זֶה מִשְׁמַע שֶׁגַם

בהתאם למשמעות הכתוב שם, וכן דרכו של רש"י לפרש את הפסוקים בהתאם למשמעותם באותו מקום. **דבר אחר: להודיע שכחו של פינחס** - וְלֹא שֶׁיִּחַס אֶת זְמַרֵי לְגִנְאֵי. **שאה־על־פי שזה היה נשיא, לא מנע את עצמו מלקבא לחלול השם, לכך הודיעה הכתוב מי הוא המכה.** - שֶׁל אֶחָד מִבְּתֵי אַב, או שֶׁל כָּל הַשְּׁבֵט (ראה לעיל בבבא"ר). תורה טו (טו) **ושם האשה המכה וגו'** - לְהוֹדִיעַךָ שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁל מְדִינִים - וְזוֹהוּ מֵה שֶׁמִּדְּגִישׁ הַכְּתוּב "הַמְדִינִית" (משכיל לדח). אַף שֶׁכָּבַר אֶמֶר לְעִיל פְּסוּק יד "הַמְדִינִית". **שהפקירו בת מלך לזנות, כדי להחטיא את ישראל. ראש אמות** - אֶחָד מִחֻמְשַׁת מַלְכֵי מִדְיָן: "אֶת אֹי וְאֶת רָקֵם וְאֶת צוּר וְגו'" - לְקַמְן לֹא, ח. **והוא היה חשוב מכלם, שנאמר "ראש אמות", ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו, מנאו שלישי** - בְּאֲמִצְעַ. וְלֹא מִנְאוּ אַחֲרוֹן, כְּדֵי שֶׁלֹּא נִאֲמַר "אַחֲרוֹן חִבִּיב" (באר בשדה). או מִשׁוֹם שֶׁסוּף סוּף "הוּא הָיָה חָשׁוּב

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ רשימות חוברת נ עמ' 12-13 – מתוך 'לקראת שבת')

אכילה לשם תאוה – ע"ז של פעור

בנכליהם אשר נקלו לכם על דבר פעור (כה, יח)

עבודת פעור היתה כלשון רש"י (כה, ג ד"ה פעור) "על-שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי, וזוהי עבודתו". וקשה, כיצד יכלו ישראל לטעות אחר עבודה זרה שפלה ונחותה כזו? ויש לומר הבאור בזה על דרך החסידות:

איתא ב'לקוטי תורה' (שלה מו, ד. ושמ נסמנו המקורות) שקל התענוגים הגשמיים הם באמת "פסלת" המלאכים העליונים. כשאדם אוכל מאכל, והמאכל נותן לו חיות וכח - הרי הוא בבחינת "מקבל" מהמאכל. והנה, אם אוכל את המאכל לשם שמים הרי הוא מעלה את המאכל לקדשה (תניא פ"ז) ונמצא שהוא גם "משפיע" על המאכל ומעלה אותו, אבל באכילה לשם תאוה ותענוג אינו אלא מקבל, ומפסלת המלאכים.

וזהו ענין עבודה זרה של פעור: אדם הרוצה רק את ההנאה הגופנית מהמאכל, הרי זה כאלו הוא "עובד" ומשתתף בה "פסלת" המלאכים.

כו (א) ויהי אחרי המגפה פ ויאמר יהוה אל משה ואליעזר בן אהרן הפהן לאמר:

יש"י ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר: כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה, נמסרו לו במנין, עכשו כשקרב למות ולהחזיר צאנו, מחזירים במנין.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ח עמ' 326 ואילך – מתוך 'לקראת שבת')

משל לרועה שמונה הצאן שבערו

ויהי אחרי המגפה.. שאו את ראש | כל-עדת בני ישראל

משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות (כו, א"ב. ובפרש"י)

ובסיים פרשת בלק, כתוב ויאמר משה אל שופטי ישראל הרגו איש אנשיו וגו'. וברש"י שם: "כל אחד ואחד מדני ישראל היה הורג שנים, ודני ישראל שמונה רבוא ושמונת אלפים".

וצריך באור:

משמעות הפתוח בפרשתינו (לפי המובן ממשלו של רש"י) היא שהמנין היה לידע מנין הנותרים בעקבות המגפה בה נפלו כ"ד אלף מישראל, ולפי חשבון ההרוגים על ידי שופטי ישראל, נמצא שהרגו למעלה מ"ז רבוא (פפוא ברמב"ן), רבוי מכלל לגבי הנופלים במגפה, ושם לא מצינו מנין!?

אשל אברהם – הרב אלאשולי

ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליי".
דבר אחר: כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה, נמסרו לו במנין - כמו שנאמר (שמות יב, לו) ויסעו בני ישראל מרעמסס סבחה, כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד משף".
עכשו שקרב למות ולהחזיר צאנו, מחזירים במנין - ולכן דוקא כאן נאמר לו למנותם, ולא אחרי כל מגפה שהיתה בעם ישראל. וכתב ב"משכיל לדוד", שמטעם זה יש הפסק של פרשה בין ויהי אחרי המגפה לבין ויאמר ה' אל משה, כי לפי פירוש זה אכן אין קשר בין המגפה לבין המנין של בני ישראל. תורה ב

לרועה - ובנמשל זה משה, ואילו הקדוש-ברוך-הוא הוא בעל הצאן. וכן מובן מהמשל המובא לקמן מרש"י שמות ל, טז.
שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות - לכן מקדים הכתוב ואומר ויהי אחרי המגפה. וכן היה לאחר חטא העגל, כמו שכתב רש"י בשמות ל, טז: "שנצטוו למנותם בתחלת נדבת המשכן אחר מעשה העגל, מפני שנכנסה בהם מגפה, כמו שנאמר ויגף ה' את העם". אלא ששם מביא את המשל בלשון אחרת: "משל לצאן החביבה על בעליה, שנפל בה דבר, ומשפסק, אמר לו לרועה: בבקשה

עמוד ב. הובא גם ברש"י לקמן לא, ב. ושם הביא רש"י טעם נוסף: "שהמואבים נכנסו לדבר מקמת ירצה שהיו יראים מהם, שהיו שוללים אותם.. אבל מדינים נתעברו על ריב לא להם".

בנכליהם - בדפוס ראשון נוסף כאן דבור זה.

כתרגומו: במחשבתהון.

כמו ויאור נובל ויש בעדרו זכר לשון ערמונית, מחשבה אחרת. - מלאכי א, יד. ברש"י שם: "מתנבל במרמה בדברי שקר לפני, לאמר: אין לי טובה מו". תורה א

(א) ויהי אחרי המגפה וגו' - משל

הבאור בזה:

תפקידו של רועה הוא לשמור על הצאן. כַּאֲשֶׁר הִרְגוּ זָאֲבִים מִן הַצֹּאן, הוא מוֹנֶה אֶת הַנּוֹתְרוֹת כְּדִי לְהִבְטִיחַ שֶׁמִּעֲתָה יִזְהַר יוֹתֵר בְּשִׁמְרַתָּם. בָּרֶם, הַדָּבָר שֶׁיֵּךְ רַק בְּהִזָּק הַתְּלוּי בְּשׂוֹמֵר, שֶׁהָרִי לְגַבֵּי הַזָּק שֶׁאֵינוֹ בְּאִשְׁמֹתוֹ לֹא תוֹעִיל זְהִירוֹת יִתְּרָה בְּשִׁמְרָהּ.

ובנדון דידן: הריגת החוטאים היתה כפדיון, ולא היה משה אֶשֶׁם בְּהִרְיָגָתָם, וְאִין טַעַם לְמִנּוֹת הַנּוֹתְרִים לְהִזְהַר בְּשִׁמְרַתָּם. מֵה־שֶׁאִי־כֵן הַמִּגְפָּה אֲרַעָה כְּתוֹצָאָה מִכֶּף שְׁנֹת־עֲלֵמָה מִמּוֹשֶׁה הַהִלְכָה דְּהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית קִנְאִין פּוֹגְעִין בּוֹ, וְאַחַר הִרְיַגַת זְמָרִי עַל יְדֵי פִנְחָס נִעְצְרָה הַמִּגְפָּה, וְלִכֵּן הֶעֱרַף לְמִנּוֹת אֶת הַנּוֹתְרִים אַחַר הַמִּגְפָּה, בְּדִגְמַת רֹעֵה שֶׁנִּכְנָסוּ זָאֲבִים בְּצֵאוֹ.

ב קבילו ית חשבון כל כנשתא דבני ישראל
מפר עשרין שנין ולעלא לבית אבהתהון
כל נפק חילא בישראל:

(ב) שְׂאוּ אֶת־רֵאשׁוֹׁ בְּלִיעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבְּנֵי עֲשָׂרִים
שָׁנָה וּמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:
כ"י - לְבֵית אֲבֹתָם • עַל שֶׁכֵּט הָאֵב יִתְיַחֲסוּ, וְלֹא אַחַר הָאֵם.

ג ומליל משה ואלעזר פהנא אמרו לממני
יתהון במישריא דמואב על ירדנא דירחו
למיקר:

(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲתָם בְּעֶרְבַת מוֹאָב
עַל־יַרְדֵּן יִרְחוּ לֵאמֹר:

כ"י - וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲתָם • דְּבָרוּ עִמָּם עַל זֹאת, שֶׁצָּוָה הַמֶּקוֹם לְמִנּוֹתָם. לֵאמֹר • אָמְרוּ לָהֶם:
צְרִיכִים אַתֶּם לְהַמְנוֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה.

ד מפר עשרין שנין ולעלא כמא די פקיד יי
ית משה ובני ישראל די נפקו מארעא
דמצרים:

(ד) מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

כ"י - כַּאֲשֶׁר צִוָּה וְגו' • שִׁיחָא מְנַיְנָם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה, שְׁנַאֲמַר (שמות ל): "כֹּל הָעֶבֶר עַל־הַפְּקָדִים
וְגו'".

אשל אברהם - הרב אלאשולי

משה ובני ישראל היוצאים מארץ מצרים, לומר שהצוויו למנות מבן עשרים שנה ומעלה נקבע בצוויו ה' למשה ולבני ישראל לאחר שצאו ממצרים, שכל מנין ומנין יהיה מבן עשרים שנה ומעלה, ומשום כך נצטוו גם כן להמנות מבן עשרים ומעלה. והטעם שהווקק לומר להם זאת, כתב ב"משפיל לדוד", שבוה בא לומר להם, שלא יחששו ממה שהקדוש-ברוך-הוא צוה למנותם מבן עשרים שנה שזה יהיה לרעתם, כמו שהיה במנין הקודם, שכל הנמנין מבן עשרים שנה מתו במדבר [וכלשון רש"י לעיל א, מט שהיתה גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר]. לא כן הדבר, אלא כך קבע הקדוש-ברוך-הוא מתחלה, שכל מנינים יהא מבן עשרים. תורה ה

להמנות "מבן עשרים שנה ומעלה" שמלת "לאמר" דבוקה עם מאמר "מבן עשרים שנה ומעלה" הבא אחריו. כלומר, בתחלה דברו עם בני ישראל שה' צוה למנותם, וזהו פירוש "וידבר משה ואלעזר הכהן אותם", ואחר-כך אמרו להם שהמנין הזה צריך להיות מבן עשרים שנה ומעלה, וזהו פירוש "לאמר, מבן עשרים שנה ומעלה" (רא"ם).
כַּאֲשֶׁר צִוָּה וְגו' - שִׁיחָא מְנַיְנָם "מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה", שְׁנַאֲמַר - שמות ל, יד.
"כֹּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים וְגו'" - "מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה". כלומר תלה הכתוב את דבר הצוויו כן להמנות מבן עשרים שנה ומעלה, במה שנצטוו משה בפרשת פי תשא, כמובן מלשון הכתוב "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת

(ב) לְבֵית אֲבֹתָם - עַל שֶׁכֵּט הָאֵב יִתְיַחֲסוּ, וְלֹא אַחַר הָאֵם - רֵאָה גַם רִש"י לְעֵיל א, ב: "מִי שֶׁאָבִיו מִשְׁכֵּט אֶחָד וְאִמּוֹ מִשְׁכֵּט אַחֵר יָקוּם עַל שֶׁכֵּט אָבִיו". ומה שהוצרך לפרש כן, שוב, יש לומר כדי שלא נטעה לפרש שבאן הפונה שימנו רק בתי אב (ראה גר ארי"ם), שהרי כן לא נאמר "למשפחותם" כַּאֲמֹר לְעֵיל שָׁם. תורה ג
(ג-ד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲתָם - דְּבָרוּ עִמָּם - וְהוּוּ הַפִּירוּשׁ "אוֹתָם" כְּמוֹ "אֲתָם" (רא"ם וגו').
עַל זֹאת שְׁצוּה - בְּדָפוּס רֵאשׁוֹן: שְׁצוּם.
הַמֶּקוֹם לְמִנּוֹתָם - כַּאֲמֹר לְעֵיל "שֵׁאוּ אֶת רֵאשׁוֹ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְהַכְּתוּב סָמַךְ עַל הַכְּתוּב לְמַעְלָה וְלֹא הוּצָרָךְ לְהוֹבִיר (רא"ם).
לֵאמֹר - אָמְרוּ לָהֶם: צְרִיכִים אַתֶּם

... ביום י"ז תמוז ותשעה-בבב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר – ולא נתפרסם כלל וכלל) בתורה (בנביאים) פרשת היום על-דבר "צום הרביעי" ו"צום החמישי" (על-דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה), ויתירה מזה – התורה היא נצחית גם לעתיד-לבוא, כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות; אלא שבתורת אמת ותורה אור – מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר, היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שייחפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה – על-ידי הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה, הרייזה מגדיל השמחה והיום טוב.

(משיחת שבת פרשת פינחס ה'תשמ"ח – ה'תשמ"ח) (36)

עטרת מרים

ו דרשו יהוה בהמצאו בעוד הוא מצוי בכם קראהו בהיותו קרוב: ז יעזב רשע דרכו במעשה וכפה און מחשבתיו הרעות וישב וישב אליהוה וירחמהו ואל-אלהינו ויש תקנה פיי-רבה לסלוח: ח פי לא מחשבותי מחשבותיכם כי אני מרבה לסלוח ולא ישאר אצלי

עטרת מרים

פיי-בשמחה תצאו מן הגלות ובשלום תובלון תוכאו לארצכם, החרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה דרך משל, וכל-עצי השדה ימחאו-כף וכו' בכפיהם לשמחה, גם זה ענין מליצה: י תחת תחת במקום הנעצוץ הרשעים יעלה ברוש ימשלו צדיקים ותחת הספרד ונעצוץ

הפטרה לתענית ציבור בישיעה פרק נה

ו דרשו יהוה בהמצאו קראהו בהיותו קרוב: ז יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אליהוה וירחמהו ואל-אלהינו פיי-רבה לסלוח: ח פי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם יהוה: ט פיי-גבהו שמים מארץ פון גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם: י פי פאשר ירד הגשם והשלוג מן-השמים ושמה לא ישוב ריקם פי אם-הרה השביע את-הארץ והולידה מוציא הצמח מהארץ בעומק הארץ והצמיחה הצמח מפעל ארץ ונתן זרע לזרע ולחם לאכל: יא פון יהיה דברי אשר יצא מפי לא-ישוב אלי ריקם פי אם-עשה את-אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי שגודאי תתקום הכתוב: יב וזהו התבטחה

מהעון דבר ולא דרכיכם דרכי דרך בשרונם לנשט את המורד בו ואין מועיל תשובה ופיס, אבל דרכי לא כן היא נאם יהוה: ט ואין כאן רק הבדל בפתח ותר, אלא פי כמו גבהו שמים מארץ פון גבהו הבדל רב דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם כי דרך בשרונם שלא ינחול כלל וכלל, ודרכי למחול מכל וכל: י פי פאשר ירד הגשם והשלוג מן-השמים ושמה לא ישוב ריקם פי אם-הרה השביע את-הארץ והולידה מוציא הצמח מהארץ בעומק הארץ והצמיחה הצמח מפעל ארץ ונתן זרע לזרע ולחם לאכל: יא פון יהיה דברי אשר יצא מפי לא-ישוב אלי ריקם פי אם-עשה את-אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי שגודאי תתקום הכתוב: יב וזהו התבטחה

יצא מפי לא-ישוב אלי ריקם פי אם-עשה את-אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי: יב פיי-בשמחה תצאו ובשלום תובלון החרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל-עצי השדה ימחאו-כף: יג תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הספרד יעלה הדם והיה ליהוה לשם לאות עולם לא יפרת: א פה אמר יהוה שמרו משפט ועשו צדקה פיי-קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות: ב אשרי אנוש יעשה-זאת ובן-אדם יחזיק פה שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות פל-רע: ג ואל-יאמר פון-הנכר הגלוה אל-יהוה לאמר הבדל יבדילני יהוה מעל עמו ואל-יאמר הפרים הן אני עץ יבש: ד פיי-כה א אמר יהוה לפריסים אשר ישמרו

עטרת מרים

וַשְׁמְרוּ אֶת־שִׁבְתוֹתַי וּבָחֲרוּ בְּאִשֶׁר תִּפְצְתִי וּמְחֻזְּקִים אֲחֻזּוּם
 בְּכַרְתִּי בְּתוֹרָתִי: ה וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי בְּהִיכַל וּבְחֻזְמוֹתַי בְּמוֹשֵׁב
 הַסִּנְהֶדְרִין וְחֻזְקִים יָד מְקוֹם מַעֲלֵה וּשְׂבַח וְשֵׁם שְׁזָכוּר לְטוֹבָה, וְהוּא דָּבָר
 טוֹב יוֹתֵר מִזְכוּן הַבַּא מִבְּנִים וּמִבְּנוֹת שֵׁם לְטוֹבָה עַד עוֹלָם אֲתוֹנְלוֹ
 אֲשֶׁר לֹא יִפְרֹת וּזְכוּן שְׁמוֹ: ו וּבְנֵי
 הַנֶּזֶךְ וּבְנֵי הָעַמִּים הַנְּגֻלִים עַל־
 יְהוָה אֵל ה' לְשִׁרְתוֹ וְלֹאֲהַבָּה
 אֶת־שֵׁם יְהוָה לְהוֹיֹת לוֹ
 לְעַבְדֵיכֶם כֹּל מִי כִּהֶם אֲשֶׁר שָׁמַר

עטרת מרים

שִׁבְתִּי מִחֻלְלוֹ וּמְחֻזְּקִים בְּכַרְתִּי בְּתוֹרָתִי: ז כְּשִׁיבֹאוּ לְהַתְנַחֵד:
 וְהִבְיֹאוּתֵיכֶם אֶת הָעוֹשִׂים כֹּל אֱלֹה אֱלֹהֵי קְדוּשֵׁי אֵל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 וְשִׁמְחוּתֵיכֶם אֲשַׁמְחֶם בְּבֵית תְּפִלָּתִי בְּבֵית הַמִּזְבֵּחַ לְהַתְפַּלֵּל שֵׁם לְפָנָי,
 עוֹלָתֵיכֶם וּזְבַחֵיכֶם יִהְיוּ מִקְבָּלִים לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי
 בֵּית־תְּפִלָּה יִקְרָא יְהוָה מִזְבֵּחַ לְכָל־
 הָעַמִּים: ח נֶאֱמַר אֲדַנִּי יְהוָה
 מִקְבָּץ הַמִּקְבָּצִים נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד
 אֶקְבָּץ גֵּרִים עָלָיו עַל יִשְׂרָאֵל לְהוֹיֹת
 נִזְקֵיכֶם לְנִקְבְּצוֹ מִיִּשְׂרָאֵל:

אֶת־שִׁבְתוֹתַי וּבָחֲרוּ בְּאִשֶׁר תִּפְצְתִי
 וּמְחֻזְּקִים בְּכַרְתִּי: ה וְנָתַתִּי לָהֶם
 בְּבֵיתִי וּבְחֻזְמוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבְּנִים

וּמִבְּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֲתוֹנְלוֹ אֲשֶׁר לֹא יִפְרֹת: ו וּבְנֵי הַנֶּזֶךְ הַנְּגֻלִים עַל־יְהוָה לְשִׁרְתוֹ
 וְלֹאֲהַבָּה אֶת־שֵׁם יְהוָה לְהוֹיֹת לוֹ לְעַבְדֵיכֶם כֹּל־שָׁמַר שִׁבְתִּי מִחֻלְלוֹ וּמְחֻזְּקִים
 בְּכַרְתִּי: ז וְהִבְיֹאוּתֵיכֶם אֱלֹהֵי קְדוּשֵׁי וְשִׁמְחוּתֵיכֶם בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלָתֵיכֶם וּזְבַחֵיכֶם
 לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל־הָעַמִּים: ח נֶאֱמַר אֲדַנִּי יְהוָה מִקְבָּץ
 נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֶקְבָּץ עָלָיו לְנִקְבְּצוֹ:

זכריה פרק ח

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה צְבָאוֹת לְאמֹר: ב כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת קִנְיַתִּי לְצִיּוֹן קִנְיָה גְדוֹלָה וְחִמָּה
 גְּדוֹלָה קִנְיַתִּי לָהּ: ג כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁבִתִי אֶל־צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַם
 עִיר־הַאֱמֻת וְהָרִי־יְהוָה צְבָאוֹת הָרַק הַקָּדוֹשׁ: ד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֻנּוֹת
 בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֲנֵתוֹ בְּיָדוֹ מִרְבַּי יָמִים: ה וּרְחֻבוֹת הָעִיר יִמְלְאוּ יְלָדִים וַיִּלְדוּת
 מִשְׁחֻקִים בְּרַחֲבֹתֶיהָ: ו כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּי יִפְלֹא בְּעֵינַי שְׂאֵרֵיט הָעָם הַזֶּה בְּיָמַי הֵהֵם
 גַּם־בְּעֵינַי יִפְלֹא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: ז כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַנְּנִי מוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי מֵאֲרִץ מִזְרַח
 וּמֵאֲרִץ מְבֹוא הַשָּׁמֶשׁ: ח וְהִבְאֵתִי אִתְּם וְשָׁכַנְו בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם
 לְאֱלֹהִים בְּאֵמֶת וּבְצַדִּיקָה: ט כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת תִּחְזַקְנָה יְדֵיכֶם הַשְּׁמָעִים בְּיָמַי הָאֵלֶּה אֵת
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בָּיוֹם יִפְדֹּ בֵּית־יְהוָה צְבָאוֹת תְּהִיכֵל לְהַבְּנוֹת: י כִּי לִפְנֵי
 הַיָּמִים הָהֵם שָׁכַר הָאָדָם לֹא נִהְיָה וְשָׁכַר תְּבַהֲמָה אֵינְנָה וְלִיּוֹצֵא וּלְכַא אֵין־שְׁלוֹם מִן־הַצָּר וְאֲשַׁלַּח
 אֶת־כָּל־הָאָדָם אִישׁ בְּרַעְהוֹ: יא וְעַתָּה לֹא כְּיָמַי הָרִאשֹׁנִים אֲנִי לְשִׂאֲרֵיט הָעָם הַזֶּה נְאֻם יְהוָה
 צְבָאוֹת: יב כִּי־יִזְרַע הַשְּׁלוֹם הַגֶּפֶן תִּתֵּן פְּרִיָּה וְהָאֲרִץ תִּתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וְהַשְּׁמִים יִתְּנוּ טַלְלִים וְהִנְחַלְתִּי
 אֶת־שְׂאֵרֵיט הָעָם הַזֶּה אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי: יג וְהָיָה כִּאֲשֶׁר הָיִיתֶם קָלְלָה בְּגוֹזִים בֵּית יְהוּדָה וּבֵית
 יִשְׂרָאֵל בֶּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְהָיִיתֶם בְּרֻכָּה אֶל־תִּירְאוּ תִחְזַקְנָה יְדֵיכֶם: יד כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת

בְּאִשֶּׁר זָמַמְתִּי לְהַרְעֵ לָכֶם בְּהַקְצִיף אֶבְתִּיכֶם אֹתִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא נִחַמְתִּי: טו בְּן שְׁבַתִּי
 זָמַמְתִּי בַיָּמִים הָאֵלֶּה לְהִיטִיב אֶת־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־בַּיִת יְהוּדָה אֶל־תִּירָאוּ: טז אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
 תַּעֲשׂוּ דַבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ אַמֶּת וּמִשְׁפַּט שְׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם: יז וְאִישׁ אֶת־רֵעֵת
 רֵעֵהוּ אֶל־תַּחֲשֹׁבוּ בְּלִבְכֶם וּשְׁבַעַת שָׁקַר אֶל־תֵּאָהָבוּ כִּי אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי אֲשֶׁר שָׁנֵאתִי נֹאֲמִי־יְהוָה:
 יח וַיְהִי דְבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר: יט כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת צוֹם הָרִבְעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי
 וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יְהִי לְבֵית־יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה וּלְמַעֲרִים טוֹבִים וְהָאֻמֹּת
 וְהַשְּׁלוֹם אֲהָבוּ: כ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עִמָּי וַיִּשְׁבִּי עָרִים רַבּוֹת: כא וְהִלְכּוּ
 יִשְׁבְּוּ אַחַת אֶל־אַחַת לֵאמֹר גִּלְכָּה הֲלוֹךְ לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה וּלְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת אֲלֵכָה
 גַּם־אֲנִי: כב וּבָאוּ עִמָּי רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלַם וּלְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי
 יְהוָה: כג כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת בַּיָּמִים הַהֵמָּה אֲשֶׁר יַחְזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכָּל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם
 וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנָּף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם:

◆ יום שני י"ט תמוז ◆

(ה) רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת
 הַרְאוּבֵן בִּיכְרָא דְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ
 זְרַעִית חֲנוּךְ לְפִלֹא זְרַעִית פִּלֹא:

הַחֲנֹכִי לְפִלֹא מִשְׁפַּחַת הַפִּלְאִי:

ט"ו ◀ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי • לְפִי שֶׁהָיוּ הָאֻמֹּת מְבַזִּין אוֹתָם וְאוֹמְרִים: מַה אֵלוּ מִתִּיחֶסֶן עַל שְׁבֻטֵיהֶם, סְבוּרִין
 הֵם שְׁלֹא שְׁלֹטוֹ הַמְצָרִים בְּאֻמֹּתֵיהֶם? אִם בְּגוֹפֶם הָיוּ מוֹשְׁלִים - קַל־וַחֲמֹר בְּנִשְׁוֹתֵיהֶם! לְפִיכֶךָ הִטִּיל
 הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם: ה"א מַצַּד זֶה וַיּוֹד־מַצַּד זֶה, לֹמַר: מַעֲיֵד אֲנִי עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם.
 וְזֶה הוּא שֶׁמִּפְרֵשׁ עַל־יַד־דָּוִד (תְּהִלִּים קכב): "שְׁבֻט־יִהְיֶה עַדוֹת לְיִשְׂרָאֵל". - הַשֵּׁם הַזֶּה מַעֲיֵד עֲלֵיהֶם לְשְׁבֻטֵיהֶם,

אשל אברהם - הרב אלאשולי

אִמּוֹ שְׁלוֹמִית בַּת דְּבָרִי - שְׁבָחַן שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל שֶׁפָּרְסְמָה הַכְּתוּב לֹזוֹ, לֹמַר,
 שֶׁהִיא לְבַדָּה הַיְתֵּה זֹנָה.
 וְזֶהוּ שֶׁמִּפְרֵשׁ עַל־יַד־דָּוִד - תְּהִלִּים
 קכב, ד.

"שְׁבַטִי יֵה עַדוֹת לְיִשְׂרָאֵל", הַשֵּׁם
 הַזֶּה מַעֲיֵד עֲלֵיהֶם לְשְׁבֻטֵיהֶם -
 וּבְרַשִׁי שֵׁם: "אָמַר הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 אֲנִי מַעֲיֵד עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם,
 הִטִּיל שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם, הִרְאוּבֵנִי,
 הַשְּׁמַעוּנִי, הוֹסִיף עֲלֵיהֶם אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם
 אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן, נִמְצָא הַשֵּׁם
 הַזֶּה יֵה עַדוֹת לְיִשְׂרָאֵל".

לְפִיכֶךָ בְּכֹלֶם כְּתַב: "הַחֲנֹכִי" - וְאִף
 שֶׁמִּצִּינּוּ בֵּן גַּם בְּשִׁמוֹת שֶׁל אַחֲרֵיהֶם כְּמוֹ
 "הַכְּנַעֲנִי", "הַעֲמֻלְקִי" וְכו', אֵין זֶה קֶשֶׁה,
 כִּי אֵלוֹ שְׁמוֹת שֶׁל אוֹמוֹת, אִף בְּשִׁמוֹת

הַטַּעַם שֶׁהִטִּיל ה"א בְּרַאשׁ וַיּוֹד־
 בְּסוּף, מִשּׁוּם שֶׁעָקַר הַשְּׁבַח הוּא
 לְנָשִׁים, שְׁלֹא נִקְרָקוּ לְשׁוֹם אָדָם, וַיְדוּעַ
 שֶׁה"א לְאִשָּׁה וְהַיּוֹד לְאִישׁ (בֹּאֵר
 בַּשֵּׁח).

לֹמַר: מַעֲיֵד אֲנִי עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי
 אֲבוֹתֵיהֶם - וּמַה שָׂרַק בְּמִנְיֵן זֶה הַעֲיֵד
 עֲלֵיהֶם בֵּן, יֵשׁ לֹמַר שֶׁזֶהוּ מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל נִכְשְׁלוּ בְּבָנוֹת מוֹאָב, וּמִשּׁוּם
 כֶּךָ טַעְנוּ הַגּוֹיִם שֶׁמָּא גַם בְּמִצְרַיִם
 נִכְשְׁלוּ בֵּן, כְּלוֹמַר נִשְׁוֹתֵיהֶם, וְלִכֵּן בָּא
 לְהַעֲיֵד עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב כָּאן שְׁלֹא כֵּן
 הוּא. גַּם יֵשׁ לֹמַר, שֶׁכָּל הַסִּימָן הַזֶּה
 נֹעֵד בְּשִׁבִיל הַדּוֹר שֶׁנִּכְנַס לְאַרְץ,
 שֶׁהַגּוֹיִם לֹא יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶם בֵּן, וְלִכֵּן
 הוֹצִרָף לְהַעֲיֵד עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם כְּשָׂרִים.
 וְלִהְיֵיר מְרַשִׁי וַיִּקְרָא כֹּד, יֹא: "וַיִּשֶׁם

(ה) מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי - לְפִי שֶׁהָיוּ
 הָאֻמֹּת מְבַזִּין אוֹתָם - בְּרַשִׁי תְּהִלִּים
 קכב, ד: "שֶׁהָאוֹמוֹת הָיוּ מְלִיזִין אַחֲרֵיהֶן
 בְּשִׁיזְאוֹ מִמִּצְרַיִם".

וְאוֹמְרִים: מַה אֵלוּ מִתִּיחֶסֶן עַל
 שְׁבֻטֵיהֶם - בְּרַשִׁי תְּהִלִּים שֵׁם:
 "וְאוֹמְרִים עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם מִמְּזוּרִים".

סְבוּרִין הֵם שְׁלֹא שְׁלֹטוֹ הַמְצָרִים
 בְּאֻמֹּתֵיהֶם, אִם בְּגוֹפֶם הָיוּ
 מוֹשְׁלִים קַל־וַחֲמֹר בְּנִשְׁוֹתֵיהֶם,
 לְפִיכֶךָ הִטִּיל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם - שֵׁם וַיּוֹד־ה"א. בֵּינָן
 שֶׁשֵּׁם זֶה יִשְׁנוּ בְּאִישׁ וּבְאִשָּׁה, הַיּוֹד־
 בְּאִישׁ וְהַיּוֹד־א בְּאִשָּׁה, וְלִכֵּן שֵׁם זֶה
 שֶׁהוּא בְּזוּג הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה מַעֲיֵד
 עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם (ג"א).

ה"א מַצַּד זֶה וַיּוֹד־מַצַּד זֶה -

לפיכך בכלם פתיב: "התנכיי", "הפלאיי", אבל בימנה לא הצרף לומר "משפחת הימני" - לפי שהשם קבוע בו: יו"ד בראש וה"א בסוף.

(ו) לחצרון משפחת החצרוני לברמי משפחת הברמי:
 ולחצרון זרעית חצרון לברמי זרעית ברמי:

(ז) אלה משפחת הראובני ויהיו פקדיהם שלשה וארבעים אלה ושבע מאות ושלושים:

(ח) ובני פלוא אליאב:

(ט) ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על-משה ועל-אהרן בעדת-קרח בהצתם על-יהוה:

כ"ג - אשר הצו את ישראל על משה. בהצתם את העם על ה'. הצו השיאו את ישראל לריב על משה, לשון הפעילו.

(י) ותפתח הארץ את-פיה ותבלע אתם ואת-קרח במות העדה בכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לגם:

כ"ד - ויהיו לגם. לאות ולזכרון, (במדבר יז) למען אשר לא יקרב איש זר, לחלק עוד על הכהנה.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

טז, יא: "וכל עדתה הנועדים על ה'".
"על ה'". הצו - השיאו את ישראל לריב **"על משה"**, לשון הפעילו. - הסיתו (ראה ברש"י ירמיהו כט, ח. תהלים נוה, טז).
 (י) ויהיו לגם - לאות ולזכרון - כלומר, "לגם" פירושו "לאות" (וכדלעיל ברש"י כא, ח שכל דבר שהוא "לאות ולראיה קוראהו נס"). ו"לאות" פירושו "לזכרון". וכן הוא לעיל ברש"י יז, ג: "ויהיו לאות - לזכרון".
"למען אשר לא יקרב איש זר" - לשון הכתוב לעיל יז, ה.
לחלק עוד על הכהנה - לעיל שם נאמר "להקטיר קטורת לפני ה'", כי שם מדבר על ענין עשית צפוי למנוח מהמתותות, שזה היה לזכרון שאיש זר לא יקרב להקטיר קטורת, כמו שהיה אצל קרח ועדתו, אבל כאן מדובר על כך שבליעת האדמה ושריפת האש הן

ישראל.. נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, ויקהלו על משה ועל אהרן.
"על משה" - רש"י מדגיש "על משה" (וכן בדבור הבא), אף שבכתוב נאמר גם "ועל אהרן", משום שעקר טענתם היה על משה, שהוא מנה את אהרן על דעת עצמו, ואם כן מה שנאמר בכתוב "על משה ועל אהרן" פירושו שהסיתו "על משה" על המנוי של אהרן.
בהצתם - נראה שזה מוסב על "עדת קרח", ולא על "דתן ואבירם", וכן משמע מלשון רש"י לקמן כז, ג: "בעדת קרח שהצו על הקדוש-ברוך הוא".
את העם - כאן כותב "את העם", ולא "ישראל" כדלעיל, ויש לומר משום שישראל (החשובים שבהם) לא נועדו על ה', אלא על משה, ואלו העם הוסת גם נגד ה', וכטענת משה לעיל

בני אדם, לא מצאנו שיקתבו ה"א הידיעה בראשם (באר בשדה). או שעקר הלמוד הוא מנה שכתוב תחלה "חנור" ואחר-כך כפל ואמר "החנור" (משכיל לדה).
"הפלאיי". אבל ב"ימנה" - לקמן פסוק מד.
לא הצרף לומר "משפחת הימני" - אלא "משפחת הימנה".
לפי שהשם קבוע בו, יו"ד בראש וה"א בסוף - ואין מקום להפוך את שם ה' הקבוע בשם לפי סדר כתיבתו ולהקדים האות ה"א לפני האות יו"ד. תורה ו'
 (ט) **אשר הצו - את ישראל** - מה שנקט כאן "ישראל" (ולא "העם" כבדבור הבא), יש לומר משום שישראל מורה על חשיבות, ואכן בתחלה בשהצו "על משה ועל אהרן", הם הצו את החשובים שב"ישראל, ככתוב לעיל טז, ב:ג: "ואנשים מבני

יא) וּבְנֵי־קַרְח לֹא־מָתוּ: ׀

יא ובני קרח לא מתו:

כ"י - **וּבְנֵי קַרְח לֹא־מָתוּ** • (במ"ד סנהדרין ק) **הֵם הָיוּ בַעֲצָה תַחֲלָה, וּבִשְׁעַת הַמַּחֲלָקֶת הִרְהִרוּ תְּשׁוּבָה בְּלִבָּם, לְפִיכֶךָ** (סנהדרין ק) **נִתְבַצֵּר לָהֶם מְקוֹם גְּבוּהַ בַּגִּיהֶנֶם וַיָּשׁוּבוּ שָׁם.**

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לג עמ' 173)

ובני קרח לא מתו (כו, יא)

יש לשאול, סיפור הצלת בני קרח שיף לכאורה לפרשת קרח, ומה ענינו לכאן? יש לומר, דהנה לגבי קרח ועדתו כתיב (קרח טז, לג) ויאבדו מתוך הקהל. ויש לומר, שבני קרח נענשו בכך שנאבדו מתוך הקהל ההוא, אותו קהל שראו אותם משתתפים במחלוקת, ואילו את תשובתם לא ראו (פי הרהרו תשובה בלבם, כפרוש רש"י), שלכן מן ההכרח שיאבדו מתוך קהל זה. מה שאין כן קהל אחר, שלא היו עדים בדבר, אין סיבה שיאבדו מתוכו. לכן מסופר על בני קרח רק בפרשתנו, כי לאחר שפבר לא היה הקהל שהיה בזמן המחלוקת (כפי שפרש רש"י בפרשת חוקת כ, כב) שפבר פלו מתי מדבר), יצאו בני קרח מן המקום שנתבצר להם (ראה רש"י), ואז התברר לבני ישראל שלא מתו.

יב) בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנִמּוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לַיָּמִין מִשְׁפַּחַת הַיְּמִינִי לַיָּכִין מִשְׁפַּחַת הַיְּכִינִי:

יב בני שמעון לזרעיהון לנמואל זרעית נמואל למיין זרעית ימין לזכין זרעית ימין:

יג) לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזְּרַחִי לְשֹׁאֵל מִשְׁפַּחַת הַשְּׁאוּלִי:

יג לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול:

כ"י - **לְזֶרַח** • הוא (שמות ו) **צַהַר, לְשׁוֹן צַהַר, אֲכַל מִשְׁפַּחַת אַהֵד בְּטֹלָה וְכֵן חִמֵּשׁ מִשְׁבֵּט בְּנֵימִן, שֶׁהָיוּ בַעֲשָׂרָה בָּנִים יָרַד לְמִצְרַיִם וְכָאֵן לֹא מָנָה אֶלָּא חִמֵּשׁ, וְכֵן אֶצְבֵּן לְגַד, הָרִי שְׁבַע מִשְׁפָּחוֹת. וּמִצְאָתִי בַּגְּמְרָא יְרוּשְׁלַמִּית,**

אשל אברהם - הרב אלעזר שטיינ

פיה, נשאר מקומם בתוך פי הארץ, ושם אמרו שירה, ושם יסדו המנומרים הללו, ועלו משם, ושרתה עליהם רוח הקודש, ונתנבאו על הגליות ועל חרבן הבית ועל מלכות בית דוד. וברשי תהלים מו, ג: 'כרא בני קרח גם שנעשה להם שנבלעו כל סביבותיהם והם עמדו באויר, ואמרו לישראל ברוח הקודש שדוגמת הגם הזה יהיה עשוי להם לעתיד'. תורה יב (יג) **לְזֶרַח - הוּא "צַהַר" - הַנּוֹכַר** בבני שמעון בכראשית מו, ו, ובשמות ו, טו.

לְשׁוֹן צַהַר - בראשית ו, טז. כי החי"ת והה"א מתחלפים. ונקרא צהר בשם זרח, מפני שהזריחה והצהר מורים על האור (רא"ם). **אֲכַל מִשְׁפַּחַת "אַהֵד" -** הַנּוֹכַר שֵׁם וְשֵׁם.

בְּטֹלָה - ולכן לא נזכרה כאן. **וְכֵן חִמֵּשׁ מִשְׁבֵּט בְּנֵימִן, שֶׁהָיוּ בַעֲשָׂרָה בָּנִים יָרַד לְמִצְרַיִם -** בלע, בכר, אשבל, גרא, נעמן, אחי, ראש,

"שבני עשו תשובה", ויש לומר שרש"י שם קצר בלשונו וסמך על מה שיבאר כאן. אף בפירושו לתהלים שם כותב רש"י: "ובשעת המחלוקת פרשו" (הרב). **לְפִיכֶךָ נִתְבַצֵּר -** מלשון חזק (הרב). **לָהֶם מְקוֹם גְּבוּהַ בַּגִּיהֶנֶם -** בלומר, בתוך האדמה שבה נבלעו, ובלשון הכתוב (לעיל טז, לג) "וירדו .. חיים שאולה". וראה רש"י בראשית לו, לה.

וַיָּשׁוּבוּ שָׁם - ועלו משם (רשי תהלים טו). בלומר התעכבו שם, עד שעלו משם אחר־כך, ולכן בהמשך הכתוב נמנו גם "משפחת הקרח". וכן משמע מדברי רש"י לעיל טז, ז, ששמואל וכל השושלת הגדולה של משמרות לזיה יצאו מבני קרח (הרב). וראה לישון רש"י סנהדרין קי, א: "התקין להן הקדוש־ברוך־הוא מקום גבוה, שלא העמיקו כל כך בגיהנם, ולא מתו". וברש"י תהלים שם: "וכשנבלעו כל סביבותיהם ופתחה הארץ את

לאות ולזכרון על פללות הענין שלא יחלקו עוד על ההוזה. תורה יא (יא) **וּבְנֵי קַרְח -** אסיר אלקנה ואביאסף (שמות ו, ד. רשי תהלים מב, א). **לֹא מָתוּ -** הם היו בעצה תחלה - בלומר, הם היו תחלה בעצת אביהם (רשי תהלים טו). וכתב ב"תורת מנחם", שבזה מבאר רש"י הטעם שהתורה כתבה "ובני קרח לא מתו" בהמשך לדתן ואבירם, ולא במקום שמונה את משפחות בני לוי, משום שבני קרח היו בעצה תחלה כמו דתן ואבירם, דהינו שהם היו בתחלה ממובילי המחלוקת.

וּבִשְׁעַת הַמַּחֲלָקֶת הִרְהִרוּ תְּשׁוּבָה בְּלִבָּם - משמע שרק הרהרו בן בלבם אף לא בלפי חוץ, ומטעם זה לא נמלטו לגמרי מהעונש, אלא ענשם היה מדה פגוד מדה, שמצד אחד נבלעו כמו בלם (כאמור "ואת כל האדם אשר לקרח"). ומאידך נתבצר להם מקום מיוחד שבו הם חיו. אף להעיר מלשון רש"י לעיל טז, ז:

(סוטה פ"א. יומא פ"א) שְׁפִשְׁמַת אַהֲרֹן נִסְתַּלְקוּ עַנְנֵי כְבוֹד, וּבָאוּ הַפְּנַעְנִים לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל, וְנָתְנוּ לָב לְחֹזֵר לְמַצְרַיִם, וְחִזְרוּ לְאַחֲרֵיהֶם שְׁמוֹנֶה מִסְעוֹת מֵהַר הַהָר לְמוֹסְרָה, שְׁנַאֲמַר (דברים ט): "וּבְגִי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי-יַעֲקֹן מוֹסְרָה, שֶׁם מֵת אַהֲרֹן". וְהֲלֹא בְּהַר הַהָר מֵת? וּמִמוֹסְרָה עַד הַר הַהָר, שְׁמוֹנֶה מִסְעוֹת יֵשׁ לְמַפְרָע? אֵלֹא שְׁחִזְרוּ לְאַחֲרֵיהֶם, וְנִדְפּוּ בְּגִי לְוֵי אַחֲרֵיהֶם לְהַחְזִיר, וְהָרְגוּ מֵהֶם שְׁבַע מִשְׁפָּחוֹת, וּמִבְּנֵי לְוֵי נָפְלוּ אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת: מִשְׁפַּחַת שְׁמַעִי וְעִזִּיאֵלִי, וּמִבְּנֵי יִצְחָר לֹא נִמְנוּ כִּי אֵלֹא מִשְׁפַּחַת הַקְּרָחִי; וְהִרְבִּיעִית לֹא יִדְעִיתִי מָה הִיא. וְרַבִּי תַנְחוּמֵא דְרֵשׁ, שְׁמֵתוֹ בְּמַגְפָּה בְּדַבָּר בְּלָעַם, אֲכָל לְפִי הַחֲסָרוֹן שְׁחָסַר מִשְׁבָּט שְׁמַעוֹן בְּמַנְיָן זֶה מִמַּנְיָן הָרֵאשׁוֹן שְׁבַמְדָּבָר סִינִי, נִרְאָה שֶׁכָּל כ"ד אֵלֶּף נָפְלוּ מִשְׁבָּטוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

נִזְכָּר לְקַמֵּן פְּסוּק נח.
 וְעִזִּיאֵלִי - מִבְּנֵי קֵהַת (בְּשֵׁמוֹ הַפְּרָטִי נִקְרָא עִזִּיאֵל, וּכְשֶׁמְכַנְּיִם אוֹתוֹ כְּמִשְׁפָּחָה אָזִי וְנִקְרָא "מִשְׁפַּחַת הָעִזִּיאֵלִי" - רָאה לְעֵיל ג, כז), שְׁגַם הוּא לֹא נִזְכָּר לְקַמֵּן שֵׁם.
 וּמִבְּנֵי יִצְחָר - מִבְּנֵי קֵהַת.
 לֹא נִמְנוּ בָּאֵן - לְקַמֵּן שֵׁם.
 אֵלֹא "מִשְׁפַּחַת הַקְּרָחִי" - אֲבָל נִפְגַּ וְזָכְרִי לֹא נִזְכָּרוּ לְקַמֵּן שֵׁם. וְכִינּוּן שְׁבָטָלוֹ רוֹב מִשְׁפַּחַת יִצְחָרִי, הָרִי הוּא כְּאֵלּוֹ בְּטָלָה כָּל מִשְׁפַּחַת יִצְחָרִי (רא"ם).
 אֲבָל רָאה לְשׁוֹן רֵש"י לְקַמֵּן שֵׁם: "חָסַר כָּאֵן מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמַעִי וְהָעִזִּיאֵלִי וּקְצַת מִן הַיִּצְחָרִי". וּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי, שְׁכִינּוּן שְׁמִשְׁפַּחַת יִצְחָרִי אֵינָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ לְכֹן גַּם הִיא נִמְנֵית בְּמִשְׁפָּחוֹת הַחֲסָרוֹת.
 וְהִרְבִּיעִית לֹא יִדְעִיתִי מָה הִיא - מִי הַמִּשְׁפָּחָה הִרְבִּיעִית הַחֲסָרָה מִבְּנֵי לְוֵי. וְלֹא מִנּוּ אֵת נִפְגַּ וְזָכְרִי כְּמִשְׁפָּחוֹת נִפְרָדוֹת, כִּינּוּן שְׂאִין מוֹנִין אֵלֹא אֵת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי לְוֵי שְׁהִיוּ שְׁמוֹנֶה, וְאִם כֵּן הַחֲסָרוֹן שֶׁל נִפְגַּ וְזָכְרִי מַחֲסִיר אֵת מִשְׁפַּחַת יִצְחָר בְּלֶבֶד (ע"פ רא"ם).
 וְרַבִּי תַנְחוּמֵא דְרֵשׁ - סִימָן ה.
 שְׁמֵתוֹ - שְׁבַע הַמִּשְׁפָּחוֹת שֶׁנִּחְסְרוּ מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוֹכִיר רֵש"י לְמַעֲלָה.
 בְּמַגְפָּה בְּדַבָּר בְּלָעַם, אֲכָל לְפִי הַחֲסָרוֹן שְׁחָסַר מִשְׁבָּט שְׁמַעוֹן כְּמַנְיָן זֶה מִמַּנְיָן הָרֵאשׁוֹן שְׁבַמְדָּבָר סִינִי - שְׁבַמְנֵן הָרֵאשׁוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל א, כג הִיוּ 59,300, וּבְמַנְיָן הַזֶּה הַנִּזְכָּר לְקַמֵּן פְּסוּק יד הִיוּ 22,200, הָרִי שְׁחָסְרוּ 37,100.
 נִרְאָה שֶׁכָּל אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים אֵלֶּף - שְׁמֵתוֹ בְּמַגְפָּה בְּדַבָּר בְּלָעַם, כְּדֹלְעֵיל כה, ט.
 נָפְלוּ מִשְׁבָּטוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן - וְעַם כָּל זֶה חֲסָרִים עוֹד 13,200 מִסְּבוּחַ הַמַּנְיָן הַקּוֹדֵם. תוֹרָה יד

דְּבָרִים י, ו.
 "וּבְגִי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹן מוֹסְרָה שֶׁם מֵת אַהֲרֹן", וְהֲלֹא בְּהַר הַהָר מֵת - וְעוֹד, וְכִי מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹן נִסְעוּ לְמוֹסְרָה, וְהֲלֹא מִמוֹסְרוֹת בָּאוּ לְבְנֵי יַעֲקֹן, שְׁנַאֲמַר (במדבר לג, לא) "וַיִּסְעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּחַנּוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן" (רש"י דברים ט). אֵלֹא שֶׁם חִזְרוּ וְהִתְאֲבָלוּ עֲלֵיוֹ הַחֲסִידוֹת כְּאֵלּוֹ הוּא בְּפִנְיָהֶם (רש"י לעיל כא, ד).
 וּמִמוֹסְרָה עַד הַר הַהָר, שְׁמוֹנֶה מִסְעוֹת יֵשׁ לְמַפְרָע - כְּלוֹמַר בְּהִיפּוּף: (א) מֵהַר הַהָר לְקִדְשׁ, (ב) מִקִּדְשׁ לְעִזִּיוֹן גְּבַר, (ג) מְעִזִּיוֹן גְּבַר לְעֵבְרוֹנָה, (ד) מְעֵבְרוֹנָה לְיִטְבְּתָהּ, (ה) מְיִטְבְּתָהּ לְחֹר הַגְּדָד, (ו) מֵחֹר הַגְּדָד לְבְנֵי יַעֲקֹן, (ז) מִבְּנֵי יַעֲקֹן לְמוֹסְרוֹת (רא"ם לעיל).
 (ח) וְאִם כּוֹלְלִים אֵת מְקוֹם הַחֲנִיָּה עֲצָמוֹ כְּמִסְעָה, כְּלוֹמַר אֵת הַר הַהָר עֲצָמוֹ אוֹ אֵת מוֹסְרוֹת, הָרִי שְׁמוֹנֶה מִסְעוֹת, כְּלוֹמַר שְׁמוֹנֶה מְקוֹמוֹת, וְכַמְבּוֹאֵר לְעֵיל.
 אֵלֹא שְׁחִזְרוּ לְאַחֲרֵיהֶם, וְנִדְפּוּ בְּגִי לְוֵי אַחֲרֵיהֶם לְתַחְזִירָם, וְהָרְגוּ מֵהֶם שְׁבַע מִשְׁפָּחוֹת - בִּירוּשָׁלַיִם שְׁלִפְנֵינוּ הַגִּירָסָא: שְׁמוֹנֶה מִשְׁפָּחוֹת.
 וּמִבְּנֵי לְוֵי - שֶׁהֵם גְּרָשׁוֹן קֵהַת וּמְרָרִי, וְהִיוּ לָהֶם בִּיחָד שְׁמוֹנֶה מִשְׁפָּחוֹת, לְגִרְשׁוֹן: לְבְנֵי וְשְׁמַעִי, וְלִקְהַת: עַמְרָם וַיִּצְחָר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל, וְלִמְרָרִי: מַחֲלִי וּמוֹשִׁי, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב לְעֵיל ג, יח"כ (רא"ם).
 נָפְלוּ אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת - עַד כָּאֵן מַעֲתִיק מִדְּבָרֵי הַיִּרוּשָׁלַיִם. וְרֵש"י בְּדְבָרִים שֶׁם הוֹסִיף: "בְּנֵי לְוֵי הַחֲזִירוּ אוֹתָם בְּדֶרֶךְ חֲזָרְתָם לְכַנְרָא הַכּוֹנֶה מִמוֹסְרוֹת לְבְנֵי יַעֲקֹן, וּמִשָּׁם חִזְרוּ לְחֹר הַגְּדָד, וּבְמוֹסְרָה עָשׂוּ אֲבָל כְּבֹד עַל מִיתָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁגְּרָמָה לָהֶם זֹאת, וְנִדְמָה לָהֶם כְּאֵלּוֹ מֵת שֵׁם".
 מִשְׁפַּחַת שְׁמַעִי - מִבְּנֵי גְרָשׁוֹן, שֶׁלֹּא

מִפִּי, חֲפִים, אֲרָךְ (בראשית מו, כא).
 וְכָאֵן לֹא מִנָּה אֵלֹא חֲמִשָּׁה - בְּלָע, אֲשַׁבֵּל, אַחֲרִים, שְׁפּוּפִים, חוּפִים וְלִקְמֵן פְּסוּקִים לְחִילֵט). וְרָאה רש"י לְקַמֵּן פְּסוּק כד בְּסוּפוֹ.
 וְכֵן "אֲעֲבֹן" לְגַד - הַנִּזְכָּר בְּבִרְאשִׁית מו, טו, וְאֵילֶּף כָּאֵן לְקַמֵּן פְּסוּקִים טוֹרִיו לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ. וְאֵין לֹמַר שֶׁ"אֲנִי" הַנִּזְכָּר לְקַמֵּן שֵׁם הוּא "אֲעֲבֹן", אֵלֹא אֲנִי מִשְׁפָּחָה הַדְּשָׁה הִיא שְׁנִתְחַדְּשָׁה אַחַר יְרִידָתוֹ לְמַצְרַיִם, וְאֵינָה מִכְּלָל שְׁבַע הַמִּשְׁפָּחוֹת הָאֲמֹרוֹת בְּ"וַיִּגַּשׁ" (רא"ם). זוֹ הִיא דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ, אֲבָל רֵש"י עֲצָמוֹ סוֹבֵר לְקַמֵּן פְּסוּק טו שֶׁאֲנִי הוּא אֲעֲבֹן. וְלִפִּי זֶה הַמִּשְׁפָּחָה הַשְּׁבִיעִית הַחֲסָרָה הִיא יִשְׁוֶה מִבְּנֵי אֲשֶׁר (הַנִּזְכָּר בְּבִרְאשִׁית מו, ז), וְלֹא נִזְכָּרָה לְקַמֵּן פְּסוּקִים מִדִּמָּה (מִשְׁבִּיל לְדָה). וְלִפִּי הַדְּעָה שֶׁהַמִּשְׁפָּחָה הַשְּׁבִיעִית הַחֲסָרָה הִיא אֲעֲבֹן, יֵשׁ לֹמַר שֶׁיִּשְׁוֶה לֹא הָיוּ לוֹ בְּנִים וְלָכֵן לֹא נִמְנָה בְּתוֹר מִשְׁפָּחָה (רא"ם). וְרָאה גַּם בְּפִסְקֵתָא זוֹתְרָתָא פְּנַחֶס קֵלֶב, ב: "בְּנֵי אֲשֶׁר - לֹא הוֹכִיר כָּאֵן אֵת יִשׁוּד, מִלְּמַד שֶׁלֹּא הוֹלִיד".
 הָרִי שְׁבַע מִשְׁפָּחוֹת - חֲסִירוֹת. וּמִצְאֵתִי בְּנִמְרָא יְרוּשָׁלַיִת - יוֹמָא א, ה. סוֹטָה א, י.
 שְׁבַשְׁמַת אַהֲרֹן נִסְתַּלְקוּ עַנְנֵי כְבוֹד - רָאה גַּם רֵש"י לְעֵיל כ, כט.
 וּבָאוּ הַפְּנַעְנִים לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל - כְּדֹלְעֵיל כא, א. וְרָאה רֵש"י שֶׁם שְׁהִיוּ אֵלֶּה עֲמָלִיקִים שֶׁדְּבָרוּ בְּכַנְעִינִית.
 וְנָתְנוּ לָב לְחֹזֵר לְמַצְרַיִם, וְחִזְרוּ לְאַחֲרֵיהֶם שְׁמוֹנֶה מִסְעוֹת - וְכֵן כְּתַב רֵש"י בְּדְבָרִים י, ו. אֲבָל לְעֵיל כא, ד כְּתַב רֵש"י "שְׁבַעַה מִסְעוֹת", וְכַתַּב ה"גוֹר אֲרִיָּה" שֶׁם, שְׁכָאֵן רֵש"י מִנְּהָ אֵת מְקוֹם הַחֲנִיָּה כְּמִסְעָה, אֲבָל בְּאֶמֶת הַמִּסְעוֹת שְׁכִינּוּן הַחֲנִיּוֹת הִיוּ שְׁבַעַה.
 מֵהַר הַהָר לְמוֹסְרָה, שְׁנַאֲמַר -

- (יד) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמֵעָנִי שָׁנִים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף
 וּמֵאָתָּים: ם
 יד אליו זרעית שמעון עשרין ותריין אלפין
 ומאתן:
- (טו) בְּנֵי גֵד לְמִשְׁפַּחַתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחֲגִי
 מִשְׁפַּחַת הַחֲגִי לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹנֵי:
 טו בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון
 לחגי זרעית חגי לשוני משפחת השוני:
- (טז) לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנֵי לְעָרֵי מִשְׁפַּחַת הָעָרֵי:
 ט"ז לְאֹזְנֵי • אֹמֵר אָנִי שׁוֹז מִשְׁפַּחַת אֶצְבוֹן, וְאִינִי יוֹדֵעַ לָמָּה לֹא נִקְרָאת מִשְׁפַּחַתוֹ עַל שְׁמוֹ.
 טז לאזני משפחת האזני לערי משפחת הערי:
- (יז) לְאֶרֶז מִשְׁפַּחַת הָאֶרְזֵי לְאֶרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת
 הָאֶרְאֵלִי:
 יז לארז זרעית ארזי לאראלי זרעית
 אראלי:
- (יח) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גֵד לְפִקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף
 וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: ם
 יח אליו זרעית בני גד למנגניהון ארבעין
 אלפין וחמש מאה:
- (יט) בְּנֵי יְהוּדָה עַר וְאוֹנָן וַיְמַת עַר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ
 בְּנֵעֹז:
 יט בני יהודה ער ואונן וימת ער ואונן בארץ
 בנעוז:
- (כ) וַיְהִיו בְּנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחַתָּם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת
 הַשְּׁלֵנִי לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפְּרָצִי לְזָרַח מִשְׁפַּחַת
 הַזְּרַחִי:
 כ והיו בני יהודה לזרעיתהון לשלה זרעית
 שלה לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית זרח:
- (כא) וַיְהִיו בְּנֵי־פָרֶץ לְחֻצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֻצְרוֹנִי לְחָמוּל
 מִשְׁפַּחַת הַחָמוּלִי:
 כא והיו בני פרץ לחצרון משפחת החצרוני לחמול
 משפחת החמולי:
- (כב) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפִקְדֵיהֶם שֵׁשָׁה וְשִׁבְעִים
 אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: ם
 כב אליו זרעית יהודה למנגניהון שבעין
 ושש אלפין וחמש מאה:
- (כג) בְּנֵי יִשָּׁשׁכָר לְמִשְׁפַּחַתָּם תּוֹלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי
 לְפֹה מִשְׁפַּחַת הַפּוֹנִי:
 כג בני יששכר לזרעיתהון תולע זרעית
 תולע לפנה זרעית פוני:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

וּמִשְׁפַּחַת אֶצְבוֹן שֶׁהִיְתָה בִּירִידְתָּהּ לְמִצְרַיִם נִתְבַּטְּלָה (רא"ם). ומה שכתב רש"י לעיל פסוק יג שמשפחת אצבון חסרה, זהו לפי מה שקבל מרביותיו, אכל הוא עצמו לא סובר בן (משכיל לה). או שלעיל שם כתב בן לדעת הירושלמי והתנחומא שהביא שם, וכאן זו דעת עצמו (דברי דוד).

וּמִשְׁפַּחַת אֶצְבוֹן שֶׁהִיְתָה בִּירִידְתָּהּ לְמִצְרַיִם נִתְבַּטְּלָה (רא"ם). ומה שכתב רש"י לעיל פסוק יג שמשפחת אצבון חסרה, זהו לפי מה שקבל מרביותיו, אכל הוא עצמו לא סובר בן (משכיל לה). או שלעיל שם כתב בן לדעת הירושלמי והתנחומא שהביא שם, וכאן זו דעת עצמו (דברי דוד).

וְאִינִי יוֹדֵעַ לָמָּה לֹא נִקְרָאת מִשְׁפַּחַתוֹ עַל שְׁמוֹ - שֶׁל אֹזְנֵי וְאֶרְזֵי - עַל־פִּי־כֵן לֹא דָּקָה רִשׁוֹ אֶת פִּירוּשׁוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁאֵם לֹא כֵן, אֹזְנֵי הֵיא מִשְׁפַּחָה חֲדָשָׁה שְׁנוּצָרָה אַחֲרֵי הִירִידָה לְמִצְרַיִם, וְלָדַעַת רִשׁוֹ (לְקַמֵּן פִּסּוּק כ"ד) "כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מִצְרַיִם" בִּלְבָד (דברי דוד). תורה יו

וּמִשְׁפַּחַת אֶצְבוֹן שֶׁהִיְתָה בִּירִידְתָּהּ לְמִצְרַיִם נִתְבַּטְּלָה (רא"ם). ומה שכתב רש"י לעיל פסוק יג שמשפחת אצבון חסרה, זהו לפי מה שקבל מרביותיו, אכל הוא עצמו לא סובר בן (משכיל לה). או שלעיל שם כתב בן לדעת הירושלמי והתנחומא שהביא שם, וכאן זו דעת עצמו (דברי דוד).

וְאִינִי יוֹדֵעַ לָמָּה לֹא נִקְרָאת מִשְׁפַּחַתוֹ עַל שְׁמוֹ - שֶׁל אֹזְנֵי וְאֶרְזֵי - עַל־פִּי־כֵן לֹא דָּקָה רִשׁוֹ אֶת פִּירוּשׁוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁאֵם לֹא כֵן, אֹזְנֵי הֵיא מִשְׁפַּחָה חֲדָשָׁה שְׁנוּצָרָה אַחֲרֵי הִירִידָה לְמִצְרַיִם, וְלָדַעַת רִשׁוֹ (לְקַמֵּן פִּסּוּק כ"ד) "כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מִצְרַיִם" בִּלְבָד (דברי דוד). תורה יו

(טז) לְאֹזְנֵי - אֹמֵר אָנִי שׁוֹז מִשְׁפַּחַת "אֶצְבוֹן" - הַנּוֹכַח בְּבִרְאשִׁית מו, טו. וְהַכְּרָחוֹ שֶׁל רִשׁוֹ הוּא מִזֶּה שְׁלֹא נִזְכָּר שֶׁם אֹזְנֵי כְּאֶחָד מִבְּנֵי גֵד, וְכֵאֵן לֹא נִזְכָּר אֶצְבוֹן, וְאֵם כֵּן בְּנִדְאֵי חֹד הֵם. וְיִוְתֵר מִסְתַּבֵּר לֹאמֹר כֵּן, מֵאֲשֶׁר לֹאמֹר שֶׁמִּשְׁפַּחַת אֹזְנֵי מִשְׁפַּחָה חֲדָשָׁה הֵיא, שְׁנוּתְחֻדְשָׁה אַחֵר בִּיאָתָהּ לְמִצְרַיִם.

(טז) לְאֹזְנֵי - אֹמֵר אָנִי שׁוֹז מִשְׁפַּחַת "אֶצְבוֹן" - הַנּוֹכַח בְּבִרְאשִׁית מו, טו. וְהַכְּרָחוֹ שֶׁל רִשׁוֹ הוּא מִזֶּה שְׁלֹא נִזְכָּר שֶׁם אֹזְנֵי כְּאֶחָד מִבְּנֵי גֵד, וְכֵאֵן לֹא נִזְכָּר אֶצְבוֹן, וְאֵם כֵּן בְּנִדְאֵי חֹד הֵם. וְיִוְתֵר מִסְתַּבֵּר לֹאמֹר כֵּן, מֵאֲשֶׁר לֹאמֹר שֶׁמִּשְׁפַּחַת אֹזְנֵי מִשְׁפַּחָה חֲדָשָׁה הֵיא, שְׁנוּתְחֻדְשָׁה אַחֵר בִּיאָתָהּ לְמִצְרַיִם.

לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁבִּי לְשִׁמְרֹן מִשְׁפַּחַת כד לְיָשׁוּב זְרַעֲתָ יָשׁוּב לְשִׁמְרֹן זְרַעֲתָ הַשְּׁמֹרֹנִי:

ישיב לְיָשׁוּב. הוא יוב האמור בְּיִרְדֵי מִצְרַיִם, כי כל המשפחות נקראו על שם ירדני מצרים. והנולדין משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם, חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כלם במצרים, וארד ונעמן בני בלע בן בנימין. ומצאתי ביסודו של רבי משה הדרשן, שירדה אמן למצרים כשהיתה מעברת מהם, לכך נחלקו למשפחות כחצרון וחמול, שהיו בני בנים ליהודה, וחבר ומלכיאל, שהיו בני בנים של אשר. ואם אגדה היא, הרי טוב, ואם לאו, אומר אני שהיו לבלע בני בנים הרבה, ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל אחד משפחה רבה, ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע, ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר בבני מכיר שנהלקו לשתי משפחות: אחת נקראת על שמו, ואחת נקראת על שם גלעד בנו. חמש משפחות חסרו מבניו של בנימין. כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו, שקראתו "בן אוני" - בן אנינותי, ובפילגש בגבעה נתקיימה בלה. זו מצאתי ביסודו של רבי משה הדרשן.

אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשְׁשָׁכָר לְפִקְדֵיהֶם אַרְבָּעָה כה אֵלֶּין זְרַעֲתָ יִשְׁשָׁכָר לְמַנְיָהוּן שְׁתֵּין וַאֲרַבְּעָא אֶלְפִין וְתַלְתָּ מְאָה:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

שנהלקו לשתי משפחות, אחת נקראת על שמו - של מכיר, כדלקמן פסוק כט. ואחת נקראת על שם גלעד בנו - כדלקמן שם. וכן כתב לקמן פסוק לו גבי שותלח ובניו. חמש משפחות חסרו מבניו של בנימין - כדלעיל ברשי פסוק יג. כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו - רחל. שקראתו "בן אוני" - בראשית לה, יח. בן אנינותי - בן צערי (רשי סח). ובפילגש בגבעה נתקיימה בלה - שבאותו מעשה דפילגש בגבעה מתו במלחמה כמעט כל שבט בנימין כולל הנשים, כדכתיב (שופטים כא, טו) "מה נעשה לנותרים לנשים פי נשמה מבנימין אשה", ולא נותר מהם בראש שש מאות שנשא נשים, ארבע מאות מבנות יבש גלעד, ומאתים שחטפו מבנות שילה (רש"י ב"ב קטו, א). זו - הדרשה על בנימין. מצאתי ביסודו של רבי משה הדרשן - ולכן פירש את זה כאן, ולא לקמן בפסוקים המדברים על בני בנימין, משום שרצה להסמיכו עם מה שלמעלה ממנו, שגם הוא מיסודו של רבי משה הדרשן (רא"ס). תורה כה

החומות, אלא לאחר זמן במצרים (נחלת יעקב). לכך נחלקו למשפחות, כחצרון וחמול - בני פרץ, שנולדו לפני שירדו למצרים, ככתוב בבראשית מו, יב, ולכן נברו במשפחות, לעיל פסוק כא. שהיו בני בנים ליהודה, וחבר ומלכיאל - בני בריעה, שנולדו לפני שירדו למצרים, ככתוב בבראשית מו, יז, ולכן נמנו במשפחות, לקמן פסוק מה. שהיו בני בנים של אשר. ואם אגדה היא - כלומר, אם זו אגדה מדברי רבותינו. הרי טוב - ניתן להסתפק בתירוץ זה. ואם לאו - שאין אלו דברי אגדה מרבותינו, אלא פירוש שלו. אומר אני - תירוץ אחר. שהיו לבלע בני בנים הרבה - ולא רק ארד ונעמן. ומשנים הללו, ארד ונעמן, יצאה מכל אחד משפחה רבה, ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע - הסבא. ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר ב"בני מכיר" - בראשית ג, כג. לקמן לב, לט. ובזה בא רשי לומר שהשעם שלו יותר נכון משל רבי משה הדרשן, כיון שזה טעם כולל יותר (מהר"ק).

לְיָשׁוּב - הוא "יוב" האמור בְּיִרְדֵי מִצְרַיִם - בראשית מו, ג. ורצה בדברי הימים א ו, א בפירוש המיוחס לרשי: "ולפי שנתישבו ללמוד תורה, דכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, לכך זכה ונקרא ישוב". ובמשפיל לרוד" כתב, שיששכר אביו הוסיף לו אות ש"ן היתה משמו, מפני שלאחר זמן נקרא שם אליל בשם יוב, ולא רצה ששם בנו יהיה בשם האליל. כי כל המשפחות נקראו על שם ירדני מצרים, והנולדין משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם - מלבד משפחות שבט לוי, שגם הנולדים במצרים נקראו המשפחות על שמם, שהרי נמנו משפחת הלבני ומשפחת החברוני וכו', כדלקמן פסוק פח (ספר הזכרון). חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כלם במצרים - ולכן נזכרו כל משפחותיהם, בניהם ובני בניהם, לקמן פסוקים כט-ל. וארד ונעמן בני בלע בן בנימין - הנזכרים לקמן פסוק מ. ומצאתי ביסודו של רבי משה הדרשן, שירדה אמן למצרים כשהיתה מעברת מהם - ונולדו במצרים. ואינם נמנים בתוך השבועים נפש, כיון שלא נולדו כיוצא בין

כו בני זבולן לזרעיתהון לסרד זרעית סרד
לאלון זרעית אלון ליחלאל זרעית יחלאל:

כז אלון זרעית זבולן למנגייהון שתין אלפין
וחמש מאה:

כח בני יוסף לזרעיתהון מנשה ואפרים:

כט בני מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר
אוליד נת גלעד לגלעד זרעית גלעד:

ל אלון בני גלעד איעזר זרעית איעזר לחלק
זרעית חלק:

לא ואשריאל זרעית אשריאל ושכם זרעית
שכם:

לב ושמידע זרעית שמידע וחסר זרעית
חסר:

לג וצלפחד בן חפר לא הוו לה בנין אלהן
בנו ושום בנת צלפחד מחלה ונעה חגלה
מלכה ותרצה:

לד אלון זרעית מנשה ומנגייהון חמשין
ותרין אלפין ושבע מאה:

לה אלון בני אפרים לזרעיתהון לשותלח
זרעית שותלח לבכר זרעית בכר למסן
זרעית מסן:

לו ואלון בני שותלח לערן זרעית ערן:

י"א ואלה בני שותלח וגו' . שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח, ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו, ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות. צא וחשב, ותמצא בפרשה זו חמשים ושבע

(כו) בני זבולן למשפחתם לסרד משפחת הסרדי
לאלון משפחת האלון ליחלאל משפחת היחלאל:

(כז) אלה משפחת הזבולני לפקדיהם ששים אלה
וחמש מאות: ס

(כח) בני יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:

(כט) בני מנשה למכיר משפחת המכירי ומכיר
הוליד את גלעד לגלעד משפחת הגלעדי:

(ל) אלה בני גלעד איעזר משפחת האייעזרי לחלק
משפחת החלקי:

(לא) ואשריאל משפחת האשריאל ושכם משפחת
השכמי:

(לב) ושמידע משפחת השמידעי וחסר משפחת
החסרי:

(לג) וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם בנות
ושם בנות צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה
ותרצה:

(לד) אלה משפחת מנשה ופקדיהם שנים וחמשים
אלה ושבע מאות: ס

(לה) אלה בני אפרים למשפחתם לשותלח משפחת
השתלחי לבכר משפחת הבכרי לתחן משפחת
התחני:

(לו) ואלה בני שותלח לערן משפחת הערני:

אשל אברהם - הרב אלאשילי

מיהודה, ארבע מיששכר, שלש
מזבולון, שמונה ממנשה, ארבע
מאפרים, שבע מבנימין, אחת מן, ו
חמש מאשר, ארבע מנפתלי.
ומבני לוי שמונה - הגרשני, הקהתי,
המרי, הלכני, הקברוני, המחלי,

שקרא בוללת את שאר בני שותלח,
ובפסוק לו מונה מ"בני שותלח" את
"משפחת הערני".
צא וחשב ותמצא בפרשה זו חמשים
ושבע משפחות - ארבע מראובן,
חמש משמעון, שבע מגד, חמש

(לו) ואלה בני שותלח וגו' - שאר
בני שותלח נקראו תולדותיהם על
שם שותלח, ומערן יצאה משפחה
רבה ונקראת על שמו, ונחשבו בני
שותלח לשתי משפחות - ולכן
בפסוק לה כותב "משפחת השתלחי",

משפחות, ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש, וזהו שנאמר (דברים ז): "כי אתם המעט וגו'" ה"א מעט, חמשה אתם חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים. אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדרשן, אף הצרכתי לפחות ולהוסיף בדבריו.

לו אליו זרעית בני אפרים למנגיהון תלתין ותריין אלפין וחמש מאה אליו בני יוסף לזרעיתהון:

(לו) אלה משפחות בני אפרים לפקדיהם שנים ושלושים אלף וחמש מאות אלה בני יוסף למשפחתם: ם

לח בני בנימן לזרעיתהון לכלע זרעית כלע לאשבל זרעית אשבל לאחירם זרעית אחירם:

(לח) בני בנימן למשפחתם לכלע משפחת הבלעי לאשבל משפחת האשבלי לאחירם משפחת האחירמי:

ט"א לאחירם • הוא אחי שירד למצרים, ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו, נקרא אחירם.

לט לשפופם זרעית שפופם לחופם זרעית חופם:

(לט) לשפופם משפחת השופמי לחופם משפחת החופמי:

ט"ב לשפופם • הוא מפים, על שם שהיה יוסף שפוף בין האמות.

מנהו בני כלע ארד ונעמן זרעית הארדי לנעמן זרעית נעמי:

(מ) ויהיו בני כלע ארד ונעמן משפחת הארדי לנעמן משפחת הנעמי:

מא אליו בני בנימן לזרעיתהון ומנגיהון ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה:

(מא) אלה בני בנימן למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות: ם

מב אליו בני דן לזרעיתהון לשוחם זרעית שוחם אליו זרעית דן לזרעיתהון:

(מב) אלה בני דן למשפחתם לשוחם משפחת השוחמי אלה משפחת דן למשפחתם:

ט"ג לשוחם • הוא השים.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

(לט) שפופם - הוא "מפים" - בראשית מו, כא. ונקרא כן על שם יוסף שלמד תורה "מפי אבי" (רש"י שם מג, ט).
על שם שהיה יוסף שפוף - כפוף.
בין האמות - ולכן נקרא כאן "שפופם". תורה מ
(מב) לשוחם - הוא "השים" - בראשית מו, כג. ונקרא כאן "שוחם" בהיפוך אותיות, כמו "כבש" ו"כשב" (באר מים חיים). תורה מג

להעשות כמנין הגוים, שהם שבעים אומות". וברש"י דברים לב, ח: "ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים, הציב גבולות עמים שבעים לשון". תורה לו
(לח) לאחירם - הוא "אחי" שירד למצרים - בראשית מו, כא.
ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו - ראה רש"י בראשית מג, ל.
ורם ממנו, נקרא "אחירם". - אחיו הגדול. תורה לט

המושי, הקרחי (לקמן פסוקים נד-נד).
הרי ששים וחמש, וזהו שנאמר - דברים ז, ז.
"כי אתם המעט וגו'", ה"א מעט, חמשה אתם חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים. אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדרשן, אף הצרכתי לפחות ולהוסיף בדבריו. - ששבעים אומות יצאו מבני נח, כדלעיל ברש"י ז, יח. אבל ראה רש"י בראשית לה, יא: "עתידים בניו

מג כל זרעית שוקם למנגייהוֹן שתין וארבע אלפין וארבע מאה :

מד בני אשר לזרעיתהוֹן לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית בריעה :

מה לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלפיאל זרעית מלפיאל :

מו ושום בת אשר שרה :

מז אלין זרעית בני אשר למנגייהוֹן חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה :

מח בני נפתלי לזרעיתהוֹן ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני :

מט ליצר זרעית יצר לשלם זרעית שלם :

נא אלין זרעית נפתלי לזרעיתהוֹן ומנגייהוֹן ארבעין וחמשה אלפין וארבע מאה :

נא אלין מנגי בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין :

(מג) כָּל־מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹחֲמֵי לַפְּקָדִיָּהֶם אַרְבַּעַה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: ם

(מד) בְּנֵי אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשׁוּי מִשְׁפַּחַת הַיִּשׁוּי לְבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:

(מה) לְבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֲבָרִי לְמִלְפִיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמִּלְפִיאֵלִי:

(מו) וְשֵׁם בֵּת־אִשֶׁר שָׂרָה:

ט"ז וְשֵׁם בֵּת־אִשֶׁר שָׂרָה • לְפִי שְׁהִיתָה קִיַּמַת בְּחַיִּים, מְנַאֶה כָּאֵן.

(מז) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אִשֶׁר לַפְּקָדִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: ם

(מח) בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיַחְצִאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצִאֵלִי לְגֹנִי מִשְׁפַּחַת הַגֹּנִי:

(מט) לְיֹצֵר מִשְׁפַּחַת הַיֹּצֵרִי לְשֵׁלֶם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלֹמִי:

(נ) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

(נא) אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וְאַלְף שֶׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:

♦ יום שלישי כ' תמוז ♦

נב ומליל יי עם משה למימר :

(נב) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

נג לאלין תתפלג ארעא באחסנא במנזן שמקון :

(נג) לָאֵלֶּה תַּחֲלַק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת:

ט"ח לָאֵלֶּה תַּחֲלַק הָאָרֶץ • וְלֹא לַפְּחוּתִים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים,

אף-על-פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ - שחרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו, לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף, ואם היה לאחד מהם ששה בנים, לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

מאות אלף ואלף" ואם היו לאחד מהם ששה בנים, לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו. - "ושבע מאות ושלשים", אלא שלא חש למנות הנותרות. תורה נד

(נג) לָאֵלֶּה תַּחֲלַק הָאָרֶץ - וְלֹא לַפְּחוּתִים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים, אף-על-פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ, שחרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו - ראה ובחיים קיח, ב. לא נטלו חלק בארץ אלא אלו "שש

(מו) וְשֵׁם בֵּת אִשֶׁר שָׂרָה - לְפִי שְׁהִיתָה קִיַּמַת בְּחַיִּים, מְנַאֶה כָּאֵן. - שְׁהִיִּיבָה קִיַּמִּים. וְרָאָה שְׁמוֹאֵל ב ב, יט וּבְפִירוּשׁ רִשׁ"י שם, שְׁלִפִי מְדַרֵּשׁ אַגְדָּה הִיא הָאִשָּׁה הַחֲכָמָה הַנּוֹכְרַת שָׁם. וְרָאָה גַם רִשׁ"י קִהֲלַת ט, יח. תורה נד

**לְרֹב תְּרַבָּה נִחְלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעַיַט נִחְלָתוֹ אִישׁ
לְפִי פְקָדוֹ יִתֵּן נִחְלָתוֹ:**

נד לסגיאית פסגון אכסנתהון ולעירי פזערון
אכסנתהון גבר לפום מניגוהי תתייב
אכסנתה:

ישׁ «לְרֹב תְּרַבָּה נִחְלָתוֹ • לְשֹׁבֵט שֶׁהָיָה מְרַבָּה בְּאוֹכְלוֹסִין נִתְּנוּ חֵלֶק רַב, וְאַף־עַל־פִּי שְׁלֹא הָיוּ הַחֲלָקִים שְׁוִים - שֶׁהָיָה הַכֹּל לְפִי רַבּוּי הַשֹּׁבֵט חֲלָקוֹ הַחֲלָקִים - לֹא עָשׂוּ אֶלָּא עַל־יְדֵי גֹרֵל. וְהַגֹּרֵל הָיָה עַל־פִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ ב'פְּכָא בְּתָרָא' (דף ק"ח): אֲלֶעָזֶר הַכֹּהֵן הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּאוֹרִים וְתַמִּים, וְאוֹמֵר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ: אִם שֹׁבֵט פְּלוֹנֵי עוֹלָה, תַּחֲוּם פְּלוֹנֵי עוֹלָה עִמּוֹ. וְהַשֹּׁבֵטִים הָיוּ כְּתוֹכִים בִּי"ב פְּתָקִין, וִי"ב גְּבוּלִים בִּי"ב פְּתָקִין, וּבְלָלוּם בְּקִלְפֵי, וְהַנְּשִׂיא מְכַנִּים יְדוֹ לְתוֹכָהּ וְנוֹטֵל שְׁנֵי פְתָקִין: עוֹלָה בְּיָדוֹ פְתָק שֶׁל שֵׁם שֹׁבֵטוֹ וּפְתָק שֶׁל גְּבוּל הַמִּפְרָשׁ לוֹ, וְהַגֹּרֵל עֲצָמוֹ הָיָה צוּחַ וְאוֹמֵר: אֲנִי הַגֹּרֵל עֲלִיתִי לְגְבוּל פְּלוֹנֵי לְשֹׁבֵט פְּלוֹנֵי, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל־פִּי הַגֹּרֵל". וְלֹא נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ בְּמִדָּה, לְפִי שֵׁשׁ גְּבוּל מְשַׁבַּח מַחְבְּרוֹ, אֶלָּא בְּשׂוּמָא: בֵּית כּוֹר רַע כְּנָגַד בֵּית סָאָה טוֹב, הַכֹּל לְפִי הַדְּמִים.

**אֲדָבְגוּרֵל יַחַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מַטּוֹת־
אֲבֹתָם יִנְחִלוּ:**

נה ברם בעדבא תתפלג ית ארעא לשמחן
שבטי אבהתהון יחסנן:

ישׁ «לְשִׁמּוֹת מַטּוֹת־אֲבֹתָם • אֵלוּ יוֹצְאֵי מִצְרַיִם. שְׁנֵה הַכְּתוּב נִחְלָה זֶה מִכָּל הַנְּחִלוֹת שֶׁבַתְּוֹרָה, שֶׁכָּל הַנְּחִלוֹת, הַחַיִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַמַּתִּים, וְכֹאן מַתִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַחַיִּים. כִּיצַד? שְׁנֵי אַחִים מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם שֶׁהָיוּ לָהֶם בָּנִים בְּכֹאֵי הָאָרֶץ, לָזֶה אֶחָד וְלָזֶה שְׁלִישֶׁה. הָאֶחָד נָטַל חֵלֶק אֶחָד, וְהַשְּׁלִישֶׁה נָטְלוּ שְׁלִישֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לְאֵלֶּה

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

(נד) לְרֹב תְּרַבָּה נִחְלָתוֹ - לְשֹׁבֵט שֶׁהָיָה מְרַבָּה בְּאוֹכְלוֹסִין נִתְּנוּ חֵלֶק רַב - וְרָאָה גַם רַשִׁי בְּרֵאשִׁית מַח, ו: "שֶׁנִּתְחַלְקָה הָאָרֶץ לְמִנְיֵן גְּלוּלֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר לְרֹב תְּרַבָּה נִחְלָתוֹ, וְכֹל אִישׁ וְאִישׁ נָטַל בְּשׂוּהוֹ, חוּץ מִן הַבְּכוֹרוֹת".
וְאַף־עַל־פִּי שְׁלֹא הָיוּ הַחֲלָקִים שְׁוִים, שֶׁהָיָה הַכֹּל לְפִי רַבּוּי הַשֹּׁבֵט חֲלָקוֹ הַחֲלָקִים - לֹא עָשׂוּ אֶלָּא עַל־יְדֵי גֹרֵל - מִגִּיּוּרַת הַכְּתוּב, אֲבָל לֹלֵא זֶה הָיָה נִיחָן לְחַלֵּק בְּחֻלּוּקָה רִגִּילָה לְפִי גְדֵל הַשֹּׁבֵטִים.
וְהַגֹּרֵל הָיָה עַל־פִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ - כְּלוּמַר, הַגֹּרֵל הָיָה מִתְּאִים אֶת גְּדֵל הַנְּחִלָּה לְפִי גְדֵל הַשֹּׁבֵט, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה זֶה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְרָאָה גַם רַשִׁי לְקַמֵּן פְּסוּק נו.
כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּכָבָא בְּתָרָא - קַב, א. אֲלֶעָזֶר הַכֹּהֵן הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּאוֹרִים וְתַמִּים, וְאוֹמֵר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ: אִם שֹׁבֵט פְּלוֹנֵי עוֹלָה - תַּחֲוּם פְּלוֹנֵי עוֹלָה עִמּוֹ - וְהַצּוּרָה לְאוֹרִים וְתַמִּים הוּא בְּנוֹסָף לְגֹרֵל, כִּי "בְּכַף הַתְּקַרְרָה דַּעְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׂרוּאִין שֶׁהַגֹּרֵל הָיָה עוֹלָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְנַבֵּא תְּחִלָּה, וְיִוְדָעִים שֶׁחֻלּוּקָה יִשְׂרָהּ הִיא, וְלֹא הָיוּ מִרְנָנִים בְּדָבָר" (רש"י ב"ב סו). וְכַתֵּב

ב'משכיל לדוד', שמדבריר רש"י משמע שאֲלֶעָזֶר הַכֹּהֵן הָיָה מְכַרְיוּ רַק עַל כָּל שֹׁבֵט אִיזָה תַּחֲוּם יַעֲלֶה עִמּוֹ, אִף לֹא הָיָה מְכַרְיוּ אֶת סֵדֶר הַשֹּׁבֵטִים שֶׁיַּעֲלוּ בַגֹּרֵל, מִי רֵאשׁוֹן וְיָמֵי שְׁנֵי וְהַשֹּׁבֵטִים הָיוּ כְּתוֹכִים בְּשְׁנֵים עָשָׂר פְּתָקִין, וְשְׁנֵים עָשָׂר גְּבוּלִים בְּשְׁנֵים עָשָׂר פְּתָקִין - מִשְׁמַע שֶׁגַם שֹׁבֵט רֵאוּבֵן וְגַד הִשְׁתַּתְּפוּ בַגֹּרֵל, וּבַגֹּרֵל יָצָא בְּדָרְךְ גַּס אוֹתוֹ הַחֵלֶק שֶׁבְּכַר קָבְלוּ עַל־יְדֵי מַשׂוּה. וְנִרְאָה שֶׁזֶה גִּיּוּרַת הַכְּתוּב שֶׁכָּל הַשֹּׁבֵטִים יִקְבְּלוּ חֵלֶקם עַל־יְדֵי הַגֹּרֵל דְּוָקָא.
וּבְלָלוּם בְּקִלְפֵי, וְהַנְּשִׂיא מְכַנִּים יְדוֹ לְתוֹכָהּ וְנוֹטֵל שְׁנֵי פְתָקִין, עוֹלָה בְּיָדוֹ פְתָק שֶׁל שֵׁם שֹׁבֵטוֹ, וּפְתָק שֶׁל גְּבוּל הַמִּפְרָשׁ לוֹ - מִשְׁמַע שֶׁהַכֹּל הָיָה בְּקִלְפֵי אֶחָד, וּבְדָרְךְ גַּס הָיָה עוֹלָה פְתָק אֶחָד שֶׁל שֵׁם הַשֹּׁבֵט וּפְתָק שְׁנֵי שֶׁל הַתַּחֲוּם שֶׁהוּא מְקַבֵּל (משכיל לדוד).
וְהַגֹּרֵל עֲצָמוֹ הָיָה צוּחַ וְאוֹמֵר: אֲנִי הַגֹּרֵל עֲלִיתִי לְגְבוּל פְּלוֹנֵי לְשֹׁבֵט פְּלוֹנֵי, שֶׁנֶּאֱמַר - פְּסוּק נו. וְרָאָה גַם רַשִׁי שֵׁם.
"עַל־פִּי הַגֹּרֵל". וְלֹא נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ בְּמִדָּה - בְּמִדֵּי־גְדֵל הַשֹּׁבֵט.
לְפִי שֵׁשׁ גְּבוּל מְשַׁבַּח מַחְבְּרוֹ, אֶלָּא

בְּשׂוּמָא - בְּהַעֲרַכְתָּ שׁוֹי הַשֹּׁטַח. בֵּית כּוֹר - מְקוֹם הַרְאִוִי לְזִרְוּעַ שְׁלֹשִׁים סָאִין. וְהוּא אֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אַמָּה אוֹרָךְ עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה רַחֵב, וְאִם אֵתָה מְרַבְּעוֹ, תִּמְצָאָנּוּ: מֵאוֹתִים וְשִׁבְעִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת עַל מֵאוֹתִים וְשִׁבְעִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת בְּקִרְוּב (ע"פ רש"י קידושין ס. ב). רַע, כְּנָגַד בֵּית סָאָה - חֲמִשִּׁים אַמָּה עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה (רש"י סו).
טוֹב, הַכֹּל לְפִי הַדְּמִים - ב'ספרי' לְזוּמְדִים דְּבָר זֶה מִהָאֱמֹר בְּפִסּוּק נו: "בֵּין רַב לְמַעַט" - מִגִּיּוּד שְׁלֹא נִתְחַלְקָה אָרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּשִׁמּוּן, בֵּית כּוֹר כְּנָגַד בֵּית סָאָה, וּבֵית סָאָה כְּנָגַד בֵּית כּוֹר". תוֹרָה נה
(נד) לְשִׁמּוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם - אֵלוּ יוֹצְאֵי מִצְרַיִם. שְׁנֵה הַכְּתוּב נִחְלָה זֶה מִכָּל הַנְּחִלוֹת שֶׁבַתְּוֹרָה, שֶׁכָּל הַנְּחִלוֹת הַחַיִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַמַּתִּים, וְכֹאן מַתִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַחַיִּים - לֹא יְרוּשָׁה מִמֶּשׁ, אֶלָּא כְּעֵין יְרוּשָׁה (תוס' ב"ב ק"א).
כִּיצַד? שְׁנֵי אַחִים מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ לָהֶם בָּנִים בְּכֹאֵי הָאָרֶץ, לָזֶה אֶחָד וְלָזֶה שְׁלִישֶׁה, הָאֶחָד נָטַל חֵלֶק אֶחָד, וְהַשְּׁלִישֶׁה נָטְלוּ שְׁלִישֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר - פְּסוּק נג.

תחלק הארץ". חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו הכל בשנה. וזהו שנאמר: "לשמות מטות אבתם ינחלו", שאחר שנטלו הבנים, חלקוה לפי האבות שיצאו ממצרים. ואלו מתחלה חלקוה למנן יוצאי מצרים, לא היו נוטלין אלו הארבעה אלא שני חלקים, עכשו נטלו ארבעה חלקים. אך בגורל יצאו הושע וכלב, וכן הוא אומר (שופטים א): "ויתנו לכלב את חכרון באשר דבר משה", ואומר (יהושע יט): "על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל". מטות אבתם יצאו גרים ועבדים.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ב עמ' 347)

אך בגורל יחלק את הארץ (כו, נה)

לכל יהודי ישנה מצוה אחת השייכת לו במיוחד, שבה הוא 'זהיר טפי' (שבת קיח). זוהי המשמעות הפנימית של 'חלוקת הארץ' - לכל יהודי ניתן 'חלקו' המיוחד לו בעבודתו לקונו. לכן נחלקה הארץ בגורל דוקא, כי גורל הוא למעלה מטעם ודעת, וגם 'חלוקה' זו היא למעלה מטעם ודעת. ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא (אגרת הקודש סוף סימן ז): יתרון האור הזה הפרטי לנשמות פטריות - אינו בחינת טעם ודעת מושג, אלא למעלה מבחינת הדעת, שפך עלה במחשבה . . . ודוגמתו למטה הוא בחינת הגורל ממש.

(נו) על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: ם
נו על פום עדכא תתפלג אסתנהון בין סגיא לזעירי:

ישׁ על פי הגורל • הגורל היה מדבר, כמו שפירשתי; מגיד שנתחלקה ברוח הקדש, לכך נאמר: "על פי ה'".

(נו) ואלה פקודי הלוי למשפחתם לגרשון משפחת הגרשני לקחת משפחת הקהתי למררי משפחת המררי:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

משה", ואומר - יהושע יט, נ. "על פי ה' - ולא על פי הגורל. נתנו לו - ליהושע. את העיר אשר שאל" - הקדים כלב ליהושע (אף שכתב "יצאו יהושע וכלב"), כי הבטחת חכרון לכלב היתה לפני נתינת תמנת סרח ליהושע. מטות אבתם - יצאו גרים ועבדים - שאין להם אבות שיצאו ממצרים, וממילא לא נטלו חלק בארץ. תורה נו (נו) על פי הגורל - הגורל היה מדבר, כמו שפרשתי - בפסוק נד. מגיד שנתחלקה ברוח הקדש, לכך נאמר "על פי" - כלומר, מזה שנאמר "על פי", אנו למדים שהגורל היה מדבר, ומזה שהגורל היה מכריז מה שעלה בגורל, אנו למדים שהחלוקה היתה ברוח הקדש. (ה) - לכאורה מיותר, שהרי אין לשון כזה כאן (באר החובות). וכן בפוסט רד"היים לא גורסו. ואפשר שהוא קיצור של תיבת "הגורל". תורה נו

מסתמא הם מחלקים אותה ביניהם כפי מה שקבלו, אחד נוטל חלק אחד והשני שלשה חלקים). ולכן אומר רש"י שזהו כמו שקבלו ורש"י מאביהם, וממילא הם מחלקים אותה ביניהם בשנה, וכך גם מורשים אותם לבניהם. וזהו שנאמר "לשמות מטות אבתם ינחלו", שאחר שננטלו הבנים חלקוה לפי האבות שיצאו ממצרים - ראה גם רש"י יהושע יז, ה. ואלו מתחלה חלקוה למנן יוצאי מצרים, לא היו נוטלין אלו הארבעה אלא שני חלקים - כאלו היו רק שני אחים. עכשו נטלו ארבעה חלקים. אך בגורל - יצאו יהושע וכלב - ש"אך בגורל", מיעוט הוא. דהינו שממעטים את הגורל, שיש כאלו שלא חלקו בגורל, והם יהושע וכלב שפן מצינו במקרא. וכן הוא אומר - שופטים א, כ. "ויתנו לכלב את חכרון באשר דבר

"לאלה תחלק הארץ" - כלומר, בתחלה חלקו ביניהם לפי מספר הבנים של "באי הארץ", כי כך מפורש בכתוב "לאלה תחלק הארץ". ולכן הבנים של שני האחים יחד נטלו ארבעה חלקים, אבל כל זה לענין נטילת הנחלה בכללות, אך לענין החלוקה ביניהם עצמם, אין זו חלוקה סופית, וכפי שמבאר מיד. חזרה נחלתן אצל אבי אביהם וחלקו הכל בשנה - כלומר שהאחים מחלקים ביניהם את הנחלה בשנה, וכך גם מורשים אותה לבניהם, דהינו שהבן האחד יורש שני חלקים, והשלושה בנים יורשים שני חלקים, ולא כפי שננטלו בתחלה. ומה שכתב רש"י "חזרה נחלתן אצל אבי אביהן" ולא "אצל אביהן", כתב הר"ם שזהו רק "תקון לגורת הכתוב", כלומר, מה שהאחים מחלקים ביניהם בשנה, אין זה סתם גזירת הכתוב (שכן על פי הסברא אם חזרה נחלת ביניהם אליהם,

(נח) אֱלֹהִים | מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלְבִנִי מִשְׁפַּחַת
 הַחֲבֵרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת
 הַקָּרְחִי וְקָהַת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:
 כ"י אֱלֹהִים מִשְׁפַּחַת לְוִי • חֶסֶד בְּאֵן מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמַעִי וְהַעֲזִיאֵלִי וְקָצַת מִן הַיִּצְהָרִי.

(נט) וְשֵׁם | אִשְׁתְּ עַמְרָם וַיִּכְבֵּד בְּתֻלּוֹי אֲשֶׁר יִלְדָה
 אֹתָהּ לְלֹוֹי בְּמִצְרַיִם וְתִלְדוּ לְעַמְרָם אֶת־אֲהֶרֶן
 וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֵת מְרִים אֲחֵתָם:

כ"י אֲשֶׁר יִלְדָה אֹתָהּ לְלֹוֹי בְּמִצְרַיִם • (סוטה יב) אִשְׁתּוֹ יִלְדָתָהּ בְּמִצְרַיִם, [לְדָתָהּ בְּמִצְרַיִם] וְאִין הוֹרְתָהּ
 בְּמִצְרַיִם. כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַחוּמָה לְדָתָהּ. וְהִיא הַשְּׁלִימָה מִנֵּינן שְׁבָעִים, שְׁהָרִי בְּפָרְטָן אִי אֹתָהּ מוֹצֵא אֶלָּא
 שְׁשִׁים וְתַשְׁעִים.

(ס) וַיּוֹלֵד לְאֲהֶרֶן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר
 וְאֶת־אִיתָמָר:

(סא) וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אִשְׁזָרָה לְפָנָי
 יְהוָה:

(סב) וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר
 מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה כִּי | לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כ"י כִּי לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל • לְהִיּוֹת נִמְנִינן בְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה. וּמָה טַעַם? כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה,
 וְהַנִּמְנִינן מִכֵּן עֶשְׂרִים שָׁנָה הָיוּ בְּנֵי נַחֲלָה, שְׁנֵאמַר: "אִישׁ לְפִי פְקָדוֹ יִתֵּן נַחֲלָתוֹ".

אשל אברהם - הרב אלאשולי

בְּכַנְיִסְתָּן לְעִיר. וְכֵן בְּרַשִׁי שֵׁם פְּסוּק
 כו. וְעַל־דִּרְךָ־זֶה בְּרַשִׁי שְׁמוֹת ב, א:
 "שְׁנוּלָדָה בְּבוֹאָהּ לְמִצְרַיִם בֵּין הַחוּמוֹת".
 וְהִיא הַשְּׁלִימָה מִנֵּינן שְׁבָעִים, שְׁהָרִי
 בְּפָרְטָן אִי אֹתָהּ מוֹצֵא אֶלָּא שְׁשִׁים
 וְתַשְׁעִים - כְּמִבּוֹאֵר בְּרַשִׁי בְּרַאשִׁית מו,
 כו. וְרָאָה גַם רַשִׁי לְעִיל ג, טו. אָבֵל
 בְּרַשִׁי בְּרַאשִׁית מו, טו: מִבֵּיא עֲנָנִן זֶה
 גְּבִי הַשְּׁלֵמָת "שְׁלִשִׁים וּשְׁלֹשָׁה"
 הַיְלָדִים שֶׁל לֵאָדָה, שִׁ בְּפָרְטָן אִי אֹתָהּ
 מוֹצֵא אֶלָּא שְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם. תוֹרָה ס
 (סב) כִּי לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל - לְהִיּוֹת נִמְנִינן בְּנֵי עֶשְׂרִים
 שָׁנָה - וְלָכֵן הָיוּ "פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
 וְעֶשְׂרִים אֶלֶף", כִּי אֵלּוּ הִתְפַּקְדוּ מִכֵּן
 עֶשְׂרִים שָׁנָה הָיוּ מִסְפָּרָם פְּחוּת (מִשְׁכִּיל
 לד).

[יְלִדְתָהּ "בְּמִצְרַיִם"]. - בֵּן הַגִּירָסָא
 בְּדְפוּסִים רַאשׁוֹנִים.
 לְדָתָהּ "בְּמִצְרַיִם", וְאִין הוֹרְתָהּ
 בְּמִצְרַיִם - רָאָה גַם רַשִׁי בְּרַאשִׁית מו,
 טו. וְהַלִּימוֹד הוּא מִיתוּר מִקְרָא זֶה,
 שְׁהָרִי כָּבֵד אָמַר "וַיִּכְבֵּד בְּתוֹךְ לְוִי" (רַשְׁבַּיִם
 ב"ב קב, א).
 כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַחוּמָה לְדָתָהּ - שְׁאֵם
 נוֹלָדָה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם מִמֶּשׁ, אִם בֵּן מִקְצַת
 הָרִיוָנָה ("הוֹרְתָהּ") הָיָה בְּמִצְרַיִם (מִשְׁמַעוֹת
 ה"א יט). אִךְ מִלְשׁוֹן רַשִׁי לְעִיל ג, טו:
 "אֲשֶׁר יִלְדָה אוֹתָהּ לְוִי בְּמִצְרַיִם, עַם
 כְּנִיסְתָּהּ בְּפִתַח מִצְרַיִם יִלְדָה אוֹתָהּ",
 מִשְׁמַע שְׁהַלִּימוֹד הוּא מִ"יְלִדָה ..
 בְּמִצְרַיִם", שְׁהַלִּימָה הָיְתָה מִיַּד עַם
 כְּנִיסְתָּהּ לְמִצְרַיִם. וְרָאָה לְשׁוֹן רַשִׁי
 בְּרַאשִׁית שָׁם: "שְׁנוּלָדָה בֵּין הַחוּמוֹת

(נח) אֱלֹהִים מִשְׁפַּחַת לְוִי - חֶסֶד בְּאֵן
 מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמַעִי וְהַעֲזִיאֵלִי וְקָצַת מִן
 הַיִּצְהָרִי - כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁי לְעִיל
 פְּסוּק יג. אֶלָּא שְׁצָרִיף עֵינֵן לְשׁוֹן
 "קָצַת", שְׁהָרִי חֶסְרִים מִשְׁפַּחוֹת נִפְג
 וְזָכְרִי וְנִשְׂאָרָה רַק מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי,
 וְאִם בֵּן הָיָה צָרִיף לוֹמַר "רֹבֵב", שְׁהָרִי
 מִשׁוּם כִּךְ לֹא נִמְנָתָה בְּאֵן מִשְׁפַּחַת
 הַיִּצְהָרִי, כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל שָׁם, אֶלֶּא־אִם־
 בֵּן נֹאמַר שִׁ"קָצַת" כְּאֵן פִּירוּשׁוֹ חֲלָק,
 וְלֹא דוֹקָא חֲחֻלֵּק הַקְּטָן. תוֹרָה נט
 (נט) אֲשֶׁר יִלְדָה אֹתָהּ לְוִי
 [בְּמִצְרַיִם] - בֵּן הַגִּירָסָא בְּדְפוּסִים
 רַאשׁוֹנִים.
 אִשְׁתּוֹ - וְקָצַר הַכְּתוּב בְּלִשׁוֹנוֹ, וְכֹאֵלּוּ
 אָמַר: אֲשֶׁר יִלְדָה אוֹתָהּ אִשְׁתּוֹ לְוִי
 (ר"א יט).

סג אליו מנגי משה ואלעזר פהנא די מנו
ית בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא
דירחו:

(סג) אלה פקודי משה ואלעזר הכהן אשר פקדו
את בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:

סד ובאליו לא הוה גבר ממנגי משה ואהרן
פהנא די מנו ית בני ישראל במדברא
דסיני:

(סד) ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן
הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני:

השי ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים, לפי שהן היו מתכבדות את
הארץ; האנשים אומרים (במדבר יד): "נתנה ראש ונשובה מצרימה", והנשים אומרות: "תנה לנו אחזה", לכך
נסמכה פרשת בנות צלפחד לכאן.

סה ארי אמר יי להון ממת ימותון במדברא
ולא אשתאר מנהון אנש אלהן קלב פר
פנה ויהושע פר נון:

(סה) פיאמר יהוה להם מות ימתו במדבר ולא
נותר מהם איש פי אמ-כלב בן יפנה ויהושע
בן נון: ם

א וקריבא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר
מכיר בר מנשה לזרענת מנשה בר יוסף
ואליון שממת בנתה מחלה נעה וחגלה
ומלכה ותרצה:

כו (א) ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד
בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואלה
שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה:

השי למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר? והלא כבר נאמר "בן מנשה"? אלא לומר לה: יוסף חבב
את הארץ, שנאמר (בראשית י): "והעלתם את עצמתי וגו'", ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר: "תנה לנו

אשל אברהם - הרב אלשוילי

"למשפחות מנשה בן יוסף", שהרי
כבר נאמר "בן מנשה" (עי' משכיל לדוד).
**אלא לומר לה: יוסף חבב את
הארץ, שנאמר - בראשית ג, כה.**
**"והעלתם את עצמתי וגו'", ובנותיו
חבבו את הארץ, שנאמר - לקמן
פסוק ד.**
**"תנה לנו אחזה" - ולכן חזר הכתוב
ואמר "למשפחות מנשה בן יוסף",**
לומר שמשפחת בנות צלפחד מיוחסת
ליוסף, גם מצד תכונתו הטובה שחבב
את הארץ, שממנו ירשו בנות צלפחד
תכונה טובה זו. ובנה מבואר למה
הוצרך הכתוב לכתוב בנפרד
"למשפחות .. בן יוסף", ולא לכתוב
סתם "בן מנשה בן יוסף", כיון שאז לא
היה ניתן לומר שבא ליחס דוקא את
הבנות ליוסף, אלא ליחס בכללות את
כל האנשים המנויים שם ליוסף,
וכדלקמן ברשי.
**וללמדך - עוד טעם למה נאמר "בן
יוסף".**
**שהיו כלם - צלפחד, חפר, מכיר
ומנשה.**

לפסוקים המדברים במיתת דוד
המדבר בחטא המרגלים. כלומר,
מסמיכות פרשת בנות צלפחד
לפסוקים אלו (סד-סה) אנו למדים, שנה
שעל הנשים לא נגזרה גזירת
המרגלים, והו משום שהיו מתכבדות
את הארץ (ולא רק משום שלא חטאו
בחטא העגל, כשם שעל שבט לוי לא
נגזרה הגזרה מטעם זה, ראה רש"י
לעיל א, מט). שכמו שבבנות צלפחד
מפורש שהן חבבו את הארץ, שהרי
דרשו נחלה בארץ, כך כל שאר
הנשים (הנרקמות בפסוק סד מדיוק
הלשון "איש"), גם בן היו מתכבדות את
הארץ, ומשום כך לא נגזרה עליהן
גזירת המרגלים. אלא שאצל בנות
צלפחד הדבר בא לידי בטוי מעשי
בכך שתבעו נחלה בארץ. תורה סה
(א) **למשפחת מנשה בן יוסף -
למה נאמר?** - כלומר, למה הוצרך
לומר "בן יוסף", והרי ידוע שמנשה
הוא בנו של יוסף (משכיל לדוד).
והלא כבר נאמר "בן מנשה" - גם
אם הוצרך לכתוב, למה כפלו

ומה טעם - "לא התפקדו בתוך בני
ישראל" (משכיל לדוד). וראה רש"י לעיל
א, מט, טעמים נוספים למה לא
התפקדו בתוך בני ישראל.
**"פי לא נתן להם נחלה", והנמנין
מבן עשרים שנה היו בני נחלה,
שנאמר "איש לפי פקדיו יתן
נחלתו".** - לעיל פסוק גד. תורה סג
(סד) **ובאלה לא היה איש וגו' -
אבל על הנשים לא נגזרה גזרת
המרגלים -** שאם לא בן למה אמר
"איש", היה לו לומר "אחד" (ראי'ם).
וה"באר בשדה" כתב, שהלימוד הוא
מזה שנאמר "לא היה איש מפקודי
משה ואהרן .. כי אמר ה' להם מות
ימותו במדבר", וכיון שהנשים לא
התפקדו, ממילא מובן שעליהם לא
היתה הגזרה.
**לפי שהן היו מתכבדות את הארץ,
האנשים אומרים - לעיל יד, ד.**
**"נתנה ראש ונשובה מצרימה",
והנשים אומרות - לקמן כו, ד.**
**"תנה לנו אחזה", לכך נסמכה
פרשת בנות צלפחד לכאן -**

אָחֲזָה". וּלְמִדָּךְ, שֶׁהָיוּ כָּלֵם צַדִּיקִים, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְעַשֵּׂיו וּמְעַשֵּׂה אַבֹּתָיו סְתוּמִים, וּפְרַט לָךְ הַכְּתוּב בְּאָחַד מֵהֶם לִיחְסוֹ לְשִׁבְחָה, הֲרִי זֶה צַדִּיק בֶּן צַדִּיק. וְאִם יִחְסוֹ לְגַנְאִי, כְּגוֹן (מ"ב כה) "בָּא יִשְׁמַעֲלֵךְ בֶּן-נְתַנְיָה בֶּן אֱלִישָׁמַע" בִּידוּעַ שֶׁכָּל הַנּוֹכְרִים עִמּוֹ - רְשָׁעִים הָיוּ. מִחֻלָּה נֶעְשֶׂה וְגו' • וּלְהִלָּן הוּא אוֹמֵר (במדבר לו): "וַתְּהַיִּינָה מִחֻלָּה תִּרְצָה", מַגִּיד שֶׁכֵּן שְׁקוּלוֹת זֹו כְּזוֹ, לְפִיכֶךָ שָׁנָה אֶת סִדְרָן.

(ב) וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָיו אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנָיו הַנְּשִׂאִים וְכֻלֵּי הָעֵדָה פָּתַח אֶהְלִמוּעַד לְאֹמְרִי:

כֹּהֲנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָיו אֶלְעָזָר • מַגִּיד, שֶׁלֹּא עָמְדוּ לְפָנֵיהֶם אֶלָּא בְּשֵׁנַת הָאֲרֻבָּעִים אַחַר שְׁמַת אֶהְרֹן. לְפָנָיו מֹשֶׁה • וְאַחֲרֵיכֶן לְפָנָיו אֶלְעָזָר? אֶפְשָׁר, אִם מֹשֶׁה לֹא יָדַע, אֶלְעָזָר יוֹדֵעַ? אֶלָּא סָרַס הַמִּקְרָא וְדָרְשָׁהוּ, דְּכַרִּי רַבִּי יֵאשְׁיָה. אָבָא חֲנַן מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הָיוּ יוֹשְׁבִים, וְעָמְדוּ לְפָנָיו כָּלֵם (ב"ב קיט, ספרי) •

(ג) אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא-הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עַל-יְהוָה בְּעֵדַת-קֶרַח כִּי-בַחֲטָאוּ מֵת וּבָנָיִם לֹא-הָיוּ לוֹ:

כֹּהֲנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָיו אֶלְעָזָר • (שם קיח, ספרי) לְפִי שֶׁהָיוּ בָּאוֹת לוֹמְרִי: "בְּחֲטָאוּ מֵת", נִזְקְקוּ לוֹמַר לֹא בְּחֲטָא מֵתְלוֹנְנִים וְלֹא בְּעֵדַת קֶרַח שֶׁהָיוּ עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֶלָּא בְּחֲטָאוּ לְבַדּוֹ מֵת וְלֹא הִחֲטִיא אֶת אַחֲרִים עִמּוֹ. (שבת צו) רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְקוֹשֵׁשׁ עֲצִים הָיָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִן הַמְּעַפְלִים הָיָה.

אשל אברהם - הרב אלטוילי

חשוב (רשב"ם ב"ב קיט, א).
דְּכַרִּי רַבִּי יֵאשְׁיָה - בְּבָא בְּתַרְא קִיט,
ב.
אָבָא חֲנַן מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר -
בְּבָא בְּתַרְא שָׁם.
כְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הָיוּ יוֹשְׁבִים, וְעָמְדוּ
לְפָנָיו כָּלֵם. - מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר וְנִשְׂאֵי
הָעֵדָה (רשב"ם שם). וּמֵה שֶׁכְּתוּב "פָּתַח
אֶהְלֵ מוֹעֵד", צָרִיךְ לְדַחֵק וְלוֹמַר שֶׁזֶה
מוֹסֵב עַל "כָּל הָעֵדָה" (הר"ב). תורה ג
(ג) וְהוּא לֹא הָיָה וְגו' - לְפִי שֶׁהָיוּ
כָּאוֹת לוֹמְרִי: "בְּחֲטָאוּ מֵת" - וְלֹא
הִחֲטִיא אַחֲרָיו עִמּוֹ, כְּדִלְקָמָן.
נִזְקְקוּ לוֹמְרִי: לֹא בְּחֲטָא מֵתְלוֹנְנִים -
הַכּוֹנֵה לְחֲטָא הַמְרַגְלִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
לְעִיל יֵד, בִּיד: "וַיִּלְנֹו עַל מֹשֶׁה וְעַל
אֶהְרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם
כָּל הָעֵדָה לֹא מִתְנֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'",
וְזֶה הַפִּירוּשׁ "וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ
הָעֵדָה" (הר"ב).
וְלֹא בְּעֵדַת קֶרַח שֶׁהָיוּ עַל
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא - בְּפִשְׁטוֹת מִשְׁמַע
שֶׁזֶה מוֹסֵב עַל "עֵדַת קֶרַח", כְּדִלְעִיל
כּו, ט: "בְּהִצְוֹתָם עַל ה'", וְזֶה גַם מֵה
שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן: "הַנוֹעֲדִים עַל ה' בְּעֵדַת

לְפִי סֵדֵר גְּדוּלְתָן בְּשָׁנִים, רָאָה רִש"י
שָׁם.
מַגִּיד שֶׁכֵּן שְׁקוּלוֹת זֹו כְּזוֹ, לְפִיכֶךָ
שָׁנָה אֶת סִדְרָן - וְרָאָה לְשׁוֹן רִש"י
שָׁם: "וּבְכָל הַמִּקְרָא מִנְּאֵן לְפִי חֲכֵמָתָן,
וּמַגִּיד שֶׁשְׁקוּלוֹת זֹו כְּזוֹ". וְרָאָה שָׁם
בְּבִיאור. תורה ב
(ב) לְפָנָיו מֹשֶׁה וּלְפָנָיו אֶלְעָזָר - מַגִּיד
- בְּמֵה שֶׁאֹמֵר "וּלְפָנָיו אֶלְעָזָר" וְלֹא
"וּלְפָנָיו אֶהְרֹן" (מהר"ק). וְגַם לֹא הָיָה
צָרִיךְ לוֹמַר "וּלְפָנָיו אֶלְעָזָר", שֶׁהָרִי
מֹשֶׁה הוּא הָעֵינֶקֶר (משכיל לדח).
שֶׁלֹּא עָמְדוּ לְפָנֵיהֶם אֶלָּא בְּשֵׁנַת
הָאֲרֻבָּעִים, אַחֲרֵי שְׁמַת אֶהְרֹן -
כְּלוּמַר, סְמוּךְ לְכַנִּיסְתָן לְאֶרֶץ, וְדָבָר זֶה
אֲנוּ לְמַדִּים מִמֶּה שֶׁנּוֹכַר אֶלְעָזָר וְלֹא
אֶהְרֹן.
"לְפָנָיו מֹשֶׁה", וְאַחֲרֵיכֶן "לְפָנָיו
אֶלְעָזָר", אֶפְשָׁר אִם מֹשֶׁה לֹא יָדַע,
אֶלְעָזָר יוֹדֵעַ? אֶלָּא סָרַס הַמִּקְרָא
וְדָרְשָׁהוּ - כִּי אֵלּוּ אֹמְרִי: "וַתַּעֲמִדְנָה לְפָנָיו
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְגו'", וְאַחֲרֵיכֶן "לְפָנָיו
מֹשֶׁה" (רא"ם). וּמֵה שֶׁלֹּא כָּתוּב כֵּן הָיוּ
לְפִי שֶׁאֵינוּ רוֹצֵה לְהַקְדִּים בְּפִסְטוֹק
תְּלִמִיד לְרַב, אֶלָּא רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן

צַדִּיקִים - בְּיוֹסֵף. וְאֵף שֶׁצִּלְפָּחַד מֵת
בְּחֲטָאוֹ, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁבָּא הַכְּתוּב לְהַעֲדִיד
שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ אֶלָּא חֲטָא זֶה בְּלִבָּךְ,
וְהָיָה מֵיִתְתּוֹ כְּפָרְתּוֹ, וְנִמְנָה בְּחִבּוּרַת
צַדִּיקִים (שפ"ח).
שֶׁכָּל מִי שֶׁמְעַשֵּׂיו וּמְעַשֵּׂה אַבֹּתָיו
סְתוּמִים - אָבָל לֹא לְמִי שֶׁמְעַשֵּׂיו
גְּלוּיִים וּמְפוֹרְשִׁים, כְּמוֹ קֶרַח, שֶׁשָּׁם אֵין
הַיְחוּס לְשִׁבְחָה, וְנִכְדָּלְעִיל בְּרִש"י טז, א [א
(משכיל לדח).
וּפְרַט לָךְ הַכְּתוּב בְּאָחַד מֵהֶם לִיחְסוֹ
לְשִׁבְחָה, הֲרִי זֶה צַדִּיק בֶּן צַדִּיק -
וְטַעַם זֶה בְּלִבָּךְ אֵין בּוֹ כְּדִי לְיִשְׁב
הַשְּׂאֵלָה לְמָה נֶאֱמַר "לְמִשְׁפַּחוֹת מְנַשֶּׁה
בֶּן יוֹסֵף", אֶלָּא רַק לְמָה בְּכָלֵל הוּזְכַר
"בֶּן יוֹסֵף", וְכִדְלְעִיל.
וְאִם יִחְסוֹ לְגַנְאִי, כְּגוֹן "בָּא יִשְׁמַעֲלֵךְ
- הוּא שֶׁהֲרַג אֶת גְּדֻלְיָהוּ בֶּן אַחִיקֵם
הַצַּדִּיק (רש"י מגילה טו, א).
בֶּן נְתַנְיָה בֶּן אֱלִישָׁמַע" - מְלָכִים ב
כּה, כּה. וְרַמְיָה מֵא, א.
כְּדוּעַ שֶׁכָּל הַנּוֹכְרִים עִמּוֹ רְשָׁעִים
הָיוּ. מִחֻלָּה נֶעְשֶׂה וְגו' - וּלְהִלָּן הוּא
אוֹמֵר - לְקָמָן לוֹ, יֵא.
"וַתְּהַיִּינָה מִחֻלָּה תִּרְצָה" - וְשֵׁם נּוֹכְרוֹ

(ד) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנְהַלְנֵנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִינוּ:

ד לָמָּה יִתְמַנַּע שְׁמָא דְאַבוּנָא מִגּוֹ זְרַעֵיהִי אַרְי לִית לֵיה בְּר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אַבוּנָא :

ש"י לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוּ. אָנוּ בְּמָקוֹם בֶּן עוֹמְדוֹת, וְאִם אֵין הַנְּקֻבוֹת חֲשׂוֹבוֹת זְרַע, תִּתְיַבֵּם אִמְנוּ לְיָבֵם (ב"ב ק"ט). **כִּי אֵין לוֹ בֶּן. הָא אִם הִיָּה לוֹ בֶּן, לֹא הָיוּ תוֹבְעוֹת פְּלוֹם; מַגִּיד, שְׁחֻכְמֵינִיּוֹת הָיוּ.**

אשל אברהם - הרב אלאשולי

אומר "כי אין לו בן", שאם היו לו "בנים" היו נוטלים כל אחד חלקו, ועכשיו ש"אין לו בן", הן כולן עומדות במקום אותו ה"בן". ובטעם הדבר שתבעו רק חלק של בן אחד, מבאר שם, משום שאם היה לו בן, הן לא היו יורשות פלום, ואם בן כל תביעת ירושתן היא בגלל הן האחד שאין לו.

ואם אין הנקבות חשובות זרע - תתיבם אמנו לבנם - וכיון שאנו פטורות את אמנו מיבום, כי אנו נקראות זרע, כך אנו צריכות לקרא זרע לענין נחלה. וכתב ה"משפיל לְדוֹד", שזהו מה שאמרו "למה יגרע שם אבינו", כלשון שנאמר בַּיָּבָם וּבְיָרִים כה. ט: **"ולא ימחה שמו מישראל"**. וזה גור אריה" הוסיף, שלכן אמרו בלשון שאלה "למה יגרע", משום שהוכיחו שאין לו לגרע.

כי אין לו בן - הא אם היה לו בן, לא היו תובעות פלום, מגיד שחכמניות היו - ולכאורה קשה, מה חכמה היא זו לא לתבוע נחלה בשיש בן, הרי כלם שמעו ממשוה שרק בנים יורשים נחלה? אלא פונת רש"י לומר, שאם היה לו בן והבן הזה מת אחר כך, לא היו תובעות פלום, כיון שהן כבר לא יכלו לטעון שהאמא תתיבם, משום שהאבא הניח בן בשעת מיתתו, וממילא נפטרה אשתו מיבום, ואם בן שוב לא ניתן להוכיח שהבנות חשובות זרע, והלימוד הוא מיתור הלשון "כי אין לו בן", שהרי כבר אמר "ובנים לא היו לו" (משכיל לדח). ולפי זה מובן גם דיוק לשון רש"י "לא היו תובעות פלום", שלא היו תובעות לא נחלה ולא יבום. וב"תורת מנחם" כתב לבאר, שפונת רש"י לומר ש"אם היה לו בן" סתם, כלומר אפילו פחות מכן עשרים, שאז הדין הוא שאינו יורש את זכותו של אביו ליטול חלק בארץ

צ'לפחד (שבת טו). וזה מתאים גם עם לשון הכתוב כאן "בחסאו מת", וכפירוש רש"י לעיל. **ורבי שמעון אומר** - שבת שם. אך שם (וכן ברש"י שם צו, ריש עמוד א): רבי יהודה בן בתרא. וכן הוא בספרי" שלח פסקא קיג. **מן המעפילים היה** - ונעפילו לעלות אל ראש ההר" (לעיל יד, מד), שלא הרשיע כל-כף בחלול שבת (רש"י שבת טו). וכתב ב"משפיל לְדוֹד", שאפשר שלומד בן ממה שנאמר שם (לעיל יד, ט) **"כי חטאנו"**, כלשון האמור כאן **"כי בחטאו מת"**. ופירושו: בשביל מה שעלה אל ראש ההר לתקן חטאו - מת. וה"באר בשדה" כתב, שגם כאן הלימוד הוא ממה שכתוב "במדבר", שפירושו: בשביל המדבר, שלא רצה לילך דרך המדבר כפי שצוה ה' למשה ("פנו וסעו לכם המדבר דרך ים סוף" - לעיל יד, כה). אלא רצה לעלות לארץ ישראל מיד. תורה ד

(ד) **למה יגרע שם אבינו - אנו במקום בן עומדות** - מבאר בזה שזהו פונתן במה שאמרו "כי אין לו בן", שהן עומדות במקום הבן, כי אם לא בן לא טענו פלום במה שאמרו "כי אין לו בן", אדרבה בגלל שאין לו בן לא היתה מגיעה לו נחלה. ובדפוס ראשון הגירסא: "אם יתנו לנו ירשתנו - אנו במקום בן עומדות". ובכתב-יד ישן הגירסא: "אם במקום בן אנו עומדות - יתנו לנו את ירשתנו". וכתב ב"תורת מנחם", שמלשון רש"י שדיק לכתוב "במקום בן" ולא "במקום בנים", משמע, שבנות צ'לפחד לא תבעו שינתן לכל אחת מהן כמו חלק הבנים, שכל בן נטל חלק נפרד בארץ, כדלעיל ברש"י כו, נה, אלא שכולן יחד תקבלנה כמו בן אחד. ומבאר שם שרש"י לומד בן משינוי לשון הכתוב, שתחלה נאמר "ובנים לא היו", וכאן

קרח". ואפשר גם לומר שזה מוסב על שניהם, הן על המתלוננים של המרגלים, שגם בהם נאמר לעיל שם פסוק זה: "הנועדים עלי", והן על עדת קרח. ולפי זה גם "הנועדים על ה" מוסב הן על "בתוך העדה" שלפניו והן על "בעדת קרח" שלאחריו. אך ב"תורת מנחם" כתב ש"בתוך העדה הנועדים על ה" הוא ענין אחד, וכלו מדבר בחטא המתלוננים, ו"בעדת קרח" הוא ענין נפרד, שכן התיבות "והוא לא היה" מוסבות גם על "בעדת קרח".

אלא "בחסאו" לבדו "מת" - נראה שזהו פדעת רבי עקיבא ש"מקושש עצים היה", ו"בחסאו לבדו מת". דהיינו שגם בחטא וגם במיתה היה לבדו. וזהו פירוש "בחסאו מת", שהיה מושלל לגמרי מלהחטיא אחרים (ראה תורת מנחם).

ולא החטיא את אחרים עמו - נראה שזהו פדעת רבי שמעון ש"ימן המעפילים היה", שאמנם לא היה זה "חטאו" לבדו, וגם לא "מת" לבדו, שהרי חטאו ומתו עמו שאר המעפילים. אבל "לא החטיא אחרים עמו". וזהו פירוש "בחסאו מת". שאם היה מחטיא אחרים עמו, היה מאבד את חלקו בארץ, כמו שמצינו במרגלים, שיהושע וכלב נטלו חלקם של מרגלים בארץ" (כמובא ברש"י לעיל יד, לד). וה"באר בשדה" כתב, שאם היה מחטיא את אחרים היו גם ילדיו נענשים ולא היו נוטלים חלק אביהם בארץ.

רבי עקיבא אומר - שבת צו, ב. **מקושש עצים היה** - שהוא לומד גזירה שוה מתיבת "במדבר", שנאמר כאן "אבינו מת במדבר", ונאמר במקושש (לעיל טו, לב) "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת", מה כאן צ'לפחד, אף שם

(ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפַּטְן לִפְנֵי יְהוָה: פ' ה' וַיִּקְרַב מֹשֶׁה ית דִּינְהוּן קְדָם יי:

כ"א וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפַּטְן • (סנהדרין ח) נְתַעְלָמָה הִלְכָה מִמֶּנּוּ, וְכֵאן נִפְרַע עַל שְׁנֵטֵל 'עֲטָרָה', לומר (דברים א): "וְהִדְבַּר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרֹבוּן אֵלַי" (סנהדרין שם). דְּבַר אַחַר: רְאוּיָה הֵיטָה פְרָשָׁה זוֹ לְהַכְתֵּב עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, אֲלֵא שְׁזָכוּ בְנוֹת צִלְפַּחַד וְנִכְתְּבָה עַל־יְדֵין.

♦ יום רביעי כ"א תמוז ♦

(1) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימָר:

(2) בְּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אַחֲזַת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:

כ"א בְּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ • כְּתַרְגוּמוֹ: "אֲאוֹת". כִּן כְּתוּבָה פְרָשָׁה זוֹ לִפְנֵי בְמָרוֹם; מַגִּיד, שְׂרָאָתָה עֵינֵן מַה שְׁלֵא רָאָתָה עֵינֵינוּ שֶׁל מֹשֶׁה. בְּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ • יִפָּה תִבְעוּ; אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁהִקְדוּשׁ־בְרוּךְ־הוּא

אשל אברהם - הרב אלאשולי

מִמֶּנּוּ (וּבָזָה אֵין מַחְלֻקַת בֵּין שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים), וְלָכֵן דִּיק לְכַתּוּב "לְהַכְתֵּב" וְ"נִכְתְּבָה", שְׂרַק כְּתִיבַת הַפְרָשָׁה בַּתּוֹרָה הֵיטָה בְּזִכְרוֹתָן שֶׁל בְּנוֹת צִלְפַּחַד, וּלְפִירוּשׁ זֶה מִשּׁוּם כִּן גּוֹפֵא נְתַעְלָמָה מִמֹּשֶׁה הִלְכָה זוֹ, כְּדִי שִׁתְּכַתֵּב עַל־יְדֵין. תוֹרָה ו (1) בְּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ - כְּתַרְגוּמוֹ: "אֲאוֹת" - יִפָּה. וְרָאָה רִשׁ"י בְּרֵאשִׁית מֵב, יֵא שְׁמִפְרָשׁ "בֵּן" גַּם מִלְשׁוֹן אֶמֶת. וְכֵן פִּירֵשׁ רִשׁ"י בְּמִשְׁלֵי יֵא, יט. וּבִיְרֵמְיָה ח, ו מִפְרָשׁוֹ: בְּדִין. כִּן - לְכַאֲרָה זֶהוּ פִירוּשׁ נּוֹסֵף בְּתִיבַת "בֵּן".

כְּתוּבָה פְרָשָׁה זוֹ לִפְנֵי בְמָרוֹם - מִפְרָשׁ בָּזָה אֶת דְּבָרֵי אוּנְקְלוֹס בְּטַעַם שְׁדַבְרוּ יִפָּה וְנִכּוֹן, בֵּינּוּן שְׂכָף כְּתוּבָה הַפְרָשָׁה לִפְנֵי הַקְדוּשׁ־בְרוּךְ־הוּא (רֵאשׁ"י). מַגִּיד - בְּמָה שֶׁהַקְדִּים הַכְּתוּב לֹאמֵר "בֵּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דּוּבְרוֹת", וְלֵא כְּתַב יִשִּׁירוֹת "נָתַן תִּתֵּן לָהֶם וּגו'" (בֵּאֵר בַּשְּׁדָה). שְׂרָאָתָה עֵינֵן - שְׂרָאוּ בְּהַכְמַתָּן שִׁטְעַנְתֶּן צוּדְקָתָה, וְשִׁכְּן נִכּוֹן עַל־פִּי תוֹרָה. מַה שְׁלֵא רָאָתָה עֵינֵינוּ שֶׁל מֹשֶׁה - שְׁמִשּׁוּם כִּן הוֹצִירָךְ מֹשֶׁה לְהַבִּיא אֶת מִשְׁפַּטְן לִפְנֵי ה'. וְאֵף שְׁנִתְבָּאֵר לְעֵיל שְׁמִשּׁוּם נַעֲנֵשׁ בְּשִׁכְחַת הַהִלְכָה, אֵף עַדִּין הֵיָה לוֹ לְהַגִּיעַ לְמַסְקָנָה זוֹ בְּעַצְמוֹ

וְכֵאן נִפְרַע עַל שְׁנֵטֵל 'עֲטָרָה' לֹאמֵר - דְּבָרִים א, יז. "וְהִדְבַּר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרֹבוּן אֵלַי" - עַל דְּבַר זֶה נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ מִשְׁפַּט בְּנוֹת צִלְפַּחַד (רִשׁ"י שם). רָאָה גַּם רִשׁ"י סְנֵהֲדָרִין ח, א: "שְׁנֵטֵל שְׂרָרָה לְעַצְמוֹ, לֹאמֵר: תִּקְרִיבוּן אֵלַי, שְׁהֵיָה לוֹ לֹאמֵר: תִּקְרִיבוּן לִפְנֵי הַשְּׂכִינָה". וְיֵשׁ לֹאמֵר, שְׁלָכֵן נֶאֱמַר כֵּאן הַלְשׁוֹן "וַיִּקְרַב מֹשֶׁה", שְׁזָהוּ בְּגַלְל מַה שֶׁאֵמַר "תִּקְרִיבוּן אֵלַי".

דְּבַר אַחַר: רְאוּיָה הֵיטָה פְרָשָׁה זוֹ לְהַכְתֵּב עַל־יְדֵי מֹשֶׁה - בְּשָׂאֵר כָּל הַתּוֹרָה. אֲלֵא שְׁזָכוּ בְנוֹת צִלְפַּחַד - מִשּׁוּם שִׁחַבְבוּ אֶת הָאֶרֶץ. וְנִכְתְּבָה עַל־יְדֵין - רָאָה גַּם רִשׁ"י לְעֵיל ט, ז גְּבִי פִסַח שְׁנֵי: "וּרְאוּיָה הֵיטָה פְרָשָׁה זוֹ לְהַאֲמֵר עַל־יְדֵי מֹשֶׁה בְּשָׂאֵר כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, אֲלֵא שְׁזָכוּ אֵלֹו שִׁתְּאֲמַר עַל־יְדֵיָהוּן, שְׁמַגְלִילִין זְכוּת עַל־יְדֵי וְכֵא"י. וְלִהְעִיר שְׂכָאן דִּיק רִשׁ"י "לְהַכְתֵּב .. וְנִכְתְּבָה", שְׁלֵא כְמוֹ בְּפִסַח שְׁנֵי "לְהַאֲמֵר .. שִׁתְּאֲמַר". וְיֵשׁ לֹאמֵר, מִשּׁוּם שִׁבְפִסַח שְׁנֵי אֶבֶן הַפְרָשָׁה "נֶאֱמַרְהָ" לְמֹשֶׁה בְּזִכְרוֹת אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁאֲמָרוּ "לְמָה נִגְרַע", אֶבֶל כֵּאן הָרִי נִתְבָּאֵר לְעֵיל שֶׁפְרָשָׁה זוֹ כְּבָר נֶאֱמַרְהָ לְמֹשֶׁה אֲלֵא שְׂרַק נְתַעְלָמָה

(רֵאָה רִשׁ"י לְעֵיל כו, נג) - "לֵא הֵיָה תוֹבְעוֹת כְּלוּם", וְהִדְיֹוק הוּא בְּתִיבַת "כְּלוּם", שְׁלֵא רַק אֶת זְכוּת אֲבִיהֶן בְּנִכְסֵי חֶפֶר אֲבִיו לֵא הֵיָה תוֹבְעוֹת, בֵּינּוּן שְׁזָכוּת זוֹ יוֹרֵשׁ גַּם בֵּן שְׁהוּא פְחוֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים (בְּדִלְעִיל בְּרִשׁ"י שם), אֲלֵא שְׁלֵא הֵיָה תוֹבְעוֹת גַּם אֶת זְכוּת אֲבִיהֶן גּוֹפֵא, כִּי הֵן הֵיָה חִקְמִנְיֹוֹת, וְיִדְעוּ שְׂכָל הַדִּין שֶׁל "וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ" הוּא דוֹקָא בְּ"אִישׁ כִּי יָמוֹת וּבֵן אֵין לוֹ" כְּלָל. תוֹרָה ה

(ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפַּטְן - נְתַעְלָמָה הִלְכָה מִמֶּנּוּ - מַה שְׁלֵא פִירֵשׁ כֵּאן שְׁעִדִין לֵא שְׁמַע אֶת הַהִלְכָה מִפִּי הַקְדוּשׁ־בְרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ גְּבִי מְגִדָּף (וִיקְרָא כו, ט), וּבְפִסַח שְׁנֵי וְלֵעִיל ט, ז, וּבְמִקוּשׁוֹשׁ (לְעֵיל טו, לב), מִשּׁוּם שְׂכָאן נֶאֱמַר "מִשְׁפַּטְן", כְּלוּמֵר פִּסַק דִּינֵן, דִּהְיִנוּ שְׁמִדוּבֵר בְּדָבַר שְׂכָבֵר נִפְסַק עֲלֵיו הַדִּין, וּמִשְׁפַטוֹ הֵיָה בְרוּר לְמֹשֶׁה, וּבְכָל זֹאת הוֹצִירָךְ לְהַקְרִיב מִשְׁפַט זֶה לִפְנֵי ה', אֵין זֶה אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁנַתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּיּוּק לְשׁוֹן רִשׁ"י בְּדְבָרִים א, יז: "נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ מִשְׁפַט בְּנוֹת צִלְפַּחַד" (הֲרֵב). אֶבֶל רָאָה רִשׁ"י סְנֵהֲדָרִין ח, א: "שְׁלֵא זְכָה, שְׁלֵא נֶאֱמַרְהָ לוֹ פְרָשַׁת נַחֲלוֹת, עַד שְׂבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵינוּ וְלֵא יָדַע מַה לְהַשִּׁיב".

מוֹדָה לְדַבְרֵי. **נְתַן תַּתָּן •** (כ"ב ק"ח) שְׁנֵי חֲלָקִים: חֶלֶק אַבְיָהוֹן שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְחֶלֶקוֹ עִם אַחֲיוֹ בְּנֹכְסֵי חֶפְרָה. **וְהַעֲבַרְתָּ •** לְשׁוֹן הַעֲבָרָה (ס"א עֲבָרָה) (כ"ב קטו) הוּא בְּמִי שֶׁאֵינּוּ מַנִּיחַ בֶּן לְיֹרְשׁוֹ. דָּבָר אַחֵר: עַל שֵׁם שֶׁהִבַּת מַעֲבַרְתֵּי נַחֲלָה מִשְׁבֵּט לְשֵׁבֶט, שֶׁבְנָה וּבַעֲלָה יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ; שֶׁלֹּא (כ"ב קכ) תִּסַּב נַחֲלָה, לֹא נִצְטוּהָ אֶלֶּא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּלִבָּד. וְכֵן "וְהַעֲבַרְתָּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ", בְּכֻלָּן הוּא אוֹמֵר "וַיִּנְתַּתֶּם", וּכְבַת הוּא אוֹמֵר: "וְהַעֲבַרְתָּם."

(ח) **וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתָּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ:**

ח וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְלַל לְמִימְרֵי גֹבֵר אֲרִי מוֹת וְכֵר לִית לָהּ וְתַעֲבְרוּן יַת אַחְסֹנְתָהּ לְבִרְתָּהּ:

(ט) **וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וַיִּנְתַּתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:**

ט וְאִם לִית לָהּ בְּרִתָּא וְתַתְּנוּן יַת אַחְסֹנְתָהּ לְאֶחָוֵיהּ:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

עַל שֵׁם שֶׁהִבַּת מַעֲבַרְתֵּי נַחֲלָה מִשְׁבֵּט לְשֵׁבֶט, שֶׁבְנָה וּבַעֲלָה יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ - לְכֵן נֶאֱמַר "וְהַעֲבַרְתָּ".
שֶׁלֹּא תִסַּב נַחֲלָה - לְקַמֵּן לוֹ, ט. שְׂאִין רְשׁוּת לְבַת הַיּוֹרֶשֶׁת נַחֲלָה לְהַנְשֵׂא לְשֵׁבֶט אַחֵר, כִּדִּי שֶׁלֹּא תִסַּב נַחֲלָה מִמִּטָּה אֶחָד לְמִטָּה אַחֵר. **לֹא נִצְטוּהָ אֶלֶּא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּלִבָּד** - אֲבָל בְּשָׂר הַדּוֹרוֹת וְיִכּוֹלָה לְהַנְשֵׂא לְאִיזָה שֵׁבֶט שֶׁתִּרְצֶה. וְעַל שָׂר הַדּוֹרוֹת אָמַר "עַל שֵׁם שֶׁהִבַּת מַעֲבַרְתֵּי נַחֲלָה מִשְׁבֵּט לְשֵׁבֶט". וְטַעַם הַאֲוִיָּה הַזֹּאת לְאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּלִבָּד, מִפְּנֵי שֶׁעֲדִין לֹא חֲלָקוּ אֶת הָאָרֶץ, וְאִם הִיְתָה נִשְׂאֵת הַבַּת הַיּוֹרֶשֶׁת נַחֲלָה לְשָׂר הַשֵּׁבֶטִים, הָיוּ הַתַּחֲוּמִים שֶׁל שֵׁבֶטִים קוֹדֵם חֲלוּקָתָם מִתְעַרְבִים זֶה בְּזֶה עַל־יְדֵי הַבְּנוֹת, אֲבָל לְשָׂר הַדּוֹרוֹת שֶׁכָּבַר לָקַח כָּל שֵׁבֶט הַתַּחֲוּם שֶׁלוֹ וְהַפִּיר כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ, לֹא הִקְפִידָה תּוֹרָה בְּזֶה, כִּמּוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמַבַּ"ן (רא"ם). **וְכֵן "וְהַעֲבַרְתָּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ"** - לְקַמֵּן פְּסוּק ח.

מִצַּד וְכוּתָם עֲצָמָם שֶׁהֵם מִבְּאֵי הָאָרֶץ (אֶלֶּא שֶׁבַּפּוֹעֵל הַחֶלֶק שֶׁנִּטְלוּ בְּאָרֶץ, אֵינּוּ מַדִּין וְרוֹשֵׁה שֶׁל חֶלֶק אַבְיָהוֹן, אֶלֶּא חֶלֶק שֶׁלָּהֶם בְּתוֹר בְּאֵי הָאָרֶץ). וְלָכֵן טַעַנּוּ בְּנוֹת צִלְפַּחַד, שֶׁגַּם לָהֶן מַגִּיעָה זְכוּת זוֹ מִצַּד הַיּוֹתֵן בְּנוֹתֵינוּ שֶׁל צִלְפַּחַד שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְלָכֵן מַגִּיעַ לָהֶן בְּתוֹר בְּאֵי הָאָרֶץ לְכָל הַפְּחוֹת חֶלֶק אֶחָד, כְּאֵלוֹ הָיָה לְצִלְפַּחַד בֶּן אֶחָד. **וְחֲלָקוֹ עִם אַחֲיוֹ בְּנֹכְסֵי חֶפְרָה** - בְּתוֹרַת חֻרָה, שֶׁאוֹתוֹן הַחֲלָקִים שֶׁנִּטְלוּ בְּנֵי חֶפְרָה שֶׁהָיוּ בְּאֵי הָאָרֶץ הַחֻזִירוּ בְּלֵן לְחֶפְרָה, שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְנִמְצָא כְּאֵלוֹ זְכָה חֶפְרָה בְּכָל הַחֲלָקִים הָהֵם, וְחֻזְרוּ וַיִּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ כָּל בְּנָיו, כְּפִי הַמְּבֹאֵר בְּרִש"י לְעִיל כו, נה (רא"ם). וּמִמָּה שֶׁכָּתַב רִש"י כָּאן "יְפָה תִּבְעֵנו", מוֹכֵן שׁוֹז הִיְתָה גַם תִּבְעֵת בְּנוֹת צִלְפַּחַד, וְכִמְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַפְּתוּב: "לְמָה יִגְרַע שֵׁם אַבְיָנוּ" - "חֶלֶק אַבְיָהוֹן", "תְּנָה לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אַבְיָנוּ" - "חֶלֶקוֹ עִם אַחֲיוֹ בְּנֹכְסֵי חֶפְרָה" (הרב).

וְהַעֲבַרְתָּ • לְשׁוֹן עֲבָרָה הוּא - בַּעַס, וְזַעַם. **בְּמִי שֶׁאֵינּוּ מַנִּיחַ בֶּן לְיֹרְשׁוֹ** - אֶלֶּא בֵּת. כְּלוֹמַר, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִתְמַלֵּא עֲבָרָה וְכַעַס עַל מִי שֶׁאֵינּוּ מַנִּיחַ בֶּן שִׁירֵשׁ אוֹתוֹ. אִי נִמְי: עֲבָרָה הָיָה לוֹ לְקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְלִפְיָךְ לֹא זְכָה שֶׁיִּנְיַח בֶּן לְיֹרְשׁוֹ (רא"ם). וְלָכֵן נֶקַט "וְהַעֲבַרְתָּ" וְלֹא "וַיִּנְתַּתֶּם". **דָּבָר אַחֵר** - לְמָה נֶקַט "וְהַעֲבַרְתָּ".

בְּכַח חֲקֻמָּתוֹ וּבִינְתוֹ. **כֵּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ - יְפָה תִבְעוּ** - מִפְּרֵשׁ דּוּבְרוֹת מִלְשׁוֹן תִּבְעֵהָ (שֶׁהָיָה תִבְעוּ וְלֹא סַתֵּם דְּבָרוֹ). וּבְלִשׁוֹן עֲבָרָה (אִף שֶׁנֶּאֱמַר בְּלִשׁוֹן הוֹדָה), שֶׁהָיָה כְּבָר תִּבְעוּ. **אֲשֶׁרִי אֲדָם שֶׁהִקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוֹדָה לְדַבְרֵינוּ** - וְלָכֵן נֶאֱמַר "דּוּבְרוֹת" וְלֹא "שׁוֹאֲלוֹת", שֶׁהִקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוֹדָה שֶׁדַּבְרֵיהֶן צוֹדֵקִין (מִשְׁכִּיל לַדָּו). **נְתַן תַּתָּן - שְׁנֵי חֲלָקִים, חֶלֶק אַבְיָהוֹן שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם** - וְאִף שֶׁדַּעַת רִש"י לְעִיל (כ, נה) שֶׁלְּבְּאֵי הָאָרֶץ נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ, וְאִם כֵּן אֶפִּילוֹ אִם לְצִלְפַּחַד הָיָה בֶּן (בֶּן עֲשָׂרִים), לֹא הָיָה נוֹטֵל חֶלֶקוֹ שֶׁל צִלְפַּחַד, אֶלֶּא אֶת חֶלֶקוֹ שֶׁלוֹ מִצַּד זֶה שֶׁהוּא מִבְּאֵי הָאָרֶץ, וְאִם כֵּן מָה הִיא טַעֲנָתָן שֶׁיִּנְתַּן לָהֶן חֶלֶקוֹ שֶׁל צִלְפַּחַד שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם? כְּתַב הַגּוֹר אֲרִיזָה, שֶׁרִש"י סוֹבֵר שֶׁגַּם לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ, שֶׁמִּשׁוּם כֶּךָ נוֹטְלִים בְּאֵי הָאָרֶץ חֶלְקָם עַל־יְדֵי שַׁחֲזָה נַחֲלָתוֹ לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, כִּמּוֹ שֶׁכָּתַב רִש"י לְעִיל שֵׁם, וְלוֹלֵא זֹאת אֵין בְּאֵי הָאָרֶץ רְאוּיִם לִישׁוֹל נַחֲלָה. וּבִ"תוֹרַת מִנְחָם" כְּתַב, שֶׁגַּם לְדַעָה שֶׁלְּבְּאֵי הָאָרֶץ נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ, וְכוּת זוֹ בָּאָה לָהֶם מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם (שְׁמוֹת ה, ח) "וַיִּנְתַּתִּי אוֹתָהּ לָכֶם מוֹרְשָׁה", אֶלֶּא שֶׁלְּאַחַר חֻטָּא הַמִּרְגְּלִים נִטְלָה מִקָּהם הַזְכוּת וַיִּנְתַּנָּה לְבְנֵיהֶם (כְּדַבְרֵי הַכְּתוּב לְעִיל יד, לא), וְאִם כֵּן גַּם לְאַחַר שֶׁנִּתְּנָה זְכוּת זוֹ לְבְנֵיהֶם, הָרִי זֶהוּ מִצַּד שֶׁהֵם בְּנֵיהֶם שֶׁל יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְלֹא

(י) וְאִם-אִין לֹא אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת-נַחֲלָתוֹ לְאָחֵי אָבִיו:

(יא) וְאִם-אִין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת-נַחֲלָתוֹ

לְשָׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרֶשׁ אֹתָהּ וְהִיְתָה

לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפַּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אֶת-מֹשֶׁה: פ

כ"א - לשארו הקרב אליו ממשפחתו • (ספרי, ב"ב ט) ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב.

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל-הַר הָעֵבְרִים

זֶה וּרְאֵה אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

י ואם לית לה אחין ותתנון ית אחסנתה לְאָחֵי אָבִיהִי:

יא ואם לית אחין לְאָבִיהִי ותתנון ית אחסנתה לְקָרִיבָה דְקָרִיב לֵה מִזְרַעִיתָה וְנִרְתַּ יְתָה וְתַהִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִזְרַת דִּין כַּמָּא דִּי פְקִיד יי ית מִשָּׁה:

יב ואמר יי למשה סק לטורא דעבראי דדין וחיזי ית ארעא די יהבית לבני ישראל:

כ"א - עלה אל-הר העברים • (במדבר רבה) למה נסמכה לכאן? כיון שאמר הקדוש-ברוך-הוא: "נתן תתן להם", אמר: אותי צוה המקום להנחיל, שמא התרה הגזרה ואכנס לארץ? אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: גזרתי במקומה עומדת (ספרי). דבר אחר: כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן, שמח ואמר: כמדומה לי שהתיר לי נדרי. משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו. וכנס לשער - והוא אחריו, לחצר

אשל אברהם - הרב אלעזר

סיחון ועוג, ואחר-כך הביא את סיפור המגפה שהיה כתוצאה מעצת בלעם, ובעקבות כך בא הצווי לצרור את המדינים, ובעקבות כך בא הצווי למנות את ישראל לאחרי המגפה לדעת מנין הנותרים, כמו שקתב רש"י לעיל כו, א. ולאחר מכן בא הצווי לחלק את הארץ לנחלה לאותם אלו הנמנים דוקא (כלומר לבאי הארץ מן עשרים שנה ומעלה), כמו שקתוב "לאלה תחלק הארץ", ואחר-כך מנה את בני לוי, שלקחם לא נתנה נחלה בארץ, ואחר-כך כתב שבכל המנין הזה לא היה איש מהמנין הקודם כי כלם מתו מחטא העגל, אבל נשים פן היו, כיון שהם חבבו את הארץ, ובעקבות כך סמך לזה את סיפור בנות צלפחד, כמפורש ברש"י לעיל כו, סד. ולאחר כל זה חזר כאן לענין הראשון, שהוא כבוש סיחון ועוג, שבעקבות כך בא הצווי למשה "עלה אל הר העברים".

משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטין - ארמון (ראה רש"י מ"ב טו, כה).

שלו, נכנס לשער והוא אחריו - בנמשל הוא ארץ סיחון (משכיל לדוד), שהיא השער לארץ ישראל. לחצר והוא אחריו - בנמשל הוא

לעיל סוף פרשת חקת, שהם היו נחלת בני גד ובני ראובן, כדלקמן סוף פרשת מטות. ומה שמדגיש רש"י כאן "נחלת בני גד ובני ראובן", זהו לומר מדוע חשב משה שהותר לו הנדר לאחר כבוש סיחון ועוג, כיון שעדין לא למדנו שארץ סיחון ועוג היתה נחלת בני גד ובני ראובן. ולא משום שרוצה לדיק בזה שהמדובר כאן לאחר שכבר חלק את ארץ סיחון ועוג לשבט גד וראובן, שהרי: א) עדין לא ספר על דבר זה, ב) לפירוש זה (בנגוד לפירוש הראשון) לא בגלל חלוקת הנחלה על ידי משה, חשב שמא הותר הנדר, אלא בגלל בנייתו אליה. ג) לקמן בדברים ג, טו כותב רש"י: "לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמייתי שמא הותר הנדר", ושם אכן לא הוצרך לכתוב "נחלת בני גד ובני ראובן", כיון ששם כבר ידוע שזהו נחלתם.

שמח ואמר: כמדומה שהתיר לי נדרי - הכונה לשבועה, כדלעיל ברש"י כ, יב. ולפירוש זה מה שנאמר כאן "עלה אל הר העברים", אינו בעקבות פרשת בנות צלפחד, אלא הוא שיך לסוף פרשת חקת מיד לאחר כבוש סיחון ועוג, והטעם שנכתב רק כאן, זהו מפני שבאמצע הפסוק בסיפור פרשת בלק ובלעם שהיה כתוצאה מכבוש ממלכת

(יא) לשארו הקרב אליו ממשפחתו - ואין משפחה קרויה אלא מצד האב - כמו שנאמר (לעיל א, ה) "למשפחותם לבית אבותם" (ב"ב ק, ה). וראה גם רש"י ובמות נד, ב: "משפחת אב קרויה משפחה, דכתיב (לעיל א, יח) ויתילדו על משפחותם לבית אבותם". וכתב ה"משכיל לדוד" שמשום כך הוסיף הכתוב "ממשפחתו" לאחר שכבר אמר "לשארו הקרוב", כדי לומר שהכונה למשפחת האב. תורה יב (יב) עלה אל הר העברים - למה נסמכה לכאן - שמקומה בפרשת ואת הברכה (גיא). וכפי שאכן נאמר לו שם (דברים לב, מט) ציווי זה פעם נוספת, ואם פן מה ענין צווי זה כאן? (משכיל לדוד).

כיון שאמר הקדוש-ברוך-הוא לעיל פסוק ז.

"נתן תתן להם", אמר: אותי צוה המקום להנחיל, שמא התרה הגזרה ואכנס לארץ, אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: גזרתי במקומה עומדת - ונתן תתן להם" פירושו שהצווי תלוי בו, והואיל ויעשו על-פי צויו נקרא כאילו הוא הנותן (משכיל לדוד).

דבר אחר: כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן - כלומר, לאחר כבוש ממלכת סיחון ועוג, כמסופר

- והוא אחריו, לְטָרְקֵלִין - והוא אחריו. פִּינּוּן שְׂבָא לְכַנּוּס לְקִיטוּן, אָמַר לוֹ: בְּנִי, מִכָּאן וְאֵילָף אֶתְּהָ אָסוּר לְכַנּוּס.

(ג) וְרֵאִיתָהּ אֶתְּהָ וְנִאֲסַפְתָּ אֶלְעֵמִיד גַּם־אֶתְּהָ כַּאֲשֶׁר נִאֲסַף אֶהְרֹן אַחִיד:

כ"א - כַּאֲשֶׁר נִאֲסַף אֶהְרֹן אַחִיד • מִכָּאן, שְׁנֵתְאָהָ מִשֶּׁה לְמִיתָתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן. דְּבַר אַחֵר: אֵין אֶתְּהָ טוֹב מִמֶּנּוּ. (דברים לב): "עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדְשִׁתֶּם". הָא אִם קִדְשִׁתֶּם אוֹתִי, עֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנְכֶם לְהַפְטֹר. בְּכָל מְקוֹם שֶׁכְּתוּב מִיתָתֶם, כְּתוּב סְרַחוּנֶם, לְפִי שְׁנַגְזָה גְזָה עַל דוֹר הַמְדַבֵּר לְמוֹת בְּעֶזְרֵן שְׁלֹא הֶאֱמִינוּ, לְכַךְ בְּקִשׁ מִשֶּׁה שִׁיכְתָב סְרַחוּנוֹ, שְׁלֹא יֵאמְרוּ: אֵף הוּא מִן הַמְמַרִּים הָיָה (יזמא פ). מִשָּׁל לְשִׁתֵּי נָשִׁים שְׁלוֹקוֹת בְּבֵית־דִּין: אַחַת קִלְקְלָה וְאַחַת אָכְלָה פְּגִי שְׁבִיעִית וְכו', אֵף פֶּאן, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִזְכִּיר מִיתָתוֹ, הִזְכִּיר סְרַחוּנֶם, לְהוֹדִיעַ שְׁלֹא הִיָּתָה בְּהֶם אֵלָא זֹו בְּלִבְד.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

בְּקִשׁ בֶּן עַל עֲצָמוֹ, אָבֵל בְּפוֹעֵל נִזְכָּר בֶּן גַּם בְּמִיתָתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן, בְּדִלְעִיל כ, כד]. וְכַתּוּב ה' בְּאֵר בְּשִׂדָּה" שֶׁאֵין פּוֹנֵת רִשִׁי לֹאמַר שְׂבָנִי יִשְׂרָאֵל הָיוּ חוֹשְׁדִים בְּמִשֶּׁה שֶׁאֵף הוּא הָיָה בְּגִיזַת דוֹר הַמְדַבֵּר בְּגִלְל חֲטָא הַמְרַגְלִים, שֶׁהָרִי מִשֶּׁה וְאֶהְרֹן הָיוּ מַעַל גִּיל שָׁשִׁים, וְהֵם גַּם הָיוּ לְוִיִּם, שֶׁעֲלִיהֶם לֹא נִגְזְרָה הַגְזָרָה, אֵלָא פּוֹנֵתוֹ לֹאמַר שֶׁבְּחֲטָא הַכָּאֵת הַסְּלַע חֲטָאֵם שֶׁל מִשֶּׁה וְאֶהְרֹן לֹא הָיָה שְׁלֹא הֶאֱמִינוּ בִּיכוּלַת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא מִיַּם מִסְּלַע עַל־יְדֵי דְבוּר, כְּמוֹ דוֹר הַמְדַבֵּר שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ בִּיכוּלַת ה' לְהַכְנִיסֵם לְאֶרֶץ, שֶׁבְּיָדָי הֶאֱמִינוּ בְּדַבָּר, אֵלָא שִׁטְעוּ וְהָבּוּ בְּסַלַע, וְכָל חֲטָאִים הָיָה בְּכַךְ שֶׁלֹּא קִדְשׁוּ אֶת ה' בְּאוֹתוֹ מְעַמֵּד.

מִשָּׁל לְשִׁתֵּי נָשִׁים שְׁלוֹקוֹת בְּבֵית דִּין, אַחַת קִלְקְלָה - וְנִתְּתָה, וְהִתְרוּ בָּהּ לְמַלְקוֹת (רש"י יזמא פו, ב). וְנִרְאָה שֶׁבְּהוֹסְפָה זֹו מִכָּאן רִשִׁי שֶׁם הִטְעַם שֶׁהָיָה לוֹקָה, אֵף שֶׁאֲשַׁת אִישׁ שֹׁנְתָה חִיבָת מִיתַת בֵּית דִּין, אֵלָא שֶׁכָּאן הִתְרוּ בָּהּ רַק לְמַלְקוֹת, וְלָכֵן לוֹקָה (ספר הוֹרָחוֹן). וְאַחַת אָכְלָה פְּגִי - תֵּאֲנִים שֶׁלֹּא בְּשִׁלּוֹ כֵּל צְרָפָן (רש"י שם).

שְׁבִיעִית - וְרַחֲמָנָא אָמַר (ויקרא כה, ו): "וְהִיָּתָה שְׁבַת הָאֶרֶץ לְכֶם לְאֵכְלָה", לְאֵכְלָה וְלֹא לְהַפְסֵד (רש"י שם). כְּלוֹמַר, הָאוֹכֵל תֵּאֲנִים שֶׁלֹּא בְּשִׁלּוֹ כֵּל צְרָפָן בְּשַׁנַּת הַשְּׁמִטָּה, עוֹבֵר בְּזָה עַל אִיסוּר הַשְּׁחָתָה פִּירוֹת שְׁבִיעִית, מִיּוֹן שֶׁאֵין זֶה נִקְרָא אֵכִילָה. וְכַתּוּב ה' בְּאֵר בְּשִׂדָּה"

עַל אֲשֶׁר לֹא קִדְשִׁתֶּם - אֵף שֶׁבְּכַתּוּב שֶׁלְפָנָיו (פסוק יד) הִלְשׁוֹן הוּא "כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי .. לְהַקְדִּישֵׁנִי", מְבִיא רִשִׁי אֶת הַפְּסוּק הַמוּבָא בְּדָבָרִים לָב, נֹא, מִשׁוּם שֶׁמִּהֲלִשׁוֹן שֶׁם מוֹכַח בְּבִירוֹר יוֹתֵר שֶׁהַעוֹנֵשׁ הוּא "עַל אֲשֶׁר לֹא קִדְשִׁתֶּם אוֹתִי" בְּלִבְד, וּמִשֶּׁם אֶתְּהָ לְמוֹד גַּם עַל "לְהַקְדִּישֵׁנִי" כַּאן (גרא). הָא אִם "קִדְשִׁתֶּם אוֹתִי", עֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנְכֶם לְהַפְטֹר - וְרָאָה רִשִׁי דְבָרִים לָא, ב. כְּכָל מְקוֹם שֶׁכְּתוּב מִיתָתֶם, כְּתוּב סְרַחוּנֶם - לְעִיל כ, יב, כד. דְּבָרִים לָב, נֹא. וְכֵן כַּאן בְּאֵמְרוֹ: "כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי וְגו'".

לְפִי שְׁנַגְזָה גְזָה עַל דוֹר הַמְדַבֵּר לְמוֹת בְּמַדְבַּר בְּעֶזְרֵן שְׁלֹא הֶאֱמִינוּ - בִּיכוּלַת ה' לְהִבְיֵאֵם לְאֶרֶץ. רֵאָה דְבָרִים ט, כג: "וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ". לְכַךְ בְּקִשׁ מִשֶּׁה שִׁיכְתָב סְרַחוּנוֹ, שְׁלֹא יֵאמְרוּ: אֵף הוּא מִן הַמְמַרִּים הָיָה - וְרָאָה גַם רִשִׁי לְעִיל כ, יב: "גְּלָה הַכְּתוּב שֶׁאֵלּוּלִי חֲטָא זֶה בְּלִבְד הָיוּ נִכְנְסִין לְאֶרֶץ, כְּדִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ עֲלֵיהֶם בְּעֶזְרֵן שֶׁאֵר דוֹר הַמְדַבֵּר, שְׁנַגְזֹר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לְאֶרֶץ, כִּי הָיָה עֶזְרֵן מִשֶּׁה וְאֶהְרֹן. אֵלָא שֶׁשֶּׁם מְדוּבָר בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה כְּשֹׁנְכַתְּבָ עֲנָשָׁם גְּלָה הַכְּתוּב שֶׁלּוּלָא חֲטָא זֶה הָיוּ נִכְנְסִים לְאֶרֶץ, אָבֵל כַּאן מְדוּבָר עַל עֲנָן הַזְּכָרָת חֲטָאֵם בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּזְכָּרְתָ מִיתָתֶם, שֶׁזֶה הָיָה עַל־פִּי בְּקִשְׁתָּ מִשֶּׁה וְלְהַעִיר שְׁרִשִׁי כּוֹתֵב כַּאן שֶׁמִּשֶּׁה

אֶרֶץ עוֹג שֶׁהָיָה יוֹתֵר פְּנִימִית מֵאֶרֶץ סִיחוּן (מִשְׁכִּיל לַדוּד), וְהָיָה הַחֲצֵר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

לְטָרְקֵלִין - אוֹלָם (פִּיה"מ לְרַמְב"ם מְדוּת ה, א). וְהוּא אַחֲרָיו - בְּנִמְשָׁל הַכּוֹנֵה לְמַה שֶׁכְּתוּב בְּסוֹף פְּרַשְׁת קָזַת (לְעִיל כב, א): "וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יַרְחוֹ" (מִשְׁכִּיל לַדוּד). פִּינּוּן שְׂבָא לְהַכְנִס לְקִיטוּן, אָמַר לוֹ: בְּנִי, מִכָּאן וְאֵילָף אֶתְּהָ אָסוּר לְהַכְנִס. - חֲדַר שִׁינָה (פִּיה"מ שם), וּבְנִמְשָׁל הוּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. תוֹרָה יג

(יג-יד) כַּאֲשֶׁר נִאֲסַף אֶהְרֹן אַחִיד - מִכָּאן שְׁנֵתְאָהָ מִשֶּׁה לְמִיתָתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן - לְאִפּוֹ הַמִּיתָה שְׁלוֹ, כְּמִתּוֹאֵר לְעִיל בְּרִשִׁי כ, כו. וְשֶׁם הִבִּיא רִשִׁי הַפְּסוּק מִסְפַּר דְבָרִים לָב, נ: "כַּאֲשֶׁר מֵת אֶהְרֹן אַחִיד", "מִיתָה שְׁנֵתְאָוִיתָ לָהּ". וְכֵן פִּירֵשׁ רִשִׁי בְּדָבָרִים שֶׁם: "בְּאוֹתָהּ מִיתָה שְׂרָאִיתָ וְחִמְדָּתָ אוֹתָהּ". מִשׁוּם שִׁישׁ עֲדִיפוֹת בְּפִסּוּק מְדָבָרִים לְפִסּוּק כַּאן, שֶׁכַּאן נִאֲמַר "נִאֲסַף", וְאֵילּוֹ שֶׁם נִאֲמַר "מֵת".

דְּבַר אַחֵר: אֵין אֶתְּהָ טוֹב מִמֶּנּוּ - וְהוּוּ מַה שֶׁמְדַבֵּר הַכְּתוּב "אֶהְרֹן אַחִיד", לֹאמַר לוֹ: אַחִים אַתֶּם, וְאֵין אֶתְּהָ טוֹב מֵאֶחִיד (מִשְׁכִּיל לַדוּד). אוֹ שֶׁהַכּוֹנֵה רַק לְעֲנִין חֲטָא מִי מְרִיבָה, שֶׁמִּשֶּׁה לֹא הָיָה טוֹב בְּזוֹה יוֹתֵר מֵאֶהְרֹן (אֵף שֶׁבְּכִלְלוֹת, מִשֶּׁה הָיָה נִעְלָה יוֹתֵר מֵאֶהְרֹן), וְאֶדְרָבָה חֲטָאוֹ שֶׁל אֶהְרֹן הָיָה פְּחוּת מִשָּׁל מִשֶּׁה, שֶׁהוּא רַק שִׁתָּק וְלֹא מְקוּהָ (כֹּאֵר בְּשׁוּדָה).

י(ד) פֶּאֶשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בַמִּדְבָּר-צֶן בְּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְבָּר-צֶן: ם

י' כְּמֵא דִּי סְרִיבְתוּן עַל מִימְרֵי בַמִּדְבָּרָא דְצֶן
בְּמִצְוֹת כְּנִשְׁתָּא לְקִדְשׁוּתֵי בְּמֵא דִּי לְעֵינֵיהוּן
אֲנוּן מִי מִצְוֹת רַקִּים מִדְבָּרָא דְצֶן:

י"א - הֵם מִי־מְרִיבַת קֹדֶשׁ • הֵם לְבָדֶם, אֵין בְּהֶם עֶזֶן אַחַר. דְּכַר אַחַר: הֵם שֶׁהִמְרוּ בְּמֶרֶה, הֵם הָיוּ שֶׁהִמְרוּ
בַּיָּם-סוּף, הֵם עֲצָמִים שֶׁהִמְרוּ בַּמִּדְבָּר צֶן.

(טו) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:

י"ב - וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־ה' וַגּוֹ'. לְהוֹדִיעַ שְׂבַחֲךָ שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁכִּשְׁנֹפֶטְרִין מִן הָעוֹלָם מְנִיחִין צָרְכָן וְעוֹסְקִין
בְּצָרְכֵי צְבוּר. לֵאמֹר • אֲמַר לוֹ: הַשִּׁבֵּנִי אִם אַתָּה מִמְנָה לָהֶם פְּרִנָּס אִם לֹא.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

אותם בני ישראל שהמרו במרה וביום
סוף, הם עצמם המרו ב"מי מריבת
קדש מדבר צן". כלומר, הם שגרומו
למשה ולאחריו עון מי המריבה. וראה
גם דברים ג, כו: "ויתעבר ה' בי
למענכם", וברשי"י שם: "אתם גרמתם
לי, וכן הוא אמר (תהלים ק, לב) ויקציפו
על מי מריבה וירע למשה
בעבורם". תורה טו

(טו) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' וַגּוֹ' -
לְהוֹדִיעַ שְׂבַחֲךָ שֶׁל צְדִיקִים,
וְעוֹסְקִין בְּצָרְכֵי צְבוּר - שֶׁאִם לֹא כֵן,
כִּשְׂשֹׁמֵעַ שֶׁה' אָמַר לוֹ "עֲלֵה אֶל הַר
הָעֵבְרִים", מִיַּד הִיָּה צְרִיף לְהִסְדִּיר
תְּפִלְתוֹ לְבִטֵּל הַגְּיוּרָה, וְכֵמוּ שֶׁהוּא
עֲצוּמוֹ מִסַּפֵּר בְּפִרְשֵׁת וְאֶתְחַנֵּן (וּדְבָרִים ג, כו):
"וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהִיא", אֶלֶּא דְכַר
רֵאשׁוֹן עֵסֶק בְּצָרְכֵי צְבוּר, שֶׁהַצְּבוּר לֹא
יִשָּׂא לֹא מְנַהֵיג (מִשְׁכִּיל לוד).
לֵאמֹר - אֲמַר לוֹ: הַשִּׁבֵּנִי - וְהוּוּ
הַפִּירוּשׁ "לֵאמֹר", שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
יַעֲנֶה לוֹ. וְרָאָה גַם רִש"י לְעֵיל יב, יד
שֶׁזֶה אֶחָד מֵאַרְבַּעַה מְקוּמוֹת שֶׁכְּתוּב
בָּהֶם "לֵאמֹר" שֶׁפִּירוּשׁוֹ שֶׁמִּשֶׁה דוֹרֵשׁ
מִה' שֶׁיַּעֲנֶה לוֹ מִה' תְּשׁוּבָתוֹ. אֲבָל רָאָה
רִש"י דְּבָרִים ג, כו: "וְהָ אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה
מְקוּמוֹת שֶׁאֲמַר מֹשֶׁה לְפָנָי הַמָּקוֹם: אֵינִי
מְנִיחֶךָ עַד שֶׁתּוֹדִיעֵנִי אִם תַּעֲשֶׂה
שְׂאֵלְתִי אִם לֹא". וְרָאָה שֶׁם בְּבִיאור.
אִם אַתָּה מִמְנָה לָהֶם פְּרִנָּס אִם לֹא

מוסב על בני ישראל, הנזכרים בפסוק
זה לעיל "במריבת העדה.. לעיניהם".
שהמרו במרה - ראה שמות טו, כג:
"וילוננו העם על משה לאמר מה
גשתה".
"הם" היו שהמרו ביום סוף - ראה
תהלים קו, ז: "וימרו על ים בים סוף",
וברשי"י שם: "היו מקטני אמונה, אמרו:
כשם שאנו עולים מכאן מצד זה, אף
המצריים עולים מצד אחר ויבואו
אחרינו, עד שרמזו הקדוש-ברוך-הוא
לים והקיאם ליבשה, אז וירא ישראל
את מצרים מת על שפת הים, לפיכך
ויאמינו בה', אבל מתחלה לא האמינו".
"הם" עצמם - נראה שמדבק בזה שאין
הפונה על "בני ישראל" בכללות, אבל
האנשים שהמרו במדבר צן היו
אחרים, שלכאורה בן היה ניתן לומר,
כי במדבר צן כבר מתו כל מתי מדבר,
ואיך יתכן שאותם שהמרו במרה וים
סוף המרו גם במדבר צן, אלא ודאי
הפונה לבני ישראל בכללות, לכן מדיק
רש"י וכותב "הם עצמם", שאותם
אנשים שהמרו במרה וים סוף, המרו גם
כן במדבר צן, וכתב ה'באר בשדה",
שזה יתכן באלו שהיו לפני גיל עשרים
בזמן מרה וים סוף, או באלו שהיו אז
לאחר גיל ששים, שעליהם לא נגזרה
גזירת דור המדבר, ועדין היו בחיים
במדבר צן.
שהמרו ב"מדבר צין" - כאמור לעיל
כ, ב ואילן: "ויירב העם עם משה וגו'".
ולפי זה, שיעור הכתוב הוא כף: "הם",

שזה שהיא לוקה זו רק מכת מרדות,
ולא מלקות מן התורה, שלא מצאנו
מלקות על אכילת פגי שביעית.
וב' - אמרה להן אותה שאכלה פגי
שביעית: בבקשה מכם, הודיעו על מה
היא לוקה, שלא יאמרו על מה שזו
לוקה, זו לוקה. הביאו פגי שביעית
ותלו בצוארה, והיו מכריזין לפניך
ואומרין: על עסקי שביעית היא לוקה
(ומא שם). כף דור המדבר מתו במדבר
שהאמינו למרגלים, ומשה מת במדבר
על "שמעו נא המורים", אמר: יכתב
סורחני, שלא יאמרו אף אני קלקלתי
כמותם רש"י שם). ומה שדמה את חטאו
של משה לאכילת פגי שביעית, כתב
ה'באר בשדה", שחטאו של משה היה
שלא המתין שיתן הסלע מימיו על-ידי
דבור, אלא הפה במשהו פעמים ויצאו
הרבה מים יותר מן הצריף, וזה דומה
לאכילת פגי שביעית שאינו ממתין
שיתבטלו, ובכך גרם להפסד.
אף באן בכל מקום שהזכיר מיתתו
הזכיר סרחנו, להודיע שלא היתה
בהם אלא זו בלבד.
הם מי מריבת קדש - "הם" לבדם
- "מי מריבת קדש" בלבד.
אין בהם - במשה ואהרן. כלומר, "הם"
מוסב על "מי מריבת קדש", ובא למעט
ולומר שרק עון "מי מריבה" היה במשה
ואהרן.
עון אחר - בנוסף לחטא דור המדבר,
שכבר נזכר בדבור הקודם.
דבר אחר: "הם" - לפירוש זה "הם"

- וְהַשִּׁבֵּנוּ (לְקַמֵּן פִּסְקוּס דִּי) "קִחוּ לָךְ וַגּוֹ" (רִש"י
לְעֵיל שם). תורה טו

**(טז) יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל־בֶּשֶׂר אִישׁ
עַל־הָעֵדָה:**

כ"א יִפְקֹד ה' • כִּינן שְׁשֻׁמַע מִשָּׁה שְׁאָמַר לוֹ הַמְּקוֹם: "תֵּן נַחֲלַת צִלְפַּחַד לְבָנוֹתַי", אָמַר: הַגִּיעַ שְׁעָה שְׁאֲתַבַּע צָרְפִי, שִׁירְשׁוּ בְּנֵי אֶת גְּדֹלְתִי. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: לֹא כִּף עֲלֶתָה בַּמַּחְשָׁבָה לְפָנַי, כִּדְאִי הוּא? הַיֹּשֵׁעַ לְטַל שֹׁכֵר שְׁמוּשׁוֹ, שְׁלֹא מִשׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל. וְזֶהוּ שְׁאָמַר שְׁלֹמֹה (משלי כז): "נִצֵּר תִּאֲנָה יֹאכַל פְּרִיָּה". אֱלֹהֵי הַרוּחַת • לָמָּה נֶאֱמַר? אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם! גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ דַּעְתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאֵינָן דּוֹמִינִין זֶה לְזֶה; מִנֵּה עֲלִיָּהֶם מִנְהִיג שְׁיֵהָא סוֹבֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ.

**(יז) אֲשֶׁר־יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת יְהוָה בְּצִאֲן
אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רָעָה:**

כ"א אֲשֶׁר־יֵצֵא לְפָנֵיהֶם • לֹא כְּדֶרֶךְ מַלְכֵי הָאֲמוֹת, שִׁיּוֹשְׁבִים בְּבִתְיָהֶם וּמְשַׁלְחִין אֶת חֵילוֹתֵיהֶם לְמַלְחָמָה, אֲלֹא כְּמוֹ שְׁעִשִׁיתִי אָנִי, שְׁנִלְחַמְתִּי בְּסִיחּוֹן וְעוּג, שְׁנֶאֱמַר (במדבר כא): "אֶל־תִּירָא אֹתוֹ". וּכְדֶרֶךְ שְׁעִשָּׂה יְהוֹשֻׁעַ, שְׁנֶאֱמַר (יהושע ח): "וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֵנּוּ אִתָּהּ וְגו'". וְכֵן כְּדוּד הוּא אוֹמֵר (ש"א יח): "כִּי־הוּא יוֹצֵא וְכֹא לְפָנֵיהֶם" - יוֹצֵא בְּרֹאשׁ וְנֹכְנֵס בְּרֹאשׁ. וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם • בְּזִכְיוֹתָיו. וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם • בְּזִכְיוֹתָיו. דְּבַר אַחֵר: "וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם" שְׁלֹא תַעֲשֶׂה לוֹ כְּדֶרֶךְ שְׁאִתָּה עוֹשֶׂה לִי, שְׁאֵינִי מַכְנִיסִן לְאַרְצִי.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

אֱלֹהֵי הַרוּחַת - לָמָּה נֶאֱמַר - הִזָּה דֵּי לומר "אֲלֹקֵי כָל בֶּשֶׂר" (משכיל לדח).
אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ דַּעְתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְאֵינָן דּוֹמִינִין זֶה לְזֶה, מִנֵּה עֲלִיָּהֶם מִנְהִיג שְׁיֵהָא סוֹבֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ. - וְזֶהוּ "אֲלֹקֵי הַרוּחַת לְכָל בֶּשֶׂר", יוֹדַע הַדַּעוֹת שֶׁל כָּל בֶּשֶׂר. וְרֵאָה גַם רִשִׁי לְעֵיל טז, כב: "יִוְדַע מִחֻשְׁבוֹת". תורה יז
(יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם - לֹא כְּדֶרֶךְ מַלְכֵי הָאֲמוֹת שִׁיּוֹשְׁבִים בְּבִתְיָהֶם וּמְשַׁלְחִין אֶת חֵילוֹתֵיהֶם לְמַלְחָמָה - וְרֵאָה רִשִׁי שְׁמוֹת יד, ו: "דֶּרֶךְ שְׁאָר מַלְכִים עֲבָדָיו קוֹדְמִין לוֹ בַּמַּלְחָמָה".
אֲלֹא כְּמוֹ שְׁעִשִׁיתִי אָנִי שְׁנִלְחַמְתִּי בְּסִיחּוֹן וְעוּג, שְׁנֶאֱמַר - לְעֵיל בא, לד. "אֶל תִּירָא אֹתוֹ" - פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר בְּעוּג, אָבֵל מִכָּאן מוֹכַח שְׁמִשָּׁה הוּא שְׁהִיָּה בְּרֹאשׁ הַלּוֹחֲמִים, וּמִסְתַּמָּא כֵּן נִלְחַם גַּם בְּסִיחּוֹן.
וּכְדֶרֶךְ שְׁעִשָּׂה יְהוֹשֻׁעַ - כְּלוֹמַר, שְׁבַקְשְׁתּוֹ שֶׁל מִשָּׁה נַעֲנָתָה, וְכֵן עֲשָׂה יְהוֹשֻׁעַ.
שְׁנֶאֱמַר - יְהוֹשֻׁעַ ה, יג.
"וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֵנּוּ

אִתָּהּ וְגו'" - וְרֵאָה רִשִׁי יְהוֹשֻׁעַ ז, י: "עַמֻּדָת לָךְ בַּמַּחְנֶה וְלֹא יֵצֵאתָ עִמָּהֶם, וְאֵינִי אֲמַרְתִּי אֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם". וְעַל־דֶּרֶךְ־זֶה בְּרִשִׁי דְבָרִים ג, כח.
וְכֵן כְּדוּד הוּא אוֹמֵר - שְׁמוּאֵל א יח, טז. מִכֵּיָא הוֹכַחָה מִיָּדוּךְ, שְׁאֵף בְּמַלְחַמַת הַרְשׁוֹת הִזָּה יוֹצֵא וְכֹא לְפָנֵיהֶם (משכיל לדח).
"כִּי הוּא יוֹצֵא וְכֹא לְפָנֵיהֶם", יוֹצֵא בְּרֹאשׁ וְנֹכְנֵס בְּרֹאשׁ. וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם - בְּזִכְיוֹתָיו - לְמַלְחָמָה. שְׁאֵם לֹא כֵּן מִה מוֹסִיף בְּזֶה, שְׁהָרִי כְּבַר אָמַר "אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם".
וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם - בְּזִכְיוֹתָיו - שִׁיּוֹשְׁבִים בְּשִׁלּוּם מִהַמַּלְחָמָה בְּגִלּוֹל וְכוּיּוֹתָיו.
דְּבַר אַחֵר: "וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם" - הוֹצִירָךְ לְ"דְבַר אַחֵר" בְּ"אֲשֶׁר וְיָבִיאֵם", מִשׁוּם שֶׁלְפִירוּשׁ הַרִאשׁוֹן קָשָׁה, שְׁמֵאֲחֵר שְׁהוֹצִיאֵם לְמַלְחָמָה בְּזִכְיוֹתָיו, מוֹבֵן שְׁגַם מְשִׁיבִים בְּזִכְיוֹתָיו, וּמֵה צוּרְךָ יֵשׁ לְכַפּוֹל זֹאת.
שְׁלֹא תַעֲשֶׂה לוֹ כְּדֶרֶךְ שְׁאִתָּה עוֹשֶׂה לִי, שְׁאֵינִי מַכְנִיסִן לְאַרְצִי - וְלִפִּי זֶה, "אֲשֶׁר יָבִיאֵם" פִּירוּשׁוֹ שִׁיכְנִיסֵם לְאַרְצִי. תורה יח

יִפְקֹד ה' - כִּינן שְׁשֻׁמַע מִשָּׁה שְׁאָמַר לוֹ הַמְּקוֹם - לְעֵיל פְּסוּק ז.
תֵּן נַחֲלַת צִלְפַּחַד לְבָנוֹתַי, אָמַר: הַגִּיעָה שְׁעָה שְׁאֲתַבַּע צָרְפִי - וְאֵין זֶה סוֹתֵר לְדַבְרֵי רִשִׁי בְּפִסּוּק שְׁלִפְנָיו, שְׁצִדִיקִים "מִנִּיחִין צָרְפֵן וְעוֹסְקִין בְּצָרְפֵי צְבוּר", שְׁכֵּן אֵף לְפִירוּשׁוֹ כָּאֵן עֵיקַר מִסְתָּרוֹ שֶׁל מִשָּׁה בְּמִינוּי אִישׁ הַעֲדָה הִיָּה בְּגִלּוֹל שְׁעַסַק בְּצָרְפֵי צְבוּר, וְאֵגַב שְׁעַסַק בְּצָרְפֵי צְבוּר, חֻשַׁב שְׁנָהוּ גַם הַעֲתוּי הַמִּתְאִים לְתוֹבַע צָרְכָיו (נחלת יעקב).
שִׁירְשׁוּ בְּנֵי אֶת גְּדֹלְתִי - וְלָכֵן אָמַר "יִפְקֹד ה'", שִׁפְקוֹד מַעֲשִׂיו וַיַּעֲלֶה זְכְרוֹנוֹ לְטוֹבָה לְהוֹרִישׁ כְּבוֹדוֹ לְבָנָיו, שְׁאֵם פִּירוּשׁוֹ רַק מַעֲנִין מִינוּי אִישׁ עַל הַעֲדָה, הִיָּה צְרִיף לומר: "יִפְקֹד ה'" בְּלִשׁוֹן הַפַּעַל (משכיל לדח).
אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: לֹא כִּף עֲלֶתָה בַּמַּחְשָׁבָה לְפָנַי, כִּדְאִי הוּא יְהוֹשֻׁעַ לְטַל שֹׁכֵר שְׁמוּשׁוֹ, שְׁלֹא מִשׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל - רֵאָה שְׁמוֹת לג, יא.
וְזֶהוּ שְׁאָמַר שְׁלֹמֹה - מְשַׁלֵּי כו, יח.
"נִצֵּר תִּאֲנָה יֹאכַל פְּרִיָּה" - וְכֵן "וַיֹּמַר אֲדוֹנָיו וַיְכַבֵּד", וַיֹּאכַל מִפְּרִי מַעֲלָיו (רש"י שם).

(יח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן אִישׁ אַשּׁוּר־רוּחַ בּוֹ וּסְמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו:

יח ואמר יי למשה דבר לך ית יהושע בן נון גבר די רוח נבואה בה ותסמוך ית ידך עלוהי:

יט"א קח-לך • קחנו בדברים: אשריך, שזכית להנהיג בניו של מקום. לך • את שבדוק לך, את זה אתה מכיר. אשר-רוח בו • כאשר שאלת, שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. וסמכת את-ידך עליו • תן לו מתרגמן שידרש בחייה, שלא יאמרו עליו: לא היה לו להרים ראש בימי משה.

(יט) וְהֶעֱמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנַי כָּל־הָעֵדָה וְצוֹיֹתָהּ אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:

יט ותקים יתה לגדם אלעזר כהן וקבלו מנה כל פנשתא ותפקד יתה לעיניהון:

יט"א וצויתה אתו • על ישראל: דע, שטרחנין הם, סרכנים הם; על-מנת שתקבל עליך.

(כ) וּנְתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כ ותתן מזיוך עלוהי בדיל די יקבלו מנה כל פנשתא דבני ישראל:

יט"א ונתתה מהודך עליו • זה קרון עור פנים. מהודך • ולא כל הודך, נמצאנו למדין: פני משה בתמה, פני יהושע פלכנה. למען ישמעו כל-עדת בני ישראל • שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך.

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

אל בני ישראל - צום עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם. וברש"י לעיל יא, יב: "על-מנת שיהיו סוקלים אתכם ומתקפים אתכם". תורה כ

(כ) ונתתה מהודך עליו - זה קרון עור פנים - שהיה למשה בדרתו מן הקר כשהביא לוחות אהרונות, ראה שמות לך, כט וברש"י שם. וראה רש"י דברים לג, יז: "הדר לו, נתון לו, שצאמר ונתת מהודך עליו".

מהודך - ולא כל "הודך". נמצאו למדין - מזה שאמר "מהודך" בלבד.

פני משה בחמה, פני יהושע פלכנה - כלומר, פניו של משה מאירים יותר משל יהושע. ויש מפרשים, בשם שהחמה מאירה ללבנה ומשם אורה של הלבנה, כך משה האיר ליהושע, וכל קירון עור פניו הוא משל משה (שפי"א). יש להעיר שבגמרא בבא בתרא עה, ב הלשון הוא: "כפני חמה .. כפני לבנה", ואלו רש"י משמיט תיבת "פני", משום שעל דרך הפשט בהבדל שבין החמה ללבנה אין הבדל בין "פני" ללא "פני" (הר"ב).

למען ישמעו כל עדת בני ישראל - שיהיו נוהגין בו כבוד - יש לומר שזה מצד "וסמכת את ידך עליו".

לומר רש"י ממה שצאמר לקמן פסוק כ "למען ישמעו כל עדת בני ישראל", שזה מוסב גם על "וסמכת את ידך עליו", שעוד בחייה ישמעו ממנו בני ישראל.

שלא יאמרו עליו - בני ישראל לאחר פטירת משה.

לא היה לו להרים ראש בימי משה - כלומר, שלא יאמרו בני ישראל ליהושע לאחר פטירתו של משה: בחייו של משה רבך לא היית יכול להרים ראש כלל, דהינו שלא היתה לך שום סמכות של הוראה, ואלו עכשיו לאחר פטירת משה אתה בא ומרים ראשך ומורה הוראות, ועל כן בקש הקדוש ברוך הוא ממשוה שכבר בחייו יתן לו סמכות להורות ולדרוש. וראה גם רש"י דברים לב, מד: "העמיד לו משה מתורגמן ליהושע, שיהא דורש בחייו, כדי שלא יאמרו ישראל: בחייו רבך לא היה לך להרים ראש". תורה יש

(יט) וצויתה אתו - על ישראל - וזהו "לעניניהם", שזה מוסב על "כל העדה" (רא"ט).

דע, שטרחנין הם, סרכנים הם, על "מנת שתקבל עליך" - וזהו הצינוי (רא"ט). וראה רש"י שמות ו, יג: "ויצום

(יח) קח לך - קחנו בדברים - כל קיחה האמורה אצל בן דעת היא בדברים בלבד.

אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום. לך - את שבדוק לך" - וזהו פירוש "לך". שאם לא בן מהו "לך", שהרי לא לקח אותו אליו (גרא). ובפרט שבאן לא היה לו לומר "לך", שהרי משה בקש על בניו, והי ענהו על יהושע, ואם בן אין זה "לך" (משכיל לדוד).

את זה [ש]אתה - בן הוא בכמה פתביר יד ודפוסים.

מכיר. אשר רוח בו - כאשר שאלת - לעיל פסוק טו.

שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. וסמכת את ידך עליו - תן לו מתרגמן שידרש בחייה - כלומר, תן לו רשות לדרוש ולהורות כבר בחייה, וניתנת הרשות מתבטאת בזה שנתן לו מתורגמן, כיון שכל מי שדורש צריך שיהיה לפניו מתורגמן כדי להשמיע לקהל. ואף שלקמן פסוק כה מפרש רש"י את "וסמכת את ידך" לענין מילוי חכמה, יש לומר שגם כאן זהו פירושו, שיתן לו חכמה בענין שיוכל להורות. ומה שמפרש שידרש בחייו, כתב ה"שפתני חכמים" שאת זה

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת וילך, שבת שובה, וא"ו תשרי, ה'תשכ"ו)

ולהעיר, שגם לאחרי שנטלה הרשות ממושה ונתנה ליהושע, הנה עדין יהושע הוא התלמיד ומשה הוא הרב, כך שכל עניניו מקבל יהושע ממושה דוקא, ועד שכל מציאותו של יהושע (התלמיד) היא מציאותו של משה (הרב), ובלשון רש"י בסיום פ'שתנו: "כל זמן שיהושע חי, היה נראה למשה כאילו הוא חי". וכמו בחמה ולבנה, שגם לאחרי שקיעת החמה, מקבלת הלבנה אור מהחמה, וכמובאר ב'אגרת הקדש' (סוף סימן כז) המשל מ"שמש המאיר לכוכבים מתחת לארץ, פדאיתא ב'תיקונים' (ראה הנסמן בהערות ותיקונים לתניא שם) על משה רבנו עליו השלום שאחר פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים רבוא נשמות, כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים רבוא פוכבים". ולכן, הנה גם מסירת הנהגת בני ישראל ליהושע הצרכה להיות על-ידי משה רבנו דוקא (ולא על-ידי הקב"ה בעצמו).

ויש להוסיף בזה - על-פי מה שנתבאר לעיל (שיחת יום ב' דרא-השנה תשכ"ו סעיף ג (תורת מנחם - התוועדויות חלק מה עמוד 51)) מדברי אדמו"ר מהר"ש (ד"ה תקעו תרכ"ח פ"ט - סה"מ תרכ"ז ס"ע תלו ואילך) בענין מעלת תפלת העני ("תפלה לעני כי יעטוף" (תהלים קב, א)), וזה לשונו:

"דהנה אנו אומרים ועינינו מאירות כשמש וכירח, והקשה הרב המגיד ז"ל, שאם אנו אומרים כשמש, אם-כן מה שיך לומר עוד וכירח, שהרי אין-ערוף השמש לירח כלל, ואור הירח הוא טפל ובטל לגמרי לגבי אור השמש. ותריך הרב המגיד ז"ל, שיש מעלה בירח מה-שאין-כן בשמש, והינו לפי שהירח מקבל אור חדש מה שלא היה לה מקדם, על פן מלבש בזה תענוג יותר, מה-שאין-כן באור השמש שאין בה שנויים כלל אלא כו' אין מאיר בה התענוג כל-כך, לפי שתענוג תמידי אינו תענוג. ואמר משל על זה מעני ועשיר, שאנו רואים שכשעני משתפר מאד זהובים, מתענוג מזה יותר ממלך שיש לו סגלת מלכים, והינו לפי שהוא אצלו דבר חדש שלא היה לו מקדם, שהיה עני בתכלית העניות, ואחר-כך פשיצא מהעני, הוא מתענוג מאד בזה כו' יותר מהעשיר, שאף שלעשיר יש הרבה יותר מזה, אף-על-פי-כן אינו מתענוג מזה כלל, לפי שתענוג תמידי אינו תענוג. וזהו שאנו מבקשים ועינינו מאירות כשמש וכירח, והינו לפי שירח לית לה מגרמה כלום, ואחר-כך כשמקבלת אור השמש, מלבש בזה תענוג גדול.. על-כן אנו מבקשים שיהיו ב' המעלות, כשמש שיש בה אור רב בעצם ואין בה שנויים כלל, וכירח שמקבלת אור חדש שמלבש בזה תענוג עליון כו'".

ומזה מובן גם לאידך גיסא, בנוגע לצער מחסרון ואבדת איזה דבר. שהעני, כינון שרגיל בצער, הנה הצער שלו אינו גדול כל-כך כמו צערו של העשיר כו'.

ואף-על-פי-כן, הנה לא רק אצל משה רבנו (שמש, עשיר), אלא גם אצל כל אחד מישראל (גם מי שהוא בבחינת ירח, עני), צריך להיות נוגע בעצם מהותו גם חסרון של דבר אחד מדברי תורה.

(כא) ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על-פיו יצאו ועל-פיו יבאו הוא וכל-בני ישראל וכל-העדה:

כז ~ ולפני אלעזר הכהן יעמוד • הרי שאלתך ששאלת, שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מבית אביך, שאף

אשל אברהם - הרב אלאשולי

יחייב שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה. תורה כא

(כא) ולפני אלעזר הכהן יעמוד - הרי שאלתך ששאלת - לעיל פסוק טו וברש"י שם. שאם לא כן למה צינה זה למשה, הנה לו לצוות ליהושע בעצמו שיעמוד לפני אלעזר, אלא ודאי הוא תשובה למשה (רא"א).

שאיין הכבוד הזה זו מבית אביך - שהרי מה שבקשת שבניך ירשו את

ויראה - יש לומר שזה מצד "ונתת מהודך עליו". שבגלל קירון פני משה נאמר (שמות לד, ט) "וייראו מגשת אליו".

כדרך שנוהגין בך - כלומר, ענין השמיעה המדובר כאן אינו רק שמיעה ללב, אלא פירושו שישמעו וינהגו כבוד ויראה (רא"א). והרא"ם כתב שזה תוצאה מהשמיעה, שלאחר שישמעו שנתת מהודך עליו, ממילא

גדולתך, וזהו כדי שלא יזוהו הכבוד מבית אביך (רא"א).

שאף יהושע יהא צריך לאלעזר - שאף יהושע, אף-על-פי שאינו מבית אביך, יהיה צריך לאלעזר שהוא מבית אביך, שבשיצטרך לצאת למלחמה ישאל לו במשפט האורים, ועל-פיו של אלעזר יצאו ועל-פיו יבואו (רא"א).

ושאל לו - כשיצטרך לצאת

יהושע יהא צריך לאלעזר. ושאל לו. כשיצטרף לצאת למלחמה. על-פיו. של אלעזר. וכל-העדה. סנהדרין (יומא עג).

כב ועבד משה כמא די פקיד יי יתה ודבר ית יהושע ואקימה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא:

(כב) ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את-יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הפהן ולפני כל-העדה:

כ"א ויקח את-יהושע. (ספרי) לקחו בדברים, והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא.

כג וסמך ית ידוהי עלוהי ופקדה כמא די מליל יי בידיא דמשה:

(כג) ויסמך את-ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד-משה: פ

כ"ד ויסמך את-ידיו בעין יפה, יותר ויותר ממה שנצטנה, שהקדוש-ברוך-הוא אמר לו: "וסמכת את-ידך"; והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה. כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד: נתן מהודו עליו.

♦ יום חמישי כ"ב תמוז ♦

א ומליל יי עם משה למימר:

כח (א) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

ב פקד ית בני ישראל ותימר להון ית קרבני לחם סדור לקרבני לאתקבלא ברעוא תשרון לקרבא קדמי בזמנה:

(ב) צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניהי תשמרו להקריב לי במועדו:

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

"וסמכת את ידך" - ביד אחת. והוא עשה בשתי ידיו - ראה גם רש"י סנהדרין קה, ב. ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה - וכן מפורש בדברים לה, ט: "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו". כאשר דבר ה' - אף לענין ההוד - שאם לא בן, מה בא להוסיף ב"כאשר דבר ה'" לאחר שכבר אמר "ויעש משה כאשר צוה ה'" (רא"ם). נתן מהודו עליו - שבזה לא הוסיף על צווי ה' (באר בשדה), כיון ששם נאמר לו במפורש "מהודך" - ולא כל הודך, כלשון רש"י לעיל פסוק כ, וזהו כדי שיהיה "פני משה בחמה ופני יהושע כלבנה", כלשון רש"י שם. תורה א

שכבר אמר "ויעש משה כאשר צוה ה' אותו", שבכלל זה לקיחת יהושע, אלא שבא לומר שמשוה הוסיף לקחתו בדברים יותר ממה שנצטנה (נרא). תורה כג. ויסמך את ידיו - בעין יפה, יותר ויותר ממה שנצטנה - מה שכתב "יותר ויותר", יש לומר שהוא נצטנה "וסמכת את ידך", שזה יכול להיות גם ביד שמאל, ואילו משה סמך את ידיו גם ביד ימין, ואם בן הרי זו תוספת כפולה, שכן ימין מצד עצמה יש בה מעלה על יד שמאל (באר בשדה). ויש לומר שזהו גם מה שאומר אחר-כך "מלא וגדוש", שלא רק שמלאו אלא גם גדשו יותר ממלוי. שהקדוש-ברוך-הוא אמר לו - לעיל פסוק יח.

למלחמה. על-פיו - של אלעזר - ולא של יהושע. וכל העדה - סנהדרין - ולא ישראל, שהרי כבר כתוב לפני כן "וכל בני ישראל" (רא"ם). והכונה שנמלכין בסנהדרין לפני שיוצאים למלחמה, וכמוכא בבבבכות ג, ב (משכיל לדח). וראה רש"י שם: "נוטלין מהם רשות כדי שיתפללו עליהם". תורה כב. (כב) ויקח את יהושע - לקחו בדברים - כפי שנצטנה לעיל פסוק יח, וברש"י שם: "אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום". והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא - כלומר, הוסיף יותר ממה שנצטנה לו, שהודיעו גם מתן השכר לעולם הבא, ורש"י לומר זאת ממה שאמר "ויקח את יהושע", לאחר

כ"ב צו את בני ישראל • מה אמור למעלה? "יפקד ה'", אמר לו הקדוש ברוך הוא: עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עלי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם, והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו', כדאיתא ב'ספרי'. קרבני • (ספרי) זה הדם. לחמי • אלו אמורין, וכן הוא אומר (ויקרא א): "והקטירם הכהן המזבח להם אשה". לאשי • הנתנין לאשי מזבחי. תשמרו • (ספרי) שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו, מפאן למדו ותקנו מעמדות (תענית כז). במועדו • בכל יום הוא מועד התמידים.

(ג) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליהוה כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:

כ"ב ואמרת להם • אזרה לבית דין. שנים ליום • כפשוטו. ועקרו בא ללמד; שיהיו נשחטין כנגד היום, תמיד של שחר במערב ושל בין הערבים במזרחן של טבעות (יומא סב).

אשל אברהם - הרב אלאשולי

שיהיו שלוחי כל ישראל לעמוד על הקרבנות, והם הנקראים "אנשי מעמד". ומפני ששמואל הנביא ודוד המלך חלקו את הכהנים ואת הלויים לעשרים וארבעה משמרות, כהנים לעבודה ולויים לשירה, חלקו הנביאים כנגדם את אנשי המעמד לעשרים וארבעה מעמדות, שעל כל משמר של כהונה ולויה היה מעמד מישראל בירושלים שעומדים על קרבן אחיהם, מעמד אחד בכל שבוע (ע"פ תענית כו, א ורש"י שם).

במועדו - בכל יום הוא מועד התמידים - פירוש: כיון ש"במועדו" פירושו מזמן לזמן, והתמידים היו קרבים בכל יום, אם כן מה שנק' לומר בהם "במועדו"? ומבאר שגם על דבר שנעשה בכל יום שנק' לומר "במועדו", שכן בכל יום הוא מועדו. וב"תורת מנחם" מבאר: כל יום הוא "מועד", זמן מיוחד, להקרבת התמיד של יום זה, ולכן אם החסיר תמיד של יום אחד אינו יכול להשלים לקמחתו, שאין זה "מועדו" (הר"ב). תורה ג

(ג) ואמרת להם - אזרה לבית דין - שיהיו את ישראל על התמידין, והלימוד הוא מזה שאמר פעם שנית "ואמרת להם" (רא"ם וגר"א).

שנים ליום - כפשוטו - שנים לכל יום (רש"י יומא סב, ב).

ועקרו בא ללמד - שלפי פשוטו הוא מקרא מיוחד, שהרי מפורש לקמן: "את הכבש אחד תעשה בבקר וגו'" (משכיל לדח).

שיהיו נשחטין כנגד היום - כנגד יריחת השמש (רש"י יומא שם).

העולם, והיתה מפקדת - מצוה. לבעלה על בניה וכו' - אמרה לו: בבקשה ממך הנהר לי בבני, אמר לה: עד שאת מפקדתיני על בני, פקדי את בני עלי, שלא ימרו בי, ושלא ינהגו בי מנהג בזיון.

כדאיתא ב'ספרי' - פסקא קמב. קרבני - זה הדם - שנאמר (ויקרא א, ה) "והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" (רא"ם).

לחמי - אלו אמורין, וכן הוא אומר - ויקרא ג, טו.

"והקטירם הכהן המזבח להם אשה". לאשי - הנתנין לאשי מזבחי - כלומר, לאש המזבח.

תשמרו - שיהיו כהנים ולוים וישראלים - שכן "תשמרו" מוסב על "בני ישראל" שזה כולל את כלם.

עומדין על גביו - על קרבן התמיד. וזהו "תשמרו להקריב לי", היה עומדים ומשמרים על קרבנם" (רש"י יומא נג, א).

כי אף יהיה שומר אם אינו עומד על גביו (רש"י מגילה ג, א). וכיון שקרבן התמיד הוא קרבן צבור שכלם שותפים בו, כיון שהוא מן השקלים של כל ישראל, לכן חובה תורה את כלם, שיהיו עומדים על גבי קרבן התמיד (רא"ם).

מפאן - ממה שהנהיר הכתוב שיהיו הכהנים והלוים והישראלים עומדים על גבי קרבן תמיד בשעה שהוא קרב על המזבח (רא"ם).

למדו ותקנו מעמדות - מפני שאי אפשר שיהיו כל ישראל עומדים על הקרבן בשעת הקרבנות, תקנו נביאים הראשונים שיקריבו מישראל אנשים

(ב) צו את בני ישראל - מה אמור למעלה? - כו, טו.

"יפקד ה'" - איש על העדה אשר יצא לפניכם ואשר יבוא לפניכם.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עלי - שלא ימרו בי ושלא ימירו את

כבודי באלהי הנכר, לכה נאמר "צו את בני ישראל" (ספרי פסקא קמב). כלומר, השאלה היא למה נאמר "צו את בני ישראל", ולא "צו את אהרן ואת בניו", שהרי ענין הקרבנות הקרבנות במועדם שיהיו לפניהם, ועל כך מתרץ שאמירת "צו את בני ישראל" זו תשובה לבקשת משה "יפקוד ה'", שפנה הוא מצוה את

הקדוש ברוך הוא על בני ישראל, ועל כך עונה לו הקדוש ברוך הוא קודם כל: "צוה את בני עלי". ומבאר ה"באר בשדה": בקשת משה היתה שה' ידאג לעם ישראל במנוי מנהיג במשה שיועד לעמוד בפרץ לבטל הגזירות על עם ישראל, ועל כך השיב לו

הקדוש ברוך הוא שאם בני ישראל לא ימרו בו ולא יעבדו לאלהי נכר, אינם צריכים למנהיג כזה, כיון שלא יהיו יוקמים לכהן. ואמר לו שהציווי שיצוה לבני ישראל זהו בהקרבנות הקרבנות לשם ה', כלומר שלא יבחו את הקרבנות לעבודה זרה, אלא יביאו לקדוש ברוך הוא, ובהו ופרישו

עצמם מעבודה זרה, וממילא לא יצטרכו לפרנס שיבטל הגזירות, כיון שהקרבנות מונעים אותם מלעבוד עבודה זרה, וגם הקרבנות עצמם מכפרים.

משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן

(ד) אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי
 ד וְזֶת אֶמְרָא חַד תַּעֲבֵד בַּצִּפְרָא וְזֶת אֶמְרָא
 תַּנְיִנָא תַעֲבֵד בֵּין שְׁמַיָא :

תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים:

רש"י אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד • אף־על־פי שֶׁכָּבֵר נֶאֱמַר בַּפְּרָשֶׁת "וְאִתָּה תִּצְוֶה" (שמות כט): "וְזֶה אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה וְגו'".
 היא הִיתָה אֲזַהְרָה לִימֵי הַמִּלּוּאִים, וְכֹאֵן צִוְּהָ לְדוֹרוֹת.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ג עמ' 941)

אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר (כח, ד)

יהודי חָבֵב לַהֲתַחִיל אֶת הַיּוֹם ב'קֶרְבָּן', הֵינִינוּ בַּהֲתַמְסְרוֹת לַהֲקַבְּ"ה. וְאֵז נִהְיָה הַקֶּרְבֵּן 'תְּמִיד' - יֵשׁ לוֹ הַשְּׁפָעָה תְּמִידִית עַל כָּל הַיּוֹם כּוּלוֹ. עִם הַבָּאת הַקֶּרְבֵּן הָיוּ מִקְרִיבִים דָּמוֹ וְחִלְבוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ. הַצֶּעֶד הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַיּוֹם הָיָה הַחֲלֻטָּה חֲזָקָה לַהֲפֹנוֹת אֶת הַחֲמִימוֹת וְהַהֲתַלְבְּבוֹת ('דָּם') רַק ל'מִזְבֵּחַ', לְדָבָרִים שֶׁבִּקְדוּשָׁה, וְרַק בְּהֵם יִהְיֶה תַעֲנוּגוֹ ('חֶלֶב').

(ה) וְעִשְׂרִית הָאִיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 ה וְחַד מִן עֲשָׂרָא בְּתַלַּת סְאִין סוּלְתָא
 לְמִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח כְּתִישָׁא רַבְעוֹת
 הִינָא :

פְּתִית רְבִיעֵת הַחֵיז:

רש"י סֹלֶת לְמִנְחָה • מִנְחַת נְסֻכִים.

(ו) עֹלֶת תְּמִיד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר סִינִי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה
 וְעֹלְתָא תְּדִירָא דְּאֶתְעֵבִידָא בְּטוּרָא דְּסִינִי
 לְאֶתְקַבְּלָא בְּרִעּוּא קְרָבָא קָדָם יי :

לִיהוָה:

רש"י הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי • כְּאוֹתָן שֶׁנַּעֲשׂוּ בִימֵי הַמִּלּוּאִים. דָּבָר אַחֵר: הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי, הַקִּישׁ עֹלֶת תְּמִיד לְעֹלֶת הַר סִינִי, אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקַרְבָּה לְפָנֵי מִתְּן־תּוֹרָה שֶׁכְּתוּב בָּהּ (שמות כה): "וַיִּשָּׂם בְּאַנְתָּה", מְלֻמֵּד שֶׁטְעוּנָה כְּלִי.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ו עמ' 234)

עֹלֶת תְּמִיד הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי (כח, ו)

כְּאוֹתָן שֶׁנַּעֲשׂוּ בִימֵי הַמִּלּוּאִים (רש"י). קֶרְבֵּן הַתְּמִיד, שֶׁהָיָה כְּלִיל לַה', רוֹמֵז לְכָף שֶׁכָּל יְהוּדֵי מְסוּגָל לִהְיוֹת בַּהֲתַמְסְרוֹת

אשל אברהם - הרב אלאשילי

מִנְחָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּה (רא"ם). תּוֹרָה ו
 (ו) הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי - כְּאוֹתָן
 שֶׁנַּעֲשׂוּ בִימֵי הַמִּלּוּאִים - שְׁאוֹתָהּ
 עוֹלָה שֶׁעֲשׂוּ בִימֵי הַמִּלּוּאִים הִיא
 אוֹתָהּ עוֹלָה הַנּוֹחֶגֶת לְדוֹרוֹת (מִשְׁכֵּל
 לַיהוָה). וְכֵן שֵׁם נֶאֱמַר "עֹלֶת תְּמִיד
 לְדוֹרוֹתֵיכֶם", וְכֵן לְעֵיל. וְקִרְאָהּ "בְּהַר
 סִינִי", כִּינֵן שֶׁהִיא הִיְתָה בְּסִמְכוֹת לְהַר
 סִינִי, כְּלוֹמֵר בְּעַת שֶׁחָנוּ לְיַד הָהָר.

דָּבָר אַחֵר: "הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי",

הַקִּישׁ עֹלֶת תְּמִיד לְעֹלֶת "הַר

סִינִי", אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקַרְבָּה לְפָנֵי מִתְּן

תּוֹרָה - בְּחֻמְשָׁה בְּסִינֵן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר

בְּשֵׁמוֹת כּוֹד, הִ: "וַיַּעֲלֵה עֹלֹת".

שֶׁכְּתוּב בָּהּ - שְׁמוֹת כּוֹד, ו.

"וַיִּשָּׂם בְּאַנְתָּה", מְלֻמֵּד שֶׁטְעוּנָה כְּלִי לְקַבְּלַת

- מָה עֹלֶת הַר סִינִי טְעוּנָה כְּלִי לְקַבְּלַת

דְּמָה, אִף עֹלֶת תְּמִיד טְעוּנָה כְּלִי

(רא"ם). תּוֹרָה ו

(ד) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד - אֶת־עַל־פִּי
 שֶׁכָּבֵר נֶאֱמַר בַּפְּרָשֶׁת "וְאִתָּה תִּצְוֶה"
 - שְׁמוֹת כּוֹד, לַח.

"וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְגו'" - "עַל הַמִּזְבֵּחַ,
 כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, שְׁנַיִם לַיּוֹם, עוֹלָה
 תְּמִיד".

הִיא הִיתָה אֲזַהְרָה לִימֵי הַמִּלּוּאִים,
 וְכֹאֵן צִוְּהָ לְדוֹרוֹת. - וּמָה שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁם
 פְּסוּק מִב: "עֹלֶת תְּמִיד לְדוֹרוֹתֵיכֶם"

(כְּקוּשִׁית הַרְמְבִין). יֵשׁ לוֹמֵר פִּירוּשׁ:

עֹלֶת תְּמִיד זֶה שֶׁנִּצְטַוְּיָתֶם לְהַקְרִיב

בְּשֶׁבַע יָמֵי הַמִּלּוּאִים, הִיא אוֹתָהּ

עֹלֶת תְּמִיד שֶׁתִּצְטַוְּיָה לְהַקְרִיב לְדוֹרוֹת.

וְרָאָה גַם רש"י לְקַמֵּן פְּסוּק ו בְּפִירוּשׁ

הַרְאִשׁוֹן. תּוֹרָה ה

(ה) סֹלֶת לְמִנְחָה - מִנְחַת נְסֻכִים -

הִיא הַסֹּלֶת הַבָּאָה עִם הַקֶּרְבֵּן, עֲשָׂרוֹן

לְכֶבֶשׂ (כּוֹדֵלֵיל טו, ד), לֹא מִהַחֲמִשׁ מִנְחוֹת

הָאֶמּוֹרוֹת בַּפְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא, שֶׁהֵן בָּאוֹת

תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּמַעֲרֵב - שֶׁהִשְׁמַשׁ
 בָּאָה מִן הַמִּזְרָח, לְפִיכָף מוֹשְׁכוֹ הַשּׁוֹחֵט
 לְצַד מַעֲרֵב לְהַרְחִיקוֹ מִן הַכּוֹתֵל הַמִּזְרָח
 בְּכָל הַיְכוּלָת. מִפְּנֵי שֶׁהַכּוֹתֵלִים גְּבוּהִים
 וְהַחֲמָה שַׁחֲרִית בְּשִׁפּוּלוֹ שֶׁל רִקְעֵי וְצֵל
 הַכּוֹתֵל עוֹמֵד כְּנִגְדָּה, וּפְנֵי הַשּׁוֹחֵט
 וְצוּאָר הַבְּהֵמָה בְּאֶלְכָסוֹן לְצַד מִזְרָחִית
 צְפוּנִית, שֶׁמִּשָּׁם הִשְׁמַשׁ בָּאָה שַׁחֲרִית
 (רש"י שם).

וְשֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים בְּמִזְרָחָן שֶׁל מִפְּעוֹת

- שֶׁהַטְּבָעוֹת קְבוּעוֹת בְּרִצְפָה [בְּצַד

צְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ] לְתַת רֵאשׁ הַבְּהֵמָה

לְתוֹךְ, וְהֵן עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע, וּמְקוֹמָן

עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת עַל עֲשָׂרִים

וְאַרְבַּע, קְבוּעוֹת בְּשִׁשָּׁה סְדָרִים, וּבֵין

הָעֲרָבִים שֶׁהַחֲמָה בָּאָה מִן הַמַּעֲרֵב

מוֹשֵׁף עֲצָמוֹ לְצַד מִזְרָח בְּכָל הַיְכוּלָת,

וּפְנֵי לְמַעֲרֵב דְרוֹם בְּאֶלְכָסוֹן, שַׁחֲרִית

הַחֲמָה בָּאָה מִשָּׁם (רש"י שם). תּוֹרָה ד

והתבטלות תמידית להקב"ה. והנתינת פח והסיוע לעבודה זו באה ממשה רבינו, שהוא הוא המעורר את פח הביטול שבנשמה. זהו הקשר בין עולת תמיד לימי המילואים: בימי המילואים שימש משה רבינו בכהונה, ובכך שהוא התחיל בהקרבת התמיד פתח את הצינור לכל יהודי ויהודי.

(ז) וְנִסְכּוֹ רִבְעֵת הַיּוֹם לַכֹּהֵן הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּף נֶסֶךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:

ה"י - וְנִסְכּוֹ • יוֹם. בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּף. (ספרי) עַל הַמִּזְבֵּחַ יִתְּנֶסְכוּ. נֶסֶךְ שֶׁכֶר • (כ"ב צ"ג) יוֹם הַמִּשְׁכָּר, פָּרֵט לַיּוֹם מִגִּתּוֹ.

(ח) וְאֵת הַכֹּהֵן הַשְּׂנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כַּמִּנְחָת הַבֶּקָר וְכַנְסֵכֹו תַעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה:

ה"י - רֵיחַ נִיחַח • נַחַת רוּחַ לְפָנַי, שְׂאֵמֶרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי.

(ט) וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כֹבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וְשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:

(י) עֲלֵת שַׁבָּת בְּשַׁבְתּוֹ עַל־עֲלֵת הַתָּמִיד וְנִסְכָּה:

ה"י - עֲלֵת שַׁבָּת בְּשַׁבְתּוֹ • וְלֹא עוֹלַת שַׁבָּת זוּ בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת; הַרִי שְׁלֹא הִקְרִיב בְּשַׁבָּת זוּ, שׁוֹמֵעַ אֲנִי וְקָרִיב שְׁתִּים לַשַּׁבָּת הַבֹּאָה? תִּלְמוּד לֹאמַר: "בְּשַׁבְתּוֹ", מַגִּיד, שְׂאֵם עֶבֶר יוֹמוֹ - בְּטֵל קֶרְבָּנוֹ. עַל־עֲלֵת הַתָּמִיד. (ספרי) אֵלּוּ מוֹסְפִין, לְבַד אוֹתָן שְׁנֵי כֹבָשִׁים שֶׁל עוֹלַת הַתָּמִיד; וּמַגִּיד, שְׂאֵין קֶרְבִּין אֲלָא בֵּין שְׁנֵי הַתָּמִידִין, וְכֵן בְּכָל הַמוֹסְפִין נֶאֱמַר "עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד" לְתִלְמוּד זֶה.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

שְׂאֵמֶר "עַל" וְלֹא "מִלְבָּד" (מִשְׁכִּיל לַדָּח וְדַבְרֵי דַח).

שְׂאֵין קֶרְבִּין אֲלָא בֵּין שְׁנֵי הַתָּמִידִין - שְׁכֵן "עַל עוֹלַת הַתָּמִיד" מִשְׁמַעוּ שִׁיקְרִיבְנוּ אַחַר שֶׁהִקְרִיב אַחַד מִשְׁנֵי הַתָּמִידִים, וְזֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת רַק אַחַר תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר (מִשְׁכִּיל לַדָּח). אוּ מִזֶּה שְׂאֵמֶר "עַל עוֹלַת הַתָּמִיד", לֹאמְרִים מִזֶּה שִׁיקְרִיבְנוּ אַחַר שֶׁהִקְרִיב עוֹלַת הַשַּׁחַר, שְׁזֶהוּ פִירוּשׁ "עַל", וְגַם לֹאמְרִים מִזֶּה שְׁכֵן שְׁכֵן הַקֶּרֶבֶת הַמוֹסֵף יִשְׁנוּ שֶׁם גַּם עוֹלַת הַתָּמִיד, שְׁעֵדִין לֹא הִקְרִיבוּ, שְׁהֵרִי זֶהוּ הַפִּירוּשׁ "עַל", מִלְבָּד (מִשְׁמַעוֹת דַּבְרֵי דַח).

וְכֵן בְּכָל הַמוֹסְפִין נֶאֱמַר "עַל עֲלֵת הַתָּמִיד", לְתִלְמוּד זֶה - צְרִיף עֵינֵן שְׁלֹא נֶאֱמַר בֵּן אֲלָא לְקַמֵּן בְּפִסּוּקִים טו, כח, אָבָל בְּשַׁאֲרַי הַמוֹסְפִים נֶאֱמַר "מִלְבָּד עוֹלַת הַתָּמִיד". וְאִלּוּ בְּנִתְּנוּ שְׁבַמְקוֹמוֹת שְׁנֶאֱמַר בֵּן, זֶהוּ בְּשִׁבִיל לִימוּד זֶה. תוֹרָה יֵא

שַׁבָּת בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת - וְאִ"ו מִיעוֹטוֹ הוּא, "בְּשַׁבְתּוֹ", וְלֹא בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת (רש"י שַׁבַּת קִיד, א).

הַרִי שְׁלֹא הִקְרִיב בְּשַׁבָּת זוּ, שׁוֹמֵעַ אֲנִי וְקָרִיב שְׁתִּים לַשַּׁבָּת הַבֹּאָה - מִשְׁמַע לְמִדְרַשׁ בְּלֹא וְי"ו, וּמִשְׁמַע דְּעוֹלַת שַׁבָּת קֶרֶבֶת בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת (רש"י שַׁבַּת קִיד, א).

תִּלְמוּד לֹאמַר: "בְּשַׁבְתּוֹ", מַגִּיד שְׂאֵם עֶבֶר יוֹמוֹ - בְּטֵל קֶרְבָּנוֹ - וְשׁוֹב אֵין לוֹ תִּשְׁלוּמִין (רש"י לְקַמֵּן פִּסּוּק יד). וְרָאָה גַם רִש"י וְיִקְרָא כג, לו: "דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ - הָא אִם עֶבֶר יוֹמוֹ בְּטֵל קֶרְבָּנוֹ".

עַל עֲלֵת הַתָּמִיד - אֵלּוּ מוֹסְפִין, לְבַד - מִלְבָּד. וְזֶהוּ פִירוּשׁ "עַל", לְשׁוֹן תוֹסֵפֶת, רָאָה רִש"י וְיִקְרָא ד, י. אוֹתָן "שְׁנֵי כֹבָשִׁים" - וְזֶהוּ "עַל עוֹלַת הַתָּמִיד", בְּהִיא הִדְיָעָה, "אוֹתָן שְׁנֵי כֹבָשִׁים" שֶׁל עוֹלַת תָּמִיד, שְׁהוֹזְכְּרוּ בְּפִסּוּק ט. שֶׁל "עֲלֵת הַתָּמִיד". וּמַגִּיד - מִזֶּה

(ז) וְנִסְכּוֹ - יוֹם - כַּמְפֹרָשׁ לְעִיל טו, ה.

בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּף - עַל הַמִּזְבֵּחַ - זֶהוּ פִירוּשׁ "בַּקֹּדֶשׁ".

וְנִתְּנֵהוּ נֶסֶךְ שֶׁכֶר - יוֹם הַמִּשְׁכָּר, פָּרֵט לַיּוֹם מִגִּתּוֹ - שְׂאֵינֵנו מִשְׁכָּר, וְאֵין לְהַבִּיאַו לְכַתְּחִילָה, וְאִם הִבִּיא בְּשַׁחַר (כ"ב צ"ג). "יוֹם מִגִּתּוֹ" נִקְרָא כָּל זְמַן תְּסִיסַת הַיּוֹם (רָאָה תַעֲנִית ל, א), וְהוּא תוֹף אֲרִבְעִים יוֹם מִעֲשָׂרְתּוֹ, וְאֵינוֹ נִקְרָא יוֹם גְּמוּר (רש"י בְּרִבּוֹת כו, א). תוֹרָה ח

(ח) רֵיחַ נִיחַח - נַחַת רוּחַ לְפָנַי שְׂאֵמֶרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי - רָאָה גַם רִש"י שְׁמוֹת כט, יח, כה, וְיִקְרָא א, ט. וְרָאָה גַם רִש"י תְּהִלִּים מ, ז: "תָּמִידִין וּמוֹסְפִין אֵינֵם אֲלָא נַחַת רוּחַ שְׂאֵמֶרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי". וְכִרְש"י תְּהִלִּים נ, יג: "הָאוֹכֵל בְּשַׁחַר אֲבִירִים - לֹא אִמְרֵתִי לָךְ לְהַבִּיא וְכֵן שְׂאֵין צְרִיף לְאֲכִילָה, אֲלָא נַחַת רוּחַ לְפָנַי שְׂאֵמֶרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי". תוֹרָה ט

(י) עֲלֵת שַׁבָּת בְּשַׁבְתּוֹ - וְלֹא עוֹלַת

(יא) וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד פְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַה תָּמִימִם:

יא וּבְרֵאשֵׁי יְרַחֲכִיכֹן תִּקְרִיבוּ עֹלָתָא קָדָם יְיָ תִּזְרִין בְּנֵי תִּזְרִין תִּזְרִין וּדְכַר חַד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין:

(יב) וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָם סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרִינָם סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:

יב וּתְלָתָא עֶשְׂרִינָן סֶלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתוֹרָא חַד וּתְרִין עֶשְׂרִינָן סֶלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדְכָרָא חַד:

כ"א - וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָם • כְּמִשְׁפֵּט נִסְכֵי פָר, שֶׁבֶן הֵן קְצוּבִין בְּפָרֶשֶׁת נִסְכֵים.

(יג) וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרוֹן סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לִפְבֵּשׁ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה:

יג וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא סֶלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְאֶמְרָא חַד עֹלָתָא לְאֶתְקַבְּלָא כְּרַעֲוָא קְרַבָּנָא קָדָם יְיָ:

(יד) וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הֵהִיז יְהוָה לֶפָר וּשְׁלִישֵׁת הֵהִיז לְאֵיל וּרְבִיעֵת הֵהִיז לִפְבֵּשׁ יְיָ זֹאת עֹלֹת חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה:

יד וְנִסְכֵיהוֹן פְּלָגוֹת הֵינָא יְהוּ לְתוֹרָא וְתִלְתוֹת הֵינָא לְדְכָרָא וּרְבַעוֹת הֵינָא לְאֶמְרָא חֲמִרָא דָּא עֹלֹת רֵישׁ נִחַח בְּאֶתְחַדְתוּתָהּ כִּן לְכָל רֵישֵׁי יְרַחֲי שְׁמָא:

כ"ב - זֹאת עֹלֹת חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ • שָׂאם עֶבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קְרַבָּנוֹ, וְשׁוֹב אֵין לוֹ תִשְׁלוּמִין.

(טו) וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: ס

טו וּשְׁעִיר פִּר עִזֵי חַד לְחַטָּאתָא קָדָם יְיָ עַל עֹלֹתָא תְּדִירָא יַתְעַבֵּד וְנִסְכָּה:

כ"ג - וּשְׁעִיר עִזִּים וְגו' • כָּל שְׁעִירֵי הַמוֹסְפִין בָּאֵין לְכַפֵּר עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי, הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת (דף טו). וְנִשְׁתַּנָּה שְׁעִיר רֵאשׁ־חֲדָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "לֹה", תִּלְמוּדוֹ לְלִמְדוֹד שֶׁמְכַפֵּר עַל שְׂאִין בּוֹ יִדְעָה לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף, שְׂאִין מִכִּיר בְּחַטָּא אֱלָא הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּלָבָד, וְשָׂאֵר הַשְּׁעִירִין לְמִדִּין

אשל אברהם - הרב אלאשילי

(יב) וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָם - כְּמִשְׁפֵּט נִסְכֵי פָר - וְלֹא שָׁזָה דִּין מִצַּד קְרָבֹן שֶׁל רֵאשׁ חֲדָשׁ. וְאָמַר בֶּן בְּפָר, אֲבָל בֶּן הוּא לְעִנְיָן שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים שֶׁל אֵיל וְעֶשְׂרוֹן שֶׁל כֶּבֶשׂ (רא"ם).

שֶׁבֶן הֵן קְצוּבִין בְּפָרֶשֶׁת נִסְכֵים - לְעֵיל טו, ט"ז. תוֹרָה יג

(יד) זֹאת עֹלֹת חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ - שָׂאם עֶבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קְרַבָּנוֹ - בְּדִלְעִיל בְּרֵשׁ"י פְּסוּקֵי יִגְבִי שְׁבַת, וְהוֹצֵרָךְ לְכַתוּב כִּן גַּם גְּבִי רֵאשׁ חֲדָשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהִיָּה אֲפֹשֶׁר לומר שֶׁרַק בְּשַׁבָּת לֹא נִתְּן לְהַקְרִיב, בֵּינָן שֶׁהַקְרִיבֵת הַקְרָבֹן בְּשַׁבָּת כְּרוּכָה בְּחִילוּל שְׁבַת, אֲבָל בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ שְׁמוּתָר בְּעֶשֶׂית מְלָאכָה הֵייתִי אוֹמֵר שֶׁנִּתְּן לְהַקְרִיב, לְכֹן מִשְׁמִיעֵנוּ הַכְּתוּב שְׁגַם בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ לֹא יִקְרִיב (מִשְׁכֵּל לְדוֹד). וְשׁוֹב אֵין לוֹ תִשְׁלוּמִין - מַה שְׁהוֹסִיף

רַק בָּאֵן "וְשׁוֹב אֵין לוֹ תִשְׁלוּמִין", וְלֹא כְּתוּב כִּן לְעֵיל פְּסוּקֵי יִגְבִי שְׁבַת, יֵשׁ לוֹמֵר מִשּׁוּם שֶׁבָּאֵן נֶאֱמַר "זֹאת", שֶׁבָּא לְמַעַט וְלוֹמֵר "זֹאת" וְלֹא אַחֲרָת, דִּהֵינּוּ שְׂאִין לוֹ כָּלֵל תִּשְׁלוּמִין. וְאֶפְשָׁר שֶׁבָּא לְמַעַט בְּזָה, שֶׁאֲפִילוֹ בְּאוֹתוֹ חֲדָשׁ עֲצָמוֹ בְּשָׁנָה הַבָּאָה אֵין לוֹ תִשְׁלוּמִין. כְּלוּמַר, לוֹלֵא תִיבַת "זֹאת" הִיָּה נִתְּן לוֹמֵר, שֶׁצְרִיךְ לְהִיּוֹת "חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ", וְלֹא בְּחֲדָשׁ אַחֵר, אֲבָל בְּאוֹתוֹ חֲדָשׁ עֲצָמוֹ בְּשָׁנָה שְׁלֹא־אֲחֵרֶיךָ - הִרִי זֶה נִקְרָא "בְּחֲדָשׁוֹ" וְנִתְּן לְהַשְׁלִים, וְלְכֹן מִשְׁמִיעֵנוּ "זֹאת", בְּחֲדָשׁ זֶה בְּלָבָד, וְלְכֹן "שׁוֹב אֵין לוֹ תִשְׁלוּמִין". אֲבָל לְגַבִּי שְׁבַת לֹא הוֹצֵרָךְ לְמִיעוּט זֶה, שֶׁכֵּן "שְׁבַת בְּשַׁבְתוֹ" מְמַעַט אֵת כָּל הַשְּׁבֻחוֹת הָאֲחֵרוֹת. תוֹרָה טו (טו) וּשְׁעִיר עִזִּים וְגו' - כָּל שְׁעִירֵי הַמוֹסְפִין בָּאֵים לְכַפֵּר - שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם

שְׁעִירֵי חַטָּאוֹת (רש"י שְׁבוּעוֹת ב, א). עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי - הַנִּכְנָסִים בְּמִקְדָּשׁ בְּטוּמְאָה, אוֹ שְׂאוּכָלִים קְדָשִׁים בְּטוּמְאָה. וְלוֹמְדִים זֹאת מִשְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁמִּפּוֹרֵשׁ בּוֹ (ויקרא טו, טו): "וְכַפֵּר עַל הַקְדָּשׁ מְטוּמְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת - ט, א"ב. שֶׁשֶּׁם נִתְּבָאֵר אוֹפֵן הַלִּימוּד מִשְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים עַל מוֹסְפֵי שְׂאֵר רְגָלִים. וְנִשְׁתַּנָּה שְׁעִיר רֵאשׁ חֲדָשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "לֹה", לְלִמְדוֹד שֶׁמְכַפֵּר עַל שְׂאִין בּוֹ יִדְעָה לֹא בְּתַחֲלָה - שֶׁלֹּא יִדַּע שֶׁהוּא טְמֵא וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ. וְלֹא בְּסוּף - גַּם לֹאֲחֵר שֶׁיִּצָּא מִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יִדַּע שֶׁהִיָּה טְמֵא. שְׂאִין מְכִיר בְּחַטָּא אֱלָא הַקְדוּשׁ־

ממנו. ומדרשו באגדה (חולין ט): אמר הקדוש-ברוך-הוא: הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח. על-עלית התמיד יעשה • כל הקרבן הזה. ונסכו • אין "ונסכו" מוסב על השעיר, שאין נסכים לחטאת.

♦ יום שישי כ"ג תמוז ♦

טז ובגדל קדמא קדמא בארבעת עשר יומא לזרחא פסחא קדם יי: **(יז) ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליהוה:**

יז ובחמשת עשר יומא לזרחא הדין חגא שבקא יומין פטיר ותאכיל: **(יח) ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבועת ימים מצות יאכל:**

יח ביומא קדמא קדמא מערע קדיש כל עבדת פלחן לא מעבדון: **(יח) ביום הראשון מקרא-קדש כל-מלאכת עבודה לא תעשו:**

יט כל-מלאכת עבודה • אפלו מלאכה הצריכה לכם, כגון: דבר האבד המתרת בחלו של מועד - אסורה ביום טוב.

יט ותקריבו קרבנא עלמא קדם יי תורין בני תורי תרין ודכר חד ושבעא אמרין בני שנא שלמין יהוין לכוז: **(יט) והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני-בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים יהיו לכם:**

כ פרים • כנגד אברהם, שנאמר (בראשית יח): "ואל-הבקר רץ אברהם". אילים • כנגד אילו של יצחק. כבשים • כנגד יעקב (שם ט): "והכשבים הפריד יעקב". ביסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

קסרון כיס בבטלה שלהן, כגון דבר האבד. וראה גם שם פסוק לו: "אפילו מלאכה שהיא עבודה לכם, שאם לא תעשהו יש קסרון כפי בדבר". אבל ראה רש"י שבת קלא, ב: "מלאכת עבודה - של טורח". תורה יט **(יט) פרים - כנגד אברהם - בין ששלשת הרגלים הם כנגד אברהם יצחק ויעקב, לכן פירש ענין זה דוקא במועדים ולא בראש חודש (באר בשדה). שנאמר - בראשית יח, ז.**

"ואל הבקר רץ אברהם" - מבאר בזה רק מדוע הקריבו פרים, אך לא מדוע דוקא שנים. וכן בגלם. וראה רש"י לעיל ז, כא: "פר אחד - כנגד אברהם, שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן בקר, שמבאר שם מדוע הקריבו פר אחד, ולכן הביא הפסוק ויקח בן בקר", ואלו פאן הביא הפסוק ואל הבקר, המדבר על בקר בכללותו, ולא דוקא אחד.

הקרבנות, גדלקמן ברש"י (ג"א). ופירושו שיעשה אותם בין שני התמידים, גדלעיל ברש"י פסוק י (רא"ט). ודיק לכתוב "כל הקרבן הזה" בלשון יחיד (ולא כל הקרבנות הללו), כי כתוב "יעשה" בלשון יחיד (משכיל לדח).

ונסכו - אין "ונסכו" מוסב על השעיר - אלא מוסב על שאר הקרבנות, ופירושו: "ונסכו" של הקרבן הזה (ג"א).

שאין נסכים לחטאת - לפי שאינו בא כנגד ונדבה, ובפרשת נסכים מפורש לעיל טו, ג: "לפלא נדר או בנדבה" ראה מנחות ז, א. תורה טו

(יח) כל מלאכת עבודה - אפלו מלאכה הצריכה לכם, כגון דבר האבד, המתרת בחלו של מועד - אסורה ביום טוב - ראה גם רש"י ויקרא כג, ח: "אפילו מלאכות החשובות לכם עבודה וצורך, שיש

ברוך-הוא בלבד, ושאר השעירין למדין ממנו - בהיקוש. ד"שעיר" הנה מצי למיכתב ככולהו, וכתוב "ושעיר", ו"ו מוסיף על ענין ראשון להקיש רש"י שם ט, ט.

ומדרשו באגדה - שבועות ט, א. חולין ט, ב. פרקי דרבי אליעזר פרק מו. **אמר הקדוש-ברוך-הוא, הביאו כפרה עלי -** לכן נאמר בשעיר ראש חודש "לחטאת לה", מה שלא נאמר בן בשאר שעירי המוספין.

על שמעמתי את הירח - וראש חודש הרי נקבע לפי מולד הלבנה. וראה רש"י שבועות שם שאמר בן כדי "להפסיק דעתה של לבנה".

על עלת התמיד יעשה - כל הקרבן הזה - לא רק שעיר עזים הנזכר בפסוק זה, אלא כל הנזכרים בקרבן מוסף זה, פרים ואיל וכבשים ונסכיהם ושעיר, שהרי אומר אחר-כך "ונסכו" שאינו מוסב על שעיר החטאת אלא על שאר

כ ומנחתהון סלתא דפילא במשח תלתא
עשרונין לתורא ותריין עשרונין לדכרא
מעבדון :

כא עשרונא עשרונא מעבד לאמרא חד בן
לשבועא אמרין :

כב וצפירא דחטאתא חד לכפרא עליכון :

כג בר מעלת צפרא דהיא עלת תדירא
מעבדון ית אליון :

כד כאלין מעבדון ליומא שבועא יומין לחם
קרבו דמתקבל ברעוא קדם יי על עלתא
תדירא יתעבד ונסבה :

כה וביומא שביעאה מערע קדיש יהי לכון
פל עבדת פלסון לא מעבדון :

כו וביומא דכבוריא בקרוביכון מנחתא
חדתא קדם יי פעצרתיוכון מערע קדיש יהי
לכון פל עבדת פלסון לא מעבדון :

כז ותקרבון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי
תורין בני תורי תריין ודכר חד שבועא אמרין
בני שנא :

(ב) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים
לפר ושני עשרנים לאיל תעשו:

(כא) עשרון עשרון תעשה לפבש האחד לשבעת
הכבשים:

(כב) ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם:

(כג) מלבד עלת הפקר אשר לעלת התמיד תעשו
את־אלה:

(כד) כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה
ריח־ניחח ליהוה על־עולת התמיד יעשה ונסבו:
ישׁי כאלה תעשו ליום • שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי הקג.

(כה) וביום השביעי מקרא־קדש יהיה לכם פל־
מלאכת עבדה לא תעשו: ם

(כו) וביום הכפורים בהקריבכם מנחה חרשה ליהוה
בשבעתיכם מקרא־קדש יהיה לכם פל־מלאכת
עבדה לא תעשו:

ישׁי • חג השבועות קרוי "כפורי קציר חטים", על שם שתי הלחם, שהם ראשונים למנחת
חטים הבאה מן הקדש.

(כז) והקרבתם עולה לריח ניחח ליהוה פרים
בני־בקר שנים איל אחד שבועה כבשים בני שנה:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

החויטים (רשי"ש).
שהם ראשונים למנחת חטים הבאה
מן הקדש - ולכן נקראת "כפורי",
שהיא מנחה ראשונה הבאה מן
הקדש של חטים למקדש, כי מנחת
העומר הבאה בפסח מן השעורים
היא (רשי"ש). וראה גם רש"י ויקרא
כג, טז. וראה רש"י שמות כג, טז:
"שתי הלחם הבאים בעצרת היו
מתירין הקדש למנחות ולהביא
בכורים למקדש, שנאמר וביום
הבכורים וגו'". תורה כז

זאת - ובטעם שהביאו רש"י, יש לומר
משום שבנה מבואר מה שכותב בפסוק
הבא שלא יפחות כפרי הקג, כיון שהם
מכונים כנגד האבות. תורה כ
(כד) כאלה תעשו ליום - שלא יהיו
פוחתין והולכין כפרי הקג -
כדלקמן ברש"י כט, יח. אלא יהיו
עושים בכל יום "כאלה". תורה כה
(כו) וביום הכפורים - חג השבועות
קרוי "כפורי קציר חטים" - שמות
לד, כב.
על שם שתי הלחם - שמביאים מן

אילים - בכתוב נזכר "איל", ורש"י
העתיק "אילים", כיון שכולל בזה את
האילים שהקריבו בכל שלשת
הרגלים.
כנגד אילו של יצחק - וראה רש"י
לעיל שם: "איל אחד - כנגד יצחק,
ויקח את האיל וגו'" (בראשית כב, כט).
כבשים - כנגד יעקב, שנאמר -
בראשית ל, מ.
"והכשבים הפריד יעקב" - ראה גם
רש"י לעיל שם.
ביסודו של רבי משה תדרשן ראיתי

כח ומנחתהון סלתא דפילא במשח תלתא
עשרונין לתורא חד תרין עשרונין לדכרא
חד:

כט עשרונא עשרונא לאמרא חד לשבעא
אמרין:
ל צפיר בר עזין חד לכפרא עליכון:

לא בר מעלת תדירא ומנחתה תעבדון
שלמין יהון לכון ונספיהון:

נשיא תמימם יהיו לכם ונספיהם • אף הנסקים יהיו תמימים; למדו רבותינו (מנחות פו) מכאן, שתינו שהעלה קמחין פסול לנסכים.

א ובירקא שביעא בחד לירקא מערע
קדיש יהי לכון פל עבדת פלחן לא
תעבדון יום יקבא יהי לכון:

ב ומעבדון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי
תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנא
שבועא שלמין:

ג ומנחתהון סלתא דפילא במשח תלתא
עשרונין לתורא תרין עשרונין לדכרא:

ד ועשרונא חד לאמרא חד לשבעא אמרין:

ה וצפיר בר עזי חד לחטאתא לכפרא
עליכון:

ו בר מעלת ירקא ומנחתה ועלת תדירא
ומנחתה ונספיהון כדחזי להון לאתקבלא
ברעוא קרבנא קדם יי:

ז ובעשרא לירקא שביעא הדין מערע
קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתיכון פל
עבדתא לא תעבדון:

(כח) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים
לפר האחד שני עשרונים לאיל האחד:

(כט) עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים:
(ל) שעיר עזים אחד לכפר עליכם:

(לא) מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימם
יהיו לכם ונספיהם: פ

כט (א) ובחדש השביעי באחד לחודש מקרא קדיש
יהיה לכם פלמלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה
יהיה לכם:

(ב) ועשיתם עלה לריח נוח ליהוה פר בן בקר
אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם:

(ג) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים
לפר שני עשרונים לאיל:

(ד) ועשרון אחד לכבש האחד לשבעת הכבשים:
(ה) ושעיר עזים אחד חטאת לכפר עליכם:

(ו) מלבד עלת החדש ומנחתה ועלת התמיד
ומנחתה ונספיהם כמשפטם לריח נוח אשה
ליהוה: ס

נשיא מלבד עלת החדש • מוספי ראש חדש, שהוא ביום ראש השנה.

(ז) ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא קדיש יהיה
לכם ועניתם את נפשתיכם פלמלאכה לא תעשו:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

חדש - שהם שני פרים, איל אחד,
שבעה כבשים, ושעיר עזים אחד
חטאת, בדלעיל כח, יא-טו.
שהוא ביום ראש השנה - שראש
השנה הוא גם ראש חדש. תורה ז

מכאן, שתינו שהעלה קמחין -
שנעשה בו פדמות קמח לכן למעלה
בשטחו (רא"ם).
פסול לנסכים - דהוי כבעל מום (רש"י
שם). תורה א
(ו) מלבד עלת החדש - מוספי ראש

(לא) תמימם יהיו לכם ונספיהם
- אף הנסקים יהיו "תמימם" -
פירוש: "תמימם יהיו לכם" פל
הקרבנות דלעיל, וגם "נספיהם"
(רא"ם).
למדו רבותינו - מנחות פז, א.

(ח) וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן־בֶּקֶר
אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם
יְהִיו לָכֶם:

ח וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן־בֶּקֶר
אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם
יְהִיו לָכֶם:

(ט) וּמִנְחַתְּם סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
לִפְרֵי שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:

ט וּמִנְחַתְּהוֹן סֹלֶת דְּפִילָא בְּמִשַׁח תְּלָמָא
עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרוֹנִין לְדְכָרָא חַד:

(י) עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:

י עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאֶמְרָא חַד לְשִׁבְעָא
אֶמְרִין:

(יא) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכִּפָּרִים
וְעֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחַתָּהּ וְנִסְכֵיהֶם: ס

יא אֶפִיר בַּר עִזִּין חַד חֲטָאתָא בַּר מַחֲטָאתָא
דְּכַפּוּרָא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחַתָּהּ וְנִסְפִיהוֹן:

ס"ז - מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכִּפָּרִים • שְׁעִיר הַנִּעֲשֶׂה בְּפָנִים הָאֶמּוֹר בְּ"אֲחֵרֵי מוֹת", שְׁגֵם הוּא חֲטָאת. וְעֹלֹת
הַתְּמִיד • וּמִלֶּבֶד עוֹלֹת הַתְּמִיד, תַּעֲשׂוּ עוֹלוֹת הַלֵּלוּ. וְנִסְכֵיהֶם • מוֹסֵב עַל הַמוֹסְפִין הַכְּתוּבִים וְעַל "תַּעֲשׂוּ"
וְהוּא לְשׁוֹן צוּוּי. מִלֶּבֶד עוֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחַתָּהּ, תַּעֲשׂוּ אֵת אֵלֶּה וְנִסְכֵיהֶם. וְכֵן כָּל "וְנִסְכֵיהֶם" הָאֶמּוֹרִים בְּכָל
הַמוֹעֲדוֹת, חוּץ מִשָּׁל קִרְבָּנוֹת הַחֵג, שֶׁכָּל "וְנִסְכָּה", "וְנִסְכֵיהֶם", "וְנִסְכֵיהֶם" שֶׁבָּהֶם, מוֹסְבִים עַל הַתְּמִיד וְאֵינָן
לְשׁוֹן צוּוּי, שֶׁהֵרִי נִסְכֵיהֶם שֶׁל מוֹסְפִין כְּתוּבִין לְעֶצְמָן בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

(יא) מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכִּפָּרִים - שְׁעִיר
הַנִּעֲשֶׂה בְּפָנִים - שְׁמֹנֶה מִדְּמָה בְּקֶדֶשׁ
הַקֹּדְשִׁים. מִדֵּ-שְׁאִי־כֵן הַשְּׁעִיר הַנִּזְכָּר
כָּאן, מִזֶּה אֵת דְּמֹו עַל הַמִּזְבֵּחַ.
הָאֶמּוֹר בְּ"אֲחֵרֵי מוֹת" - וַיִּקְרָא טו, טו:
"וַשְׁחַט אֶת שְׁעִיר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לְעַם
וְהִבִּיא אֶת דְּמֹו אֶל מִבֵּית לְפָרוּכַת
וְגו'".
שְׁגֵם הוּא חֲטָאת. וְעֹלֹת הַתְּמִיד -
וּמִלֶּבֶד "עֹלֹת הַתְּמִיד" - שֶׁ"מִלֶּבֶד"
הָאֶמּוֹר עַל "חֲטָאת הַכִּפּוּרִים" מוֹסֵב גַּם
עַל "עוֹלֹת הַתְּמִיד", שֶׁהֵינָן שֶׁל "וְעוֹלֹת
הַתְּמִיד", הוּא גַּם הַמוֹסֵף, וְכֵאלוֹ
כְּתוּב: וּמִלֶּבֶד עוֹלֹת הַתְּמִיד. וְאֵין לומר
שֶׁהוּא דְּבַר בְּפָנֵי עֶצְמוֹ, שֶׁהֵרִי כְּבַר צִוָּה
עַל עוֹלֹת הַתְּמִיד (ע"פ ג'ר"א).
תַּעֲשׂוּ - לְשׁוֹן הַכְּתוּב לְעֵיל כַּח, לֹא.
הוּבָא גַם בְּרִשִׁי לְקַמֵּן בְּדַבּוּר הַבָּא.
עוֹלוֹת הַלֵּלוּ - הַנִּזְכָּרִים בְּפִסּוּק ח.
שְׁאִין לומר שֶׁמִּלֶּבֶד עוֹלֹת הַתְּמִיד
יַעֲשֶׂה שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֲטָאת, שֶׁהֵרִי
פְּשוּט שֶׁהַחֲטָאת הִיא מִלֶּבֶד הָעוֹלָה.
וְאִם כֵּן, כִּי שִׁיעוֹר הַכְּתוּב: מִלֶּבֶד
חֲטָאת הַכִּפּוּרִים תַּעֲשׂוּ שְׁעִיר עִזִּים
חֲטָאת, וּמִלֶּבֶד עוֹלֹת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ
עוֹלוֹת הַלֵּלוּ (ע"פ ג'ר"א).
וְנִסְכֵיהֶם - מוֹסֵב עַל הַמוֹסְפִין
הַכְּתוּבִים - שְׁאֵם הֵינָן מוֹסֵב עַל

מוֹסֵב עַל הַתְּמִיד. וּמָה שֶׁלֹּא כְּתוּב רִשִׁי
אֵת פִּירוּשׁוֹ גְּבִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְעֵיל כַּט,
וְיֵשׁ לוֹמַר מִשׁוּם שֶׁשֵּׁם אֵין זֶה מוֹכְרָח
שֶׁ"וְנִסְכֵיהֶם" מוֹסֵב עַל "תַּעֲשׂוּ", אֲלֹא
יִתְכַּן שֶׁשֵּׁם פִּירוּשׁוֹ "וְנִסְכֵיהֶם" שֶׁל
"עוֹלֹת הַחֵדֶשׁ .. וְעוֹלֹת הַתְּמִיד", אֲבָל
כָּאן הוּא מוֹכְרָח כְּאֶמּוֹר לְעֵיל. וְלִפִּי זֶה
לְאַחַר שֶׁרִשִׁי מְפָרֵשׁ כָּאן שֶׁ"וְנִסְכֵיהֶם"
מוֹסֵב עַל "תַּעֲשׂוּ", הֵרִי שְׁפִיר נִיתֵן
לְפָרֵשׁ גַּם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁזֶה מוֹסֵב עַל
מוֹסְפֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.
חוּץ מִשָּׁל קִרְבָּנוֹת הַחֵג - חַג הַסִּפּוֹת.
שֶׁכָּל "וְנִסְכָּה" וְנִסְכֵיהֶם
"וְנִסְכֵיהֶם" שֶׁבָּהֶם, מוֹסְבִים עַל
הַתְּמִיד - וּמָה שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִסְכֵיהֶם"
לְשׁוֹן רַבִּים, הוּא עַל שְׁנֵי תְּמִידֵי הַיּוֹם
(רִשִׁי לְקַמֵּן פִּסּוּק יח).
וְאֵינָן לְשׁוֹן צוּוּי - מִפְּנֵי שֶׁפִּירוּשׁוֹ:
מִלֶּבֶד עוֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחַתָּהּ וְנִסְכֵיהֶם
שְׁאֵתֶם מְקַרְיָבִים (ג'ר"א).
שֶׁהֵרִי נִסְכֵיהֶם שֶׁל מוֹסְפִין כְּתוּבִין
לְעֶצְמָן בְּכָל יוֹם וְיוֹם - וּמִנְחַתָּהּ
וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלַכִּבְשִׁים
בְּמִסְפָּרֵם כְּמִשְׁפָּט. אֲךָ צְרִיךְ עִיּוֹן,
שֶׁבִיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג לֹא נִזְכָּר
"וְנִסְכֵיהֶם" לְמוֹסְפִים שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם (בַּר
בַּשּׁוּד). תוֹרָה יב

♦ שבת קודש כ"ד תמוז ♦

יב ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קדיש יהיה לכם פלמלאכת עבודה לא תעשו וחגתם חג ליהוה שבועת ימים:

יג ותקרבין עלתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם וי תורין בני תורי תלת עשר דקרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין יהון:

יד ומנחתהון סולתא דפילא במישה תלתא עשרונין לתורא חד לתלתא עשר תורין תרין עשרונין לדקרא חד לתרין דקרין:

טו ועשרונא עשרונא לאמרא חד לארבעת עשר אמרין:

טז ועפיר פר עזין חד חטאתא פר מעלת תדירא מנחתה ונספה:

יז וביום תנבא תורין בני תורי תרי עשר דקרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין:

יח ומנחתהון ונספיהון לתורין לדקרין ולאמרין במנגייהון פדחזי:

כ"ד ומנחתם ונספיהם לפרים • (סוכה נז) פרי החג שבועים הם, כנגד שבועים אמות עובדי גילולים שמתמעטים והולכים, סימן פליה היא להם, ובימי המקדש היו מגנין עליהם מן היסורין. ולפכשים • כנגד ישראל

(יב) ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קדיש יהיה לכם פלמלאכת עבודה לא תעשו וחגתם חג ליהוה שבועת ימים:

(יג) והקרבתם עלה אישה ריח ניחח ליהוה פרים בניבקר שלשה עשר אילם שנים פכשים בנישנה ארבעה עשר תמימים יהיו:

(יד) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרונים לאיל האחד לשני האילם:

(טו) ועשרון עשרון לפכש האחד לארבעה עשר פכשים:

(טז) ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: ם

(יז) וביום השני פרים בניבקר שנים עשר אילם שנים פכשים בנישנה ארבעה עשר תמימים:

(יח) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולפכשים במספרם כמשפט:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

להצילם מן היסורים, אכל מה שהקריבו במספר פוחת והולך זהו רק סימן לאומות, שכן היא המציאות שהקדוש ברוך הוא ברא את האומות באופן שסופם להיות קלים, ולא שהקרבת הפרים באופן פוחת והולך היא שפועלת פליה באומות, וגם הסימן אינו קשור לימי המקדש דוקא, אלא הוא סימן תמידי לאומות (ע"פ הרב). וראה רש"י סוכה נה, ב: "פרי החג שבועים הם, כנגד שבועים אמות, לכפר עליהם, שירדו גשמים בכל העולם, לפי שנידונין בחרג על המים".

הוא לשון רש"י בשבת כא, ב. ועוד. אכל ראה לשון רש"י לעיל כח, כד: "פוחתין והולכין". אכל הגירסא הנפוצה: "שמתמעטים". וקאי על אומות העולם. והולכים, סימן פליה היא להם - זה שפרי החג היו מתמעטים והולכים הוא רמז וסימן לאומות העולם שגם הם ילכו ויתמעטו. ובימי המקדש היו מגנין עליהם מן היסורין - כלומר, הקרבת הפרים בחג הסכות בזמן המקדש במספר שבועים, זהו ענין חיובי עבור אומות העולם,

(יח) ומנחתם ונספיהם לפרים - פרי החג שבועים הם - סך הפרים שהקריבו בשבעת ימי הסכות הוא שבועים, והקרבתם היתה בסדר פוחת והולך, ביום הראשון הקריבו שלשה עשר פרים, וביום השני שנים עשר, וביום השלישי אחד עשר, וביום הרביעי עשרה, וביום החמישי תשעה, וביום הששי שמונה, וביום השביעי שבעה פרים. כנגד שבועים אמות, [ומתמעטים - כן הגירסא בהרבה בתבנית ד' ודפוסים ראשונים. והוא מוסב על פרי החג. וכן

שְׁנֵי יָמִים (ירמיה ג): "שָׁה פְּזוּרָה", וְהֵם קְבוּעִים. וּמִנִּינָם תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה, לְכָלֹת מֵהֶם תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה. בְּשָׁנֵי נְאֻמָּר: "וְנִסְפִיחֵם" עַל שְׁנֵי תַמִּידֵי הַיּוֹם, וְלֹא שָׁנָה הַלְשׁוֹן אֶלָּא לְדַרְשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (שבת ק"ג ע"ה): בְּשָׁנֵי - וְנִסְפִיחֵם, בְּשָׁשִׁי - וְנִסְפִיחָהּ, בְּשָׁבִיעִי - כְּמִשְׁפָּטִים - מ"ם יו"ד מ"ם, הָרִי כְּאֵן "מִים", רָמַז לְנִסּוּף הַמִּים מִן הַתּוֹרָה בְּחֵג.

יט וצפיר פר עזין חד חטאתא פר מעלת תדירא ומנחתה ונספיהון:

כ וביומא תליתאה תורין חד עשר דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין:

כא ומנחתהון ונספיהון לתורין לדכרין ולאמרין במנגיניהון כדחזי:

כב וצפירא דחטאתא חד פר מעלת תדירא ומנחתה ונספה:

כג וביומא רביעאה תורין עשרא דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין:

כד מנחתהון ונספיהון לתורין לדכרין ולאמרין במנגיניהון כדחזי:

(יט) וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבַד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיחֵם: ם

(כ) וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֲשֵׂת־עֶשֶׂר אֵילִם שָׁנִים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם:

(כא) וּמִנְחָתָם וְנִסְפִיחֵם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכֹבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:

(כב) וּשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיחָהּ: ם

(כג) וּבַיּוֹם הַרְבִּיעִי פָּרִים עֶשְׂרֵה אֵילִם שָׁנִים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם:

(כד) מִנְחָתָם וְנִסְפִיחֵם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכֹבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

לְנִסּוּף הַמִּים מִן הַתּוֹרָה בְּחֵג - אֶבֶל בְּעִקְרוֹ שֶׁל דָּבָר הוּא הֶלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי, רָאָה תַעֲנִית ג, א. וְרָאָה רִשִׁי וַיִּקְרָא ב, יג שֶׁבִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית "וּהִבְטָחוּ הַיָּמִים הַתְּחִלּוֹתַי לִיקָרֵב בְּמִזְבֵּחַ בְּמִלְחָה, וְנִסּוּף הַמִּים בְּחֵג". וְכַתֵּב ה"גוֹר אֲרִיָּה", שֶׁהִבְטָחָה זֹאת נְעִשְׂתָהּ בַּיּוֹם הַשְּׁנִי שֶׁל הַבְּרִיאָה, שְׁאֵל הוֹפְרָדוֹ מִיָּם תְּחִלּוֹתַי מִמֵּי עֲלִיוֹנִים, לְכֵן הִרְמֹז לְנִסּוּף הַמִּים הוּא מִהָאֹת מ"ם שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁנִי דוֹקָא, וְנִרְמֹז גַּם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כִּינּוּן שֶׁאֵל הַיָּמִים הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁל סְכוּת, לוֹמֵר שְׁנִסּוּף הַמִּים הוּא רַק בְּיָמֵי הַסְּכוּת וְלֹא בְּשִׁמְנֵי עֲצָרָת. וְרָאָה גַּם רִשִׁי תַעֲנִית ג, א: "שְׁמִינֵי נְמִי, מִי מִצִּי אָמַר דְּמִנְסָךְ, הָא שְׁבִיעִי אָמַר רַחֲמָנָא, דְּמ"ם יו"ד מ"ם, מִים, כְּתִיב בְּשָׁבִיעִי, דְּסִיּוּם קְרָאֵי דְּנִסּוּף הַמִּים בְּשָׁבִיעִי כְּתִיב כְּמִשְׁפָּטִים". תוֹרָה יט

תבוא.
בְּשָׁנֵי נְאֻמָּר "וְנִסְפִיחֵם" - "מִלְּבַד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיחֵם" - לְקַמּוֹן פְּסוּק יט.
עַל שְׁנֵי תַמִּידֵי הַיּוֹם - שְׂאֵף שְׁעוֹלַת הַתָּמִיד הִיא בַלְשׁוֹן יחִיד כְּמוֹ שְׁכָתוּב "וּמִנְחָתָהּ", נְאֻמָּר עֲלֶיהָ "וְנִסְפִיחֵם" בַּלְשׁוֹן רַבִּים, כִּי הַכּוֹנֵה לְשָׁנֵי הַתָּמִידִים שְׁמֻקְרִיבִים בַּיּוֹם. וְלֹא שָׁנָה הַלְשׁוֹן - לְכַתּוּב "וְנִסְפִיחֵם" בַּלְשׁוֹן רַבִּים.
אֶלָּא לְדַרְשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל - שְׁבַת קג, ב. תַעֲנִית ב, ב.
בְּשָׁנֵי נְאֻמָּר "וְנִסְפִיחֵם", בְּשָׁשִׁי "וְנִסְפִיחָהּ" - לְקַמּוֹן פְּסוּק לא. בְּמִקּוּם "וְנִסְפִיחָהּ", נִמְצָא שְׁנֵי כְּאֵן תּוֹסַפֵּת יו"ד.
בְּשָׁבִיעִי "כְּמִשְׁפָּטִים" - לְקַמּוֹן פְּסוּק לג. שָׁנָה הַכְּתוּב לְכַתּוּב "כְּמִשְׁפָּטִים" בְּמִקּוּם "כְּמִשְׁפָּט" שֶׁכָּבֵל הַיָּמִים.
מ"ם יו"ד מ"ם, הָרִי כְּאֵן "מִים", רָמַז

וּלְכֹבָשִׂים - בְּנִגּוּד יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ "שָׁה פְּזוּרָה" - יְרֵמְיָה ג, יז.
וְהֵם קְבוּעִים - שְׁבָכֵל יוֹם מִשְׁבַּעַת יָמֵי הַסְּכוּת הַקְּרִיבוֹ אַרְבַּעַה עֶשֶׂר כְּבָשִׂים. וְזֵהוּ סִימָן עַל הַקְּבִיעוּת וְהַנְּצִיחוּת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, אֵף שֶׁהֵם "שָׁה פְּזוּרָה". בְּנִיגּוּד לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם שֶׁקְּרִבּוּתֵיהֶם מִתְּמַעֲטִים וְהוֹלְכִים, וְהֵם סִימָן כְּלִיָּה לָהֶם.
וּמִנִּינָם תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה, לְכָלֹת מֵהֶם תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה קְלָלוֹת מֵהֶם - נִקְטַ הַלְשׁוֹן "לְכָלֹת מֵהֶם" בְּנִגּוּד "סִימָן כְּלִיָּה" שֶׁל הָאוֹמוֹת בְּשָׁבָעִים פָּרִים (הַרְבִּי).
תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה קְלָלוֹת - שְׂאֵף שֶׁהַקּוּיּוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מוֹבְטָח, אֶבֶל כִּינּוּן שִׁיתָבֵן שֶׁהַקּוּיּוֹם יִהְיֶה מִתוֹךְ יִסּוּרִים, לְכֵן הַקְּרִיבוֹ תִשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה כְּבָשִׂים, כְּדִי שֶׁהַקּוּיּוֹם שֶׁלָּהֶם יִהְיֶה מִתוֹךְ מְנוּחָה וְשְׁלָוָה לְכֹל יִסּוּרִים (הַרְבִּי).
שְׁבַמִּשְׁנֵה תוֹרָה - בְּפָרֶשֶׁת "כִּי

כה ויצפיר בר עזין חד חטאתא בר מעלת תדירא מנחתה ונספה:

כו וביומא חמישאה תורין תשע דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין:

כז ומנחתהון ונספיהון לתורין לדכרין ולאמרין במנגניהון כדחזי:

כח ויצפירא דחטאתא חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונספה:

כט וביומא שתיתאה תורין תמניא דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין:

ל ומנחתהון ונספיהון לתורין לדכרין ולאמרין במנגניהון כדחזי להון:

לא ויצפירא דחטאתא חד בר מעלת תדירא מנחתה ונספה:

לב וביומא שביעאה תורין שבועא דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין:

לג ומנחתהון ונספיהון לתורין לדכרין ולאמרין במנגניהון כדחזי להון:

לד ויצפירא דחטאתא חד בר מעלת תדירא מנחתה ונספה:

לה ביומא תמינאה פגש יהי לכון כל עבידת פלחון לא תעבדון:

(כה) וישעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: ם

(כו) וביום החמישי פרים תשעה אילים שנים פבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:

(כז) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולפבשים במספרם כמשפט:

(כח) וישעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה: ם

(כט) וביום הששי פרים שמונה אילים שנים פבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:

(ל) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולפבשים במספרם כמשפט:

(לא) וישעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד מנחתה ונספיה: ם

(לב) וביום השביעי פרים שבועה אילים שנים פבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:

(לג) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילם ולפבשים במספרם כמשפטם:

(לד) וישעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: ם

(לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו:

י"ז < עצרת תהיה לכם • עצורים בעשית מלאכה. (ספרי) דבר אחר: עצרת, עצרו מלצאת. מלמד, שטעון

אשל אברהם - הרב אלאשולי

דבר אחר: "עצרת", עצרו מלצאת - בפרשת אמור (ויקרא כג, לו) לא הביא רש"י כלל פירושים אלו, כי שם נאמר "עצרת היא", שאינו בלשון צווי לבני ישראל, אלא מוסב על היום עצמו, מה-שאינ-כן כאן נאמר "עצרת תהיה לכם", בלשון צווי לבני ישראל, לכן

לא תעשו", וזהו מצות לא-תעשה (גרא). וראה גם רש"י דברים טו, ח (גבי שביעי של פסח): "עצרת לה' אלקיך - עצור עצמו מן המלאכה". אבל בהמשך כותב: "דבר אחר, כנופיקא [=בינוס] של מאכל ומשתה, לשון נעצרה נא אותך".

(לה-לו) עצרת תהיה לכם - עצורים בעשית מלאכה - ומה שאומר הכתוב אחר-כך "כל מלאכת עבודה לא תעשו", זהו לתוספת ביאור, שיהיו עצורים ממלאכת עבודה (רא"ם). או: "עצרת תהיה לכם", זו מצות-עשה, ו"כל מלאכת עבודה

לינה. ומדרשו באגדה (סוכה נה): לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אמות, וכשפאין ללכת, אמר להם המקום: בבקשה מכם, עשו לי סעדה קטנה כדי שאהנה מכם.

(לו) והקרבתם עלה אישה ריח ניחח ליהוה פך אחד איל אחד פבשים בנישנה שבעה תמימים:

לוי ותקריבו עלתא קרפן דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבועא שלמין:

רש"י פ' אחד איל אחד • (אלו) כנגד ישראל, התעכבו לי מעט עוד, ולשון חבה הוא זה כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם: קשה עלי פירדתכם, עכבו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעדה וכו' כדאיתא

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

פירדתכם - ונראה שזהו פירוש נוסף ב"עצרת תהיה לכם", לשון אסיפה וכוונס (וכמו שפירש רש"י בדברים טו, ח). שקשה עליו פרוזם ופזרם, ולכן ישארו מכונסים.

עכבו עוד יום אחד. משל למלך - תחילה הביא משל לענין הביטוי "עצרת תהיה לכם", שזהו ביטוי של חבה, ולכן הביא משל מאב לבניו, כעת מביא משל כטעם ל"סעודה קטנה", "פר אחד איל אחד" דוקא. וכתב ב"תורת מנחם" בטעם שהביא משל ממלך דוקא. כי אצל המלך אין מניעה לעשות סעודה גדולה, ובכל זאת מבקש לעשות קטנה. וראה רש"י ויקרא כג, לו (שלכאורה חבר בין שני המשלים): "עצרת היא לכם - עצרתי אתכם אצלי, כמלך שזמן את בניו לסעודה לך וכו' ימים, כיון שהגיע זמן להפטר, אמר: בני בבקשה מכם, עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פירדתכם".

שעשה סעודה וכו' - בגמרא שלפנינו: "משל למלך בשר-וודם שאמר לעבדיו: עשו לי סעודה גדולה, ליום אחרון אמר לאוהבו: עשה לי סעודה קטנה, כדי שאהנה ממך". וכגירסא שבפנים נמצא לכאורה ב"ילקוט שמעוני" רמז תשפב: "משל למלך בשר-וודם שעשה סעודה, ליום אחרון אמר לאוהבו: עשה לי סעודה כדי שאהנה ממך". או כגמדרש תנחומא סימן טו: "משל למלך שעשה סעודה שבועה ימים, וזמן כל בני המדינה שבבעת ימי המשתה, כיון שעברו שבעת ימי המשתה, אמר לאוהבו: כבר יצאנו ידי חובותינו מפל בני המדינה, נגלגל אני ואתה במה שתמצא בליטרא של בשר או ליטרא

עצרת לבין שאר ימים טובים, המתבטא בין השאר גם בענין חובת הלינה בליל יום טוב של עצרת בירושלים, מה שלא מצינו בן בשאר ימים טובים - ראה באריכות בלקוטי שיחות חלק לג עמוד 176 ואילך.

לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אמות - בדלעיל ברש"י פסוק יח. **וכשפאין ללכת, אמר להם המקום: בבקשה מכם, עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם** - שאין לי הנייה וקורת רוח בשל אלו, אלא בשלך רש"י סוכה נה, ב. וראה רש"י מנחות קד, ב: "שאהנה ממך - כלומר, שתקבל לפני

בדן". **"פר אחד איל אחד"**, אלו כנגד ישראל - שהם "גוי אחד בארץ". וזהו מה שאמר להם: "עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם". מה שאין בן מה שמקריבים שבועה בפשים זה לא כנגד ישראל (שכן רק ארבעה עשר בפשים שהקריבו בכל יום משבעת ימי הסוכות הם כנגד ישראל, כמבואר ברש"י לעיל פסוק יח). ואין הם שכיבים ל"סעודה קטנה". ויש לומר שמשום כך מביא לקמן את מדרש תנחומא, וכפי שיבואר.

התעכבו - וזהו פירושו: "עצרת תהיה לכם", לשון עכבה. **לי מעט עוד** - עוד יום אחד.

ולשון חבה הוא זה - כלומר, מה שאומר: "עצרת תהיה לכם", אין זה לשון ציווי אלא לשון חיבה (הרב). **כבנים הנפטרים מאביהם** - הביא משל מבנים הנפטרים מאביהם, להורות שזהו לשון חבה, שהאב משתמש בן כלפי בנו.

והוא אומר להם: קשה עלי

הוצרך לפרש שהציווי הוא שעצורים מעשית מלאכה או שעצורים מלצאת (הרב).

מלמד שמעון לינה - כלומר העולים לרגל צריכים ללון בירושלים בליל שמיני עצרת, ואסורים לצאת ממנה אל מחוץ לחומה בתוך התחום. ואין הקתוב מזהיר שלא יצא לביתו, דהא 'יום טוב' הוא [ומובן מאליו שאסור לצאת] [ראה רש"י פסחים צה, ב]. ומבואר ב"תורת מנחם" שזהו החידוש של שמיני עצרת על שאר לילי ימים טובים (בפשוטו של מקרא): בשאר ילילי ימים טובים אין איסור לצאת מחוץ לירושלים (בתוך התחום), אלא יכולים ללון מחוץ לירושלים, וכל ענין הלינה בירושלים הוא רק בליל מוצאי 'יום טוב', כגמור (דברים טו, ז): "ופנית בבקר והלכת לאהליך", וברש"י שם: "ללכו של שני, מלמד שטעון לינה ליל של מוצאי יום טוב". מה שאין בן בעצרת הציווי הוא שלא יצאו בליל יום טוב מירושלים אלא ילנו בירושלים. ומבאר שם שהם שני סוגי לינות: הלינה בליל יום טוב של עצרת בירושלים, היא כעין הכנה לפני הקרבת הקרבנות של היום, מה שאין בן הלינה במוצאי שאר ימים טובים, ענינה שלא לעזוב את ירושלים מיד לאחר הקרבת הקרבנות, אלא יש להתעכב שם בלילה שלאחריה. וראה בהערה הבאה.

ומדרשו באגדה - סוכה נה, ב. בפשוטו זהו ביאור שלישי בטעם שנקרא "עצרת", שבוה מבואר גם מדוע מביאים רק "פר אחד ואיל אחד". אף ב"תורת מנחם" מבאר שאין זה ביאור שלישי, אלא זהו ביאור בטעם ההבדל בכללות שבין שמיני

בְּמִסְכַּת סֶכֶה (רף נה). ובְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא: לְמַדָּה תוֹרָה דְרַף אַרְץ, שְׁמֵי שַׁיִשׁ לוֹ אַכְסֵנְאֵי, יוֹם רַאשׁוֹן מְאָכִילוּ פְטוּמוֹת, לְמַחֵר מְאָכִילוּ דְגִים, לְמַחֵר מְאָכִילוּ קְטַנִּיּוֹת, לְמַחֵר מְאָכִילוּ יָרֵק - פּוּחַת וְהוֹלֵךְ כְּפָרֵי הַחֵג.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ב עמ' 433)

פר אַחַד אֵיל אַחַד (כט, לו)

קִשָּׁה עַלֵי פְרִידַתְכֶם, עֵכָבוּ עוֹד יוֹם אַחַד (רש"י). לְכַאוּרָה הִיָּה לוֹ לומר קִשָּׁה עַלֵי פְרִידַתְנוּ, וּמָהוּ הַלְשׁוֹן פְּרִידַתְכֶם? אֵלָא רַמְזוּ רַמְזוּ לָנוּ, שֶׁהַפִּירוּד בֵּין הַקֶּבֶ"ה וּבִגְוִי־יִשְׂרָאֵל בָּא מִצַּד יִשְׂרָאֵל, לֹא מִצַּד הַקֶּבֶ"ה. שְׁכֵן, פִּירוּד הַלְבָבוֹת בֵּין יְהוּדֵי אַחַד לַחֲבִירוֹ, פְּרִידַתְכֶם, הוּא הוּא הַגּוֹרֵם לַפִּירוּד, חֲלִילָה, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׂבִשְׂמֵיָם. כְּמֵאמָר: בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ - כּוֹלְנוּ כְּאַחַד.

(לז) **מִנְחָתָם וְנִסְבֵּיהֶם לְפָר לְאֵיל וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם בְּמוֹשֶׁפֶט:**
לו מִנְחָתָהוֹן וְנִסְפִּיהוֹן לְתוֹרָא לְדַכְרָא וְלֵאמָרִין בְּמִנְגִּיָהוֹן כְּדַחְזֵי:

(לח) **וּשְׁעֵיר חַטָּאת אַחַד מִלְּבַד עֵלְת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפָּה:**
לח וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מְעַלְת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפָּה:

(לט) **אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַתֵּיכֶם לְעֵלְתֵיכֶם וְלִמְנַחְתֵּיכֶם וְלִנְסֻכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:**
לט אֵלֵין תַעֲבִדוּן קָדָם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכוֹן בַּר מִנְדְּרֵיכוֹן וְנִדְבַתְכוֹן לְעֵלוֹתְכוֹן וְלִמְנַחְתְכוֹן וְלִנְסֻכֵיכוֹן וְלִשְׁלֵמֵיכוֹן:

יִי אֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם • דְּבַר הַקְּצוּב לְחוּבָה. לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם • אִם בְּאַתֶּם לְדַר קְרַבְנוֹת בְּרַגְל, מְצוּהָ הִיא בְּיָדְכֶם, אוֹ נְדָרִים אוֹ נְדָבוֹת שְׁנֵדְרְתֶם כָּל הַשָּׁנָה, תִּקְרִיבוֹם בְּרַגְל, שְׁמָא יִקְשֶׁה לוֹ לְחִזוֹר וְלַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַם וְלִהְקָרִיב נְדָרָיו, וְנִמְצָא עוֹבֵר בְּ"בַל תֵּאָחֵר".

אשל אברהם - הרב אלאשילי

אַחַד, וּמֵאֲרַבְעָה עֶשֶׂר כְּבָשִׁים לְשִׁבְעָה כְּבָשִׁים. תּוֹרָה לוֹ (לט) **אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם - דְּבַר הַקְּצוּב לְחוּבָה** - הֵם הַקְּרַבְנוֹת הַנּוֹקְרִים לְעֵיל, שֶׁהֵם קְרַבְנוֹת חוּבָה, וְלוֹמַד כֵּן מִמָּה שֶׁאָמַר "אֵלֶּה" (רא"ם). וְרֵאזָה תַמּוּרָה יֵד, ב: "חֻבוֹת הַבָּאוֹת מִחַמַּת הַרְגֵל בְּרַגְל", וּבְרַש"י שֵׁם: "כְּגוֹן עוֹלַת רֵאזָה וְחֻגִיגָה וּמוֹסָפִין".
לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם - אִם בְּאַתֶּם לְדַר קְרַבְנוֹת בְּרַגְל - וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ "בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם", כְּלוֹמַר "לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם" שֶׁאַתֶּם נוֹדְרִים "בְּמוֹעֲדֵיכֶם" (ספר הוֹכְרֵן).
מְצוּהָ הִיא בְּיָדְכֶם - שְׁאִם לֹא כֵּן, מָה מְשַׁמְעֵנוּ הַכְּתוּב?
אוֹ נְדָרִים [וְנִדְבָבוֹת] - כֵּן הַגִּירָסָא בְּהַרְבֵּה כְּתִבְיָד וּדְפוּסִים רֵאשׁוֹנִים. וְכַמֵּאמָר הַכְּתוּב: "לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַתֵּיכֶם". וּבְדְפוּסִים שְׁלֻפְיָנוּ: אוֹ נְדָבוֹת.
שְׁנֵדְרְתֶם כָּל הַשָּׁנָה, תִּקְרִיבוֹם בְּרַגְל

שְׂמִינִים. כְּלוֹמַר מִקְבְּלוֹ יִפָּה (תַנְחוּמָא שם).
לְמַחֵר מְאָכִילוּ דְגִים, לְמַחֵר מְאָכִילוּ בֶּשֶׂר בְּהֵמָה - מִשְׁמַע שְׁהַדְגִים יוֹתֵר יִקְרִים מִן הַבֶּשֶׂר, וְרֵאזָה רַש"י חוֹלִין פֶּד, א: "דְגִים הֵיוּ בּוֹלוּ בְּמִקּוּמָם יוֹתֵר מִן הַבֶּשֶׂר", וְלִפִּי זֶה בְּפִנְיָם מְדוּבָר בְּמִקּוּם שְׁהַבֶּשֶׂר זוּל יוֹתֵר מִהַדְגִים (דְּבִי וְד).
לְמַחֵר מְאָכִילוּ קְטַנִּיּוֹת, לְמַחֵר מְאָכִילוּ יָרֵק, פּוּחַת וְהוֹלֵךְ כְּפָרֵי הַחֵג - לְפִי טַעַם מְדַרְשׁ תַנְחוּמָא מְשַׁמַּע שֶׁזֶּה שְׂמִקְרִיבִין "פֶּר אַחַד" בְּשְׂמִינֵי עֲצָרָת, זֶהוּ גַם מִצַּד הַתְּמַעֲטוֹת שֶׁל פְּרֵי הַחֵג, וְלֹא מִטַּעַם ה"סְעוּדָה קְטַנָּה" הַמּוּבָא לְפָנֵי כֵן. וְלִפִּי טַעַם זֶה מוּבָן גַם מִדּוּעַ מִקְרִיבִים בְּשְׂמִינֵי עֲצָרָת שְׂבַעָה כְּבָשִׁים וְלֹא אֲרַבְעָה עֶשֶׂר, כִּי גַם זֶה בָּא לְלַמְּדֵנוּ "דְרַף אַרְץ". וּב"תוֹרַת מִנְחָם" הוֹסִיף שְׁהַדְרַף אַרְץ שְׂאָנוּ לוֹמְדִים הוּא גַם בְּכָךְ שֶׁהַתְּמַעֲטוֹת וְכוּלָה לְהִיּוֹת גַם שְׁלֹא בְּסֵדֶר וְהַדְרָגָה, כְּמוֹ בְּשְׂמִינֵי עֲצָרָת שֶׁהַתְּמַעֲטוֹת הִיא מִשְׂבַּעָה פְּרִים לְפֶר

שֶׁל דָּג אוֹ יָרֵק, כִּף הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָמַר לְיִשְׂרָאֵל: כָּל קְרַבְנוֹת שֶׁהַקְּרַבְתֶּם בְּשַׁבַּעַת יְמֵי הַחֵג עַל אוֹמוֹת הָעוֹלָם הִיִּיתֶם מִקְרִיבִים, אֲבָל בַּיּוֹם הַשְּׂמִינֵי נִגְלַגְלַג אֲנִי וְאַתֶּם בְּמָה שֶׁאַתֶּם מוֹצִיאִין, כִּפֶּר אַחַד וְאֵיל אַחַד".
כְּרֵאִיתָא בְּמִסְכַּת סֶכֶה - נה, ב.
וּבְמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא - תַנְחוּמָא סִימָן טו: "מָה רֵאזָה לְהִיּוֹת פּוּחַת בְּכָל יוֹם". בְּטַעַם שֶׁהִבִּיא אֶת מְדַרְשׁ תַנְחוּמָא, נְרֵאזָה שְׂבָא לְבָאָר גַם מִדּוּעַ בְּשְׂמִינֵי עֲצָרָת מִקְרִיבִים רַק שְׂבַעָה כְּבָשִׁים, מִדֵּ-שְׂאִינְכֵן בְּשֶׁאָר כָּל יְמֵי הַסְּכוֹת מִקְרִיבִים אֲרַבְעָה עֶשֶׂר כְּבָשִׁים.
לְמַדָּה תוֹרָה דְרַף אַרְץ, שְׁמֵי שַׁיִשׁ לוֹ אַכְסֵנְאֵי - אוֹרְחַן (רש"י שַׁבַּת כג, א). וְרֵאזָה רַש"י שְׁמוּאֵל ב יב, ד: "לְאוֹרְחַן שְׁנַעֲשֶׂה אַכְסֵנְאֵי", מִשְׁמַע שֶׁאַכְסֵנְאֵי הוּא יוֹתֵר מֵאוֹרְחַן, וְאִפְשָׁר שֶׁהַפְּנוּגָה לְאוֹרְחַן הַמְתַּאֲרַח בְּקִבְעוּת, אוֹ לְאוֹרְחַן הַמְשַׁלֵּם בְּעַד הָאִירוּחַ שְׁלוֹ.
יוֹם רֵאשׁוֹן מְאָכִילוּ פְטוּמוֹת - עוֹפוֹת

ל (א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה
 א וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דֵּי פְקִיד יִי
 ית מֹשֶׁה : פ פ פ
 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פפפ

ישי"י וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל • לְהַפְסִיק הַעֲנָנָן, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל. לְפִי שְׁעָד פְּאָן דְּבָרָיו שֶׁל מְקוֹם,
 וּפְרֹשֶׁת נְדָרִים מִתְחַלֵּת בְּדַבּוּרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, הַצָּרֵף לְהַפְסִיק תְּחִלָּה וְלוֹמַר, שְׁחֹזֵר מֹשֶׁה וַאֲמַר פְּרֹשֶׁה זוֹ לְיִשְׂרָאֵל;
 שְׂאֵם לֹא כֵן, יֵשׁ בְּמִשְׁמַע שְׂלֵא אָמַר לָהֶם זוֹ, אֲלֵא בְּפִרְשַׁת נְדָרִים הַתְּחִיל דְּבָרָיו:

קס"ח פטוקים, לחל"ק סימן. חסלת פרשת פינחס

עטרת מרים

שי למורא

מו וַיִּדְיֶיהוּה רוח גבורה מה היתה אל־אליהו וישגם מתניו חגר מתניו, להיות מזורז ביותר וירץ וגלי לפני מרצבת אחאב עד־באכה עד בוא וזרעאלה לחלוק כבוד למלכות: א ויגד אחאב לאיזבל את פל־אשר עשה אליהו בהורדת האש והגשם ואת כל הספה־אשר שב־עבורה הרג את־כל־הנביאים בחרב:

מו (מו) ויד ה', רוח גבורה מאת ה'. וישגם מתניו, חגר מתניו להיות מזורז ביותר. וירץ לפני אחאב, רץ ברגליו לפני המרצבת, שלא ילך אחאב יחיד, משום כבוד המלכות. א את כל אשר עשה אליהו, בהורדת האש והגשם. ב כה יעשון אלהים וכה יוספון, הוא לשון שבועה וענין גומה. כנפש אחד מהם, כמו נפש אחד מנביאי הפעל שהרבת. ג וירא, ראה עצמו בסכנה. אשר ליהודה, אשר אינה תחת ממשלת אחאב ואיזבל, אלא למלכות יהודה. ד רחם, שם עין שנחליו חמים מאד. לא טוב אנכי מאבתי, פי ארכו ימיו יותר מימי אבותיו. (ואמר ר"ל

הפטרה לפרשת פינחס לשמו"ת

במלכים א פרק יח

יח מו וַיִּדְיֶיהוּה הִיתָה אֶל־אֱלֹהֵיו וַיִּשְׁגַּם
 מִתְּנִיּוֹ וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד־בְּאֵכָה יוֹרְעָאֵלָה:
יט א וַיִּגַּד אַחְאָב לְאִיזָבֵל אֵת פֶּל־אֲשֶׁר
 עָשָׂה אֱלֹהֵיו וְאֵת פֶּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־

הַנְּבִיאִים בְּחֶרֶב: כ וַתִּשְׁלַח אִיזָבֵל מַלְאָךְ אֶל־אֱלֹהֵיו לֵאמֹר כַּה־יַעֲשֹׂן
 אֱלֹהִים וְכַה יוֹסְפוֹן פְּרִכְעַת מְחַל אֲשֵׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ בְּנַפְשֵׁי אֶחָד מֵהֶם: ג וַיִּרְא וַיִּקָּם וַיִּלְךְ אֶל־נַפְשׁוֹ
 וַיָּבֵא בָּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוָה וַאֲנִיה תַּחַת מִמְשַׁלַּת אַחְאָב וַיִּנַּח אֶת־נַעֲרָו שָׁם לְהַפְרֵד מִכֵּנֵי אָדָם לְצַאת
 אֶל הַמִּדְבָּר הַתְּחִיבֹד: ד וְהוּא־הִלְךְ

אשל אברהם - הרב אלאשילי

לֹא כֵן יֵשׁ בְּמִשְׁמַע שְׂלֵא אָמַר לָהֶם
 זוֹ, אֲלֵא בְּפִרְשַׁת נְדָרִים הַתְּחִיל
 דְּבָרָיו. - אֲלֵא הַסְתַּפֵּק בְּמַה שְׂאָמַר
 לָהֶם אֵת פְּרֹשֶׁת הַמוֹעֲדוֹת שֶׁבְּפִרְשַׁת
 אָמוֹר, שְׂגָם שָׁם נֶאֱמַר (ויקרא כג, מד):
 "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל" (הרבי). גַּם יֵשׁ לוֹמַר, שְׂאֵין פְּנִינת
 רִשִׁי לוֹמַר שְׁהִיָּה נִיתָן לְחֹשׁוֹב שְׂמֹשֶׁה
 בְּאֵמַת "לֹא אָמַר לָהֶם זוֹ", שְׁהִרִי אִיף
 יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׂמֹשֶׁה לֹא יִקָּם צִוּוּי
 ה', אֲלֵא פְּנִינתוֹ לוֹמַר שִׁי"ש בְּמִשְׁמַע
 שְׂלֵא אָמַר לָהֶם זוֹ", כְּלוֹמַר הִיָּה
 מִשְׁתַּמֵּע מֵהַפְּתוּב, שְׂלֵא כְּפִי הֶאֱמַת,
 וְלָכֵן הוֹצֵרֵךְ הַכְּתוּב לְכַתּוּב זֹאת
 בְּמִפּוֹרֵשׁ.

רְגָלִים". וְלִפִּי זֶה מַה שְׂאָמַר פְּאָן רִשִׁי
 "תִּקְרִיבוֹם בְּרָגְלִ", הַפְּנִיָּה לְרָגַל
 הָאֲחֵרוֹן, מִשׁוֹם שֶׁרַק אִזּו "נִמְצָא עוֹבֵר
 בְּכָל תְּאַחֵר", וְכֵן מִשְׁמַע מִלְשׁוֹן רִשִׁי
 שְׂכַתְּב: "שְׁנִדְרַתֶּם כָּל הַשְּׁנָה". תוֹרָה א
 (א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל -
 לְהַפְסִיק הַעֲנָנָן, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל
 - סַפְרִי.
 לְפִי שְׁעָד פְּאָן דְּבָרָיו שֶׁל מְקוֹם -
 לְמֹשֶׁה.
 וּפְרֹשֶׁת נְדָרִים מִתְחַלֵּת בְּדַבּוּרוֹ שֶׁל
 מֹשֶׁה - בְּפִסּוּק ב: "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל
 רַאשֵׁי הַמִּשׁוֹת".
 הַצָּרֵף לְהַפְסִיק תְּחִלָּה וְלוֹמַר שְׁחֹזֵר
 מֹשֶׁה וַאֲמַר פְּרֹשֶׁה זוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שְׂאֵם

- וְהוּוּ הַפִּירוּשׁ "לְבַד מִנְדְרִיכֶם
 וְנִדְבוֹתֵיכֶם לְעוֹלוֹתֵיכֶם וּגו'", כְּלוֹמַר
 לְבַד מִהֲנְדָרִים וְהִנְדָבוֹת שְׁנִדְרַתֶּם כָּל
 הַשְּׁנָה, שְׂמִצְוֶה עֲלֵיכֶם לְהַקְרִיבֶם
 "בְּמוֹעֲדֵיכֶם" יַחַד עִם קֶרְבָּנוֹת
 חוֹבוֹתֵיכֶם, שְׁהֶם עוֹלוֹתֵיכֶם
 וּמִנְחוֹתֵיכֶם וְנִסְכֵיכֶם וְשְׁלָמֵיכֶם (ע"פ ספר
 הַכּוֹרֵן וּמִשְׁכֵּל לַדָּח). וְהַפְּנִיָּה לְחוֹל הַמוֹעֵד,
 כִּי בַיּוֹם טוֹב עֲצֻמוֹ לֹא מְקַרְבִּים
 קֶרְבָּנוֹת נְדָבָה (ראַה בִּיצַח יט, א).
 שְׂמֵא יִקְשֶׁה לוֹ לְחֹזֵר לְעוֹלוֹת
 לַיהוָה וְלְהַקְרִיב נְדָרָיו, וְנִמְצָא
 עוֹבֵר בְּ"כָל תְּאַחֵר" - רַאֲהוּ דְבָרִים כג,
 כב: "כִּי תִדֵּר נֶדֶר לַה' אֲלֵקִיךָ לֹא
 תֵּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ", וּבְרִשִׁי שָׁם: "שְׁלֹשָׁה

שי למורא

עטרת מרים

"פינתם זה אליהו". (ה) והנה זה, בלומר, מיד כשישן בא אליו המלאך. (ו) מראשיתיו, סמוך לראשו. ענת רצפים, עונה אפיה בגללים. וצפחת, שם כלי. ויאכל וישתה, אכל חלק מהעונה, ושתה חלק מהמים. (ח) ויקם ויאכל וישתה, מפה שישאר קדם. (ט) קנא

קנאתי וגו', מקנא הייתי קנאת ה' להרג את נביאי הפעל המתעים את ישראל עד שעזבו את בריית שפרת עם בני ישראל בהר סיני. ורז"ל הרשעה, שפמלו מהם ברית מילה. ואותר אני לבדי, פי מאת הנביאים שהחביא עובדיו לא היו ידועים להם. או לפי שלא היו נודעים, הרי הם כאלו אינם. והנה ה' עבר, והנה כבוד ה' עובר לפניו. (יא) ורוח גדולה וגו', מחנה מלאכי רוח. לא ברוח ה', הקול אמר לו פן רעש, מחנה מלאכי רעה. (יב) אש, מחנה מלאכי אש. קול דממה דקה, קול משבחים בלחש. (יג) וילט, ענן עמוף וכסוי.

תחת רתם אחד וישאל אתנפשו למות ויאמר ו רב עתה יהוה קח נפשי פי לא טוב אנכי מאבתי: הוישכב וישן תחת רתם אחד והנהזה מלאך נגע בו ויאמר לו קום אכול: ויפנט והנה מראשיתו ענת רצפים וצפחת מים ויאכל וישת וישכב: וישב מלאך יהוה ו שנית וינע"בו ויאמר קום אכל פי רב ממוך הדרדך: ה ויקם ויאכל וישתה וילך בכח ו האכילה היא ארבעים יום וארבעים לילה עד בוא הר האלהים הרב: ט ויבאשם אל המערה שערך בה משה וילן שם והנה דברייהוה אליו ויאמר לו להקום עמו בדברים מה' לך פה למה באת הנה אליהו: י ויאמר קנא קנאתי ליהוה ו אלתי צבאות לעזור הספור ולהרוג נביאי הפעל המתעים את ישראל עד פיעזבו בריית בני ישראל את מונבחתיד הרסו כמות יהוד לשם שמים ואתנביאיך הרגו בהרב ואותר אני לבדי והמאה שהחביא עובדיו אינם ידועים להם ויבקשו אתנפשי לקחתה: יא ויאמר צא מן המערה ועמדת בהר לפני יהוה כבוד השכינה והנה יהוה כבוד ה' עבר אחר כל המחנות ההם ורוח גדולה וחזק מפרק משבר הרים ומשבר סלעים לפני יהוה לא ברוח יהוה ואחר הרוח רעש לא ברעש יהוה: יב ואחר הרעש אש לא באש יהוה ואחר האש קול דממה דקה: יג ויהי ו בשמע אליהו וילט פניו באדרתו ויצא ועמד פתח המערה והנה אליו קול ויאמר מה' לך פה אליהו: יד ויאמר קנא קנאתי ליהוה ו אלתי צבאות בני ישראל את מונבחתיד הרסו ואתנביאיך הרגו בהרב ואותר אני לבדי ויבקשו אתנפשי לקחתה:

במדבר הדרדך יום ויבא וישב תחת רתם שם אילן אחד לחסות בצלו וישאל מה' לקחת אתנפשו למות ויאמר ו רב עתה לי בעולם הנה ואני בו בסכנה כל יום ויום, ולך יהוה קח נפשי פי לא לעולם אחרת פי לא טוב אנכי מאבתי להנצל מן המיתה ואם פן מה לי עתה, מה לי לאחר זמן: ה וישכב וישן תחת רתם אחד פי לא מקנא שני עצי רתם יחד לחסות בצלם כל אורך הנה והנהזה מיד כשישן בא אליו מלאך נגע בו להקויו משנתו ויאמר לו קום אכול: ויפנט והנה מראשיתו סמוך לראשו ענת אפיה בגללי רצפים פחמים וצפחת מים ויאכל וישת וישב וישכב: ז וישב מלאך יהוה ו שנית וינע"בו ויאמר קום אכל פי רב ממוך הדרדך היא בפרק רב מפה, ולא תמצא מה לאכול: ח ויקם ויאכל וישתה וילך בכח ו האכילה היא על פי גם ארבעים יום וארבעים לילה עד בוא הר האלהים הרב: ט ויבאשם אל המערה שערך בה משה וילן שם והנה דברייהוה אליו ויאמר לו להקום עמו בדברים מה' לך פה למה באת הנה אליהו: י ויאמר קנא קנאתי ליהוה ו אלתי צבאות לעזור הספור ולהרוג נביאי הפעל המתעים את ישראל עד פיעזבו בריית בני ישראל את מונבחתיד הרסו כמות יהוד לשם שמים ואתנביאיך הרגו בהרב ואותר אני לבדי והמאה שהחביא עובדיו אינם ידועים להם ויבקשו אתנפשי לקחתה: יא ויאמר צא מן המערה ועמדת בהר לפני יהוה כבוד השכינה והנה יהוה כבוד ה' עבר אחר כל המחנות ההם ורוח גדולה וחזק מפרק משבר הרים ומשבר סלעים לפני יהוה לא בא אליו קול הנבואה ואמרה לא

ברוח יהוה ואחר הרוח רעש קול הנבואה אמרה לא ברעש יהוה: יב ואחר הרעש אש קול דממה דקה ואין שומעין הקול ממש: יג ויהי ו בשמע אליהו את קול הדממה וילט ויכר פניו באדרתו לכל יבית אש הכבוד ויצא מהמערה ועמד פתח המערה והנה אליו קול ויאמר מה' לך פה אליהו העודך באת הנה, לבקש נקמה: יד ויאמר קנא קנאתי ליהוה ו אלתי צבאות ולא לבדור פיעזבו בריית בני ישראל את מונבחתיד הרסו ואתנביאיך הרגו בהרב ואותר אני לבדי ויקח גם עתה אבקש נקם, למען כבוד שמו

עטרת מרים

שי למורא

ויבקשו את־נפשי לקחתה: וזו ויאמר יהוה אליו לך שוב לדרבך
בדרך אשר באת הנה, והוא מדרבה דמשק ובאת אל דמשק ומשחת
תצוה לאלישע שיהיה נביא תחתיך שימנה את־חזאל למלך על־ארם:
זו ואת יהוא בן־נמשי תמשח תצוה לאלישע שימשהו למלך

טו) לדרבך מדרבה דמשק, כלומר, לך לדרבך ואל תירא מהרודפים
אחריך, ומה הדרך תלך למדבר דמשק. ומשחת, לשון של מנוי גרלה.
זו) ימית אלישע, כי בהוכיחו אותם ולא היו שומעים אליו ולא שבו
מדרבם הרעה, היו האויבים באים עליהם, וברי זה פאלו הוא היה ממית

על־ישראל ואת־אלישע בך
שפט מאבל מחולה תמשח
לנביא תחתיך אחר שתעלה
בסערה השמים: זו והיה הנמלט
מחרב חזאל ימית יהוא שהיה כל
עובדי הבעל וכל בית אחאב שהיו
עובדי גולים והנמלט מחרב יהוא
ימית אלישע הם הארבעים ושנים
לדים המנועים מן המצות שנהרגו על
די הרבים בירחו (מלכים ב ב כד):

זו ויאמר יהוה אליו לך שוב לדרבך מדרבה
דמשק ובאת ומשחת את־חזאל למלך על־
ארם: זו ואת יהוא בן־נמשי תמשח למלך
על־ישראל ואת־אלישע בן־שפט מאבל
מחולה תמשח לנביא תחתיך: זו והיה
הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא והנמלט

אותם, כי פשהוהרו הרי הם נענשים
יותר. יח) שבעת אלפים, שאלו
בלבד היו הנשרים שבהם.
טז) צמדים, צמדים של זוג בקר
המושכים בעל המחרשה.
כא) בשלם הבשר, בשל להם
הבשר. ורש"י פרש, בשל את שני
השורים, והינו, הבשר שלהם. ויתן
לעם ויאכלו, מרב שמחה עשה
משתה.

מחרב יהוא ימית אלישע: יח והשארתי בישראל שבעת אלפים
כל־הברכים אשר לא־כרעו לבעל וכל הפה אשר לא־נשק לו: יט וילך
מזם ומצא את־אלישע בן־שפט והוא חרש שנים־עשר צמדים לפניו
והוא בשנים העשר ויעבר אליהו אליו וישלך אדרתו אליו: כ ויעזב
את־הבקר וירץ אחרי אליהו ויאמר אשקה־נא לאבי ולאמי ואלכה
אחריך ויאמר לו לך שוב כי מה עשיתי לך: כא וישב מאחריו ויקח
את־צמד הבקר ויזבחהו ובכלי הבקר בשלם הבשר ויתן לעם ויאכלו
ויקם וילך אחרי אליהו וישרתהו:

הפטרה לפרשת פינחס לקריאה בציבור ולשנים מקרא ואחד תרגום
נדפסה בעמ' ריא

יח אף שתמשול גם חרב חזאל
והשארתי בישראל הנשרים
שבהם שהיו שבעת אלפים אשר
המה חשבון כל־הברכים אשר
לא־כרעו לבעל וכל הפה אשר
לא־נשק לו אבל חזן מהם לא ימצא
בהם עוד נשרים: יט וילך מזם
ומצא את־אלישע בן־שפט
והוא חרש הולך אחר הבקר החורש
שנים־עשר צמדים זוג בקר לפניו
והוא בשנים העשר באחרונה
ויעבר אליהו אליו וישלך קצת
מאדרתו אליו לרמוז שיהא נביא
לח: כ ויעזב את־הבקר וירץ
אחרי אליהו ויאמר אשקה־נא
לאבי ולאמי ואלכה אחריך
ויאמר לו לך שוב אל כי
הנפלאות והנסים מה שעשיתי הנה

גם לך גם אתה תעשה במוקם: כא וישב מאחריו לנשק לאביו ולאמו ויקח את־צמד הבקר ויזבחהו כי לא תלך לחטוב עצים אלא ובכלי הבקר
המחרשה שבקע בשלם הבשר ויתן לעם לאחר עשר החורשים ואנשי עירו שבאו לזוהו ויאכלו ויקם וילך אחרי אליהו וישרתהו:

אגרות קודש

בי"ה, א' סיון, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

... במי"ש אודות חופש בימי הקיץ, הנה מובן שיותר נוגע שיהיו התלמידים בכותלי הישיבה
בשילהי אלול ובעשיית מאשר בחדש אב, אבל מובן ג"כ שאין ליתן חופש גם באב גם באלול ועשיית.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שיי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

<p>יום רביעי - כ"א תמוז מפרק קד עד סוף פרק קה</p>	<p>יום ראשון - י"ח תמוז מפרק פח עד סוף פרק פט</p>
<p>יום חמישי - כ"ב תמוז מפרק קו עד סוף פרק קז</p>	<p>יום שני - י"ט תמוז מפרק צ עד סוף פרק צו</p>
<p>יום שישי - כ"ג תמוז מפרק קח עד סוף פרק קיב</p>	<p>יום שלישי - כ' תמוז מפרק צז עד סוף פרק קג</p>
<p>שבת קודש - כ"ד תמוז פרק כ מפרק קיג עד סוף פרק קיח</p>	

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[תמוז תרס"ו]

שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהילים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו באמרו שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה...

יום ראשון י"ח תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 190, פרק ו אמנם... עד עמ' צו, כנודע ל"ח.

- 1 **פָּרָק** 1. בפרק ד', בו החל רבנו הזקן לפרש ענין התשובה על פי דרך
2 הסוד, הקדים להסביר מה שמהפסוק ומדברי חכמינו ז"ל אנו יודעים,
3 שב"כרת" היה האדם מת לפני שימלאו לו חמשים שנה, וב"מיתה בידי
4 שמים" היה מת ממש לפני שימלאו לו ששים שנה, ומתעוררת על כך
5 השאלה: הרי ראינו הרבה
6 חייבי כריתות ומיתה בידי
7 שמים שחיו את שנותיהם
8 באריכות ימים רבנעימים?
9 כדי להבהיר שאלה זו, הסביר
10 רבנו הזקן, שהנשמה היא
11 חלק משם הוי', וגם פנימיות
12 הנשמה וגם חיצוניותה הן
13 שתיהן באופן של "ויפח"
14 ("ויפח באפיו נשמת חיים"),
15 כלומר, מפנימיות האלקות:
16 פנימיות הנשמה באה
17 מפנימיות שם הוי', ושם הוי'
18 הוא הרי הפנימיות שבאלקות.
19 וכן חיצוניות הנשמה
20 הנמשכת (בגוף) על-ידי הדיבור "נעשה אדם", היא גם כן באה מפנימיות
21 הדיבור. ושתיהן – פנימיות וחיצוניות הנשמה – הן באופן של "ויפח".
22 שבכך נכללות כל מדריות ההמשכה של הנשמה כפי שהיא נמשכת
23 בגופו של יהודי, וכפי שהיא כבר נמצאת בתוך גופו של יהודי. על כל זה
24 נאמר "ויפח". דבר המלמד אותנו, שאופן המשכת החיות של נשמה,
25 הנמשכת מאלקות, היא באופן של "נפחיה". שבשעה שקיים דבר החרוץ
26 ומפסיק בין הנופח לבין הדבר אליו הוא נופח, אין הבל הנופח מגיע
27 למקום אליו הוא נופח (שלא כמו בדיבור, שגם אם יש דבר המפסיק,
28 אפשר לשמוע את הדיבור, כלומר, הדיבור מגיע לתעודתו למרות הדבר
29 המפסיק). בכך הסביר רבנו הזקן ענין ה"כרת", בדרך כלל הרי "יעקב חבל
30 נחלתו" שגם בחיצוניות הנשמה ישנו "חבל ההמשכה" של החיות
31 הנמשכת מהנשמה בגוף; אך בשעה שישנו דבר המפסיק, במיוחד ענין
32 של כרת רחמנא-ליצלן החותך את חבל ההמשכה – עלולה או החיות
33 שמה"ויפח" שלא להגיע לנשמה שבגוף, וממילא היה משפיע הדבר
34 להיות "מת ממש", שמי שהיה חייב כרת מת ממש לפני שימלאו לו
35 חמשים שנה, או מי שהיה חייב מיתה בידי שמים היה מת לפני שימלאו
36 לו ששים שנה. בפרק הנוכחי, פרק ו, יסביר רבנו הזקן, שכך היה רק בשעה
37 שהשכינה שרתה בישראל בבית המקדש, אז היתה כל חיותם של בני
38 ישראל רק מצד הקדושה, מהשפע הפנימי שהשפיע הקב"ה על-ידי שם
39 הוי'. ואילו בזמן הגלות, כשהשכינה בגלות, ואף חיותם של בני ישראל
40 יכולה להימשך באמצעות "קליפה" (כלומר, שחיות הקדושה מתלבשת
- בלבוש של קליפה), אז, גם מי שחייב כרת או מיתה בידי שמים, מקבל
חיותו, למרות שנכרת ונפסק חבל ההמשכה של שם הוי'. ולכן אין בזמן
הגלות הסדר של "מת ממש" בחייבי כריתות ומיתה בידי שמים. אלא
אפשר הדבר שהם יאריכו ימים, דבר המאפשר, אגב, הודמנות לחזור
בתשובה ולתקן ענין הכרת או
המיתה בידי שמים, וכיוצא
בהו.
פָּרָק ו אַמְנָם זהו בזמן שהיו ישראל במדרגה
עליונה כשהיתה השכינה שורה
בישראל בבהמ"ק. ואז לא היו מקבלים חיות לגופם
רק ע"י נפש האלקי' לבדה מבחי' פנימי' השפע
שמשפיע א"ס כ"ה ע"י שם הוי' כ"ה כנ"ל. אך לאחר
שירדו ממדרגתם וגרמו במעשיהם סוד גלות השכינה
כמ"ש ובפשעיהם שולחה אמכם דהיינו שירדה השפעת
בחי' ה"א תתאה הנ"ל ונשתלשלה ממדרגה למדרגה
למטה מטה עד שנתלכשה השפעתה בי"ס הנוגה
המשפיעות שפע וחיות ע"י המזלות וכל צבא השמים
והשרים שעליהם לכל החי הגשמי שבעוה"ז וגם לכל
הצומח כמארו"ל אין לך כל עשב מלמטה שאין לו
לְעֵיל. – וממילא, אם נפסק "חבל ההמשכה" משם הוי', לא
היתה יכולת להמשיך לחיות, כאמור, שבשעה שעל-ידי ענין
של כרת נכרת ונפסק "חבל ההמשכה" משם הוי' לנשמתו של
יהודי, היתה "מת ממש", שכן לא היתה לו אפשרות לקבל חיותו.
אך לאחר שירדו ממדרגתם, וגרמו במעשיהם סוד גלות
השכינה, – שהשכינה היא בגלות בקליפות וסטר-אחרא,
שזה ענין של סוד, כיצד יתכן הדבר שהשכינה תהיה בגלות
בקליפות⁴, כמו שכתוב⁵: "ובפשעיהם שלחה אמכם"⁶, –
"אמכם" היינו השכינה, "אם הבנים" (כמבואר בחלק א') ריש
פרק נ"ב), כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, בחינת מלכות
דאצילות. ובשם הוי' זה "ה' תתאה" של שם הוי' שכאמור לעיל
– משם בא "חבל ההמשכה" לנשמה, דהיינו שירדה השפעת
בחינת ה"א תתאה – של שם הוי', הנזכר לעיל, ונשתלשלה
ממדרגה למדרגה למטה מטה, עד שנתלכשה השפעתה
בעשר ספירות דגנה, – בקליפת "נוגה" שהיא הקליפה שיש
בה גם טוב, יש בה עשר ספירות לעומת עשר ספירות הקדושה⁸,
המשפיעות שפע וחיות על-ידי המזלות וכל צבא השמים
והשרים שעליהם, לכל החי הגשמי שבעולם הזה, –
שחיותם באה מקליפת "נוגה" על-ידי המזלות וצבא השמים
והשרים, וְגַם לְכָל הַצּוֹמֵחַ, – שגם חיותם, המתבטאת בענין
של צמיחה, שהם צומחים מקטן לגדול – באה גם כן מקליפת

1. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שזהו מראה מדר' ישראל או". 2. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זהו בכללות העולם, ובנוגע לשכינה, וכן בפרט ובנוגע לאדם – עוד ענין". 3. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "היינו גם כאו"א בפ"ע". 4. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ועיין לקמן קמ, ב". 5. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "דלכאורה אינו מובן שעי' מעשה בני אדם יבוא גלות השכינה"? וע"ז מביא ראי' וגם ביאור: (א) ראי' – שכן הוא (ב) ביאור – מפני שהיא אמכם". 6. ישעי' נ, א. 7. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בפ"ד – בנוגע לכללות העולם. בפ"ה – בנוגע לנשמה דכאו"א". 8. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כבכ"א פ"ו". 9. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בלאה"כ (ולא ע"י הגלות שבנדוד, כי אם מחטא עה"ד. ראה קמ, רע"א)".

32 הסטרא אחרא, – זאת כשהוא חושב, מדבר או עושה ענינים
33 של רע, או מהיכלות הקדושה¹⁴ שמהם נשפעות כל
34 מהשבות טובות וקדושות וכו', – כלומר, גם דיבורים
35 ומעשים טובים, שכל אלה מקבלים חיותם מהיכלות הקדושה.

36 כי "זה לעמת זה עשה
37 האלקים" וכו'¹⁵. –

38 לעומת כל דבר
39 שבקדושה, יש כנגדו
40 בקליפה וסטרא אחרא,
41 והיכלות הסטרא אחרא
42 מקבלים ויונקים חיותם
43 מהתלבשות
44 והשתלשלות השפע
45 דעשר ספירות דגנה, –
46 איך השפע בא ויורד
47 ממדרגה למדרגה עד
48 שהשפע יורד בהיכלות
49 ה"סטרא אחרא", הבלולה
50 – קליפת "נוגה" כלולה,
51 מפחינת טוב ורע, היא
52 פחינת "עץ הדעת" וכו',
53 – בחינת עץ הדעת טוב ורע, שיש בו טוב ורע, כגודע ליודעי
54 תן. – ליודעי חכמת הקבלה. הרי, כיוון שיש בו טוב ורע, נמשך
55 משם אחרי ריבוי השתלשלות, הרע של היכלות ה"סטרא-
56 אחרא", שמשם מקבל האדם שפע כשהוא עושה ענינים של רע
57 במחשבה, דיבור או מעשה. להלן יסביר רבנו הזקן, מדוע האדם
58 החוטא – לא זו בלבד שהוא יכול לקבל חיות מ"סטרא אחרא"
59 כשאר בעלי חיים, אלא שהוא יכול לקבל זאת ביתר שאת ויתר
60 עז, מפני שהוא ממשיך לקליפות תוספת יניקה מהשפעת
61 הקדושה, ומפני שהוא הוא הממשיך להן זאת, לכן הוא מקבל
62 החלק הראשון מההשפעה שהן משפיעות לאחר מכן,

1 "נוגה" על-ידי המזלות וצבא השמים והשרים, כמאמר
2 רבותינו וזרונים לברכה¹⁰: "אין לה כל עשב מלמטה שאין
3 לו מול וכו'". – "למעלה – המכה בו ואומר לו גדל", המשפיע
4 בו ענין הצמיחה מקטנות לגדלות. ומאחר שכל אלה מקבלים

5 חיותם על-ידי קליפת
6 "נוגה", לכן – ואין יכול
7 גם החוטא ופושעי¹¹
8 ישראל לקבל חיות
9 לנפשם ונפשם הפחמיות
10 – גם כן מקליפת "נוגה",
11 כמו שאר בעלי חיים
12 ממש, – המקבלים חיותם
13 על-ידי קליפת "נוגה",
14 כמו שכתוב¹²: – שקיים
15 מצב שהאדם הוא "נמשל"
16 בפחמות נדמו". –
17 משולים ודומים לבהמות,
18 ואדרבה – להיפך, לא זו
19 בלבד שהוא גם יכול
20 לקבל חיותו מקליפה, כמו
21 בהמה ושאר דברים חיים

22 או צומחים שבעולם הזה, אלא הוא מקבל חיותו משם ביה
23 שאת ויתר עז, – יותר מאלה, על-פי המבאר מזהר הקדוש
24 פרישת פקודי, שכל שפע וחיות הנשפעות לאדם התחתון
25 בשעה ורגע שעושה הרע בעיני ה' כמעשה או בדבור או
26 בהרהורי עברה וכו'¹³ – בשלשה לבושי מחשבה דיבור
27 ומעשה, הכל – כל השפע והחיות הללו, נשפע לו מהיכלות
28 הסטרא אחרא המבארים שם בזהר הקדוש. – וישנם
29 היכלות שונים של קליפה וסטרא אחרא, מהם באה החיות
30 למעשים, דיבורים ומחשבות השונים שחיותם היא מקליפה.
31 והאדם הוא בעל בחירה אם לקבל השפעתו מהיכלות

אגרת התשובה

מזל וכו'. ואזי יכול גם החוטא ופושעי ישראל לקבל
חיות לגופם ונפשם הבהמיות כמו שאר בע"ח ממש
כמ"ש נמשל כבהמות נדמו. ואדרבה ביתר שאת
ויתר עז עפ"י המבואר מזוה"ק פ' פקודי שכל שפע
וחיות הנשפעת לאדם התחתון בשעה ורגע שעושה
הרע בעיני ה' במעשה או בדיבור או בהרהורי עבירה
וכו' הכל נשפע לו מהיכלות הסט"א המבוארים שם
בוז"ק. והאדם הוא בעל בחירה אם לקבל השפעתו
מהיכלות הסט"א או מהיכלות הקדושה שמהם נשפעות
כל מחשבות טובות וקדושות וכו'. כי זה לעז"ז עשה
האלקי וכו'. והיכלות הסט"א מקבלים ויונקים חיותם
מהתלבשות והשתלשלות השפע די"ם דנוגה הכלולה
מבחי' טו"ר היא בחי' עה"ד וכו' כנודע לי"ח.

יום שני י"ט תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' צו, והנה יעקב חבל... עד עמ' 192, נאמר וכו'.

אגרת התשובה

67 דרד-משל, כמו החבל
68 ורנה¹⁴ שראשו אחד למעלה

69 יעקב חבל נחלתו כתיב. עד"מ כמו החבל שראשו
70 א' למעלה וראשו השני למטה אם ימשוך אדם בראשו¹⁶ ימשך אדם בראשו השני

63 ובלשון רבנו הזקן: והנה,

64 "יעקב חבל נחלתו"¹⁶

65 פתיב¹⁷, – נשמתו של

66 יהודי היא כמו חבל, על

10. ב"ר פ"י, ו. 11. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה צ"ל 'ופושע' לי יחיד". 12. תהלים מט, יב. 13. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וצע"ק מאי מרבה ב"וכו" – ואולי הכוונה ל"וגם אם אינו כו" (שבח"א פ"א) דל' 'וגם' משמע דאינו ענין בפ"ע לגמרי (דלכן אינו מפרטו בפ"ע – באגה"ת), אבל בכ"ז צריך ריבוי (ולכן מוסיף "וכו'"). 14. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה מאי קמ"?! והביאור – שאדרבא הוא חידוש גדול, דאף דשולחה אמכם כו' ונתלכשה ב"ס דנוגה (כנ"ל), בכ"ז בבחירתו – יכול לקבל מהיכלות קדושה! ואולי יש לבאר: דאז אף שנתלכשה ב"ס דנוגה – קליפת נוגה (הלבוש – בטל להמלוכש, מתהפך לטוב ו) נכללת בקדושה – עדמש"כ לעיל נד, סע"ב ו"א"כ – אינו כמש"כ בס' הרר"י ש' קארף. וצ"ע]. ועוד י"ל (ואולי שייך יותר לכאן, ממש"כ לעיל אך לאחר כו' האדם הוא בעל בחירה כו') דרק כשירדו ממדרג' האדם בעל בחירה לקבל חיותו מהיכלות דסט"א, משא"כ בזמן הבית, וכדלעיל ספ"ה". 15. קהלת ז, יד. 16. האזינו לב, ט. 17. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה הסגנון דדבר חדש קמ"ל –

35 כי ברכה והצלחה בבני ישראל הן דוקא על-ידי פרנסה בשמירת
36 שבת ודיני התורה בכלל. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם
37 לברכה¹⁹: "אין בדינו לא משלות הרשעים וכו"²⁰ – שהם
38 חיים בטוב, "בדינו" דוקא, כלומר בזמן הגלות אחר התרגון.
39 – מפני שמקבלים אז חיות

40 מהקליפות. וזהו בחינת
41 גלות השכינה בכיבול, –
42 כשמ"ה' תתאה" של שם
43 הוי' נמשך בקליפות, –
44 להשפיע להיכלות
45 הסטרא-אחרא אשר
46 שנאה נפשו ותפרה. –
47 יצטרך הקב"ה להשפיע
48 להן תוספת השפעה, יותר
49 מאשר הוקצב להן מראש
50 לינוק מקדושה, וזאת – כדי
51 שיהיה ענין הבחירה וענין
52 העבודה. וכשהאדם
53 עושה תשובה נכונה –
54 אזי מסלק מהם –
55 מהקליפות, ההשפעה
56 שהמשיך – בהן, במעשיו
57 ומחשבותיו, כי
58 בתשובתו מחזיר

59 השפעת השכינה למקומה. – והריהו נוטל מהן ההשפעה
60 שנמשכה בהן על-ידי גלות השכינה בתוכן. וזהו – מה שהמלה
61 "תשובה" היא "תשוב ה'" (כמובא לעיל בפרק ד' מהזוהר הקדוש),
62 ושובה של "ה' תתאה" היא "תשובה תתאה", תשוב ה'"א תתאה"
63 – שבה מבחינת גלות, וכמו שכתוב²¹: "ישב ה' אלקינו"
64 מקור נשמתך, את שבותך", כלומר עם שבותך, – הוא עצמו
65 ישוב עם שוכר, וכמו אמרו רבותינו זכרונם לברכה²²: "והשיב
66 לא נאמר וכו'": – אלא "שב", והכוונה היא שהוא עצמו ישוב
67 מהגלות, על-ידי שיהודי שב מגלות, – שב "אלקינו" מקור
68 נשמתו, השכינה, מגלות.

1 - יענעו וימשך אתריו גם ראשו הראשון כמה שאפשר לו
2 להמשיך. וככה ממש בשרש נשמת האדם ומקורה מבחינת
3 ה'"א תתאה" – ה' אחרונה של שם הוי', הנזכר לעיל, – שבשעה
4 שהוא עושה עבירה, הוא ממשך ומוריד השפעתה – של "ה'

5 תתאה", משם שרשו
6 ומקורה, על-ידי מעשיו
7 הרעים ומחשבותיו עד
8 תוך היכלות הסטרא-
9 אחרא בכיבול, שמשם –
10 מהיכלות הסטרא-אחרא,
11 הוא מקבל מחשבותיו
12 ומעשיו. – ולמרות
13 שהסביר לעיל, שבחיבי
14 כריתות נפסק "חבל"
15 ההמשכה" משם הוי',
16 כיצד, איפוא, הוא יכול
17 על-ידי חבל זה להמשיך
18 תוספת יניקה לסטרא-
19 אחרא? – אלא שמובא
20 בחסידות, שרושם מהחבל
21 (חיצוניות החבל) נשאר,
22 ולכן הוא יכול על-ידיה
23 להמשיך תוספת יניקה
24 ב"סטרא-אחרא". ומפני

25 שהוא הוא הממשיך להם ההשפעה, לכן הוא נוטל חלק
26 פראש, – חלק גדול יותר. אשר לכן, לא זו בלבד שהחוטא יכול
27 לקבל השפעתו מקליפות וסטרא-אחרא, אלא הוא מקבל יותר
28 השפעה ודי למבין. – אלא, אף על פי כן כתוב בחסידות¹⁸, סוף
29 סוף מן ההכרח שההשפעה תיפסק, כי יהודי יכול רק באופן זמני
30 לקבל השפעתו מסטרא-אחרא, ולא לזמן ממושך, כי אין זה
31 המקום שממנו עליו לקבל חיות. הרבי שליט"א הזכיר דבר זה
32 בשיחה קדושה, בשייכות לחיזוק שמירת שבת בבני ישראל, שיש
33 להסביר ליהודי, שהריווח שהוא רואה ר"ל מחילול שבת, עליו
34 לדעת, שהסוף של ריווח זה וניצול הריווח לא יכול להיות טוב,

אגרת התשובה

השני יענעו וימשך אחריו גם ראשו הראשון כמה שאפשר לו להמשיך. וככה ממש בשרש נשמת האדם ומקורה מבחינת ה'"א תתאה הנ"ל הוא ממשך ומוריד השפעתה ע"י מעשיו הרעים ומחשבותיו עד תוך היכלות הסט"א בכיבול שמשם מקבל מחשבותיו ומעשיו. ומפני שהוא הוא הממשיך להם ההשפעה לכן הוא נוטל חלק בראש וד"ל. וזהו שאמרו רז"ל אין בדינו לא משלות הרשעים וכו' בדינו דוקא כלומר בזמן הגלות אחר החורבן. וזהו בחי' גלות השכינה בכיבול להשפיע להיכלות הסט"א אשר שנאה נפשו ית'. וכשהאדם עושה תשובה נכונה אזי מסלק מהם ההשפעה שהמשיך במעשיו ומחשבותיו. כי בתשובתו מחזיר השפעת השכינה למקומה. וזהו תשוב ה'"א תתאה מבחי' גלות וכמ"ש ישב ה' אלקינו את שבותך כלומר עם שבותך וכמו אמר רז"ל והשיב לא נאמר וכו':

קשה, שהרי כל הפרק שלפ"ז מדבר בענין זה? אבל באמת כן הוא, שבא לבאר ענין חדש ואף הפכי מהקודם - ועפ"ז מובנים כמה שינויים מפרק לפרק. - שזהו (כסיום הענין דהכתוב - ע"י) שיעקב - חבל נחלתו, סיום וקצה ההמשכה (ולכן קאמר ראשו כו' וקצהו), מלמעלמ"ט ע"י החבל. בפ"ו - הכתוב יעקב חבל נחלתו (בענין בפ"ע) (ולכן הוסיף כאן: יעקב חבל נחלתו כתיב) (ולכן בפמ"ה שא"צ לשלול ענין וביאור שקדמו - לא הוסיף "כתיב") (והפכי מהנ"ל) - שהלמטה, "ראשו (בנוגע לפעולה) השני", פועל על הראש (בנוגע לחיות) דלמע' וממשיך (ועוד ענין חדש) ומוריד כו' (היכלות כו') (שבזה ב' פרטים חדשים: דהחבל ממשך לאחרים (ולא ככפ"ה - ליעקב) - ירידה למטה מיעקב חבל - עד תוך היכלות כו' - שלזה מוכרח לתרץ: איך אפשר להחבל שתוריד למטה מהחבל? ולזה כופל משמש מקבל כו', היינו שבאותו ענין יעקב מקבל (למטה מהמשיע ע"כ) כו'". 18. קונטרס ומעין ע' 77-80. 19. אבות ד, טו. 20. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "דלשני הפי' (דהרע"ב) קשה הבידינו דוקא: (1) דרך רשעים צלחה - ה"ז שאלת ירמי' (יב, א) ומרע"ה (ברכות ז, א). (2) השלוח דבשביל לטרדן כו' - למה זה לזמן הגלות דוקא? משא"כ להמבואר בפנים - דבזמן הגלות דוקא - הרשע מקבל חיות (וגם יכול להיות בנעימים - כדלעיל רפ"ד -) ומקבל - בראש (וגם באיכות - היינו - שלוח) ובכ"ז אין בדינו כו' כלומר יצאנו כו'". ראה להלן עמוד 1239. 21. נצבים ל, ג. 22. מגילה כט, א.

יום שלישי כ' תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 192, פרק ז ואולם דרך... עד עמ' צז, ונדכה וכו'.

- 1 פָּרָק ז' בפרק הקודם, פרק ו', הסביר רבנו הזקן, ש"תשובה תתאה",
 2 שלפי פירושו הוזהר הקדוש הכוונה היא להשיב את ה' תתאה של שם הוי'
 3 למקומה – היא השבת השכינה מגלותה, כי על-ידי חטאים ועוונות
 4 נעשה ענין גלות השכינה, שהשפעה של ה' תתאה שמשם הוי' (היא
 5 בחינת השכינה), מקור
 6 הנשמה, נמשכת רחמנא'
 7 ליצול אל היכלות הקליפה
 8 וה"סטרא-אחרא", ממנה
 9 מקבל האדם חיות בשעה
 10 שהוא עושה חטאים ועוונות,
 11 ועל-ידי תשובה מחזיר האדם
 12 את ההשפעה ומחזיר את
 13 השכינה מגלותה.
 14 וְאוֹלָם, דְּרֵךְ הָאֱמֶת
 15 וְהַיִּשָּׁר לְבַחֲנֵת הַתְּשׁוּבָה
 16 תַּתְּאָה, ה"א תַּתְּאָה
 17 הַנְּזַכֵּר לְעֵיל – הֵם ב'
 18 דְּבָרִים דְּרֵךְ פִּלְל. – הרבי
 19 שליט"א (באחת משיחות הקודש) פירש דברי רבינו הזקן "דרך
 20 האמת והישר" – שדוקא זוהי הדרך האמיתית והישרה
 21 לתשובה תתאה – על פי מה שלעיל (מיד בפרק א') אמר רבנו
 22 הזקן, שעיקר ענין התשובה הוא "עזיבת החטא", שאם האדם
 23 מחליט בלב שלם שלא לחזור יותר על מעשה חטא זה, הרי זו
 24 כבר תשובה (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכאן – דורש
 25 עבודה והכנה ארוכות – אלא שאף שעזיבת החטא ה"ז כו") אך
 26 אין זה "דרך האמת", שהרי כשתשובה באה שלא בהכנה
 27 מתאימה (דבר שרבנו הזקן עומד להסביר בפרק זה), אפשר אכן
 28 שיתעורר בתשובה ויחליט בלב שלם על עזיבת החטא (הערת
 29 כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וה"ז תשובה וכו'"), אך לא תהיה לה
 30 קיום, וממילא אין זה אמת, כי אמת נקרא דבר שיש לו קיום,
 31 כמו שכתוב: "שפת אמת תכון לעד"², וכדי שהתשובה תהיה
 32 באמת (שיהיה לה קיום) נדרשת ההכנה לתשובה עליה ידון
 33 בפרק זה. לכן אומר רבנו הזקן, ש"דרך האמת" לתשובה תתאה
 34 – היא על-ידי ההכנה שהוא מסביר אותה להלן, ומה שרבנו
 35 הזקן אומר "דרך הישר" הוא, כי אפשר שתהיה התעוררות
 36 תשובה באמת, אך שתבוא לא על-ידי דרך ישרה, אלא על-ידי
 37 איזו סיבה שהיא, סיבה שהיא עצמה יכולה להיות דבר שהוא
 38 היפך מהכנה לתשובה, כפי שהיה בתשובתו של ר' אלעזר בן
 39 דורדיא, שהסיבה להתעוררותו לתשובה היתה על-ידי ענין לא
 40 טוב ועל-ידי הדברים שאמרו לו אז, לכן אומר כאן רבנו הזקן,
 41 שה"דרך הישר" להגיע לתשובה היא על-ידי ההכנות שהוא
- מסביר אותן להלן. ושני הדברים הם: הָאֱחָד, – הדבר הראשון
 להגיע לענין התשובה, הוא לְעוֹרֵר רַחֲמִים הַעֲלִיּוֹנִים – של
 הקב"ה, מִמְּקוֹר הַרַחֲמִים – שכן, ישנן שתי בחינות – "אב
 הרחמן" ו"אב הרחמים"³: "אב הרחמן" היינו האב הרחום, האב
 שיש בו, כביכול, מדת
 הרחמים. ואילו "אב
 הרחמים" היינו האב של
 רחמים, מקור הרחמים,
 והכוונה היא, הרחמים
 שאינם מוגבלים ולמעלה
 ממדת הרחמים שהיא
 מדודה ושקולה –
 והפירוש כאן הוא שיעורר
 את המדה העליונה יותר
 של רחמים, "רחמים
 העליונים", על נִשְׁמָתוֹ
 וְנַפְשׁוֹ הָאֱלֵקִית, שֶׁנִּפְלְגָה
 מֵאֲנָרָא רַמָּה – מגג גבוה,
 כלומר ממדרגה עליונה ביותר, מ"אין סוף" שהוא תְּנִי הַתִּיִּים
 בְּרוּךְ-הוּא – ומשם נפלה הנשמה לְבִירָא עֲמִיקָתָא – לבור
 עמוק. "איגרא" ומדרגה בכלל הן גבוהות, והנשמה באה לא
 מ"איגרא" סתם, אלא מ"איגרא רמה", מדרגה גבוהה ביותר,
 ונפלה לא בבור סתם, שהוא מדרגה תחתונה, אלא בבור עמוק,
 הֵן הַיִּכְלֹת הַטְּמָאָה וְהַסְטְרָא-אֲחֵרָא, – כמוסבר בפרק
 הקודם, שעל-ידי חטאים ועוונות יורדת הנשמה בהיכלות
 הטומאה וה"סטרא-אחרא", ועל האדם לעורר עליה את
 הרחמים העליונים, וְעַל מְקוֹרָהּ – של הנשמה, בְּמְקוֹר הַתִּיִּים,
 הוּא יֵשֵׁם הַוְי"ה בְּרוּךְ-הוּא; – כאמור לעיל, ששם הוי' הוא
 מקור הנשמה, ועל-ידי ירדת הנשמה יורדת גם ההשפעה של
 שם הוי' בגלות של קליפות ו"סטרא-אחרא", הרי שהרחמנות
 היא גם על מקור הנשמה, הוא שם הוי', וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיִּשָּׁב
 אֶל הַוְי"ה וַיִּרְחַמְהוּ", – "וירחמזו" הכוונה על שם "הוי'",
 כלומר שיעורר רחמים על שם הוי', פְּרוּשׁ – מה הכוונה לעורר
 רחמים על שם הוי'? – הרי זה: לְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל הַשְּׁפָעַת שֵׁם
 הַוְי"ה בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנִּשְׁתַּלְשְׁלָה וַיִּרְדָּה תוֹף הַיִּכְלֹת
 הַסְטְרָא-אֲחֵרָא הַטְּמָאִים לְהַחְיֹתָם, – להמשיך בהן חיות,
 עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂה אָנוּשׁ – החטאים, וְתַחְבּוּלוֹתָיו, וְמַחְשַׁבּוֹתָיו
 הַרְעוּת; – שכן, גם על-ידי מחשבות רעות בלבד, ממשכיכים
 חיות ב"סטרא-אחרא", וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב: "מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרַחֲמִים"
 – הקב"ה, מלך העולם, קשור ברהיטים, בְּרַחֲמֵי מַחָא וְכוּ',
 פירוש כ"ק אדמו"ר שליט"א: "די קארעטעס – אפטיילונגען פון

1. משלי יב, יט. 2. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכבכ"א ספיי"ג". 3. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לקו"ת נשא כג, א. ושו"נ".
 4. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ל' הש"ס חגיגה ה, ב. וברש"י בשש"ס נשמטה התיבה גג - ואתא ברש"י דע"י". 5. ישעיה נה, ז.
 6. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שה"ש ז, ו. ועיין הצ"צ שם. וצ"ע". 7. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הוס' לתקו"ז ת"ר".

- 1 מוח וואו עס לויפן די מחשבות (ע"ד רהטים שרצים בם המים),
 2 כלומר, במחשבות החולפות של המוח, שגם על-ידי המחשבות
 3 החולפות במוח, אם הן מחשבות רעות, הנה על-ידי זה המלך
 4 אסור, זה מביא גלות להשפעה שמשם הוי', היא כחינת גלות
 5 השכינה, — שהשכינה,
 6 בחינת מלכות דאצילות,
 7 באה על-ידיזה בגלות,
 8 פְּנֹפֶר לְעִיל. — בפרק 2
 9 הקודם.⁸ וְזִמְן הַמְּסַגֵּל לָזֶה
 10 — שיוכל האדם להרגיש
 11 ברחמנות שעל נשמתו
 12 ועל מקורה, ולעורר
 13 רחמים העליונים, הזמן
 14 המסוגל לכך, הוא בְּתִקּוֹן
 15 חֲצוֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב
 16 בְּסִדּוּר בְּהֶעֱרָה, עַל שֵׁם
 17 פְּאֲרִיכוֹת. וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב
 18 שָׁם: — ב"תיקון חצות"
 19 "נפלה עטרת ראשנו,
 20 אוי נא לנו כי חטאנו".
 21 — שעל-ידי החטאים,
 22 נופלת ה"עטרה", מקור
 23 הנשמה. וְלָכֵן נִקְרָא
 24 הַקְדוּשָׁיִם בְּרוּךְ-הוּא "מֶלֶךְ
 25 עֶלְיוֹב" בְּפִרְקֵי הַיְכָלוֹת,¹⁸
 26 כְּמוֹ שְׁכָתוֹב הַרְמ"ק וְל', — רבי משה קורדבירו זכרונו לברכה.
 27 כִּי אֵין לָךְ עֶלְבוֹן גְּדוֹל מִזֶּה.¹⁰ — מגלות השכינה בהיכלות
 28 הטומאה וה"סטרא-אחרא". וּבְפִרְט בְּאֶשֶׁר יִתְבּוֹנֵן הַמְּשַׁכֵּל
 29 בְּגִדְלַת אֵין-סוּף בְּרוּךְ-הוּא, מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין — מחיה כל
 30 העולמות בחיות פנימית מותאמת לנברא, וְסוֹכֵב כָּל עֲלָמִין, —
 31 מקיף כל העולמות, מחיה אותם בחיות שלמעלה מהם, חיות זו
 32 היא רק בבחינה של "מקיף" על העולמות, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי
 33 שְׁעוֹר שְׁכָלוֹ וְהִבְנָתוֹ — יתעמק בגדולת "אין סוף" ברוך הוא,
 34 יִתְמַרְמֵר עַל זֶה מְאֹד מְאֹד: — שכן, בהבינו גדלותו של הקב"ה,
 35 רק אז ירגיש את הרחמנות הגדולה שעל נשמתו ועל מקורה,
 36 ומידו ה"מלך" שנמצא בגלות ומבוייש — הרי זה משפיע עליו
 37 מרירות גדולה. זה הראשון משני הדברים שהם "דרך האמת
 38 והישר" לתשובה תתאה. וְהַב', — הדבר השני, הוא: לְכַפֵּשׁ
- 39 וְלִהְכַנְיֵעַ הַקְלִיפָה וְסִטְרָא-אֲחָרָא, אֲשֶׁר כָּל חַיּוּתָהּ הִיא רַק
 40 בְּחֵינַת נְסוּת וְהִנְבְּהָה, — וממילא, כשמכניעים ושוברים אותה,
 41 נוטלים ממנה את חיותה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב¹¹: "אם תִּנְבִּיחַ פְּנֹשֶׁר
 42 וְגו', ולכן — וְהַבְּטוּשׁ וְהַהֲכַנְעָה עַד עֵפֶר מִמֶּשׁ — זוּהִי
 43 מִיתָתָהּ וְכַפּוּלָּהּ. — של
 44 הקליפה וה"סטרא-
 45 אחרא". וְהִנְנֵנּוּ, — על-ידי
 46 מה שוברים ומכניעים את
 47 הקליפה וה"סטרא-
 48 אחרא"? עַל-יְדֵי —
 49 שהאדם פועל בקרב עצמו
 50 "לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָה",
 51 וְלַחֲיוֹת "נִבְּחָה בְּעֵינָיו
 52 נִמְאָם" וְכו', — שכן כפי
 53 שהוסבר בפרק כ"ט בחלק
 54 הראשון, עיקר האדם, גם
 55 בבינוני, ובפרט באדם
 56 החוטא — הוא נפשו
 57 הבהמית, ועל-ידי שהוא
 58 נשבר, נשברת הרי גם
 59 נפשו הבהמית (הבאה
 60 מקליפה), הרי שעל-ידי
 61 כך הוא שובר ומכניע את
 62 הקליפה ו"סטרא-אחרא".
 63 וְכְמוֹ שְׁכָתוֹב בְּזֶהר
 64 הַקְדוּשָׁה¹² עַל פְּסוּק¹³: "וּבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה, לֵב נִשְׁבֵּר
 65 וְנִדְכָה וְכו'", — מהו הזבח לשם אלקים? — כאשר יש "רוח
 66 נשברה", נשברת רוח הסטרא-אחרא, ועל-ידי מה נשברת רוח
 67 זו? — על-ידי "לב נשבר", על-ידיזה שיש לאדם לב נשבר, כפי
 68 שהוא מפרש מיד להלן, כִּי כָּל קָרְבָן מִן הַבְּהֵמָה — הוּא לְשֵׁם
 69 הַיְוִיָּה, הִיא מִדַּת הַרְחָמִים, — לכן תמיד נזכר בקרבנות שם
 70 הויו: "אדם כי יקריב מכם קרבן להויו", "ריח ניחוח להויו"
 71 וכדומה, אֲבָל לְשֵׁם אֱלֹקִים, הִיא מִדַּת הַדִּין — אֵין מְקַרְבִּין
 72 קָרְבָן בְּהֵמָה, כִּי-אִם — מהו כן ה"זבח" לשם אלקים (הערת כ"ק
 73 אדמו"ר שליט"א: דכתב כאן "זבחי אלקים")? לְשֵׁבֵר וְלִהְעַבֵּיר
 74 רוּחַ הַטְּמָאָה וְהַסִּטְרָא-אֲחָרָא, וְזֶהוּ "רוּחַ נִשְׁבְּרָה" — זהו
 75 "זבחי אלקים", זבח לשם אלקים. וְהַאִיךְ נִשְׁבְּרָה רוּחַ
 76 ה"סִטְרָא-אֲחָרָא" בְּשֵׁה"לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָה" וְכו'.

8. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ויש לעיין בכ"ז בח"א פמ"ה (ובהגהות לשם — להצ"צ איכה ע' 22 [אזה"ת נ"ך ח"ב ע' א' נג]) בהשינויים וכו'". 9. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "פייח". 10. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "נקרא כו' גדול מזה (ר"ח ש' היראה ספ"י — בשם "מורי" היינו הרמ"ק — הובא בשל"ה ש' האותיות מע' הלל, ובס' משנת חכמים לר"מ חאגיז סי' קעג)". 11. ירמיה מט, טז. עובדיה א, ד. 12. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ויקרא ה, א". 13. תהלים נא, יט. 14. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ג"כ — מהמוכן מזה"ק".

יום רביעי כ"א תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' צז, והאיך נשבר הלב... עד עמ' 194, כנודע).

- 1 והאיך נשבר הלב ונדרכה? הנה, מעט מועיר הוא על-ידי
 2 סגופים ותעניות, בדורותינו אלה שאין לנו כח להתענות
 3 הרבה כדוד המלך, - שצם הרבה, ועל-ידי זה הסיר לגמרי
 4 את נפשו הבהמית שמצד הקליפה, כמאמר רבותינו זכרונם
 5 לברכה¹⁵ על פסוק¹⁶:
 6 "ולבי חלל בקרבי" -
 7 שהרגו בתענית - שהרג
 8 את היצר הרע בתענית,
 9 ואילו אנו, שאין בכוחנו
 10 לצום הרבה, רק מעט
 11 מועיר בא על-ידי תעניות
 12 וסגופים. אך עקר
 13 הכניעת הלב, להיות
 14 נשבר ונדרכה והעקרת
 15 רוח הטמאה וסמך¹⁷
 16 אחרא, הוא להיות
 17 מ"מארי דהשפנא"¹⁸
 18 פעמק הרעת, - לעשות
 19 חשבון צדק, כפי שעושה
 20 בעל החשבון, הבעל
 21 הבית' עצמו, שנוגע לו
 22 החשבון ביותר, להעמיק
 23 דעתו ובינתו שעה
 24 אחת¹⁷ בכל יום או
 25 לילה לפני תקון חצות,¹⁸
 26 להתבונן במה שפעל
 27 ועשה בחטאיו בחינת גלות השכינה בנזכר לעיל, -
 28 שעל-ידי חטאים גורמים לגלות השכינה, וגם [גרם] לעקר
 29 נשמתו ונפשו האלקית מחיי החיים ברוך-הוא, - מהקב"ה
 30 שהוא חיי החיים, והורידה למקום הטמאה והמות, הן
 31 היכלות הסמך אחרא, ונעשית - הנשמה, בכחינת מרבה
 32 אליהם - כמו שמרכבה בטלה לרוכב המנהיג אותה, כך בטלה
 33 נשמתו לטומאה ולקליפות מהן היא מושכת את חיותה, לקבל
 34 מהם שפע וחיות להשפיע לגופו, בנזכר לעיל. - שהשפע
 35 והחיות לגוף החוטא, באים מ'קליפה' ו'סמך-אחרא'. וכשהוא
 36 מתבונן ומתעמק בכל זה, נוצרת בו הכניעת הלב ולב נשבר,
- שכפי שנאמר לעיל זהו הזבח¹⁸ לשם אלקים. וזהו שאמרו
 רבותינו זכרונם לברכה¹⁹: "רשעים בחייהם קרויים מתים",
 כלומר - "בחייהם", הכוונה בתוך החיות שלהם, שהחיות
 עצמה היא ענין של מיתה, שחיהם נמשכים ממקום המות
 והטמאה, - מהיכלות
 ה"סמך-אחרא", ענין של
 טומאה ומות, היפך החיות
 של קדושה. (ובן מה
 שכתוב²⁰: "לא המתים
 יהללו גו", אינו כ"לעג
 לרש" חסד-ושלום²¹, - אין
 הכוונה למתים ממש,
 שכן, כשאומרים על מתים
 ממש שאין הם יכולים
 להלל את ה' יש בכך
 משום לעג להם, אלא
 הכוונה על הרשעים
 שבתוכם קרויים מתים,
 - ועליהם אומרים, שאין
 הם יכולים להלל את ה',
 שמבלבלים אותם
 במחשבות זרות בעודם
 ברשעים, ואינם מפצים
 בתשובה, כנודע). -
 שגם בשעה שהרשע רוצה
 להלל את ה', מבלבלים
 אותו במחשבות זרות, שההילול לא ידא כדבעי, ומשום כך
 אומרים עליהם "לא המתים יהללו גו". הנה כל האמור, צריך
 להביא אותו להיות "לב נשבר", כשהוא מתבונן שהוא כרת את
 נשמתו ונפשו האלקית, מחיי החיים ברוך-הוא, והורידה למקום
 מיתה וטומאה - וזאת במי שעבר על איסור שיש בו כרת ומיתה
 בידי שמים, שכפי שהוסבר לעיל, נכרתת על-ידי זה הנפש
 משרשה. להלן, מוסיף רבנו הזקן, שגם מי שלא עבר על איסור
 שיש בו כרת או מיתה בידי שמים - יכול גם הוא למצוא את
 עצמו, שכרת את נפשו האלקית מחיי החיים, בדוגמא כפי
 שהדבר הוא בכרת או במיתה בידי שמים:

אגרת התשובה

והאיך נשבר הלב ונדרכה. הנה מעט

מועיר הוא ע"י סגופים ותעניות בדורותינו אלה שאין
 לנו כח להתענות הרבה כדוד המלך כמאמר רז"ל
 ע"פ ולבי חלל בקרבי שהרגו בתענית. אך עיקר
 הכניעת הלב להיות נשבר ונדרכה והעברת רוח הטומאה
 וסמך¹⁷ הוא להיות ממארי דחושבנא בעומק הדעת
 להעמיק דעתו ובינתו שעה אחת בכל יום או לילה
 לפני תיקון חצות להתבונן במה שפעל ועשה בחטאיו
 בחי' גלות השכינה כנ"ל וגם [גרם] לעקור נשמתו
 ונפשו האלקי' מחיי החיים ב"ה והורידה למקום הטומאה
 והמות הן היכלות הסמך¹⁷ ונעשית בבחי' מרכבה
 אליהם לקבל מהם שפע וחיות להשפיע לגופו כנ"ל.
 וזהו שאמרו רז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים כלומר
 שחיהם נמשכים ממקום המות והטומאה (וכן מ"ש
 לא המתים יהללו כו' אינו כלועג לרש ח"ו אלא
 הכוונה על הרשעים שבחייהם קרויים מתים שמבלבלים
 אותם במחשבות זרות בעודם ברשעים ואינם מפצים
 בתשובה כנודע).

15. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ירושלמי ברכות בסופה. וכנזכר גם בח"א פ"א". 16. תהלים קט, כב. 17. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אף שבדוחק י"ל שהכוונה שעה אחת ועד' השחי' קודם התפלה". 18. על מה שרבונו הזקן משתמש כאן במלה "זבח" (ולא "קרבת") מעיר הרבי שליט"א: "ראה בזה"ק שם - קרבן אלקים לא כתיב". 19. ברכות יח, ב. 20. תהלים קטו, יז. 21. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "דאיסור גמור הוא ועד כ"כ שאחז"ל לא יהלך כו' (ברכות יח, א)".

יום חמישי כ"ב תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 194, ואף מי שלא עבר... עד עמ' צח, כולן.

1 ואף מי שלא עבר על עון כרת, וגם לא על עון מיתה בידי
2 שמים שהוא הוצאת זרע לבהמה ובהאי גונא, – וכדומה,
3 אלא – עבר על שאר עבירות קלות, אף על פי-כן מאחר
4 שהן פוגמים בנשמה ונפש האלקית, וכמשל פגמים
5 ופסקית חבלים דקים
6 פנוכה לעיל – בפרק ה',
7 ש"חבל ההמשכה" של
8 הנשמה, הוא כמו חבל
9 השזור מתרי"ג (613)
10 פתילות, ובשעה שהוא
11 עובר על אחת מתרי"ג
12 המצוות, הרי זה כניתוק
13 פתילה אחת מהחבל, הרי
14 גרבוני החטאים יכול
15 להיות פגם כמו בלאו
16 אחר שיש בו כרת או
17 מיתה, ואפילו בכפילות
18 חטא אחר פעמים רבות
19 מאד²², כמו שהמשיל
20 הנביא החטאים לעגן
21 המאפיל – על, אור
22 השמש, כמו שכתוב²³:
23 "מחיתי קעב פשעיד" –
24 הם עבירות חמורות,
25 [המבדילים] בין פנימית
26 השפעת שם הוי"ה
27 ברוך-הוא לנפש
28 האלקית, בהבדלת עגן
29 עב והשוה, המבדיל בין
30 השמש לארץ ולדרים
31 עליה²⁴ על-דרך-משל; –
32 ומה שכתוב: "ובעגן
33 חטאיתך" – כעגן קל, מחיתי, חטאיתך, – הן עבירות קלות
34 שאדם דש בעקביו, המבדילים בהבדלת עגן קל וקלוש
35 על-דרך-משל. והנה, כמו שבמשל הזה, – מכיון אור
36 השמש, אם משים אדם נגד אור השמש בחלון מחצות
37 קלות וקלושות לרב מאד, – מחיצות רבות דקות, הן
38 מאפילות – על אור השמש, כמו מחצה אחת עבה, ויותר
39 – מכך, וככה ממש הוא בנמשל – בעבירות המשולות לעגנים

אגרת התשובה

ואף מי שלא עבר על עון כרת וגם

לא על עון מיתה בידי שמים שהוא הוצאת ז"ל וכה"ג
אלא שאר עבירות קלות. אעפ"כ מאחר שהן פוגמים
בנשמה ונפש האלקית וכמשל פגמים ופסקית חבלים
דקים כנ"ל. הרי בריבוי החטאים יכול להיות פגם
כמו בלאו אחד שיש בו כרת או מיתה. ואפי' בכפילות
חטא אחד פעמים רבות מאד. כמו שהמשיל הנביא
החטאים לעגן המאפיל אור השמש כמו"ש מחיתי קעב
פשעיד הם עבירות חמורות [המבדילים] בין פנימית
השפעת שם הוי"ה ב"ה לנפש האלקית. בהבדלת עגן
עב וחשוך המבדיל בין השמש לארץ ולדרים עליה
עד"מ. וכעגן חטאיתך הן עבירות קלות שאדם דש
בעקביו המבדילים בהבדלת עגן קל וקלוש עד"מ.
והנה כמו שבמשל הזה אם משים אדם נגד אור
השמש בחלון מחיצות קלות וקלושות לרוב מאד הן
מאפילות כמו מחיצה אחת עבה ויותר. וככה ממש
הוא בנמשל בכל עונות שאדם דש בעקביו ומכ"ש
המפורסמות מדברי רז"ל שהן ממש כע"ז וג"ע וש"ד.
כמו העלמת עין מן הצדקה כמו"ש השמר לך פן יהי
דבר עם לבבך בליעל כו' ובליעל היא עע"א וכו'.
והמספר בגנות חבירו היא לה"ר השקולה כע"ז וג"ע
וש"ד וכל הכועס כאלו עע"ז וכן מי שיש בו גסות
הרוח. וכהנה רבות בנמרא. ות"ת כנגד כולן כמארו"ל
ויתר הקב"ה על ע"ז וכו'. ולכן סידרו בק"ש שעל

אחת עבה, ומכ"ל-שפן –

העונות המפורסמות

מדברי רבותינו וברונם

לכרבה, שהן ממש

פעבודת-זרה וגלוי

ערויות ושפיכות דמים,

כמו²⁵ העלמת עין מן

הצדקה, כמו שכתוב²⁶:

"השמר לך פן יהיה דבר

עם לך בליעל גו", –

להימנע מענין של צדקה,

ו"בליעל", – אומרים

רבותינו ז"ל, היא עובדי

עבודת אלילים²⁷ וכו', –

הרי שהעלמת עין מן

הצדקה נחשבת כמו

עבודה-זרה; והמספר

בגנות חבירו, היא לשון

הרע, השקולה פעבודת-זרה

זרה וגלוי ערויות

ושפיכות דמים²⁸, וכל

הכועס באלו עובד

עבודת-זרה²⁹, וכן מי

שיש בו גסות הרוח³⁰,

וכהנה רבות בנמרא, –

למרות שלגבי העונש אין

עבירות אלו דומות

לעבודה-זרה (עליה מגיע

הרי מיתת בית דין, מה שאין-כן על עבירות אלו), אך לגבי

הפגם הרוחני שהן פוגמות בנפש, הן דומות לחטאים החמורים

– עבודה-זרה, גילוי ערויות ושפיכות דמים, ותלמוד תורה –

העבירה של ביטול תלמוד תורה שקולה פגם בלן, – כנגד כל

העבירות האמורות, כמאמר רבותינו וברונם לכרבה³¹:

"ויתר הקדוש-ברוך-הוא על עבודת-זרה וכו'". – גילוי ערויות

ושפיכות דמים ולא ויתר על עון ביטול תורה. הרי שעלי-די כל

22. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכידוע הראי' ע"ז מר"ן (לפס"ד – בשו"ע או"ח סשכ"ח סט"ז – דאדה"ז) דאיסור מה"ת פחות מכשיעור אבל כמה פעמים – חמור מאיסור סקילה! (וזמה ראי' לא רק שהוא "כמו", אלא גם "ויותר" כדלקמן). 23. ישעיה מד, כב. 24. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה מיותר. וי"ל דזהו כנמשל – ב' הענינים: ה"א תתאה (מל', ארץ), נפח"א (דרים עלי"). 25. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כתובות סח, א". 26. ראה טו, ט. 27. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ע"כ הוא ע"פ גמרא שם וסנה' קיא, ב". 28. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ערכין טו, ב". 29. זח"ב קפב, ב. רמב"ם הלכות דעות פ"ב ה"ג. 30. ראה סוטה ה, א. 31. פתיחתא לאיכה רבה אות ב' (בתחלתה). ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז.

1 העבירות הללו – למרות שהן אינן עבירות שיש בהן כרת או
 2 מיתה בידי שמים, אף-על-פי-כן הן מנתקות את הנפש האלקית
 3 ממקורה בחיי החיים ברוך-הוא. וְלִכֵּן סִדְרוּ בְּקִרְיַת שְׁמַע
 4 שְׁעַל הַמַּטְהָר³², לְקַבֵּל עֲלֵיו ד' מִיתוֹת בֵּית-דִין וְכוּ'. –
 5 סקילה, שריפה, הרג וחנק,
 6 וזאת גם על מי שלא עבר
 7 אף פעם על עבירות
 8 שעונשן מיתת בית-דין, כי
 9 ישנן הרבה עבירות
 10 הפוגמות בנפש כמו
 11 העבירות שיש בהן עונש
 12 מיתת בית-דין; מִלְבַּד
 13 שְׁעַל-פִי הַסֹּדֵר, – על-פי
 14 ה"קבלה", כָּל הַפּוֹגֵם
 15 בְּאֹת יו"ד שֶׁל שֵׁם
 16 הַיּוֹ"ה – כָּאֵלוֹ נִתְחַיֵּב סְקִילָה, וְהַפּוֹגֵם בְּאֹת ה"א –
 17 הראשונה של שם הוי', כָּאֵלוֹ נִתְחַיֵּב שְׂרִיפָה, – והפוגם וּבְאֹת
 18 וי"ו – של שם הוי', כָּאֵלוֹ נִתְחַיֵּב הַרְגָה, – והפוגם וּבְאֹת
 19 ה"א"³³ אַחֲרוֹנָה – של שם הוי', כָּאֵלוֹ נִתְחַיֵּב חֲנֻקָה; וְהַמְכַבֵּל
 20 קְרִיאת שְׁמַע – פּוֹגֵם בְּאֹת יו"ד, וְתַפְלִין – המבטל מצות
 21 תפילין, פוגם בְּאֹת ה"א, – הראשונה של שם הוי' וְצִיצִית –
 22 המבטל מצות ציצית, פוגם בְּאֹת וי"ו, – של שם הוי' וְתַפְלָה

אגרת התשובה

המטה לקבל עליו ד' מיתות ב"ד וכו'. מלבד שעפ"י
 הסוד כל הפוגם באות יו"ד של שם הוי' כאילו נתחייב
 סקילה והפוגם באות ה"א כאילו נתחייב שריפה ובאות
 וי"ו כאילו נתחייב הרג ובאות ה"א אחרונה כאילו
 נתחייב חנק. והמבטל ק"ש פוגם באות יו"ד ותפילין
 באות ה"א וציצית באות וי"ו ותפלה באות ה"א וכו'.
 ומוזה יכול המשכיל ללמוד לשאר עונות וחטאי' וביטול
 תורה כנגד כולן;

וכפול תורה כנגד כלן: – הנה מכל זה יכול האדם להגיע
 ל"לב נשבר", בהתבוננותו בדעתו בפגם שפגם גם על-ידי
 חטאים אחרים (ולא רק על-ידי חטא שיש בו כרת ומיתה בידי
 שמים). זהו הדבר השני המביא ל"תשובה תתאה" – ה"לב
 נשבר" שיש לו, השובר ומסיר את "רוח הטומאה" וה"סטרא"
 אחרא", וממילא אפשר לו אז לחזור בתשובה ב"אמת", בחרטה
 על העבר וקבלה טובה על להבא.

יום שישי כ"ג תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' צח, פרק ח והנה אחריו... עד עמ' צח, מלפפתו וכו'.

45 **פְּרָק ח** בפרק הקודם, פרק ז', הסביר רבנו הזקן שני דברים המהווים
 46 הדרך האמיתית והישרה להגיע ל"תשובה תתאה": – ההתבוננות
 47 ברחמנות הגדולה שעל נשמתו (ועל מקור נשמתו); – וחשבון הנפש
 48 והתעמקותו בענין גלות השכינה, שהוא גרם על-ידי חטאיו; חשבון נפש
 49 זה, מביא את האדם להיות
 50 בעל "לב נשבר", שיש לו לב
 51 שבור, ובכך הוא שובר את
 52 רוח ה"סטרא-אחרא".
 53 **וְהֵנָּה, אַחֲרֵי הַעֲמֻקַּת**
 54 **הַדַּעַת כָּל הַנְּזָר לְעֵיל,**
 55 – ברחמנות הגדולה שעל
 56 נפשו האלקית ועל
 57 מקורה, ובמה שגרם על-
 58 ידי חטאיו יוכל לְבַקֵּשׁ
 59 בְּאֵמֶת מַעֲמָקָא דְלִבָּא –
 60 מעומק הלב, את הבקשה שבפסוק: **"כָּרַב רַחֲמִיךָ מִחַה פִּשְׁעֵי**
 61 **וְנִזְנִי"**, – זה הרי פסוק בפרק התהלים שאומרים בשעת "תיקון
 62 חצות" וגם ב"קריאת שמע שעל המטה", שלפניהם הוא הזמין

המסוגל לחשבון הנפש (כפי שאמר לעיל). הרי אחרי חשבון
 הנפש שלפני תיקון חצות או לפני קריאת שמע שעל המטה,
 יכול האדם לבקש באמת בקשה זו. **כִּי אֲזִי תִקְבַּע בְּלִבּוֹ בְּאֵמֶת**
גְּדֹל הַרְחַמְנוֹת עַל בְּחִינַת אֱלֻקוֹת שֶׁבִּנְפִשׁוֹ וְשִׁלְמַעְלָה, –
 במקור נשמתו, **כַּנְּזָר**
לְעֵיל. – בפרק ז' –

אגרת התשובה

פְּרָק ח וְהֵנָּה אַחֲרֵי הַעֲמֻקַּת הַדַּעַת כָּל הַנְּזָר יוֹכֵל
לְבַקֵּשׁ בְּאֵמֶת מַעֲמָקָא דְלִבָּא כְּרוּב
 רחמוך מחה פשעי וכו'. כי אזי תקבע בלבו באמת
 גודל הרחמנות על בחי' אלקות שבנפשו ושלמעלה
 כנ"ל. וזוהו יעורר רחמים העליונים מי"ג מדה"ר
 הנמשכות מרצון העליון ב"ה הנרמו בקוצו של יו"ד
 שלמעלה מעלה מבחי' ההשפעה הנשפעת מאותיות
 שם הוי'. ולכן הוי"ג מדות הרחמים מגקים כל הפגמים
 שם הוי', שְׁלִמַעְלָה מַעְלָה מִבְּחִינַת הַשְּׁפָעָה הַנִּשְׁפָּעֵת
 מֵאוֹתֵיּוֹת שֵׁם הַיּוֹ"ה. – כאמור בפרק הקודם, פרק ז', ישנן
 עבירות הפוגמות באות יו"ד של שם הוי' או באות ה"א וכו' –

32. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "השייכות לאגה"ת (שאינן ענינה ב"ה התפלגות) – כי קשעה"מ ענינה גם חשבון הנפש ותשובה (ראה ג"כ ח"א ספ"ז)". 33. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "צ"ע שמביא כאן – ובב' הפעמים – הוי' שבמילואו בגימ' נד. [בסידורו – מובא בלא מיליון]". 1. תהלים נא, ג.

20 תשוב ה"א תתאה למקומה, להתיחד ביה"ו, ורי למבין). –
 21 זוהי משמעות המלה "תשובה" – "תשוב ה" – שהיא האחרונה
 22 של שם הוי' שבה לשלש האותיות הקודמות לה בשם הוי'
 23 להיות מאוחדת אתן. וכן ממש – נעשה למטה בנפש האלקית
 24 שבאדם, שוב אין
 25 עונותיכם מבדילים, –
 26 בין הנפש לבין אלקות,
 27 וכמו שכתוב²: – לגבי י"ג
 28 מדות הרחמים: "ונקה" –
 29 מפרשים חכמינו ז"ל³ –
 30 "מנקה הוא לשבים",
 31 לרחץ ולנקות נפשם
 32 מלבושים הצואים, הם
 33 החיצונים – הקליפות
 34 המקיפות את האדם על-
 35 ידי חטאים ועוונות, כמו שכתוב בנמרא⁴: "מלפנתו וכו'". –
 36 העבירה מלפנת ומקיפה את האדם ונעשית לבוש לאדם החוטא
 37 – והכוונה לטומאה של העבירה, המקיפה את האדם כמו לבוש
 38 – והתשובה מנקה אותו מלבושים צואים אלה.

1 ועלידי הפגם, נפסקת ההשפעה משם הוי', שממנה באה חיות
 2 ליהודי, ונמשך ממנה חיות לקליפה ו"סטרא-אחרא". אך
 3 בשעה שהוא ממשיך רחמים העליונים מ"ג מדות הרחמים, שהן
 4 באות מהרצון העליון שלמעלה משם הוי' – בא עלידי-זה
 5 התיקון באותיות של שם
 6 הוי' ובהשפעת שם הוי'
 7 על נשמתו, כפי שרבנו
 8 הזקן מפרט מיד: ולכן –
 9 מפני שהן באות מדרגה זו,
 10 ה"ג מדות הרחמים
 11 מנקים כל הפגמים,
 12 וכמו שכתוב⁵: – לגבי
 13 י"ג מדות הרחמים: "נשא
 14 עון ופשע ונקה", ושוב
 15 אין יניקה להחיצונים –
 16 לקליפות, והסטרא-אחרא מהשפעת ה"א תתאה, בנוכח
 17 לעיל – שעלידי החטאים והעוונות, יש להן יניקה מה' תתאה
 18 של שם הוי' אך כאשר נמשך מ"ג מדות הרחמים – מנקה הדבר
 19 את העוונות והפשעים ואין להן יותר יניקה מה' תתאה. (ויקה

אגרת התשובה

וכמו ש נושא עון ופשע ונקה. ושוב אין יניקה
 להחיצונים והסט"א מהשפעת ה"א תתאה כנ"ל (ובזה
 תשוב ה"א תתאה למקומה להתיחד ביה"ו וד"ל).
 וכן ממש למטה בנפש האלקית שבאדם שוב אין
 עונותיכם מבדילים וכמו ש ונקה מנקה הוא לשבים
 לרחץ ולנקות נפשם מלבושים הצואים הם החיצונים
 כמו ש בגמ' מלפנתו וכו'.

יום שבת קודש כ"ד תמוז

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' צח, ומאחר שרוח עברה... עד עמ' 196, למלאכא וכו').

60 היא תשובה שלימה. ונהנה, בתינת יחוד זה – היחוד שהנשמה
 61 מתאחדת שוב אתו יתברך כפי שהיתה לפני שניתנה בגוף
 62 האדם, ותשובה זו, היא בתינת תשובה עלאה – תשובה
 63 עליונה הבאה, שלאחר תשובה תתאה, – לאחר התשובה
 64 התחתונה שהתבארה
 65 לעיל. וכמו שכתוב
 66 בזהר הקדוש ב"עניא
 67 מהימנא פרשת נשא,
 68 דתשובה עלאה היא,
 69 דיתעסק באורייתא
 70 ברחילו ורחימו דקדשא
 71 בריף-הוא וכו', –
 72 שתשובה עילאה היא
 73 שיעסוק בתורה מתוך
 74 יראה ואהבה להקב"ה כו',
 75 דאיהו בן י"ה – בינה
 76 וכו' – אז, אומר בזהר
 77 שם, הוא זוכה לאות ו'
 78 שהיא בחינת בן י"ה, בינה. בינה שהיא בחינת תשובה עילאה
 79 (שובה של הה"א הראשונה ("עילאה") של שם הוי' המרמות על
 80 מדריגת "בינה" מורכבת מ"בן י"ה" (האותיות שבמלה בינה),

39 ומאחר שרוח עברה ותתהרם⁵, – הרוח⁶ של מחילה וטהרה,
 40 עברה את הנפש וטיהרה אותה, אזי תוכל נפשם לשוב עד
 41 הוי"ה ברוח-הוא ממש, ולעלות מעלה מעלה למקורה,
 42 ולדבקה בו יתברך ביחוד נפלא, כמו שהיתה מיוחדת בו
 43 יתברך בתכלית היחוד,
 44 כטרם שנפחה ברוח פיו
 45 יתברך לירד – לרדת,
 46 למטה ולהתלבש בגוף
 47 האדם – אז היתה הרי
 48 הנשמה מאוחדת בתכלית
 49 היחוד עם הקב"ה. (וכמו
 50 על-דרך-משל, באדם
 51 הנפוח ברוח פיו, כטרם
 52 שיוצא הרוח מפיו –
 53 הוא מיוחד בנפשו). – כך
 54 גם הנשמה לפני שניתנה
 55 בגוף האדם באופן של
 56 "ויפח", אז היתה הרי
 57 מאוחדת בתכלית אתו יתברך, וגם כעת (אחרי התשובה) תהיה
 58 שוב מאוחדת בתכלית אתו יתברך. וזו היא תשובה שלמה. –
 59 אופן התשובה, שהנשמה תהיה מאוחדת אתו יתברך בתכלית –

אגרת התשובה

ומאחר שרוח עברה
 ותתהרם אזי תוכל נפשם לשוב עד הוי' ב"ה ממש
 ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד
 נפלא. כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד
 כטרם שנפחה ברוח פיו ית' לירד למטה ולהתלבש
 בגוף האדם (וכמו עד"מ באדם הנופח ברוח פיו כטרם
 שיוצא הרוח מפיו הוא מיוחד בנפשו) וזו היא תשובה
 שלימה. והנה בחי' יחוד זה ותשובה זו היא בחי'
 תשובה עילאה שלאחר תשובה תתאה וכמו ש בזה"ק
 בר"מ פ' נשא דתשובה עילאה היא דיתעסק באורי'
 בדחילו ורחימו דקדב"ה וכו' דאיהו בן י"ה בינה וכו'.

2. שלח יד, ית. 3. יומא פו, א. 4. סוטה ג, ב. 5. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "איוב לז, כא. ופי' שהרוח מטהר השחקים מעננים".

6. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כמו במשל – שרוח מפזר ומבטל מציאות העננים – כך פעולת התשובה בהעב דפשע וכו'". 7. זח"ג קכג, א.

- 1 והכוונה היא לאהבה ויראה הנולדות מחכמה ובינה שהן כנגד
2 י"ה של שם הוי"ו. (ומעלת בעלי תשובה על צדיקים
3 גמורים בזה היא, – שלכאורה, הרי ענין לימוד תורה ביראת
4 ה' ואהבת ה', אינו ענין
5 המיוחד לבעלי תשובה,
6 גם צדיקים גמורים 1 (ומעלת בעלי תשובה על צדיקים גמורים בזה היא
7 לומדים תורה ביראת ה' 2 כמ"ש בזה"ק פ' חיי שרה דאינון משכי עליהו ברעותא
8 ואהבת ה', במה, איפוא, 3 דלכא יתיר ובחילא סגי לאתקרבא למלכא וכו'):
9 מתבטאת מעלתם של
10 בעלי תשובה לגבי צדיקים? – הרי זה, כמו שכתוב בזה"ק היא ברצון ובתוקף חזק יותר מאשר הדבר בצדיקים גמורים.

8. קכט, ב.

אגרות קודש

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"ד תמוז עם המצורף אליו ובטח יכתוב מי שהוא בהנוגע להתועדות
דימי הגאולה...

ב) במ"ש אודות סידור חוברת פלפול וכו', בטח נמסר הענין גם בשמי, וכשימצא עכ"פ אחד או
שנים שיתענינו בזה, בטח יתן זה דחיפה לעוד תלמידים וכמרו"ל קנאת סופרים תרבה חכמה.

ג) במ"ש אודות תלמידים מבתי ספר הרשת - הנה כתבו כבר וכמדומה גם ב"כ תו"ת היו על
החתום, שהחליטו שיבקרו מהר"מ או הר"י או מהמשגיחים דתו"ת בבתי ספר הרשת וכו' שמונן
שזוהי הדרך להכנה הכי נכונה להמשיך תלמידי הרשת לתו"ת ובתי ספר למלאכה וכו'...

ד) לסדר שיעורים בלימודי חול בישיבה, מובן שלא זו הדרך וכמדומה שכבר נדבר איזה פעמים,
שצריכה להיות הבדלה בין זה המוסד בו לומדים לימודי חול, והישיבה, שיהיו המוסדות דוקא בריחוק
מקום, כדי שתהא מחיצה ניכרת.

נעם לי במאד הידיעה ע"ד פתיחת הקייטנא, ובטח נתקבל מכתבי בקשר עם זה מאז.

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'תש"ג	יח תמוז	יום רביעי	יום ראשון
<p>שיעורים. חומש: פנחס, רביעי עם פירש"י. תהלים: פח"פט. תניא: פרק ד. ואולם . . . בנעימים.</p>			
<p>דער אלטער רבי האָט געזאָגט אויף ר' משה ווילענקער: משה האָט מוחין דגדלות, און אין די צען יאָר וואס ער האָט געהאַרעוועט, האָט ער אויסגעהאַרעוועט מוחין רחבים.</p>			
<p>דריי יאָר האָט ר' משה ווילענקער זיך מכין געווען צו יחידות באם אלטען רבי'ן, און נאָכדעם איז ער געבליבען זיבען יאָר אין ליאזנא אויף בריינגען די יחידות אין עבודה בפועל.</p>			

אָדמו"ר הַזְקֵן הַתְּבִטָּא עַל ר' מֹשֶׁה ווִילְעֶנְקֵער: לְמֹשֶׁה יֵשׁ מוֹחִין דְּגַדְלוּת, וּבְעֶשֶׂר הַשָּׁנִים שֶׁהִתְיַגֵּעַ הוּא יָגַע [=השיג] מוֹחִין רַחְבִּים.
שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָכִין ר' מֹשֶׁה ווִילְעֶנְקֵער אֶת עֲצָמוֹ לַיְחִידוּת, אֲצֵל אָדמו"ר הַזְקֵן, וְאַחֲרֵיכֵן נִשְׁאָר שָׁבַע שָׁנִים בְּלִיאָזנא פְּדֵי לְיִשָּׁם אֶת הַיְחִידוּת בְּעִבּוּדָה בְּפִעֵל.

ה'תש"ג	יט תמוז	יום חמישי	יום שני
<p>שיעורים. חומש: פנחס, חמישי עם פירש"י. תהלים: צ"צו. תניא: אך הענין . . . צד החי' וכו'.</p>			
<p>מֵהִנְהַגוּת אָדְנֵי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי [הַרְש"ב] כְּשִׁנְסַע מִבֵּיתוֹ, אָף שֶׁנִּשְׁאָר בְּמָקוֹם אֶחָד כַּמָּה חֲדָשִׁים, הָיָה אוֹמֵר בְּכָל יוֹם אַחַר הַתְּפִלָּה תְּפִלַּת הַדֶּרֶךְ – בְּלֹא שֵׁם וּמְלֻכוֹת.</p>			

ה'תש"ג	כ תמוז	יום שישי	יום שלישי
<p>שיעורים. חומש: פנחס, ששי עם פירש"י. תהלים: צז"קד. תניא: ככה ממש . . . צד האותיות.</p>			
<p>שְׁלֹשָׁה מֵינֵי הַתְּבוֹנּוֹת הֵם: (א) הַתְּבוֹנּוֹת לְמוֹדִית, אַחַר שֶׁמִּבִּין הָעֵנִין עַל בּוֹרִיו, הוּא מִתְבוֹנֵן בְּעוֹמֵק הָעֵנִין הַהוּא, עַד שֶׁהַשְּׂכֵלִי מֵאִיר אֲצִלוֹ. (ב) שְׂקוּדָם הַתְּפִלָּה, עֲנִינָה הַרְגֵשׁ חֵיטָה הָעֵנִין שֶׁלְמַד וְלֹא הַרְגֵשׁ הַשְּׂכֵלִי כִּמוֹ בַּהַתְּבוֹנּוֹת לְמוֹדִית. (ג) שְׁבַתְפִלָּה, עֲנִינָה הַרְגֵשׁ הָאֵלְקוֹת שֶׁבַּהֶעֱנִין שֶׁלְמַד. שְׁלֹשׁ אֵלֶּה הֵם שְׁלֵיבוֹת סוֹלַם הַהַרְגֵשָׁה וְרַק בְּחַסְדֵי הַשִּׁי"ת עֲמַנּוּ מִרְגִּישִׁים לַפְעָמִים – דְּעִרְהָרַט מֵעַן – ג–טֵלִיכְקִיִּט בְּלִי שׁוּם עֵבּוּדָה כְּלָל, וְהוּא מִפְּנֵי מַעֲלַת הָעֲצָמוֹת שֵׁישׁ בְּנִשְׁמָה, אֲבָל מִצֵּד הָעֵבּוּדָה שֶׁבַּכַּח עֲצָמוֹ מוֹכְרָחִים שֶׁלֹּשׁ הַנ"ל.</p>			

שְׁלֹשָׁה מֵינֵי הַתְּבוֹנּוֹת הֵם: (א) הַתְּבוֹנּוֹת לְמוֹדִית, אַחַר שֶׁמִּבִּין הָעֵנִין עַל בְּרִיו, הוּא מִתְבוֹנֵן בְּעוֹמֵק הָעֵנִין הַהוּא, עַד שֶׁהַשְּׂכֵלִי מֵאִיר אֲצִלוֹ. (ב) שְׂקוּדָם הַתְּפִלָּה, עֲנִינָה הַרְגֵשׁ חֵיטָה הָעֵנִין שֶׁלְמַד, וְלֹא הַרְגֵשׁ הַשְּׂכֵלִי כִּמוֹ בַּהַתְּבוֹנּוֹת לְמוֹדִית. (ג) שְׁבַתְפִלָּה, עֲנִינָה הַרְגֵשׁ הָאֵלְקוֹת שֶׁבַּהֶעֱנִין שֶׁלְמַד. שְׁלֹשׁ אֵלֶּה הֵם שְׁלֵיבוֹת סוֹלַם הַהַרְגֵשָׁה, וְרַק בְּחַסְדֵי ה' יִתְבָּרַךְ עֲמַנּוּ מִרְגִּישִׁים לַפְעָמִים – דְּעִרְהָרַט מֵעַן [=קולטים] – אֵלְקוֹת בְּלִי שׁוּם עֵבּוּדָה כְּלָל, וְהוּא מִפְּנֵי מַעֲלַת הָעֲצָמוֹת שֵׁישׁ בְּנִשְׁמָה, אֲבָל מִצֵּד הָעֵבּוּדָה שֶׁבַּכַּח עֲצָמוֹ מְכָרְחִים שְׁלֹשׁ הַנ"ל.

יום רביעי

שבת **כא תמוז** ה'תש"ג

שיעורים. חומש: פנחס, שביעי עם פירש"י.
 תהלים: קד"קה.
 תניא: וביאור הענין . . . הוי' כו'.
 אין מברכים שהחנינו בין המוצרים ואפלו בשבת.

כתיב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מישראל, שבכל אחד ואחד מישראל תוכיות נקדת פנימית לכבו הוא מקדש לשבתו יתברך. והנה מקום המקדש, גם בזמן הגלות והשמום, קדוש הוא. וכדאיתא בשמות רבה פרק ב', "אמר רבי אהא, לעולם אין השכינה זזה מכתל המערבי". וכל ענין השמום הוא בהבנינים, וכן הוא גם במקדש הפרטי שבכל אחד ואחד מישראל, דהיסוד הוא שלם זך וטהור, וכמו שכתוב "אני ישנה ולבי ער", ואיתא [וישנו] במדרש רבה "אני ישנה מן המצות ולבי ער לגמילות חסדים, אני ישנה מן הצדקות ולבי ער לעשותן", דכל ענין השמום, רחמנא לצלן, שישנו בישראל, הוא רק בדגמת הבנינים שמחוץ להיסוד, אבל היסוד דמקדש הפרטי הוא בקדשתו.

יום חמישי

יום ראשון **כב תמוז** ה'תש"ג

שיעורים. חומש: מטו"מ, פרשה ראשונה עם פירש"י.
 תהלים: קור"קו.
 תניא: פרק ה. והנה . . . כדלקמן.

אאמו"ר אמר: א חסידישער ווארט מאכט קלאר די קאפ און ריין די הארץ. א חסידישע הנהגה טובה מאכט ליכטיג אין שטוב. א חסידישער ניגון שטארקט די תקוה ובטחון בריינגט שמחה און שטעלט אוועק די הויז מיט דער הויז געזינד אין קרן אורה.

אדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] אמר: פתגם חסידי מביא ל'ראש צלול' ומנקה את הלב. הנהגה טובה חסידית עושה אור בבית. נגון חסידי מתזק את התקנה והבטחון, מביא שמחה ומעמיד את הבית ואת בני הבית בקרן אורה.

יום שישי

יום שני **כג תמוז** ה'תש"ג

שיעורים. חומש: מטות-מסעי, שני עם פירש"י.
 תהלים: קח"קיב.
 תניא: פרק ו. אמנם . . . צו ל"ח.

כאשר מטות ומסעי נפרדות, קורין - במנחת שבת, ב', ה' - ללוי עד סוף כל המסעות.

שבת קודש

יום שלישי **כד תמוז** ה'תש"ג

שיעורים. חומש: מטות-מסעי, שלישי עם פירש"י.
 תהלים: קיג-קיד.
 תניא: והנה יעקב . . . נאמר וכו'.

מפתגמי הצ"צ: א פנימי איז, אז בעטען א ברכה אויף עבודה איז דאס אל ישעו בדברי הבל, און עס דארף זיין תכבד העבודה על האנשים.

מפתגמי ה"צמח צדק": "פנימי" הוא - שלבקש ברכה עבור 'עבודה' הרי זה "אל ישעו בדברי הבל", ונחון שיהיה "תכבד העבודה על האנשים".

שחט פרה אדומה על מנת לאכול מבשרה יום ראשון י"ח תמוז ה'תשע"ה

להלכה (הל' פסולי המוקדשין פי"ד ה"ח)?

ובספר 'מים טהורים' (פרה שם) ביאר:

בכל הקרבנות, חשב לאכול דבר שדרכו לאכול (או להקטיר דבר שדרכו להקטיר) חוץ לזמנו או חוץ למקומו - המחשבה פוסלת משום שנאמר בהם 'ריח ניחוח', היינו שקרבן צריך להיות לרצון לה' וזה אינו לרצון כיון שחשב מחשבת פסול, אבל חשב לאכול דבר שאין דרכו לאכול חוץ לזמנו או למקומו - אין מחשבתו פוסלת, כי בטלה דעתו אצל כל אדם וכאילו מחשבתו אינה קיימת.

אך בפרה אדומה מדובר שחשב לאכול דבר שדרכו לאכול, שהרי "שחטה על מנת לאכול מבשרה", וכיון שלא שינה מדעת בני אדם מחשבתו חלה, ואילו היה זה קרבן שהוא 'לריח ניחוח' היתה המחשבה לאכול חוץ לזמנה פוסלת, אך כיון שלא נאמר בפרה 'ריח ניחוח' - מחשבתו לאכול מבשרה חוץ לזמנה אינה משפיעה כלל ואינה פוסלת.

הלכות פרה אדומה פרק ד, הלכה ג: שְחָטָהּ עַל מְנַת לְאָכַל מִבְשָׂרָהּ או לְשִׁתּוֹת מְדָמָה – בְּשָׂרָהּ, לְפִי שְׁלֹא נֶאֱמַר בָּהּ רִיחַ נִיחּוֹחַ.

זו דעת חכמים במשנה (פרה פי"ד ה"ג). ופירש הר"ש (שם ד"ה א"ן) שמדובר בשחט פרה אדומה על מנת לאכול מבשרה או לשתות מדמה חוץ לזמנה כי היא עומדת לשריפה ולא לאכילה ולכן כשרה, והרי היא ככל קרבן (ובחים לה, א) שאם בעת שחיתתו חשב לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו דבר שאין הדרך לאכלו (אמורים שמקריבים על המזבח) אין זו מחשבת פיגול וכשרה.

ולפי זה הקשו אחרונים (תוס' יו"ט פרה שם, משנה למלך ועוד):

מדוע כתב הרמב"ם "כשרה לפי שלא נאמר בה ריח ניחוח", והרי אף בקרבנות שנאמר בהם 'ריח ניחוח' אם חשב לאכול דבר שאין הדרך לאכלו חוץ לזמנו או חוץ למקומו, אין מחשבתו פוסלת, ואף הרמב"ם הביא כן

מים עכורים לנטילת ידיים יום שני י"ט תמוז ה'תשע"ה

הלכות פרה אדומה פרק ו, הלכה טו: פֶּאֶר שֶׁנִּפְלַ

לְתוֹכָהּ תְּרִסִּית או אֲדָמָה וְנִעְשׂוּ מִיָּמֶיהָ עֲבוּרִין – מִמְּלֵא מִמְּנָה וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין. נִפְלַ לְתוֹכָהּ שָׂמָה שֶׁל מִיָּם גְּשָׁמִים – וְהַמְתִּין עַד שֶׁתִּצְלַ.

נפסקה הלכה (שלחן ערוך או"ח קס, א) שמים שנשתנה מראהם, פסולים לנטילת ידיים. ומה דינם של מים שמעורבים בהם חומרים כגון כלור המעכירים את מראה המים?

והנה, בהלכה זו מבואר שבאר שנפלו לתוכה רגבי אדמה ונעכרו המים אפשר למלא ממנה לצורך מי חטאת ואין צריך להמתין עד שישקע החול, ומדוע אין נפסלים המים מחמת שינוי מראה? ומבאר ה'פרי מגדים' (או"ח קס, א"א א), שמאחר והעפר עומד בפני עצמו ואינו מעורב לגמרי עם המים אינו פוסל, ורק אם נשתנה מראה המים על-ידי צבע או דבר אחר המתערב בהם לגמרי, נפסלים.

ולכן באר שנפלו לתוכה מי גשמים ונשתנה מראה הברא, צריך להמתין עד שיחזור המים לצלילותם, כי מי הגשמים מתערבים לגמרי עם מי הברא ונפסלים מחמת

שינוי מראה.

ואדמו"ר הזקן (שם ס"א) כתב שעפר אינו פוסל כי גידול המים מטבעם הוא עם עפר ואין זה נחשב שינוי מצורתם המקורית. ולפי זה מובן מדוע דווקא עפר אינו פוסל משום שטבע המים בכך, מה-שאיין-כן מי גשמים (ראה דובב מישרים א, יז).

ונמצא שלדעת ה'פרי מגדים' יש להכשיר גם מים שמעורב בהם כלור, כי גם הוא אינו מעורב לגמרי עם המים וניתן להפרידם כדין העפר, אך לדעת אדה"ז רק עפר אינו פוסל משום שדרך גידול המים בכך, אך חומרים אחרים פוסלים (ראה נטילת ידיים כהלכתה ע' מה).

ויש סוברים כי הפסול של 'שינוי מראה' נאמר רק בשינוי שעל ידי דבר נוזלי אך לא בשינוי על ידי דבר מוצק, ולכן מי גשמים פוסלים ועפר אינו פוסל, וטעם החילוק הוא כי לדעה זו פסול שינוי מראה הוא מדרבנן, כדי שלא יטעו לחשוש שמקווה של שאר משקין כשר, וכאשר השינוי נעשה על ידי דבר מוצק, אין מקום לחשש זה (ראה דובב מישרים שם).

האם יש שיעור להזאה? יום שלישי כ' תמוז ה'תשע"ה

שיעור, וממילא כאשר מזים מהמים המעורבים אין שיעור שלם מהמים הכשרים שהרי מעורבים בהם גם המים הפסולים.

ולפי זה יש סתירה לכאורה בדברי הרמב"ם:

להלן (פ"י ה"ח) פסק שהזאה אינה צריכה שיעור אלא "כל שנגע בו מן המים כל שהוא - טהור", ואם כן מדוע פסק כאן כחכמים שהמים המעורבים פסולים, והרי אע"פ שכל

הלכות פרה אדומה פרק ט, הלכה ח: מִים מְקַדְשִׁין שֶׁנִּתְעַרְבוּ בָהֶן מִים אֲחֵרִים כֹּל שֶׁהוּא... תְּרִי אֱלוֹ פְּסוּלִין.

בגמרא (ובחים פ, א) נחלקו תנאים בדבר: רבי אליעזר מכשיר וחכמים פוסלים. ובטעמם של חכמים אמרו בגמרא, שלדעתם משקה המתערב במשקה אחר נכלל ומתערב עמו לגמרי וכל טיפה וטיפה מעורבת משני המשקאות (כי 'יש בילה'), וכן לדעתם 'הזאה צריכה

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ צט

המים מעורבים עם מים פסולים ההזאה פסולה, כי אין על האזוב שיעור שלם של מים טהורים.
ויש מתרצים:

אמנם כאשר המים אינם מעורבים הרי הם כשרים בכל שהוא, אך כשהמים מעורבים עם מים אחרים בטלה חשיבותם ושוב אינם כשרים בכל שהוא אלא צריכים שיעור (תפארת ישראל, פרה פ"ט מ"א, בועז ב).

טיפה מעורבת גם מהמים הפסולים, די בכך שיש בה גם מהמים הכשרים שהרי הזאה מועילה "כל שנגע בו מן המים כל שהוא"?

ומתוך המהר"י קורקוס (מובא בכס"מ כאן):

לדעת הרמב"ם ההזאה אינה צריכה שיעור על גוף האדם, היינו שגם כמות קטנה ביותר של מים שיבואו על גופו מטהרת אותו, אך מכל-מקום צריך שיהא שיעור במים כדי לטבול בהם את גבעולי האזוב שבהם מזים, ולכן כאשר

הזאת מי חטאת שאינה מכוח אדם יום רביעי כ"א תמוז ה'תשע"ה

דלינא נחזו כלל" (רש"י שם), אבל כאשר המים הותזו על החרס וחזרו וניתזו למחט (מוצא עליה) הרי הם מכוח המזה וההזאה כשרה, כדינו של רבא שהזורק אבן בכותל וחזרה לאחור, מכוחו היא באה.

וכיון שהרמב"ם פוסק (הל' רוצח פ"ג ה"ב) כרבא ש"הזורק צרור בכותל וחזרה האבן לאחוריה והרגה חייב... שמכוחו היא באה", איך כתב כאן שהספק הוא שמא 'מן החרש נמצא עליה' ובגללו נפסלת ההזאה, והרי זריקה החוזרת לאחור, מכוחו היא באה והזאה כשרה היא?

ויש שכתבו (ערוך לנר סנהדרין שם, כתר המלך) שהגירסא הנכונה ברמב"ם היא: "ספק מן החרש נמצא עליה - הזיתו פסולה" כפירוש רש"י, שהמים נמצאו על המחט, והספק הוא שמא הגיעו לשם מחמת שיפוע החרס ולא מכוח המזה כלל. והרש"ש (סנהדרין שם) נקט שגרסת הרמב"ם שלפנינו נכונה כי לשון הגמרא "ספק על החרס הזיה ומוצא עליה" משמעו שהמים הגיעו על ידי כוח המזה ובאופן כזה ההזאה כשרה. אבל הרמב"ם שינה וכתב "ספק מן החרש נמצא (לשון נפעל)", היינו שמאליהם נתמצו המים והגיעו אל המחט ולא מכוח המזה ולכן הזאתו פסולה.

הלכות פרה אדומה פרק יב, הלכה ג: מַחַט שְׁנִיתוּנָה עַל הַחֶרֶשׁ וְהִזָּה עָלֶיהָ, סָפֵק עַל הַמַּחַט הִזָּה סָפֵק מִן הַחֶרֶשׁ נִמְצָא עָלֶיהָ – הַיְתוּ פְסוּלָה.

הזאת מי חטאת צריכה לבוא מכוח הזאת אדם, ולכן מחט טמאה שהיתה על החרס והזו עליה מי חטאת אך לא ידוע האם המים באו על המחט מכוח המזה או נפלו על החרס ומשם הותזו על המחט, אין הם נחשבים כבאים מכוחו של האדם שהיזה. ועל כך שנינו (פרה פ"ב מ"ב): "ספק על המחט הזיה, ספק על החרס הזיה ומוצא עליה - הזאתו פסולה".

והקשו אחרונים (מים חיים להפ"ח, רעק"א גליון הרמב"ם):

לדעת רבא (סנהדרין עו, ב), הזורק אבן בכותל וחזרה לאחוריה והרגה אדם חייב מיתה, כי האבן חזרה לאחור מכוח הזורק. והגמרא מקשה מהלכה זו שהזאת מי חטאת על המחט נפסלת שמא היתה ההזאה על החרס ומשם הותזו המים על המחט ואין זה נחשב כמים שבאו מכוח המזה, ומתרת: במקום "ספק על החרס הזיה ומוצא עליה" יש לגרוס במשנה "ומצא עליה". כלומר, הספק שבגללו ההזאה נפסלת הוא שמא 'מוצא עליה' והמים שעל המחט לא הותזו אלא הגיעו לשם כי "היה מדרון והלכה הזאה על המחט,

ביטול ברוב בטומאת מגע ובטומאת משא יום חמישי כ"ב תמוז ה'תשע"ה

בחלק זה לא נגע בחלק השני, ולכן כל נגיעה נידונת בפני עצמה, ורק בטומאת משא שבפעולה אחת נושא את הכל ביחד, טמא (כס"מ הל' אבות הטומאות א, יז בשם הר"י קורקוס). ולגבי חתיכת איסור שהתערבה ברוב היתר: לדעת הרשב"א (תורת הבית ד, א) אסור לאדם אחד לאכול את כל התערובת ביחד כי בוודאי אוכל גם את האיסור (והרי זה דומה לתערובת שמטמאת בטומאת משא כי בוודאי נשא גם את המיעוט הטמא), ומותר לאכול רק חלק מהתערובת בהנחה שאוכל מהרוב המותר ולא מהאיסור. אך לדעת התוספות (שם) אכילה דומה לטומאת מגע, שכל חלק וחלק שנכנס לבית הבליעה נידון בפני עצמו ובטל ברוב, וכשם שבנגיעה טהור אף אם חזר ונגע בכל חלקי התערובת, כך גם באכילה מותר לאכול את כל חלקי התערובת ורק בטומאת משא שנושא הכל בבת אחת וברגע אחד - טמא.

הלכות פרה אדומה פרק טו, הלכה ד: אֶפְרָה פְּרָה שְׁנִיתָ עֵרֶב בְּאֶפְרָה מְקַלָּה... אִם הָיָה הָרֵב אֶפְרָה מְקַלָּה – אֵין מְטַמְּאִין בְּמַנְעֵ אֶבֶל מְטַמְּאִין בְּמִשְׁא.

טעם החילוק בין מגע למשא הוא כי כאשר אדם נוגע באפר, מאחר והרוב הוא אפר מקלה (אפר עצי חולין שרופים, שאינו מטמא) אנו מניחים שנגע בו ולא באפר הפרה, אך הנושא את האפר הרי הוא נושא את כולו ובוודאי נשא גם את אפר הפרה, ולכן נטמא.

ואפילו אם נגע כמה פעמים עד שנגע בכל חלקי התערובת, מכל-מקום אינו נטמא, אף שבוודאי נגע גם בחלק הטמא, כי אנו דנים על כל נגיעה בנפרד וכל נגיעה בפני עצמה אינה מטמאת כי יש להניח שנגע ברוב ההיתר

(תוס' ד"ה נבילה בכורות כג, א).

ויש שהוסיפו שאפילו אם נגע בכל התערובת בבת אחת טהור, כי כל נגיעה מחולקת מהנגיעה השנייה והאבר שנגע

יום שישי כ"ג תמוז ה'תשע"ה

חזקה אינה קובעת את ההלכה

ומבאר:

הטעם לכך ש'ספק נגעים טהור' הוא כי מעמידים אדם על חזקתו ואומרים שלא נשתנה מצבו שהוא בחזקת טהור ('אוקי גברא אחזקתיה'). אך זהו רק כאשר יש ספק אם נעשה המעשה, אבל כאשר המציאות ברורה והספק הוא בהלכה, אין אומרים העמד על חזקתו כי אין חזקתו של אדם יכולה להכריע ולקבוע את ההלכה. ולכן חזקת טהרה של האדם אינה יכולה לקבוע הלכה לענין שיעור אורך שיעור לבן שהוא סימן טומאה.

וה'חתם סופר' (א"ח סי' קנד) מבאר את דברי הגמרא "הלכה כדברי כולן להחמיר" שאין הכוונה שמשום ספק צריך להחמיר, כי אם כן לשון הגמרא היה צריך להיות "חוששים לדברי כולם". אלא הכוונה שהיתה קבלה בידם הלכה למשה מסיני, שיש להחמיר כדברי כולם, ובכל מקום שמובא בו דין 'שתי שערות' - מחמירים בו לפי ענינו, וכאן יש להחמיר לפי הקטן בשיעורים "כדי שיהיו ניטלות בזוג".

הלכות טומאת צרעת פרק ב, הלכה א: שער לָבָן
שְׁהוּא סִימָן טְמוּאָה בְּצִרְעָתָהּ – אֵין פְּחֹת מִשְׁתִּי שְׁעָרוֹת. וְכַמָּה
וְהִיא אֶרְבֵּן? כְּדִי שְׂיִהְיוּ נְטִילֹת בְּזוּג.

שתי שערות במקום הנגע שהפכו לצבע לבן הם סימן טומאה. ונחלקו תנאים (גדה נב, ב) בשיעור אורך שערות אלו, ואמרו בגמרא (ס) "הלכה כדברי כולן להחמיר". ולדעת הרמב"ם (בפירוש המשניות, משנה זז), כדי שיהיו ניטלות בזוג (נגזרות במספרים) - הוא הקטן שבשיעורים, ולכן נקט שיעור זה להחמיר ופסק שאם השערות שנהפכו ללבן הם בגודל 'כדי שיהיו ניטלות בזוג', סימן טומאה הוא (כסף משנה).

והקשה ה'משנה למלך':

הלכה היא ש'כל ספק נגעים... טהור, עד שלא נזקק לטומאה' (להלן פ"ו ה"ח). כלומר, אם הכהן עדיין לא פסק שבעל הנגע הוא מצורע מוחלט - הרי הוא טהור. ואם כן, כאשר הכהן רואה את שתי השערות הלבנות וארכן 'כדי שיהיו ניטלות בזוג', מדוע הוא סימן טומאה, והרי לכמה דעות אין בזה שיעור כדי לטמא?

שבת קודש כ"ד תמוז ה'תשע"ה

טהרת ספק נגע

שכאשר יש ספק, על הכהן לטהר את הנגע "הואיל ופתח בו הכתוב בטוהרה תחילה".

והנה, שני הספקות שבהם פסק הרמב"ם לטמא הם: א. ספק אם בהרת קדמה או שער לבן קדם (לעיל פ"ב ה"ט) ב. בהרת שפשתה, וספק אם היא הבהרת שפשתה או שמא הראשונה הלכה וזו בהרת אחרת ואין כאן פשיון, וספק זה טמא (לעיל פ"ד ה"ו). ויש לעיין: מדוע נשתנו משאר ספק נגעים שספיקם טהור?

ואכן, בספק הראשון - אם בהרת קדמה או שער לבן קדם - הקשו כבר התוספות (גדה יט, א ד"ה רבי יהושע), מדוע אין מעמידים את האדם על חזקת הטהרה? ותירצו, כי מכיון שדרך השיער להיפגע מהנגע וכתוצאה מכך הוא מלבין, מסתבר שהבהרת קדמה וגרמה להלבנת השיער.

ובספק השני - אם זו אותה בהרת שפשתה, או שזו אחרת - יש להעמיד על החזקה שהבהרת הקודמת לא הלכה אלא זו היא אותה בהרת ופשתה (פירוש הרא"ש נגעים פ"ה מ"א).

הלכות טומאת צרעת פרק ו, הלכה ה: כָּל סָפֵק נְגָעִים,
חוּץ מִשְׁנֵי סְפִיקוֹת שְׁמִינֵנו כְּבָר, טָהוֹר עַד שְׁלֹא נִזְקַק לְטְמוּאָה;
אֲבָל מִשְׁנִינֵק לְטְמוּאָה – סְפִיקוֹ טְמוּאָה.

הלכה זו שספק נגע שלא הוחלט ("שלא נזקק לטומאה") טהור, נלמדת ב'תורת כהנים' (תוריע פ"ד, ח) מהפסוק "וראהו הכהן וטמא אותו" - "את הוודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק". אך התוספות (גדה יט, ב, ד"ה אי הכי) כתבו שאין צורך בפסוק כדי לטהר ספק נגע שלא הוזקק לטומאה אלא יש לטהרו כי מעמידים הדבר על חזקתו.

וכתב ה'פני יהושע' (תולין י, ב' ב' בגמרא מנא), שטומאת נגעים שונה משאר דיני טומאה: בדיני טומאה לא הולכים על פי החזקה אלא כל ספק ברשות היחיד ספקו טמא, וברשות הרבים ספקו טהור. ואילו בטומאת נגעים, אם לא הוחלט ספקו טהור אפילו ברשות היחיד.

וב'מי נפתוח' (פירפ"א, ס"ק ב) נתן טעם להבדל בין נגעים לשאר הטומאות: טהרת וטומאת נגעים תלויה בדיבורו של הכהן, והגמרא (גדה יט, ח) לומדת מהפסוק "לטהרו או לטמאו"

אגרות קודש

[ח' ניסן, תשי"ז]

...נכון הדבר לפתח כשרון הדרוש והנאום. והשי"ת יצליחו גם בזה.

קרה"ת בימי חנוכה - מנהגנו עפמשי"כ בשו"ת צמח צדק הועתק בקוני ברוך שעשה נסים. וכ"כ גם הרר"ב שי' נאה בלוח כולל חב"ד, שעברתי עליו. ופליאה מה גרם לספק בהנהגת חב"ד מפורסמת.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - י"ח תמוז ה'תשע"ה

יום ראשון י"ח תמוז ה'תשע"ה

הלכות פרה אדמה

פרק שני

הזאה בכל יום שמה הוא שלישי או שביעי. (7) שהרי לא נטמא בהיותו בלשכה בשמירה קפדנית. (8) אמנם אפשר הדבר, שרביעי להפרשה יהיה שביעי לטומאה, כגון שהופרש ביום רביעי לטומאה, אבל לענין הזאה אין דינו כשביעי מפני שלא קיבל הזאת יום שלישי לטומאתו, כמו שמבאר רבינו. (9) ככל טמא מת שלא הקפידה תורה אלא על הזאת שביעי שתהיה ארבעה ימים אחר ההזאה הראשונה, אבל הזאה ראשונה שנתאחרה אין בכך כלום. (10) שם. והחמירו בה יותר מבעבודת יום הכיפורים, שאין מזים עליו אלא שלישי ושביעי בלבד.

26 ה. רביעי בשבת היו מפרישין אותו, פדי שפחול
27 רביעי שלו להיות בשבת; ששהיזה אינה דוחה
28 שבת, והרביעי אין צריך הנהיגה.¹¹

(11) כמבואר בהלכה הקודמת, ואם יפרישו אותו ביום אחר נפסיד שני ימי הזאה.

29 ו. בכל יום יום מימי ההפרשה שמיזין עליו בהן
30 מיזין מאפר פרה מן הפרות שנושרפו כבר¹²; ואם לא
31 היה שם אלא אפר פרה אחת בלבד - מיזין ממנו
32 עליו כל הששה.¹³

(12) מימות משה ואילך, שלישי מאפר כל פרה שנשרפה היה שמור בבית המקדש בחיל (שם משנה י"א). (13) כל ששת הימים. במשנה אמרו: "ומזין עליו וכו' מכל חטאות שהיו שם", ומפרש שם רבינו שכל יום היו מזים עליו אפר פרה אחרת, ויש מפרשים שכל יום היו מזים מכל החטאות. ורבינו כאן - לשיטתו בפירושו.

33 ז. פשמיזין עליו בימי ההפרשה, אין מזה עליו אלא
34 אדם שלא נטמא במת מעולם, שמהזה צריך שיהיה
35 טהור. ואם תאמר: יזה עליו איש שנטמא והזה
36 עליו? שמה זה שהזה עליו לא היה טהור¹⁴ מטמאת
37 מת. וכן הפלים שמימלאין בהן ומקדשין להזות על
38 הפהן השורף - פלם פלי אבנים היו שאין מקבלין
39 טמאה. וכל אלו הדברים מעלות יתרות הן שעשו
40 בה. וכיצד ימצא איש שלא נטמא במת מעולם?
41 חצרות היו פירושלים בנזיות על גבי הסלע,
42 ותחתיהן חלול, מפני קבר התהום¹⁵. ומביאין היו
43 נשים עברות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהם¹⁶.
44 וכשירצו להזות על הפהן השורף, מביאין שורים,
45 מפני שפרסיהן נפוחות¹⁷, ומניחים על גביהן
46 דלתות¹⁸, ויושבין התינוקות על גבי הדלתות, פדי
47 שיהיה האהל¹⁹ מבדיל בינם לבין הארץ, מפני קבר
48 התהום, וכוסות של אבן בידם והולכין לשילוח²⁰.
49 הגיעו לשילוח, יורדין שם וממלאין²¹. שאין לחוש
50 שם מפני קבר התהום, שאין דרך בני אדם לקבר

1 א. מעלות יתרות עשו בטהרת פרה אדמה והרחקות
2 גדולות הרחיקו מטמאת המת בכל מעשיה; מפני
3 שהיא פרה בטבולי יום, חשו שמא יבואו לזלזל
4 בה. ומפני זה, כשמפרישין הפהן השורף אותה -
5 מפרישין אותה ללשפה מוכנת בעזרה². ובית אבן
6 היתה נקראת, מפני שפל פליה פלי אבנים שאין
7 מקבלין טמאה. ובכלי האבן היה משתמש כל
8 שבעת ימי ההפרשה. ולא היו נוגעין בו אחיו
9 הפהנים, פדי להרבות בטהרתו.

(1) יבאר שמעלות והרחקות יתרות עשו בטהרת פרה אדומה ומה הן. (2) במשנה שם כתוב: "שעל פני הבירה" ורבי יוחנן (ביומא שם) אומר שבירה הוא מקום בהר הבית ולמה כותב רבינו כאן ללשכה מוכנת בעזרה? ונראה, שהלשכות שלא נתקדשו בקדושת המקדש, אף על פי שהן בשטח העזרה, בכלל "בירה" הן, ולשכה זו לא נתקדשה.

10 ב. שבעת ימים קדם שרפת הפרה מפרישין פהן
11 השורף אותה מביתו, פשם שמיפרישין פהן גדול
12 לעבודת יום הכפורים. ודרך זה קבלה ממשנה רבנו³.
13 וכן מפרישין אותו מאשתו, שמה תמצא נדה ויהיה
14 טמא שבעת ימים⁴.

(3) במסכת יומא ב, א. דרשו מצות הפרשה מן המקרא. ודעת רבינו, שאין זאת דרשה גמורה אלא הדין מקובל ממשנה רבינו והסמיכוהו על המקרא. (4) "בועל נידה - כנידה".

15 ג. הלשפה שהיה יושב בה כל שבעה צפונות
16 מזרחית היתה, פדי להזכירו שהיא פחטאת
17 הנשחטת בצפון אף על פי שהיא נשחטת בחוץ⁵.
(5) חוץ לבית המקדש.

18 ד. כל יום יום⁶ משבעת ימי ההפרשה מיזין עליו
19 מי חטאת, שמה נטמא למת והוא לא ידע. חוץ
20 מיום רביעי להפרשה, שאין צריך הנהיגה; לפי שאי
21 אפשר שלא יהיה לא שלישי לטמאתו ולא שביעי⁸,
22 שאין הנהיגה בשביעי עולה משום הזאת שביעי עד
23 שיהיה בשלישי מלפניה. ומן הדין היה, שאין צריך
24 הנהיגה אלא בשלישי ושביעי להפרשה בלבד; וזה
25 שמיזין יום אחר יום, מעלה תרה עשו בפרה¹⁰.

(6) פרה פרק ג משנה א. מי שנטמא במת צריך הזאת מי פרה אדומה ביום השלישי לטומאתו וביום השביעי. וזה צריך

25 הטְבִילָה שֶׁהָיוּ בְּהַר הַמִּשְׁחָה - תַּחְתִּיהֶן חֲלוּל, מִפְּנֵי
26 קָבֵר הַתְּהוֹם. וְהַפְּרָה וְהַשׁוֹרֵף וְכָל הַמְּסַעְדִּין
27 בַּשְּׂרָפְתָהּ יוֹצְאִין מֵהַר הַבֵּית לְהַר הַמִּשְׁחָה עַל גְּבֵי
28 פְּנֵי זֶה.

1 יבאר באי זה מקום שורפים הפרה וכיצד שורפים אותה, האזוב והארו ושני התולעת אם מעכבים זה את זה, לשלשה חלקים היו חולקים אפר הפרה ומי מתקדש בכל חלק, כמה פרות נעשו משנצטוו במצוה זו ומי עשאים. (2) מפני שבהר הבית היה מקום שריפת קדשים שנפסלו (רבינו פ"ז מהלכות מעשה הקרבנות ה"ד), כתב כאן "חוץ להר הבית". כלומר, לא במקום השריפה שבהר הבית אלא במקום השריפה שמחוץ לחומת ירושלים (יומא סח, ב, וזבחים קה, ב). ורבינו עצמו מסיים כאן: ובהר המשחה (שהוא מחוץ לחומה) היו שורפים אותה (ובזה מסולקת תמיהת החזו"ן איש על רבינו, הלא פרה נשרפת חוץ לחומת ירושלים, ולמה כתב חוץ להר הבית?). (3) למזרח ירושלים. (4) כעין גשר. (5) קשתות. (6) שתי שורות עשו, אחת על גבי חבירתה, וכל כיפה עלינה עמדה על שתי כיפות של השורה התחתונה. (7) שלא כנגד הרגל. (8) כמבואר בפרק ב ה"ז גבי חצירות.

29 ב. פִּיֶּצֶד שׁוֹרְפִין אוֹתָהּ? זְקָנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְקַדְּמִין
30 בְּרַגְלֵיהֶן לְהַר הַמִּשְׁחָה. וּבֵית טְבִילָה הָיָה שָׁם. וְכֵהֵן
31 וְהַמְּסַעְדִּין בַּשְּׂרָפְתָהּ וְהַפְּרָה יוֹצְאִין עַל הַפְּנֵי וּבָאִין
32 לְהַר הַמִּשְׁחָה. וּמִטְּמְאִין אֶת הַפְּהֵן¹⁰, וְסוּמְכִין¹¹
33 הַזְּקָנִים אֶת יְדֵיהֶם עַל הַפְּהֵן¹² וְאוֹמְרִים לוֹ: טָבַל
34 אֶתֶּךָ. וְאִם הָיָה פְּהֵן גָּדוֹל, אוֹמְרִים לוֹ: אִישִׁי¹³ פְּהֵן
35 גָּדוֹל, טָבַל אֶתֶּךָ. יָרַד וְטָבַל, וְעָלָה וְנִסְתַּפְּג. וְעֲצִים
36 מְסַדְּרִים הָיוּ שָׁם: אֲרָזִים, אֱלוֹנִים וּבְרוֹשִׁים, וְעֲצֵי
37 תְּאֵנָה חֲלָקָה¹⁴. וְעוֹשִׂין מְעַרְכָּה כְּמִין מְגַדְּלִים¹⁵,
38 וּמִפְתָּחֵין בָּהּ חֲלוֹנוֹת¹⁶, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הָאוֹר מְלַבֶּבֶת¹⁷
39 בָּהֵן. וּמֵרָאֵה¹⁸ הַמְּעַרְכָּה בְּמַעְרָב. וְכוֹפְתִין אֶת הַפְּרָה
40 בְּחֶבֶל שֶׁל מְגַג¹⁹, וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ עַל גְּבֵי הַמְּעַרְכָּה,
41 רֹאשָׁה לְדָרוֹם וּפְנֵיהָ לְמַעְרָב. הַפְּהֵן עוֹמֵד בְּמִזְרָח
42 וּפְנֵיו לְמַעְרָב. שׁוֹחֵט בִּימֵינוּ וּמְקַבֵּל הַדָּם בְּשִׂמְלֹלוֹ²⁰.
43 וּמִזֵּה בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַדָּם שֶׁבְּכַף הַשְּׂמָאלִית
44 שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קִדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים, עַל כָּל הַזָּאֵה
45 טְבִילַת אֶצְבַּע בְּדָם. וְשׁוֹרֵי הַדָּם שֶׁבְּאֶצְבַּע פְּסוּלִים
46 לְהַזְיָה, לְפִיכֶף עַל כָּל הַזָּאֵה מְקַנְחִים אֶצְבָּעוֹ בְּגוֹפָה שֶׁל
47 פְּרָה²¹. גָּמַר מִלְּהִזוֹת, מְקַנְחִים אֶת יְדֵיו²² בְּגוֹפָה שֶׁל
48 פְּרָה וְיוֹרֵד מִן הַמְּעַרְכָּה. וְהִצִּית אֶת הָאֵשׁ בְּעֲצִים
49 קְטָנִים וְהִכְנִיסוֹן תַּחַת עֲצֵי הַמְּעַרְכָּה וְהִתְחִיל הָאֵשׁ
50 בָּהּ, וְהַפְּהֵן עוֹמֵד בְּרַחֵק וּמְשַׁמֵּר לָהּ עַד שֶׁיִּצֵּאת הָאוֹר
51 בְּרַבָּה²³ וְתִקְרַע בְּטָנָה. וְאַחַר כֵּן נוֹטֵל עֵץ אֲרוֹז וְאוֹזֵב,
52 אֵין פְּחוֹת מִטְּפַח²⁴, וְצֹמֵר צְבוּעַ בְּתוֹלַעַת מִשְׁקַל
53 חֲמִשָּׁה סֵלְעִים²⁵. וְאוֹמֵר לְעוֹמְדִים שָׁם: עֵץ אֲרוֹז זֶה?
54 עֵץ אֲרוֹז זֶה? עֵץ אֲרוֹז זֶה? אֲזוֹב זֶה? אֲזוֹב זֶה?
55 זֶה? שְׁנֵי תוֹלַעַת זֶה? שְׁנֵי תוֹלַעַת זֶה? שְׁנֵי תוֹלַעַת

1 בְּנִהְרוֹת. וְעוֹלִין וְיוֹשְׁבִין עַל גְּבֵי הַדְּלָתוֹת וְהוֹלְכִין
2 עַד שֶׁמִּגִּיעִין לְהַר הַבֵּית. הַגִּיעוּ לְהַר הַבֵּית, יוֹרְדִין
3 וּמְהַלְכִין עַל רַגְלֵיהֶן. מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַר הַבֵּית וְהַעֲזָרוֹת
4 - תַּחְתִּיהֶן הֵיחָד חֲלוּל, מִפְּנֵי קָבֵר הַתְּהוֹם. וּמְהַלְכִין
5 עַד פֶּתַח הַעֲזָרָה²². וּבְפֶתַח הַעֲזָרָה הָיָה קָלָל שֶׁל
6 אֶפֶר, נוֹטְלִין הָאֶפֶר וְנוֹתְנִין בְּמִים שֶׁבְּכוֹסוֹת וּמִזִּין
7 עַל הַפְּהֵן הַשׁוֹרֵף. וּמִטְּבִילִין הָיוּ הַתֵּינוּקוֹת
8 שֶׁמִּמְלֵאִין וּמְקַדְּשִׁין וּמִזִּין עַל הַשׁוֹרֵף, אֵף עַל פִּי
9 שֶׁהֵן טְהוֹרִין מִטְּמֵאת הַמֵּת, שֶׁמָּא נִטְמְאוּ בְּטִמְאָה
10 אַחֲרָת.

14 והתורה אמרה (במדבר יט, יט): והזה הטהור על הטמא. (15) שמא יש קבר בעומק רב עד התהום ואי אפשר להגיע שם ולבדוק, וקבר שעפר על גביו אפילו אף אמה אינו חוצץ בפני הטומאה והיא בוקעת ועולה ומטמאה כל מה שכנגדה, ואם יש למעלה מן הקבר מקום חלול טפח על טפח בגובה טפח הוא מפסיק ואין הטומאה עוברת. (16) בתוספתא שם פרק ג הלכה ב: "עד שיהיו בני שמונה", ולא יותר מזה. ופירש בברטנורא הטעם, כדי שלא יראו קרי. (17) רחבות ויפסיקו בין התינוקות היושבים על גביהם ובין הטומאה הנמצאת במקומות שעליהם לעבור. (18) שחוצצות בפני הטומאה. (19) הדלתות נעשות אוהל, שהרי הן מאהילות על הנמצא תחתיהן. (20) נהר שוטף קרוב לירושלים. (21) בסוף הלכה זו כותב רבינו, שהתינוקות מקדשים, ולכאורה זה נוגד את דבריו לקמן בפרק ו הלכה ב: "הכול כשרים למלאות המים חוץ מחרש שוטה וקטן, והכול כשרים לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן". בתוספות יום טוב עמד על סתירה זו במשנתנו וביאר מפני שכל ההזאה על הכהן העושה את הפרה היא מחמת חשש טומאה ומגזירת חכמים, לכן התירו מילוי וגם קידוש על ידי קטן. (22) עזרת נשים הסמוכה לחיל ששם שמור אפר הפרות.

11 ח. תֵּינוּק שֶׁטָבַל לְמֵלֵאת וּלְהִזוֹת - לֹא יִמְלֵא בְּכֵלָיו
12 תֵּינוּק אַחֵר, אֵף עַל פִּי שֶׁטָבַל. וְתֵינוּק שֶׁטָבַל לְהִזוֹת
13 עַל פְּהֵן זֶה - אֵינוּ מִזֵּה עַל פְּהֵן אַחֵר, עַד שֶׁיִּטְבַּל
14 לְשֵׁם מְעֻשָׂה זֶה הַפְּהֵן. וְכֵן כָּלִים שֶׁטְהוּרוֹם לְחֻטָּאת
15 זו וּבְנֵי אָדָם שֶׁטְהוּרוֹם לְחֻטָּאת זו - לֹא יִתְעַסֵּק בָּהֶם
16 בְּפְרָה אַחֲרַת עַד שֶׁיִּטְבְּלוּ לְשִׁמָּה. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ
17 מְעַלּוֹת יְתָרוֹת בְּפְרָה.

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

18 א. אֵין שׁוֹרְפִין אֶת הַפְּרָה אֲלֵא חוּץ לְהַר הַבֵּית²,
19 שְׁנֵאמַר: וְהִצִּיא אֹתָהּ אֶל מַחוּץ לְמַתְנָה. וּבְהַר
20 הַמִּשְׁחָה³ הָיוּ שׁוֹרְפִין אוֹתָהּ. וּכְבָשׁ⁴ הָיוּ עוֹשִׂין מֵהַר
21 הַבֵּית לְהַר הַמִּשְׁחָה, וְתַחְתּוֹ בְּנוֹי כְּפִין כְּפִין⁵, וְכַפָּה
22 עַל כָּל שְׁתֵּי כְּפִין⁶, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי רַגְלֵי הַכַּפָּה עַל
23 גַּג⁷ שְׁתֵּי כְּפִין שֶׁתַּחְתֶּיהָ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה תַּחַת הַכָּל
24 חֲלוּל, מִפְּנֵי קָבֵר הַתְּהוֹם⁸. אֵף מְקוֹם שֶׁרְפָתָהּ וּמְקוֹם

22 ג. נגמרה²⁸ שרפתה - חובטין אותה במקלות, היא
23 וכל עצי המערכה שנושרפה בהן, וכוברין את הפל
24 בכבדות. וכל שחור שאפשר שיפתש ויהיה אפר,
25 בין מבשרה בין מן העצים - פותשין אותו עד
26 שיעשה אפר; ושאיין בו אפר - מניחין אותו. וכל
27 עצם שנושאר מעצמיה בלא שרפה - בין פך ובין פך
28 היה נכתש.

(28) כל הלכה זו מקורה במשנה פ"ג, יא.

29 ד. אין מכניסין פלום מאפרה להניחו בעזרה,
30 שגאמר: והניח מחוץ למחנה. ושלשה חלקים²⁹ היו
31 חולקין את פל אפרה: אחד נתן בחיל³⁰, ואחד בהר
32 המשחה, ואחד מתחלק לכל המשמרות. זה
33 שמתחלק³¹ לכל המשמרות - היו הכהנים מקדשין
34 ממנו. וזה שנתן בהר המשחה - היו ישראל מנין
35 ממנו. וזה שנתן בחיל היה מוכן ומצנע; שגאמר:
36 והיתה לעדת בני ישראל למשמרת - מלמד
37 שמצניעין ממנו. וכן היו מצניעין מאפר פל פרה
38 ופרה ששורפין בחיל. ותשע פרות³² אדמות נעשו
39 משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשנייה.
40 ראשונה עשה משה רבנו, שניה עשה עזרא, ושבע
41 מעזרא עד חרבן הבית. והעשירית יעשה המלך
42 המשח, מהרה יגלה. אמן, פן יהי רצון.

(29) שם. (30) כל שטח המקדש היה מוקף חומה (חומת
הר הבית), לפניו מן החומה היתה גדר מעשה רשת ונקראת
סורג, ושטח שלפנים מהסורג בצד מזרח של המקדש ברוחב
עשר אמות נקרא "חיל". (31) תוספתא שם.
(32) כחכמים במשנה שם פ"ג ו.

פרק רביעי

(1) יבאר אם שוחטים ב' פרות אדומות כאחת, ואם לא רצתה
לצאת אם מוציאים אחרת עמה, פרה שנשחטה שלא לשמה
או על מנת לאכול מבשרה או מקבל דמה בכלי, אם היו
(שבעה) כהנים כאחת או שלא כיוון כנגד ההיכל או חיסר
אחת מהמתנות כו', הוציא הדם חוץ ממערכתה או הזיה
בלילה, ואם שחטה חוץ ממקום שריפתה, שרפה חוץ
למערכתה או הפשיטה ואחר כך שרף ואם חסר או פקע
ממנה, אם נפסלת בלינה, ואם שרפה שלא בקידוש ידים
ורגלים, והיכן מקדש, שרפה שלא בעצים, ואם מרבה לה
עצים.

43 א. אין שוחטין שתי פרות אדמות כאחת, שגאמר:
44 ושחט אתה.

45 ב. לא רצתה פרה לצאת - אין מוציאים עמה שחרה,
46 שלא יאמרו: שחרה שחטו; ולא אדמה, שלא
47 יאמרו: שתים שחטו.

48 ג. פרה שנשחטה שלא לשמה, או שקבל או שהזה
49 שלא לשמה, או לשמה ושלא לשמה, או שלא

1 זיה? שלש פעמים על פל אחד ואחד. והן אומרין
2 לו: הין! הין! הין! הין! שלש פעמים על פל אחד
3 ואחד. וכל פך למה? לפי שמיני ארזים שבעה הן,
4 ומיני ארזים ארבעה, והצבוע אדם - יש שצובעין
5 אותו בפואה, ויש שצובעין אותו בלבא, ויש
6 שצובעין אותו בתולעת. והתולעת היא הגרגרים
7 האדמים ביותר הדומים לגרעיני החרובים, והן כמו
8 האוג, ותולעת כמו ותוש יש בכל גרגיר מהן.
9 ולפיכך מודיע לפל ומגלה להן שאלו הן המינים
10 האמורים בתורה. והאזוב האמור בתורה הוא האזוב
11 שאוכלין אותו פעלי בתים ומתבלין בו הקדרות.
12 האזוב והארז והתולעת - שלשתן מעכבין זה את זה.
13 וכורך האזוב עם הארז בלשון של שני ומשליף אל
14 תוף בטנה, שגאמר: והשליף אל תוף שרפת הפרה.
15 ואינו משליף קדם שיצת האור ברפה ולא אחר
16 שתעשה אפר²⁶, ואם השליף - פסולה; שגאמר: אל
17 תוף שרפת - לא קדם שיצת האור ברפה ולא אחר
18 שתעשה אפר. בין שהשליף שלשתן כאחת בין
19 שהשליף זה אחר זה, בין שהשליף לתוף גופה או
20 לתוף שרפתה, בין שנקרעה מאליה ואחר פך השליף
21 בין שקרעה בידו או בכלי - פשרה²⁷.

(9) הדינים האמורים בהלכה זו, מקורם במשניות פרה פ"ג,
בתוספת פרטים אחדים שיתבארו לקמן. (10) ראה למעלה
פ"ב הי"ד. (11) מבאר כיצד מטמאים את הכהן, כשלא
היתה אפשרות לטמאו בשרץ. (12) והזקנים לא היו
טהורים לפרה. (13) תואר לאדם רום המעלה. (14) שאין
בה חורים או קשרים. (15) רחב למטה וצר למעלה.
(16) מקומות פתוחים. (17) מתלהבת ומתחזקת.
(18) החזית, הצד שמדליקים בו את האש. (19) מין גמי.
(20) ביד ולא בכלי. בספרי חוקת פיסקה קכג, אמרו: מצוותה
מצוות יד ולא מצוות רגל. (21) במשנתנו כתוב: גמר
מלהזות, מקנח ידו בגופה של פרה. ומפרש אביי (בזבחים
גג, ב) שבין הזאה להזאה מקנח אצבעו בשפת מזרק,
וכשגמר מקנח ידו בגופה של פרה. ובכסף-משנה מתפלא
למה נטה רבינו מדברי אביי. ולא ירדת לעומק תירוצו.
ובזרע אברהם מתרץ, שרבינו סובר כר' נתן בספרי פיסקה
קכ"ג, שאינו מחלק בין גמר ובין לא גמר. (22) גם
השמאלית שקיבל בה את הדם. [ב'שיטה מקובצת' מנחות
ז, ב, מביא גירסא לפי כת"י עתיקים: "בפנים" במאי מקנח,
פירוש, בקרבנות הנעשים בפנים, ואומר אביי: בשפת מזרק,
והשאר נמחק. ונראה שגירסא זו היתה לעיני רבינו].
(23) כר' עקיבא, בספרי חוקת פיסקה קכד. (24) נדה כו, א.
(25) ביומא מב, א, אמרו: משקל "עשרה זוז" [בתקופה
העתיקה שימשו המטבעות משקלות]. ובהגהה כאן מסתמך
על משנה תרומות פ"י מ"ח: "עשרה זוז ביהודה, שהם
חמשה סלעים בגליל". אולם כבר הקדימו רבינו עצמו
בפירושו למשנתנו. ולא נתבאר למה העדיף רבינו משקל
גליל על משקל יהודה, שהסלע היה ארבעה זוזים.
(26) תוספתא פרה פ"ג ה"ז. (27) תוספתא שם.

- 1 לְשִׁמָּה וְלִשְׁמָה, או שְׁנַעֲשִׂית שְׁלֵא בְּכֶהֱן או בְּמַחֲסֵר
2 בְּגָדִים, או שְׁעִשְׂאָה בְּבִגְדֵי זָהָב או בְּבִגְדֵי חֹל -
3 פְּסוּלָה. שְׁחָטָה עַל מְנַת לְאַכֹּל מִבְּשָׂרָהּ או לְשִׁתוֹת
4 מִדְּמָה - כְּשָׂרָה, לְפִי שְׁלֵא נֶאֱמַר בָּהּ רִיחַ נִיחוּחַ.
- 5 ד. קָבַל דְּמָה בְּכָלִי - פְּסוּלָה; שְׁנֵאמַר: וְלִקַּח אֶלְעָזָר
6 הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאַצְבָּעוֹ - מִצְוַתָּהּ מִצְוַת יָד וְלֹא מִצְוַת
7 כָּלִי.
- 8 ה. הִזָּה בְּכָלִי אֶפְלוֹ אַחַת מֵהֵן - הִזְאַתּוֹ פְּסוּלָה. הִזָּה
9 אַחַת מֵהֵן בְּשִׂמְלֹלוֹ - פְּסוּלָה. הִזָּה שְׁבַעַה כְּהֻנִּים
10 הִזְיָתָן בְּאַחַד - הִזְיָתָן פְּסוּלָה; זֶה אַחַר זֶה - כְּשָׂרָה.
11 הִזָּה וְלֹא כֹּון פְּנֵגַד הַהֵיכָל - פְּסוּלָה; שְׁנֵאמַר: אֵל
12 נִכַח פְּנֵי אֱהֹל מוֹעֵד - עַד שֵׁיכּוֹן כְּנֶגֶד הַהֵיכָל וְיִהְיֶה
13 רוֹאֵהוּ. וְכֵן אִם שְׁחָטָהּ או שְׂרָפָהּ שְׁלֵא כְּנֶגֶד הַהֵיכָל
14 - פְּסוּלָה; שְׁנֵאמַר: וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו.
- 15 ו. בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים? שֶׁהִזָּה או שְׂרָף או שְׁחָט
16 כְּנֶגֶד הַדְּרוֹם או כְּנֶגֶד צָפוֹן או שֶׁהִזָּה אֶתוֹרִיו
17 לְמַקְדָּשׁ; אָבֵל אִם עָמַד בֵּין מִזְרָח וּמַעֲרָב וּפְנֵי כְּנֶגֶד
18 הַהֵיכָל, אָף עַל פִּי שְׁלֵא כֹּון כְּנֶגֶד [הַהֵיכָל] בְּדָקוּק
19 - כְּשָׂרָה.
- 20 ז. חֲסֵר אַחַת מִן הַמַּתְנֹת - פְּסוּלָה. טָבַל שְׁתִּים וְהִזָּה
21 אַחַת - הִזְאַתּוֹ פְּסוּלָה. טָבַל אַחַת וְהִזָּה שְׁתִּים, אָף
22 עַל פִּי שְׁלֵא חֲשַׁב הִזְאַה שְׁנִיָּה אֶלֶּא טָבַל וְהִזָּה אַחֶרֶת
23 - הִזְיָתּוֹ פְּסוּלָה. כִּי־עַד? טָבַל אֶצְבָּעוֹ טָבִילָה שְׁשִׁית
24 וְהִזָּה שְׁשִׁית וּשְׁבִיעִית, אָף עַל פִּי שְׁחִזֹר וְטָבַל
25 אֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה שְׁבִיעִית - הִזְיָתּוֹ פְּסוּלָה. הִזָּה מִטָּבִילָה
26 שְׁבִיעִית [שְׁבִיעִית] וּשְׁמִינִית, אֶפְלוֹ חִזֹר וְטָבַל
27 טָבִילָה שְׁמִינִית וְהִזָּה שְׁמִינִית - כְּשָׂרָה; שְׁפַל
28 שְׁמוֹסִיף עַל הַשְּׁבַע אֵינוֹ כְּלוּם. וְהוּא שִׁיחָה זֶה
29 שְׁהוֹסִיף כֶּהֱן אַחֵר; אָבֵל כֶּהֱן הַשּׁוֹרֵף אוֹתָהּ אִם
30 הוֹסִיף - פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שְׁנַתְּעַסֵק בְּדָבָר שְׁאֵינוֹ צָרִיךְ
31 בְּשַׁעַת שְׂרָפָתָהּ.
- 32 ח. הוֹצִיא אֶת הַדָּם חוּץ מִמַּעֲרַכְתָּהּ וְהִזָּה - פְּסוּלָה.
- 33 ט. הִזָּה מִדְּמָה בְּלִילָה, אֶפְלוֹ הִזָּה שֵׁשׁ הִזְיֹת בַּיּוֹם
34 וְאַחַת בְּלִילָה - פְּסוּלָה.
- 35 י. שְׁחָטָה חוּץ מִמְּקוֹם שְׂרָפָתָהּ, אֶפְלוֹ שְׁחָטָה לְפָנִים
36 מִן הַחוּמָה - פְּסוּלָה.
- 37 יא. שְׂרָפָהּ חוּץ מִמַּעֲרַכָּה שְׁנִשְׁחָטָה עֲלֶיהָ, או
38 שְׁחָלְקָה לְשָׁנִים וּשְׂרָפָהּ בְּשִׁתֵּי מַעֲרַכּוֹת, או שְׂשָׂרָף
39 שְׁתִּים בְּמַעֲרַכָּה אַחַת - פְּסוּלָה. וְאִם אַחַר שְׁנַעֲשִׂית
40 אֶפְרָ מִבֵּיא אַחֶרֶת - שּׁוֹרֵף עַל גְּבַהּ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.
- יב. הַפְּשִׁיטָה וְנִתְחָה וְאַחַר כֵּן שְׂרָף בְּלָה - כְּשָׂרָה; 41
וְאִם חֲסֵר מִמֶּנָּה כְּלוּם, אֶפְלוֹ מִפְּרָשָׁה - פְּסוּלָה. פִּקַּע 42
מִעוֹרָה או מִבְּשָׂרָה, אֶפְלוֹ מִשְׁעָרָה, כְּזִית - יַחֲזִיר; 43
וְאִם לֹא הַחֲזִיר - פְּסוּלָה. פִּקַּע חוּץ לְמַעֲרַכְתָּהּ - 44
מִרְבָּה עֲלוֹ וְשׁוֹרְפוֹ בְּמִקוּמוֹ. פִּקַּע מִקַּרְנֵיהָ, מִטְּלָפֶיהָ 45
או מִפְּרָשָׁה - אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר. 46
- יג. הַפְּרָה אֵינָה נִפְסָלַת בְּלִינָה. לְפִיכֵךְ, אִם נִשְׁחָטָה 47
הַיּוֹם וְהִזָּה דְּמָה כֶּהֱלַכְתּוּ וְנִשְׂרָפָה לְמַחֵר - כְּשָׂרָה. 48
- יד. שְׂרָפָה אוֹנָן או מַחֲסֵר בְּפָרָה - כְּשָׂרָה. 49
- טו. שְׂרָפָה שְׁלֵא בְּקִדּוּשׁ יָדִים וְרַגְלִים - פְּסוּלָה, 50
מִפְּנֵי שְׁמַעֲשִׂיָּה כְּעֵין עֲבוּדָה. וְהֵיכֵן מְקַדָּשׁ יָדָיו 51
וְרַגְלָיו? בְּכָלִי שְׂרַת בְּפָנִים. וְאִם קִדָּשׁ בַּחוּץ וּמִכָּלִי 52
חֹל, אֶפְלוֹ בְּמִקְיָדָה שֶׁל חֲרָס - כְּשָׂר, הוֹאִיל וְכָל 53
מַעֲשִׂיָּה בַּחוּץ. וְכֵן כְּשִׁמְטָבִילִין אֶת הַכֶּהֱן הַשּׁוֹרֵף 54
אַחַר שְׁמִטְמֵאִין אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוֹ - אֵינוֹ צָרִיךְ 55
לְחִזֹר וּלְקַדָּשׁ, הוֹאִיל וְכָל מַעֲשִׂיָּה בְּטָבוּלֵי יוֹם. 56
- טז. שְׂרָפָה שְׁלֵא בְּעֵצִים או בְּכָל עֵצִים, אֶפְלוֹ בְּקַשׁ 57
או בְּגִבְבָּא - כְּשָׂרָה. וּמִצְוַתָּהּ שְׁלֵא יִמַּעַט לָהּ עֵצִים 58
מִן הַרְאוּי לָהּ, אָבֵל מִרְבָּה הוּא לָהּ חִבְלֵי אֲזוּב 59
וְאֲזוּב יוֹן בְּזִמְן שְׂרָפָה כְּדִי לְהַרְבּוֹת אֶת הָאֶפְרָ. וְיֵשׁ 60
לוֹ לְהַרְבּוֹת עֵצִים בְּשִׂרְפָתָהּ עַד שְׁתַּעֲשֶׂה אֶפְרָ; אָבֵל 61
מִשְׁתַּעֲשֶׂה אֶפְרָ, אִם הוֹסִיף בָּהּ אֶפְלוֹ עַץ אַחַד - הָרִי 62
זֶה כְּמַעֲרָב אֶפְרָ מִקְלָה בְּאֶפְרָ הַפְּרָה. 63
- יז. כָּל מַעֲשֶׂה הַפְּרָה מִתְחִלָּה וְעַד סוֹף אֵינוֹ אֶלֶּא 64
בַּיּוֹם, וּבְזוֹכְרֵי כְּהֻנָּה, וְהַמְלָאכָה פּוֹסְלַת בָּהּ, עַד 65
שְׁתַּעֲשֶׂה אֶפְרָ. אָבֵל מִשְׁתַּעֲשֶׂה אֶפְרָ, אִם כְּנִס אֶפְרָה 66
בְּלִילָה או שְׁכַנְסָתוֹ אִשָּׁה או שְׁעִשְׂהּ מִלֵּאכָה אַחֶרֶת 67
בְּשַׁעַת כְּנִסָּתוֹ - הָרִי זֶה כְּשָׂרָה. וּמִצְוַת שְׂאֲסִיפַת 68
הָאֶפְרָ בְּכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוֹטָה 69
וְקָטָן? שְׁנֵאמַר: וְאִסַּף אִישׁ טְהוֹר. מִכָּלִל שְׂאֵינָה 70
צָרִיכָה כֶּהֱן. וְכֵאלוֹ אָמַר: אָדָם טְהוֹר, בֵּין אִישׁ בֵּין 71
אִשָּׁה. וּמִצְוַת שְׁהַמְלָאכָה פּוֹסְלַת בָּהּ? שְׁנֵאמַר: 72
וְשָׁחַט אֹתָהּ. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ, שְׁלֵא בָּא כְּתוּב 73
אֶלֶּא לְלַמֵּד, שְׂאִם נִתְעַסֵק בְּדָבָר אַחֵר בְּשַׁעַת 74
שְׁחִיטָתָהּ - פְּסָלָה. וְנֵאמַר: וְשָׂרָף אֶת הַפְּרָה לְעֵינָיו 75
- שִׁיחָיו עֵינָיו בָּהּ. לְלַמֵּד, שְׁהַמְלָאכָה פּוֹסְלַת בָּהּ 76
מִשַּׁעַת שְׁחִיטָה עַד שְׁתַּעֲשֶׂה אֶפְרָ. וְכָל הַעוֹסֵק 77
בְּשִׂרְפָתָהּ וְעִשָּׂה מִלֵּאכָה אַחֶרֶת - פְּסָלָה, עַד 78
שְׁתַּעֲשֶׂה אֶפְרָ. 79
- יח. שָׁחַט אֶת הַפְּרָה וְנִשְׁחָטָה בְּהֵמָה אַחֶרֶת עִמָּה או 80
נִתְחָכָה דְּלַעַת עִמָּה - כְּשָׂרָה, שְׁהָרִי לֹא נִתְכַּוֵּן 81

בטומאת אדם וכלים בלבד וסמך על דבריו בהלכה ז.

- ג. במה דברים אמורים? בזמן שנשרפת כמזונה; 32
 אבל אם נפסלה - המתעסק בה טהור. ארע פסול 33
 בשחיטתה⁶ - אינה מטמאה בגדים. ארע פסול 34
 בהזייתה - כל העוסק בה לפני פסולה מטמא 35
 בגדים⁷, לאחר פסולה אינו מטמא בגדים. 36

6 הרי לא נעשה בה כל פעולה כשירה לשם אפר פרה. 7 ואין אנו אומרים הרי פרה זו לא נעשתה כמצוותה ולא תטמא בגדים אפילו לפני פיסולה. וטעמו של דבר, מכיוון שהאדם או הכלים נטמאו, אינם חוזרים לטהרתם בלי טבילה והערב שמש.

- ד. השלים לכנס את אפרה - המתעסק בה אחר בן 37
 בחלוק האפר או בהצנעתו וכן הנוגע בו טהור⁸. ולא 38
 הפרה בלבד, אלא כל החטאות הנשרפות⁹ מן הפרים 39
 ומן השעירים - השורפם מטמא בגדים בשעת 40
 שרפתו עד שיעשו אפר. שהרי הוא אומר בפר 41
 ושעיר של יום הכפורים: והשרף אתם יכבס. מפי 42
 השמועה למדו, שזה בנזן אב¹⁰ לכל הנשרפים שיהו 43
 מטמאין בגדים עד שיעשו אפר. במה דברים 44
 אמורים? בשלא ארע להן פסול ונשרפו כמצותן 45
 בבית הדין¹¹; אבל אם נפסלו בעזרה - נשרפין 46
 שם¹² כפסולי המקדשין, ושורפן טהור. וכן 47
 המתעסק בהן¹³ משיעשו אפר¹⁴ אינו מטמא בגדים. 48
 ואי זהו שורף? זה המסייע בשרפה, כגון המהפף 49
 בפשר והמשליף עצים והמהפף באש והחותרה 50
 גחלים כדי שתבער האש וכיוצא בהן; אבל המציית 51
 האור¹⁵ והמסדר את המערכה - טהור. כך למדו מפי 52
 השמועה, שהנושא פרים ושעירים הנשרפין 53
 להוציאן לבית הדין לשורפן - טמא ומטמא בגדים 54
 דין תורה כל זמן שהוא עוסק בהולכתו, וטעון 55
 טבילה והערב שמש; כמו המשלח את השעיר 56
 לעזאזל, שהוא מטמא כל בגד וכל כלי שיגע בו 57
 בכלים שעליו כל זמן שמתעסק בשלוחו, שנאמר: 58
 והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו. 59

8 איסוף האפר הוא המעשה האחרון בעיסוק הפרה. 9 פר ושעיר של יום הכיפורים, פר העלם דבר של צבור ופר כהן משיח ושעירי חטאת של ציבור על עוון עבודה זרה. 10 אחת המידות שהתורה נדרשת בהן ומשמעותה, הדבר שנאמר כאן מחייב גם בכל העניינים הדומים. 11 שמחוץ לחומת ירושלים. 12 אם נפסלו לאחר זריקת דם, ואם נפסלו לפני זריקה שורפים אותם בהר הבית. 13 בפרים ושעירים הנשרפים. 14 ונגמרה מצוותם, שהרי אפרם אינו טעון איסוף כאפר פרה. 15 בעצים.

- ה. מאימתי מטמאין בגדים הנושאין פרים ושעירים 60
 הנשרפים? משיצאו בהן חוץ לחומת העזרה. נשאום 61
 במוטות ויצאו מקצת הנושאים חוץ לחומת העזרה 62

- 1 למלאכה; אף על פי שהבהמה שנשחטה עמה 2
 פשרה לאכילה, שאין שחיטת החלין צריכה פונה. 3
 אבל אם נחפזו להתך הדלעת ונחתכה בשעת 4
 שחיטה - פסולה, שהרי עשה עמה מלאכה.

יום שני י"ט תמוז ה'תשע"ה

פרק חמישי

- א. כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין 5
 בגדים כל זמן עשייתן. שנאמר בשוחט ומשליף עץ 6
 ארו: וכבס בגדיו ורחץ בשרו; ונאמר בשרף: 7
 והשרף אתה יכבס בגדיו; ונאמר: וכבס האסף את 8
 אפר הפרה. מלמד, שכל העוסקין בה מתחלה ועד 9
 סוף מטמאים בגדים וטעונו טבילה והערב שמש 10
 דין תורה. אבל המשמרה בשעת עשייתה מטמא 11
 בגדים מדבריהם, גזרה שמה יזיו בה איבר². 12

1 יבאר שכל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף מטמאים בגדים, אם אחר שיפרוש ממטמאיו מטמא בגדים, והפרה עצמה אם מטמאה, המתעסק בה אחר שהכניסו אפרה, כל הנשרפים מטמאים עד שיעשו אפר, ובאיזה מקום הוא שורף, מאימתי מטמאים בגדים הנושאים פרים ושעירים הנשרפים. 2 לצורך שריפתה ודינו יהיה כעסוק בפרה.

- ב. כל מקום³ שנאמר בתורה בטמאות 'יכבס בגדיו' 13
 - לא בא ללמדנו שהבגדים שעליו בלבד הם 14
 טמאים; אלא ללמד, שכל בגד או כלי שיגע בו 15
 הטמא הזה בשעת חבורו במטמאיו - הרי הן 16
 טמאים. אבל אחר שיפרש ממטמאיו אינו מטמא 17
 בגדים. כיצד? הנושא את הנבלה - אחד בגד שעליו 18
 או כלי שיגע בו כל זמן שהוא נושאה הרי הן 19
 טמאין, והרי הן ראשון לטמאה. וכן זה הנושא הרי 20
 הוא ראשון. פרש ממטמאיו והשליף את הנבלה - 21
 הרי הוא ראשון פמות שהיה, ואם יגע בכלי או בגד 22
 - אינו מטמא אותו, שאין וליד טמאה מטמא כלים, 23
 כמו שבארנו בתחלת ספר זה. וכן כל פיוצא בנבלה. 24
 וכן כל העוסקין בפרה, אם נגע בגד או בכלי בשעת 25
 שחיטה או בשעת שרפה - הרי הן טמאין. אבל אחר 26
 שיפרש ממעשיה, אף על פי שעדין לא טבל, אם 27
 נגע בכלי - אינו מטמאו, מפני שהוא וליד הטמאה⁴. 28
 והפרה עצמה אינה מטמאה לא אדם ולא כלים⁵ 29
 שנגעו בו, אלא המתעסק בה בלבד הוא הטמא 30
 וטעון טבילה ומטמא בגדים כל זמן שעוסק בה. 31

3 תורת כהנים שמיני פרק ו פרשתא ו: "מנין לעשות שאר כלים כבגדים? תלמוד לומר וטמא". 4 ראשון לטומאה. אדם וכלים הנוגעים באב הטומאה נעשים וליד הטומאה. 5 והוא הדין שאינה מטמאה אוכלים, אלא שכאן המדובר

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

1 וְהֶאֱחָרוּנִים לֹא יֵצְאוּ - אֵלֹו שְׂיֵצְאוּ מִטְּמְאֵין בְּגָדִים,
2 וְאֵלֹו שְׂעָדִין לֹא יֵצְאוּ אֵין מִטְּמְאֵין בְּגָדִים עַד שְׂיֵצְאוּ.
3 יֵצְאוּ וְחִזְרוּ¹⁶ לְעִזָּה - הַנּוֹשְׂאֵין בְּעִזָּה¹⁷ טְהוּרָה¹⁸ עַד
4 שְׂיֵצְא בָהֶן. הֵינָה עוֹמֵד חוּץ לְעִזָּה¹⁹ וּמוֹשֵׁף אוֹתָם
5 מִשֶּׁם מֵאַחַר שְׁחִזְרוּ²⁰, הוֹאֵיל וּכְבֹר יֵצְאוּ לְחוּץ וְהָרִי
6 זֶה הַמוֹשֵׁכֶם בַּחוּץ - הָרִי הוּא סִפֵּק טְמֵא.

(16 הפרים. 17) באו אנשים אחרים והתחילו לנושאם.
(18) ואין אנו אומרים הפרים כבר יצאו ולפיכך הם מטמאים את כל המטפל בהם. וטעמו של דבר, לפי שנאמר (במדבר יט, ז), "ורחץ בשרו במים ואחר יבוא אל המחנה", משמע שהוא נמצא מחוץ למחנה, ואלה הלא עודם בעזרה. (19) האנשים האחרים שבאו להוציא שנית את הפרים. (20) הפרים.

7 ו. וּמֵאֵימָתִי מִטְּמֵא בְּגָדִים הַמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׂעִיר²¹ ?
8 מִשְׂיֵצְא חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם עַד שְׁעַת דְּחִיתוֹ
9 לְעִזְאזֵיל²². אֲבָל אַחַר שְׁדָּחָהוּ, אִם נִגְע²³ בְּכָלִים
10 וּבְבָגָדִים - טְהוּרִים²⁴.

(6) אפילו אשה. רבינו מדמה מילוי לאיסוף האפר (ראה פ"ד הי"ז). (7) ראה פ"ב ה"ז, ובהערות שם. (8) לתת האפר על המים. (9) פרה פ"ה, מ"ד, כתנא קמא. (10) ידים פ"א מ"ב. (11) תוספתא פרה פ"ד ה"ו. (12) את האזוב במי חטאת, כדי להזות על הטמא. (13) פרה פ"ב מ"א. והטעם, מפני שכתבה תורה (שם, יט): "והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וכו'". וטבילת אזוב למדנו בהיקש מהזאה, משום שנאמר: וטבל... והזה (רבינו בפירושו למשנה שם). (14) הכסף-משנה רושם מקור הדין במשנה מגילה כ, ב. לא התכוון למה שנאמר במשנה "הזאה", שהרי שם הכוונה להזאת דם קרבנות, אלא למה שאמרו: זה הכלל, כל שמצוותו ביום, כשר כל היום.

11 ז. הַנּוֹגֵעַ בְּפָרִים וּבְשְׂעִירִים הַנּוֹשְׂרִין עֲצָמָן, אֶפְלוּ
12 אַחַר שְׂיֵצְאוּ, בֵּין אָדָם בֵּין בְּלִים, בֵּין אֶבְלִין בֵּין
13 מִשְׁקִין²⁵ - הַכֹּל טְהוּר. וְכֵן אִם נִגְעוּ בְּשְׂעִיר
14 הַמְשַׁלַּח עֲצָמוֹ בְּזֶמַן הוֹלְכָתוֹ - טְהוּרִין. שְׂאֵין אֵלֹו
15 מִטְּמְאֵין אֲלֵא לְמַתְעַסֵּק בָּהֶן בְּלֵבָד, שְׂנֹאֲמַר: וְהִשְׂרַף
16 אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו; אֲבָל הַנּוֹגֵעַ - טְהוּר.

(25) כרב דימי זבחים קה, א. לפי גירסת הספרים שבידינו (וכן גורס רש"י שם): "צריכים הכשר טומאה ממקום אחר" ורבינו מפרש הדברים כפשוטם, שלדעת חכמים פרים הנשרפים ופרה אדומה אינם מטמאים טומאת אוכלין, אלא אם נגעו בשרץ וכדומה, אבל כל זמן שלא נטמאו אינם מטמאים.

17 א. הַמֵּים שְׁנוֹתְנִין עָלָיו אֶפְרָה - אֵין מִמְלֵאֵין
18 אוֹתָן אֲלֵא בְּכָלִי, וּמִן הַמַּעֲיֵנוֹת אוּ מִן הַנְּהָרוֹת
19 הַמוֹשְׁכִין²; שְׂנֹאֲמַר: וְנָתַן עָלָיו מֵים חַיִּים אֶל פְּלִי.
20 וְנִתְיַנַּת אֶפְרָה עַל הַמֵּים⁴ שְׁנוֹתְמֵלְאוּ הוּא הַנִּקְרָא
21 קְדוּשׁ, וְהַמֵּים הָאֵלֹו שְׁנוֹתָן עָלֵיהֶן הָאֶפְרָה הֵן הַנִּקְרָאִין
22 מִי חֲטָאת וּמֵים מְקַדְּשִׁין, וְהֵם שְׁקִירָאן הַפְּתוּב מִי
23 נְדָה⁵.

(1) יבאר המים שנותנים עליהם אפר פרה מאי זה מקום ממלאים אותם, ובאי זה דבר, הכשרים למלאות המים או לקדש, ואם מילוי וקידוש כשרים בלילה, כלים הכשרים

(15) בפרה פ"ה מ"ה, שנינו: "בכל הכלים מקדשים". ורבינו מדמה מילוי והזאה לקידוש. (16) רפש בקר מיובש. (17) ואף-על-פי שלגבי טומאה אין דינם ככלי. (18) כלי שנשבר ונשאר בית קיבול בדופן שבור. (19) כלי חרס לשאוב בו יין מן הגת, ובשוליו מבחוץ יש לו בית קיבול (ויש מפרשים, גומא בשולי הכלי בפנים). (20) אם יש בה בית קיבול, מפני שחור זה אינו משמש לקבלת משקין אלא לתחוב בו אצבע ולהוציא את המגופה מן החבית. (21) בכף היד. (22) כחכמים שם במשנה. (23) שחצב בית קיבול בסלע המחובר לקרקע, ונופלים בו מי מעיינות (רבינו כותב שם: "אם יהיה בו חפירה". אולם אין הברל בין חפירה טבעית ובין חצובה בידי אדם). (24) יוצרי כלי חרס

משקה אמרו. ברור שיש נקב שמוציא מים ואינו מוציא שמן. ונראה שהכוונה למים].
 ז. כלי שנקב⁴² מלמטה⁴³ וסתמו בסמרטוטין -
 פסול, שהמים שבו אינן על עגול הפלי⁴⁴ אלא על
 הפקק⁴⁵. היה נקוב מן הצד ופקקו - הרי זה פשוט⁴⁶
 למלאות ולקדש ולהזות ממנו.

(42) פרה פ"ה מ"ז. (43) בשוליים. (44) סתם כלים, עגולים הם. (45) הכלי אינו מחזיק את המים, ולולא הפקק היו נשפכים. (46) פירוש, החלק שלמטה מן הנקב, והוא הדין כשלא סתם את הנקב. ונקט "פקקו", משום הרישא בנקוב מלמטה, שאפילו פקקו - פסול (כן פירוש הרא"ש והגר"א במשנה).

ח. הזולף מים⁴⁷ מן המעין בידיו וברגליו⁴⁸ ובחרסים⁴⁹ ונתן לתוף החבית - פסולין⁵⁰, מפני שלא נתמלאו בכלי. נתן את החבית⁵¹ במים ודחק המים בידיו או ברגליו או בעלי ירקות כדי שיעברו לחבית - הרי אלו פסולין⁵². וכן אם שקעו במים כדי שיגברו המים ויעלו וישפכו לחבית - פסולין. ואם עשה בן בעלי קנים או בעלי אגוזים⁵³ - הרי המים פשרים. זה הפלל: דבר שהוא מקבל טמאה, אם סיע בו המים כדי שימלאו הפלי - המים פסולין; ואם סיע בדבר שאינו מקבל טמאה - פשרים.

(47) תוספתא פרה פ"ו ה"ב. (48) שואב את המים בידים או ברגליים. (49) שברי כלי חרס. (50) כך גורס רבינו בתוספתא, ולא כגירסא שבספרים שלנו. ואפשר גם לפרש שהעמיד ידיו או רגליו במקום המעיין או הנהר המושך, והפנה את זרם המים לחבית. (51) פרה פ"ו מ"ד. (52) מפני שנכנסו לחבית באמצעות או בסיוע דבר המקבל טומאה. (53) שניהם אינם ראויים לאכילה ואינם מקבלים טומאה.

ט. המפנה⁵⁴ המעין לתוף הגת או לתוף הגבא⁵⁵, וחרז ומלא בכלי מאותו הגבא או הגת - פסולים; שהרי צריך שתהיה לקיחת המים מן המעין בכלי בתחלה.

(54) שם מ"ה. רבינו שם מפרש, שהשקיע ידו במעיין, ועלו המים ונשפכו לתוך הגת. והר"ש פירש שעשה חריץ מן המעיין עד הגת, וזרמו מים לתוכו ואחר-כך סתם את החריץ. (55) בור קטן לא עמוק, מלשון "כמשק גבים שוקק" בישיעה לג, ד (הר"ש).

י. הים⁵⁶ הגדול⁵⁷ - פמקוה⁵⁸, ואינו פמעין. לפיכך אין ממלאין ממנו לקדוש. וכל הנהרות⁵⁹ פסולין⁶⁰ לקדש מהן מי תטאת. ושאר הימים⁶¹ - פמעין⁶².

(56) שם פ"ח מ"ח. (57) הכוונה לים התיכון ולאוקיינוס (תפארת ישראל). (58) שנאמר (בראשית א, י): "ולמקוה המים קרא ימים", ולפיכך אף-על-פי שממיו חוזרים ושבים (ובגמרא חולין טז, א קורא להם "נובעים") פסולים לקדש

גובלים בתחילה תבנית ביצה מטיט, ויש לה בית קיבול, ולאחר מכאן נותנים לה התבנית הרצויה להם. ביצת היוצרים היא איפוא חומר גלמי, ואף-על-פי-כן מותר לקדש בה מפני שהיא כבר כלי (שם משנה ו).

ד. שולי פלי עץ²⁵ וכלי זכוכית וכלי עצם - אין מקדשין בהן עד שישוף אותן ויתקנם ויעשם פלים בפני עצמן²⁶. וכן מגופה שהתקינה²⁷ להיות כלי - מקדשין בה. וביצת העצמית²⁸ פשרה לקדש בה²⁹, ואין צריך לומר שפשרה למלאות בה ולהזות ממנה³⁰.

(25) תוספתא שם פ"ה ה"ו. שולי כלים שיש להם בית קיבול מבחוץ. (26) אבל אם הפך את הכלי ושוליו למעלה - אין מקדשים בהם. (27) תוספתא שם, לפי גירסת הר"ש והגר"א. (28) של בת היענה, שהיא גדולה וקליפתה קשה כאבן, ומתקנים ממנה כלים. (29) תוספתא שם. (30) עיקר הדין שצריכים כלי, נאמר בתורה גבי קידוש: "ונתן עליו מים חיים אל כלי". ומילוי והזאה למדנו מקידוש, ולפיכך הכשר לקידוש, ברור שהוא כשר גם למילוי והזאה.

ה. פלי³¹ שחברו בארץ או בסלע³², אפלו חברו פסיד - מקדשין בו³³ ומזין ממנו. עשה עטרה של טיט סביב לפלי³⁵, והמים שפבלי צפין עד שהלכו³⁶ לעטרה: אם נטלת העטרה עם הפלי³⁷ - הרי המים שבתוכה פשרים, שהרי הן בכלי אדמה³⁸; ואם לאו - הרי הן כמי שהקיף עטרה של טיט בסלע או על הארץ ומלא אותה מים, שהן פסולין מפני שאינן בכלי.

(31) משנה שם פ"ה, ז. (32) מחובר לקרקע מימי בראשית. (33) הכלי לא נתבטל לגבי האדמה או הסלע. (34) שם. (35) רבינו במשנה אומר, שהמדובר בכלי שחיברו לסלע שבבבא הראשונה. וכן גם משמעות לשונו כאן בסוף ההלכה, ומפרש, שהקיף את כל הכלי בעטרה של טיט ושפתה עורפת על שפת הכלי. נראה כוונתו שהעטרה מרוחקת קצת מן הכלי, ונוצר חלול בינה ובין הכלי והיא מחוברת לשולי הכלי, וכשהמים עוברים על שפת הכלי הם נשפכים לחלול. (36) שהגיעו לעטרה אחרי שעברו על שפת הכלי. (37) ואינה מתפוררת ולא נשארת במקומה. (38) שאינו קשור בסלע (הר"ש פירש שהמדובר בסלע תלוש, וכן פירוש הברטנורא).

ו. פלי חרס³⁹ שנקב בכונס משקה⁴⁰ - אין ממלאין ומקדשין בו; אבל אם נקב במוציא משקה⁴¹ - מקדשין בו.

(39) מימרא של רבא, במסכת שבת צה, ב. (40) אם יכניסו את המקום המנוקב למשקין, ייכנסו דרך הנקב. (41) המשקה שבתוך הכלי המנוקב יוצא דרך הנקב, אבל המשקין אינם נכנסים דרכו. מובן ששיעור זה הוא פחות מכונס משקה. [רבינו כאן וגם רבא שם, לא פירשו באיזה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

22 מימיה עכורין⁸² - ממלא ממנה ואין צריך
23 להמתין⁸³. נפל לתוכה שטף⁸⁴ של מימי גשמים⁸⁵ -
24 ימתין עד שתצל⁸⁶.

(81) שהוא מעיין. (82) על-ידי עליית אבק וחול מקרקע
הבאר (רבינו בפירושו שם). (83) עד שקיעת החול,
שהחול הבא מקרקעית המעיין, אינו פוסל. כר' עקיבא שם.
(84) תוספתא שם פ"ט ה"ב. (85) ונשתנה מראה מי הבאר
(הגר"א שם). (86) שיחזרו המים לצלילותם הקודמת.
חרסית ואדמה אינם מתערבים כל-כך במים, ולפיכך אין
צריך להמתין. אבל מי גשמים מתערבים ונשתנו המים שלא
מחמת עצמם. שנינו בתוספתא: הכול שווים (אין אדם חולק
על זה) בבאר שירד לתוכה שטף של מי גשמים שצריך
להמתין.

25 זו. אמת⁸⁷ המים⁸⁸ הבאה מרחוק, הואיל ותחלתה
26 מן המעין - כשרה למלאת ממנה. ובלבד שישמרה
27 שלא יפסקנה אדם⁸⁹, ונמצא ממלא מן המים
28 שפסקו תחלתן מן המעין, שהן פסולין.

(87) שם במשנה. (88) חריץ עמוק בקרקע, ומי מעיין
מושכים בו. (89) "אדם" לאו דווקא, אפילו תיפסק
מאליה, נפסלו המים שנשארו בחלק האמה שאינו מחובר
למעיין. פסק כתנא-קמא, שצריכה שמירה.

פָּרֶק שְׁבִיעִי

1 יבאר אם המלאכה פוסלת במים קודם שיתקדשו או
בהזאה, השכר אם פוסל בקידוש ובהזייה ומילוי, הממלא
בידו אחת ועושה מלאכה באחרת, והממלא לאחרים או
לעצמו, חמשה שמילאו חמש חביות לקדשם חמשה
קידושים ונמלכו לערבם, הרוצה למלאות מים לקדש ומים
אחרים לצרכיו, השואל חבל למלאות בו כו', הממלא ונותן
לחבית והצניע החבית שלא תשבר, הממלא ונותן לשוקת
ופינה חרסית מהשוקת והממלא לשתות ונמלך, שלשל הדלי
ונפסק החבל מידו, ומים שמלאם לחטאת ואח"כ נמלך.

29 א. המלאכה פוסלת במים קדם שיתקדשו, ואינה
30 פוסלת בהזאה. ויבארים אלו הן דברי קבלה. כיצד?
31 הממלא מים לקדוש ונתעסק במלאכה אחרת בשעת
32 המלוי, או בשעת הולכת המים שממלא, או בעת
33 שמערה אותן מפלי אל פלי - פסולין. לעולם
34 המלאכה פוסלת במים עד שיטיל להן את האפר.
35 הטיל את האפר ונתקדשו ונעשו מי נדה - אין
36 המלאכה פוסלת בהן; אלא המולין המים
37 המקדשין או מערה אותן מפלי לכלי והוא עוסק
38 במלאכה אחרת - אין בכף פלויים. וכן מזה מהן בידו
39 אחת והוא עושה מלאכה בידו האחרת.

40 ב. השכר פוסל בקדוש ובהזיה, ואינו פוסל במלוי.
41 כיצד? הנוטל שקרו לקדש מי חטאת או להזות מהן
42 - הרי אותן המים כמי המערה והאפר כאפר מקלה
43 שאינו פלויים. אכל נוטל הוא שקר למלאת המים או

מגזירת הכתוב. (59) שיש עליהם חשש תערובות של מים
פסולים. (60) תוספתא פרה פ"ט ה"א. [גירסת הגר"א
בתוספתא: "כשרות", וכנראה גם בדברי רבינו הוא גורס כך,
בהסתמך על דבריו בהלכה א, שכל הנהרות המושכים
כשרים]. אבל נהרות שאין בהם חשש תערובות, כתב רבינו
למעלה בהלכה א שהם כשרים. (61) הקטנים, כגון כנרת
וחולה. (62) כשרים לקידוש.

1 יא. והמים הנגררין⁶³ משאר הימים⁶⁴, והן הנקראין
2 זוחלין - פסולין⁶⁵. והזוחלין מן המעין - הרי הם
3 כמעיין וקשרים⁶⁶.

(63) עוברים את שפת הים ונמשכים ונקווים בגומות.
(64) וכל-שכן הנגררים מים הגדול. (65) לחטאת, כר' יוסי
במשנה שם. ואפשר שגם ר' יהודה מודה שזוחלים פסולים
גם בשאר ימים. (66) מקוואות פ"ה מ"ה, "הזוחלין
כמעין".

4 יב. מים⁶⁷ המפנין⁶⁸ והמכזבין⁶⁹ - פסולין. ואלו הן
5 המפנין: המלוחים או הפושרים⁷⁰. והמכזבים הם
6 המענינות שפעמים מקירים⁷¹ ופעמים חרבין ויבשין.
7 אפלו היו חרבין פעם אחת לשבע שנים - פסולין.
8 אכל אם היו חרבין בשני בצרת⁷² או לשנים רבות
9 יתר משבע, או שהיו מימיהן פעמים מרבין ופעמים
10 מועטין ואינן חרבין - הרי אלו פשרים. ומעין
11 היוצא בתחלה⁷³ - פשר⁷⁴, ואינו צריך לבדק שמא
12 כזב?

(67) פרה פ"ח מ"ט. (68) שהם מזיקים לגוף. (69) כלשון
"אשר לא יכזבו מימיו" (ישעיה נח, יא). לקמן יבואר.
(70) מעיין שמימיו מלוחים מטבעם או חמים, הם הנקראים
"מוכים". (71) מוציאים מים, מלשון: "כהקיר בו מימיה"
(ירמיה ו, ז). (72) עצירת גשמים יוצאת מן הכלל.
(73) מעיין חדש, ואין אנו יודעים אם יכזב או לא.
(74) כחכמים בתוספתא פרה פ"ט ה"ב.

13 יג. מי בצים⁷⁵ ומי הנרדן ומי הנרמוף - פסולין,
14 מפני שהן מי התערובות⁷⁶. ואלו הן מי התערובות:
15 מים פשרים לקדוש שנתערבו במים פסולין - אין
16 ממלאין מתערבת שניהם; אכל מים פשרים
17 שנתערבו במים פשרים, כגון מימי שתי המענינות
18 שנתערבו ונמשכו - ממלאין מהן⁷⁷.

(75) משנה יוד שם. פירוש, מים שנמצאים שמקומות מרעה
שמעורב בהם טיט רך. (76) מעורבים בהם מים פסולים.
(77) ולא גזור על תערובת כשרים משום תערובת פסול.
כחכמים שם.

19 יד. המים⁷⁸ שנשתנו⁷⁹ שנויין מחמת עצמן⁸⁰ -
20 פשרין.

(78) שם מ"א. (79) נשתנה טעמם או צבעם. (80) ולא
מתערובת דבר מן החוץ.

21 זו. בארי⁸¹ שנפל לתוכה חרסית או אדמה ונעשו

45 ו. הרוצה למלאת מים לקדשן ומים אחרים לצרכיו
46 - ממלא את של צרכיו תחלה, וקושרן וטוענן
47 לאחוריו, ואחר כך ממלא את של חטאת, כדי שלא
48 יתעסק במלאכה אחר המלוי, ונותנם לפניו והולך.

49 ז. שנים שהיו ממלאין כל אחד ואחד לעצמו
50 והגביהו זה על זה ונטל זה לזה קוץ מידו או מגופו
51 בשעת מלואו: אם מלאו שניהם לקדוש אחד - המים
52 כשרים; ואם מלאו לקדש כל אחד לעצמו - זה
53 שהגביהו או הוציא את הקוץ פסל מימיו.

54 ח. השואל חבל למלאת בו ומלא, ונטל החבל בידיו
55 ומימיו על כתפו, ופגע בפעלים בדרפו ונתן להן את
56 החבל כשהוא מהלך - פשרין. ואם יצא מן הדרך
57 כדי להוליך החבל לפעלים - פסל את המים.

58 ט. מי שהיה ממלא ומשליך החבל שמלא בו על
59 הארץ, ואחר שמלא חזר וקבץ על ידו - פסלן. ואם
60 היה דולה ומקבץ לתוך ידו - המים כשרים.

61 י. הממלא ונותן לחבית עד שימלאנה מים, והצניע
62 את החבית שלא תשבר בשעה שהיה ממלא, או
63 שכפאה על פיה על מנת לנגבה למלאת בה - פשר,
64 שזה מצרף המלוי הוא. אבל אם הצניעה או נגבה
65 כדי להוליך בה את הקדוש - פסל, שהרי עשה
66 מלאכה שאינה לצרף המלוי. וכן הממלא ונותן
67 לשקת, ופנה חרסית מן השקת בשעת מלוי: אם
68 בשביל שתחזיק מים רבים - כשרים, שהרי זו צרף
69 המלוי; ואם בשביל שלא יהיו החרסין מעפובין
70 אותו בשעה שהוא זולף את המים שמלא בשקת -
71 הרי אלו פסולין.

72 יא. הממלא דלי לשותות, ונמלך וחשב עליו למי
73 חטאת: אם עד שלא הגיע הדלי למים חשב -
74 מערה ואינו צריך לנגב; ואם משהגיע הדלי למים
75 חשב - מערה וצריך לנגב ואחר כך ימלא בו
76 לחטאת. שלשל הדלי ונפסק החבל מידו, אם עד
77 שלא הגיע הדלי למים חשב עליו - מערה ואינו
78 צריך לנגב. נמלך והוא עודה בתוך המים וחשב
79 עליו למי חטאת - מערה ואינו צריך לנגב. מים
80 שמלאן למי חטאת, ואחר שנתמלא חשב עליהן
81 לשותותן - פשיטה את הפלי לשותות פסל המים, אף
82 על פי שלא שתה מהן פלוס.

יום שלישי כ' תמוז ה'תשע"ה

פָּרָק שְׁמִינִי

83 א. מי שהיו מימיו על כתפו ועמד והורה הוראה²

1 להוליכן. ומקדשין אותן בתנם, ומזה מהן המזה
2 בתנם. היה המקדש או המזה זקן שאינו יכול להלך
3 על רגליו, וכא הטמא ובקש ממנו להלך עמו
4 במקום רחוק לקדש או להזות - הרי זה מרביבו על
5 החמור, ונותן שקרו כפועל בטל שפטר מאותה
6 מלאכה שפטר ממנה. וכן אם היה כהן, והיה טמא
7 בטמאה המונעתו מלאכל תרומתו בעת שילך עמו
8 להזות או לקדש - הרי זה מאכילו ומשקהו וסכו;
9 ואם בטלו ממלאכה - נותן לו שקרו כפועל בטל
10 של אותה מלאכה. שפל אלו הדברים אינן שקר
11 שנשתפר בקדוש או בהזאה, שהרי לא הרויח פלוס
12 ולא נטל אלא פנגד מה שהפסיד.

13 ג. הממלא באחת ידו ועושה מלאכה בידו האחרת,
14 או הממלא לו ולאחר, או שמלא לשנים באחת -
15 שניהן פסולין; שהמלוי מלאכה, ונמצא כל מלוי
16 משניהם כאלו עשה עמו מלאכה אחרת. וכבר
17 הודענו, שהמלאכה פוסלת במלוי, בין שמלא
18 לעצמו בין שמלא לאחרים.

19 ד. הממלא לאחרים, אפלו מלא אלה חביות זו אחר
20 זו לאלה בני אדם - פלן כשרים, וכל אחד מהן
21 נוטל המים שלו ומקדשן. מלא לעצמו חבית אחר
22 חבית: אם נתפון לקבץ כל החביות לכלי אחד
23 ולהשליך עליהן את האפר ומקדשן קדוש אחד -
24 פלן כשרים, שהפל מלוי אחד הוא; אבל אם נתפון
25 לקדש כל חבית וחבית בפני עצמה - פלן פסולין
26 חוץ מן האחרונה; שהראשונה נפסלת במלאכה
27 שעשה קדם שיקדש, והוא מלוי השניה, וכן השניה
28 נפסלת במלוי השלישית, ואין כשרה אלא אחרונה.

29 ה. חמשה שמלאו חמש חביות לקדשן חמשה
30 קדושים, כגון שישליך האפר על כל אחת ואחת
31 בפני עצמה, ונמלכו לערבן ולקדשן פלן קדוש
32 אחד, או שמלאום לקדשן קדוש אחד ונמלכו
33 לקדשן חמשה קדושים - פלן כשרין, שהרי לא
34 נתעסק הממלא במלוי אחר. אבל היחיד שמלא
35 חמש חביות לקדשם חמשה קדושים, אף על פי
36 שתזר ונמלך לקדשן קדוש אחד - אין כשר אלא
37 אחרון. מלאן לקדשם קדוש אחד ונמלך לקדשן
38 חמשה קדושים - אין כשר אלא זה שקדש בתחלה.
39 וכן אם אמר לאחר: קדש לך את אלו - אין כשר
40 אלא זו שנתקדשה מהן בתחלה. אבל אם אמר לו:
41 קדש לי את אלו - הרי פלן כשרין; שהרי לקדוש
42 אחד מלאן, ואף על פי שנמלך עליה לקדשה
43 חמשה קדושים - הרי לא קדש הוא אלא אחר קדש
44 לו.

- 1 לאַחרים, או שָׁדָן דִּין, או שְׁחֵלְצָה בְּפָנָיו³ או מֵאֵנָה⁴,
 2 או שְׁהֲרָאָה לְאַחֵרִים אֶת הַדֶּרֶךְ⁵, או שְׁהֲרִג⁶ נָחֵשׁ או
 3 עֶקְרֵב, או נָטַל אֶכְלִין מִן הַשּׁוּק לְהַצְנִיעֵם - הָרִי
 4 הַמִּים פְּסוּלִין, שְׁהָרִי נִתְעַסַּק בְּדָבָר אַחֵר קֹדֶם שְׂיִתֵּן
 5 הָאֶפֶר עַל הַמִּים. אָבָל אִם נָטַל הָאֶכְלִין לְאֶכְלָן
 6 וְאֶכְלָן כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ, או שְׁהֲרִג נָחֵשׁ או עֶקְרֵב
 7 הַמְעַפְּבִין אוֹתוֹ⁷ - הָרִי הַמִּים כְּשֶׁרִים, שְׂגָה מִצְרָף
 8 הוֹלֵכֵת הַמִּים⁸. זֶה הַכֹּלָל: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם
 9 מְלֹאכָה שֶׁעָשָׂהוּ קֹדֶם מִתֵּן הָאֶפֶר, בֵּין עֲמַד בֵּין לֹא
 10 עֲמַד - פְּסוּל; וְדָבָר שֶׁאֵינּוּ מְשׁוּם מְלֹאכָה: אִם לֹא
 11 עֲמַד - כְּשֶׁרִים, וְאִם עֲמַד - פְּסוּל. הִנֵּה מְהַלֵּךְ בְּמִים
 12 וּפְרָץ בְּשַׁעַת הַלִּיכּוֹ מְקוֹם שְׁלֵלֵךְ בּוֹ, אָף עַל פִּי
 13 שְׁפָרֵץ עַל מִנֵּת לְגֵדֶר⁹ - כְּשֶׁרִים¹⁰; וְאִם גָּדַר קֹדֶם
 14 שְׂיִתֵּן הָאֶפֶר - פְּסוּלִין¹¹. וְכֵן אִם קָצָה¹² פְּרוֹת לְאֹכֵל,
 15 אָף עַל פִּי שְׁפִנְתּוֹ הַקְּצוֹת¹³ אֶת הַשְּׂאֵר¹⁴ - כְּשֶׁרִין;
 16 וְאִם הִקְצָה קֹדֶם מִתֵּן הָאֶפֶר - פְּסוּל¹⁵.
- 17 יבאר המתעסק בדבר אחר קודם שיתן האפר על המים,
 דבר שאין בו משום מלאכה ועמד או בהיפך, הממלא מים
 לקדשם ומסרם לאחר לשומרם ועשו הבעלים מלאכה, היו
 שנים שומרים המים ועשה אחד מהם מלאכה, והמקדש
 בידו אחת ועשה מלאכה באחרת, מילוי או קידוש שעשה
 עמו מלאכה לעצמו או לאחר, האומר קדש או מלא לי
 ואקדש ואמלא לך, אם אמר מלא לי ואקדש לך, וההולך
 לקדש מה עושה. (2) בענייני איסור והיתר. (3) השתתף
 כדיין בסידור החליצה. (4) קטנה יתומה שהשיאוה אמה
 ואחיה, יכולה למאן ולומר בפני עדים אינני רוצה בבעלי זה
 והנישואין בטלים. (5) עד כאן המדובר בעמד, אבל אם
 עשה אחת מאלה אגב הילוכו - המים כשרים. (6) אפילו
 אגב הילוך וכן מתפרש הדין הבא "נטל אוכלין להצניעם".
 מפני ששני אלה הם מלאכה ממש פוסלים אפילו לא עמד.
 (7) אינו יכול להמשיך בדרכו מפני הסכנה. (8) נראה
 שרבינו מכשיר בנחש ועקרב המעכבים אותו אפילו עמד.
 (9) כשיחזור בלי מי חטאת. (10) הפירצה היא לצורך
 הולכת המים ואינה פוסלת אף על פי שהיא מלאכה, ואפילו
 אם לא נתנו לו לפרוץ בלי התחייבות לגדור אחר כך את
 הפירצה. (11) אף על פי שלא הוסיף על מה שהיה לפני
 שפרץ, הרי היא מלאכה שלא לצורך המים (מהרה"ם
 מרוטנבורג בפירושו למשנה). (12) קצץ. (13) לקצוץ ויש
 מפרשים לשטוח לייבוש. (14) את הפירות שנשארו על
 העץ ובעל הפירות אינו נותן לו לאכול אם לא יתחייב
 להקצות אותם אחר כך. (15) שמלאכה זו אינה לצורך
 האכילה ממש.
- 17 ב. הִנֵּה אוֹכֵל בְּשַׁעַת הוֹלֵכֵת הַמִּים וְהוֹתִיר, וְזָרַק מֵה
 18 שְׁהוֹתִיר לְתַחַת הַתְּאֵנָה או לְתַחַת הַמְּקָצָה¹⁶: אִם
 19 נִתְּפַן שְׁלֹא יֵאבְדוּ הַפְּרוֹת - הָרִי הַמִּים פְּסוּלִין,
 20 שְׁהָרִי עָשָׂה מְלֹאכָה; וְאִם זָרַקָן לְפִי שֶׁאֵין לוֹ צֶרֶף
 21 בָּהֶן - הָרִי הַמִּים כְּשֶׁרִין. הַמְּמַלֵּא מִים לְקִדְשׁוֹ וּמְסַרְן
 22 לְאַחַר לְשִׁמְרוֹן, וְעָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלֹאכָה - לֹא נִפְסְלוּ
- 23 הַמִּים, שְׁהָרִי מְסַרְן לְשׁוֹמְרֵי; וְאִם עָשָׂה הַשּׁוֹמֵר
 24 מְלֹאכָה - פְּסוּלָן, שְׁהָרִי הֵן בְּרִשְׁתּוֹ וְהוּא נִכְנָס תַּחַת
 25 הַבְּעָלִים. הָיוּ שְׁנַיִם שׁוֹמְרִין אֶת הַמִּים וְעָשָׂה אֶחָד
 26 מֵהֶן מְלֹאכָה - הַמִּים כְּשֶׁרִים, שְׁהָרִי הַשְּׁנִי מְשׁוּם;
 27 חֲזַר הָרִאשׁוֹן¹⁷ לְשִׁמְרוֹ¹⁸ וְעֲמַד הַשְּׁנִי וְעָשָׂה מְלֹאכָה
 28 - הַמִּים כְּשֶׁרִים¹⁹, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ כָּל הַשּׁוֹמְרִין מְלֹאכָה
 29 כְּאַחַת²⁰.
- 16 מחצלת שיש לה לבזבו ונותנים בה תאנים לייבשן.
 17 אחר שעשה מלאכה. (18) בעשיית מלאכה הוא מסיח
 דעתו מן השמירה ולפיכך אומר רבינו "חזר לשמור".
 19 אף על פי ששניהם עשו מלאכה בשעת שמירה.
 20 אבל אם כל אחד עשה מלאכה בשעה אחרת - המים
 כשרים שהרי לא נפסקה השמירה.
- 30 ג. הַמְּקַדֵּשׁ בְּאַחַת יָדוֹ וְעָשָׂה מְלֹאכָה בְּשֵׁנִיה: אִם
 31 לְעַצְמוֹ קִדְשׁ - פְּסוּל, שְׁהָרִי עָשָׂה מְלֹאכָה קֹדֶם מִתֵּן
 32 אֶפֶר בְּמִים²¹; וְאִם לְחֵבְרוֹ קִדְשׁ - הַמִּים כְּשֶׁרִים,
 33 שְׂאִין זֶה פּוֹסֵל מִיָּמָיו שֶׁל חֵבְרוֹ²² בְּמְלֹאכָה שֶׁעָשָׂה;
 34 שְׂאִין הַמְּלֹאכָה פּוֹסֵלֵת בְּקִדְשׁ²³ אֲלֵא בְּמִים, וְהוּא²⁴
 35 שְׂיִהְיֶה הַעוֹשֶׂה הַשּׁוֹמֵר או הַבְּעָלִים.
- 21 שהרי בשעה שלקח האפר לידו התחיל לעשות מלאכה.
 [והר"ם מפרש הטעם, שמא קדמה המלאכה]. (22) חברו
 לא מסר לו כל פעולה במילוי המים אלא בקידוש, ומלאכה
 פוסלת רק במילוי עד נתינת האפר. (23) ולפיכך אף על פי
 שנמסרה לו פעולה בקידוש, אין מלאכתו פוסלת.
 (24) בתנאי. ובכן, מלאכה פוסלת רק אם קיימים שני
 התנאים האמורים: א. אם נעשתה לפני נתינת האפר על
 המים; ב. עשו את המלאכה הבעלים או מי שנמסרה לו
 השמירה על המים.
- 36 ד. הַמְּקַדֵּשׁ לְעַצְמוֹ וּלְאַחַר כְּאַחַת - שְׁלוֹ פְּסוּל,
 37 שְׁהָרִי נִפְסְלוּ הַמִּים שֶׁל עַצְמוֹ²⁵ בְּעֶסֶק שְׁנִיתְעַסַּק
 38 בְּקִדְשׁ חֵבְרוֹ. אָבָל אִם קִדְשׁ לְשְׁנַיִם כְּאַחַת - שְׁנֵיהֶם
 39 כְּשֶׁרִין, שְׂאִין מְלֹאכְתּוֹ פּוֹסֵלֵת מִי אַחֵרִים.
- 25 לפני נתינת האפר.
- 40 ה. הַמְּמַלֵּא לְעַצְמוֹ בְּשֵׁתִי יָדָיו²⁶ כְּאַחַת: בְּקִדְשׁ אֶחָד
 41 - פְּסוּל, בְּשְׁנֵי קִדְשִׁים - כְּשֶׁרִים²⁷. קִדְשׁ לְעַצְמוֹ בְּשֵׁתִי
 42 יָדָיו כְּאַחַת: בְּקִדְשׁ אֶחָד²⁸ - כְּשֶׁרִים²⁹, בְּשְׁנֵי
 43 קִדְשִׁין³⁰ - פְּסוּלִין³¹. מֵלֵא וְקִדְשׁ בְּשֵׁתִי יָדָיו כְּאַחַת
 44 לְעַצְמוֹ³² - שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין³³. מֵלֵא לְאַחַר בְּשֵׁתִי יָדָיו
 45 כְּאַחַת: בְּקִדְשׁ אֶחָד - כְּשֶׁרִים, בְּשְׁנֵי קִדְשִׁין -
 46 פְּסוּלִין³⁴. קִדְשׁ לְאַחַר בְּשֵׁתִי יָדָיו כְּאַחַת, בֵּין בְּקִדְשׁ
 47 אֶחָד בֵּין בְּשְׁנֵי קִדְשִׁין - שְׁנֵיהֶן כְּשֶׁרִים³⁵. מֵלֵא
 48 וְקִדְשׁ בְּשֵׁתִי יָדָיו כְּאַחַת לְאַחַר - הַמְּלֹאֵי פְּסוּלִים³⁶,
 49 וְהַקִּדְשׁ כְּשֶׁרִים³⁷. זֶה הַכֹּלָל: כָּל מְלֹאֵי שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ
 50 מְלֹאכָה, בֵּין שְׂמַלֵּא לְעַצְמוֹ בֵּין שְׂמַלֵּא לְאַחַר -
 51 פְּסוּל. וְכָל מִים שֶׁנִּתְּמַלְאוּ כְּהִלְכָתָן וְעָשָׂה מְלֹאכָה
 52 קֹדֶם שְׂיִתֵּן אֶת הָאֶפֶר: אִם הָיוּ הַמִּים שְׁלוֹ - הָרִי הֵן

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שלישי כ' תמוז - ספר טהרה - הלכות פרה אדומה קיא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

עדיין, גם מימיו נפסלו, מפני שמילא לחבירו לפני נתינת האפר במים שלו.
 ז. האומר לחברו: קדש לי ואמלא לך - שגיהן פשרין; שהמלאכה אינה פוסלת הקדוש⁴⁶, והמלוי בשכר מתר. מלא לי ואקדש לך - שגיהן פסולין.
 זה שמלא בתחלה פסול - שהרי הוא כממלא ומקדש פאתת⁴⁷, ופסל המים במלאכה; וזה שקדש פאתרונה פסול - שהרי קדש בשכר, וכאלו החזיר חוב שעליו.
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

46) כמבואר למעלה הלכה ג, ולפיכך אין מחשבת המילוי פוסלת את הקידוש. וההבטחה למלא בשבילו אינה נחשבת כשכר, מפני שהמקדש אינו סומך עליה, שהרי אם זה יקיימה יפסול את מימיו שנתקדשו. (47) מחשבת הקידוש כקידוש, כמו במלא לי ואמלא לך.

ח. ההולך לקדש - הרי זה נוטל את המפתח ופותח להוציא האפר, ונוטל קרדם אם צריך להפר בו אפר הפרה, ונוטל סלם ומולף ממקום למקום להביא האפר, וקשר⁴⁸. ואם משנטל האפר לקדש בו פסה הפלי שהיה בו האפר או שהגיה⁴⁹ את הדלת או שזקף את הפלי⁵⁰ בארץ קדם שיצליף האפר למים - פסל המים⁵¹; אבל האפר כשר לקדש בו מים אחרים. זקף את הפלי שיש בו האפר בידו כדי שלא יתפזר⁵² - פשרים, מפני שאי אפשר; שהרי אם הגיחו בארץ - פסל, ואם פסוהו - פסל⁵³. נוטל את האפר וראה שהוא מרבה והחזיר ממנו⁵⁴ - פשר⁵⁵. גמן האפר על המים וראה שהוא מרבה ונטל ממנו לקדש מים אחרים - פשר⁵⁶. קרסם⁵⁷ עלה זית לחתות בו האפר⁵⁸: אם בשביל שלא יחזיק אפר הרבה⁵⁹ - פסל⁶⁰, ואם בשביל שיכנס האפר בפלי⁶¹ - פשר⁶².
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36

48) שכל אלה הם לצורך הקידוש. (49) סגר. (50) שנטל ממנו את האפר. (51) כל אלה הם לצורך האפר ולא בשביל קידוש זה ואם כן עשה מלאכה לפני נתינת האפר על המים. (52) כשהוא שופך את האפר על המים הוא מטה את הכלי שהאפר בו (במשנה: שפופרת) ואם לא יזקפנו יתפור האפר שבו. (53) המשך הנימוק למה שאמר: "אי אפשר". הדין עצמו, שאם כיסוהו פסול, נאמר כבר למעלה. (54) לפני נתינתו על המים. (55) שהחזרת האפר לשפופרת אינה מלאכה (כסף משנה בשם הר"ש). (56) מפני שמלאכה אינה פוסלת אחר נתינת האפר על המים. (57) קטף (ויש מפרשים: חתך והתאימו לשפופרת). (58) עשהו כעין מרוב והכניסו לשפופרת, כדי שהאפר יעבור על פניו. (59) שלא יפול הרבה אפר לתוך המים. (60) שהרי מלאכה זו אינה לצורך קידוש זה, אלא לקמץ אפר. (61) כשיטה את השפופרת שהאפר בה, לא יתפור האפר חוץ לכלי שהמים בו, אלא יפול לתוכו. (62) מעשה זה הוא לצורך הקידוש.

1 פסולין, ואם היו של אחר - פשרין. וכל דבר
 2 שבידו³⁸ ועשה מלאכה, בין שיש שם שומר שאינו
 3 עושה מלאכה בין שאין [שם] שומר - פסול³⁹;
 4 ודבר שאינו בידו ועשה מלאכה: אם יש [שם]
 5 שומר - לא פסול⁴⁰, אם אין שם שומר - פסול⁴¹.

(26) שתי חביות. (27) הכסף משנה גורס: "בקידוש אחד כשר בשני קידושין פסול" ומפרש, בקידוש אחד - כשנתכוון לקבץ כל המים לכלי אחד ולקדשם - כשר, שהרי אפילו מלא בזה אחר זה - כשרים (כלמעלה פרק ז הלכה ד), אבל בשני קידושין - לקדש כל חבית בפני עצמה - שניהם פסולים, מפני שמילוי שני פוסל את הראשון ואין אנו יודעים איזו חבית קדמה. (28) הטיל אפר בשתי ידי חבית אחת. (29) מפני שקידוש אחד הוא ואפילו קדמה יד אחת לשנייה אין בכך כלום, כאילו הטיל בידו אחת קימעה קימעה. (30) הטיל אפר לשתי חביות כאחת. (31) שקידוש הראשון פוסל את המים שבחבית השנייה ואין אנו יודעים איזו ראשונה. [נתבאר כבר (פרק ז הלכה ה), שלעצמו פוסל הקידוש את המילוי]. (32) מלא חבית וקידש חבית שמילאה קודם. (33) שמא קדם מילוי השנייה לקידוש הראשונה ונפסלה הראשונה על ידי מילוי השנייה, והשנייה נפסלה על ידי קידוש הראשונה. (34) במילוי אין הבדל בין לעצמו ובין לאחרים, שמלאכת המלא פוסלת אפילו לאחרים, כמו שנתבאר למעלה. (35) כמו קידש לשניים כאחת בהלכה ד. (36) שמא קדם לו הקידוש. (37) שאפילו קדם המילוי לקידוש, לא נפסל כמו שנתבאר בהלכה ג. (38) אף על פי שאינו שלו אלא חבירו מסר לו. (39) פיסול המלאכה אינו תלוי בהיסח הדעת משמירת המים אלא פיסול בפני עצמו הוא (ודעת הראב"ד שמלאכה פוסלת מפני היסח הדעת). (40) מלאכה אינה פוסלת בשל אחרים, והיסח הדעת אין כאן שהרי יש שומר אחר. (41) בשעת עשיית המלאכה הוא מסיח דעתו מן השמירה.

ו. האומר לחברו: קדש לי ואקדש לך, וקדשו זה לזה - הראשון פשר, והשני פסול, שהרי קדש בשכר⁴². אמר לו: מלא לי ואמלא לך, ומלאו זה לזה - הראשון פסול, הואיל וכוונתו שימלא לו חברו חלף מלוי זה, הרי זה כממלא לו ולאחר⁴³ שהן פסולין⁴⁴; והשני פשר, שהמלוי בשכר מתר, והרי לא עשה מלאכה אחר שמלא, ואין ככוונתו מלוי אחר⁴⁵.
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13

(42) ונתבאר למעלה (פרק ז הלכה ב) שקידוש בשכר - פסול. והקידוש הראשון כשר מפני שבשעה שקידש לא קיבל כלום בשכרו וגם לא יקבל כל שכר, שהרי הקידוש השני יהיה פסול. (43) בבת אחת. (44) כלמעלה פרק ז הלכה ג, מפני שכל מילוי הוא מלאכה לגבי מילוי שני. וגם כאן רואים את מחשבתו למילוי שני כמלאכה. (45) הוא מתכוון רק למלא לחבירו אבל על מילוי בשביל עצמו אינו חשוב כלל, שהרי מימיו כבר נתמלאו. והמדובר, כשקידש את מימיו לפני שהוא ממלא לחבירו, שאם לא קידשם

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

נרטב במים. 14) כחכמים, שם. 15) ואמרנו למעלה (ה"ב) שאין המים מקודשים, אף-על-פי-כן נפסל האפר לקידוש. רבינו למד דין זה מדבריהם של חכמים במשנתנו, שאמר: כל שנגע במים אין מקדשים בו, ומשמע אפילו לא נתקדשו המים.
 ד. כלי קטן¹⁶ שהיה בתוך כלי גדול והן מלאין מים והמים מערבין - כיון שנתן האפר במים שבפלי הגדול נתקדשו כל המים שבתוך הפלי הקטן; ואף על פי שהיה פיו צר ביותר ולא נכנס לו אפר, שהרי המים כלן מערבין.

(16) שם משנה ג.

ה. היה ספוג¹⁷ בתוך המים בעת שנתן האפר - הרי המים שבספוג פסולין, מפני שאינן בכללי¹⁸. כיצד יעשה? זולף את כל המים עד שמגיע לספוג, ולא יגע בספוג. ואם נגע בספוג, אף על פי שהמים צפין על גביו כל שהיו¹⁹ - פסולין, מפני שהמים שבספוג יוצאין²⁰ ומתערבין במים הכשרין. נפל ספוג לתוך המים המקדשין - נוטלו²¹ וסוחטו חוץ לפלי, והמים שבפלי כשרין²².

(17) שם. 18) והתורה אמרה: אל כלי. 19) פירוש, בכל כמות שהיא, אפילו הרבה. 20) ע"י לחץ קל. 21) מוציא מן המים, ואינו חושש שמא יצאו מים ע"י סחיטה קלה. 22) אבל המים שנשטחו - פסולים. הכסף-משנה בשם הר"י קורקוס מנמק: גזרו משום נפל קודם קידוש, ולא החמירו כל-כך לאסור הנגיעה בספוג. ועוד נימוק: כי המים שאינם יוצאים אלא ע"י סחיטה, הרי הם כנשפכו מן הכלי. מקור דין זה בתוספתא פרה פ"ה ה"ה (נפלו שיבושים בתוספתא זו, וגירסת רבינו היא כמו בספרים שלפנינו).

ו. שתי²³ שקותות²⁴ שבאבן²⁵ אחת שנתן את האפר לתוך אחת מהן - אין המים שבשניה מקדשין. ואם היו נקובות זו לזו²⁶ כשפופרת הנוד²⁷, או שהיו המים צפין על גביהן²⁸ אפלו פקלפת השום, ונתן אפר לאחת מהן - הרי המים שבשניה מקדשין²⁹.

(23) משנה שם פ"ה, ח. 24) שני בתי קיבול חצובים. 25) לא מחוברת בקרע. 26) היה נקב במחיצה שבין שתי השקות, והמים עוברים דרכן מאחת לשניה. 27) כשרוצים לשפוך המשקין שבנודות של עור, נותנים שפופרת לתוך פיו וקושרים אותו יפה, כדי שלא יזלפו המשקין מן הצדדים. ושיעורה כעובי "שתי אצבעות חזרות למקומן". פירוש, שאפשר להכניס בנקב שתי אצבעות (אצבע ואמה) ולסבב אותן ברוח. 28) על גבי המחיצה המפרידה ביניהן, ונמצאו שתיהן מחוברות במים הצפים. 29) מפני שהן ככלי אחד.

ז. שתי אבנים³⁰ שהקיפן זו לזו ועשאן שקת³¹, וכן שתי ערבות³², וכן שקת שנהלקה, ונתן אפר בחלק

א. כיצד מקדשין² את המים באפר הפרה? נותן את המים שנתמלאו לשם מי חטאת בכלי, ונותן אפר על פני המים כדי שיראה על פני המים, אף על פי שהיא חבית גדולה מלאה מים³, ומערב הפל. ואם נתן האפר תחלה ואחר כך נתן עליו המים - פסול⁴. ומהו זה שנאמר בתורה: ונתן עליו⁵ מים חיים? כדי לערב את האפר במים⁶.

1) יבאר כיצד מקדשים המים באפר פרה, ואם צריך כוונה לקידוש כו', קידוש פחות מכשיעור בכלי זה ופחות מכשיעור בכלי אחר, אפר שנגע במים אם מקדשים ממנו פעם שנית. וכלי קטן שהוא בכלי גדול שהם מלאים מים, היה ספוג במים בעת שנתן האפר ושתי שוקות שבאבן אחת שנתנו אפר לאחת מהן, שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאן שוקת, ומים מקודשים שנתערבו בהם מים אחרים, המטביל כלי לחטאת במים שאינם ראויים לקדש, מים מקודשים שנפלו לתוכם שרצים ורמשים או ששתתה מהם בהמה או חיה, מי חטאת או אפר חטאת שנסתנו מראיהם, החושב על מי חטאת לשותתם, מים שהניחם מגולים ומצאם מכוסים או איפכא, המוסר מים מקודשים לטמא לשמרם. 2) סוטה טז, ב. 3) אינו צריך לתת יותר מכדי שייראה על פני המים. 4) כחכמים שם, נגד דעת ר' שמעון. 5) ומשמע שנותן המים על האפר. 6) אחר נתינת האפר על המים, יערב הכול ויהיו מים על האפר. שם מבואר, שחכמים אומרים "אל כלי" דווקא. פירוש, כתוב בתורה "מים חיים אל כלי", משמע שהמים ניתנים ישר אל הכלי ולא אל האפר.

ב. המקדש צריך שיתפוזר ויתן האפר בידו על המים; שנאמר: ולקחו לטמא - עד שהיה מתפוזן לקדוש ולמלוי ולהזיה⁸. אבל אם נפל האפר מן הפלי שיש בו האפר לתוך המים, או שננטל האפר בידו ודחפו חבירו או הרוח ונפל האפר מידו על המים, או שנפל האפר מידו על צד הפלי⁹ או על ידו ואחר כך נפל למים - הרי זה פסול¹⁰.

7) תוספתא פ"ו ה"ג. 8) "ולקחו לטמא", משמע שהלקיחה תהיה לשם טהרת הטמא. וכן שאר הפעולות. 9) משנה פרה פ"ו, מ"א. 10) מפני שנאמר "ולקחו . . . ונתן", משמע מה שלקח, יתן הוא עצמו.

ג. קדש¹¹ פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי אחר - לא נתקדשו. היה האפר¹² צף על פני המים ונכנס ממנו מלמעלה¹³ וקדש בו מים אחרים - הרי אלו מקדשין; וכל שנגע במים - אין מקדשין בו פעם שניה¹⁴, ואף על פי שנגבבו ונאפלו נשבה הרוח ונתנה את האפר על גבי המים¹⁵ - אינו מנגבבו ומקדש בו.

11) זבחים צג, ב. 12) פרה פ"ו מ"ב. 13) אפר שלא

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שלישי כ' תמוז - ספר טהרה - הלכות פרה אדומה קיג

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

44) שם פ"ה מ"ב. כל הכלים צריכים טבילה לפני משתמשים בהם למי חטאת. (45) שאינם מים חיים. ראה למעלה פ"ו. (46) כדי להעביר את הלוחית המים הפסולים שעל דופני הכלי. (47) ואף-על-פי שצריכים מילוי לשם קידוש, לא הקפידו על הלוחית כמו במים פסולים. ועוד, מפני שהטבילו לצרכי חטאת, הרי זה כמו לשם מילוי (תפארת ישראל). (48) מפני שתערוכת מים שאינם מקודשים במקודשים - פוסלת בכל שהיא.

י. קרויה⁴⁹ שהטבילה במים הראויין לקדש⁵⁰ - 17
מקדשין בה⁵¹; אבל אין אוספין לתוכה מי חטאת⁵²,
18 מפני שהמים שהטבילה בהן נבלעים בתוכה ויוצאין
19 ומתערבין במי חטאת ופוסלין אותן. נטמאת
20 והטבילה - אין מקדשין בה⁵³, שהמשקין הטמאין
21 הנבלעין פגופה יצאו ויתערבו במים שמקדשין אותן
22 בתוכה.
23

49) דלעת שהוציאו את מה שבתוכה, ונשארה הקליפה העבה, וראויה לשאוב בה מים. ומפני שהיא גוף ספוגי, נבלעים בה מים ונפלטים ממנה (שם מ"ג). (50) במשניות שבידנו, הגירסא "במים שאין ראויים לקדש". ורבינו גורס "הראויים". (51) ואין חוששים שמא ספגה מים אגב טבילה, ולא נשאבו לשם מי חטאת, ונפלטם לתוך המים העומדים לקידוש. אבל אם הטבילה במים שאינם ראויים לקדש - חוששים (ראה ההלכה הקודמת בדין ניגוב). (52) החמירו בתערוכת שאינם מקודשים במקודשים, יותר מתערוכת מים שנשאבו שלא לשם מילוי. (53) בטומאה החמירו יותר (כסף-משנה).

יא. מים מקדשין⁵⁴ שנפלו לתוכן שקצים ורמשים ונתבקעו או שנשתנו מראיהן⁵⁵ - פסולין⁵⁶. אפילו היו יבשים⁵⁷ ביותר, כגון הנמלה והדירה והבנה שבתבואה. נפל לתוכה הפושין⁵⁸, אף על פי שלא נתבקעו ולא נשתנו מראיהן - הרי המים פסולין,
28 מפני שהיא כשפופרת⁵⁹ והמים נכנסין בתוכה
29 ויוצאין מתוכה עם הלחה שבה.
30

54) שם פ"ט מ"ב. (55) של המים, ואף-על-פי שלא נתבקעו. (56) שינוי מראה המים מוכיח שנפלטה לתוכם ליחותם של בעלי החיים. (57) מטבעם, ועורם קשה. (58) תולעת שחורה בעלת כנפים קשות סוככות על כנפים דקות. (59) פיה, וכן מקום יציאתה רחבים והמעץ ישר.

יב. מים מקדשין⁶⁰ ששפתן מהן בהמה או חיה - פסולין⁶¹. וכן כל העופות - פסולין; חוץ מן היונה, מפני שהיא מוצצת⁶² ואין ריר יוצא מפיה ומתערב במים. וכן כל השרצים⁶³ ששתו - אינן פוסלין; חוץ מן החלדה, מפני שהיא מלקקת בלשונה, ונמצאת הלחה יוצאה מפיה למים.
36

60) שם מ"ג. (61) מפני שמים מעורבים בריר, ניגרים מפיהן וחוזרים לכלי (רבינו במשנה). (62) כשהיא שותה,

1 אחד מהן - המים שביניהן³³ אינן מקדשין³⁴. ואם
2 חברן בסיד או בגפסיס³⁵ והם יכולות להנטל באחת
3 - המים שביניהן מקדשין³⁶.

30) שם מ"ט. (31) כגון שבשתייהן היתה חציבה פתוחה מצד אחד ופתוחה מלמעלה, וכשהסמיכן זו לזו נוצרה שוקת. (32) כלומר, שברי עריבות (ראב"ד). (33) שכנגד החריץ שביניהן. והמדובר כשחברכן בטיט, ואם יטול לידו חלק אחד תשבר השוקת. אולם אין המים יוצאים דרך הסדק, ולפיכך המים שבשוקת מקודשים, ואם לא חיברם כלל, אין כאן כלי וכל הקידוש פסול (כסף-משנה). (34) מפני שמקום החריץ משתייך גם לחצייה השני של השוקת שמימיה נתקדשו, אבל אם נתן אפר בשני החלקים - נתקדשו גם המים שבחריץ. (35) בהרבה לשונות לועזיות - גיפס. (36) אפילו אם נתן האפר רק בחלק אחד.

ח. מים מקדשין³⁷ שנותרבו בהן מים אחרים כל שהוא, אפילו מים שנמתלאו לקדוש - הרי אלו פסולין³⁸. וכן אם ירד לתוכן טל³⁹ - הרי אלו פסולין. נפל לתוכן משקין⁴⁰ ומי פרות - יערה הכל, וצריך לנגב הכלי ואחר כך יתן לתוכו מים מקדשין אחרים. נפל לתוכן דיו קומוס⁴¹ וקנקנתום⁴² וכל דבר שהוא רושם - יערה ואין צריך לנגב⁴³; שאם ישאר שם דבר הרושם, הרי הוא נראה.
11

37) שם פ"ט מ"א. (38) בפרה החמירו שלא יתבטלו המים הפסולים בכשרים. [פסק כחכמים, ונימוקם נתבאר בזבחים פ, א, שהזאה צריכה שיעור, וכאן אין שיעור מלא מפני שמים פסולים מעורבים בהם, ואפילו אם יזה פעמיים לא יועיל מפני שהזאות אינן מצטרפות. ואף-על-פי שרבינו (לקמן פ"י ה"ז) פסק שאם נפלה הזאה כל שהיא על הטמא נטהר, מודה הוא שעל האזוב שבו מים - צריך להיות שיעור (הר"י קורקוס)]. (39) נגד דעת ר' אליעזר, האומר "יניחנה בחמה והטל עולה". (40) המונח "משקין" בכל הספרות התלמודית, פירושו שבעת המשקין: מים, חלב, שמן, טל, יין, דם, ודבש דבורים, נקראים "מי פירות", וגם כאן כן. ויוצא מזה, שגם בנפלו מים או טל, צריך לערות ולנגב כשרוצה לקדש מים אחרים באותו כלי. ולמה כתב רבינו בבבא ראשונה סתם "פסולים"? מפני ששם בא להשמיענו דין המים המקודשים, שהלכה כחכמים נגד ר' אליעזר שאמר: יזה שתי הזיות. ובנוגע לעירוי וניגוב, סמך על מה שיתבאר בבבא שניה (תפארת ישראל, בועז אות ג).

41) שרף-אילן צובע. (42) מים מכילים חלקיקי נחושת, ועושים מהם צבע. (43) אם לא נשארו רשמי צבע על דופני הכלי. ואם נשארו צריך להסירם, והניגוב לא יועיל.

ז. המטבילה⁴⁴ כלי לחטאת במים שאינן ראויין לקדש⁴⁵ - צריך לנגב⁴⁶ ואחר כך מקדש בו. הטבילו במים הראויין לקדש - אינו צריך לנגב⁴⁷. ואם הטבילו לאסוף בו מים מקדשין - בין כך ובין כך צריך לנגב⁴⁸.

24 מהן - פְּשָׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשּׁוֹתוֹ שֶׁל שְׁנֵי⁸². טָהַר
25 וְחִזְרוּ לְשֹׁמֵר וְנִטְמָא הַשְּׁנֵי - פְּשָׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן
26 בְּרִשּׁוֹתוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן⁸³. נִטְמָאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת - הַמִּים
27 פְּסוּלִין⁸⁴.

(81) שם פ"ח מ"א. (82) השני שומר עליהם. (83) שחזר לטהרתו. (84) מפני שאין להם שומר טהור. [דינים דומים נתבארו למעלה (פ"ח ה"ב)].

פֶּרֶק עֲשִׂירִי

28 א. הַמְּמַלֵּא מִים לְקִדּוּשׁ - אֵינוֹ צָרִיף שֶׁיְהִיָּה הוּא
29 עֲצָמוֹ הַמְּקַדֵּשׁ וְהַמְזַהֵ, אֲלֵא מְקַדֵּשׁ אֶחָד וּמְזַהֵ אֶחָד.
30 וְכֵן מְמַלֵּא אָדָם בְּכָלִי וּמְעַרָה מְכָלִי לְכָלִי וּמְקַדֵּשׁ
31 בְּכָלִי אַחֵר, וּמְעַרָה הַמִּים הַמְּקַדְּשִׁין מְכָלִי לְכָלִי
32 וּמְזַהֵ מְכָלִי אַחֵר.

(1) יבאר הממלא מים לקידוש אם צריך שיהיה הוא בעצמו המקדש והמזה, אם ממלא ומקדש אדם מים ומניחם אצלו ואם מוליכם ממקום למקום, אם יוליכם בנהר ובספינה, ומים שנתקדשו אם מפשיל הכלי לאחוריו, מי חטאת ששקלם במשקל, ומי הוא כשר להזות, המזה וזה שמזין עליו אם צריך כוונה, ואם צריך טבילת האיזוב לכל הזייה.

33 ב. מְמַלֵּא אָדָם מִים וּמְנִיחֵן אֲצֻלוֹ בְּלֵא קִדּוּשׁ כֹּל זְמַן
34 שְׁיִרְצָה וְאֵין בְּכַף כְּלוּם, וּמוֹלִיכֵן מִמְּקוֹם לְמְקוֹם
35 וּמְעִיר לְעִיר, וְנוֹתֵן עֲלֵיהֶן אֶפֶר וּמְקַדְּשֵׁן בְּכָל עֵת
36 שְׁיִרְצָה. וְכֵן הַמִּים הַמְּקַדְּשִׁין מְנִיחֵן אָדָם אֲצֻלוֹ יָמִים
37 וְשָׁנִים וּמְזַהֵ מֵהֵן כֹּל יוֹם שֶׁהוּא צָרִיף עַד שְׁיִתְמֹ, וּמוֹלִיכֵן מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּמְעִיר לְעִיר. וּמְשֹׁמֵר אָדָם
38 אֶפֶר פָּרָה אֲצֻלוֹ וּמוֹלִיכֵו מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּמְעִיר
39 לְעִיר. פְּעַם אַחַת הוֹלִיכֵו כְּלִי שֶׁיְהִי בּוֹ מִי חֲטָאת
40 בְּסַפִּינָה בַּיָּרְדֵן, וְנִמְצָא כְּזֹת מִן הַמַּת בְּקַרְקַע
41 הַסַּפִּינָה וְנִטְמָאוּ הַמִּים. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה גָּזְרוּ בֵּית דִּין
42 הַגְּדוֹל, שְׂאִין מְעַבְרִין מִי חֲטָאת וְלֵא אֶפֶר חֲטָאת
43 בְּנֵהָר וּבְסַפִּינָה, וְלֵא יִשְׁטֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֵא
44 יַעֲמֵד בְּצַד הַנְּהָר מִפְּאֵן וְיִזְרְקֵם לְצַד הַשְּׁנֵי. אֲבָל
45 עוֹבֵר הוּא אָדָם בְּמִים עַד צְוֹאָרוֹ וּבִידּוֹ אֶפֶר פָּרָה אוֹ
46 מִים מְקַדְּשִׁין. וְכֵן אָדָם וְכָלִים הַרִיקָנִים שֶׁהֵן טְהוֹרִין
47 לְחֲטָאת, וּמִים שֶׁנִּתְמַלְאוּ לְחֲטָאת וְעַדִּין לֵא נִתְקַדְּשׁוּ
48 - מְעַבְרִין אוֹתָם בְּנֵהָר בְּסַפִּינָה.
49

50 ג. מְעַבְרִין מִים מְקַדְּשִׁין בְּסַפִּינָה בַּיָּם הַגְּדוֹל וְשֹׁטֵן
51 [בְּהֵם] עַל פְּנֵי הַמַּיִם; שֶׁלֵּא גָּזְרוּ אֲלֵא עַל הַמַּיִם
52 הַמְּקַדְּשִׁין וְעַל הָאֶפֶר בְּנֵהָר.

53 ד. הַמוֹלִיף מִים לְקִדְּשׁוֹ, וְאֵין צָרִיף לֹמֵר מִים
54 שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ, לֵא יִפְשִׁיל הַכְּלִי לְאַחֲרָיו אֲלֵא לְפָנָיו.
55 שְׁנַאֲמַר: לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נְדָה; בְּזִמְנֵן שֶׁהֵן שְׁמוֹרִין -
56 הֵן מִי נְדָה, וְאֵם לֵאו - פְּסוּלִין. מִלֵּא שְׁתֵּי חֲבִיבּוֹת -
57 נוֹתֵן אַחַת לְפָנָיו וְאַחַת לְאַחֲרָיו, מִפְּנֵי שְׂאֵי אֶפְשָׁר.

פותחת את פיה קימעה ומוצצת. (63) שמונת השרצים האמורים בתורה (ויקרא יא, כט - ל): החולד (חולדה) והעכבר והצב והאנקה והכח והלטאה והחומט והתנשמת.

1 יג. מי חטאת⁶⁴ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶן⁶⁵ מְחַמַּת עֲצָמֵן -
2 פְּשָׁרִים; נִשְׁתַּנּוּ מְחַמַּת עֲשָׁן⁶⁶ - פְּסוּלִין. הַגְּלִידוֹ⁶⁷
3 וְחִזְרוּ וְנִמְוָחוּ - פְּשָׁרִים⁶⁸. אֲפִלוּ נִמְוָחוּ⁶⁹ בְּחִמָּה.
4 אֲבָל אִם הִמְחֵן בְּאוֹר - פְּסוּלִין.

(64) מים מקודשים ומי חטאת היינו הך, אלא שרכינו נקט לשונם של המקורות שמהם שאב. (65) תוספתא פרה פ"ט ה"ה. (66) עשן מעכיר את המים. (67) קרשו מפני הקור. (68) שם. (69) חימום טבעי, לא בידי אדם - דינו כמו נימוח מאליו.

5 יד. אֶפֶר חֲטָאת⁷⁰ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיו מְחַמַּת עֲצָמוֹ אוֹ
6 מְחַמַּת עֲשָׁן - פְּשָׁרִים⁷¹. נִשְׁתַּנּוּ מְחַמַּת אֲבָק, אוֹ שֶׁנִּפְּל
7 לְתוֹכוֹ סִיד אוֹ גַּפְסִיס, אוֹ שֶׁנִּתְעַרְבּ בּוֹ אֶפֶר מְקַלָּה⁷²
8 כֹּל שֶׁהוּא - הֵרִי זֶה פְּסוּל.

(70) שם. (71) מפני שעשן אינו דבר זר לגבי אפר. (72) אפר פשוט, שלא משריפת פרה אדומה.

9 זו. הַחוֹשֵׁב⁷³ עַל מִי חֲטָאת לְשִׁתּוֹתָן - לֵא פְּסוּלֵן,
10 עַד שֶׁיִּשְׁתַּהֵ מֵהֶן⁷⁴. וְאִם שֶׁפָּד מִן הַכְּלִי לְתוֹף גְּרוֹנוֹ
11 וְלֵא נִגְעָה שֶׁפָּתוּ בְּמִים שְׁבִכְלִי - לֵא פְּסוּלֵן⁷⁵.

(73) משנה פרה פ"ט, ד. (74) כר' יוסי בשיטתו של ר' יהושע. והטעם, מפני שהמים כבר מקודשים אינו מסיח דעתו מהם, אולי יחזור בו ברגע האחרון. אבל אם שתה פסלם, מפני הרוק שבפיו, כמו בעלי חיים אחרים (ראה למעלה סוף פ"ז דין מים שאינם מקודשים). (75) את המים שנשארו בכלי. שם: ואם גרגר כשר. והטעם, זהירותו שלא לנגוע בשפתיו במים, מוכיחה שלא הסיח דעתו לגמרי, וחשב על הכשרן של המים שישארו.

12 זו. כְּלִי⁷⁶ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִים מְקַדְּשִׁין שֶׁהִנִּיחוֹ מְגֵלָה וּבָא
13 וּמְצָאוּ מְכֶסֶה - הֵרִי אֵלוֹ פְּסוּלִין; שְׁמָא אָדָם שְׂאִינוֹ
14 טְהוֹר לְחֲטָאת נִגַּע בָּהּ, שֶׁהִרִי אָדָם כֶּסֶהוּ בְּדָאֵי.
15 הִנִּיחוֹ מְכֶסֶה וּבָא וּמְצָאוּ מְגֵלָה: אִם יְכוּלָה
16 הַחֲלָה⁷⁷ לְשִׁתּוֹת מִמֶּנּוּ אוֹ שְׁיִרַד לוֹ טַל בְּלִילָה -
17 פְּסוּלִין, וְאִם לֵאו - פְּשָׁרִין. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ כָּאֵן שְׁתֵּי
18 סְפָקוֹת: סְפָק אָדָם גֵּלָה אוֹ בְּהִמָּה חִיָּה וְרִמָּשׁ; וְאִם
19 הַמְּצָא לֹמֵר אָדָם גֵּלָהוּ, שְׁמָא הֵיָ טְהוֹר⁷⁸ לְחֲטָאת
20 אוֹ לֵא.

(76) שם פ"א מ"א. (77) הפוסלת בשתייתה (ראה למעלה ה"ב). (78) ושני ספקות להתיר - מותר בין באיסור והיתר, ובין בטומאה וטהרה.

21 יז. הַמוֹסֵר⁷⁹ מִים מְקַדְּשִׁין אוֹ מִים שֶׁנִּתְמַלְאוּ לְקִדּוּשׁ
22 לְטָמֵא לְשִׁמְרָן - הֵרִי אֵלוֹ פְּסוּלִין⁸⁰.

(79) שם פ"ד מ"י. (80) טמא אינו שומר כראוי מן הטומאה.

23 יח. שְׁנֵים⁸¹ שֶׁהִיוּ שׁוֹמְרִין אֶת הַמִּים וְנִטְמָא אֶחָד

44 י. מי חטאת שנתמצטו - טובל בהן אפלו ראשי
 45 גבעולין ומזה, ובלבד שלא יספג. צלוחית שפיה צר
 46 - טובל ומעלה פדרכו ומזה, ואינו צריך להזהר
 47 שמא יגע בצדי הפלי בפעם שניה.

יום רביעי כ"א תמוז ה'תשע"ה

פרק אחד עשר:

48 א. כיצד מטהרים טמא מת במי נדה? לוקח אדם
 49 טהור שלשה² קלחין³ של אזור ואוגדן אגדה אחת,
 50 וככל פד ובר גבעול אחד⁴, וטובל ראשי גבעולין

51 במי נדה שבפלי, ומתפונ ומזה על האדם או על
 52 הפלים ביום השלישי וביום השביעי אחר שתנין
 53 החמה. ואם הזה משעלה עמוד השחר - פשר.
 54 ואחר שניה עליו ביום השביעי טובל ביום⁵ ומעריב
 55 שמשו והרי הוא טהור לערב. טבל את האזור
 56 בלילה והזה ביום, או שטבל את האזור ביום והזה
 57 בלילה - והזאת פסולה, והמים מטמאין⁶ משום מי
 58 חטאת, כמו שיתבאר⁷. עד שתהיה טבילת האזור
 59 במים⁸ והזאתו ממנו ביום השלישי וביום השביעי
 60 אחר שתנין החמה. ואם עבר ועשה משעלה עמוד
 61 השחר - פשר, כמו שבארנו.

1 יבאר כיצד מטהרים טמא מת במי פרה, ואם טבל ביום
 והיה בלילה, מי שנטמא במת ושהה כמה ימים בלא הזאה,
 מי שהוזה עליו בשלישי ולא בשביעי, ושכל המטמאין
 מקבלין הזאה, כיצד מצוות אזור, ואם נפרדו הגבעולים
 ונשרו העלים או שלא אגדו, ודין מאימתי מזים באזור, ואי
 זהו אזור הכשר. (2) בספרי חוקת פיסקא קכח למדו זה
 בגזירה שווה מפסח מצרים שכתוב בו (שמות יב, כב)
 "ולקחתם אגודת אזור", ואין אגודה פחות משלושה.
 (3) בדים עם השורש שלהם. (4) שלא יצאו כמה בדים
 משורש אחד ואם יש יותר מפרידם וכולם כשירים (רבינו
 בפירוש למשנה ח שם אמר שגבעול הוא פרח לפני
 שייפתח, אולם כאן אי אפשר לפרש כך, וראה שם משנה
 ט). (5) לא התכוון לומר שהטמא צריך לטבול ביום ולא
 בלילה, שהרי המשנה (פרה שם) אומרת בפירוש: "אבל
 הוא עצמו טובל בלילה" וכן כותב רבינו בהלכה הבאה,
 אלא מבאר, כיצד אפשר למהר את הטהרה (כסף משנה
 למעלה פרק ו הלכה ב). (6) פירוש, המים של ההזאה
 הפסולה מטמאים. (7) לקמן פרק ט"ו הלכה א, שמי
 חטאת מטמאים כל זמן שלא נעשה מצוותם, פירוש, שלא
 הוזה על הטמא כהלכתם. (8) למעלה כתב דין זה בהזאה
 וכאן מוסיף ומשמיענו שגם בטבילה כך הדין.

62 ב. מי שנטמא במת ושהה כמה ימים בלא הזאה,
 63 כשיבוא להזות - מונה בפנינו שלשה ימים, ומזין
 64 עליו בשלישי ובשביעי, וטובל בשביעי ומעריב
 65 שמשו. במה דברים אמורים? בעם הארץ שבא

1 ה. מי חטאת ששקלן במשקל: אם הסיח דעתו -
 2 פסולין, ואם לאו - פשרין. אבל אם שקל דברים
 3 אחרים במי חטאת, הואיל ועשאן משקלת - פסולין,
 4 שאין זו משמרת. כל אלו הטהורים שממלאין או
 5 שמקדשין או שמזין, וכן כל הפלים שממלאין
 6 ומקדשין מהם ושמזין מהן, אם היו טבולי יום, אף
 7 על פי שלא העריב שמשן - הרי אלו פשרים; שכל
 8 מעשה הפרה והמלוי והקדוש וההזה פשר בטבול
 9 יום, כמו שבארנו. ומפני הצדוקין מטמאין את כל
 10 פלי שטף ומטבילין אותן ואחר כך משתמשין בהן
 11 במי חטאת.

12 ו. הכל פשרין להזות, חוץ מאשה וטמטום
 13 ואנדרוגינוס [וחרש שוטה] וקטן שאין בו דעת;
 14 אבל קטן שיש בו דעת - פשר להזות. והערל פשר
 15 להזות, שאין הערל טמא. קטן שיש בו דעת שהזה
 16 והאשה מסעדתו, כגון שאחזה לו המים בידו -
 17 הזאתו פשרה, ובלבד שלא תאחו בידו בשעת הזאה.
 18 ואם אחזה בידו בשעת הזאתו - פסולה.

19 ז. המזה צריך לכוון ולהזות על הטמא לטהרו; ואם
 20 הזה שלא בכונה - הזאתו פסולה. אבל זה שמזין
 21 עליו אינו צריך פונה, אלא מזין על האדם לדעתו
 22 ושלא לדעתו. המתפונ להזות לפניו והזה לאחוריו,
 23 לאחוריו והזה לפניו - הזיתו פסולה. נתפונ להזות
 24 לפניו והזה לצדדין של פניו - הזיתו פשרה.

25 ח. המזה אינו צריך טבילה לכל הזיה, אלא טובל
 26 את האזור ומזה הזיה אחר הזיה עד שיגמרו המים.
 27 ומזה הזיה אחת על כמה בני אדם או על כמה פלים
 28 פאחת, אפלו מאה. כל שנגע בו מן המים כל שהוא
 29 - טהור, והוא שיתפונ המזה להזות עליו. טבל את
 30 האזור ונתפונ להזות על דבר שמקבל טמאה או על
 31 האדם, והזה מאותה טבילה על דבר שאינו מקבל
 32 טמאה או על הבהמה, אם נשאר מים באזור - אינו
 33 צריך לחזר ולהטביל, אלא מזה מן השאר על האדם
 34 או על הפלים הטמאים, שהרי תחלת טבילתו פשרה
 35 היתה. אבל אם טבל את האזור להזות על דבר
 36 שאינו מקבל טמאה או על הבהמה, והזה על האדם
 37 או על הפלי הטמא - הזיתו פסולה, עד שיחזור
 38 ויטבל פעם שניה ויתפונ להזות על האדם או על
 39 דבר המקבל טמאה.

40 ט. הטביל את האזור ונתפונ להזות על דבר שאינו
 41 מקבל טמאה - המים המנוטפים פשרין. לפיכך, אם
 42 נטפו בפלי וחזר והטביל בהן את האזור בכונה
 43 להזות על דבר המקבל טמאה - הזיתו פשרה.

26 אַגְדָּה²², אָף עַל פִּי שְׁלֹא נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה שְׂיִהְיֶה
27 אַגְדָּה. פֶּסְקוֹ וְלֹא אַגְדוֹ אוֹ שְׂאֲגָדוֹ וְלֹא פֶסְקוֹ אוֹ
28 שְׁלֹא פֶסְקוֹ וְלֹא אַגְדוֹ וְהִזָּה בּוֹ - פֶּשֶׁר. הָאֲזוּב
29 הַקָּצֵר²³ - אוֹגְדוֹ²⁴ בַּחוּט עַל הַפּוֹשׁ²⁵ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ,
30 וְטוֹבֵל²⁶ בְּמֵי וּמַעֲלָה, וְאוֹחֵז בְּאֲזוּב וּמַזְהֵ²⁷. נִסְתַּפֵּק
31 לוֹ אִם מִן הַחוּט²⁸ הִזָּה אוֹ מִן הַפּוֹשׁ²⁹ אוֹ מִן
32 הַגְּבֻעוּל³⁰ - הַזָּאתוֹ פֶּסוּלָה³¹.

16) תחילת הלכה זו נאמרה כבר למעלה ונכפלה כאן כהקדמה קצרה לדינים הבאים אחריה. (17) אם לקח שלושה ואגדם ונאבד אחד מהם מותר להזות בהם לכתחילה. (18) מצוה מן המובחר לקחת שלושה קלחים ואם לקח רק שניים ואגדם מותר להזות לכתחילה. בסוכה יג, א אמרו "לרבנן שלושה למצוה" אבל לא לעכב ופסק רבינו כרבנן. [בברייתא שם אמרו חכמים שאם נשתיר אחד גם כן כשר, ומדברי רבינו כאן משמע שרק שניים כשרים, ונראה שפסק בזה כרבי יוסי מפני שבמשנתנו אין חולק עליו]. (19) לפני כן המדובר בשיירי מספר הבדים ופסק רבינו שצריך שניים וכאן המדובר בשיירים של כל בד ובד עצמו, ודבר זה התכוון להדגיש בסיומו זה. (20) נראה שרבינו גורס כך במשנה ומפרש, ששלושה בדים יוצאים מושרש אחד. בספרי שלפנינו כתוב: איזוב שיש בו שלושה קלחים. (21) מפריד את שלושת הבדים. (22) למעלה (הלכה א בהערה הראשונה) הובאו דברי הספרי חוקת פיסקא קכח, שלמדנו בגזירה שווה מפסח מצרים שמצוותו בשלושה בדים ומגזירה שווה זו עצמה נלמד שמצוה לאגדם. (23) וכשיאחזנו בידו לא יגיע למי החטאת. (24) קושרו. (25) פלך. (26) כשהוא אוחז בכוש. (27) שצריך להזות באיזוב עצמו ולא להניעו על ידי דבר אחר. (28) שאגד בו את בדי האיזוב. (29) שקשרו בו. (30) והזאתו כשירה. (31) מפני שהוא ודאי טמא ואין ספק הזאה מוציאה אותו מדי טומאתו הוודאית.

33 ה. אין מזין לא ביונקות האזוב ולא בתמרות³², אלא
34 בגבועולין. אלו הן היונקות? גבועולין שלא גמלו³³.
35 ומי שהזה עליו ביונקות ונכנס למקדש - פטור³⁴.
36 ומאימתי מזין באזוב? משנינ³⁵. ואזוב שהזה בו מי
37 נדה - פשר לטהר בו את המצרע. פל אזוב שיש לו
38 שם לוי³⁶ - פסול. והאזוב שקורין אותו אזוב
39 ביהוד³⁷ - הוא הפשר, והוא האזוב שאוכלין אותו
40 בעלי בתים; אכל זה שקורין אותו אזוב יין ואזוב
41 פחלית ואזוב מדברי - פסול.

32) כיס שבו זרע האיזוב (רבינו בפירושו למשנה).
33) רכים מאוד, במשנה מפרש רבינו: "הוא אשר בארץ".
34) בשוגג מחטאת ובמזיד ממלקות אם התרו בו למלקות, מפני שגם יונקות איזוב שמם, וכשרים מן התורה, ומדרבנן לא יצא בהזאה זו וצריך הזאה שנייה. ואם הזה בתמרות חייב. פסק כתנא קמא שם. (35) יוציא ניצה (כיס קטן שהפרח תמון בו לפני פיתוחו). (36) שם נוסף המלווה את השם "איזוב". (37) בלי תוספת.

42) ו. אזוב של אשרה³⁸ ושל עיר הנדחת ושל עבודה

1 להזות, שאפלו אמר: היום שלישי שלי - אינו
2 נאמן, שמא היום נטמא, לפיכך צריך למנות
3 בפנינו; אבל חבר שבא להזות⁹ - מזין עליו או על
4 עליו מיד¹⁰. מי שהזה¹¹ עליו בשלישי ולא הזה עליו
5 בשביעי, ושהה כמה ימים - טובל בכל עת שירצה
6 אחר השביעי, בין ביום בין בלילה, ומזין עליו
7 ביום, בין קדם טבילה בין אחר טבילה. אפלו טבל
8 בליל תשיעי או בליל עשירי¹² - מזין עליו למחר
9 אחר הגן החמה¹³.

9) ואומר שהיום יום שלישי לטומאתו. (10) הזאה ראשונה ואחר ארבעה ימים מזים עליו או על כליו הזאה שנייה. (11) רבינו בפירושו למשנה פרה פרק יב, משנה יא מוסר מקור דינים אלה בספרי חוקת פיסקא קכט, ויש שם כמה גירסאות, ורבינו גורס: אין לי אלא ליום שביעי, שמיני, תשיעי ועשירי מניין (פירוש אם לא היה בשביעי לטומאתו אלא בשמיני, בתשיעי או בעשירי, מניין שהוא טהור)? תלמוד לומר "וחטאו" - מכל מקום (בכל אופן אפילו לא בשביעי). והספרי ממשך: שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזאה יצא, תלמוד לומר "וחטאו" ואחר כך "וכבס בגדיו ורחץ במים". ומפרש שם רבינו שדרשה אחרונה זו נאמרה רק כשהיזה בשביעי, אבל אם היזה בשמיני או תשיעי רשאי הוא לטבול קודם ההזאה, ונימוקו, מפני שהכתוב שעליו מסתמך לימוד הספרי מדבר בהזאה בשביעי. ולפיכך פסק למעלה בהלכה א, בהזאת שביעי; "ואחר שיזה עליו ביום השביעי טובל וכו'" ובהלכה זו בשהה כמה ימים כותב: "ומזין עליו ביום בין קודם טבילה בין לאחר טבילה". (12) והוא טבול יום עד שקיעת החמה של יום מחר. (13) ואינו צריך טבילה שנייה. ומכל שכן כשטבל לפני שקיעת החמה ונגמרה טהרת הטבילה.

10 ג. פל מטמאין¹⁴ מקבלין הזאה. פיצד? זבים וזבות
11 נדות וזולדות שנטמאו במת - מזין עליהן בשלישי
12 ושביעי והרי הם טהורין מטמאת מת. אף על פי
13 שהן טמאין טמאה אחרת. שאמר: והזה הטהר על
14 הטמא ביום השלישי. הא למדת, שהזה מועלת לו
15 אף על פי שהוא טמא. וכן הערל מקבל הזאה.
16 פיצד? ערל שנטמא במת והזה עליו שלישי ושביעי
17 - הרי זה טהור מטמאת מת, וכשימול טובל ואוכל
18 בקדשים לערב¹⁵.

14) ספרי זוטא חוקת יט ובברייתא ובזבחים צג, א אמרו: "נדה מזין עליה". ונראה שדין זה אינו שנוי במחלוקת (כסף משנה). (15) שם: "מלו וטבלו ועשו פסחיהם בטהרה".

19 ד. מצות אזוב¹⁶ - שלשה קלחין, וכל קלח וקלח
20 גבועול אחד. נמצאו שלשה גבועולין. ושיירי
21 שנים¹⁷. או אם לקח¹⁸ שנים בתחלה ואגדן - פשר.
22 נתפרדו הגבועולין ונשרו העליון, אפלו לא נשאר
23 מכל גבועול מהם אלא פל שהוא - פשר; ששיירי
24 האזוב בכל שהוא¹⁹. קלח שיש בו שלשה בדיין²⁰ -
25 מפסקו²¹ ואחר כך אוגד שלשתן; שמצותו להיות

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי כ"א תמוז - ספר טהרה - הלכות פרה אדומה קיז

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

17 עָלְיוּ - פִּינֹן שֶׁהֵגִיעַ לְגוּפוֹ שֶׁל כָּלִי כָּל שֶׁהוּא מִמִּי
18 הַנִּדְּהָ עֲלָתָהּ לֹא הִזְאָה.

1 זָרָה וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה³⁹ - פְּסוּלָהּ⁴⁰. שֶׁל תְּרוּמָה
2 טְהוֹרָה - לֹא יִזָּהָה⁴¹, וְאִם הִזָּה - פָּשַׁר.

1 יבאר אדם שנטמא במת והיזה עליו כמה הוא השיעור הצריך ליגע בו, נתכוון להזות על שני כלים או על שני בני אדם כאחת והיזה על האחד ונפל ממנו לאחר, היזה על שני כלים ונסתפק לו אם היזה על שניהם כאחת, הכלים שהם חיבור לטומאה ולהזייה או לזה ולא לזה או חיבור לטומאה ולא להזייה. (2 כרבא (זכחים צג, א), שמפרש דעתם של חכמים שהזאה אינה צריכה שיעור. ופירשו שם בגמרא, שבכלי צריך להיות כשיעור טבילת ראשי גבעולים של האזוב (וכן כתב רבינו לקמן בפ"טו ה"א), אבל על הטמא מספיקה טיפה כל שהיא. (3 מפני שאינה מקום גלוי. מחלוקת רבי ורבנן בקידושין כה, א ופסק כחכמים. (4 דברי עולא שם. (5 בפ"א מהלכות טומאת מת ה"ג. (6 פרה פ"ב מ"ב: "מזין על האדם ועל הכלים אפילו הן מאה".

38 אילן ונטעים אחרים שניטעו לשם אליל. כיוצא בזה שנינו בסוכה כט, ב, גבי לולב ופירשו בגמרא (שם לא, ב) שהמדובר באשירה דמשה (שבזמן משה) שהתורה אמרה (דברים יב, ג): "ואשריהם תשרפון באש" ולפיכך "כתותי מיכתת שיעוריה" (ככתות וטחון הוא ואין בו שיעור) ולולב צריך שיעור. אבל האשירות שניטעו אחרי כיבוש הארץ אינן טעונות שריפה וכשירות כדעבד אף על פי שהן אסורות בהנאה, ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו" (המצוות חובה הן ולא הנאה). ונראה, שגם התוספתא כאן מתכוונת לאשירה שבזמן משה ופסול מפני שאיזוב צריך שיעור (ה"ר"ש בפירושו למשנה פרק י"א ז). (39 שם. איזוב שלקטו לאכילה חייב בתרומה ומעשרות. (40 אפילו אם הוא פחות מכביצה ואינו מטמא את מי החטאת (ראה לקמן פרק י"ב הלכה ו). והטעם, מפני שאמרה תורה (במדבר יט, יא) "והזה הטהור על הטמא" למדנו שכל העיסוק בהזאה צריך להיות בטהרה (הרא"ש בפירושו למשנתנו). (41 כיוצא בזה שנינו בסוכה לד, ב גבי אתרוג של תרומה ופירשו שם בגמרא (לה, ב) מפני שמפסידה או מפני שמכשירה לקבל טומאה.

19 ב. שְׁנֵי כָּלִים⁷ או שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּתְפַּנְּוּ לְהִזּוֹת עַל
20 שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת וְהִזָּה עַל אֶחָד מֵהֶן, וְנִטְּפוּ הַמַּיִם מֵעַל
21 הָרֵאשׁוֹן עַל הַשֵּׁנִי - הֵרִי הַשֵּׁנִי בְּטִמְאָתוֹ עַד שִׁפְלוֹ
22 עָלְיוֹ הַמַּיִם מִהִזָּת הַמָּזָה, לֹא מִן הַתְּמַצִּית⁸. הִזָּה עַל
23 שְׁנֵי כָּלִים וְנִסְתַּפֵּק לֹא אִם הִזָּה עַל שְׁנֵיהֶן כְּאַחַד או
24 מִתְּחִבּוֹ נִמְצָה עָלָיו - הִזָּתוֹ פְּסוּלָהּ⁹.

3 ז. אִזּוֹב שֶׁלְקָטוֹ לְעֵצִים⁴² וְנִפְלוֹ עָלָיו מִשְׁקִין⁴³ -
4 מְנַגְּבוֹ⁴⁴ וְהוּא פָּשַׁר לְהִזָּה⁴⁵. לְקָטוֹ לְאַכְלִין⁴⁶ וְנִפְלוֹ
5 עָלָיו מִשְׁקִין⁴⁷, אִף עַל פִּי שֶׁנִּגְבּוֹ - פְּסוּל, שֶׁהֵרִי
6 נִטְמָא לְהִזָּה⁴⁸; שֶׁכָּל הַמִּשְׁקִין וְכָל הָאַכְלִין וְכָל
7 הַכָּלִים⁴⁹ הֵרִי הֵן בְּטִמְאִים לְעֵנֶן חֲטָאת, כְּמוֹ
8 שֶׁבְּאֲרָנוֹ. לְקָטוֹ לְחֲטָאת - הֵרִי זֶה כְּנִלְקָט לְעֵצִים⁵⁰,
9 וְאִם נִפְלוֹ עָלָיו מִשְׁקִין - מְנַגְּבוֹ וּמִזָּה בּוֹ.

7 דין זה יוצא מהבבא השניה שבהלכה זו, שמקורה במשנה פרה פ"ב, ב. (8 המתמצים ממקום אחר, לא מן האזוב. (9 שספק הזאה אינה מוציאה מידי ודאי טומאה, ואנו אומרים: העמד טמא על חזקתו (ראה למעלה פ"א ה"ד).

25 ג. מִחֲטָט¹⁰ שֶׁנִּתְוַנְּה עַל הַחֲרָשׁ¹¹ וְהִזָּה עָלָיָה, סִפֵּק עַל
26 הַמִּחֲטָט הִזָּה סִפֵּק מִן הַחֲרָשׁ נִמְצָה עָלָיָה - הִזָּתוֹ
27 פְּסוּלָהּ¹².

42 איזוב שלא נלקט ככוונה לאוכלו אינו מקבל טומאה, מפני שאינו מיוחד למאכל אדם ואף על פי שיש אנשים שאוכלים אותו, אבל דבר שהוא מיוחד למאכל אדם, אפילו אם לקטו להסקה - מקבל טומאה. (43 אפילו טמאים ממש. (44 כדי שלא תתערבנה טיפות המשקין במי החטאת. (45 שהרי אינו מקבל טומאה. (46 מחשבתו עושה אותו אוכל וראוי לקבל טומאה כשיוכשר באחד משבעת המשקין. (47 שלא נשמרו בטהרת חטאת. (48 בניגעתו במשקין שלא נטהרו לחטאת ועל ידי אותם המשקין עצמם הוכשר לקבל טומאה, וההכשר והטומאה באים כאחת. (49 שלא נשמרו בטהרת חטאת. (50 רק מחשבת אכילה עושה אותו כאוכל.

פָּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

28 ד. כָּלִים¹³ הַמִּפְצְלִין¹⁴ שֶׁמִּחְבְּרִין זֶה לְזֶה בְּמִסְמָרִים,
29 כְּגוֹן מִסְפֶּרֶת¹⁵ שֶׁל פְּרָקִים¹⁶ וְאִיזִמְלֵל שֶׁל רִהִיטִינִי¹⁷
30 וְכִיּוֹצֵא בָהֶן: בְּשַׁעַת מְלֶאכֶה¹⁸ - חִבּוּר לְטִמְאָה
31 וְלִהְיוֹתָהּ¹⁹, שֶׁלֹּא בְּשַׁעַת מְלֶאכֶה²⁰ - אֵינּוּ חִבּוּר לֹא

10 א. אָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמַת וְהִזָּה עָלָיו - פִּינֹן שֶׁנִּגְעַ עַל
11 שֶׁהוּא מִמִּי הַנִּדְּהָ כְּכָל מְקוֹם מְעוֹר בְּשָׂרוֹ שֶׁל טְמֵא
12 עֲלָתָהּ לֹא הִזָּהָה². אֶפְלוֹ נִפְלָה הַהִזְאָה עַל רֵאשׁ
13 אֶצְבְּעוֹ אוֹ עַל רֵאשׁ שֶׁפָּתוֹ. אֲבָל אִם נִגְעָה בְּלִשׁוֹנוֹ
14 - אֵינָה כְּלוּמָה³; אִף עַל פִּי שֶׁהִלְשׁוֹן כְּאִיבָרִים שֶׁבְּגִלּוּי
15 לְעֵנֶן טְמֵאָה⁴, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ⁵, אֵינֶן כְּאִיבָרִים שֶׁבְּגִלּוּי
16 לְעֵנֶן הִזְאָה וְטִבְּלָהּ. וְכֵן כָּלִים⁶ שֶׁנִּטְמָא בְּמַת וְהִזָּה

30 מפני האיסור, ולפיכך אין זה חיבור גמור. ואף-על-פי שהתפירה כשהיא לעצמה היא בת קיימא. 31) אם הזה על אחד מהם לא נטהר השני, ואף-על-פי שלטומאה הם חיבור. 32) פרה פי"ב מ"ט. 33) סלים גדולים קשורים יחד, ומובילים בהם פירות על גבי חמורים, והם תלויים אחד מימין החמור והשני משמאלו (ר"ש שם. וכנראה גם רבינו בפירושו התכוון לכך, אלא שקיצר). 34) כלי לדוש בו תבואה, והוא מחובר מכמה חלקים מתפרקים. 35) מיטת מתים שרגליה מתפרקות, והרגל נקראת "קרן" (רבינו בפירושו). 36) כלים בתבנית קרן עשויים חוליות חוליות, ומשתמשים בהם לשתייה. 37) שתלויים בהם כמה מפתחות.

30 ו. המְחַבֵּר³⁸ שֶׁלֹּשׁ פְּסוּתוֹת³⁹ שֶׁל צֶמֶר, וְיֵשׁ שֶׁל פִּשְׁתָּן, או שֶׁלֹּשֶׁה סְדִינִים, או שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מְטַפְחוֹת - הֲרִי אֵלוֹ חִבּוּר לְטִמְאָה וְלִהְזָאָה⁴⁰; יֵתֵר מִפְּאֵן⁴¹ - חִבּוּר לְטִמְאָה⁴² וְלִהְזָאָה⁴³. חֲלוּק אֶחָד וְטִלִּית אַחַת וְקְלוּבְקָרִין אֶחָד - הֲרִי הֵן חִבּוּר לְטִמְאָה וְלִהְזָאָה, אֶפְלוֹ הֵיוּ אֲרַפִּין בְּיוֹתֵר אוֹ רַחְבִּין בְּיוֹתֵר, פֶּל שֶׁהֵן⁴⁴. וְאִי זֶהוּ קְלוּבְקָרִין? זֶה שְׁנֵי בְּגָדִים שֶׁמִּנִּיחִין צֶמֶר גֶּפֶן בְּיַנְיָהֵן וְתוֹפְרִין אוֹתָן פְּאַחַת וְעוֹשִׂין מֵהֵן חֲלוּק לִימּוֹת הַגְּשָׁמִים.

38) כלים פכ"ט מ"ב. 39) בגד עב שמתכסים בו מפני הקור. 40) דינם כבגד גדול אחד, כמו בהלכה ה. 41) אם חיבר יותר מהמספר האמור כאן. 42) לחומר, כדין התורה. 43) אין רגילים לחבר כל-כך הרבה בגדים ביחד, ומפני כך יפרידו אותם. וגזרו חכמים שלא תספיק הזאה על בגד אחד, כמו בשלל הכובסים. משמע, שההזאה מועילה רק לאותו בגד שעליו הזה, וכל האחרים - אפילו המספר הקבוע בראש הלכה זו - לא נטהרו. 44) כל גודל שהוא.

39 ח. פְּסוּתֵים⁴⁵ הַמְּחַבֵּר שֶׁלֹּשְׁשֶׁלֶת⁴⁷: הֵזָה עַל הַמְּחַבֵּר - טָהַר הַכֹּל⁴⁸; הֵזָה עַל הַפְּסוּי - לֹא טָהַר הַמְּחַבֵּר⁴⁹ עַד שִׁיזָה עָלָיו.

45) פרה פי"ב ה"י. 46) כלי גדול לחמם בו מים. 47) למיחם. 48) מפני שהמיחם הוא עיקר הכלי, והכיסוי טפל לו. כבית-הלל שם. 49) בזה גם בית-הלל מודים.

42 ז. הַזּוּג⁵⁰ וְהַעֲבֹל⁵¹ - חִבּוּר לְטִמְאָה וְלִהְזָאָה, וְאִם הֵזָה עַל אֶחָד מֵהֵן - טָהַר שְׁנֵיהֶן⁵².

50) שם מ"ט. 51) הלשון של הפעמון המתנועע, ודופק על הזוג המקיפו. 52) מפני שהם כלי אחד ואין מפרידים אותם.

44 י. הַטּוּיִים⁵³ שֶׁטּוּיִים בּוֹ הַפְּשָׁתִים אוֹ שׁוֹזְרִין בּוֹ הַחֲבָלִים - שֶׁלֹּשֶׁה גּוֹפִין יֵשׁ בּוֹ: הָעֵץ שֶׁמְלַפְפִּין עָלָיו הַטּוּי, וְהוּא הַנְּקָרָא פּוּשׁ⁵⁴; וְהַנְּחֻשֶׁת אוֹ הַכְּרִזָּל שֶׁבְּרֵאשׁ הָעֵץ, וְהוּא הַנְּקָרָא צְנוּרָא, שֶׁבָּהּ פּוֹתְלִין וְטוּיִן; וְהַרְחִים שֶׁבְּאֲמָצֵעַ הַכּוֹשׁ, וְהִיא הַנְּקָרָא

1 לְזָה וְלֹא לְזָה. בְּצֵד הֵן חִבּוּר לְטִמְאָה וְלִהְזָאָה? 2 שְׁאִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֵן בְּשַׁעַת מְלֻאכָה - נִטְמָא 3 הַשְּׁנִי²¹, וְאִם הֵזָה עַל אֶחָד מֵהֵן בְּשַׁעַת מְלֻאכָה - 4 עָלְתָה הִזְיָה לְשִׁנְיָהּ, וְכֹאֲלוֹ הֵן גּוּף אֶחָד. וְכִיצַד 5 אֵינוֹ חִבּוּר לֹא לְטִמְאָה וְלֹא לְהִזְיָה? שְׁאִם נִטְמָא 6 אֶחָד מֵהֵן שְׁלֹא בְּשַׁעַת מְלֻאכָה - לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ, 7 וְאִם נִטְמָאוּ שְׁנֵיהֶן וְהֵזָה עַל אֶחָד מֵהֵן שְׁלֹא בְּשַׁעַת 8 מְלֻאכָה - לֹא טָהַר חֲבֵרוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן מְחַבְּרִין. 9 וְזֶהוּ דִּין תּוֹרָה. אֲבָל מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים²² גָּזְרוּ, שִׁיְהִיו 10 חִבּוּר לְטִמְאָה אֶפְלוֹ שְׁלֹא בְּשַׁעַת מְלֻאכָה, גָּזְרָה 11 מִשּׁוֹם שַׁעַת מְלֻאכָה, וְלַעוֹלָם אִם נִגְעָה בְּאֶחָד מֵהֵן 12 טִמְאָה - נִטְמָא חֲבֵרוֹ. וְכֵן גָּזְרוּ עָלֵיהֶן, שְׁלֹא יְהִיו 13 חִבּוּר לְהִזְיָה אֶפְלוֹ בְּשַׁעַת מְלֻאכָה, גָּזְרָה מִשּׁוֹם שְׁלֹא 14 בְּשַׁעַת מְלֻאכָה, וְלַעוֹלָם אִם הֵזָה עַל אֶחָד מֵהֵן - לֹא 15 טָהַר חֲבֵרוֹ, עַד שִׁיזָה גַם עָלָיו. הֵנָּה לְמִדְּתָהּ, שֶׁפֶל 16 מְקוֹם שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ חִבּוּר לְטִמְאָה וְאֵינוֹ חִבּוּר 17 לְהִזְיָה - אֵין זֶה אֵלָּא גָּזְרָה מִדְּבָרֵיהֶם²³, עַל הַדֶּרֶךְ 18 שֶׁבְּאַרְנוּ.

13) שבת מח, ב. 14) חלקי הכלי מתפרקים, ובשעת מלאכה החלקים מחוברים. 15) מספריים. 16) חלקים. 17) רש"י מפרש "דפוס של עץ שמכניסים בו איזמל, ובו מחליקים את הקרשים" (מעצד). אולם רבינו מתכוון כנראה לכלי אחר, שהרי כתב: "שמחוברים זה לזה במסמרים" ומעצד אין חלקיו מחוברים במסמרים. 18) בזמן שהאדם משתמש בהם. 19) מבואר לקמן. 20) ואפילו כשהפרקים מחוברים. 21) כאילו נגע הוא בטומאה. 22) כרבא, שם מט, א. 23) שמן התורה אין הבדל בין חיבור לטומאה ובין חיבור להזאה, וכל מה שהוא חיבור לטומאה הוא חיבור להזאה.

19 ה. שְׁנֵי פְּלִים שֶׁחֲבָרָן עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּגוּף אֶחָד, בְּגוּן 20 שֶׁתִּפְרָשׁ שְׁנֵי בְּגָדִים אוֹ שְׁתֵּי יְרִיעוֹת - הֲרִי אֵלוֹ חִבּוּר 21 לְטִמְאָה²⁴ וְלִהְזָאָה²⁵, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּכֹלֵי אֶחָד²⁶.

24) לחומר. 25) לקולא, אפילו מדרבנן. 26) ראה ההלכה הבאה.

22 ו. שְׁלֵל²⁷ הַפּוֹבְסִין²⁸ וְהַבְּגָד שֶׁהוּא תְּפוּר בְּכֻלָּיִם²⁹ 23 וְהֵן עוֹמְדִין לְהַתִּירָן³⁰ - אֵינוֹ חִבּוּר לְהִזְיָה³¹, וְהֲרִי הֵן 24 חִבּוּר לְטִמְאָה. וְכֵן הַסְּלִים³² שֶׁבְּקִנְיָתָם³³, וְהַמְּטָה שֶׁל 25 טְרַבְּלָל³⁴, וְקָרִן שֶׁל פְּלִיבָה³⁵, וְקַרְנֵים שֶׁל יוֹצְאֵי 26 דְּרָכִים³⁶, וְשֶׁלֹּשֶׁת הַמְּפַתְחוֹת³⁷ - חִבּוּר לְטִמְאָה וְלֹא 27 לְהִזְיָה; אֵלָּא צְרִיךְ שִׁיִּגְעוּ הַמַּיִם מִן הַמַּיִזָּה בְּכֹל סֵל 28 וְסֵל, וּבְכֹל מַפְתָּח וּמַפְתָּח, וּבְכֹל קָרִן וְקָרִן, וּבְכֹל 29 קוֹרָה וְקוֹרָה מִמְּטָה זֶה הַמְּפַצֵּלֶת.

27) תפירה שנעשתה לזמן קצר. 28) דרכם של כובסים לחבר בגדים קטנים עם גדולים, כדי שלא יאבדו אגב כביסה או כדי שלא להחליפם בבגדים של אחרים. 29) שעטנו, צמר ופשתים יחדיו, כגון שתפר בגדי צמר בחוט פשתן.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי כ"א תמוז - ספר טהרה - הלכות פרה אדומה קיט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

22 ב. כל כלי הראוי למשכב או למושב, אף על פי
23 שהוא טהור לגבי הקדש, הרי הוא לגבי חטאת
24 כמדרס הזב עד שיטבילוהו לשם חטאת. יוחנן בן
25 גודגדא היה אוכל בטרת הקדש כל ימיו, והיה
26 מטפחתו כמדרס הזב לענין החטאת.

27 ג. כל ילד הטמאות, אף על פי שאינו מטמא אדם
28 ולא פלים אפלו לקדש, כמו שבארנו - הרי הוא
29 מטמא אדם וכלים לחטאת. לפיכך אמרו: המקדש
30 את מי חטאת לא ינעל את הסנדל, שמא יפלו משקין
31 על הסנדל ונמצא הסנדל טמא, שכל המשקין טמאין
32 הן לגבי החטאת, ויתטמא זה המקדש בנגיעתו
33 בסנדל, ונמצאו מי חטאת טמאים.

34 ד. מי שנטמאו ידיו בלבד בדברים המטמאין את
35 הידים, כגון שנגע באכלין או במשקין וכיוצא בהן,
36 אף על פי שהוא טהור לקדש ואינו צריך אלא
37 טבילת ידיו בלבד, כמו שיתבאר - הרי נטמא כל
38 גופו לענין החטאת וצריך טבילה. אפלו לא נטמאת
39 אלא ידו אחת - נטמא פלו, והרי הוא ראשון
40 לטמאה.

41 ה. כל הטעון טבילה, בין מן התורה בין מדבריהם,
42 מטמא את מי חטאת ואת אפר החטאת ואת המזה
43 מי חטאת במגע ובמשא. וכן מטמא את האזוב
44 המקשר, ואת המים שנתמלאו ועדין לא נתקדשו,
45 ואת הכלי הריקן הטהור לחטאת. מטמא כל אחד
46 מאלו במגע אבל לא במשא. וטמא שנגע במקצת
47 אפר חטאת - פסל את פלו.

48 ו. אין מוגין לחטאת ראשון ושני ושלישי בדרך
49 שמוגין לתרומה ולקדש. כיצד? עשרה שטבולו לשם
50 חטאת ונטמא אחד מהן, אפלו לא נטמא אלא לגבי
51 חטאת בלבד, כגון שנטמאת ידו בלבד, ונגע בחברו
52 וחברו בחברו, אפלו הן מאה - כלן טמאין לחטאת.
53 וכן פלים הטהורים לחטאת שנטמא כלי מהן, אפלו
54 לא נטמאו אלא אחוריו בלבד לגבי חטאת, כגון
55 שנגעו משקין באחוריו, ונגע כלי זה בכלי שני ושני
56 בשלישי - נטמאו הפלים כלן לגבי החטאת, ואפלו
57 הן מאה.

58 ז. כל הראוי להתטמא במדרס הזב, אף על פי שהוא
59 טהור לקדש, אם הגידו הטהור לחטאת - נטמא, אף
60 על פי שלא נגע בו. וכן הטהור לחטאת שהניד את
61 האדם שאינו טהור לחטאת, או שהניד את רקו או
62 את מימי רגליו של אדם זה - נטמא, אף על פי שלא
63 נגע בו. אבל כלי שאינו ראוי למדרס - אינו מטמא
64 את הטהור לחטאת אלא אם כן נגע בו.

1 פקא⁵⁵. הכוש שפותלין בו⁵⁶ החבלים שנטמא - לא
2 יזה⁵⁷ על הפקא שלו ולא על הכוש⁵⁸, אלא על
3 הצנורא⁵⁹; ואם הזה על אחד משלשתן - טהור הכל.
4 ושל פשתן⁶⁰ - מזה על אחד משלשתן לכתחלה,
5 ששלשתן חברו.

53 שם מ"ח. 54) לפעמים משתמש רבינו במונח כוש
לפלך בשלימותו, וכן במשנה, אבל בעיקרו הוא מגדיר את
העץ בלבד. 55) בכירושו לכלים פ"ט מ"ז, כותב רבינו
שהפיקה היא בראש הכוש. פירוש, בראשו השני של הכוש,
וכן פירשו כל מפרשי המשנה כאן. 56) כאן הכוונה לפלך
בשלימותו. 57) לכתחילה. 58) העץ שמלפפים עליו.
59) שהיא עיקר הכלי. 60) חלקי הפלך שטווים בו פשתן,
הם יותר מהדוקים מאשר חלקי הכלי שטווים בו חבלים.
6) עור⁶¹ של עריסה⁶² שהוא מחבר לפקות⁶³ -
7) חבר לטמאה ולהזאה⁶⁴. המלבן של מטות⁶⁵ - אינו
8) חבר לא לטמאה ולא להזאה⁶⁶.

61) שם. 62) רגילים היו לעשות שוליים של עור למיטות
של תינוקות, ועניבות יוצאות מצדיהם, וכעין כפתורים היו
תלויים בדפנות העריסה ליד השוליים ומחברים אליהם את
העניבות. ולפעמים, כשהשוליים מלוכלכים ביותר, מורידים
את השוליים כדי לנקותם. 63) לכפתורים. 64) מפני
שהכול כלי אחד, ואין מורידים את העור אלא במקרים
יוצאים מן הכלל, ובהפסק זמן רב. 65) רבינו מפרש
במשנתנו שמלבן הוא "מרובע של עץ מורכב למעלה מן
המיטה". בהלכות כלים פרק ד הלכה ב, מבוארת תבנית
המיטה וחלקיה. ראה שם. 66) מפני שחיבורו רופף,
וכשמזיזים את המיטה מורידים את המלבן. [הר"ש מפרש
שמלבנות מונחים תחת כרעי המיטה].

9) יב. כל ידות הפלים⁶⁷ הקדוחות⁶⁸, כגון נצב הספין
10 וכיוצא בו, שהנצב נקוב והפרזל נכנס בו - חברו
11 לטמאה ולהזאה. אבל הידות החרוקות, כגון עץ
12 החנית, שהעץ נכנס בפרזל - אינו חבר להזאה⁶⁹.

67) שם. 68) מלשון מקדח. יש בהן חור עמוק, וקצה
הכלי תחוב בו. 69) הקדוחות מהודקות יותר ואין רגילים
לנתקן, והחרוקות מתנתקות בנקל.

פרק שלשה עשר

1) יבאר שמעלות יתרות עשו בטרת החטאת ומה הן, הכל
נאמנין על טהרת חטאת מפני חומרתה.

13 א. מעלות יתרות עשו בטרת החטאת: שהאדם
14 הטהור, אפלו טבל לקדש ועומד ומשמש על גבי
15 המזבח, אינו טהור לחטאת ולא לשרפת הפרה ולא
16 למלוי המים ולא לקדשן ולא להזות עד שיטבל
17 לשם חטאת ואחר כך יהיה טהור לחטאת. וכן
18 הפלים, אפלו מזרק שבועזה, אינו טהור לחטאת
19 עד שיטבילוהו לשם חטאת. וכן כל האכלין וכל
20 המשקין, אף על פי שהן טהורין, הרי הן לענין
21 חטאת כאכלין ומשקין המטמאין.

40 טהור. ולא על גבי השרץ בלבד, אלא אפלו הניחו
41 על גבי אכל שני וכיוצא בו מדברים שטמאתן
42 טמאה קלה והם מדברי סופרים - הרי נטמא האפר;
43 שנאמר: במקום טהור⁴ - שלא יהיה על [גבי] שום
44 טמאה בעולם. וכן כלי חרס שהיה בו אפר חטאת
45 ונתון על ארבה שבבית טמא: אם היה הפלי
46 משלשל לפית⁶ - נטמא האפר ואף על פי שאין
47 בארבה פותח טפח⁷; ואם לא היה משלשל⁸, אם
48 היה בארבה פותח טפח - טמא⁹.

1) יבאר כלי חרס שהיה בו אפר חטאת ונגע בו שרץ מצידו, הניח הכלי על גבי השרץ או על גבי אוכל שני וכיוצא בו, אם אפר חטאת ניצל בצמיד פתיל, או מים שאינם מקודשים וכלי הטהור לחטאת, היה עומד במקום שאינו טהור לחטאת והוציא ידו עם כלי שיש בו מי חטאת לחוץ, הווייה שעברה על גבי טומאה, כלי שיש בו אפר חטאת וכלי שיש בו קדש שנגעו זה בזה, הגביה או הסיט שני הכלים בידו, וכל ספק טומאות שהוא טהור לגבי תרומה מה דינו לחטאת, הספיקות שתולין בהם את התרומה מה דינם לגבי חטאת. (2) מצד הכלי ולא מתוכו. (3) שהוא שני לטומאה ואינו עושה שלישי בחולין. [יש מקום להסתפק מה דינו של שלישי בתרומה ושל רביעי בקודש. יש פנים לכאן ולכאן. ומלשונו של רבינו, שכתב "אוכל שני" יש להסיק ששלישי ורביעי אינם נקראים מקום טמא לענין זה]. (4) פירוש, חכמים עשו דבריהם כשל תורה וכשם שדברים הטמאים מדאורייתא פוסלים מן התורה את האפר שעל גביהם, אף על פי שהנגיעה בכלי אינה מטמאה, כך גזרו חכמים גם בדברים הטמאים מדבריהם. [ואפשר גם לפרש, שהאפר פסול מן התורה, מפני שהמקום הטמא מדברי חכמים אינו נקרא טהור. וסיוע קל לפירוש זה אתה מוצא בסיום דברי רבינו: שלא יהיה על גבי "שום טומאה בעולם". אולם זה מכניס אותנו לבעייה הסבוכה שהתלבטו בה רבים - ראשונים ואחרונים - אם גזירת חכמים מועילה לעניינים שהם דברי תורה]. (5) שיש בו דברים המטמאים באוהל. (6) לחלק הארובה הנמצא בתוך הבית ולא יצא מפי הארובה לבית. (7) טפח אורך וטפח רוחב ברום טפח ואין טומאה נכנסת בפחות משיעור זה. והטעם, מפני שאין המקום טהור. שהרי האפר בתוך הבית הטמא וזה דומה לכלי חרס העומד על השרץ. (8) אלא מונח על פי הארובה. (9) מפני שהטומאה נכנסת לארובה והכלי אינו חוצץ ונכנסת הטומאה לתוך הכלי.

49 ב. היה הפלי של אבן¹⁰, בין שיש בה פותח טפח
50 בין שאין בה - האפר טהור¹¹.

(10) שאינו מקבל טומאה כלל אפילו מדברי סופרים לא מגבו ולא מתוכו. (11) כשאינו משולשל (כסף משנה). מפני שאינו מקבל טומאה כלל הוא חוצץ.

51 ג. וכן פלי שיש בו אפר או מים מקדשים ומקף
52 צמיד פתיל¹² ונתון באהל המת - הרי האפר והמים
53 טמאים. שאין אפר החטאת נצלת בצמיד פתיל;
54 שנאמר: במקום טהור, ואין זה מקום טהור.

1 ח. כלי הטמא בטמא מת, אם הנידו הטהור לחטאת
2 - נטמא, ואף על פי שלא נגע בו, ואף על פי שאין
3 טמא מת מטמא במשא, כמו שבארנו. כיצד? מפתח
4 שהוא טמא מת שהיה תלוי בדלת וסגר הטהור
5 לחטאת את הדלת, הואיל והניד את המפתח הטמא
6 - נטמא. וכן אם הסיט את השרץ ואת שכבת זרע
7 - הרי זה טמא לחטאת, אף על פי שאין אלו
8 מטמאין במשא, כמו שיתבאר.

9 ז. הטהור לחטאת שנגע בכלים שהיו למעלה מן
10 הזב וכיוצא בו, והן הנקראין מדף, אף על פי שהוא
11 טהור לקדש - נטמא לחטאת. וכן פלי הטהור
12 לחטאת שנגע במדף - נטמא לחטאת.

13 י. הטהור לחטאת שנגע באבלין ומשקין, בין
14 טהורין בין טמאים, שפל אבלין ומשקין לגבי
15 חטאת אינן טהורין, אם נגע בהן בידו - נטמא כל
16 גופו, כמו שבארנו. נגע בהן ברגלו או בשאר גופו
17 או שהסיטן בידו ולא נגע בהן - טהור. וכן אם נגע
18 בתנור וכיוצא בו משאר פלים שאינם טהורין
19 לחטאת - נטמא פלו; אכל אם נגע ברגלו בהן -
20 הרי הוא טהור לחטאת כמו שהיה.

21 יא. הטהור לחטאת שהכניס ראשו ורבו לתוך מים
22 שנתמלאו לחטאת - נטמא, מפני שהן שאובין;
23 ומדברי סופרים, שהבא ראשו ורבו במים שאובין -
24 נטמא, כמו שיתבאר.

25 יב. הכל נאמנין על טהרת החטאת, ואפלו עמי
26 הארץ, מפני חמרתה, ומעלות אלו שעשו בה הפל
27 נזהרין בה. והרי נאמר בתורה: והיתה לעדת בני
28 ישראל למשמרת - כל ישראל ראויין לשמירתה.
29 לפיכך, עם הארץ שהביא פלי מביתו, אפלו פלי
30 חרס, ואמר: פלי זה טהור לחטאת - הרי זה טהור,
31 ומקדשין בו ומזין ממנו, ואף על פי שאותו פלי
32 טמא לקדש ולתרומה. וכן עם הארץ שאמר: טהור
33 אני לחטאת, או שהיו מי חטאת אצלו ואמר:
34 טהורין הן - נאמן; שאין אדם מישראל מזלזל בה.

יום חמישי כ"ב תמוז ה'תשע"ה

פרק ארבעה עשר¹

35 א. כלי חרס שהיה בו אפר חטאת ונגע בו שרץ
36 מצדו² - טהור, שאין כלי חרס מטמא מגבו אפלו
37 לגבי חטאת. הניח הפלי על גבי השרץ, אף על פי
38 שלא נטמא הפלי - הרי האפר טמא; שנאמר:
39 והניח מחוץ למחנה במקום טהור, ואין זה מקום

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי כ"ב תמוז - ספר טהרה - הלכות פרה אדומה קכא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

27 לְחֻטְאָת בְּשִׁנְיָהּ בְּשִׁתֵּי יָדָיו לְשֵׁהָן מִנְחִין עַל הָאָרֶץ
28 - הָרִי נִטְמָא שֶׁל חֻטְאָת; שֶׁהָרִי הֵטְהוּר לְחֻטְאָת
29 נִטְמָא בְּנִגְיעַת הַפְּלִי שְׂאִינוּ טְהוּר לְחֻטְאָת, כְּמוֹ
30 שֶׁבְּאַרְנוּ, וְחֹזֵר וְנִטְמָא אֶת מִי חֻטְאָת.

31 ז. הַגְּבִיחָה²⁴ שְׁנֵי הַפְּלִים בְּשִׁתֵּי יָדָיו²⁵ - שְׁנִיָּהּ טְמֵאִין.
32 זֶה שֶׁל חֻטְאָת נִטְמָא - מִפְּנֵי שֶׁנִּגְע בּוֹ אֶדָם שֶׁנִּגְע
33 בְּכָלִי שְׂאִינוּ טְהוּר לְחֻטְאָת; וְשֶׁל קֹדֶשׁ נִטְמָא - מִפְּנֵי
34 זֶה שֶׁהַגְּבִיחָהּ וְהוּא טְמֵא בְּנִשְׂיַאת מִי נְדָה, שֶׁהֵן
35 מְטֵמְאִין בְּמִשְׁא מִפְּנֵי שֶׁנִּטְמָא²⁶ מִחֻמַּת הַפְּלִי שֶׁל
36 קֹדֶשׁ. לְפִיכָךְ, אִם הָיָה הַפְּלִי שֶׁל קֹדֶשׁ כְּרוּךְ בְּנֵר
37 וְהַגְּבִיחָהּ בְּנֵר וְלֹא נִגְע בּוֹ²⁷, וְהַגְּבִיחָה חֻטְאָת²⁸ בְּיָדוֹ
38 שְׁנִיָּהּ - שְׁנִיָּהּ טְהוּרִין; שֶׁהָרִי לֹא נִגְע בְּכָלִי²⁹ וְלֹא
39 נִטְמָא לְחֻטְאָת. אָבֵל אִם הָיָה נֹגֵעַ בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ
40 בְּיָדוֹ, אֶפְלוּ הָיָה שֶׁל חֻטְאָת בְּנֵר - שְׁנִיָּהּ טְמֵאִין³⁰.

24) האדם הטהור לחטאת. (25) והוא הדין אם נגע בשל
קודש והגביה את של חטאת. (26) צריך להיות: שנטמא,
פירוש מפני שהאדם נטמא לחטאת בנגיעתו בכלי של קודש
מטמאים אותו מי החטאת במשא ואף על פי שלא נגע במים
עצמם, אבל כל זמן שהוא טהור לחטאת, אין מי חטאת
מטמאים אותו (רבינו במשנתנו שורש ז). (27) בכלי עצמו.
(28) אף על פי שאינו כרוך בנייר. (29) וכלי זה אינו מטמא
במשא. (30) טומאת משא פירושה אפילו בלי נגיעה. ואם
כן נטמא הנושא כלי החטאת וחוזר ומטמא את כלי הקודש
בנגיעתו.

41 ח. הַסִּיט³¹ אֶת שְׁנֵי הַפְּלִים בְּיָדוֹ וְלֹא נִגְע בָּהֶן -
42 שְׁנִיָּהּ טְהוּרִין; שְׂאִין הַפְּלִי שְׂאִינוּ טְהוּר לְחֻטְאָת
43 מְטֵמָא אֶת הֵטְהוּר לְחֻטְאָת עַד שֶׁנִּגְע בּוֹ בְּיָדוֹ, אֶלֶּא
44 אִם כֵּן הָיָה רְאוּי לְמַדְרֵס, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ.

31) הזיו.

45 ז. כָּל סֶפֶק הַטְּמָאוֹת שֶׁהוּא טְהוּר לְגַבֵּי תְרוּמָה³²,
46 כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר - הָרִי הוּא טְהוּר לְחֻטְאָת; וְכָל
47 הַסִּפְקוֹת שֶׁתּוֹלִין בָּהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, אִם נוֹלְדוּ
48 בְּחֻטְאָת³³ - הָרִי אֵלּוּ נִשְׁפָּכִין³⁴, וְאִם נִעְשׂוּ טְהוּרוֹת³⁵
49 עַל גַּבֵּי אוֹתָן כְּלָיִם וְאֶדָם שֶׁנוֹלְדוּ לָהֶן סִפְקוֹת אֵלּוּ
50 שֶׁהַחֻטְאָת נִשְׁפָּכִין עֲלֵיהֶן - הָרִי אוֹתָן הֵטְהוּר
51 תְּלוּיֹת³⁶. וְהַרְפָּפוֹת³⁷ אֵינָן כְּלָיִם, וְהָרִי הֵן טְהוּרוֹת
52 לְתְרוּמָה וְלִקְדֵשׁ וְלִחֻטְאָת.

32) שלושה סוגי ספק טומאה הם לעניין תרומה: א. ספק
טומאה, ששורפים את התרומה שנולד בה הספק; ב. שאין
שורפים אותה אבל גם לא אוכלים אותה (בלשון המשנה:
"תולים"); ג. התרומה נשארה בטהרה, ספקות אלה
לסוגיהם נתבארו במסכת טהרות פרק ה. (33) אם נולדו
ספקות כאלה במי חטאת. (34) תרומה היא ראוייה
לאכילה אסור לאבדה בידיים ולפיכך אם נולד בה ספק
טומאה אסור לשורפה שמא היא טהורה, אבל מי חטאת
שאפילו לא נטמאו אינם ראויים לשתיה מותר לשפוך

12) לשון המקרא (במדבר יט, טו) ופירושו, כלי חרס מכוסה
בכיסוי מהודק ומחובר.

1 ד. וְכֵן אֶכְלִין וּמִשְׁקִין שֶׁל קֹדֶשׁ¹³ אֵינָן נִצְלִין בְּצִמִּיד
2 פְּתִיל¹⁴. אָבֵל מִים שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין וְכָלִי רִיקָן הֵטְהוּר
3 לְחֻטְאָת - נִצֵּל בְּצִמִּיד פְּתִיל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים?
4 כְּשֶׁהָיוּ הַבְּעָלִים טְהוּרִים; אָבֵל אִם נִטְמָאוּ הַבְּעָלִים
5 - נִפְסְלוּ הַמַּיִם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵן. בְּיַצֵּד? הֵיוּ מִימֵי
6 מְקַפֵּין צִמִּיד פְּתִיל וְהוּא וְהֵם¹⁵ בְּאֵהָל הַמֶּת - שְׁנִיָּהּ
7 טְמֵאִים. הֵיךְ הוּא מִבְּחוּץ וְהַמַּיִם שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין
8 מִבְּפְנֵי¹⁶ - שְׁנִיָּהּ טְהוּרִין¹⁷. הוּא בְּפָנִים וְהַמַּיִם
9 בְּחוּץ - פֶּשֶׁם שֶׁהוּא טְמֵא, כִּף מִימֵי פְּסוּלִין¹⁸.

13) חגיגה כה, א: אין הקודש ניצל בצמיד פתיל.
14) משנה שם. והטעם, מפני שלא כתבה תורה "במקום
טהור" אלא באפר לבד, ומים המקודשים נפסלים מפני
האפר שבהם. (15) המים שאינם מקודשים. (16) באוהל
המת בצמיד פתיל. (17) נתבאר למעלה, שמים שאינם
מקודשים ניצולים בצמיד פתיל. (18) מפני שאדם טמא
שומר עליהם (זר זהב ומנחת בכורים, וראה למעלה פרק ט
הלכה י"ז).

10 ה. הֵטְהוּר לְחֻטְאָת שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל גַּבֵּי הַתְּנוּרָה¹⁹
11 וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מְפָלִים שְׂאִינָם טְהוּרִים לְחֻטְאָת וּפְשִׁט
12 יָדוֹ חוּץ לְתְנוּרָה וְכָלִי שֵׁישׁ בּוֹ מִי חֻטְאָת בְּיָדוֹ, וְכֵן
13 קָנָה הַמִּטְלַע עַל גַּבֵּי הַתְּנוּרָה וְשְׁנֵי כְּלָיִם שֵׁישׁ בָּהֶן מִי
14 חֻטְאָת תְּלוּיִין בּוֹ אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן - הָרִי אֵלּוּ
15 טְמֵאִין, לְפִי שְׂאִינָן בְּמְקוֹם הֵטְהוּר לְחֻטְאָת, וְהוּאֵיל
16 וְהֵם נִשְׁעָנִין עַל הַתְּנוּרָה - הָרִי הֵן כְּאֵלּוּ מִנְחִין עַל
17 גַּבֵּי. אָבֵל אִם הָיָה עוֹמֵד עַל הַתְּנוּרָה וּבְיָדוֹ כְּלִי רִיקָן
18 הֵטְהוּר לְחֻטְאָת אוֹ מִים שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין - הָרִי אֵלּוּ
19 טְהוּרִין²⁰ כְּמוֹת שֶׁהָיוּ. הֵיךְ עוֹמֵד חוּץ לְתְנוּרָה וּפְשִׁט
20 יָדוֹ לְחֻלּוֹן וְנִטְלַע כְּלִי שֵׁישׁ בּוֹ מִי חֻטְאָת וְהַעֲבִירוֹ עַל
21 גַּבֵּי הַתְּנוּרָה - הָרִי זֶה טְהוּר. וְכֵן הָיָה שֶׁעֲבָרָה עַל
22 גַּבֵּי טְמֵאָה²¹, כְּגוֹן מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב²² וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן -
23 הָרִי זֶה טְהוּרָה²³.

19) של חרס, שאינו נעשה אב הטומאה לעולם ולפיכך אינו
מטמא את האדם שנגע בו ברגלו. (20) לא הקפידה תורה
על מקום טהור אלא באפר בלבד, ולא נטמאו מנגיעת ידיו
מפני שהאדם עצמו לא נטמא. (21) זרק את המים במקום
טהור ועברו על פני טומאה ונפלו על הטמא הטעון הזאה
העומד במקום טהור. (22) של זב שמתמאים טומאה
חמורה, ומכל שכן אם עברה על שרץ ונבילה.
(23) ומטהרת את המזוזה. בתוספתא פרה פרק י הלכה ג
אמרו, שבזה אף רבי עקיבא מודה, ופירש אביי בזבחים (צג,
א) מפני שהטיפה כבר נעקרה מידו אין מקום לגזור שמא
יניחנה במקום הטמא.

24 ו. כְּלִי שֵׁישׁ בּוֹ מִי חֻטְאָת וְכָלִי שֵׁישׁ בּוֹ קֹדֶשׁ שֶׁנִּגְעוּ
25 זֶה בְּזֶה - הָרִי נִטְמָא כְּלִי שֶׁל חֻטְאָת וְכָלִי שֵׁישׁ בּוֹ,
26 אָבֵל כְּלִי הַקֹּדֶשׁ טְהוּר כְּשֶׁהָיָה. וְכֵן אִם נִגְע הֵטְהוּר

32 שְׁאִינוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה¹² - הָרִי הַמִּים הַמְנַטְפִּין¹³ כְּשֶׁרִין
33 לְהִזוֹת מֵהֶן¹⁴, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ¹⁵. לְפִיכֶן מְטַמְּאִין טְמֵאָת
34 מִי חֲטָאת, לְפִי שֶׁלֹּא עָשׂוּ מִצְוַתְךָ, שֶׁהָרִי הַטְּבִילָה
35 הִיְתָה לְשֵׁם דְּבַר שְׁאִינוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה¹⁶.

1 יבאר הנוגע במי חטאת שלא לצורך הזאה, וכמה שיעור
הזאה, הנוגע בהן אחר שעשו מצוותן והנוגע במי חטאת
שנפסלו, מי חטאת שנפלו לתוכם מי מעיין או מי פירות,
ואפר פרה שנתערב באפר מקלה, אפר כשר שנתנו על גבי
מים פסולים נגע בהם הטהור לתרומה, מי חטאת אם בטלים
בטיט, ופרה ששתתה מי חטאת, המזה ממים שמזים עליהם
לרבים ואחר כך נמצאו המים פסולים, ודין המזה באזוב
הטמא לחטאת, והמגביה כלי שהיזה עליו והרי עליו מים.
2 אבל לצורך הזאה אינם מטמאים (נדה ט, א).
3 כלומר, אפילו בשעת מגעו. ומכל-שכן אם נגע בכלים
אחר שפירש מן המים. והמדובר, כשאין במים כשיעור
הזאה. 4 אפילו טיפה קטנה מטמאה במגע. 5 בלי
נגיעה, כגון הרבה כלים מונחים זה על גבי זה והמים
בעליון, והגביה את כולם ונגע רק בתחתון, או שהזיזם
ממקומם בלי נגיעה (ספרי חוקת, פסקא קט). 6 בכלים
פ"א מ"ב, שנינו גבי מי חטאת: "וחשוכי בגדים במגע".
ופירש רבינו, למנוע בגדים מטומאה כשנגע האדם במי
חטאת ולא נשא אותם. ולכאורה דברי רבינו כאן מנוגדים
למשנה זו, אולם בפ"ו מהלכות אבות הטומאות הי"ג,
מפרש רבינו מה שסתם כאן, וכתב: "מי חטאת . . . הנוגע
בהם מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא, שאי-אפשר
שיגע במים שלא יסיט אותם, וכבר ביארנו שאחד הנושא
ואחד המסיט", והמשנה תתפרש שאינו מיטמא משום מגע,
אבל משום משא - מיטמא (כסף-משנה). 7 והבגדים
שנגע בהם אחר שפירש מן הטומאה - טהורים, מפני
שהאדם הוא ראשון לטומאה, וכלים אינם מיטמאים בנגיעה
אלא מאב הטומאה. ב'תורת כהנים' פרשת מצורע פרשתא
ב ה"ט, דרשו: "ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו" -
בשעת מגעו מטמא בגדים, פירש - אינו מטמא בגדים.
ומכאן למדו לשאר מטמאים במשא. 8 נדה ט.
9 ללמדנו מה היא כמות המים המטמאה במשא ומטמאה
בגדים. 10 משנה פרה פ"ב, מ"ד. 11 מפני שנעשה
בהם כבר מה שציוותה תורה. 12 על הבהמה או על כלי
אבנים. 13 מן האזוב לכלי טהור. 14 כשיטביל בהם
את האזוב לשם הזאה על דבר המקבל טומאה, מפני
שהטבילה הראשונה היא פסולה. 15 למעלה פ"ה ה"ט.
ראה בהערות שם. 16 כלומר, אפילו הזה על דבר המקבל
טומאה לא נעשה מצוותם, מפני שכשהטבילה פסולה, גם
ההזאה שלאחריה פסולה, ולפיכך המים שנשארו באזוב
מטמאים.

36 ב. אין מי חטאת¹⁷ מטמאין את הפל קדם שיעשו
37 מצוותן עד שיהיו¹⁸ טהורין וכשרין להזאה. אכל מי
38 חטאת שנפסלו, כגון שנתערב בהן מים או ששתתה
39 מהן בהמה וכיוצא בהן מאלו הדברים הפוסלים
40 אותן¹⁹: אם נגע בהן הטהור לתרומה - נטמא²⁰, בין
41 שנגע בידיו בין שנגע בשאר גופו²¹; נגע בהן אדם

אותם. 35 חולין שנעשו בטהרת חטאת. 36 ואין אנו
אומרים הואיל ומי חטאת נשפכים על ספק זה, גם חולין
על טהרת חטאת יישרפו, אלא הן תלויות. והטעם, מפני
שהמים אינם דבר מאכל ומשתה אין כל הפסד אם שופכים
אותם, שהרי אינם ראויים להזאה. אבל הטהרות ראויות
לאכילה ולא גזרו עליהן. 37 שבכות מעץ.

1 י. דבילה³⁸ של תרומה שנפלה³⁹ לתוך מי חטאת
2 ונטלה ואכלה: אם יש בה פביצה⁴⁰ - המים טמאין,
3 בין שהיתה הדבילה טמאה בין שהיתה טהורה; שפל
4 האכלין, אפלו אכל קדש, אינו טהור לחטאת.
5 והאוכלה חייב מיתה⁴¹, מפני שאכל תרומה טמאה⁴².
6 ואם אין בה פביצה - המים בטהרתן; שאין האכל
7 מטמא אחרים עד שיהיה בו פביצה, בין לתרומה
8 בין לקדש בין לחטאת.

38 תאינים יבשות שנדרסו בעיגול ונדבקו לגוש אחד.
39 מעצמה לא מרצון הבעלים. 40 אוכלים פחות
משיעור זה אינם מטמאים. 41 בידי שמים. 42 יש
למחוק את המלה "טמאה" ובמקומה לכתוב: והוא כבר
נטמא ממי נדה (כתב יד תימן), שהאוכל תרומה טמאה אינו
חייב מיתה, ובנידון שלפנינו חייב מיתה מפני שנטמא
בנגיעת מי חטאת שלא לצורך הזאה. וטמא שאכל תרומה
חייב מיתה בידי שמים.

פֶּרֶק חֲמוֹשֶׁה עֶשְׂרִי

9 א. הנוגע במי חטאת שלא לצורך הזאה², בין אדם
10 בין בלים - טמא, ואינו מטמא בגדים בשעת מגעו³;
11 שְׁנֵאֵמַר: וְהִנֵּגַע בְּמֵי הַנְּדָה יִטְמָא עַד הָעֶרֶב. הִנֵּה
12 לְמִדָּת, שְׁמֵי הַנְּדָה אֵב מְאֻבּוֹת הַטְּמֵאוֹת שֶׁל תּוֹרָה.
13 וְטֵמֵאֵת מִגְעָן כָּכָל שֶׁהוּא⁴. וְאִם הִיָּה בְּהֵן בְּדֵי הַזָּאָה
14 - מְטַמְּאִין בְּמִגְעוֹ וּבְמִשְׁאֵ⁵, וְהִנֵּגַע בְּהֵן אִו שְׁנוֹשְׂאָן
15 שֶׁלֹּא לְצִרְף - מְטַמְּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת מִגְעוֹ⁶ אִו בְּשַׁעַת
16 מִשְׁאוֹ עַד שִׁפְרֵשׁ מִמְטַמְּאִיו⁷. שְׁנֵאֵמַר: וּמִזֶּה מִי
17 הַנְּדָה יִכַּסּ בְּגָדָיו. אִינוּ מְדַבֵּר בְּמִזֶּה עַל הַטְּמֵא⁸;
18 אִם טָהַר אֶת הַטְּמֵא, קָל וְחֹמֵר שִׁיְהִיָּה הוּא טָהוֹר.
19 מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ, שֶׁזֶה שְׁנֵאֵמַר בְּתוֹרָה: וּמִזֶּה מִי
20 הַנְּדָה - לֹא נֵאֵמַר אֶלָּא לְשַׁעוֹר⁹, שֶׁהִנֵּגַע אִו הַנוֹשֵׂא
21 מִי נְדָה שִׁישׁ בְּהֵן בְּדֵי הַזָּאָה שֶׁלֹּא לְצִרְף הַזָּאָה - טְמֵא
22 וּמְטַמְּא בְּגָדִים דִּין תּוֹרָה. וְכַמָּה הוּא שַׁעוֹר הַזָּאָה?
23 בְּדֵי שִׁיטְבִיל רֵאשִׁי גְבֻעוּלִין שֶׁל אִזּוֹב בְּמִים. בְּמָה
24 דְּבָרִים אֲמֹרִים שְׁמֵי חֲטָאת מְטַמְּאִין? בְּזִמְן שְׁנִגַּע
25 בְּהֵן אִו נוֹשֵׂא שֶׁלֹּא לְצִרְף קִדְשׁ שִׁיעֲשׂוּ מִצְוַתְךָ; אֲבָל
26 אַחַר שֶׁעָשׂוּ מִצְוַתְךָ - אֵינָן מְטַמְּאִין כָּלֵל¹⁰. בִּיצֵד? הָרִי
27 שִׁטְבִיל אֶת הָאִזּוֹב וְהִזָּה עַל הָאָדָם הַטְּמֵא אִו עַל
28 הַפְּלִים, וְהָיוּ הַמִּים שׁוֹתְתִין וְיוֹרְדִין מְעַל הַטְּמֵא
29 לְאַרְץ, וְכֵן הַמִּים הַנִּתְזָרִין בְּשַׁעַת הַזָּאָה עַל הָאָרֶץ אִו
30 עַל הַטְּהוֹר - הָרִי אוֹתָן הַמִּים טְהוֹרִים¹¹, וְהִנֵּגַע בְּהֵן
31 וְהַנוֹשְׂאָן טָהוֹר. הַטְּבִיל אֶת הָאִזּוֹב לְהִזוֹת עַל דְּבַר

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי כ"ב תמוז - ספר טהרה - הלכות פרה אדומה קכג

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 1 הטהור לחטאת ואפלו בידיו - הרי הוא טהור 22
2 כמות שהיה 23.
- 3 ג. מי חטאת 24 שנטמאו ונגע בהן אחר שנטמאו
4 אדם הטהור לתרומה, בין בידיו בין בגופו -
5 נטמא 25. ואם נגע בהן הטהור לחטאת בידיו -
6 נטמא 26; נגע בשאר גופו - הרי הוא טהור 27 כמות
7 שהיה.
- 8 ד. מי חטאת 28 שנטמאו לתוכן מי מעין או מי מקנה
9 או מי פרות: אם רב מי חטאת - מטמאין במשא 29;
10 ואם רב מי פרות - אין מטמאין; מחצה למחצה -
11 מטמאין. אפר פרה שנתערב באפר מקלה 30 וקדש
12 בכלן: אם היה הרב אפר פרה - מטמאין 31 במי
13 נדה; ואם היה הרב אפר מקלה - אין מטמאין
14 במגע 32 אבל מטמאין במשא 33.
- 28 תוספתא פרה פ"ט ה"ג. 29 את הטהור לתרומה, אבל
לא את הטהור לחטאת (חזון-איש, ראה ה"ב). ונראה שגם
במגע מטמא, כדברי רבינו בפ"ו מהלכות אבות הטומאות
הי"ג, שאי-אפשר ליגע במים ולא להסיטם. 30 אפר עצי
חולין שרופים. 31 משנה פרה פ"ט ז. 32 מפני שאפר
באפר אינו נבלל יפה. ומכיוון שהרוב הוא אפר מקלה, אנו
אומרים: באפר מקלה נגע. 33 בכורות כג, א. והטעם,
מפני שנשא גם את אפר הפרה.
- 15 ה. אפר פשר 34 שנתנו על גבי המים שאינן ראויין
16 לקדשן ונגע בהן הטהור לתרומה, בין בידיו בין
17 בגופו - נטמא. נגע בהן הטהור לחטאת, אפלו בידיו
18 - הרי זה טהור כמות שהיה 35.
- 34 שם, מ"ט. 35 כל דיניהם שווים למי חטאת שנפסלו
(ה"ג).
- 19 ו. מי חטאת 36 שנטמאו - לא יגבלם בטיט, שלא
20 יעשם תקלה לאחרים, שמא יגע בטיט ונטמא; שמי
21 חטאת אינם בטלין בטיט, שנתמא: חטאת היא 37.
- 36 שם מ"ה. 37 בפירושו למשנה מביא רבינו דרשה זו
בשם הספרי, אולם בספרי שבידינו לא מצאתיה.
- ז. פרה ששתת 38 מי חטאת, אף על פי שנטמאה
בתוך עשרים וארבע שעות 39 - בשרה טהור 40.
שנתמא: למשמרת למי נדה; בזמן שהן שמורין -
אינן בטלין, אבל בזמן ששתתן פרה - בטלן,
שהרי אינם שמורים 41.
- 38 שם. 39 ולא נתעכלו עדיין. 40 אף-על-פי שנגע
אחר שחיטה במי החטאת שבמעיה. 41 ספרי חוקת,
פסקא קכה. פסק כ"ו יהודה במשנתנו נגד תנא-קמא, מפני
שאמרו בספרי (שם): "וכבר הלכה זו נשאלה לפני שלושים
ושמונה זקנים ביבנה, וטיהרו את בשרה", וכן נאמר שם
בשם ר' יוסי הגלילי ור' טרפון (כספ-משנה).
- ח. המזהה 42 מחלון שמזין ממנו על הרבים, והזה
עליו ונכנס למקדש, ואחר כך נמצאו המים פסולין
- הרי זה פטור 43; ושחזקת המים שמזין מהן על
הרבים שהן פשרין, והרי זה כאנוס 44. אבל אם הזה
עליו מחלון של יחיד ונכנס למקדש ונמצאו המים
פסולין - חיב בקרבן עולה ויורד 45, מפני שהיה לו
לבדק על המים ואחר כך יפנס למקדש. מחליקים 46
היו העם במים ששוחתים בארץ מחלון של רבים 47,
ודורסים אותן ונכנסים למקדש, ולא היו חוששין
להן שמא פסולין הן.
- 42 שם פ"ב מ"ד. 43 מלהביא קרבן, כאדם טמא ששגג
ונכנס למקדש. 44 מפני שלא היה צריך לחקור אם המים
היו כשרים. [בפירושו למשנתנו, מוסיף רבינו עוד טעם
ואומר, שאפילו אם היה ספק שמא הוא טמא, הרי אמרו,
ספק טומאה ברשות הרבים - ספיקו טהור]. 45 עשיר
מביא כשבה או שעירה, ועני מביא שתי תורים או שני בני
יונה, ועני מדוכא ("דלי דלות") מביא סולת. ברוב החטאות,
אין הבדל בין עשיר לעני, ונקראות "חטאת קבועה".
46 שם. 47 דרך החלון הזה היו מזים על טמאים רבים,
ונאספו שם מים, והעם היו מתחלקים ובגדיהם מתלכלכים
(רבינו שם).
- ז. המזהה 48 באזוב הטמא 49 לחטאת 50: אם יש בו
כביצה - המים פסולין 51 והזיתו [פסולה]; אין בו
כביצה - המים כשרים 52 והזאתו פסולה 53. ואזוב
זה 54 מטמא חברו וחברו לחברו אפלו הן מאה,
שאין מונין לחטאת 55.
- 48 שם מ"ו. 49 כגון שלקטו לאכילה (ראה פרק יא
ה"ו). 50 והוא טהור לקודש. 51 ואם היה טמא
לתרומה או לקודש, המים טמאים ולא רק פסולים (רבינו
בפירוש). 52 שאין אוכל טמא מטמא אחרים בפחות
משיעור זה (הלכות טומאת אוכלים פ"ד ה"א).
53 שנאמר (במדבר יט, יט): "והזה הטהור", בין האדם
המזה ובין האזוב שבו מזים. 54 כשיש בו כביצה.
55 ראה למעלה פ"ג ה"ו.
- י. המגביה 56 כלי שהזה עליו והרי עליו המים פרי
הזהה - טהור; שהמים שעשו מצותן אינן מטמאין,
כמו שבארנו 57.

26 חכמים ואמרו: מראות נגעים - שתים שהן ארבע?
27 כדי להבין במראות. שכל כהן שאינו מכיר המראות
28 ושמותיהן פשמלמדין אותו ומודיעין אותו - לא
29 יראה הנגע, עד שיבין ויכיר ויאמר: זו היא הבהרת
30 וזו היא ספחתה, זו היא השאת וזו היא ספחתה.

56 שם מ"ה "אוחז הוא הטהור בקורדום". (57 למעלה
ה"א.

ברוך רחמנא דיסעין

הלכות טומאת צרעת

יש בכללן שמונה מצות. שש מצות עשה, ושתיים
מצות לא תעשה, וזה הוא פרטן: (א) להורות בצרעת
אדם פדינה הפתוב בתורה. (ב) שלא יקץ סימני
טמאה. (ג) שלא יגלה הנתק. (ד) שיהיה המצרע
מפרסם בקריעת בגדיו ופריעת ראשו ועטיה על
שפם. (ה) טהרת צרעת. (ו) שיגלה המצרע את כל
שעריו פשיטה. (ז) דין צרעת הבגד. (ח) דין צרעת
הבית.

ובאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

1) יבאר אי זהו צרעת עור הבשר, וכמה מראות בה, ואם
מצטרפים זה עם זה, מראה הפיתוך ומראה נגע שאינו עמוק
מעור הבשר, שיעור כל נגע צרעת, וכל מקום שנאמר בהרת
אם הוא דווקא, שלשה סימני טומאה הם בצרעת עור הבשר.

1 א. צרעת עור הבשר הוא שילפין מקום מן העור,
2 ותהיה הלכנונית פקרום ביצה ומקרום ביצה
3 ולמעלה. אבל לכנונית שהיא דהה מקרום הביצה
4 ולמטה - אינה צרעת, אלא בהק הוא.

5 ב. וארבע מראות יש בצרעת עור הבשר, ואלו הן:
6 לכן עז ביתר שאין למעלה ממנו, שהוא נראה
7 בעור הבשר פשלג, הוא הנקרא בהרת. ולכן שהוא
8 דהה מזה מעט, שנראה פצמר נקי של פכש בן
9 יומו, הוא הנקרא שאת. ולכן שדהה מן השאת
10 מעט, שנראה פסיד ההיכל, הוא תולדת הבהרת,
11 ונקראת ספחת. ולכן שדהה מסיד ההיכל מעט,
12 והרי הוא פקרום ביצה, היא תולדת השאת, וגם זה
13 נקרא ספחת. הגה למדת, שהמראה שהוא פסיד
14 ההיכל הוא ספחת הבהרת, והמראה שהוא פקרום
15 ביצה היא ספחת השאת; שאין לשון ספחת אלא
16 טפלה. מפאן אמרו: מראות נגעים - שתים שהן
17 ארבע: בהרת וספחתה, שאת וספחתה.

18 ג. ארבע מראות נגעים אלו - בלן מצטרפין זה עם
19 זה, בין להקל בין להחמיר; בין בתחלת ראית הנגע,
20 בין בסוף השבעה, בין לאחר שנפטר המצרע או
21 נחלט. פיצד? אחד נגע שהיה כלו לבן פשלג או
22 פסיד ההיכל או פצמר נקי או פקרום ביצה, ואחד
23 נגע שהיה מקצת הלבן כמראה הבהרת ומקצתו
24 כמראה השאת ומקצתו כמראה הספחת - הכל
25 כמראה אחד הוא חשוב. אם כן, למה מנאום

31 ד. היה במראה הלבן מארבע מראות אלו מקצת
32 אדמומיות מערכת בו - גם זה נגע צרעת הוא;
33 שנאמר: או בהרת לבנה אדמדמת, והוא הדין
34 לשאת ולספחת של שאת ולספחת הבהרת. והמראה
35 הזה, שהוא מערב מלכנונית ומעט אדם, הוא
36 הנקרא פתוף. וכיצד מראה הפתוף בארבע מראות
37 אלו? פאלו הן ארבע פוסות מלאות חלב, ונתערב
38 בכוס הראשונה שני טפי דם, ובשניה ארבעה טפין,
39 ובשלישית שמונה טפין, ובכריעית ששה עשר
40 טפין. הפתוף שבבהרת הוא המראה הרביעי,
41 והפתוף שבשאת - כמראה פוס שלישית, והפתוף
42 שבספחת הבהרת - כמראה הפוס השניה, והפתוף
43 שבספחת השאת - כמראה הפוס הראשונה.

44 ח. כל המראות האלו, בין הלבן בין הפתוף,
45 מצטרפין זה עם זה וכמראה אחד הן השוכין. ובין
46 שהיה הנגע פלו לבן או מקצתו לבן ומקצתו
47 אדמדם - הכל כמראה אחד הוא, בין להקל בין
48 להחמיר.

49 ו. כל מראה צרעת עור הבשר אינה קרויה נגע ולא
50 מטמאה עד שיהיה מראה הנגע עמוק מעור הבשר.
51 לא עמוק במשישתו, אלא במראית העין, כמראה
52 החמה הנראית לעין עמוקה מן הצל. אבל אם היה
53 מראה הלבן או הפתוף בשנה עם שאר העור או
54 גבוה מן העור - אינו נגע, אלא כמו צמח מן
55 הצמחים העולים בגוף.

56 ז. שעור כל נגעי צרעת, בין צרעת אדם בין צרעת
57 בגדים - פגרים הקלקי שהוא מרבע. והוא מקום
58 מרבע מעור הבשר כדי צמיחת שלשים ושש
59 שעורות, שש שעורות ארף ושש שעורות רחב. וכל
60 הפחות מזה אינו נגע צרעת.

61 ח. נגע שהיה רחבו כדי צמיחת חמש שעורות, אפלו
62 היה ארכו אמה - הרי זה טהור, ואינו נגע צרעת
63 עד שיהיה בו רבוע פגרים. וכל השעורין הלקה
64 למשה מסיני.

65 ט. כל מקום שנאמר בהרת - הוא הדין לשאר ארבע
66 מראות של לבן או של פתוף. והוא שיהיה הנגע

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי כ"ג תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קכה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

1 "ושער - מיעוט שיער שניים", פירוש "שערה" משמעותה
2 - אחת, אבל "שיער" הוא שם כולל היינו שם המין וכולל
3 כמה פרטים. (3) שאפשר יהיה לגוּזוּז במספריים. במשנה
4 נדה נב, ב נחלקו תנאים בדבר שיעורן של השערות, ובגמרא
5 שם אמר ר' עוקבא: "הלכה כדברי כולם להחמיר", ומפני
6 שלדעת רבינו (בפירושו למשנה שם) שיעור זה הוא הקטן
7 שבכולם קיבלו כאן להלכה. ולקמן בפרק ח הלכה ו בענין
8 שתי שערות שחורות שהן מצילות בנגעי ראש וזקן
9 ומטהרות את המנוגע, מצריך רבינו השיעור הגדול היינו
10 כדי לכופף ראשן לעיקרן גם כן להחמיר. [נראה שרבינו
11 מפרש שמר עוקבא, באמרו: "הלכה כדברי כולם להחמיר"
12 לא התכוון להגיד שמחמירים מפני הספק, אלא קבע הלכה
13 וודאית, שלטמא ולפסול מספיק השיעור הקטן, אבל להציל
14 מן הטומאה או מן הפסול צריך שיעור גדול, ולפיכך סתם
15 רבינו כאן וכן לקמן בפרק ח הלכה ו וכתב סתם "טמא"
16 ולא כתב "טמא מספק". והוכחה חותכת לפירושו זה ממה
17 ששנינו בנגעים פרק ה משנה א: "ספק נגעים טהור", וכן
18 פסק רבינו לקמן פרק ו הלכה ה, ולמה החמירו כאן? שמע
19 מינה, שהלכה וודאית אמרו ולא חומר מפני הספק.
20 (4) לאו דווקא שחורה, אלא כל צבע שהוא חוץ מלבן, ונקט
21 שחורה, מפני שרוב בני האדם במקומם ובזמנם שערותיהם
22 שחורות היו. (5) אפילו כל שהוא. (6) בתורת כהנים
23 פרשת נגעים פרשתא ב הלכה ב למדו זה מהכתוב (שם)
24 "ושער בנגע הפך לבן". משמע חלק השיער שנוגע בנגע
25 הלבין.

26 ב. שתי שערות לבנות שהן בתוך הנגע, אף על
27 פי שלש שער שחור ביניהן והן מפזרות אחת כאן
28 ואחת כאן - הרי אלו סימן טמאה.⁷ אפלו היה
29 הנגע כגריס מצמצם - אין מקום שער השחור
30 ממצטטו.⁸ ובין שהיו שתי השערות בתוך הבהרת
31 והיא מקפתן ובין שהיו בסופה - הרי זה טמא.⁹
32 אכל אם היו בצד מפתח - הרי זה טהור,¹⁰ עד
33 שיהיה העור שצומחות בו שתי השערות הלבנות
34 לכן. היו שתי שערות בתוך הנגע¹¹ ושוכבות חוצה
35 ל¹² - טמא¹³; היו חוצה לו ושוכבות בתוכו -
36 אין סימן טמאה.¹⁴

37 (7) ששיער לבן מטמא וכו' במכונס ובמפורז. וכשהן
38 מפורזות יש ביניהן שערות מצבע הטבעי. (8) אם היה נגע
39 כגריס מצומצם וכו' שיער שחור אין אנו אומרים שמקום
40 השיער השחור ממעט את גודל הנגע ואין בו שיעור כגריס,
41 ולמדנו למעלה בפרק א הלכה ז שפחות מכגריס אינו מטמא
42 (שם משנה ד). ומובן מאליו ששיער לבן - שהוא סימן
43 טומאה וודאי אינו ממעט. (9) שם משנה ג אמרו: "מטמא
44 וכו' במבוצר ושלא במבוצר", פירוש בין שהשערות מוקפות
45 נגע כעיר בצורה מוקפת חומה ובין כשאין הנגע מקיף אותן
46 אלא עומדות על גבולו ממש. (10) שם משנה א: שער לבן
47 מטמא בתוך הנגע בלבד. (11) פירוש, צמחו בתוך הנגע.
48 (12) נכפפו לצד העור הבריא ושוכבות עליו. (13) תורת
49 כהנים פרשת נגעים פרשתא ב הלכה ב: "ושער בנגע,
50 להביא את מה שבתוכו (פירוש שצמח בתוך הנגע) ואפילו

1 כגריס או יתר, ויהיה צמק מעור הפשר. וזה הוא
2 שאנו קורין אותו בהרת סתם. בהרת שהיא עזה
3 פשילג נראית פאדם שהוא לבן פהה, ובהרת שהיא
4 פהה נראית בכושי עזה. לפיכך אין משערין הפל
5 אלא בביוני, שאינו לא לבן ולא שחר.

6 י. שלשה סימני טמאה הן בצרעת עור הפשר: שער
7 לבן, והמחיה, והפשוין. ושלשון מפרשין בתורה.
8 פיצד? מי שנולדה בו בהרת ובה שער לבן או מחית
9 פשר חי, פשיראהו הפהן - יחליטו ויאמר טמא. לא
10 היה פה שער לבן ולא מחיה - יסגר שבצת ימים.
11 ובשביעי רואהו: אם נולד בבהרת שער לבן או
12 מחיה, או שפשתה והוסיפה - הרי זה מחלט; לא
13 נולד פה לא מחיה ולא שער לבן ולא פשתה בעור -
14 יסגיר שבוע שני. אם נולד פה אחד משלשון -
15 מחליטו, ואם לאו - הרי זה טהור ויפטרו; שאין
16 בנגעי עור הפשר הסגר יתר על שני שבועות. ואם
17 לאחר שפטרו וטהר פשה הנגע או נולד בו שער לבן
18 או מחיה - הרי זה מחלט טמאה.

19 יא. בהרת שהיתה עזה פשילג ולאחר ההסגר נעשית
20 פקרום ביצה, או שהיתה בתחלה פקרום ביצה
21 ונעשית פשילג - הרי היא כמות שהיתה; שאין עזות
22 המראה סימן טמאה, ולא פהיתו סימן טהרה. אלא
23 אם נתמעט מארבע מראות ונעשית פהה מקרום
24 ביצה, שהרי נעשית בהק, ולפיכך טהור. אם פן,
25 מהו זה שנאמר בתורה: והנה פהה הנגע ולא פשה
26 הנגע בעור וטהרו הפהן? שאם פהה מארבע מראות
27 - טהור. וכן אם לא פהה ולא פשה ולא נולד בו
28 לא שער לבן ולא מחיה - הרי זה טהור.

יום שישי כ"ג תמוז ה'תשע"ה

פרק שני

29 א. שער לבן שהוא סימן טמאה בצרעת - אין פחות
30 משתי שערות.² וכמה יהיה ארפן? פדי שהיו נטלות
31 בזוג.³ היתה אחת ארפה ואחת קצרה משעור זה, או
32 אחת שחורה⁴ ואחת לבנה, או אחת מלמטה ונחלקה
33 מלמעלה ונראית פשתים, או שהיה עקרון משחיר⁵
34 וראשן מלפין⁶ - הרי זה טהור. היה עקרון מלפין
35 וראשן משחיר, אף על פי שהלבן פל שהוא - טמא.

1) יבאר שיער לבן שהוא סימן טומאה, וכמה שערות יהיו
ושיעורם, לובן השערות מטמא בכל מראה ובאי זה מקום
יהיו, אם קדם שיער לבן את הבהרת, שיער פקודה אם הוא
סימן טומאה, היתה בו בהרת כגריס ובה שתי שערות
והוחלט והלך ממנה כחצי גריס וטהר. (2) בתורת כהנים
על הכתוב (ויקרא יג, ג): "ושער בנגע הפך לבן" דרשו:

קבו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי כ"ג תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

שוכב חוצה לו". (14) שם: "פרט שחוצה לו ושוכב בתוכו".

1 ג. לְבָנֹת הַשְּׁעָרוֹת מִטְּמֵא בְּכָל מְרֵאָה, בֵּין שְׁהִי
2 לְבָנֹת פְּשִׁלָּג בֵּין שְׁהִי לְבָנֹת לֶבֶן דִּהָה בְּיוֹתֵר¹⁶,
3 הוֹאִיל וּמְרֵאִיהֶן לֶבֶן - טְמֵא.

15 נגעים פרק ד משנה א: "שיעור לבן ... ומטמא בכל מראה לובן". (16) אפילו למטה מקרום ביצה, "ומראה הנגע עמוק - אין שער לבן עמוק" (תורת כהנים פרשת נגעים פרק ב, ה).

4 ד. אִין שְׁעָר לֶבֶן סִימָן טְמֵאָה עַד שְׁהִיָּה בְּגוֹף
5 הַבְּהֵרֶת¹⁷. פִּיצַד? בְּהֵרֶת וּבְתוֹכָהּ שְׁחִין אוּ מְכוּה אוּ
6 בְּהָק אוּ מְחִית הַשְּׁחִין אוּ מְחִית הַמְכוּה, וּשְׁתֵּי שְׁעָרוֹת
7 לְבָנֹת בְּתוֹף הַשְּׁחִין אוּ הַמְכוּה אוּ הַבְּהֵק שְׁבִתוֹף הַנֶּגַע
8 - אִינָן סִימָן טְמֵאָה¹⁸, וְהָרִי זֶה כְּבֵהֶרֶת שְׁאִין בְּהָ שְׁעָר
9 לֶבֶן וְיִסְגִיר. אֶף עַל פִּי שְׁהַבְּהֵרֶת מִקְפֶּת¹⁹ אֶת הַשְּׁחִין
10 אוּ אֶת הַמְכוּה אוּ אֶת מְחִיתָן אוּ אֶת הַבְּהֵק שְׁלִשׁ בְּהֵן
11 שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת. וְכֵן אִם הָיָה שְׁחִין אוּ מְכוּה אוּ מְחִיתָן
12 אוּ בְהֵק מְקִיף אֶת שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת²⁰ - הָרִי אֵלֹו אִינָן
13 סִימָן טְמֵאָה²¹, וְהָרִי הַבְּהֵרֶת כְּבֵהֶרֶת שְׁאִין בְּהָ שְׁעָר
14 לֶבֶן וְיִסְגִיר.

17 נגעים פרק א, משנה ה. נקדים פירוש המונחים: א. שחין - מכה בעור שלא מחמת האש ונפשט העור; ב. מכווה - כמו שחין, אבל מכוויית אש; ג. מחיית השחין - התחיל להתרפאות ועלתה על השחין כעין קליפה דקה. בתורה: "צרבת השחין"; ד. מחיית המכווה - כמו מכוות השחין; ה. בוהק, ראה למעלה פרק א הלכה א. 18 והמדובר כשהשחין או המכווה הם פחות מכגריס, שאם הם כגריס, מטמאים מחמת עצמם מבלי צירוף הבהרת כשיש בהם שיעור לבן. 19 אין אנו רואים את השערות כאילו הן בתוך הבהרת, ומכל שכן אם הבהרת אינה מקיפה אותם מכל צדדיהם, שזה כבהרת הסמוכה לשחין שהיא טהורה אפילו כשיש בה סימני טומאה, מפני שהבהרת אינה מטמאה אלא אם כן "כל שחוצה לנגע הוא בעור הבשר וראוי לפשיון" (לשון רבינו שם), ומקום השחין או המכווה אינו ראוי לכך, ואם פשה הנגע לתוכם אין זה סימן טומאה. 20 והם מחלקים את הבהרת לשני חלקים: בהרת פנימית שבה שתי שערות והיא מוקפת טבעת של שחין ובהרת חיצונית בצורת טבעת. 21 מפני שאין השערות שבבהרת הפנימית מועילה לבהרת החיצונית. והפנימית גם כן אינה מטמאה מפני שאין עור בשר ראוי לפשיון מקיף אותה. במשנה שם נמצא עוד דין אחד: "או שחילקן", פירוש, השחין נכנס בין שתי השערות והפריד ביניהן - טהור.

15 ה. הִלְכוּ לָהֶן הַשְּׁחִין²² וְהַבְּהֵק וְהַמְכוּה שְׁהִיפוּ אֶת
16 הַשְּׁעָרוֹת הַלְבָּנוֹת אוּ נִסְמְכִין לָהֶן אוּ חוֹלְקִין אוֹתָן,
17 וְנִמְצְאוּ שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת בְּתוֹף הַבְּהֵרֶת²³ בְּגוֹפָה²⁴ בְּסוֹף
18 הַשְּׁבוּעַ הָרֵאשׁוֹן אוּ בְּסוֹף הַשְּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי - הָרִי זֶה
19 מְחֻלָּט; וְאִם לֹא הִלְכוּ לָהֶן - יִפְטָרָנָו²⁵.

22 בסוף הסגר ראשון או שני וכן מסיים רבינו לקמן. 23 כגון שנרפא השחין לגמרי והתפשטה שמה הבהרת למקומו וכן כבוהק המדובר כשהתפשטה שמה הבהרת. 24 בלי הפסק שחין או מכווה בינן ובין הבהרת. 25 יטהרנו, כדין כל בהרת שלא נולדו בה סימני טומאה אחרי ההסגר. והמדובר בסוף הסגר שני, אבל אם לא הלכו בסוף שבוע ראשון אין פוטרין אותו אלא מסגירים אותו שנית.

20 ו. אִין שְׁעָר לֶבֶן²⁶ סִימָן טְמֵאָה עַד שְׁתַּקְדִּים הַבְּהֵרֶת
21 אֶת הַשְּׁעָר הַלֶּבֶן; שְׁנֵאָמַר: וְהִיא הִפְכָּה שְׁעָר לֶבֶן -
22 שְׁתַּהַפֵּף אוֹתוֹ²⁷ הַבְּהֵרֶת. אָבָל אִם קָדַם שְׁעָר לֶבֶן אֶת
23 הַבְּהֵרֶת - הָרִי הִיא כְּבֵהֶרֶת שְׁאִין בְּהָ סִימָן טְמֵאָה
24 וְיִסְגִיר.

26 שם פרק ד משנה יא: "אם בהרת קדמה לשיער לבן - טמא, ואם שיעור לבן קדם לבהרת - טהור". 27 כלומר, המלה "והיא" נמשכת אל הצרעת. והכוונה, שהצרעת הפכה את השיער השחור ללבן.

25 ז. הִיָּתָה בּוֹ בְּהֵרֶת וּבָהּ שְׁעָר לֶבֶן וְהִחְלַט בּוֹ, וְאַחַר
26 כֶּף הִלְכָה הַבְּהֵרֶת וְהִנִּיחָה שְׁעָר לֶבֶן בְּמִקְוָמוֹ
27 וְטָהַר²⁸, וְאַחַר כֶּף חֲזָרָה בְּהֵרֶת אַחֲרָת בְּמִקְוָם הַבְּהֵרֶת
28 הָרֵאשׁוֹנָה וְהָרִי הַשְּׁעָר לֶבֶן בְּתוֹכָהּ - זֶהוּ הַנִּקְרָא
29 שְׁעָר פְּקֻדָּה²⁹, וְאִינוּ סִימָן טְמֵאָה; שְׁנֵאָמַר: וְהִיא
30 הִפְכָּה שְׁעָר לֶבֶן - שְׁתַּהַפֵּכְתוּ הִיא, לֹא שְׁתַּהַפֵּכְתוּ
31 חֲבֵרְתָהּ³⁰.

28 אף על פי שהשערות נשארן, המנוגע טהור כיוון שהבהרת נתרפאה. 29 כאילו הבהרת הראשונה שהלכה לה הפקידה כאן את שערותיה הלבנות (רבינו בפירושו על המשנה). 30 והפירוש, שאינה מטמאה אלא אם נגע זה הפך את השיער ללבן אבל לא כשנגע אחר עשה זאת.

32 ח. הִיָּתָה בּוֹ בְּהֵרֶת פְּגָרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְהִחְלַט,
33 וְהִלָּף מִמֶּנָּה פְּחָצֵי גְרִיס וְטָהַר³¹, וְנִשְׁאַרוּ שְׁתֵּי
34 הַשְּׁעָרוֹת פְּחָצֵי גְרִיס הַנִּשְׁאַר, וְחֲזָר פְּחָצֵי גְרִיס
35 בְּמִקְוָם זֶה שְׁהִלָּף וְהָרִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְבָנֹת בְּהֵרֶת
36 פְּגָרִיס - אִינָן סִימָן טְמֵאָה³², עַד שְׁתַּהַפֵּף שְׁתֵּי
37 הַשְּׁעָרוֹת בְּהֵרֶת אַחַת.

31 מפני שלא נשאר בה כשיעור. 32 גם במקרה זה אין אנו אומרים שחצי הגריס שהלך הוא הוא שחור, אלא אנו רואים את הגריס החדש כצירוף של שתי בהרות ויוצא מזה שבהרת אחרת הפכה את השיער.

33 ז. בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וְאִין בְּהָ פְּלוֹם, וְנוֹלְדָה בְּצֵדָה³³
34 בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי זֶה
35 לְהִסְגִיר³⁴. בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת,
36 וְנוֹלְדָה לָהּ בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי
37 זֶה לְהִסְגִיר³⁵. בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת,
38 וְנוֹלְדָה לָהּ בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי
39 זֶה לְהִסְגִיר³⁶. בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וְאִין בְּהָ פְּלוֹם,
40 וְנוֹלְדָה לָהּ בְּהֵרֶת פְּחָצֵי גְרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת - הָרִי
41 זֶה לְהִסְגִיר³⁷.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי כ"ג תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קכו

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

מקום להכניס בו עדשה שמילאו את קרנותיה ועשאוה רבוע, שאורכו ורחבו שוים. שם פ"א מ"ה. וראה רבינו בפירושו למשנה שם פ"ו, א. (5 משנה שם. 6) בתורת כהנים' פרשת נגעים פרשתא ג ה"ז, שנינו: מה שיער לבן מקום שתי שערות, אף מחיה מקום שתי שערות. (7) שם פ"א, מ"ה: "מבוצרת". פירוש, כעיר מבצר המוקפת חומה מכל צדדיה, שנאמר בתורה (שם, ט "ומחית בשר חי בשאת"), וההיקף צריך להיות ברוחב של שתי שערות ('תורת כהנים' שם ה"ט). (8) נגעים פ"א מ"ה: "מכונסת ונתפזרה. . . הרי אלו להקל".

15 ב. המחיה מטמאה בכל מראה⁹, בין שהיה מראה
16 המחיה אדם או שחור או לבן. והוא שלא יהיה
17 הלכן מארבע המראות שבארנו¹⁰.

(9) משנה שם פ"ד, ב. (10) למעלה בפ"א. ואם מראה שלה כלובן ארבעה המראות, אין זה בשר חי אלא נגע.

18 ג. אין המחיה¹¹ סימן טמאה עד שתהיה בגופה של
19 בהרת. כיצד? בהרת שהיתה¹² באמצע¹³ שחין או
20 מכה או מחיה¹⁴ או בהק, והמחיה בתוך השחין או
21 בתוך המכה או בתוך מחיתן או בתוך הבהק, אף
22 על פי שהמחיה באמצע הבהרת - אינה סימן
23 טמאה, מפני שהיא בתוך השחין או המכה או
24 בתוך הבהק או מחיתן. וכן אם הקיף השחין או
25 מחיתו והמכה את מחיתה¹⁵ והבהק את המחיה¹⁶,
26 או שנסמך אחד מהן למחיה מצדה, או שחלק אחד
27 מהן את המחיה ונכנס לתוכה - אינה סימן טמאה,
28 והרי זו כבהרת שאין בה סימן ונסגיר. הלכו להן
29 השחין או המכה או הבהק שהיו פחת המחיה או
30 שהיו בצדה או שהיו מקיפין אותה או שהיו נכנסין
31 לתוכה, ונמצאת המחיה לבדה בתוך הבהרת בסוף
32 שבוע ראשון או בסוף שבוע שני - הרי זה יחליט;
33 אם לא הלכו להן - יפטר¹⁷.

(11) נגעים פ"א מ"ה. (12) בדפוס רומי (ר"מ) ובכת"י
תימן, הגירסא "שהיה" (והיא הגירסא הנכונה). (13) צ"ל:
באמצעה (כת"י תימן), כלומר שבאמצע הבהרת היה שחין
או מכווה. (14) מחית שחין או מחית מכווה. ראה למעלה
פ"ב ה"ד. (15) טעות סופר, וצ"ל "או" מחייתו. . . "או"
מחייתה. וכן הגירסא בכת"י תימן ובדפוס רומא (ר"מ).
(16) אף-על-פי שהמחיה מטמאה בכל מראה, אינה זהה עם
בוהק. שבוהק הוא לובן קשור במחלה - אלא שהוא למטה
מקרום ביצה, אבל מחיה בשר בריא הוא ('תוספות יום טוב')
נגעים פ"ו מ"ו. (17) כל הדינים שבהלכה זו, מתאימים
להאמור למעלה בפ"ב ה"ד וה"ה, בדין שער לבן. ראה שם.

34 ד. המחיה סימן טמאה לעולם¹⁸, בין שקדמה מחיה
35 את הבהרת בין שקדמה בהרת את המחיה, לפי
36 שלא נאמר בה 'והיא הפכה'¹⁹. זה שנאמר בתורה:
37 'והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת - אינו
38 צריך לשניהן, לשער ולמחיה, אלא כל אחד מהן

1 זו להחליט, שהרי קדמה בהרת לשתי השערות
2 הלבנות³⁷. ספק שער לבן קדם ספק הבהרת קדמה
3 - הרי זו טמא³⁸. ויראה לי, שטמאתו בספק.

(33) כלומר, סמוך לה ללא הפסק עור בריא ביניהם.
(34) ואפילו אם גם בחצי גריס השני אין כלום גם כן
מסגירים. בבא זו אין בה כל חידוש ונאמרה כהקדמה
לבבות הבאות אחריה, וכולן נשנו בסדר "לא זו אף זו".
פירוש, כל בבא יש בה יותר חידוש. (35) אף על פי שיש
בה שתי שערות לבנות אין מחליטים אלא מסגירים, מפני
שהשערה הראשונה נהפכה על ידי חצי הגריס הראשון ולא
על ידי כל הנגע. שנינו בתורת כהנים פרשת נגעים פרשתא
ג, הלכה ו: "והיא הפכה, שהפכה כולה את כולו ולא
שהפכה כולה את מקצתו". (36) ולא להחליט, מפני שחצי
הנגע הפך את שתי השערות ולא כולו. וברור, שמכל שכן
אם אין שערה בחצי השני הדין כך. (37) כשנהפכו ללבן
הייתה כבר בהרת שלימה והפכה "כולה את כולו".
(38) כתנא קמא שם בסוף הפרק. בבבא מציעא פא, א
מסופר, ששאלה זו נידונה בשמים בישיבה של מעלה,
הקדוש ברוך הוא אמר טהור וכל בני הישיבה אמרו טמא,
ושאלו את רבה בר נחמני ואמר טהור. ומבאר הכסף משנה
כאן, שנקבעה הלכה: "תורה לא בשמים היא", פירוש,
הקדוש ברוך הוא מסר לחכמי ישראל את הסמכות
הבלעדית להכריע הלכות, וההכרעה בישיבה של מעלה
אינה קובעת.

פרק שלישי

4 א. אין המחיה² סימן טמאה עד שתהיה פעדשה³
5 מרבעת⁴ או יתר על זה. וכמה שעורה? כדי צמיחת
6 ארבע שערות⁵, שמים ארף ושמים רחב⁶. והוא
7 שתהיה המחיה באמצע הבהרת, והבהרת מקפת
8 אותה מכל צד⁷, והיא יתרה על המחיה רחב שתי
9 שערות או יתר. אבל אם היתה המחיה בצד הבהרת
10 - אינה סימן טמאה. היתה מפזרת, כגון שהיה בשר
11 חי פתודל במקום זה ובשר חי פתודל במקום אחר,
12 אף על פי שהכל באמצע הבהרת - אינו מצטרפין
13 לכעדשה⁸, עד שיהיה במקום אחד באמצע הבהרת
14 פעדשה מרבע או יתר.

(1) יבאר המחיה שהיא סימן טומאה כמה שיעורה ואם
היתה מפוזרת, אם המחיה מטמאה בכל מראה ואם צריך
שתהיה בגופה של בהרת, ודין אם קדמה מחיה את הבהרת
או בהרת למחיה, בהרת כגריס מצומצם ובאמצע כעדשה
מצומצמת, איזה הם ראשי איברים שאינם מטמאים במחיה.
(2) בשר חי בתוך הבהרת הוא אחד משלושת סימני
הטומאה, שהם: שערות לבנות, פשיון, מחיה. ומרומזים
בנוטריקון של המלה "שפם" (שערות, פשיון, מחיה)
שנאמרה במצורע (ויקרא יג, מה "ועל שפם יעטה").
(3) נגעים פ"ד מ"ה. (4) העדשה היא עגולה, ומוסיפים
עליה את הקרנות כדי לרבעה. תבניתה של המחיה אינה
קובעת אלא גודלה, ואינה סימן טומאה אלא כשיש בה

קכח שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי כ"ג תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

19 ז. בהִרְתָּ 30 כְּגָרִיס וּבִשָּׂר חַי פְּעֻדָּשָׁה אוּ יִתֵּר מִקִּיפָה
20 מִבְּחוּץ, וּבִהֲרַת שְׁנִיָּה מִקֶּפֶת אֶת הַבִּשָּׂר הַחַי - הֲרִי
21 הַבְּהֵרֶת הַפְּנִימִית לְהַסְגִיר, שֶׁהֲרִי אֵין פֶּה סִימָן
22 טְמָאָה 31, וּבִהֲרַת הַחִיצוֹנָה לְהַחֲלִיט 32, שֶׁהֲרִי הַמְּחִיָּה
23 בְּאִמְצָעָהּ. נִתְמַעֵט הַבִּשָּׂר הַחַי שְׁבִינִיָּה 33 אוּ שֶׁהֲלֵךְ
24 פְּלוֹ, בֵּין שֶׁהִיָּה מִתְמַעֵט וְכֹלָה מִבְּפָנִים בֵּין שֶׁהִיָּה
25 מִתְמַעֵט מִבְּחוּץ - הֲרִי שֶׁתִּהְיֶה כְּבִהֲרַת אַחַת שְׁאֵין פֶּה
26 סִימָן טְמָאָה 34.

30 שם מ"ה. (31 מפני שהמחיה אינה בבהרת אלא מחוצה לה. (32 כתנא-קמא שם, האומר שמחיה זו מבוצרת היא ע"י הבהרת החיצונה. (33 ונשאר פחות מכעדשה. (34 והפשיון אינו סימן טומאה, מפני שפשה לתוך המחיה. פסק כר' עקיבא, ואף-על-פי שהמחיה אינה סימן טומאה לפנימית, אין הפשיון שלה לתוך המחיה נקרא פשיון מבחוץ (ראה ה"ה). ואין הבדל בין אם היתה המחיה כעדשה מצומצמת, ובין אם היתה גדולה יותר, ולא כר' שמעון שם במ"ו.

27 ח. בהִרְתָּ שֶׁהִיָּה בְּרֹאשׁ אֵיבָר 35 מִן הָאֵיבָרִים,
28 וְהַמְּחִיָּה בְּאִמְצָעַ הַבְּהֵרֶת בְּרֹאשׁ הָאֵיבָר - אֵינָה סִימָן
29 טְמָאָה. מִפְּנֵי שֶׁהַמְּחִיָּה חוֹלְקַת אֶת הַנֶּגַע, וְנִמְצָא
30 מִקְצָתוֹ שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד מִפָּאן וּמִקְצָתוֹ שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד
31 מִפָּאן, וְנִאָּמַר בְּנִגְעִים: וְרֹאְהוּ הַכֶּהֶן - שִׁיְהִיָּה רוֹאֶה
32 הַנֶּגַע פְּלוֹ כְּאַחַת. וְאֵלוֹ הֵן רְאֵשֵׁי אֵיבָרִים שְׁאֵינָם
33 מִטְּמָאִין בְּמְחִיָּה: רְאֵשֵׁי אֶצְבָּעוֹת יָדִים וְרִגְלִים,
34 וְרְאֵשֵׁי אֲזָנִים, וְרֹאשׁ הַחֹטֵם 36, וְרֹאשׁ הָעֵצְרָה 37,
35 וְרֹאשֵׁי דְדִין שֶׁל אִשָּׁה. אֲבָל רְאֵשֵׁי דְדִין שֶׁל אִישׁ
36 וְהִבְבֵּלַת וְהַדְּלוּלִין 38 מִטְּמָאִין בְּמְחִיָּה 39.

35 שם מ"ו. נאמרו פירושים רבים על משנה זו. והכסף-משנה כאן מפרש לדעת רבינו, שיש הבדל בין בהרת בלי מחיה ובין בהרת שיש בה מחיה, והמדובר בהלכה זו כשיש בראש האבר מקום כגריס, ואף-על-פי-כן אינה נראית כאחת אם יש באמצעה מחיה, אבל אם אין בה מחיה היא נראית כאחת. ולפיכך כתב רבינו בה"ט: "שהיה מקומן יושב כגריס מטמאים בנגעים" פירוש, אם אין מחיה חולקת אותם. [אולם אין פירוש זה מתיישב לפי דברי התוספתא נגעים פ"ה, עיי"ן שם וצריך-עיון. ראה השגת הראב"ד כאן, ופירוש הרא"ש על המשנה]. (36 האף. (37 ראש אבר הזכרות. (38 גידול חולני על העור (רבינו בפירושו על המשנה). (39 שם במשנה, אומר ר' אליעזר, שגם יבלות ודלדולים אינם מטמאים, ומשמע שתנא-קמא חולק עליו. ופסק רבינו - כדרכו בכל מקום - כתנא-קמא. ולא נתבאר טעם ההבדל בין אלה ובין ראשי איברים (ראה 'תוספות יום טוב' שם).

37 ז. וְכֹל רְאֵשֵׁי אֵיבָרִים 40 אֵלוֹ שֶׁהִיָּה מְקוּמָן יוֹשֵׁב
38 כְּגָרִיס - מִטְּמָאִין בְּנִגְעִים; אֲבָל אִם הָיוּ עֲגָלִין כְּרֹב
39 בְּרִית בְּנֵי אָדָם - טְהוּרִין. כִּיצַד? בְּהֵרֶת כְּגָרִיס בְּרֹאשׁ
40 חֹטְמוֹ אוּ בְּרֹאשׁ אֶצְבָּעוֹ שׁוֹפֵעַת אֵילֶךְ וְאֵילֶךְ -

1 סִימָן טְמָאָה; וְלֹא נִאָּמַר שֶׁעַר לָבָן עִם הַמְּחִיָּה אֶלָּא
2 לְתַן שְׁעוֹר לְמְחִיָּה, שֶׁתִּהְיֶה כְּדִי לְקַבֵּל שְׁעַר לָבָן,
3 שֶׁהוּא שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת.

18 שם פ"ד מ"ג: "שהמחיה מטמאה... הפוכה ושלא הפוכה", פירוש: בין שהבהרת הפכה למחיה ובין שהמחיה קדמה לבהרת. (19 ראה למעלה פ"ב ה"ו (ב'תורת כהנים' פרשת נגעים, אמרו לימוד אחר, וידועה דרכו של רבינו להביא את הלימוד שלדעתו הוא יותר פשוט, ואף-על-פי שבתלמוד או במדרשי הלכה נאמר לימוד אחר).

4 ח. בהִרְתָּ כְּגָרִיס מִצְמָצָם 20 וּבְאִמְצָעָה מְחִיָּה פְּעֻדָּשָׁה
5 מִצְמָצָמַת - הֲרִי זֶה מְחֻלָּט. נִתְמַעֵט הַבְּהֵרֶת 21 אוּ
6 שְׁנִתְמַעֵט הַמְּחִיָּה 22 - טְהוּר 23. וְכֵן אִם רָבְתָה
7 הַמְּחִיָּה שְׁבִתוֹף בְּהֵרֶת זוּ - טְהוּר; שְׁאֵין הַבְּהֵרֶת
8 מִטְּמָאָה בְּמְחִיָּה עַד שֶׁתִּהְיֶה יִתְרָה עַל הַמְּחִיָּה רַחֵב
9 שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת מִפֶּל צַד 24. הִיָּתָה הַמְּחִיָּה פְּחוּתָה
10 מִפְּעֻדָּשָׁה וּרְבִתָּה הַמְּחִיָּה עַד שֶׁנֶּעֱשִׂית פְּעֻדָּשָׁה - הֲרִי
11 זֶה מְחֻלָּט 25. נִתְמַעֵט הַמְּחִיָּה מִמָּה שֶׁהִיָּתָה אוּ
12 שֶׁהֲלָכָה לָהּ 26 - הֲרִי זוּ פְּמוֹת שֶׁהִיָּתָה 27, וְאֵין פָּאן
13 סִימָן טְמָאָה.

20 ביחד עם העדשה שבתוכה. (21 מבחוץ. (22 אחרי הסגר. (23 נתמעטה הבהרת - טהור, מפני שאין בה כגריס. ואם נתמעטה המחיה - טהור, מפני שאין בה כעדשה. ומשמיענו שאע"פ שפשתה הבהרת אינה מטמאה משום פשיון, מפני שאין פשיון מטמא אלא כשפשה חרץ לנגע (לקמן פ"ד ה"א) וכאן פשה לתוכו. (24 ומכיוון שכל הבהרת היא כגריס מצומצם, היינו שש שערות באורך וברוחב (למעלה פ"א ה"ז), והעדשה שבאמצעה תופסת יותר משתי שערות, לא נשאר מקום שתי שערות מכל צד. (25 שהרי נולד סימן טומאה. (26 פירוש, הבהרת נכנסה לתוך המחיה ומיעטה אותה או תפסה כל מקומה. (27 ומסגירים את המנוגע. ואינה מטמאה משום פשיון, מפני שאין פשיון מטמא אלא כשפשה מחוץ לנגע, כמו שביארנו למעלה. והמדובר כשנתמעטה אחר הסגר הראשון, אבל אחר הסגר שני - טהור. מחלוקת ר' מאיר ורבנן שם פ"ו מ"ג, ופסק כרבים. [בעדשה מצומצמת, גם ר' מאיר מודה שהוא טהור כשנתמעטה או הלכה, שהרי היה כאן סימן טומאה והלך לו. אבל מחיה פחותה מעדשה אינה סימן טומאה, ודינה כעור בלתי מנוגע, ולפיכך אם פשה הנגע לתוכה - טמא. דעת ר' מאיר שפשיון מבפנים מטמא (תפארת ישראל שם)]. ראה פירוש רבינו למשנתנו, ועליו מסתמך ביאורנו כאן.

14 ז. בהִרְתָּ 28 יִתְרָה מִכְּגָרִיס וּבִהֲ מְחִיָּה יִתְרָה מִפְּעֻדָּשָׁה,
15 וְרָבּוּ אוּ שְׁנִתְמַעֵטוּ - טְמָא; וּבְלִבְדִּי שֶׁלֹּא יִתְמַעֵט
16 בְּהֵרֶת מִכְּגָרִיס, וְלֹא תִתְמַעֵט הַמְּחִיָּה מִפְּעֻדָּשָׁה, וְלֹא
17 תִקְרַב הַמְּחִיָּה לְסוֹף הַבְּהֵרֶת כְּפָחוֹת מִפְּדֵי צְמִיחַת
18 שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ 29.

28 שם מ"ד. (29 בפרק זה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק כ"ד תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קכט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

1 טהור; שנאמר: וראוהו הכהן - עד שיראהו כלו
2 פאחת.

36 ו. בהרת כגריס ופשתה כגריס, ונולד בפשיון מחיה
37 או שער לבן, והלכה לה האום - תראה בתחלה.
38 היתה בו בהרת כגריס והסגירו, בסוף השבוע והרי
39 היא פסלע, ספק שהיא היא ספק שהיא אחרת באה
40 תחתיה - הרי זה טמא.

פרק רביעי

1 יבאר כמה שיעור פשיון המטמא, ומאי זה מראה, ואם
פשה לתוך הנגע, אי זה פשיון הוא סימן טומאה, ובהרת
שנכנסה אחר הפטור ופשתה כמות שהיתה, בהרת כגריס
ובה כעדשה ושיער לבן בתוך המחיה והחליטו, הטמא
שהחלט בתחילת או בסוף שבוע ראשון או שני.

41 ז. בהרת כגריס וחוט יוצא ממנה, אם יש בו רחב
42 שתי שערות - זוקקה לשער לבן ולפשיון, אבל לא
43 למחיה; שאין המחיה סימן טמאה עד שתקיף
44 אותה הבהרת ויהיה בין סוף המחיה וסוף הבהרת
45 רחב צמיחת שתי שערות. היו שתי בהרות וחוט
46 יוצא מזו לזו: אם יש בו רחב שתי שערות -
47 מצרפן, ואם לאו - אינו מצרפן.

3 א. הפשיון מטמא בכל שהוא. והוא שהיה הפשיון
4 מאחת ממראות הנגעים; אבל אם היה הפשיון
5 מראה בהק - אינו פשיון. ואין הפשיון סימן טמאה
6 עד שיפשה חוץ לנגע; אבל אם פשה לתוך הנגע -
7 הרי הוא פמות שהיה. פיצד? בהרת ובתוכה בשר
8 חי פחות מפעדשה והסגירה, ובסוף השבוע
9 נתמעטה המחיה ממה שהיתה או שהלך הבשר החי
10 פלו - אין זה פשיון; שאין הבהרת פושה לתוכה
11 אלא חוצה לה.

48 ח. בהרת שטהרה מתוך הסגר או מתוך החלט,
49 שהלכו ממנה סימני טמאה - אין מסגירין בה
50 לעולם.

12 ב. אין הפשיון סימן טמאה עד שהיה אחר הסגר;
13 אבל אם בא בתחלה וראה הכהן את הנגע שהוא
14 פושה והולך - אינו מחליטו, אלא מסגירו עד סוף
15 השבוע ויראה.

51 ט. בהרת שכנסה אחר הפטור ופשתה לכמות
52 שהיתה, או שפשתה וחזרה לכמות שהיתה - הרי
53 הוא בטוהרתו.

16 ג. אין הבהרת פושה לתוך השחין ולא לתוך
17 המכה, ולא לתוך מחית השחין ולא לתוך מחית
18 המכה, ולא לראש ולא לזקן אף על פי שנגרחו
19 והלך השער מהן; שנאמר: ואם פשה תפשה
20 המספחת בעור. אבל בהרת שפשתה לתוך הבהק -
21 הרי זה פשיון.

54 י. בהרת כגריס ובה מחיה פעדשה ושער לבן בתוך
55 המחיה והחליטו, ולאחר החלט הלכה המחיה -
56 טמא מפני שער לבן; הלך השער לבן - טמא מפני
57 המחיה. היה השער לבן בתוך הבהרת והלך לו -
58 טמא מפני המחיה; הלכה המחיה - טמא מפני
59 שער לבן.

22 ד. השחין והמכה והבהק ומחית השחין ומחית
23 המכה שהן חולקין בין האום לפשיון - אינו סימן
24 טמאה. הסגירו והלכו להן עד שנמצא הפשיון
25 סמוך לאום - הרי זה מחלט.

60 יא. בהרת ובה מחיה ופשיון: הלכה המחיה - טמא
61 מפני הפשיון; הלך הפשיון - טמא מפני המחיה.
62 וכן בשער לבן ובפשיון. החליטו בשער לבן והלך
63 השער וחזר בו שער לבן אחר או שנולדה לו מחיה
64 או פשיון, או שהחליטו במחיה והלכה המחיה
65 ונולדה לו מחיה אחרת או שער לבן או פשיון, או
66 שהחליטו בפשיון והלך הפשיון וחזר בו פשיון
67 אחר או שנולדה בה מחיה או שער לבן - הרי זה
68 בטמאתו פמות שהיה. אחד הטמא שהחלט בתחלה
69 או שהחלט בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני
70 או אחר הפטור, הואיל והחלט מכל מקום - אינו
71 טהור עד שלא ישאר בו סימן טמאה, לא סימן
72 החלט ולא סימן אחר.

26 ה. בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס ועוד, והלך מן
27 האום כחצי גריס, אף על פי שהנותר מן האום עם
28 הפשיון תר מגריס - [הרי] זה טהור. היתה כגריס
29 ופשתה כגריס ועוד, והלכה לה האום - תראה
30 בתחלה וסגיר שבוע אחר שבוע. היתה בו בהרת
31 והסגירו, והלכה הבהרת בסוף ימי הסגר, וחזרה
32 בהרת במקומה פמות שהיתה - הרי הוא פמו שהיה.
33 נתמעטה [בתוך ימי הסגר] ופשתה וחזרה פמות
34 שהיתה, או שפשתה ונתמעט הפשיון וחזרה פמות
35 שהיתה - הרי זה יסגיר או יפטור.

יום ש"ק כ"ד תמוז ה'תשע"ה

פרק חמישי

73 א. מי שהיתה לו מכה בעור בשרו ונפשט העור

קל שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק כ"ד תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 1 מְחַמַּת הַמָּכָה: אִם הִיְתָה הַמָּכָה מְחַמַּת הָאֵשׁ, כְּגוֹן
2 שְׂנֹכָה בְּנֹחֶלֶת אוֹ בְרִמְיָ? אוֹ בְּכַרְזֵל אוֹ בְּאֶבֶן שֶׁלִּבְנֹו
3 פְּאֵשׁ? וְכִיּוֹצֵא בָהֶן - הֲרִי זֶה נִקְרָאת מְכָה; וְאִם
4 הִיְתָה הַמְּכָה⁴ שְׁלֵא מְחַמַּת הָאֵשׁ, בֵּין שְׁלֵקָה בְּאֶבֶן
5 אוֹ בְּעֵץ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן בֵּין שְׁהִיְתָה הַמְּכָה מְחַמַּת חֲלִי
6 הַגּוֹף, כְּגוֹן גָּרֵב אוֹ חֲזוּזִית⁵ שֶׁהִפְסִיד הָעוֹר, אוֹ
7 שְׁחִפָּת אוֹ קַדְחַת וְדִלְקַת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן שְׁהִשְׁחִיתוּ
8 הָעוֹר - הֲרִי זֶה נִקְרָא שְׁחִין.
- 9 (1) יבאר אי זו היא מכווה ושחין וצרכת השחין ודיניהם, ואם מצטרפים זה עם זה, שחין שנעשה מכווה או בהיפך, ומי שהסגירו בעור הבשר ובסוף השבוע נעשית שחין, ואי זה קרח גיבח ומה דינם, והראש והזקן שלא העלו שיער מעולם. (2) אפר חס. (3) אבל מכה באבן וברזל שנתלבנו במעיינות חמים או בלוע הר געש אינה מכווה אלא שחין. (4) בכתב-יד תימן: "המכה". (5) מיני צמחים חולניים בעור.
- 9 ב. לְבָן שְׂפוּד⁶ וְהָפָה בּוֹ⁷: אִם הִיְתָה רֵאשׁוֹ (מְבַרְז)
10 [פְּדוּר] - הֲרִי זֶה מְכָה, וְאִם הִיְתָה רֵאשׁוֹ חֲדָה⁸ - הֲרִי
11 זֶה סִפְקָ⁹ אִם הִיא מְכָה אוֹ שְׁחִין. לְקָה בְּמִי טְבַרְיָא
12 אוֹ בְּגַפְתָּ¹⁰ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן - הֲרִי זֶה שְׁחִין.
- 6 (כעין רומח. (7) מכת דקירה. (8) לא חד ממש אלא מחודד קצת וההכאה פוצעת. (9) אבעיא שלא נפשטה שם, אבל בסכין חד ממש אמר שם "חידודה קודם לליבונה" כלומר, הפצע מחוד הסכין קודם להכווייה ולפיכך נידון כשחין. (10) רש"י שם פירש: פסולת זיתים שנסחטו להוציא שמנם.
- 13 ג. הַשְּׁחִין וְהַמְּכָה כֹּל זְמַן שֶׁהֵן מִפּוֹת טְרִיּוֹת הֵן
14 נִקְרָאִין מוֹרְדִין, וְאִינֶן מִטְמְאִין בְּנִגְעִים כָּלֵל. חִיו
15 הַשְּׁחִין וְהַמְּכָה וְנִתְרַפְּאוּ רְפוּי גְמוּר, אָף עַל פִּי
16 שְׁהַמְקוּם צִלְקַת וְאִינֶה דוּמָה לְשֹׁאֵר הָעוֹר - הֲרִי הֵן
17 כְּעוֹר הַבְּשָׂר לְכֹל דְּבַר, וּמִתְטַמְּאִין בְּשִׁלְשָׁה סִימְנִין¹¹
18 וְיֵשׁ בָּהֶן הֶסְגֵר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.
- 11 (פשוט, שיער לבן ומחיה.
- 19 ד. הַתְּחִילוֹ¹² הַשְּׁחִין וְהַמְּכָה לַחֲיּוֹת וְלִהְתַּרְפְּאוֹת
20 וְנִעֲשִׂית עֲלֵיהֶן קִלְפָה כְּקִלְפַת הַשּׁוֹם - זֶה הִיא צְרָבַת
21 הַשְּׁחִין הָאֲמוּרָה בְּתוֹרָה וּמְחִיַת הַמְּכָה הָאֲמוּרָה שָׁם,
22 וּמְטַמְּאוֹת בְּשְׁנֵי סִימְנִין: בְּשֹׁעַר לְבָן אוֹ בְּפִשְׁיוֹן¹³,
23 וְאִין בָּהֶן הֶסְגֵר אֲלֵא שְׁבוּעָ אַחַד¹⁴. בִּיצַד? בְּהֶרֶת¹⁵
24 שְׁהִיְתָה בְּצִרְבַת הַשְּׁחִין אוֹ בְּמַחֲנַת הַמְּכָה: אִם הִיְתָה
25 בָּהּ שֹׁעַר לְבָן - יַחְלִיט; לֹא הִיְתָה בָּהּ שֹׁעַר לְבָן -
26 יִסְגִּיר שְׁבוּעָ אַחַד. וְיִרְאֶה בְּסוֹף הַשְּׁבוּעָ: אִם נוֹלַד
27 בָּהּ שֹׁעַר אוֹ פִּשְׁתָּה - יַחְלִיט; וְאִם לֹא נוֹלַד בָּהּ פְּלוּם
28 - יִפְטוּר. פִּשְׁתָּה לְאַחַר הַפְּטוּר אוֹ נוֹלַד בָּהּ שֹׁעַר לְבָן
29 - יַחְלִיט¹⁶.
- 12) שם. בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ו הלכה ה שנינו:
- ה. הַשְּׁחִין וְהַמְּכָה אֵין מְצַטְרְפִין¹⁷ זֶה עִם זֶה. לְפִיכָף חֲלָקֵן הַכְּתוּב, לֹמַר שְׁאֵין מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה. וְאִין פּוֹשִׁין זֶה לְזֶה, וְאִין פּוֹשִׁין לְעוֹר הַבְּשָׂר, וְלֹא בְּהֶרֶת עוֹר הַבְּשָׂר פּוֹשֵׂה לְתוֹכָן. בִּיצַד? הִיְתָה שְׁחִין בְּצַד הַמְּכָה וּבְהֶרֶת כְּגַרִיס בְּשִׁתִּיהֶן¹⁸ - הֲרִי זֶה טְהוֹר. הִיְתָה בְּאַחַת מֵהֶן וּפִשְׁתָּה לְשֹׁנֶיהָ אוֹ שְׁפִשְׁתָּה לְעוֹר הַבְּשָׂר - טְהוֹר¹⁹. הִיְתָה בְּהֶרֶת בְּעוֹר הַבְּשָׂר וּפִשְׁתָּה לְאַחַת מֵהֶן - אֵינֹו פְּשִׁיּוֹן. הִיְתָה בְּתוֹף כְּפּוֹ צְרָבַת שְׁחִין כְּגַרִיס²⁰ וּבְהַ בְּהֶרֶת כְּגַרִיס²¹ - יִסְגִּיר; שְׁאֵף עַל פִּי שְׁאֵינֶה רְאוּיָה לְשֹׁעַר לְבָן²² וְלֹא לְפִשְׁיוֹן, שְׁמָא יוֹלַד לוֹ שְׁחִין אַחַר בְּצִדָּה וְתַפְשָׂה לְתוֹכוֹ.
- 17) אם היו בו כחצי גריס שחין וכחצי גריס מכווה אין מצטרפים לכגריס ומטהרים את המנוגע, ואף על פי שדיני שחין ומכווה שווים. בתורת כהנים שם למדו מהכתוב "או ... מכוות אש" המלה "או" באה לחלק ביניהם. (18) בשניהם יחד. (19) והפשיון מטמא רק אם פשה במקום אותה המחיה עצמה. (20) מצומצם. (21) ומילא את כל מקום הצרבת ואם כן אין כל אפשרות של פשוט, שהרי אמרנו שאינה פושה לעור הבשר. (22) אין שערות צומחות על כף היד.
- 17) ו. שְׁחִין שֶׁנִּעֲשֶׂה מְכָה - בְּטֵלָה מְכָה אֵת הַשְּׁחִין²³; וּמְכָה שֶׁנִּעֲשִׂית שְׁחִין - בְּטֵל שְׁחִין הַמְּכָה. אִם אֵין יָדוּעַ אִם שְׁחִין הִיְתָה אִם מְכָה - אֵין בְּכָף פְּלוּם²⁴; שְׁשִׁנֵּיהֶם סִימָן אֶחָד וְטַמְּאָה אַחַת, וְלֹא חֲלָקֵן הַכְּתוּב אֲלֵא לֹמַר שְׁאֵין מְצַטְרְפִין.
- 23) השני מבטל את הראשון. ונפקא מינה לעניין צירוף, שאמרנו בהלכה הקודמת שאינם מצטרפים זה עם זה. (24) ומטמא.
- ז. הֶסְגִירוֹ בְּבְהֶרֶת שְׁבִשְׁחִין וּבְסוֹף הַשְּׁבוּעָ נִעֲשֶׂה עוֹר הַבְּשָׂר²⁵, אוֹ שְׁהֶסְגִירוֹ בְּעוֹר הַבְּשָׂר וּבְסוֹף הַשְּׁבוּעָ נִעֲשִׂית שְׁחִין - יִרְאֶה בְּתַחֲלָה²⁶.
- 25) נתרפא לגמרי ויש לפנינו עכשיו נגע בעור הבשר. (26) צריך להיות: כתחילה. כאילו הוא נגע חדש וטעון שני הסגרים.
- ח. מִי שֶׁנִּשְׁרַף²⁷ כָּל שֹׁעַר רֵאשׁוֹ, בֵּין מְחַמַּת חֲלִי²⁸ בֵּין

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק כ"ד תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קלא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

26 שְׁחִין אוּ מַכּוּהַ - מִטְּמְאִין בְּשַׁחִין וְכַמְכּוּהַ שְׁבַעֲוֹר
 27 הַבֶּשֶׂר; שֶׁהָרֹאשׁ אוּ הַזָּקֵן שֶׁנִּקְרְחוּ - כְּעֹר הַבֶּשֶׂר
 28 לְכָל דָּבָר, אֲלֵא שְׂאִין מִטְּמְאִין בְּשַׁעֲרָא לְבָן. הָרֹאשׁ
 29 וְהַזָּקֵן קֹדֶם שִׁיִּצְמַח בֵּהֶן הַשַּׁעֲרָא וְעַדִּין לֹא הָעֵלוּ שַׁעֲרָא
 30 מֵעוֹלָם³⁶, וְכֵן הַדְּלִדּוּלִין שֶׁבָּרֹאשׁ וְשֶׁבַּזָּקֵן - הָרִי הֵן
 31 כְּעֹר הַבֶּשֶׂר וּמִטְּמְאִין בְּשִׁלְשָׁה סִימָנִין³⁷ וְשְׁנֵי
 32 שְׁבֻעוֹת. וְכֵן זָקֵן הָאִשָּׁה וְהַסְּרִיס³⁸ עַד שֶׁלֹּא הָעֵלוּ
 33 שַׁעֲרָא - הָרִי הֵן כְּעֹר הַבֶּשֶׂר; וְאִם הָעֵלוּ שַׁעֲרָא - הָרִי
 34 הֵן כְּזָקֵן הָאִישׁ, שֶׁמִּטְּמָא בְּנִתְקִין כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר,
 35 וְאֵינוֹ מִטְּמָא בְּבִהְרָתוֹ.

36 כגון נער שטרם צמח לו זקן ותינוק רך שטרם צמחו
 37 שערות ראשו. 38 פשיין, מחייה ושיער לבן.
 38 הסנטר.

פֶּרֶק שְׁשִׁי

36 א. אֵלוּ מְקוֹמוֹת² בְּאֲדָם שְׂאִין מִטְּמְאִין בְּבִהְרָתוֹ:
 37 תוֹף הָעֵינַי, וְתוֹף הָאָזְנַי, וְתוֹף הַחֶטֶם, וְתוֹף הַפֶּה,
 38 וְהַקְּמִטִּים שֶׁבַּפֶּטֶן, וְהַקְּמִטִּים שֶׁבַּצְּוָאר, וְתַחַת הַיָּד,
 39 וּבֵית הַשָּׁחִי, וְכַף הָרִגְלַי⁴, וְהַצְּפָרָן, וְהָרֹאשׁ וְהַזָּקֵן
 40 שֶׁיֵּשׁ בֵּהֶן שַׁעֲרָא, וְהַשָּׁחִין וְהַמְּכָה הַמְּוֹרְדִין⁵. כָּל אֵלוֹ
 41 הַמְּקוֹמוֹת אֵין מִטְּמְאִין בְּנִגְעִים, וְאֵין מְצַטְרְפִין
 42 בְּנִגְעִים, וְלֹא הִנְגַע פּוֹשֵׁה לְתוֹכָן, וְאֵין מִטְּמְאִין
 43 מִשׁוֹם מַחֲתָה, וְאֵין מְעַבְּדִין אֶת הַהוֹפֵךְ כְּלוּ לְבָן⁶.
 44 שְׁנַאֲמַר: כְּעֹר בְּשָׂרוֹ, וְכָל אֵלוֹ אֵינוֹ עוֹר גְּלוּי, אֲלֵא
 45 מִהֵן שְׂאִינוֹ עוֹר⁷ וּמִהֵן שֶׁהוּא עוֹר וְהוּא מְכֻסֶּה וְאֵינוֹ
 46 גְּלוּי⁸. וְאֲדָם הַשֹּׁפְטִים נִדּוּן כְּבֵית הַסְּתָרִים⁹ וְאֵינוֹ
 47 מִטְּמָא בְּנִגְעִים.

1 יבאר מקומות באדם שאינם מטמאים בבהרת ומה דינם,
 גוי שהיתה בו בהרת והתגיר או בעובר, נולד בקמט ונגלה
 ונשתנה מראהו, וכל ספק הנגעים אם ספיקם טהור.
 2 משנה נגעים פ"ו, ח. 3) תחת הזרוע, במקום שהיא
 מחוברת לגוף. 4) הבשר העגול בשטח התחתון שבעקב.
 אבל לא שאר העקב הנמשך לפנים, מחוץ לעצם הרגל.
 5) כך בכ"י תימן, וכן תיקן הכסף-משנה. בדפוסים
 החדשים: והמורדין. ראה למעלה פרק ה הלכה ג. 6) אם
 פרח הצרעת בכל הגוף אחרי הסגר או אחרי החלט - טהור
 (לקמן פ"ז ה"א). ומלמדנו רבינו כאן, שאם נשאר עור בריא
 במקומות האלה אין זה מעכב, ומטהרים אותו. 7) צפורן,
 וכף הרגל שעורה קשה (הרא"ש בפירושו על המשנה),
 אולם בכסף-משנה כתב שכף הרגל אינה גלויה כמו שאר
 חלקי העקב, ולפיכך אינה בכלל "בעור בשרו".
 8) המקומות הללו נקראים "בית הסתרים". 9) תוספתא
 שם פ"ב ה"ו (גירסת הגר"א). והטעם, מפני שאינו נראה
 כשהאדם סוגר את פיו בהידוק שפתיים. ראה כסף-משנה.

48 ב. הָרֹאשׁ וְהַזָּקֵן שֶׁנֶּשֶׂר כָּל שַׁעֲרָו, וְהַשָּׁחִין וְהַמְּכָה
 49 שֶׁהָעֵלוּ צְרַבְתָּ - מִטְּמְאִין בְּבִהְרָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ¹⁰,
 50 וְאֵין מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵין נִגְעָא עוֹר הַבֶּשֶׂר

1 מִחֲמַת מַכּוּהַ שְׂאִינָה רְאוּיָה לְגַדֵּל שַׁעֲרָא, בֵּין שְׂאֵבֶל
 2 דְּבָרִים הַמְּשִׁירִין אֶת הַשַּׁעֲרָא אוּ סֶךְ דְּבָרִים שֶׁהַשִּׁירוּ
 3 שַׁעֲרָו, אִף עַל פִּי שְׂרָאוּי לְגַדֵּל לְאַחַר זְמַן, הוּאִיל
 4 וְאִבְדַּ כָּל שַׁעֲרָא רֹאשׁוֹ עִתָּה - הָרִי זֶה נִקְרָא קְרַח אוּ
 5 גִּבְחָ. אִם נֶשֶׂר שַׁעֲרָו מִן הַקְּדָקֵד²⁹ וְלִמְטָה שׁוֹפַע
 6 לְאַחֵר וְעַד פְּקָה שֶׁל צְוָאר³⁰ - נִקְרָא קְרַח; וְאִם נֶשֶׂר
 7 מִן הַקְּדָקֵד וְלִמְטָה שׁוֹפַע לְפָנָיו עַד כְּנֶגֶד פְּדַחְתּוֹ³¹ -
 8 נִקְרָא גִּבְחָ.

27) הלכה זו היא כעין הקדמה להלכות הבאות עד סוף
 הפרק העוסקות בדיני נגעים שבקרחת ובגבחת. כתוב
 בתורה (ויקרא יג, מ) "קרח הוא טהור הוא" ובפסוק
 שלאחריו כתוב: "גבח הוא טהור הוא". ובפסוקים הבאים
 נכתבו דיני הנגעים שפרחו בקרחת או בגבחת. ובכן הקרחת
 והגבחת כשהן לעצמן אינן מטמאות, אלא הנגעים שבהן,
 ומבאר רבינו בהלכה זו פירוש שני המונחים האלה.
 28) בתורת כהנים פרשת נגעים פרק י הלכה ו גורס רבינו:
 יכול נשר מחמת חולי יהא טהור (פירוש, לא יטמא
 בנגעים)? תלמוד לומר "קרחת וגבחת", מה קרחת בידי
 שמים אף גבחת בידי שמים. או (אם כן) מה קרחת שאינה
 ראויה לגדל שער אף גבחת שאינה ראויה לגדל שיער,
 מניין אכל נשם (סם שמשיר את השערות) סך נשם? תלמוד
 לומר קרחת קרחת (פעמיים) - ריבה (כל קרחת שהיא -
 כסף משנה). ראה לקמן בפרק ח מה בין נתק לנגע בקרחת
 וגבחת. 29) הנקודה האמצעית בגובה הראש.
 30) החוליה הראשונה מחוליות הצוואר. 31) מצחו.

9 ז. הַקְּרַחַת וְהַגְּבַחַת מִטְּמְאִין³² בְּשְׁנֵי סִימָנִין:
 10 בְּמַחֲתָה וּבְפִשְׁיֹן, וְיֵשׁ בֵּהֶן הַסֵּגֵר שְׁנֵי שְׁבֻעוֹת;
 11 שְׁנַאֲמַר בֵּהֶן: כְּמֵרְאֵה צְרַעַת עוֹר בְּשָׂרָא³³. וְלִפִּי שְׂאִין
 12 בֵּהֶן שַׁעֲרָא, אֵין הַשַּׁעֲרָא הַלְּבָן סִימָן טְמָאָה בֵּהֶן³⁴.
 13 וְכִיצַד מִטְּמְאִין בְּשְׁנֵי סִימָנִין וּבְשְׁנֵי שְׁבֻעוֹת? שְׂאֵם
 14 הֵיחָה בְּהֵרַת בְּקִרְחָתוֹ אוּ בְּגִבְחָתוֹ וְהֵיחָה בֵּהַ מַחֲתָה
 15 - יְחֵלִיט; לֹא הֵיחָה בֵּהַ מַחֲתָה - יִסְגֵּר. וְיִרְאֶה כְּסוּף
 16 הַשְּׁבֻעָא: אִם נוֹלְדָה בֵּהַ מַחֲתָה אוּ פִשְׁיֹן - יְחֵלִיט;
 17 לֹא נוֹלְדָה בֵּהַ כְּלוּם - יִסְגֵּר שְׁבֻעָא שְׁנֵי. פִּשְׁתָּ אוּ
 18 שְׁנוֹלְדָה בֵּהַ מַחֲתָה - יְחֵלִיט; לֹא נוֹלְדָה בֵּהַ כְּלוּם -
 19 יִפְטֹר. וְאִם פִּשְׁתָּ אוּ נוֹלְדָה בֵּהַ מַחֲתָה לְאַחַר הַפְּטוֹר
 20 - יְחֵלִיט³⁵.

32) אם נראה בהן נגע. 33) משמע שדין כעור בשר.
 34) פירוש, אפילו אם צמח שיער לבן. כן כתוב בפירוש
 בתורת כהנים שם ולמדו זה מהמלה "היא". 35) כאמור
 למעלה בנגעי עור בשר.

21 י. הַקְּרַחַת וְהַגְּבַחַת אֵין מְצַטְרְפוֹת זו עִם זו;
 22 שְׁנַאֲמַר: בְּקִרְחָתוֹ אוּ בְּגִבְחָתוֹ - מְלַמֵּד שֶׁהֵן שְׂפִתִים.
 23 וְאֵין פּוֹשׁוֹת מִזוּ לְזוּ וְלֹא לְשֶׂאֵר עוֹר הַבֶּשֶׂר, וְלֹא
 24 בְּהֵרַת עוֹר הַבֶּשֶׂר פּוֹשֵׁה לְתוֹכָן.

25 יא. הַקְּרַחַת אוּ הַגְּבַחַת אוּ הַזָּקֵן שֶׁנִּקְרַח וְנִעְשָׂה בֵּהֶן

קלב שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק כ"ד תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 1 פוּשָׁה לְתוֹכָם, וְאֵינָן מְשֻׁמָּאִים מִשּׁוּם מַחֲיָה, אֲבָל
2 מְעַכְבִּין אֶת הַהֶפֶף בְּלוּ לָקוּן.
- 10 בפ"ה ה"ג וה"ט. כפל רבינו כאן את הדינים האלה,
מפני הבבא האחרונה, שלא נכתבה למעלה. (11 בניגוד
למקומות שנמנו בהלכה הקודמת שאינם מעכבים. (ראה
ההערה שם). משנה נגעים פ"ו ח.
- 3 ג. בַּהֲרַת¹² הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ אוֹ לְעֵין אוֹ לְאָזְן וְכִיּוּצָא
4 בְּהֵן אוֹ לְשִׁחִין אוֹ לְמַכְרָה - טְהוּרָה; שְׁנֵאמַר: וְרֹאֵה
5 הַפֶּהן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר - שִׁהִיָּה כֹל שְׁחוּצָה
6 לְנֶגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְרֹאֵי לְפִשְׁיוֹן.
- 12 ר' יוסי בר' יהודה, בתוספתא נגעים פ"ב ה"ו. פסק
רבינו כמותו, אף-על-פי שבתורת כהנים' משמע שהתנא-
קמא חולק עליו, מפני שבתוספתא שם פ"א ה"י נאמר
כדבריו בלשון "סתם" (כסף-משנה).
- 7 ד. אֱלוּ בְּהֵרֹת¹³ טְהוּרוֹת: עוֹבֵד פּוֹכְבִים שֶׁהִיָּתָה בּוֹ
8 בְּהֵרֹת וְנִתְגַּרְרָה¹⁴, הִיָּתָה בְּעַרְרֵי¹⁵ וְנוֹלֵד, בְּקַמְט וְנִגְלָה,
9 בְּרֹאשׁ וּבִזְקָן בְּשִׁהִיָּה בְּהֵן שְׁעָר וְנִקְרְחוּ וְנִשָּׂר כֹּל
10 הַשְּׁעָר וְנִתְגַּלְתָּה הַבְּהֵרֹת, הִיָּתָה בְּשִׁחִין וּבְמַכְרָה
11 כְּשֶׁהָן מוֹרְדִין וְהֵעֵלוּ צְרִיבָת - הָרִי אֱלוּ טְהוּרוֹת. וְכֵן
12 אִם הִיָּתָה הַבְּהֵרֹת בְּרֹאשׁ אוֹ בְּזָקָן קִדְם שִׁיעֵלוּ שְׁעָר
13 מֵעוֹלָם וְהֵעֵלוּ שְׁעָר וְהִלֵּךְ הַשְּׁעָר, אוֹ שֶׁהִיָּתָה הַבְּהֵרֹת
14 בְּעוֹר וְנִעְשָׂה מְקוּמָה שְׁחִין אוֹ מַכְרָה וְחִיו וְהָרִי הֵן
15 בְּעוֹר הַבָּשָׂר, אָף עַל פִּי שֶׁתַּחֲלָתָה וְסוֹפָה טְמֵאִין,
16 הוֹאִיל וְהִיָּתָה טְהוּרָה בִּינְתֵימִים - הָרִי זֹו טְהוּרָה¹⁶.
17 נִשְׁתַּנּוּ מְרֵאִיהֶן, בֵּין שֶׁהֵעִזוּ¹⁷ אוֹ שֶׁפָּהוּ - יִרְאֶה
18 בְּתַחֲלָה¹⁸. פִּיעֵד? עוֹבֵד פּוֹכְבִים שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּהֵרֹת
19 כְּקִרוּם בִּיעֵד¹⁹ וְלֹאֲחֵר שְׁנִתְגַּרְרָה נִעְשִׂית בְּשִׁלְג, אוֹ
20 שֶׁהִיָּתָה בְּשִׁלְג וְלֹאֲחֵר שְׁנִתְגַּרְרָה נִעְשִׂית כְּקִרוּם בִּיעֵד
21 - תִּרְאֶה בְּתַחֲלָה. וְכֵן בְּקִטְן שְׁנוֹלֵד, וּבְקַמְט שְׁנִגְלָה,
22 וּבְרֹאשׁ וּבְזָקָן שְׁנִקְרְחוּ, וּבְשִׁחִין וּבְמַכְרָה שְׁחִיו: אִם
23 נִשְׁתַּנּוּ מְרֵאֵה אוֹתָן הַבְּהֵרֹת - יִרְאוּ בְּתַחֲלָה, וְאִם
24 לָאוּ - טְהוּרוֹת.
- 20 משנה שם פ"ז, א. (14) ב'תורת כהנים' פרשת נגעים
פרק א' ה"א וה"ב, למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ב):
"אדם כי יהי בעור בשרו" בלשון עתיד, משמע שהנגעים
שפרחו לפני מתן-תורה אף-על-פי שנשארו אחרי שניתנה
תורה - אינם מטמאים. ומכאן למדו, שהנגעים אינם
מטמאים אלא כשנולדו בשעה שחיו ראויים לטמא ובמקום
הראוי לטומאה. (15) שאינו מקום גלוי. (16) כחכמים,
נגד דעת ר' אליעזר בן יעקב שם. ואף-על-פי שאמרו
(עירובין סא, ב) משנת ר' אליעזר קב ונקי (פירוש, הלכה
כמותו), סובר רבינו שזה נאמר במחלוקת עם יחיד, אבל אין
הלכה כמותו נגד רבים (ראה שו"ת חוות יאיר, סי' צד. וראה
רא"ש עירובין פ"ד סימן ב בשם רבינו חננאל, שרק במאה
ושנים מקומות - מספר "קב" - הלכה כמותו, וראה יד
מלאכי אות טטו). (17) שלבנוניתם נעשתה יותר עזה.
(18) צ"ל: כתחילה, וכן הוא בדפוס רומי (ר"מ), וכן יש

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק כ"ד תמוז - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קלג

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

17 אין שם סימן טמאה - מסגירין אותו שבוע ראשון.
 18 נולד לו שער לבן או מחיה - מחליטו; לא נולד בו
 19 פלום - מסגירו שבוע שני. לא נולד לו סימן טמאה
 20 - הרי זה טהור. שדין בהרת זו הגדולה פדין
 21 הקטנה. החליטו בשער לבן שנולד בו והשחירו
 22 שתייהן או אחת מהן, הקצירו שתייהן או אחת מהן,
 23 נסמך השחין לשתייהן או לאחת מהן, הקיף השחין
 24 את שתייהן או אחת מהן, או שחלקן השחין ומחית
 25 השחין והמכה ומחית המכה והבהק - הרי זה
 26 טהור. נולד לו שער לבן אחר או מחיה - הרי זה
 27 טמא, מפני שבא בלוי לבן בתחלה. אחד שפרכה
 28 הצרעת בכלו פאחת ואחד שפשתה ופרכה מעט
 29 מעט עד שהלבין בלוי, אם מתוך הסגר או מתוך
 30 החלט - טהור, ואם אחר הפטור - טמא, ואם
 31 בתחלה - יסגיר. אחד שחיה בלוי מראה אחד או
 32 שחיה בלוי לבן פארבע המראות שבלבן ובארבע של
 33 פתוף - הכל מצטרפין, בין לטהרו בין לטמאו, כמו
 34 שבארנו.

35 ג. היתה בו בהרת כגריס ובה מחיה פעדשה והחלט
 36 במחיה, ופרכה הצרעת בכלו ואחר כך הלכה
 37 המחיה, או שהלכה המחיה תחלה ואחר כך פרכה
 38 בכלו - הרי זה טהור, ואפלו נולד לו שער לבן.
 39 נולדה בו מחיה - טמא; שגאמר: וכיום הראות בו
 40 בשר חי יטמא. והוא שתהיה פעדשה מרבעת או
 41 יתר. היתה בו בהרת ובה שער לבן והחלט בשער
 42 לבן, ואחר כך פרכה בכלו, אף על פי ששער לבן
 43 במקומו עומד - טהור; שגאמר: וכיום הראות בו
 44 בשר חי יטמא - במחיה מתטמא זה שגהפך בלוי לבן
 45 אחר החלט או אחר הסגר, ואינו מטמא בשער לבן.
 46 החליטו בפשיון ואחר כך פשתה ופרכה בכלו -
 47 טהור. ואם נראית בו מחיה - טמא.

48 ד. אף ראשי איברים שאינן מטמאין משום מחיה
 49 שבתוף הבהרת, מטמאין ומעכבין את הנהפך בלוי
 50 לבן. מיצד? מחלט או מסגר שהלבין בלוי בצרעת
 51 חוץ מפעדשה בשר חי אפלו בראש אצבעו או
 52 בראש חטמו וכיוצא בהן - הרי הוא בטמאתו. וכן
 53 זה שגהפך בלוי לבן וטהר, אם חזר בו פעדשה בשר
 54 חי אפלו בראש אחד מן האיברים - הרי זה מחלט.
 55 נהפך בלוי למראה צרעת חוץ מפעדשה, אפלו
 56 בראש אחד מן האיברים, שגהפך לבהק - הרי זה
 57 טמא מחלט; שגאמר: והנה כסטה הצרעת - לא
 58 הבהק. אפלו היתה מקצת העדשה בשר חי ומקצתה
 59 בהק - הרי זה סימן טמאה. נהפך בלוי למראה צרעת
 60 וטהר, ואחר כך חזר בו בשר כמראה הבהק - הרי
 61 זה טהור, עד שיראה בו פעדשה בשר חי; שגאמר:

ושטים שנולדו בבהרת. (35) אין הכהן מכיר בין השיער
 שקדם לשיער שנהפך. (36) אחר ההסגר מצא את ארבע
 השערות, ולא הבחין בין אלו שקדמו לבהרת ובין אלו
 שהבהרת הפכה אותן. (37) אע"פ שבוודאי יש כאן סימן
 טומאה - מפני שאינו יודע איזו שערות הן המטמאות, כמו
 שאמרנו בפשיון. (38) כגון שמתחילה הכיר והחליט
 ואחר-כך נשרו שטים, ואינו יודע איזו נשרו. (39) "שיער"
 הוא שם קיבוצי ולשון זכר, ו"שערה" משמעותה שערה
 יחידה. רבינו דייק וכתב "שיער אחד". והכוונה, שאחד
 משני הסוגים - סוג שקדם וסוג שנהפך - הלך ואינו יודע
 איזהו. ומה שאמר "אף-על-פי" הכוונה: לא רק כשהלכה
 אחת ונשאר שלוש, אלא אפילו אם הלכו שטים, ואפשר
 שלא נשאר כלום מסימן הטומאה - טמא. [אפשר גם לפרש,
 שדווקא אם הלך סוג שלם טמא, אבל אם אפשר שהלכה
 אחת מסוג זה והשניה מסוג השני - טהור, מפני שבכל
 שערה שהלכה יש להסתפק אולי היא נהפכה ולא נשאר
 שתי שערות מטמאות, והרי כאן שני ספיקות להקל]. מקור
 דין זה בתוספתא נגעים פ"ב ה"ה.

1 ז. מי שבא⁴⁰ אצל פהן וראהו שצריך הסגר או
 2 שהוא פטור, ועד שלא הסגירו או פטרו נולדו לו
 3 סימני טמאה - הרי זה יחליט. וכן אם ראהו שיש
 4 בו סימני טמאה וקדם שיחליטו ויאמר לו 'טמא
 5 אתה' הלכו להן סימני טמאה: אם היה בתחלה או
 6 בסוף שבוע ראשון - יסגירו⁴¹, ואם היה בסוף שבוע
 7 שני או לאחר הפטור - יפטור אותו.

(40) משנה נגעים פ"ז, ג. (41) אבל אם נולדו סימני טומאה
 בתוך ימי ההסגר יישאר בהסגרו, בין שהלכו להם ובין
 שנשאר (תפארת ישראל).

פרק שביעיו

(1) יבאר מי שהיתה בו בהרת והחלט באחד מסימני טומאה,
 ודין הבא בתחילה והוא כולו הפך לבן, ואם החליטו בשיער
 לבן והשחירו שתייהם, אם פרכה הצרעת בכלו כאחת או
 שפרכה מעט מעט, היתה בו בהרת כגריס ובה מחייה
 כעדשה והחלט במחייה ופרכה צרעת בכלו, ראשי אברים
 שאינם מטמאים משום מחייה אם מטמאים הנהפך כולו
 לבן, מי שאינו ראוי ליטמא בנגע הבהרת אם מעכב ההופך
 כולו לבן, ודין יש נגע שנשכר מפני שהקדים להראותו לכהן
 ויש מפסיד.

8 א. מי שהיתה בו בהרת והחלט באחד מסימני
 9 טמאה, בין בתחלה בין אחר הסגר, או שהסגר,
 10 ואחר כך פרכה הצרעת בכלו ונהפך לבן, בין
 11 שגהפך מתוך הסגר בין מתוך החלט - הרי זה
 12 טהור. אבל אם הסגר ולא נולד לו סימן טמאה
 13 ונפטר, ולאחר הפטור פרכה הצרעת בכלו - הרי
 14 זה טמא מחלט.

15 ב. הבא בתחלה והוא בלוי הפך לבן: אם היתה בו
 16 מחיה או שתי שערות לבנות - מחליטין אותו; אם

קלד שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום ראשון י"ח תמוז - ספר זמנים - הלכות מגילה וחנוכה

מתוך מהדורת חזק

18 ראויין לבהרת. היו בה שתי בהרות, אחת לש בה
19 סימן טמאה ואחת טהורה, ופרחה הטהורה לטמאה
20 ואחר כך פרחה בכלו - הרי זה טהור, מפני שהיה
21 מחלט בטמאה, אף על פי שהטהורה היא שפרחה.
22 ולא עוד, אלא אפלו היו אחת בשפתו העליונה
23 ואחת בשפתו התחתונה, או בשתי אצבעותיו או
24 בשני ריסי עיניו, וכשהן נדבקין זה לזה נראין שתי
25 הבהרות כבהרת אחת, הואיל ופרחה בכלו - טהור.
26 ז. יש מראה נגעו לכהן ונשפר מפני שהקדים
27 להראותו ולא נתאחר, ויש מראה ומפסיד. כיצד?
28 מי שהיה מחלט והלכו להן סימני טמאה, ולא
29 הספיק להראותו לכהן עד שפרחה בכלו - טהור;
30 ואלו קדם והראה לכהן ופטרו קדם שיהפך ונהפך
31 אחר הפטור - היה מחלט, כמו שבארנו. היתה בו
32 בהרת ואין בה כלום, ולא הספיק להראותו לכהן
33 עד שפרחה בכלו - הרי זה טמא וצריך הסגר; ואלו
34 קדם והראה לכהן והסגירו קדם שיהפך ונהפך
35 מתוך הסגר - היה טהור, כמו שבארנו.

1 וכיום הראות בו בשר חי - לא בהק. חזר בו בעדשה
2 מקצתה בשר חי ומקצתה בהק - אינו סימן טמאה
3 והרי הוא בטוהרתו.
4 ה. כל טמא שפרחה הצרעת בכלו - טהור, נתגלה
5 ממנו בעדשה בשר חי - נטמא. חזר ונתכסה בצרעת
6 - טהור, חזר ונתגלה - נטמא, אפלו מאה פעמים.
7 התחיל הבשר החי להתגלות והרי הוא מוסף
8 והולך והצרעת מתמעטת - הרי זה בטמאתו עד
9 שתתמעט הבהרת מכגריס.
10 ו. כל הראוי לטמא בנגע הבהרת - מעכב ההופך
11 כלו לכן, וכל שאינו ראוי לטמא בנגע הבהרת -
12 אינו מעכב. כיצד? פרחה בכלו אבל לא בראש
13 ובזקן, בשחין ובמכה המורדין, או שגשאר פחות
14 מפעדשה בשר חי סמוך לשחין ולמכה המורדין
15 ולראש ולזקן - הרי זה טהור. חזר הראש והזקן
16 ונקרחו, וכן אם חיו השחין והמכה והעלו צרבת
17 - הרי זה טמא עד שתפרח הצרעת בהן, שהרי הן

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - י"ח כ"ד תמוז ה'תשע"ה

48 חובתו. והוא, שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה.
49 לפיכך אם היה הקורא קטן או שוטה, השומע ממנו
50 לא יצא.

51 ג. מצוה לקרות את פלה. ומצוה לקרותה בלילה
52 וביום. וכל הלילה בשר לקריאת הלילה, וכל היום
53 בשר לקריאת היום. ומברך קדם קריאתה בלילה
54 שלש ברכות. ואלו הן: ברוך אתה יי אלהינו מלך
55 העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגלה.
56 ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שעשה נסים
57 לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה. ברוך אתה יי
58 אלהינו מלך העולם שהחננו וקיימנו והגיענו לזמן
59 הזה. וביום אינו חוזר ומברך "שהחננו". ומקום
60 שנהגו לברך אחריה, מברך: ברוך אתה יי אלהינו
61 מלך העולם, האל הרב את ריבנו, והדן את דיננו,
62 והנוקם את נקמתנו, והנפרע לנו מצרינו, והמשלם
63 גמול לכל אויבי נפשנו. ברוך אתה יי, הנפרע
64 לישראל מפל צריהם, האל המושיע.

65 ד. איזהו זמן קריאתה? זמנים הרבה תקנו לה
66 חכמים, שנאמר: בזמניהם. ואלו הן זמני קריאתה:
67 כל מדינה שהיתה מקפת חומה מימי יהושע בן נון,
68 בין בארץ בין בחוצה לארץ, אף על פי שאין לה

יום ראשון י"ח תמוז ה'תשע"ה

הלכות מגלה וחנפה

יש בכללן שתי מצות עשה מדברי סופרים, ואין
מן המניין.

ובאור שתי מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

1) נתבאר בו החיוביים בקריאה, וזמן קריאת המילה,
וחילופו לפי חילוף המקומות.

36 א. קריאת המגלה בזמנה מצות עשה מדברי
37 סופרים. והדברים ידועים שהיא תקנת הנביאים.
38 והכל חייבים בקריאתה: אנשים ונשים, וגרים
39 ועבדים משתחררים. ומחנכין את הקטנים לקרותה.
40 ואפלו פהנים בעבודתן מבטלין עבודתן ובאין
41 לשמע מקרא מגלה. וכן מבטלים תלמוד תורה
42 לשמע מקרא מגלה; קל וחמר לשאר מצות של
43 תורה, שכלן נדחין מפני מקרא מגלה. ואין לה דבר
44 שנדחה מקרא מגלה מפניו, חוץ ממת מצוה שאין
45 לו קוברין; שהפוגע בו - קוברו תחלה ואחר כך
46 קרא.

47 ב. אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שני י"ט תמוז - ספר זמנים - הלכות מגילה וחנוכה קלה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

42 חזר - קורא כמקומו; ואם לא היה בדעתו לחזור
43 אלא לאחר זמן הקריאה - קורא עם אנשי המקום
44 שהוא שם. וכרף וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו,
45 אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה, הרי זה ככרף
46 וקוראין בחמשה עשר.

47 יא. עיר שהיא ספק ואין ידוע אם היתה מקפת
48 חומה בימות יהושע בן נון או אחר בן הקפה,
49 קוראין בשני הימים, שהן ארבעה עשר וחמשה
50 עשר, ובליניהם. ומכריזין על קריאתה בארבעה
51 עשר בלבד, הואיל והיא זמן קריאתה לרב העולם.

52 יב. קראו את המגלה באדר ראשון, ואחר כך עברו
53 בית דין את השנה - חוזרים וקוראים אותה באדר
54 השני בזמנה.

55 יג. אין קוראין את המגלה בשבת. גזרה שפא יטל
56 אותה בידו וילך אצל מי שהוא פקי לקרותה,
57 ויעבירה ארבע אמות ברשות הרבים. שיהלל חכים
58 בקריאתה, ואין הכל בקיאין בקריאתה. לפיכך אם
59 חל זמן קריאתה בשבת, מקדימין וקוראין אותה
60 קדם השבת. ושואלין ודורשין בהלכות פורים
61 באותה שבת, כדי להזכיר שהוא פורים.

62 יד. פיצד? יום ארבעה עשר שחל להיות בשבת -
63 בני עירות מקדימין וקוראין בערב שבת, ובני כפרים
64 קוראים בזמנם באחד בשבת. חל יום חמשה עשר
65 להיות בשבת - בני כפרים מקדימין וקוראין בערב
66 שבת, שהוא יום ארבעה עשר; ובני עירות קוראין
67 בו ביום, שהוא זמנם; ונמצאו הכל קוראין בארבעה
68 עשר.

יום שני י"ט תמוז ה'תשע"ה

פרק שני

69 1) נתבאר בו איכות המגילה, והכשרה ופסולה, והאסור מן
70 העוני והאבל בימים אלו, והמחוייב לעשות בהם מהשמחה,
ומשלוח מנות, ומתנות לאביונים. ונסתיים הפרק בכיבור
שמגילה זו תקיים לעד וזכרה לא יסוף מזרענו.

71 א. הקורא את המגלה למפרע - לא יצא. קרא ושכח
72 פסוק אחד, וקרא פסוק שני לו, וחזר וקרא פסוק
73 ששכח, וחזר וקרא פסוק שלישי - לא יצא, מפני
74 שקרא פסוק אחד למפרע. אלא פיצד עושה?
75 מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר.

76 ב. מצא צבור שקראו חציה, לא יאמר: אקרא חציה
77 האחרון עם הצבור ואחזר ואקרא חציה ראשון,

1 עקשו חומה, קורין בחמשה עשר באדר. ומדינה זו
2 היא הנקראת כרף. וכל מדינה שלא היתה מקפת
3 חומה בימות יהושע, ואף על פי שהיא מקפת עתה,
4 קוראין בארבעה עשר. ומדינה זו היא הנקראת עיר.

5 ה. שושן הבירה, אף על פי שלא היתה מקפת
6 חומה בימי יהושע בן נון, קוראין בחמשה עשר,
7 שבה היה הנס, שנאמר: ונוח בחמשה עשר בו.
8 ולמה תלו הדבר בימי יהושע? כדי לחלק כבוד
9 לארץ ישראל, שהיתה חרבה באותו הזמן. כדי
10 שיהיו קוראין כבני שושן, ויחשבו כאלו הן כרפין
11 המקפין חומה, אף על פי שהן עתה חרבין, הואיל
12 והיו מקפין בימי יהושע קורין בחמשה עשר, ויהיה
13 זכרון לארץ ישראל בנס זה.

14 ו. בני הכפרים, שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא
15 בשני ובחמישי, תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים
16 ביום הכניסה. פיצד? אם חל יום ארבעה עשר
17 להיות בשני או בחמישי, קוראין בו ביום. ואם חל
18 ביום אחר חוץ משני וחמישי, מקדימין וקוראין
19 בשני או בחמישי הסמוך לארבעה עשר.

20 ז. פיצד? חל ארבעה עשר להיות באחד בשבת -
21 מקדימין וקוראין בחמישי, שהוא יום אחד עשר.
22 חל להיות בשלישי - קוראין בשני, שהוא יום
23 שלשה עשר. חל להיות ברביעי - קוראין בשני,
24 שהוא יום שנים עשר. וכל אלו שמקדימין וקוראין
25 קדם ארבעה עשר, אין קוראין אותה בפחות
26 מעשרה.

27 ח. כפר שמקדימין וקוראין ביום הכניסה, בזמן
28 שאין נכנסין בו בשני ובחמישי אין קוראין אותה
29 אלא בארבעה עשר. וכל עיר שאין בה עשרה
30 בטלנין קבועין בבית הכנסת לצרכי הצבור - הרי
31 היא ככפר, ומקדימין וקוראין ביום הכניסה. ואם
32 אין שם עשרה בני אדם - תקנתו קלקלתו, ויהי הם
33 כאנשי עיר גדולה ואין קוראין אלא בארבעה עשר.

34 ט. במה דברים אמורים שמקדימין וקוראין ביום
35 הכניסה? בזמן שיש להם לישראל מלכות; אבל
36 בזמן הזה אין קוראין אותה אלא בזמנה, שהוא יום
37 ארבעה עשר ויום חמשה עשר: בני הכפרים ובני
38 עירות קוראין בארבעה עשר, ובני כרפין קוראין
39 בחמשה עשר.

40 י. בן עיר שהלך לכרף, או בן כרף שהלך לעיר, אם
41 היה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה, ונתעכב ולא

42 הקלף, כספר תורה. ואם כתבה במי עפצא
43 ונקנתום - כשרה. כתבה בשאר מיני צבעונין -
44 פסולה. וצריכה שרטוט בתורה עצמה. ואין העור
45 שלה צריך לעבד לשמה. היתה כתובה על הנייר או
46 על עור שאינו מעבד, או שכתבה עפ"ם או
47 אפיקורוס - פסולה.

48 י. היו בה אותיות מטשטשות או מקרעות: אם
49 רשומן נפר, אפלו היו רבה - כשרה; ואם אין
50 רשומן נפר, אם היה רבה שלם - כשרה, ואם לאו
51 - פסולה, והקורא בה לא יצא. השמיט בה הסופר
52 אותיות או פסוקים, וקראן הקורא את המגלה על
53 פה - יצא.

54 יא. המגלה צריכה שתהא תפורה בלה עד שיהיו כל
55 עורותיה מגלה אהת. ואינה נתפרת אלא בגידין,
56 כספר תורה. ואם תפרה שלא בגידין - פסולה.
57 ואינו צריך לתפר את כל היריעה בגידין כספר
58 תורה, אלא אפלו תפר בגידין שלש תפירות בקצה
59 היריעה ושלש באמצעה ושלש בקצה השני -
60 כשרה, מפני שנקראת אגרת.

61 יב. וצריך הקורא לקרות עשרת בני המן ו"עשרת"
62 בנשימה אחת, כדי להודיע לכל העם שפלם נתלו
63 ונהרגו כאחד. ומנהג כל ישראל, שהקורא המגלה
64 קורא ופושט כאגרת, להראות הנס; וכשיגמר, חוזר
65 וכורכה בלה ומברך.

66 יג. שני הימים האלו, שהן ארבעה עשר וחמשה
67 עשר, אסורין בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום.
68 בין לבני פרסין שהן עושין חמשה עשר בלבד, בין
69 לבני עירות שהן עושין ארבעה עשר בלבד. ושני
70 הימים אסורין בהספד ותענית באדר הראשון ובאדר
71 השני. אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או
72 בחמישי הסמוך לפורים - מתרים בהספד ותענית
73 ביום קריאתה, ואסורין בהספד ותענית בשני הימים
74 האלו, ואף על פי שאין קוראין בהן.

75 יד. מצות יום ארבעה עשר לבני כפרים ועירות ויום
76 חמשה עשר לבני כפרים להיותן יום שמחה
77 ומשתה, ומשלוח מנות לרעים ומתנות לאביונים.
78 ומתן בעשית מלאכה. ואף על פי כן אין ראוי
79 לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים: כל העושה
80 מלאכה ביום פורים, אינו רואה סימן ברכה לעולם.
81 בני כפרים, שקדמו וקראו בשני או בחמישי, אם
82 חלקו מעות לאביונים ביום קריאתן - יצאו. אבל
83 השמחה והמשתה אין עושין אותם אלא ביום

1 שנה קורא למפרע; אלא קורא מתחלה ועד סוף על
2 הסדר. קרא ושהה מעט וחזר וקרא - אף על פי
3 ששהה כדי לגמר את פלה, הואיל וקרא על הסדר
4 - יצא.

5 ג. הקורא את המגלה על פה, לא יצא ידי חובתו.
6 הלועז ששמע את המגלה הפתובה בלשון הקדש
7 ובכתב הקדש - אף על פי שאינו יודע מה הן
8 אומרין, יצא ידי חובתו. וכן אם היתה פתובה יונת
9 ושמעה - יצא, אף על פי שאינו מפיר. ואפלו היה
10 השומע עברי.

11 ד. היתה פתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות
12 הגוים - לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא המכיר
13 אותו הלשון בלבד. והוא, שתהיה פתובה בכתב
14 אותו הלשון. אבל אם היה פתובה בכתב עברי
15 וקראה ארמית לארמי - לא יצא; שנמצא זה קורא
16 על פה, וכיון שלא יצא ידי חובתו הקורא - לא יצא
17 השומע ממנו.

18 ה. הקורא את המגלה בלא פונה - לא יצא. כיצד?
19 היה פותכה או דורשה או מגיחה, אם כון את לבו
20 לצאת בקריאה זו - יצא, ואם לא כון לבו - לא
21 יצא. קרא והוא מתנמנם, הואיל ולא נרדם בשנה -
22 יצא.

23 ו. במה דברים אמורים שהמכון לבו בכתובה יצא?
24 בשנתפון לצאת בקריאה שקורא בספר שמעתיק
25 ממנו בשעה שהוא כותב; אבל אם לא נתפון לצאת
26 בקריאה זו שכתב - לא יצא. שאינו יוצא ידי חובתו
27 אלא בקריאתה מספר שפלה פתובה בו בשעת
28 קריאה.

29 ז. הקורא את המגלה וטעה בקריאתה וקרא קריאה
30 משבשת - יצא, לפי שאין מדקדקין בקריאתה.
31 קראה עומד או יושב - יצא, ואפלו בצבור. אבל
32 לא יקרא בצבור יושב לכתחלה, מפני כבוד הצבור.
33 קראוה שנים, אפלו עשרה כאחד - יצאו הקוראין
34 והשומעים מן הקוראין. וקורא אותה גדול עם
35 הקטן ואפלו בצבור.

36 ח. אין קוראין בצבור במגלה הפתובה בין
37 הפתובים. ואם קרא - לא יצא. אלא אם כן היתה
38 יתרה על שאר היריעות או חסרה, כדי שיהא לה
39 הכר. אבל היחיד קורא בה ואפלו אינה חסרה ולא
40 יתרה, ויוצא בה ידי חובתו.

41 ט. אין כותבין המגלה אלא בדיו על הגויל או על

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שלישי כ' תמוז - ספר זמנים - הלכות מגילה וחנוכה קלז

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

42 מלכות לישראל יתגר על מאתים שנה, עד החרבון
43 השני.

1 נבאר בו ענין הנס שארע בזמן החנוכה, בימי בית שני.
2 וחייב ההדלקה בשמונת הלילות. וקריאת ההלל בשמונת
3 הימים. ונמשך לזה ביאור קריאת ההלל, וענינו בכל הימים
4 הנקרא בהם, שהוא מדברי סופרים. ונתבאר בו גם כן כיצד
5 היו קוראין אותו בזמן חכמי המשנה והתלמוד. (2) "והושך
6 על פני תהום - זו מלכות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל
7 בגזירותיהם, שהייתה אומרת להם: כתבו על קרן השור
8 שאין לכם חלק באלוקי ישראל". (3) "אמר רבי יהושע בן
9 לוי נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס".

44 ב. וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום, בחמשה
45 ועשרים בחדש כסלו היה. ונכנסו להיכל, ולא
46 מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד. ולא היה
47 בו להדליק אלא יום אחד בלבד, והדליקו ממנו
48 גרות המערכה שמונה ימים, עד שפתשו זיתים
49 והוציאו שמן טהור.

50 ג. ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור, שיהיו
51 שמונת ימים האלו, שתחלתן כ"ה בכסלו, ימי
52 שמחה והלל. ומדליקין בהן הגרות בערב על פתחי
53 הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות, להראות
54 ולגלות הנס. וימים אלו הן הנקראין חנכה. והן
55 אסורין בהספד ותענית בימי הפורים. והדלקת
56 הגרות בהן מצוה מדברי סופרים, כקריאת המגלה.

4 ומשום כך אין להדליק ביום, כמו שהדליקו במנורה
שבמקדש, כי "שרגא בטיהרא מאי מהני" (אין אור הנר
נראה ביום).

57 ד. כל שחיב בקריאת המגלה, חיב בהדלקת נר
58 חנכה. והמדליק אותה בלילה הראשון, מברך שלש
59 ברכות, ואלו הן: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
60 אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנכה.
61 ו"שעשה נסים לאבותינו" וכו'. ו"שהחנינו וקימנו"
62 וכו'. וכל הרואה אותה ולא ברה, מברך שמים:
63 "שעשה נסים לאבותינו" ו"שהחנינו". ובשאר
64 הלילות - המדליק מברך שמים, והרואה מברך
65 אחת. שאין מברכין "שהחנינו" אלא בלילה
66 הראשון.

5 ואף הנשים בכלל זה, שאף על פי שהן פטורות ממצוות
עשה שהזמן גרמא - חייבות במקרא מגילה שאף הן היו
באותו הנס וכמו כן חייבות בנר חנוכה מאותו הטעם.
6 אף על פי שהדליקו עליו בביתו - כיוון שהוא עצמו לא
הדליק. (7) ואינו מברך "להדליק", שהרי כבר הדליקו
עליו בביתו. (8) "להדליק" ו"שעשה נסים".

7. בכל יום ויום משמונת הימים אלו גומרין את
8 ההלל. ומברך לפניו: אשר קדשנו במצותיו וצונו

1 ארבעה עשר, ואם הקדימו - לא יצאו. וסעדה
2 פורים שעשאה בלילה - לא יצא ידי חובתו.

3 מו. כיצד חובת סעדה זו? שיאכל בשר ויתקן סעדה
4 נאה כפי אשר תמצא ידו. ושותה יין עד שישתכר
5 וירדם בשכרותו. וכן חיב אדם לשלח שתי מנות
6 בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אכלין
7 לחברו, שנאמר: ומשלוח מנות איש לרעהו - שתי
8 מנות לאיש אחד. וכל המרבה לשלח לרעים -
9 משבח. ואם אין לו - מחליף עם חברו: זה שולח
10 לזה סעדו, וזה שולח לזה סעדו. כדי לקיים:
11 ומשלוח מנות איש לרעהו.

12 מו. וחיב לחלק לעניים ביום הפורים. אין פוחתין
13 משני עניים. נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות
14 או מיני תבשיל או מיני אכלין. שנאמר: ומתנות
15 לאביונים - שתי מתנות לשני עניים. ואין מדקדקין
16 במעות פורים, אלא כל הפושט ידו לטל נותנין לו.
17 ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת.

18 יז. מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות
19 בסעדו ובשלוח מנות לרעיו. שאין שם שמחה
20 גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים
21 ואלמנות וגרים. שהמשמח לב האמללים האלו
22 דומה לשכינה, שנאמר: להחיות רוח שפלים
23 ולהחיות לב נדבאים.

24 יח. כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין לבטל
25 לימות המשיח, חוץ ממגלת אסתר. והרי היא קימת
26 בחמשה חמשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה,
27 שאינן בטלין לעולם. ואף על פי שכל זכרון הצרות
28 יבטל, שנאמר: פי נשכחו הצרות הראשונות וכי
29 נסרתו מעיני - ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר: וימי
30 הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם לא
31 יסוף מזרעם.

יום שלישי כ' תמוז ה'תשע"ה

פרק שלישי - הלכות חנכה

34 א. בבית שני, כשפילכי יון גזרו גזרות על ישראל,²
35 ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצוות,
36 ופשטו ידם בממונם ובכנותיהם,³ ונכנסו להיכל
37 ופרצו בו פרצות וטמאו הסהרות, וצר להם לישראל
38 מאד מפניהם, ולחצום לחץ גדול; עד שרחם עליהם
39 אלהי אבותינו, והושיעם מידם והצילם. וגברו בני
40 חשמונאי, הכהנים הגדולים, והרגום, והושיעו
41 ישראל מידם. והעמידו מלך מן הכהנים, וחרה

קלח שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שלישי כ' תמוז - ספר זמנים - הלכות מגילה וחנוכה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

סבר לאפסקינהו, כיוון שחזי דקא מדלגי דלוגי, אמר: שמע מינה מנהג אבותיהם בידיהם" [=רב הגיע לבבל, וראה שקוראים שם הלל בראש חודש, סבר להפסיק אותם, אך כאשר ראה שהם אומרים את ההלל בדילוגים אמר: שמע מינה מנהג אבותיהם בידיהם]. (22) להראות שאינו אלא מנהג, כנ"ל. (23) "תנא יחיד לא יתחיל ואם התחיל גומר". (24) רק בימי הסוכות גומרים את ההלל לפי שכל יום חלוק מחבירו בקרבנותיו אבל ימי הפסח שווים בקרבנותיהם.

ח. פיצד מדלגין? מתחילין מתחלת ההלל עד "חלמיש למעיניו מים", ומדלג, ואומר "ה' זכרנו יברך" וכו' עד "הללויה", ומדלג, ואומר "מה אשיב לה" עד "הללויה", ומדלג, ואומר "מן המצר קראתי יה" עד סוף ההלל. זה הוא המנהג הפשוט. ויש מדלגין דלוג אחרת.²⁵

(25) ואנו נוהגים לדלג "לא לנו" ו"אהבתי".

ז. כל היום כשר לקריאת ההלל. והקורא את ההלל למפרע²⁶ - לא יצא²⁷. קרא ושהה וחזר וקרא - אף על פי ששהה כדי לגמור את פלו, יצא. ומים שגומרין בהן את ההלל, יש לו להפסיק בין פרק לפרק, אבל באמצע הפרק לא יפסיק. ומים שקוראין בהן בדלוג, אפלו באמצע הפרק פוסק.

(26) מהסוף להתחלה [=והרבי מסביר בשם הבעל שם טוב: "למפרע" שהוא סובר שכל זה קרה פעם בעבר ואין לזה כל קשר לזמננו]. (27) למדו זאת ממה שנאמר בהלל "ממזרח שמש עד מבואו", כשם ששקיעת השמש וזריחתה לא ייפכו, כך מהולל שם ה' ולא למפרע.

י. כל יום שגומרין בו את ההלל, מברך לפניו. ומקום שנהגו לברך אחריו - מברך. פיצד מברך? והללוף ה' אלהינו כל מעשיך, וצדיקים וחסידים עושי רצונך, וכל עמך בית ישראל ברנה יודו לשמך. כי אתה ה', לך טוב להודות, ונעים לשמך לומר, ומעולם ועד עולם אתה האל. ברוך אתה ה', המלך המהלל המשבח המפאר חי וקיים תמיד ומלך לעולם ועד.

יא. יש מקומות שנהגו לכפל. מ"אודך פי ענייני²⁸ עד סוף ההלל פופלין כל דבר ודבר שתי פעמים. ומקום שנהגו לכפל - יכפל, ומקום שנהגו שלא לכפל - אין פופלין.

(28) לפי שכל הפרק כפול ומ"אודך" ולמטה אינו כפול ולפיכך נהגו לכפול הפסוקים.

יב. מנהג קריאת ההלל בימי חכמים הראשונים פה היה: אחר שמברך הגדול שמקרא את ההלל, מתחיל ואומר "הללויה", וכל העם עונין "הללויה". וחזר ואומר "הללו עבדי ה'", וכל העם עונין "הללויה".

1 לגמרו¹⁰ את ההלל; בין יחיד בין צבור. אף על פי
2 שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרים¹¹, מברך עליו
3 "אשר קדשנו במצותיו וצונו"¹², כדרך שמברך על
4 המגלה ועל הערוב. שכל ודאי של דבריהם¹³
5 מברכין עליו. אבל דבר שהוא מדבריהם ועקר
6 עשייתן לו מפני הספק, כגון מעשר דמאי¹⁴, אין
7 מברכין עליו. ולמה מברכין על יום טוב שני¹⁵, והם
8 לא תקנוהו אלא מפני הספק? כדי שלא יזלזלו
9 בו¹⁶.

(9) קורין את כל ההלל בלי דילוגים. (10) ורבי מאיר מרוטנברג נהג לומר "לקרוא את ההלל". (11) "והלל זה מי אמרו? נביאים שביניהם תקנו להם לישראל שיהיו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן". (12) "והיכן ציונו? רב אויא אמר מלא תסור". (13) מדרבנן. (14) שהפרשתו אינו אלא מספק שמא לא הפריש עם הארץ. (15) של גלויות. (16) אם יראו שלא מברכין על יום טוב שני, יקילו לעצמם לעשות בו מלאכה.

10 ו. ולא הלל של חנכה בלבד הוא שמדברי סופרים,
11 אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל
12 הימים שגומרין בהן את ההלל¹⁷. ושמונה עשר
13 יום¹⁸ בשנה מצוה לגמור בהן את ההלל, ואלו הן:
14 שמונת ימי החג, ושמונת ימי חנכה, וראשון של
15 פסח, ויום עצרת. אבל ראש השנה ויום הכפורים
16 אין בהן הלל, לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד,
17 לא ימי שמחה ותרנה¹⁹. ולא תקנו הלל בפורים,
18 שקריאת המגלה היא ההלל²⁰.

(17) וכן מפורש בתלמוד: "קריאת שמע דאורייתא - הלל דרבנן". (18) בארץ ישראל. אבל בחוץ לארץ נוספו על אלה שלושה ימים. (19) "אמר רבי אבהו: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש-ברוך-הוא, רבונו של עולם מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה לפני?" (20) ולפי זה חידש המאירי שאם אין לו מגילה, חייב לקרוא ההלל.

19 ז. מקומות שעושין יום טוב שני ימים, גומרין את
20 ההלל אחד ועשרים יום: תשעה ימי החג, ושמונה
21 ימי חנכה, ושני ימים של פסח, ושני ימים של
22 עצרת. אבל בראשי חודשים קריאת ההלל מנהג
23 ואינו מצוה²¹. ומנהג זה - בצבור, לפיכך קוראין
24 בדלוג²². ואין מברכין עליו, שאין מברכין על
25 המנהג. ויחיד לא יקרא כלל. ואם התחיל -
26 ישלים²³, ויקרא בדלוג כדרך שקוראין הצבור. וכן
27 בשאר ימי הפסח קוראין בדלוג²⁴, בראשי חודשים.

(21) "רב אקלע לבבל, חזינהו דקא קרי הלילא בריש ירחא,

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום רביעי כ"א תמוז - ספר זמנים - הלכות מגילה וחנוכה קלט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

33 זה ועושה מצוה מן המבחר, מדליק גר לכל אחד
34 בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה גר
35 אחד.

36 ב. כיצד? הרי שהיו אנשי הבית עשרה - בלילה
37 הראשון מדליק עשרה גרות, ובליל שני עשרים,
38 ובליל שלישי שלשים, עד שנמצא מדליק בליל
39 שמניי שמזנים גרות.

40 ג. מנהג פשוט בכל ערינו בספרד, שיהיו כל אנשי
41 הבית מדליקין גר אחד בלילה הראשון ומוסיפין
42 והולכין גר בכל לילה, עד שנמצא מדליק בליל
43 שמניי שמונה גרות, בין שהיו אנשי הבית מרבים
44 בין שהיה אדם אחד.

45 ד. גר שיש לו שתי פיות, עולה לשני בני אדם. מלא
46 קצרה שמן והקיפה פתילות, אם כפה עליה כלי -
47 כל פתילה ופתילה נחשבת כגר אחד; לא כפה עליה
48 כלי - נעשית כמחורה, ואפלו כגר אחד אינה
49 נחשבת.

50 ה. אין מדליקין גרות חנכה קדם שתשקע החמה,
51 אלא עם שקיעתה; לא מאחרין ולא מקדימין. שכח
52 או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה, מדליק
53 והולך עד שתכלה רגל מן השוק. וכמה הוא זמן
54 זה? כמו חצי שעה או תר. עבר זמן זה, אינו
55 מדליק. וצריך שימן שמן פגרי שתהיה דולקת
56 והולכת עד שתכלה רגל מן השוק. הדליקה וכבתה,
57 אינו זקוק להדליקה פעם אחרת. נשארה דולקת
58 אחר שפלתה רגל מן השוק - אם רצה לכבותה או
59 לסלקה, עושה.

60 ו. כל השמנים וכל הפתילות פשוט לגר חנכה, ואף
61 על פי שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה, ואין
62 האור נתלית יפה באותן הפתילות. ואפלו בלילי
63 שבת שבתוף ימי חנכה מטר להדליק השמנים
64 והפתילות שאסור להדליק בהן גר שבת, לפי
65 שאסור להשתמש לגר חנכה בין בשבת בין בחול.
66 ואפלו לבדק מעות או למנותן לאורה אסור.

67 ז. גר חנכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ
68 בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית, פרי
69 שתהיה מזוזה בימין וגר חנכה משמאל. ואם היה
70 דר בעליה, מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים.
71 וגר חנכה שהניחו למעלה מעשרים אמה - לא עשה
72 כלום, לפי שאינו נגר.

73 ח. בימי הסכנה מניח אדם גר חנכה בתוף ביתו

1 וחוזר ואומר "הללו את שם ה'", וכל העם עונים
2 "הללויה". וחוזר ואומר "יהי שם ה' מברך מעתה
3 ועד עולם", וכל העם עונים "הללויה". וכן על כל
4 דבר. עד שנמצאו עונים בכל ההלל "הללויה" מאה
5 ושלש ועשרים פעמים. סימן להם: שנותיו של
6 אהרן²⁹.

29 "מאה ועשרים וג' פעמים שישראל עונים הללויה כנגד
שנותיו של אהרן, הללויה הללו אל-ל בקדשו, לאהרן
קדושו, לאהרן קדש ה'".

7 יג. וכן כשהקורא מגיע לראש כל פרק ופרק³⁰, הן
8 חוזרין ואומרים מה שאמר. כיצד? כשהוא אומר
9 "בצאת ישראל ממצרים", כל העם חוזרין ואומרים
10 "בצאת ישראל ממצרים". והקורא אומר "בית
11 ישראל מעם לעז", וכל העם עונים "הללויה". עד
12 שיאמר "אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני", וכל
13 העם חוזרין ואומרים "אהבתי כי ישמע ה'" וכו'.
14 וכן כשיאמר הקורא "הללו את ה' כל גוים", כל
15 העם חוזרין ואומרים "הללו את ה' כל גוים".

30 "שמצוה לענות ראשי פרקים".

16 יד. הקורא אומר "אנא ה' הושיעה נא", והם עונים
17 אחריו "אנא ה' הושיעה נא", אף על פי שאינו
18 ראש פרק. הוא אומר "אנא ה' הצליחה נא", והם
19 עונים "אנא ה' הצליחה נא". הוא אומר "ברוך
20 ה' הבא", וכל העם אומרים "ברוך ה' הבא". ואם היה
21 המקרא את ההלל קטן או עבד או אשה, עונה
22 אחריהם מה שהיו אומרים מלה מלה בכל ההלל. זהו
23 המנהג הראשון, ובו ראוי לילך. אבל בזמנים אלו
24 ראיתי בכל המקומות מנהגות משנות בקריאתו
25 ובעניית העם, ואין אחד מהם דומה לאחד.

יום רביעי כ"א תמוז ה'תשע"ה

פרק רביעי

1 נתבארו בו משפטי ההדלקה בשלמות, כמה גרות הם
מדליקין, ובאי זה זמן, ושיעור השמן, ובאי זה שמן, ואם
אסור ליהנות ממנו, ובאי זה מקום מניחין אותו ומדליקין
אותו, ומי הם הראויים להדליקו, ואם אדם נפטר מפני
שמדליקים בשבילו. ונסתיים הפרק בכיבור מעלת המצוה,
ושהיא קודמת לקידוש היום, ואחר כן נתבאר שגר ביתו
קודם לגר חנוכה מפני השלום ונכנס רבינו בספרו זה
בשביטה ויצא בשלום.

28 א. כמה גרות הוא מדליק בחנכה? מצותה שיהיה
29 כל בית ובית מדליק גר אחד, בין שהיו אנשי הבית
30 מרבים בין שלא היה בו אלא אדם אחד. והמהדר
31 את המצוה, מדליק גרות כמנין אנשי הבית, גר לכל
32 אחד ואחד, בין אנשים בין נשים. והמהדר יותר על

1 מפפנים. ואפלו הניחו על שלחנו - דיו. וצריך
 2 להיות בתוך הבית גר אחר להשתמש לאורו. ואם
 3 היתה שם מדורה, אינו צריך גר אחר. ואם אדם
 4 חשוב הוא, שאין דרכו להשתמש למדורה - צריך
 5 גר אחר.

6 ז. גר חנפה שהדליקו חרש שוטה וקטן או עכו"ם
 7 - לא עשה פלום, עד שידליקנו מי שהוא חיב
 8 בהדלקה. הדליקו מפפנים והוציאו דלוק והניחו על
 9 פתח ביתו - לא עשה פלום, עד שידליקנו במקומו.
 10 אחז הנר בידו ועמד - לא עשה פלום, שהרואה
 11 אומר: לצרכו הוא עומד. עששית שהיתה דולקת
 12 כל היום פלו, למוצאי שבת מכבה ומברך ומדליקה.
 13 שההדלקה היא המצוה, ולא ההנחה. ומתיר להדליק
 14 גר חנפה מנר חנפה.

15 י. חצר שיש לה שני פתחים בשתי רוחות, צריכה
 16 שתי גרות; שמא יאמרו העוברים ברוח זו: לא הניח
 17 גר חנפה. אבל אם היו ברוח אחת, מדליק באחד
 18 מהן.

19 יא. אורח שמדליקין עליו בתוך ביתו, אינו צריך
 20 להדליק עליו במקום שנתארח בו. אין לו בית
 21 להדליק עליו בו, צריך להדליק במקום שנתארח
 22 בו, ומשתתף עמהן בשמן. ואם היה לו בית בפני
 23 עצמו - אף על פי שמדליקין עליו בתוך ביתו, צריך
 24 להדליק בבית שהוא בו, מפני העוברים.

25 יב. מצות גר חנפה - מצוה חביבה היא עד מאד,
 26 וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף
 27 בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפלו
 28 אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה, שואל או מזכר
 29 פסותו ולוקח שמן וגרות ומדליק.

30 יג. הרי שאין לו אלא פרוטה אחת, ולפניו קדוש
 31 היום והדלקת גר חנפה - מקדים לקנות שמן
 32 להדליק גר חנפה על היין לקדוש היום; הואיל
 33 ושניהם מדברי סופרים, מוטב להקדים גר חנפה
 34 שיש בו זכרון הנס.

35 יד. היה לפניו גר ביתו וגר חנפה, או גר ביתו וקדוש
 36 היום - גר ביתו קודם, משום שלום ביתו; שהרי
 37 השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול
 38 השלום, שפול התורה נתנה לעשות שלום בעולם.
 39 שנאמר: דרכיה דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום.

40 נגמר ספר שלישי, והוא ספר זמנים.
 41 הלכותיו עשר, ופרקיו שבועה ותשעים:

42 הלכות שבת - שלשים פרקים.
 43 הלכות ערובין - שמונה פרקים.
 44 הלכות שביתת עשור - שלושה פרקים.
 45 הלכות שביתת יום טוב - שמונה פרקים.
 46 הלכות חמץ ומצה - שמונה פרקים.
 47 הלכות שופר וסכה ולולב - שמונה פרקים.
 48 הלכות שקלים - ארבעה פרקים.
 49 הלכות קדוש החדש - תשעה עשר פרקים.
 50 הלכות תעניות - חמשה פרקים.
 51 הלכות מגלה וחנפה - ארבעה פרקים.

יום חמישי כ"ב תמוז ה'תשע"ה

ספר רביעי והוא ספר נשים

52 הלכותיו חמש. וזהו סדרן: א. הלכות אישות. ב.
 53 הלכות גרושין. ג. הלכות יבום וחליצה. ד. הלכות
 54 נערה בתולה. ה. הלכות סוטה. והמצות הנכללים
 55 בהם מפרשים בשמותם במקומותם.

הלכות אישות

56 יש בכללן ארבע מצות. שתי מצות עשה, ושתי
 57 מצות לא-תעשה, וזה הוא פרטן: א) לשא אשה
 58 בכתובה וקדושין. ב) שלא תבעל אשה בלא כתובה
 59 ובלא קדושין. ג) שלא ימנע שאר פסות ועונה. ד)
 60 לפרות ולרבות ממנה.
 61 ובאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

62 ביאר בו רבינו שקודם מתן תורה לא היו מקדשין האשה,
 63 כיצד האשה מתקדשת, קדשה, עריות, שניות, איסורי לאווין
 64 ואיסורי עשה.

65 א. קדם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק, אם
 66 רצה הוא והיא לשא אותה - מכניסה לתוך ביתו
 67 ובוועלה בינו לבין עצמו, ותהיה לו לאשה. כיון
 68 שנתנה תורה נצטוו ישראל, שאם ירצה האיש לשא
 69 אשה - יקנה אותה תחלה בפני עדים, ואחר כך
 70 תהיה לו לאשה; שנאמר: פי יקח איש אשה ובא
 71 אליה.

72 ב. ולקוחין אלו - מצות עשה של תורה הם. ובאחד
 73 משלשה דברים אלו האשה נקנית: בכסף, או
 74 בשטר, או בביאה. בביאה ובשטר - מהתורה,
 75 ובכסף - מדברי סופרים. ולקוחין אלו, הן הנקראין
 76 קדושין או ארוסין בכל מקום. ואשה שנקנית באחד
 77 משלשה דברים אלו, היא הנקראת מקדשת או
 78 מארסת.

79 ג. וכיון שנקנית האשה ונעשית מקדשת, אף-על-פי

1 שלא נבעלה ולא נכנסה לבית בעלה - הרי היא
 2 אשת איש, והבא עליה חוץ מבעלה - חיב מיתת
 3 בית דין. ואם רצה לגרש - צריכה גט.
 4 ד. קדם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק, אם
 5 רצה הוא והיא - נותן לה שכרה ובוטל אותה על
 6 אם הדרף והולף. וזו היא הנקראת קדשה. משנתנה
 7 התורה נאסרה הקדשה, שנאמר: לא תהיה קדשה
 8 מבנות ישראל. לפיכך, כל הבוטל אשה לשם זנות
 9 בלא קדושין - לוקה מן התורה, לפי שפעל קדשה.

10 ה. כל שאסר ביאתו בתורה, וחיב על ביאתו פרת -
 11 והם האמורות בפרשת אחרי מות - הן הנקראות
 12 עריות. וכל אחת מהן נקראת ערוה. כגון אם ואחות
 13 ובת וכיוצא בהן.
 14 ו. ויש נשים אחרות, שהן אסורות מפי הקבלה,
 15 ואסורן מדברי סופרים. והן הנקראות שניות, מפני
 16 שהן שניות לעריות. וכל אחת מהן נקראת שניה.
 17 ועשרים נשים הן, ואלו הן: (א) אם אמו. וזו אין
 18 לה הפסק, אלא אפלו אם אם אמו עד מעלה
 19 מעלה - אסורה. (ב) אם אבי אמו בלבד. (ג) אם
 20 אביו. וזו אין לה הפסק, אלא אפלו אם אם אם
 21 אביו עד למעלה - אסורה. (ד) אם אבי אביו בלבד.
 22 (ה) אשת אבי אביו. וזו אין לה הפסק, אפלו אשת
 23 יעקב אבינו אסורה על אחד ממנו. (ו) אשת אבי
 24 אמו בלבד. (ז) אשת אחי האב מן האם. (ח) אשת
 25 אחי האם, בין מן האם בין מן האב. (ט) פלת בנו.
 26 וזו אין לה הפסק, אפלו פלת בן בן בנו עד
 27 סוף כל העולם - אסורה, עד שתהיה אשת אחד
 28 ממנו שניה על יעקב אבינו. (י) פלת בתו בלבד. (יא)
 29 בת בת בנו בלבד. (יב) בת בן בנו בלבד. (יג) בת
 30 בתו בלבד. (יד) בת בן בתו בלבד. (טו) בת בן
 31 בן אשתו בלבד. (טז) בת בת בת אשתו בלבד. (יז)
 32 אם אם אבי אשתו בלבד. (יח) אם אב אם אשתו
 33 בלבד. (יט) אם אם אם אשתו בלבד. (כ) אם אב
 34 אבי אשתו בלבד. נמצאו השניות שאין להן הפסק
 35 - ארבע: אם האם עד למעלה, ואם האב עד
 36 למעלה, ואשת אבי האב עד למעלה, ואשת בן בנו
 37 עד למטה.

יום שישי כ"ג תמוז ה'תשע"ה

פרק שני

62 א. הבת מיזם לדתה עד שתהיה בת שתים עשרה
 63 שנה גמורות - היא הנקראת קטנה², ונקראת תינקה.
 64 ואפלו הביאה כמה שערות בתוך הזמן הזה - אינם
 65 אלא בשומא³. אבל אם הביאה שתי שערות למטה
 66 בגוף במקומות הידועות להבאת שער, והיא מבת
 67 שתים עשרה שנה ויום אחד ומעלה - נקראת
 68 נערה⁴.

1 ביאר בו מה הן קטנה, נערה ובוגרת ואילונית וסימניהן,
 2 קטן וגדול, וסריס וסימניהם, בדיקת הסימנים ועל פי מי
 3 בודקין, אנדרוגינוס וטוטמוס ודיניהם, חרש וחרשת, פקח
 4 ופקחת. (2) ואינה בת עונשים. (3) מין יבלת ודרכה לגדל
 5 שיער. (4) והרי היא גדולה לכל עונשים שבתורה.

69 ב. והבאת שתי שערות בזמן הזה⁵ נקרא סימן
 70 התחתון. ומאחר שתביא סימן התחתון תקרא נערה
 71 עד ששה חדשים גמורים⁶. ומתחלת יום תשלום
 72 הששה חדשים ומעלה תקרא בוגרת⁷. ואין בין
 73 נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד⁸.

5 מגיל שתים עשרה שנה ומעלה. (6) מיום ליום.
 7 כלומר, מלאה שער, כי תרגום ירושלמי של איש שער -
 8 גבר בגר. ומשבגרה הבת אין לאביה רשות בה, והרי היא
 9 מקבלת קידושה לדעתה, בעוד שהנערה היא ברשות אביה
 10 ואינה מתקדשת שלא לדעת אביה. וכן האב זכאי במציאתה
 11 ובמעשה ידיה של בתו הנערה עד שתיבגר. (8) משעה
 12 שהביאה סימני נערות אינה שוהה להיות בוגרת אלא שישה
 13 חדשים.

38 ז. כל שאסר ביאתו בתורה, ולא חיב עליו פרת
 39 - הן הנקראים אסורי לאוין. ועוד נקראין אסורי
 40 קדשה. ותשעה הן, ואלו הן: אלמנה לכהן
 41 גדול. גרושה או זונה או חללה בין לכהן גדול
 42 בין לכהן הדיוט. וממזרת לבן ישראל. ובת
 43 ישראל למזור. ובת ישראל לעמוני ומואבי. ובת

- 1 ג. הגיעה לשתיים עשרה שנה ויום אחד ולא הביאה
 2 שתי שערות, אף-על-פי שנראו בה סימני אילוניות⁹
 3 - עדין קטנה היא, עד עשרים שנה. וכשתביא שתי
 4 שערות, אפלו בשנת עשרים¹⁰ - תהיה נערה ששה
 5 חדשים, ואחר כך תקרא בוגרת¹¹.
- 6 ד. היתה בת עשרים שנה פחות שלשים יום ולא
 7 הביאה שתי שערות, ונראו בה כל סימני אילוניות -
 8 הרי היא אילוניות¹². ואם לא נראו בה כל סימני
 9 אילוניות - עדין קטנה היא, עד שתביא שתי
 10 שערות¹³ או עד שתהיה בת חמש ושלשים שנה
 11 ויום אחד¹⁴.
- 12 א. הגיעה לזמן הזה ולא הביאה שתי שערות - הרי
 13 זו נקראת אילוניות, אף-על-פי שלא נראה בה סימן
 14 מסימני אילוניות. נמצאת אהא למד, שהאילוניות אין
 15 לה ימי נערות¹⁵, אלא מקטנותה תצא לבגרות¹⁶.
- 16 ו. ואלו הן סימני אילוניות: כל שאין לה דדין,
 17 ומתקשה בשעת תשמישו¹⁷, ואין לה שפולי מעים
 18 פנשים¹⁸, וקולה עבה ואינה נפרת בין איש לאשה.
 19 והנערה והבוגרת והאילוניות - כל אחת משלשתן
 20 נקראת גדולה¹⁹.
- 21 ז. ויש בבת סימני מלמעלה, והן הנקראין סימן
 22 העליון. ואלו הן: משתחזיר ידה לאחורה ויעשה
 23 קמט במקום הדדין. ומשישחיר ראש הדד²⁰.
 24 ומשיתן אדם ידו על עקני הדד, והוא שוקע ושוהה
 25 לחזר. ומשיפצל ראש חטם הדד ויעשה בראשו
 26 כדור קטן. ורבתי פרושו, משיפצל החטם עצמו.
 27 וכן משויטו הדדין. ומשיתקשקשו הדדין. ומשיתקיף
 28 העטרה, שהוא מקום הפשוט התפוח שלמעלה מן
 29 העורה לעמת הבטן. ומשיתמעף הפשוט הזה ולא
 30 יהיה קשה.
- 28 (29) וי"ג שנה ויום אחד. (29) סריס הוא זה שאין לו כוח
 ההולדה. (30) כל מי שלא הביא שתי שערות בזמן אפילו
 אם לא נראה בו אלא אחד מסימני סריס, הרי הוא סריס.
 (31) כי כבר נכנס לרוב שנותיו, שהן שבעים שנה.
- 31 ח. כל אלו הסימנין שמונה. נראה בבת סימן אחד
 32 מפל אלו או פלן, והיא בת שתיים עשרה שנה או
 33 פחות - אין משגיחין בו, והרי היא קטנה. נעשית
 34 בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, ונראה בה סימן
 35 התחתון - אין משגיחין באחד מפל אלו²¹. ואם לא
 36 נראה התחתון, ונראה בה אחד מפל אלו - הרי היא
 37 ספק בין נערה לקטנה, ודנים בה להחמיר²². ואם
 38 נראו פלן, [ולא נראה סימן התחתון] - הרי זו
 39 גדולה ודאית²³; שאי אפשר שיבאו פלן²⁴, אלא
 40 כבר בא סימן התחתון ונשר²⁵.
- 41 ט. הבת שילדה אחר שתיים עשרה שנה, אף-על-פי
 42 שלא הביאה סימנים, לא תחתון ולא עליון - הרי
 43 זו גדולה. בנים הרי הם פסימנין.
- 44 י. הבן משילד עד שיהיה בן שלש עשרה שנה -
 45 נקרא קטן, ונקרא תינוק²⁶. ואפלו הביא כמה
 46 שערות בתוך הזמן הזה - אינו סימן, אלא שומא.
 47 הביא שתי שערות למטה במקומות הידועות לשער,
 48 והוא מכן שלש עשרה שנה ויום אחד ומעלה -
 49 נקרא גדול, ונקרא איש²⁷.
- 46 ו. ואלו הן סימני אילוניות: כל שאין לה דדין,
 47 ומתקשה בשעת תשמישו¹⁷, ואין לה שפולי מעים
 48 פנשים¹⁸, וקולה עבה ואינה נפרת בין איש לאשה.
 49 והנערה והבוגרת והאילוניות - כל אחת משלשתן
 50 נקראת גדולה¹⁹.
- 51 ז. ויש בבת סימני מלמעלה, והן הנקראין סימן
 52 העליון. ואלו הן: משתחזיר ידה לאחורה ויעשה
 53 קמט במקום הדדין. ומשישחיר ראש הדד²⁰.
 54 ומשיתן אדם ידו על עקני הדד, והוא שוקע ושוהה
 55 לחזר. ומשיפצל ראש חטם הדד ויעשה בראשו
 56 כדור קטן. ורבתי פרושו, משיפצל החטם עצמו.
 57 וכן משויטו הדדין. ומשיתקשקשו הדדין. ומשיתקיף
 58 העטרה, שהוא מקום הפשוט התפוח שלמעלה מן
 העורה לעמת הבטן. ומשיתמעף הפשוט הזה ולא
 יהיה קשה.
- 28 (29) וי"ג שנה ויום אחד. (29) סריס הוא זה שאין לו כוח
 ההולדה. (30) כל מי שלא הביא שתי שערות בזמן אפילו
 אם לא נראה בו אלא אחד מסימני סריס, הרי הוא סריס.
 (31) כי כבר נכנס לרוב שנותיו, שהן שבעים שנה.

- 1 יב. הגיע לזמן הזה ולא הביא - הרי זה סריס,
 2 אף-על-פי שלא נראה בו אחד מסימני סריס. הגיע
 3 לשנת עשרים פחות שלשים יום ולא הביא שתי
 4 שערות למטה, והביא שתי שערות בזמן, אף-על-פי
 5 שנולד לו אחד מסימני סריס - אינו סריס; אלא הרי
 6 הוא בקטנותו, עד שיולדו לו כל סימני סריס, או עד
 7 שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד.
- 8 יג. ואילו הן סימני סריס: כל שאין לו זקן³², ושער
 9 לקוי³³, ובשרו מחליק³⁴, ואין מימי רגליו מעלים
 10 רתיחה³⁵, וכשמטיל מים אינו עושה כפה³⁶, ושקבת
 11 זרעו דהה, ואין מימי רגליו מתמיצין³⁷, ורוחץ
 12 בימות הגשמים ואינו מעלה בשרו הבל³⁸, וקולו
 13 לקוי³⁹ ואינו נבר בין איש לאשה.
- 14 (32) שלא נתמלא זקנו. (33) רך. (34) חלק כבשר אשה
 15 (בלי שער. (35) קצף. (36) שאין קלוח השתן הולך ועושה
 16 כיפה (=קשת) כשמטיל מים כלפי מעלה אלא יורדים מיד.
 17 (37) מסריחים כאשר שוהים בכלי. (38) אדים וחמימות
 18 (כעין עשן. (39) "וקולו דק עד שאינו ניכר בין קולו לקול
 הנשים".
- 14 יד. וסריס זה הוא הנקרא סריס חמה⁴⁰ בכל מקום.
 15 אבל הבן שחכתכו⁴¹ או נתקו⁴² או מעכו גידיו או
 16 ביציו, כמו שהעפז"ם עושין - הוא הנקרא סריס
 17 אדם⁴³. וכשיהיה בן שלש עשרה שנה ויום אחד
 18 נקרא גדול, שאין זה מביא סימן לעולם⁴⁴.
- 19 (40) שמש. כלומר שנולד סריס מבטן אמו. שלא ראה שעה
 20 אחת בכשרותו. (41) בכלי. (42) ביד. (43) שנסתרס
 21 בידי אדם לאחר שנולד. (44) של שתי שערות.
- 19 זו. בן שלש עשרה שנה ויום אחד שלא הביא סימן
 20 שלמטה, ונראו בו כל הסימנים של מעלה⁴⁵ - הרי
 21 זה ספק בין גדול לקטן. ואם לא נבדק מלמטה -
 22 פיון שנראה בו סימני בגרות מלמעלה, הרי זה
 23 בחזקת גדול.
- 24 (45) שערות הזקן, ושערות בית השחי.
- 24 זו. שתי שערות האמורות בבן ובבת בכל מקום,
 25 שעורן פדי לכף ראשן לעקרון. ומשיצמחו ויהיו
 26 יכולות להנטל בפי הזוג⁴⁶ עד שיגיעו לכף ראשן
 27 לעקרון, דנין בהן להחמיר בכל מקום. לפיכך, בבן
 28 ובבת נחשב אותם גדולים להחמיר, הואיל וצמחו
 29 פדי להנטל בפי הזוג; ונחשב אותם קטנים
 30 להחמיר, הואיל ולא הגיעו לכף ראשן לעקרון.
- 24 (46) של מספריים. שהוא שיעור קטן משיעור של לכוף
 25 ראשן לעיקרון.
- 31 יז. שתי שערות אלו צריכות שיהיו במקום הערוה.
 32 ובית הערוה פלו מקום סימנין - בין למעלה, בין
- 33 למטה, בין על איברי הגרע עצמן. וצריכות להיות
 34 במקום אחד⁴⁷. ושיהיה בעקרון⁴⁸ גמות. ואפלו שתיהן
 35 בגמא אחת - הרי אלו סימן. נמצאו שתי גמות זו
 36 בצד זו, ואין בהן שער - הרי אלו סימן; תזקה אין
 37 גמא בלא שער, ושערות היו בהן ונשרו.
- (47) שתיהן למעלה או למטה. (48) בשרשם.
- 38 יח. הבת שהביאה שתי שערות בתוך שתיים עשרה
 39 שנה, והבן שהביא בתוך שלש עשרה - שניהם
 40 שומא, כמו שבארנו. אף-על-פי שאותן שערות
 41 במקומן הם עומדות אחר שלש עשרה לזכר ואחר
 42 שתיים עשרה לנקבה - אינן סימן.
- 43 יט. במה דברים אמורים? כשנבדקו בתוך הזמן
 44 ונודע שהן שומא; אבל אם לא נבדקו אלא אחר
 45 זמן, ונמצאו שם שתי שערות - הרי הן בחזקת
 46 סימנין. ואין אומרים: שומא קדם זמן צמחו, כדי
 47 שיהיו שומא.
- 48 כ. כשבדקין הבת - בין בתוך הזמן, שהוא כל שנת
 49 שתיים עשרה, בין קדם זמן זה, בין לאחר הזמן -
 50 בודקין על פי נשים פשרות ונאמנות. ואפלו אשה
 51 אחת בודקת, ושומעין לה אם הביאה ואם לא
 52 הביאה.
- 53 כא. כל השנים האמורות בבן ובבת ובערכין⁴⁹ ובכל
 54 מקום, אינן לא שני הלכנה ולא שני החמה, אלא
 55 שנים של סדר העבור, שהן פשוטות ומעברות, על
 56 פי בית דין, כמו שהם קובעין אותן, כמו שבארנו
 57 בהלכות קדוש החדש. ובאותן השנים מונין לכל
 58 דברי הדת.
- (49) שהערך משתנה לפי גיל הנערך.
- 59 כב. אין סומכין על הנשים במנין השנים, ולא על
 60 הקרובים, אלא על פי שנים אנשים פשרים להעיד.
- 61 כג. האב שאמר: בני זה בן תשע שנים ויום אחד,
 62 בתי זו בת שלש שנים ויום אחד - נאמן לקרבו,
 63 אבל לא למפות⁵⁰ ולא לענשים. בני זה בן שלש
 64 עשרה שנה ויום אחד, בתי זו בת שתיים עשרה שנה
 65 ויום אחד - נאמן לנדרים ולערכין ולתרמות
 66 ולהקדשות, אבל לא למפות ולא לענשים.
- (50) אם חטא האשם בשוגג.
- 67 כד. מי שיש לו אבר זכרות ואבר נקבות - הוא
 68 הנקרא אנדרוגינוס, והוא ספק אם זכר ספק אם
 69 נקבה. ואין לו סימן שיודע בו אם הוא זכר ודאי
 70 אם היא נקבה ודאית לעולם.

קמד שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שבת קודש כ"ד תמוז - ספר נשים - הלכות אישות

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

26 הרי את לי לאשה בזה, ונותן לה בפני עדים. והאיש
27 הוא שאומר דברים שמשמען שקונה אותה לו
28 לאשה, והוא שיתן לה הפסוף.

29 ב. נתנה היא ואמרה לו: הרי אני מקדשת לך, הריני
30 מארסת לך, הריני לך לאנתו, או בכל לשון הקנאה
31 - אינה מקדשת. וכן אם נתנה היא לו ואמר הוא -
32 אינה מקדשת. ואם נתן הוא ואמרה היא - הרי זו
33 מקדשת מספק.

34 ג. ואם קדש בשטר - כותב על הנזיר או על החרס
35 או על העלה או על כל דבר שירצה: הרי את
36 מקדשת לי, או: הרי את מארסת לי, וכל פיוצא
37 בדברים אלו, ונותנו לה בפני עדים.

38 ד. וצריך שיכתב אותו לשם האשה המתקדשת,
39 כגט. ואינו כותבו אלא מדעתה. כתבו שלא לשמה,
40 או לשמה שלא מדעתה, אף-על-פי שנתנו לה
41 לדעתה בפני עדים - אינה מקדשת.

42 ה. ואם קדש בביאה - אומר לה: הרי את מקדשת
43 לי, או: הרי את מארסת לי, או: הרי את לי לאשה
44 בכעילה זו, וכל פיוצא בזה, ומתיחד עמה בפני שני
45 עדים ובועלה. והמקדש בביאה - מסתמא דעתו על
46 גמר ביאה, וכשיגמר ביאתו תהיה מקדשת. (ובין
47 שבא עליה בדרבה ובין שבא עליה שלא בדרבה -
48 הרי זו מקדשת).

49 ו. הדברים שאמר האיש פשיקדש, צריך שיהיה
50 משמעם שהוא קונה האשה, ולא שיהא משמע
51 שהקנה עצמו לה. כיצד? הרי שאמר לה, או שכתב
52 בשטר שנתנו לה: הריני בעליך, הריני ארוסיך,
53 הריני אישיך, וכל פיוצא בזה - אין פאן קדושין
54 כלל. אמר לה, או כתב לה: הרי את אשתי, הרי את
55 ארוסתי, או: הרי את קנויה לי, הרי את שלי, הרי
56 את לקוחתי, הרי את חרופתי, הרי את ברשותי, הרי
57 את זקוקה לי, וכל פיוצא בהן - הרי זו מקדשת.

58 ז. אמר לה, או כתב לה: הרי את מיחדת לי, הרי
59 את מייעדת לי, הרי את עזרתי, הרי את נגדתי, הרי
60 את צלעתי, הרי את סגורתי, הרי את תחתי, הרי את
61 עצורתי, הרי את תפוסתי - הרי זו מקדשת בספק.
62 והוא, שיהיה מדבר עמה תחלה על עסקי קדושין;
63 אבל אם אינו מדבר עמה תחלה על עסקי קדושין
64 - אין חוששין למלות אלו:

65 ח. ויש לאיש לקדש האשה בכל לשון שהיא מפרת

1 כה. וכל מי שאין לו לא זכרות ולא נקבות, אלא
2 אטום⁵¹ - הוא הנקרא טמטום, וגם הוא ספק. ואם
3 נקרע⁵² הטמטום ונמצא זכר - הרי הוא פזכר ודאי;
4 ואם נמצא נקבה - הרי הוא נקבה. וטמטום
5 ואנדרוגינוס שהיו בן שתיים עשרה שנה ויום אחד
6 - הרי הן בחזקת גדולים. והם שנדבר בהן בכל
7 מקום.

(51) סתום. (52) שהסירו ממנו את הקרום המכסה את
ערוותו.

8 כו. חרש וחרשת האמורים בכל מקום⁵³, הן
9 האלמים שאין שומעין ולא מדברים⁵⁴; אבל מי
10 שמדבר ואינו שומע⁵⁵, או שומע ואינו מדבר⁵⁶ -
11 הרי הוא בכל אדם. ואיש ואשה שהן שלמים
12 בדתן, ואינן לא חרשים ולא שוטים⁵⁷ - נקראין
13 פקח ופקחת.

(53) השוו אותם לשוטה. לפוטרים מכל דבר, מפני שאינם
בני דעת. (54) שנולד חרש ממעי אמו, וכיוון שלא שמע
מעולם מה שמדברים עימו אי אפשר שידבר. (55) תחילתו
היה פיקח עד שלמד לדבר ואחרי כן נתחרש.
(56) שנשתתק וניטל דיבורו. (57) ואיזהו שוטה? המקרע
את כסותו, והמאבד כל מה שנותנים לו. ולשון רבינו הלכות
עדות ט, ט: "ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר כלים.
.. אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד
בדבר מן הדברים".

14 כז. נמצאו כל השמות⁵⁸ שבארנו ענינם בשני פקחים
15 אלו - עשרים שמות. ואלו הן: קדושין. ערוה.
16 שניה. אסורי לאוין. אסורי עשה. קטנה. נערה.
17 בוגרת. אילונית. גדולה. סימן התחתון. סימן
18 העליון. קטן. סריס חמה. סריס אדם. גדול.
19 אנדרוגינוס. טמטום. חרשים. פקחים. שים כל
20 השמות האלו לעמתך תמיד, ואל לזוז מעיניך כל
21 עניניהם, כדי שלא נהיה צריכין לבאר כל שם מהן
22 בכל מקום שנזכיר אותו.

(58) מושגים, מונחים.

יום שבת קודש כ"ד תמוז ה'תשע"ה

פרק שלישי

(1) נתבארו בו דיני קידושי כסף ומי הוא הנותן, קידושי שטר
וביאה. הקנה עצמו לה. קידש ולא פירש, קדשה לחצאים.
קידש בחצי פרוטה, שהאב זכאי בבתו עד שתבגר או עד
שתנשא, שליחות בקדושין, שלא לקדש בביאה, בלא
שידוכין, ובשוק, ברכת ארוסין.

23 א. כיצד האשה מתקדשת? אם בכסף הוא מקדש -
24 אין פחות מפרוטה כסף או שוה פרוטה. אומר לה:
25 הרי את מקדשת לי, או: הרי את מארסת לי, או:

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שבת קודש כ"ד תמוז - ספר נשים - הלכות אישות קמה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

43 - אינה אסורה לכהן. ובין היא ובין אביה יכולין
44 לעבב. בין אם נתקדשה בפניו בין שנתקדשה שלא
45 בפניו - אינה מקדשת.

46 יד. היתה הבת ספק בוגרת, בין שקדשה אביה שלא
47 לדעתה בין שקדשה היא עצמה שלא לדעת אביה
48 - הרי זו מקדשת בספק, לפיכך צריכה גט מספק.
49 יש לאיש לעשות שליח לקדש לו אשה, בין אשה
50 פלונית בין אשה משאר הנשים. וכן האשה הגדולה
51 עושה שליח לקבל קדושה, בין מאיש פלוני בין
52 מאיש משאר אנשים. וכן האב עושה שליח לקבל
53 קדושי בתו כשהיא ברשותו. ואומר האב לבתו
54 הקטנה: צאי וקבלי קדושיך.

55 זו. כל העושה שליח לקבל הקדושין, צריך
56 לעשותו בפני עדים. אבל האיש שעשה שליח
57 לקדש לו אשה, אינו צריך לעשותו בעדים. שאין
58 מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמתת
59 הדבר, לפיכך אם הודו השליח והמשלח - אינן
60 צריכין עדים. כמו שליח הגט, וכמו שליח
61 שהרשהו להפריש לו תרומה, וכיוצא בהן בכל
62 מקום - ששלוחו של אדם כמותו, ואינו צריך
63 עדים.

64 זו. השליח נעשה עד. לפיכך, אם עשה שני
65 שלוהין לקדש לו אשה, והלכו וקדשו אותה - הן
66 הן שלוהיו והן הן עדי הקדושין, ואינן צריכין
67 לקדשה לו בפני שנים אחרים.

68 יי. הכל כשרין לשליחות, הוין מחרש שוטה וקטן -
69 לפי שאינן בני דעת, והעכו"ם - לפי שאינו בן ברית,
70 ונאמר: בן תרימו גם אתם - לרבות השליח; ומה
71 אתם בני ברית, אף שלוהיכם בני ברית, להוציא את
72 העכו"ם. אבל העבד, אף-על-פי שהוא נעשה שליח
73 לדבר שבממון, הרי הוא פסול לשליחות הקדושין
74 והגטין, לפי שאינו בתורת גטין וקדושין.

75 יח. שליח האיש שמקדש אומר לה: הרי את
76 מקדשת לפלוני בכסף זה או בשטר זה. אם שליח
77 האשה הוא שמקבל הקדושין, אומר לו: הרי
78 פלונית ששלחה אותך מקדשת לי. והוא אומר לו:
79 קדשתיה לך, או: ארסתיה לך, או: נתתיה לך
80 לאשה, וכל פיוצא בזה. וכן המקדש על ידי האב
81 אומר לו: הרי בתך פלונית מקדשת לי. והוא אומר
82 לו: קדשתיה לך. אם אומר האב או השליח: הן -
83 דיו. ואפלו שתק. ואם היו עסוקין באותו ענין, ונתן
84 לאב או לשליח ולא פירש ולא אמר דבר - דיו, והיא

1 בו, ויהיה משמע הדברים באותה הלשון שקנאה,
2 כמו שבארנו. היה מדבר עם האשה על עסקי
3 הקדושין ורצתה, ועמד וקדש, ולא פירש ולא אמר
4 לה כלום, אלא נתן בידה או בעל - הואיל והן
5 עסוקין בענין - דיו, ואינו צריך לפירש. וכן עדי
6 הקדושין והגרשין אינו צריך לומר להם: אתם
7 עדי, אלא פיון שגרש או קדש בפניהם - הרי זו
8 מקדשת או מגרשת.

9 טו. האומר לאשה: התקדשי לחציי - הרי זו
10 מקדשת. הא למה זה דומה? לאומר לה: תהי אשתי
11 את ואחרת, שנמצא שאין לה אלא חצי איש. אבל
12 אם אמר: חציו מקדשת לי - אינה מקדשת, שאין
13 אשה אחת ראויה לשנים. וכן אם אומר: הרי את
14 מקדשת לי ולזה - אינה מקדשת.

15 י. אמר לה: הרי חציו מקדשת לי בפרוטה, וחציו
16 בפרוטה; או שאמר לה: חציו מקדשת לי בחצי
17 פרוטה, וחציו האחרת מקדשת בחצי פרוטה - הרי
18 זו מקדשת. אמר לה: חציו מקדשת לי בפרוטה
19 היום, וחציו בפרוטה למחר; שתי חציו בפרוטה;
20 שתי בנותיו לשני בני פרוטה; בתך מקדשת לי
21 ופרתך מכורה לי בפרוטה; או: בתך וקרקעתך לי
22 בפרוטה - בכל אלו מקדשת בספק.

23 יא. האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא
24 קטנה, וכן כשהיא נערה רשומה בידו, שנאמר: את
25 בתי נתתי לאיש הזה לאשה. וקדושיה לאביה. וכן
26 הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובכתבתה. אם
27 נתגרשה או נתאלמנה מן הארוסין, הוא זכאי בכל
28 עד שתבגר. לפיכך מקבל האב קדושי בתו מיום
29 שתולד עד שתבגר. ואפלו היתה חרשת או שוטה
30 וקדשה האב - הרי היא אשת איש גמורה. ואם
31 היתה בת שלש שנים ויום אחד, מתקדשת בביתה
32 מדעת אביה; פחות מכן, אם קדשה אביה בביתה -
33 אינה מקדשת.

34 יב. בגרה הבת - אין לאביה בה רשות, והרי היא
35 כשאר כל הנשים שאינם מתקדשות אלא לדעתן.
36 וכן אם השיאה אביה, ונתאלמנה או נתגרשה בחי
37 אביה - הרי היא ברשות עצמה, ואף-על-פי שעדין
38 היא קטנה. פיון שנושאת, אין לאביה בה רשות
39 לעולם.

40 יג. נתקדשה קדם שתבגר שלא לדעת אביה - אינה
41 מקדשת, ואפלו אם נתרצה האב אחר שנתקדשה.
42 ואפלו אם נתאלמנה או נתגרשה מן אותן הקדושין

מתוך מהדורת חזק

- 1 מקדשת. ואם קדש בשטר, אינו פותבו אלא מדעת
2 האב או מדעת השליח. וכן בכל הדברים פלן של
3 קדושין, דין האיש עם האשה פדן שליח עם שליח
4 או עם האב.
- 5 יט. מצוה שנקדש אדם את אשתו בעצמו יותר מעל
6 ידי שלוחו. וכן מצוה לאשה שתקדש עצמה בידה
7 יותר מעל ידי שלוחה. ואף-על-פי שיש רשות לאב
8 לקדש בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה לכל מי
9 שירצה - אין ראוי לעשות כן. אלא מצות חכמים
10 שלא יקדש אדם בתו כשהיא קטנה, עד שתגדיל
11 ותאמר: לפלוני אני רוצה. וכן האיש אין ראוי
12 לקדש קטנה. ולא יקדש אשה עד שיראנה ותהיה
13 כשרה בעיניו; שמא לא תמצא חן בעיניו, ונמצא
14 מגרשה או שוכב עמה והוא שונאה.
- 15 ב. המקדש בכיאה - הרי אלו קדושי תורה. וכן
16 מתקדשת בשטר מן התורה. כשם שגומר ומגרש,
17 שנאמר: וכתב לה ספר בריתות, כך גומר ומכניס.
18 אבל הפסוק מדברי סופרים (וכן דין הפסוק דין
19 תורה, ופרושו מדברי סופרים), שנאמר: פי יקח
20 איש אשה, ואמר חכמים: לקוחים אלו יהיו בכסף,
21 שנאמר: נתתי כסף השדה קח ממני.
- 22 בא. אף-על-פי שעקר הדבר כך הוא, כבר נהגו כל
23 ישראל לקדש בכסף או בשוה כסף. וכן אם רצה
- 24 לקדש בשטר - מקדש. אבל אין מקדשין בכיאה
25 לכתחלה. ואם קדש בכיאה - מפין אותו מפת
26 מרדות, כדי שלא יהיו ישראל פרוצים בדבר זה,
27 אף-על-פי שקדושו קדושין גמורין.
- 28 כב. וכן המקדש בלא שדוכין או המקדש בשוק -
29 אף-על-פי שקדושו קדושין גמורין, מפין אותו
30 מפת מרדות, כדי שלא יהא דבר זה הרגל לזנות,
31 וידמה לקדשה שהיתה קדם מתן תורה.
- 32 כג. כל המקדש אשה - בין על ידי עצמו בין על
33 ידי שליח - צריך לברך קדם הקדושין, או הוא או
34 שלוחו, בדרך שמברכין על כל המצות, ואחר כך
35 מקדש. ואם קדש ולא ברך - לא יברך אחר
36 הקדושין, שזו ברכה לבטלה. מה שנעשה - כבר
37 נעשה.
- 38 כד. כיצד מברך? ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם,
39 אשר קדשנו במצותיו, והבדילנו מן העריות, ואסר
40 לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות על ידי
41 חפה וקדושין. ברוך אתה יי, מקדש ישראל. זו היא
42 ברכת ארוסין. ונהגו העם להסדיר ברכה זו על כוס
43 של יין או של שכר. ואם יש שם יין - מברך על
44 היין תחלה, ואחר כך מברך ברכת ארוסין, ואחר כך
45 מקדשה. ואם אין לו יין או שכר - מברך אותה
46 בפני עצמה.

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – י"ח-כ"ד תמוז ה'תשע"ה

- 53 שמערכים בהן את אפר הפרה האדומה ומזים על טמא מת -
54 אדם או כלי - לטהרו), המטהרים באפן מסים ומטמאים
55 באפן אחר, כמו שיתבאר בהלכות מצוה זו (הלכות פרה
56 אדומה). דע, ששאלה עשר מיני הטמאות האלה שקדם
57 מינים, והם: טמאת נבלה וטמאת שרצים וטמאת אכלים
58 וטמאת נדה וטמאת יולדת וטמאת צרעת אדם וטמאת
59 צרעת הפגד וטמאת צרעת הבית וטמאת הזב וטמאת
60 הנזקה וטמאת שכבת זרע וטמאת מת וטמאת מי נדה
61 וטהרותם - כל-אחד מהם מפרש בתורה, ובכל-מצוה
62 מאלה יש מקראות הרבה ודינים ותנאים, כמו שכתוב
63 בפירשת "ויהי ביום השמיני" ובפירשת "אשה כי תזריע"
64 ובפירשת "זאת תהיה" ובפירשת "ויקחו אליך פרה
65 אדמה"; וארבע פרשיות אלו כוללות כל-המקראות שבאו
66 בטמאות אלו. אבל דיני כל-המינים האלה והלכות כל-מין
67 מהם - הרי סדר טהרות פולל כל-זה. מהם מינים

יום ראשון י"ח תמוז ה'תשע"ה

מצות עשה קיג.

- 47 המצוה הקי"ג - הצווי שנצטוינו לעשות פרה אדמה,
48 כדי שתהא מוכנת למה שצריך בטהרה מטמאת מת, כמו
49 שאמר יתעלה: "והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת"
50 (במדבר יט, ט). וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכת
51 המזירות לה, והיא מסכת פרה.

יום שני י"ט תמוז ה'תשע"ה

המצוה הקי"ג נדפסה ביום הקודם.

יום שלישי כ' תמוז ה'תשע"ה

מצות עשה קח.

- 52 המצוה הק"ח - שצונו בדיני מי נדה (מי הזאה,

32 (נגע בשער), והוא אָמרו: "וְאֵת-הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח" (ויקרא יג, 33 לג). וּלְשׁוֹן סִפְרָא (פרשת תוריע): "מִנֵּין לְתוֹלֵשׁ סִמְנֵי טִמְאָה מִתּוֹךְ נִתְקוּ שְׁעוֹכֵר בְּלֹא-תַעֲשֶׂה? שְׁנַאָמֵר: וְאֵת- 34 הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח". 35

יום שבת קודש כ"ד תמוז ה'תשע"ה

מצות עשה קיב.

36 **הַמִּצְוָה הַקִּי"ב** - הַצּוּי שְׁנֻצְטוּיֵנו לַעֲשׂוֹת הַכּוֹר בְּמִצְרַע 37 כְּדִי שִׁפְרוֹשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְהוּא אָמרו יַתְעֵלֶה: "וְהַצּוּרַע אֲשֶׁר-בוֹ 38 הַנֶּגַע בַּגְּדֵי יְהִי פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ וְעַל-שִׁפְמֵם יַעֲטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא" (ויקרא יג, מה). וְהִרְאָיָה שְׁזוּהִי 39 מִצְוֹת עֲשֶׂה הִיא אָמֵרָם בְּסִפְרָא (תוריע): "לְפִי שְׁנַאָמֵר 40 (בכחן גדול) "רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרַע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרוֹם" (שם כא, 41 י), יְכוּל אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא מַנְגֵעַ? וְמָה אֲנִי מַקְיֵם: "בַּגְּדָיו 42 יְהִי פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ" בְּכָל-אֲדָם חוּץ מִכֶּהֵן 43 גְּדוֹל, תִּלְמוּד לֹמֵר: "אֲשֶׁר בוֹ הַנֶּגַע" - אֶף כֶּהֵן גְּדוֹל יְהִי 44 בַּגְּדָיו פְרוּמִים, קְרוּעִים, וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ, יִגְדֵל פְּרוּעַ (כך 45 נִקְרָא שֶׁעַר הַגְּדֵל פְּרֹא). בְּרוּר, אִם כֵּן, שְׁפָרִימָה אוֹ פְרִיעָה 46 שֶׁל כֶּהֵן גְּדוֹל בְּלֹא-תַעֲשֶׂה, וְהַכֵּלל הוּא אֲצַלְנוּ: "כָּל-מְקוֹם 47 שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא עֲשֶׂה וְלֹא-תַעֲשֶׂה, אִם אֵתָּה יְכוּל לְקַיֵּם 48 אֶת-שְׁנֵימָם מוּטָב; וְאִם לֹא יְכוּל עֲשֶׂה וְיִדְחַה אֶת-לֹא- 49 תַעֲשֶׂה". וְכִיּוֹן שְׁמַצְאָנוּ שֶׁהֵם אוֹמְרִים, כִּי כֶּהֵן גְּדוֹל אִם 50 נִצְטַרַע פְּרוּעַ וּפּוֹרָם, הִרִי רֹאָיָה שְׁזוּ מִצְוֹת עֲשֶׂה. וּכְבָר 51 נִמְסַר לָנוּ בְּקַבְלָה, שְׁנֵם שְׁאָר טִמְאִים צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת 52 לַעֲצָמָם הַכּוֹר, כְּדִי שִׁפְרוֹשׁוּ בְּגִי אֲדָם מֵהֵם. וּלְשׁוֹן סִפְרָא 53 (שם): "טָמֵא מֵת וּבוֹעֵל נְדָה וְכָל-הַמְטַמְאִין אֶת-הָאֲדָם 54 מִנֵּין? תִּלְמוּד לֹמֵר: וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא". עֲנִינוּ: כָּל-טָמֵא 55 (שֵׁאִינוּ פּוֹרָם) צְרִיף לְהַכְרִיז עַל עֲצָמוֹ שֶׁהוּא טָמֵא, וְהוּא: 56 (שְׁצִרִיכֵן הֵיכֵר כְּלוּמֵר, אוֹ שִׁיכְרִיז בְּפֹה מֵלֵא, וְהִינוּ בְּשֵׁאֵר 57 טִמְאִים וּבְמִצְוֹרַעַת, אוֹ כְּבִמְצוּרַע שִׁיכְרִיז" בְּאִמְצוּעוֹת סִמְנֵי 58 פְרִיעָה וּפְרִימָה שֵׁאִין אִין אֵלֵא צוֹרֵךְ לְהַכְרִיז מִמֶּשׁ בְּפֹה) שְׁפִיעִים 59 לַעֲצָמוֹ הַכּוֹר הַמְרָאָה שֶׁהוּא טָמֵא וְשֶׁהַנּוֹגֵעַ בוֹ נִטְמָא, כְּדִי 60 שִׁיבְדְּלוֹ מִמֶּנּוּ. וּכְבָר נִתְבָּאָר שֶׁהַכּוֹר זֶה שֶׁל מִצְרַע אִין כְּלוֹ 61 (כָּל סִמְנֵי הַהִיכָרוֹת) חוּבָה לְנִשְׁיָם, וְהוּא אָמֵרָם (סוּטָה כג,): 62 "הָאִישׁ פּוֹרַע וּפּוֹרָם וְאִין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפּוֹרַמָּת" אֲבָל 63 עוֹטָה (מַכְסָה בְּבִגְדִיהָ) עַל שִׁפְמֵם וּמוֹדִיעָה עַל עֲצָמָה 64 (בְּהַכְרִיזָה מִמֶּשׁ בְּפֹה) כְּשֶׁאָר הַטְּמֵאִים (וּבַהֲל' טוּמְאָת צִרַעַת 65 פִּרְק וְהַלְכָה הַ פִּסְק דְּאִינָה עוֹטָה). 66

1 שְׁנֻצְטוּיֵנו לָהֵם מִסְכָּתוֹת - מִהֵן מִסְכָּת טְהוֹרוֹת וּמִסְכָּת 2 מְכַשִּׁירִין וּמִסְכָּת עֲקָצִים, שֶׁשֶּׁלֵּשׁ מִסְכָּתוֹת אֵלוֹ כוֹלְלוֹת 3 טְמֵאָת אֲכָלִין בְּלִבָּד, וּבְשִׁבִילָה נִתְחַבְּרוּ; אֶף אִם נִדְמָן 4 בָּהֶם דִּין מְדִינָה שְׁאָר הַטְּמֵאוֹת, הִרִי לֹא בָּאוּ שֵׁם אֲלֵא 5 בְּמִקְרָה. בְּדוּמָה לְכַךְ כוֹלְלָת מִסְכָּת נְדָה כְּלִי מִצְוֹת 6 טְמֵאָת נְדָה וְזָכָה וְטְמֵאָת יוֹלְדָת, וּבְמִסְכָּת כְּרִתוֹת יֵשׁ גַּם-כֵּן 7 חֵלֶק מְדִינָה טְמֵאָת יוֹלְדָת. מִסְכָּת נְגַעִים כוֹלְלָת כְּלִי מְדִינָה 8 נְגַעִי אֲדָם וּבְגָד וְכִית; וּמִסְכָּת זָכִים כוֹלְלָת כְּלִי מְדִינָה זָב 9 וְזָכָה וְשִׁכְבַת זָרַע; וּמִסְכָּת אֶהְלוֹת כוֹלְלָת כְּלִי מְדִינָה טְמֵאָת 10 מֵת; וּמִסְכָּת פְּרָה כוֹלְלָת דִּינָה מִי נְדָה לְטָמֵא וּלְטָהֵר. אֲבָל 11 טְמֵאָת נְבִלָה וְטְמֵאָת שְׂרִיץ לֹא יִחְדוּ לָהֶן מִסְכָּתוֹת, אֲלֵא 12 דִּינֵיהֶן מִפְּנֵימָם בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת בְּסִדֵּר זֶה, רַבִּם בְּמִסְכָּת 13 כְּלִים וְטְהוֹרוֹת. וְכֵן דְּבָרוֹ עַל שְׁאֵלוֹת רַבּוֹת מְסוּג זֶה 14 בְּמִסְכָּת עֲדִיּוֹת. וּכְבָר פְּרִשְׁנוּ אֲנוּ סִדֵּר זֶה כְּלוֹ, כְּלוּמֵר: סִדֵּר 15 טְהוֹרוֹת, פְּרוּשׁ שְׁאִין צְרִיף לַעֲיֵן בְּסִפְרָא אַחַר עֲמוֹ בְּשׁוּם דְּכָר 16 מְעַנְיָה הַטְּמֵאָה וְהַטְּהָרָה.

יום רביעי כ"א תמוז ה'תשע"ה

הַמִּצְוָה הַק"ח נִדְפְּסָה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי.

יום חמישי כ"ב תמוז ה'תשע"ה

מצות עשה קח. קא.

הַמִּצְוָה הַק"ח נִדְפְּסָה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי.

17 **הַמִּצְוָה הַק"א** - הַצּוּי שְׁנֻצְטוּיֵנו לְהִיּוֹת אֲדָם מִצְרַע 18 (שְׁנֵרֵאֵתָה לְבִנּוּנִית בְּעוֹר) טָמֵא [מְטָמֵא]. וּמִצְוָה זוֹ כוֹלְלָת 19 כְּלִי מְדִינָה צְרַעַת אֲדָם: מָה מִמֶּנָּה טָמֵא וְמָה מִמֶּנָּה טְהוֹר, 20 מָה מִמֶּנָּה צְרִיף הַסִּגָּר (שְׁבַעַת יָמִים), וְמָה שְׁאִינוּ צְרִיף, וְמָה 21 שְׁצִרִיף עִם הַסִּגָּר - גְּלוּחַ, כְּלוּמֵר: תִּגְלַחַת (מַסְבִּיב) הַנֶּתֶק 22 (שְׁמוֹ שֶׁל נֶגַע כְּשֶׁהוּא בְּמִקוֹם שֶׁעַר) - וְזוֹלַת זֶה מְפָרְטֵי דִּינֵיהָ 23 וְאִיכּוֹת טְמֵאָתָה.

יום שישי כ"ג תמוז ה'תשע"ה

מצות לא תעשה שח. שז.

24 **הַמִּצְוָה הַש"ח** - הָאֲזַהְרָה שֶׁהַזְּהָרָנוּ מִלְּתוֹשׁ סִמְנֵי 25 צְרַעַת אוֹ לְכוֹתָם (בֹּאשׁ) כְּדִי שִׁישְׁתַּנֶּה מְרָאָה, וְהוּא אָמרו: 26 "הַשְּׂמֵר בְּנִגְעֵי-הַצְּרַעַת" (דְּבָרִים כד, ח). וּלְשׁוֹן סִפְרֵי (פְּרִשְׁת 27 תַּצֵּא שֵׁם): "הַשְּׂמֵר בְּנִגְעֵי הַצְּרַעַת" (דְּבָרִים כד, ח) - בְּלֹא- 28 תַעֲשֶׂה". וּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה (נְגַעִים פִּרְק ז מִשְׁנָה ד): "הַתּוֹלֵשׁ 29 סִמְנֵי טְמֵאָה וְהַכְּהֵן אֶת-הַמְחִיָּה (הַבֶּשֶׂר הַחַי שְׁבַנְגַע) - עוֹבֵר 30 בְּלֹא-תַעֲשֶׂה" וְלוֹקָה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּמִקוּמוֹ. 31 **הַמִּצְוָה הַש"ז** - הָאֲזַהְרָה שֶׁהַזְּהָרָנוּ מִלְּגַלַח שְׁעַר הַנֶּתֶק

ישעיה ח יח-כ

יח הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה לאותות ולמופתים בישראל מעם יהוה צבאות השכן בְּהַר צִיּוֹן: (ס) יט וכִי־יֵאמְרוּ אֵלֵיכֶם דְּרָשׁוּ אֶל־הָאֲבוֹת וְאֶל־הַיְדֵעָנִים הַמְצַפְצָפִים וְהַמְהַלְלִים הַלֹּא־עִם אֶל־אֱלֹהֵיו יִדְרָשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל־הַמֵּתִים: כ לתורה ולתעודה אִם־לֹא יֵאמְרוּ פְּדָבֵר הֲזֶה אֲשֶׁר אָוִן־לִי

שְׁחַר:

רש"י

אלהיו ידרוש שמא תאמרו לנו להיות כמותכם לדרוש צורכי החיים מן המתים: (כ) לתורה ולתעודה. מחובר למעלה הימנו שמא נדרוש אל המתים לתורה ולתעודה בעד החיים להורות לנו מה נעשה כל זה לפי המדרש, ולפי פשוטו יש לפתור וכי יאמרו אליכם וגו', גמר נבואתו הוא שאמר ויסרני מלכת בדרך העם הזה והוכיחו הקב"ה לנביא ולסיעתו של חזקיה כשיאמרו אליכם שבנא וסיעתו שיראו את חזקיה מבעט בעבודת כוכבים דרשו אל האבות ואל הידעונים ובררו בעבודת כוכבים באשר עשו אבות הראשונים והשיבו את המלוכה אל סנחרב. הלא (כל) עם אל אלהיו ידרוש. עובדים עבודת כוכבים ודורשי בעד החיים אל המתים אף אתם יש לכם לעשות כן: לתורה ולתעודה. זו תהא תשובתכם שתשמרו את התורה כמה ש' למעלה צור תעודה חתום תורה ולא תאמינו לדבריהם: אם לא יאמרו כדבר הזה אשר אין לו שחר. מאחר שתשיבו לו תשובה זו תראו ותשמעו אם לא יהיו מודים כשרים שבהם לדבריהם ויאמרו כדבר הזה אמת אשר אין לו אלוה אוב וידעוני שום שחר אין ראוי לשחר פניו כן תירגם יונתן, ומדרש אגדה על עצמו אינו מזריח השחר שהרי עינים לו ואינו רואה ואיך יזריח על אחרים, ענין אחר אם לא יאמרו כדבר הזה, עתה תראו אם לא יאמרו אליכם כדבר הזה דרשו אל האובות אע"פ שאין לו שחר ולא ממש בדבר הזה לא יבושו מלומר אליכם:

מצודת ציון

(יט) האובות. המעלים את המת לשאול ממנו עתידות: והידעונים. המכניסים עצם חיה ששמה ידוע והעצם מדבר ע"י כשוף: המצפצפים. כן נקרא השמעת קול העוף כמו ופוצה פה ומצפצף (לקמן *): והמהגים. כן נקרא השמעת קול היונה כמו אהגה כיונה (לקמן לח): (כ) לתורה. באה הלמ"ד במקום ב"ת וכן ישבת לכסא (תהלים ט) ומשפטו בכסא: ולתעודה. כן נקראה התורה עם שאמר לתורה אמר גם לתעודה וכן אדמת עפר (דניאל יב) והדומים: שחר. ענין זוהר ואורה והוא מל' אור השחר:

הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה לאותות ולמופתים בישראל מעם יהוה צבאות השכן בְּהַר צִיּוֹן: (ס) יט וכִי־יֵאמְרוּ אֵלֵיכֶם דְּרָשׁוּ אֶל־הָאֲבוֹת וְאֶל־הַיְדֵעָנִים הַמְצַפְצָפִים וְהַמְהַלְלִים הַלֹּא־עִם אֶל־אֱלֹהֵיו יִדְרָשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל־הַמֵּתִים: כ לתורה ולתעודה אִם־לֹא יֵאמְרוּ פְּדָבֵר הֲזֶה אֲשֶׁר אָוִן־לִי

(יח) הנה אנכי והילדים וגו'. הם תלמידים שחביבין עלי ככנים יהיו לאותות ולמופתים שתתקיים תורה בישראל על ידם: הנה אנכי והילדים וגו'. לאותות. לשני אותות פורענות פקח כמו שנקרא הילד מהר שלל חש בז ותשועת בית דוד כמו שנקרא הילד עמנו אל, זהו הישוב בענין לפי פשוטו. ומדר' אגדה בבראש' רבה על אחז שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות שלא ילמדו תינוקות של בית רבן תורה אמר אם אין גדיים אין תיישים אם אין צאן אין רועה אגרום לו לסלק שכינתו אמר לו הנביא כל מה שאתה קושר התעודה וחותרם התורה לסותמה שלא תמצא בישראל לא יועיל לך: (יט) וכי יאמרו אליכם. אמר רבי סימון בארה אביו של הושע בן בארי נבא שני מקראות הללו ולא היה בהם כדי ספר ונטפלו בישעיה וניבא אותם לגלות עשרת השבטים כשהגלה סנחריב לראובני ולגדי (והגלוהו עמהם) כמה שנאמר (ד"ה א ה) בארה בנו נשיא לראובני ההוא אשר הגלה תגלת פלאסר: וכי יאמרו אליכם. האומות: דרשו אל האבות וגו' המצפצפים והמהגים. לשון גנאי הוא שאף הדבור אין בהם אלא כעופות הללו שמפטטין בקולם לשון ציפצוף והגה נופל בעופות כסוס עגור כן אצפצף (לקמן לח) אהגה כיונה וכן מצינו לשון ציפצוף בקול נמוך שנאמר (לקמן כט) והיה כאוב מארץ קולך ומעפר אמרתך תצפצף: הלא עם אל אלהיו ידרוש. זו תהא תשובתכם הלא עם כמונו אשר לו אלהים כאלהינו אל

מצודת דוד

(יח) הנה אנכי. רצה לומר הנה המעשה שעשיתי אנכי והוא כתיבת הגליון ושמות הילדים אשר נתן לי ה' והם שאר ישוב ומהר שלל חש בז שהמה לאותות ולמופתים בישראל, רצה לומר לרמוז על הקורות אותם דעו שהכל נאמר מעם ה' וכו' ולא מלבי נעשו הדברים: (יט) וכי יאמרו אליכם. ואם המסיתים יאמרו אליכם דרשו הדבר אל האובות ואל הידעונים והם יגידו לכם את האמת כן הוא כי יפתו אתכם לומר הלא תראו שהם מצפצפים ומהגים וא"כ יש ממש בהם ויוסיפו עוד לומר הלא כל עם מהאומות דורש אל אלהיו עכ"ו בעד דברי החיים ידרשו אל המתים רצה לומר, ישאלו באובות לדעת אם

האמת הוא כדברי החיים ולא יחשבו זאת לעון ולמכחיש באלהיו ומדוע לא תעשו כמוהם: (כ) לתורה ולתעודה. ר"ל הריני נשבע בתורה אם לא יאמרו המסיתים דברי הבאי כדבר הזה אשר נראה לעין כל שאין לו זוהר ובהירות כי אין להדמות אמונת עבודת כוכבים לאמונת האל ורצה לומר כמו שהראיה הזה הוא הבל ואין בו ממש כן יהיו כל הראיות שיביאו וכאומר השמר בנפשתיכם לבל תהיו נפתים להם כי כל אמריהם אמרי נואש:

משלי יד כו-לה

כו בִּירָאתָ יְהוָה מִבְּטַח־עֵי וּלְבָנָיו יִהְיֶה מַחְסֵה: כו יִרְאֵת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לְסוֹר מִמְּקַשֵּׁי מוֹת:
כז בְּרִבְעֵם הִדְרַת־מֶלֶךְ וּבְאִפְס לֹאִם מַחְתֵּת רְזוּן: כז אֲרֶךְ אַפַּיִם רִב־תְּבוּנָה וּקְצֵר־רוּחַ מְרִים אֹולֵת:
ל חַיֵּי בְּשָׂרִים לֵב מִרְפָּא וּרְקִב עֲצָמוֹת קִנְאָה: לא עֲשֵׂקְדֵל חֲרָף עֲשֵׂהוּ וּמְכַבְּדוּ חֲנֹן אֲבוֹנִן: לב בְּרַעַתוֹ
יִדְחָה רִשְׁעֵ וְחִסָּה בְּמוֹתוֹ צְדִיק: לג בְּלֵב נְבוֹן תְּנוּחַ חֲכָמָה וּבְקָרֵב כְּסִילִים תְּנוּדַע: לד צְדָקָה תְּרוֹמֵם־גּוֹי
וְחֶסֶד לְאֵמִים חֲטָאת: לה רִצּוֹן־מֶלֶךְ לְעֶבֶד מִשְׁכִּיל וְעֵבְרָתוֹ תִּהְיֶה מִבִּישׁ:

משלי מז א-ג

א מְעַנְהָרֶךְ יָשִׁיב חֲמָה וּדְבַר־עֶצֶב יַעֲלֶה־אָף: ב לְשׁוֹן חֲכָמִים תִּיטִיב דַּעַת וּפִי כְּסִילִים יַבִּיעַ אֹולֵת:
ג בְּכָל־מְקוֹם עֵינָי יְהוָה צְפוֹת רַעִים וּטוֹבִים:

רש"י

חיי בריותיו של הקב"ה שהן בשר ודם: ורקב עצמות קנאה. אדם בעל חמה רקבון עצמות הוא לכל: (לב) וחסה במותו צדיק. כשימות הוא בטוח שיבא לג'ע: (לג) בלב נבון תנוח חכמה. תשכון ותשקוט בנחת לשון מנוחה ומרגוע: ובקרב כסילים תודע. מעט חכמה שבלבו מכריזה איסתרא בלגינא קיש קיש קריא: (לד) צדקה תרומם גוי. ישראל: וחסד לאומים חטאת. הם עכו"ם שגוזלים מזה ונותנים לזה: (לה) ועברתו תהיה לעבד מביש:

(כו) ביראת ה' מבטח עוז. נאמר באברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כו) והבטיחו כי ברך אברכך וגו': ולבניו יהיה. הוא: מחסה. שיחסו ויתחבא בצל זכותו: (כח) ברב עם. שהצבור זכאים הדרת הקב"ה הוא: ובאפס לאום. כשאינם דבקים בו: מחתת רזון. חסרון רזנותו הוא כביכול נותן מכבודו לאלהי נכר ומשליט את האומות על בניו: (כט) מרים אולת. מפרישה לחלקו: (ל) חיי בשרים לב מרפא. לב בשר שהוא רופא את הרעה ועובר על מדותיו הוא

מצודת ציון

(כח) ובאפס. עניינו כמו באין וכן אפס בלעדי (ישעיה מה): לאום. אומה: מחתת. שבר ופחד: רזון. עניינו כמו שר וכן האזינו רזונים (שופטים ה): (ל) חיי. ענין רפואה כמו וימרחו על השחין ויחי (ישעיה לה): מרפא. מל' רפיון עם שהוא באל"ף כמו על כן הוא מרפא (ירמיה לח): קנאה. עניינו כעס וכן קנאוני בלא אל (דברים לב): (לא) חרף. ענין גדוף: (לה) ועברתו. מל' עברה וכעס: (א) מענה. מל' עניה ותשובה: (ב) תיטיב. ענין תקון כמו ותיטיב את ראשה (מלכים ב' ט'): יביע. ענין דבור כמו יביע אומר (תהלים ט"ט) והוא מושאל ממעיין הנובע מים רבים: (ג) צופות. ענין הבטה וראיה:

מצודת דוד

(כו) ביראת ה'. הליכות האדם ביראת ה' היא לו מבטח עוז וגם לבניו יהיה מחסה לחסות בצל זכותו: (כז) מקור. יראת ה' הוא מקור הנובע חיים כי היראה תזהירו לטור ממוקשי מות הם עונות ופשעים: (כח) ברב עם הדרת מלך. הדרת מלך נראה בעבור רוב העם אשר אתו: ובאפס. וכשאין עמו עם רב אזי נראה הדרתו במה שהרוזנים יחתו ויפחדו מפניו והוא למשל לומר הדרת המקום הוא כשרבים עושים את המצוה ואם מועטים המה אם יעשוהו ביתר שאת ובכוונה רצויה הם המהדרים את המקום: (כט) ארך אפים. מי שאינו ממחר לכעוס הוא רב תבונה אבל קצר רוח הממהר לכעוס הוא מרים האולת על התבונה כי ע"י הכעס החכמה מסתלקת

ובותר הוא א"כ באולת יותר מן החכמה: (ל) חיי בשרים. מי שיש לו לב רפוי ואינו מקשה לבו לנטור קנאה הוא לו לחיי בשרים כי לא ידאג איך ובמה ינקום נקם אבל המקשה לבו ונוטר קנאה הוא סבה להביא רקבון בעצמותיו להתמדת הדאגה: (לא) חרף עושהו. כי בעבור חולשתו עושקו וחושב הוא שאין ביד המקום שעשהו להצילו מיד עושקו אבל החונן את האביון הוא מכבד את המקום שעשהו: (לב) ברעתו. בעת בוא רעה על הרשע הוא נדחה מה' ולא יוסיף לבטוח עוד בו אבל מי שיחסה בה' אף בהיותו קרוב למיתה יחשב לצדיק או בעבור הרעה שעשה נדחה הוא לעשות עוד רעה אחרת כי עבירה גוררת עבירה אבל הצדיק כאשר היצר הרע יסיתו בעבור עבירה יחסה עצמו למאן הסתתו בהזכיר לו יום המתה וכאשר אמרו רז"ל: (לג) תנוח. תמצא מנוחה ולא יודיענה למי שאינו ראוי לה: ובקרב. מעט החכמה אשר היא בקרב הכסילים תודע לכל כי מכריזה ברבים איסתרא בלגינא קיש קיש קריא: (לד) תרומם גוי. המה יתורממו בעבור הצדקה: (לה) רצון מלך. בנקל יתרצה המלך לעבד משכיל כי אף אם יכעוס עליו יתרצה לו בעבור רוב שכלו אבל על עבד הנמצא בו כל דבר בושה לפי רוב הסכלות עברתו עליו שמורה נצח: (א) מענה רך. הכועס על מי והוא משיב לו מענה רך בזה משיב חמתו מעליו אבל אם ישיב דבר המתעב תעלה את האף להתגבר יותר: (ב) תיטיב דעת. תתקן את הדעת כי אף אמרי דעת ידבר בתקן נמרץ ובמלות קצרות אבל פי כסילים אף דברי אולת ירבו באמרים כמעין הנובע: (ג) בכל מקום. אף אם יסיתו במסתרים מ"מ צופות עיני ה' לראות מעשה הרעים והטובים ולא נכחד ממנו:

ז קָטַא שֵׁישׁ בַּהּ פְּסִיפְסִים צְבוּעִים וְלִבְנִים — פּוֹשִׁין מִזֶּה לָּזֶה. שְׂאֵלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: וְהָרִי הוּא פְּסִיפְסִים יְחִיד? אָמַר לֵהֵן: לֹא שְׁמַעְתִּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא: אֲלֹמֵד בּוֹ? אָמַר לוֹ: אִם לְקִיָּם דְּבַרֵּי חֲכָמִים, הֵן! אָמַר לוֹ: שְׂמָא יַעֲמֵד בּוֹ שְׁנֵי שְׂבוּעוֹת, וְהָעוֹמֵד בְּבִגְדִים שְׁנֵי שְׂבוּעוֹת — טַמְא. אָמַר לוֹ: חֲכָם גְּדוֹל אַתָּה, שְׁקִימָת דְּבַרֵּי חֲכָמִים. הַפְּשִׁיּוֹן הַסְּמוּךְ — כָּל שְׂהוּא; הַרְחוֹק — פְּגָרִים; וְהַחוּזָר — פְּגָרִים.

ח הַשְּׁתֵי וְהָעֶרֶב מִטְּמָאִים בְּנִגְעִים מִיָּד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשְּׁתֵי מִשִּׁישְׁלָק, וְהָעֶרֶב מִיָּד, וְהָאוֹנֵין שֶׁל פְּשִׁתָּן מִשִּׁיתִּלְבָּנוּ. בְּמָה יֵהָא בְּפִקְעַת וְתֵהָא מִטְּמָאָה בְּנִגְעִים? פְּדִי לְאַרְוֹג מִמְּנָה שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ שְׁתֵּי וְעֶרֶב, אֶפְלוּ פְּלָה שְׁתֵּי, אֶפְלוּ פְּלָה עֶרֶב. הֵיתָה פְּסִיקוֹת — אֵינָה מִטְּמָאָה בְּנִגְעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶפְלוּ פְּסִיקָה אַחַת וְקִשְׂרָה — אֵינָה מִטְּמָאָה.

ט הַמַּעֲלָה מִן הַפְּקַעַת לַחֲבֵרְתָּהּ, מִן הַסְּלִיל לַחֲבֵרְוֹ, מִן הַכְּפָדָה הַעֲלִיזָנָה לַכְּפָדָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵן שְׁנֵי דְפִי חֲלוּק שְׁנַרְיָה פִּירוּשׁ בֵּרְטִנּוּרָא

ז קִיטָא. מַלְבוֹשׁ שְׂרָגִילִים לַלְבוֹשׁ כִּמּוֹת הַחֲמָה. תְּרוּגֵם קִיץ, קִיטָא. וְלִי נִרְאָה שְׂהוּא לְשׁוֹן רֹמִי? שְׂקוּרִים מַלְבוֹשׁ שֶׁל אִשָּׁה קוּמִיטָא: שֵׁישׁ לֶחַ פְּסִפְסִין. מְנוּמֵרַת בְּצִבְעִים הֶרְבֵּה, לְבָן וְיוֹק וְשַׁחֲוֹר וְדוּמִיָּה. פְּסִפְסִין לְשׁוֹן פֶּס יָד, שְׂפִיטָה יָד מְכַבֵּד לְבָן וְפִיסָה יָד מְכַבֵּד שֶׁל צִבְעֵי: וְלִבְנִים פּוֹשִׁים מִזֶּה לָּזֶה. מַלְבָּן לְבָן. וְאִף עַל פִּי הַצִּבְעוֹת מְפַסֵּק, חֲשׁוֹב פְּסִין. דְּפִסִּין רְחוּק מְטַמֵּא בְּכָנָרִים: וְהָרִי הוּא פְּסִפְסִים יְחִידִי, כְּלוּמֵר, אִם לֹא הִיָּה בּוֹ אֵלֶּא פְּסִפְסִים אַחַד לְבָן וְכֹל שָׂאֵר הַפְּסִפְסִין צְבוּעִין, מִי בְעֵי הַסֵּגֵר, אוֹ לֹא, מִשׁוּם דָּאִין לוֹ לְהִיכֵן יִפְשָׁה: אָמַר לֵהֵן לֹא שְׁמַעְתִּי. כְּלוּמֵר קַבְלָתִי מִרְבּוּתִי דַמְעוֹן הַסֵּגֵר וְלֹא פִירְשׁוּ לִי הַטַּעַם לְמָה: אֲלֹמֵד בּוֹ. כְּלוּמֵר תְּרִשְׁנִי לֹמֵר לַפְּנֵךְ מֵעַם לְדַבֵּר: אִם לְפִרְשׁ דְּבַרֵּי חֲכָמִים הֵן. שְׂלֵא הַסְּתוּר מַה שְׁקַבְלָתִי: שְׂמָא יַעֲמֵד שְׁנֵי שְׂבוּעוֹת. שְׂאֵנִי פְּ שָׂאִין לוֹ בְּמָה וְיִפְשָׁה יָכוֹל לְבוֹא לְיָדִי טוּמְאָה, אִם יַעֲמֵד בְּעֵינָיו שְׁנֵי שְׂבוּעוֹת: הַפְּשִׁיּוֹן הַסְּמוּךְ. כַּשְׂפוּשָׁה סְמוּךְ לְאוּם: הַרְחוֹק, שְׂהוּאֵם בְּרֵאשׁ אַחַד שֶׁל בְּגַד וְהַפְּשִׁין בְּרֵאשׁוֹ הַשְּׁנֵי: וְהַחוּזָר. כְּגוֹן שְׂכָהָה בְּשֵׁי דְקוּרְעוֹ וְשׁוּרְפָּה מַה שְׂקָרָה, וְכַתִּיב וְאִם תִּירָאָה עוֹד בְּבִגְד וְשׁוּרְפָּה וְגו', וְהוּא הַחוּזָר. וְשַׁעֲרוֹ בְּכָנָרִים:

ח הַשְּׁתֵי וְהָעֶרֶב. שֶׁל צִמֵּר, שׁוֹכֵר בֵּין שְׁתֵּי לְעֶרֶב, שְׂהַשְּׁתֵי דֶק וְהָעֶרֶב עַב מְאוּד: הַשְּׁתֵי מִשִּׁישְׁלָק, דְּכַתִּיב בְּבִגְד צִמֵּר אוֹ בְּבִגְד פְּשִׁתִּים אוֹ בְּשֵׁטִי אוֹ עֶרֶב, מַה בְּגַד, שְׁנַגְמָרָה מְלַאכְתּוֹ, אִף שְׁתֵי וְעֶרֶב מִשְׁתַּנְמָד מְלַאכְתּוֹ. וְת"ק סָבַר, אוֹ בְשֵׁטִי, הַפְּסִיק הַעֲנִין: מִשִּׁישְׁלָק. בְּמִים רוֹתְחִים. וְיֵשׁ סְפָרִים שְׁנוּרִים מִשִּׁישְׁלָק, כְּלוּמֵר מִשְׁדָּוִי שׁוֹלִין וּמְסוּרִים אוֹתוֹ מִן הַיּוֹרֵה שְׂשׁוּלָקִים אוֹתוֹן בַּהּ לְלִבְנָן: הָאוֹנֵין שֶׁל פְּשִׁתָּן. אֲגוּדוֹת מְטוּה שֶׁל פְּשִׁתָּן. וְלִפִּי שְׂבַפְשִׁתוֹן אִין נִיכֵר בֵּין שְׁתֵּי לְעֶרֶב כְּמוֹ בְּצִמֵּר, מִשׁוּם חֵכִי לֹא מְפַלֵּיג בְּהוֹ בֵּין שְׁתֵּי לְעֶרֶב: מִשִּׁיתִּלְבָּנוּ. שְׁנוֹתֵנִן אוֹתוֹן בְּתַנּוּר שִׁיתְחַמְמוּ בְּהַבֵּל הַתַּנּוּר וְיִתְלַבְּנוּ שֵׁם: פְּקַעַת. עֵץ שֶׁהַנְּשִׁים מְסַבְּבוֹת הַמְטוּה מִן הַכּוֹשׁ לְתוֹכּוֹ: כְּדִי לְאַרְוֹג מִמְּנָה שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ. שִׁיָּהּ בַּהּ שִׁיעוֹר לְעוֹשֵׁת כֹּל הַבְּגַד שֶׁל שְׁלֵשׁ אֲצַבְעוֹת עַל שְׁלֵשׁ אֲצַבְעוֹת מִמְּנָה, גַּם הַשְּׁתֵי גַם הָעֶרֶב, כְּדַקְתָּנִי וְאֶפְלוּ כוֹלָה שְׁתֵּי וְאֶפְלוּ כוֹלָה עֶרֶב: הֵיתָה פְּסִיקוֹת. שְׂהוּי חוֹטִים שְׂבַפְקַעַת מוֹפְסִיק, לֹא הוּי חִיבּוּר. אֲבָל אִם הוּי קְשׁוּרִים הוּי חִיבּוּר: אֶפְלוּ פְּסִיקָה אַחַת. שָׂאִין בְּכֹל הַפְּקַעַת אֵלֶּא פְּסִיקָה אַחַת וְקִשְׂרָה, לֹא הוּי חִיבּוּר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ט הַמַּעֲלָה מִן הַפְּקַעַת לַחֲבֵרְתָּהּ. פְּעָמִים שְׂהַנְּשִׁים עוֹשֵׁת פְּקַעַת בַּת אִמָּה אוֹ בַת שְׁתֵּי אִמוֹת וּמְגַלְגֵּלוֹת וּמְסַבְּבוֹת מוֹז לֹזוּ לְעוֹשֵׁת פְּקַעַת גְּדוֹלָה, וְאִם עַד

משניות מבוארות – קהתי

ב אור משנה ח

כתוב בנגעי בגדים (ויקרא יג, מח): "או בשתי או בערב לפשתים ולצמר". משנתנו עוסקת בנגעי השתי והערב.

השתי והערב — חוטים המיוחדים לשתי או לערב, בין של צמר בין של פשתים (רמב"ם), מטמאים בנגעים מיד — משיטו. רבי יהודה אומר: השתי משישלק — השתי של צמר אינו מיטמא בנגעים אלא משישלק במים רותחים, כדי שיתלבן; ויש גורסים: משישלה — כלומר משיציאו אותו מן היורה ששולקים אותו בה ללבנו; והערב — וחוט הערב, מיד — משיטו; והאונין של פשתן — אגודות פשתן, משישלק בנגע — שכן לאחר שריית הפשתן במים היו נותנים אותה לתוך התנור, כדי שתתלבן; ויש מפרשים: האונין — חוטים טוויים, שנותנים אותם לאחר טווייתם לתוך התנור שיתלבנו שם. במה יהא הפקעת — של חוטים — ותהא מטמאה בנגעים? פדי לארוג ממנה שלש על שלש שתי וערב — שיהא בחוטים כדי לארוג מהם חתיכת בגד של שלש אצבעות על שלוש אצבעות, שתי וערב, שתי וערב, שתי וערב, אפלו פלה ערב — אפילו כל הפקעת של חוטי שתי או כולה של חוטי ערב בלבד, משערים כמה חוטים צריכים מהם כדי לארוג שתי וערב. היתקה פסיקות — היתה הפקעת של חוטי שתי וערב קצרים, מופסקים, אינה מטמאה בנגעים — שאינם חשובים חיבור. אבל אם היו קשורים, הרי זה חיבור, ומיטמאים בנגעים. רבי יהודה אומר: אפלו פסיקה אחת וקשרה — אפילו היתה הפקעת חוט אחד ארוך שנפסק במקום אחד, ואפילו חזר וקשרו, אינה מטמאה — בנגעים. ואין הלכה כרבי יהודה.

ב אור משנה ט

המעלה מן הפקעת לחברתה — המעביר חוטים מפקעת אחת לפקעת אחרת, ונמצאו שתייהן מחוברות על ידי החוט שבניתיים,

ב אור משנה ז

קטא — מין לבוש שלובשים בקיץ; ויש מבארים, שלשון יווני הוא, ופירושו וילון, מסך (רוחיא). שיש בה פסיפסים צבועים ולבנים — פסים צבועים ופסים לבנים, פושין מזה לזה — היה נגע בפס לבן ופשה לפס לבן אחר, אף על פי שפס צבוע מפסיק ביניהם, הרי זה חשוב פשיון, שכן בבגד אפילו פשיון רחוק מטמא בכגרים. שאלו את רבי אליעזר: והרי הוא פסיפס יחיד — כלומר מה הדין אם לא היה בו אלא פסיפס אחד לבן שכולו מנוגע, וכל שאר הפסיפסים צבועים, האם טעון הסגר, או אינו טעון הסגר, הואיל ואין לו להיכן לפשות? אומר להן: לא שמעתי — כלומר שמעתי מרבתי שטעון הסגר, אבל לא שמעתי טעם הדבר (ברטנורא). אומר לו רבי יהודה בן בתירא: אלמד בו — התרשני לומר לפניך מה שאני מלמד בדבר? אומר לו — רבי אליעזר רבי יהודה בן בתירא: אם לקיים דברי חכמים, הן! — אם בא אתה לקיים את ההלכה ששמעתי מרבתי, שטעון הסגר, הריני מרשה לך לומר. אומר לו — רבי יהודה בן בתירא: שמא יעמוד בו שני שבועות, והעומד בפגדים שני שבועות, טמא — ודין הבגד שרפיה. אומר לו — רבי אליעזר רבי יהודה בן בתירא: חכם גדול אתה! שקלמת דברי חכמים — שבטעם שאמרת קיימת וחיזקת דברי חכמים. הפשיון הסמוך — אם פשה הנגע סמוך לאום, לעיקר הנגע, כל שהוא — אפילו פשיון כל שהוא מטמא; הרחוק — אבל אם פשה הנגע בבגד במקום רחוק מן האום, פגרים — אינו מטמא אלא אם כן פשה כשיעור גריס; והחוזר — הנגע החוזר לבגד לאחר שכהה בסוף שבועי שני וקיע מקום הנגע מן הבגד, פגרים — שיעורו כגריס.

נגע באחד מהן — הרי השני טהור. בנפש המפסכת, ובשתי העומד — הרי אלו מממאין בנגעים מיד. רבי שמעון אומר: השתי אם היה רצוף — מטמא.

י נראה בשתי העומד — האריג טהור. נראה באריג — השתי העומד טהור. נראה בפדין — שורף את הנימין. נראה בנימין — הפדין טהור. חלוק שנגאה בו נגע — מציל את האמירות שבו, אפילו הן ארנמן.

יא כל הראוי לטמא טמא מת, אף על פי שאינו ראוי לטמא מדרם — מטמא בנגעים, בגון קלע של ספינה, ווילון, ושבים של סבכה, ומפפחות של ספרים, ונגלגלון, ורצועות מנעל וסנדל שיש בהן רחב פגרים — הרי אלו מממאין בנגעים. סגום שנגאה בו נגע — רבי אליעזר בן יעקב אומר: עד שינגאה באריג ובמוכין. החמת והתרמל

פירוש ברטנורא

שלא תעלה את כולה נראה נגע באחד מהן וחוט מחברו, הו' השני טהור: סליל. עין חלול כמין קנה שמחברים עליו המטה: כובד העליונה. שני עצים עגולים שהאורגין כורכים בהן השתי שלהן וגולגלון, ונראה נגע בכובד האחד, השני טהור. דלא הו' חיבור: וכן שני דפי חלוק, נמי אינן חיבור. ולא כעין חלוקים שלנו שמחתיכים ומחברין בו כתי הורע ושאר חתיכות בתפירה של חיבור גמור, דהוא ודאי חשיב חבור כאילו הוא בגד אחד, אלא מיירי דלא מיחבר כולי האי: בנפש המפסכת. חוט הערב שנכנס לתוך השתי כנפש לתוך הגוף, ועד שיתישבו על מכונם אצל האורג הו' כשתי להצטרף עמו לנגע כגרים. אי נמי, בתחילה כשאורג בו שתי בתי גרים קודם שאורג בו ג' על ג': ובשתי העומד. הם חוטי השתי שבין כובד העליון לתחתון, שעומדים שם ליארט ולהסך בהן חוטי הערב. וקא משמע לן דלא תימא כל חוט וחוט עומד בפני עצמו ואין בו רוחב כגרים, אלא כולה חיבור זה לזה, ואם נראה (נמי) נגע בצד זה טמא בצד אחר: אם היה רצוף. שהחוטים רצופים זה אצל זה כעין רצפה, שאורגין זה אצל זה, שכן דרך האורגים ליישבן להיות ארוגתם מכוונת, או חשיבה חיבור. ואי לא הכי, חזינן כל חוט כאילו עומד בפני עצמו ולא הו' חיבור. ואין הלכה כרבי שמעון:

י נראה הנגע, בשתי העומד האריג טהור. כשאין עתיד לארוג יותר: השתי העומד טהור. היינו מה שאין עתיד לקצץ מן השתי עם הארוג: הנימין. חוטיין שבראש הסדין ובסופו: מציל את האמירות. שפת הבגד. שאינו שורף אותו, דכתיב ושרף את הבגד בצמר או בפשתים, שאין תלמוד לומר בצמר או בפשתים, אלא ללמדך שאין שורף האמירות עמקן: ואפילו הן ארנמן. דלא תימא דאין מציל אלא כשהאמירות של מין אחר שאינן מטמא בנגעים כגון של משי ושל זהב, קמשמע לן ואפילו הן ארנמן שהוא צמר צבוע מציל:

יא כל הראוי לטמא טמא מת. בצמר ופשתים או בעור: אע"פ שאינו מיטמא מדרם. כגון בגד שלש על שלש, דאינו מיטמא מדרם עד שיהא בו שלשה טפחים על שלשה טפחים, ומיטמא במת. וכל שכן שכל המיטמאים מדרם מיטמאין בנגעים, ובלבד בלבנים שאינם צבועים: קלע של ספינה ווילון וכו'. כל הני דחשיב, מיטמאים במת ואין מיטמאין מדרם: שבים. לשון השביסים והשהרוגים הכתוב בישעיה (ג' י"ח): ונגלגלון. אבנט שחוגרים בו: סגום. בגד עב מאוד והוא כאדרת שער: באריג ובמוכין. בגוף האדרת ובשערות הבולטים ממנה. והלכה כר' אליעזר בן יעקב: החמת והתרמל. כלים של עור, וקושרים

משניות מבוארות — קהתי

שאף על פי שהן מצמר, המיטמא בנגעים, מכל מקום הן טהורות.

באור משנה יא

כל הראוי לטמא טמא מת — כל בגד של צמר או של פשתים או עור הראוי לקבל טומאה ממת או משאר טומאות, אף על פי שאינו ראוי לטמא מדרם — לקבל טומאה על ידי מדרס הזב, מטמא בנגעים — יש מפרשים, שמשנתנו באה להשמיע, שאף על פי שבנגעי בגדים נאמר "בגד ועור", וסתם בגדים ועורות בני מדרס הם, שעשויים לשכב ולישב עליהם, מכל מקום אפילו בגדים ועורות שאינם ראויים לטמא מדרס, כל שראויין לטמא על ידי טומאת מת או על ידי שאר טומאות, מיטמאים בנגעים ("משנה אחורונה"); כגון קלע של ספינה — יריעה תמוחה על תורן בספינת מפרשים, ווילון — מסך לפתח (עיין כלים כד, ג). ושבים של סבכה — התכשיט של הסבכה (מלשון "השביסים והשהרוגים" — ישעיה ג, יח) המקיף אותה סביב למצח מאוזן לאוזן (עיין כלים כח, י). ומטפחות של ספרים — שעוטפים בהם ספרים (עיין כלים כד, יד). ונגלגלון — חגורה קלועה, ורצועות מנעל וסנדל שיש בהן — בגלגלון או ברצועות — רחב פגרים — לפי שאין נגע פחות מכגרים מרובע (דמבי); הרי אלו מטמאין בנגעים — אף על פי שאינם מיטמאים טומאת מדרס. סגום — מעיל עבה של צמר, והוא כאדרת שער (ברטנורא), שנגאה בו נגע — כגרים ירקרק או אדמדם, רבי אליעזר בן יעקב אומר: עד שינגאה באריג ובמוכין — אינו טמא אלא אם כן נראה בגוף האריג ובשערות הבולטות ממנו. וזהו שכתוב בנגעי בגדים (ויקרא יג, נח): "בקרחתו או בגבחתו", ש"קרחתו" הוא גוף האריג, שכשתיישן הבגד וינשרו שערותיו הבולטות, יישאר גוף האריג שתחתיהן קרות, ו"גבחתו" היינו גבהותו (כאילו כתוב: בגבחתו), כלומר השערות הגבוהות שבולטות על פני הבגד ("תפארת ישראל"; "קרבן אהרן" בשם פסיקתא זוטרות, מובא ב"תוספות יום טוב"). החמת — הנוד, והתרמל — או התרמיל, ילקוט רועים של עור,

מן הסליל לחברו — או המעביר חוטים מסליל אחד לסליל אחר; סליל היינו הקנה שכורכים עליו חוטים; מן הפדין העליונה לכבד התחתונה — מן הקורה העליונה שבמכונת האריגה (בגול) לקורה התחתונה (עיין הקדמתנו לבאור המשנה כלים כא, א). וכן שני דפי חלוק — שתי חתיכות בגד, כעין דפים, שמהן מורכב החלוק, וקושרים אותן בשפתן, שנגאה נגע באחד מהן — בפקעת אחת או בסליל אחד או בכובד אחד או ברוף אחד, הרי השני טהור — שאינו חשוב חיבור. בנפש המפסכת — אם נראה נגע בחוטי הערב שהוכנסו למסכת חוטי השתי, כנפש לתוך הגוף, ועדיין לא יישרם והידקם, כדי שיתחברו לאריג, ובשתי העומד — או שנראה נגע בחוטי השתי המתוחים בין הקורה העליונה לתחתונה שבמכונת האריגה, הרי אלו מטמאין בנגעים מיד — משנראה נגע באחד החוטים אף על פי שעדיין לא נתחברו לאריג אחד, מכל מקום טמאים. רבי שמעון אומר: השתי אם היה רצוף — אם החוטים בשתי רצופים וסמוכים זה אצל זה, מטמא — בנגעים, שבכגון זה חשוב חיבור; ואם לאו, אינו מיטמא, שרואים כל חוט כאילו עומד בפני עצמו ואינו חיבור. ואין הלכה כרבי שמעון.

באור משנה י

נגאה — נגע, בשתי העומד — בחוטי השתי המתוחים בין הקורה העליונה לתחתונה, האריג טהור — החלק מן הבגד שכבר נארג, לא נטמא; והוא כשאינו עתיד לארוג יותר (חריש; ברטנורא). נראה באריג — אם נראה נגע באריג, השתי העומד טהור — היינו מה שאינו עתיד לקצץ ממנו עם האריג. נראה בפדין — אם נראה נגע בסדין, שורף את הנימין — אף החוטים היוצאים מן הסדין. נראה בנימין — אבל אם נראה נגע בנימין, הפדין טהור — שהנימין טפלות לסדין ואין הסדין טפל לנימין (חריש; הרא"ש). חלוק שנגאה בו נגע, מציל את האמירות שבו — השפות סביב לבגד העשויות לנוי, אפילו הן ארנמן — צמר צבוע ארנמן,

— נראין פְּרִיָּן, ופּוֹשֶׁה מְתוּכָה לְאַחֲרָיו, וּמֵאַחֲרָיו לְתוֹכוֹ.

יב בְּגַד הַמְּסַגֵּר שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרֵים — פְּלֵן מְהוּרִים; קִצְצוֹ וְעֵשָׂאוֹ מוֹכִין — מְהוּר, וּמֵתָר בְּהִנְיָתוֹ. וְהַמְחַלֵּט שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרֵים — פְּלֵם מְמַאֵן; קִצְצוֹ וְעֵשָׂאוֹ מוֹכִין — טְמֵא, וְאִסוּר בְּהִנְיָתוֹ.

פ ר ק ש נ י מ ע ש ר

א כָּל הַפְּתִים מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים, חוּץ מִשְׁלֵל גּוֹיִם. הַלּוֹקֵחַ פְּתִים מִן הַגּוֹיִם — יִרְאוּ בְּתַחֲלָה. בֵּית עֵגֶל, בֵּית טְרִיגוֹן, בֵּית הַבְּנוּי בְּסַפִּינָה אוֹ בְּאַסְקְרִיא, עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת — אֵינוֹ מִטְּמֵא בְּנִגְעִים. וְאִם הָיָה מְרַבֵּעַ, אֶפְלוֹ עַל אַרְבַּעַה עֲמוּדִים — מִטְּמֵא.

ב בֵּית שְׂאֵחַד מִצְדָּרָיו מִחֻפָּה בְּשִׁישׁ, אֶחָד בְּסַלְעַ וְאֶחָד בְּלִבְנִים וְאֶחָד בְּעֶפֶר — מְהוּר. בֵּית שְׂלֵא הָיוּ בּוֹ אֲבָנִים

פירוש ברטנורא

אותן וכפל העור במקום הקשר, ואין הנגע שבכפלו נראה א"כ מתפשט העור. ולהכי קתני נראין כדרכן, כלומר שאין פושמו, אלא רואהו כך כמות שהוא. חמת, נוד של עור. תורמל, כמין כים גדול של עור שהרועה מניח חפציו בתוכו: מתוכו לאחוריו. אם מתחילה נראה נגע בתוכו והסגירו ובסוף שבוע נראה נגע באחוריו מבחוץ, חשיב פסיון. ובתוספתא משמע, דדוקא בעורות אמרין הכי ולא בבגדים:

יב בגד המוסגר. שהיה בו נגע וצבעו, ואין הנגע ניכר בו: כולם טהורים. דאת הוראי הוא מטמא, ואינו מטמא את הספק: ועשאו מוכין. קרעים קמנים פחותים משלש על שלש, אלא שלא הובדלו לגמרי: כולן טמאין. רבין שנוקק לטומאה אין הספק מטהרו: טמא ואסור בהנאתו. דהא שריפה בעי:

יב א כל הבתים. ודוקא בארץ ישראל, דבבית ארץ אחוזתכם כתיב (ויקרא י"ד): חוץ משל נכרים. אם קנו בית בארץ ישראל. דהכי משמע, אחוזתכם מיטמאה בנגעים, ואין אחוזת הנכרים מיטמאה בנגעים. וכשם שאין אחוזתם מיטמאה בנגעים, כך בגדיהם וגופם אין מיטמאים בנגעים: יראו בתחילה. והימים שהיה בהם הנגע כל זמן שהיו ביד הנכרים, אינם עולים להן מן החשבון: בית עגול. שאין בו זווית: טריגון. שיש לו שלש זוויות. שלש בלשון רומי טר"י. והוא הדין בית שיש לו שתי זוויות או חמש: אינו מיטמא בנגעים. דגבי נגעים כתיב קירות קירות שתי פעמים, ומיעוט קירות שנים, הרי ארבעה: ובאסקריא. הוא תורן הספינה. ויש ספרים שגורסים אכסדיא, והן קורות שקושרים ביחד ומוליכין אותן בנהרות ובים. ובלשון מקרא קרוין רפסודות: אינן מיטמאין בנגעים. דכתיב בבית ארץ, עד שיהיה הבית מחובר בארץ: על ארבע קורות. כמו או על ארבע קורות. שהיה הבית בנוי על גבי הקורות: אפילו על ארבעה עמודים. שהעמודים מחוברים בארץ והן נחשבים ארבע זוויות לבית והנגע עליהן מיטמא בנגעים ואע"פ שהוא פתוח מכל צדדיו:

ב בית שאחד מצדדיו. אחד מארבעה כתליו מחופה בשיש מרמר"א: פסלע. צור שהיא שם מששת ימי בראשית: בלבנים. עשויים בכבשן: בעפר. שהכותל

משניות מבווארות — קהתי

בארץ, שנאמר (שם שם, לד): "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" — בית ארץ אחוזתכם מיטמא בנגעים ואין בתי גויים מיטמאים בנגעים; וכבר הבאנו, שכשם שבתיהם אינם מיטמאים בנגעים כך בגדיהם וגופם אינם מיטמאים בנגעים (ברטנורא; ועיין "תוספות יום טוב"). הַלּוֹקֵחַ פְּתִים מִן הַגּוֹיִם, יִרְאוּ — הַנִּגְעִים שְׁהִיוּ בָּהֶם בִּשְׁעַת הַלֵּקִיחָה, בְּתַחֲלָה — כְּאִילוּ נִלְדוּ עַכְשָׁיו בְּרִשּׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֵן הַיָּמִים שֶׁהָיָה בָּהֶם הַנִּגְעַת בְּעוֹרָם בְּרִשּׁוֹת הַגּוֹיִים אֵינֶם עוֹלִים לָהֶם מִן הַחֲשֻׁבּוֹן. **בֵּית עֵגֶל** — שֶׁאֵין בוֹ זְווִיּוֹת, **בֵּית טְרִיגוֹן** — בְּעַל שְׁלוֹשׁ זְווִיּוֹת, שֶׁאֵין בוֹ אַרְבַּעַת כְּתִלִּים; וְהוּא הַדִּין בֵּית שֶׁישׁ לוֹ שְׁתֵּי זְווִיּוֹת, אוֹ חֲמֵשׁ זְווִיּוֹת (ברטנורא). **בֵּית הַבְּנוּי בְּסַפִּינָה אוֹ בְּאַסְקְרִיא** — וְישׁ גּוֹרְסִים: אוֹ בְּאַסְקְרִיא, בְּאַכְסְדִיא, וְהֵינּוּ רִפְסוּדָה, עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת — אוֹ בֵּית הַבְּנוּי עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת הַבּוֹלְטוֹת מִן הַבֵּינִן; כֵּן אֶחָד מֵאלוֹ אֵינוֹ מִטְּמֵא בְּנִגְעִים — בֵּית עֵגוֹל וּבֵית טְרִיגוֹן אֵינֶם מִיטְמֵאִים בְּנִגְעִים, לְפִי שֶׁבְּנִגְעֵי בָתִּים כְּתוּב פְּעַמִּים "בְּקִירוֹת הַבַּיִת" (שם שם, לד, טז), וּמֵיעוּט קִירוֹת שְׁנַיִם, הֵרִי כֵּן אַרְבַּע; נִמְצְאוּ לְמַדִּים, שֶׁאֵין בֵּית מִיטְמֵא אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּעַל אַרְבַּעַת כְּתִלִּים. וּבֵית הַבְּנוּי בְּסַפִּינָה וְכוּ' אֵינֶם מִיטְמֵאִים בְּנִגְעִים, לְפִי שֶׁכְּתוּב: "בְּבֵית אֶרֶץ". עַד שֶׁיֵּהָא בְּנוּי בְּאַרְץ, וְאלוֹ הַבְּתִים אֵינֶם בְּנוּיִים בְּאַרְץ. וְאִם הָיָה מְרַבֵּעַ — הַבַּיִת, אֶפְלוֹ עַל אַרְבַּעַה עֲמוּדִים — אֶפְלוֹ לֹא הָיָה בְּנוּי בְּאַרְץ אֶלָּא עַל אַרְבַּעַת עֲמוּדִים הַנְּעוֹצִים בְּאַרְץ, מִטְּמֵא — בְּנִגְעִים. הַסִּיפָא הֵיא הַיְפּוּכָה שֶׁל הַרִישָׁא. כִּנְגַד בֵּית עֵגוֹל. בֵּית טְרִיגוֹן שְׁבִרִישָׁא, נִישְׁנָה בְּסִיפָא: "ואם היה מרובע" וּכְנִגַד בֵּית הַבְּנוּי בְּסַפִּינָה... עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת. נִשְׁנָה בְּסִיפָא: אֶפְלוֹ עַל אַרְבַּעַת עֲמוּדִים "מִשְׁנָה אַחֲרֵיהֶם"; עֵינֵן בְּרִטְנֹרָא שְׁמַרְשׁ בְּדוֹךְ אַחֲרָה; וְעֵינֵן "תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב".

באור משנה ב

בית שְׂאֵחַד מִצְדָּרָיו מִחֻפָּה בְּשִׁישׁ — אֶחָד מִכְתְּלֵי הַבַּיִת מִחֻפָּה מִכְּפִנִים בְּשִׁישׁ, אֶחָד בְּסַלְעַ — אוֹ שְׂאֵחַד מִן הַכְּתִלִּים מִחֻפָּה מִכְּפִנִים בְּסַלְעַ, וְאֶחָד בְּלִבְנִים — אוֹ שְׂאֵחַד מִן הַכְּתִלִּים מִחֻפָּה מִכְּפִנִים בְּלִבְנִים, וְאֶחָד בְּעֶפֶר — אוֹ שְׂאֵחַד מִן הַכְּתִלִּים מִחֻפָּה

נִרְאִין פְּרִיָּן — הַכֵּהן בּוֹדֵק אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהֵם קְשׁוּרִים, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַתִּיר אֶת קְשָׁרֵיהֶם וּלְפַשֵּׁט אֶת כְּפִלֵּיהֶם כְּדִי לְרֹאֵת אִם יֵשׁ שָׁם נִגְעַת, וּפּוֹשֶׁה מְתוּכָה לְאַחֲרָיו, וּמֵאַחֲרָיו לְתוֹכוֹ — אִם בְּתַחֲלִילָה נִרְאָה נִגְעַת בְּתוֹכוֹ וְהִסְגִּירוֹ, וּבִסְוֶף הַשְּׁבֻעַ נִרְאָה נִגְעַת בְּאַחֲרָיו מִבְּחוּץ, אוֹ לְהִפְךָ, הֵרִי זֶה חֲשׁוֹב פְּשִׁיּוֹן, וְטֵמֵא. וּבְתוֹסְפַתָּא מִשְׁמַע, שְׁדוּדָא בְּעוֹרוֹת הַדִּין כֵּן, אֲבָל לֹא בְּבָגִידִים (ברטנורא).

באור משנה יב

בְּגַד הַמְּסַגֵּר שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרֵים — וְאֵין הַנִּגְעַת נִיכָר בּוֹ, כִּגוֹן שְׁצַבְעוֹ, פְּלֵן מְהוּרִים — שֶׁאֵין כֵּן אֶלָּא סִפְק טוֹמֵאָה, וְכִיּוֹן שֶׁבְּגַד מוֹסְגֵר הוּא, שְׁעִדִּיךְ לֹא הוֹחֵק לְטוֹמֵאָה, הֵרִי בְּכִגוֹן זֶה סִפְקוֹ טְהוֹר; קִצְצוֹ — קִצְצָה אֶת הַבְּגַד הַמוֹסְגֵר, וְעֵשָׂאוֹ מוֹכִין — קָרְעִים קְטִינִים פְּחוּתִים מִשְׁלוֹשׁ אֲצַבְעוֹת עַל שְׁלוֹשׁ אֲצַבְעוֹת, אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוּבְדְלוּ לְגַמְרִי (ברטנורא). טְהוֹר — הַבְּגַד, וּמֵתָר בְּהִנְיָתוֹ — שֶׁהוּאֵיל וְלֹא הוֹחֵק הַבְּגַד לְטוֹמֵאָה, לְפִיכֵן שֶׁקִּצְצוֹ וְעֵשָׂאוֹ מוֹכִין יֵצֵא מִכֻּלָּל טוֹמֵאָה לְגַמְרִי. וְהַמְחַלֵּט שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרֵים — אֲבָל בְּגַד שֶׁהוֹחֵלֵט לְטוֹמֵאָה וְאַחַר כֵּן נִתְעַרַב בְּבָגִידִים אַחֲרֵים, פְּלֵם מְמַאֵן — שֶׁהוּאֵיל וְהוֹחֵק לְטוֹמֵאָה אֵין הַסִּפְק מִטְּהוֹר (עֵינֵן "תּוֹפְאֵרֵת יִשְׂרָאֵל", שְׁמַבּוּרָא שֵׁם לְמַח אֵינוֹ בְּסַל בְּרוּב); קִצְצוֹ וְעֵשָׂאוֹ מוֹכִין, טְמֵא — שֶׁאֵין טוֹמֵאָה מוֹחֵלֵט נִפְקַעַת עַל יַד הַשִּׁנְיָו, וְאִסוּר בְּהִנְיָתוֹ — שֶׁהֵרִי טַעוֹן שְׁרִיפָה. כְּתוּרַת כְּהֵנִים דְּרִשׁוּ אֶת הַכְּתוּב בְּנִגְעֵי בְּגָדִים (ויקרא יג, נא): "צרעת ממארת" — תן בו מארה, שלא תיהנה ממנו. ואמנם אף בגד מוסגר אסור בהנאה (כמו שדרשו שם). אֲבָל אִם קִצְצוֹ וְעֵשָׂאוֹ מוֹכִין, הוּאֵיל וְכֵן מוֹסְגֵר אֵין דִּינוֹ שְׁרִיפָה, לְפִיכֵן מוֹעִילָה בּוֹ הַקְּרִיעָה לְהַתִּירוֹ בְּהִנְיָה (עֵינֵן "תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב").

באור משנה א

פרק זה והפרק שלאחריו דינים בנגעי בתים.
כָּל הַפְּתִים — שְׁבִאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל, מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים — כְּמַפּוֹרֵשׁ בְּתוֹרָה (ויקרא יד, ג ויאריך), חוּץ מִשְׁלֵל גּוֹיִם — אִם יֵשׁ לָהֶם בֵּית

וְעֵצִים וְעֵפֶר, וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְאַחַר כֵּךְ הֵבִיאוּ בּוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעֵפֶר — טְהוֹר. וְכֵן בְּנֶדֶר שֶׁלֹּא אָרַג בּוֹ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ, וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְאַחַר כֵּךְ אָרַג בּוֹ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ — טְהוֹר. אֵינן הַבֵּית מִטְּמֵא בְּנֶגְעִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעֵפֶר.

ג וְכִמְהָ אֲבָנִים יְהוּ בּוֹ? רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר: אֲרַבְעָ; רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: שְׁמוֹנֶה. שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר: עַד שִׁירָאָה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, לֹא עַל אֶבֶן אַחַת. רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: עַד שִׁירָאָה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, כִּשְׁנֵי כְּתָלִים בְּזוּיֹת, אֲרַבּוֹ כִּשְׁנֵי גְרִיסִין, וְרַחְבּוֹ כִּגְרִיס.

ד עֵצִים? כִּדִּי לִתַּחַת הַשְּׁקוּף. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: כִּדִּי לַעֲשׂוֹת סַנְדֵּל לְאַחֲרֵי הַשְּׁקוּף. עֵפֶר? כִּדִּי לִתֵּן בֵּין פְּצִים

פירוש ברטנורא

עשוי מגושי עפר: טהור. דבעינן שיהיו ארבעה קירות הבית ראויין ליטמא בנגעים, ואם אחד מן הקירות עשוי בדבר שאין ראוי ליטמא, כגון כל הני דאמרין, הבית טהור: בית שלא היו בו אבנים ועצים ועפר. כל שלשתן, אלא אחד מוחן היה בו, ונראה הנגע באותו האחד, טהור. דבעינן שיהא ראוי ליטמא קודם ראיית הנגע: עד שיהיו בו אבנים ועצים ועפר. דכתיב (ויקרא י"ד) את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית:

ג עד שיראה כשני גריסים. דכתיב (שם) וראה את הנגע והנה הנגע, מלמד שאין נגעי בתים מיטמאין, עד שיראו כשני גריסים: או על אבן אחת. והיינו מטמא דאמר רבי ישמעאל ארבע אבנים לארבעה כותלי הבית, לכל כותל אבן אחד. ולרבי עקיבא דאמר עד שיראו כשני גריסים על שתי אבנים לא על אבן אחת, אין פחות משמונה אבנים, לכל כותל שתי אבנים: רבי אלעזר בר' שמעון אומר כו'. טעמא דר' אלעזר בר' שמעון [בסנהדרין דף ע"א] דכתיב קיר וכותב קירות, איזהו קיר שהוא כקירות, הו' אומר זה קרן זוית, ובכל קיר בעינן שיעור נגע, דהיינו כגריס הקלקי מרובע בכל אחד ואחד. והלכה כר' עקיבא:

ד עצים. כדאמרין שאין הבית מיטמא עד שיהיו בו עצים, כמה יהיו בכל כותל וכותל, כדי ליתן תחת השקוף. כך צריך לכל קיר וקיר: שקוף. מקום

משניות מבוארות — קהתי

ובעל "משנה אחרונה" כותב, שהלימוד הוא פשוט, שהרי "עפר" שבכתוב היינו טיט, וכיון שאי אפשר לבנין אבנים בלא טיט, הרי אבנים ועפר, שניהם ודאי דווקא הם, וממילא שהוא הדין עצים שהם יחד עם האבנים והעפר.

ב א ו ר מ ש נ ה ג

משנתנו והמשנה שלאחריה הן המשך המשנה הקודמת, והן באות ללמד, כמה אבנים ועצים ועפר צריכים להיות בכל כותל שבבית כדי שייטמא הבית בנגעים. וְכִמְהָ אֲבָנִים יְהוּ בּוֹ — בבית, כדי שיהא ראוי להיטמא בנגעים? רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר: אֲרַבְעָ — אבנים, אבן לכל כותל; רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: שְׁמוֹנֶה — אבנים, שתי אבנים לכל כותל; שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר: עַד שִׁירָאָה — הנגע, כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים או עַל אֶבֶן אַחַת — שנאמר בפרשת נגעי בתים (ויקרא י"ד, לז): "וראה את הנגע והנה הנגע בקירות הבית", ודרשו מייתור הלשון "והנה הנגע", שבא הכתוב ללמד, שאין נגע הבית מטמא אלא בשיעור שני גריסים, וסובר רבי ישמעאל, ששיעור זה צריך להיות על שתי אבנים או על אבן אחת, הלכך צריכות להיות לדעתו ארבע אבנים בבית, אבן לכל כותל, כדי שכל כותל יהא ראוי להיטמא בטומאת נגעים. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: עַד שִׁירָאָה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים — אין נגע הבית מטמא אלא אם כן נראה כשני גריסים על שתי אבנים, לֹא עַל אֶבֶן אַחַת — לפיכך צריכות להיות שמונה אבנים בבית, שתיים לכל כותל. רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: עַד שִׁירָאָה כִּשְׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, כִּשְׁנֵי כְּתָלִים בְּזוּיֹת — אין נגע הבית מטמא אלא אם כן נראה כשני גריסים על שתי אבנים הסמוכות זו לזו בקרן זוית של שני כתלים. טעמו של רבי אלעזר ברבי שמעון מבואר בגמרא (סנהדרין ע"א, א), שכתוב "קיר" ("ומראיהן שפל מן הקיר" — ויקרא י"ד, לז), וכתוב "קירות" ("והנה הנגע בקירות הבית" — בתחילת הפסוק שם), איזהו קיר שהוא כקירות? הווי אומר: זה קרן זוית. אֲרַבּוֹ כִּשְׁנֵי גְרִיסִין, וְרַחְבּוֹ כִּגְרִיס — לדעת מפרשים אחרים ("תפארת ישראל"; "משנה אחרונה") נשנתה פיסקה זו לדברי הכל, ששיעור נגע הבית כשני גריסים ארכו וכגריס רחבו, והרי שבשתי אבנים נראה הנגע בכל אבן כגריס מרובע. והלכה כרבי עקיבא.

ב א ו ר מ ש נ ה ד

עֵצִים — כמה עצים יהיו בכל כותל שבבית, כדי שיהא ראוי להיטמא

מבפנים בגושי עפר, טְהוֹר — מטומאת נגעים, שאין בית מקבל טומאת נגעים אלא כשהוא בנוי אבנים ועצים וטיח העשוי מעפר, כמפורש בכתוב (ויקרא י"ד, מח): "ונתן את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית", הלכך אם אחד מן הכתלים מחופה בשיש או בסלע או בלבנים או בגושי עפר, וכל שכן אם הכותל עצמו עשוי משיש או מסלע או מלבנים או מגושי עפר ("תפארת ישראל"), הואיל ואותו כותל אינו ראוי להיטמא בנגעים אף שאר הכתלים אינם מיטמאים בנגעים, שאין בית מיטמא בנגעים אלא אם כן כל ארבעת כתליו ראויים להיטמא בנגעים. בֵּית שֶׁלֹּא יְהִי בּוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעֵפֶר — שהיה חסר אחד משלושה דברים אלו, ואפילו כותל אחד בלבד היה חסר אחד מאלו, וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע — אפילו בכותל שהיו בו שלשתם, וְאַחַר כֵּךְ הֵבִיאוּ בּוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעֵפֶר — לכותל שלא היו בו, טְהוֹר — שאין בית מיטמא בנגעים אלא אם כן היו כל שלשת הדברים, אבנים, עצים ועפר. בכל אחד מכתליו, כשעה שנולד בו הנגע (וכבר בארנו לעיל ש"עפר" היינו טיח העשוי מעפר). וְכֵן כִּדִּי לַעֲשׂוֹת סַנְדֵּל לְאַחֲרֵי הַשְּׁקוּף — אצבעות, וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע — וכגון שהיה בדעתו של האורג להוסיף עליו ("תפארת ישראל"; "משנה אחרונה"), שבכגון זה כל זמן שאין בו שלוש על שלוש אצבעות אינו מיטמא בנגעים, וְאַחַר כֵּךְ אָרַג בּוֹ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ — ולאחר שנראה בו הנגע השלימו לשלוש על שלוש, טְהוֹר — הבגד, הואיל וכשעה שנראה בו הנגע לא היה ראוי להיטמא, כמו שבארנו לעיל. אֵינן הַבֵּית מִטְּמֵא בְּנֶגְעִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעֵפֶר — כל שלושת הדברים בכל אחד מכתליו, כשעה שנראה בו הנגע, שנאמר (ויקרא י"ד, מח): "את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית" כמו שכבר הזכרנו לעיל; וחזר התנא על דין זה, משום שבא לפרש במשניות הבאות כמה אבנים וכמה עצים וכמה עפר ("מלאכת שלמה").

בעל "תוספות יום טוב" מקשה, כיצד למדים מן הכתוב "את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית", שצריך דווקא שלשתם? שמא די באחד מהם? ולאחר שמאריך הרבה בקושייתו זו, בא בעל "תוספות יום טוב" לידי מסקנה, שלמדים זה מייתור הלשון "הבית", שלא היה צורך לכתוב אלא "ונתן את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית". וכיון שכתוב ונתן את הבית את אבניו וגו', הרי זה בא ללמד, שהבית לענין טומאת נגעים הוא דווקא זה שיש בו אבנים ועצים ועפר, כל שלושת הדברים ביחד (עיין "תפארת ישראל, בועז" שסביא הסברים אחרים בענין זה).

לְחִבְרוֹ. קִירוֹת הָאֲבוּס וְקִירוֹת הַמְּחֻצָּה אֵינָן מִטְּמָאִין בְּנִגְעִים. יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָהּ לָאֶרֶץ אֵינָן מִטְּמָאִין בְּנִגְעִים.
 הַפִּיֶד רֵאִית הַבֵּית? "וְכֹא אֶשְׂרֵלוּ הַבֵּית וְהִגִּיד לְפָנָיו לֵאמֹר, בְּנִגְעַת נִרְאָה לִי בַּבַּיִת" (ויקרא יד, לה). אֶפְלוּ תִלְמִיד
 חָכֵם וְיֹדֵעַ שֶׁהוּא נִגַּע וְדָאִי — לֹא יִגִּיד וְיֹאמֵר נִגַּע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, אֲלֵא: "בְּנִגְעַת נִרְאָה לִי בַּבַּיִת". "וְצִוָּה הַכֹּהֵן
 וּפְנֵו אֶת־הַבַּיִת, (בְּטָרָם יִבֹּא הַכֹּהֵן לְרֵאוֹת אֶת־הַנֶּגַע, וְלֹא יִטְמָא כָּל־אֶשֶׁר בַּבַּיִת, וְאַחַר כֵּן יִבֹּא הַכֹּהֵן לְרֵאוֹת
 אֶת־הַבַּיִת)" (שם שם, לו) — וְאֶפְלוּ חֲבִילֵי עֲצִים, וְאֶפְלוּ חֲבִילֵי קָנִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: עֶסֶק
 הוּא לְפָנָיו. אָמַר רַבִּי מְאִיר: וְכִי מָה מִטְּמָא לוֹ? אִם תֹּאמְרוּ כִּלְיָ עֲצָיו וּבְגָדָיו וּמִתְכַּתְּוֵיו? מִטְּבִילָן וְהֵן טְהוּרִים!
 עַל מָה חֲסָה הַתּוֹרָה? עַל כִּלְיָ חֲרָסוֹ, וְעַל פָּפוֹ, וְעַל טַפְיוֹ. אִם כֵּן חֲסָה הַתּוֹרָה עַל מְמוֹנוֹ הַבְּזוּי, קָל וְחֹמֶר עַל
 פִּירוּשׁ בִּרְטוּרָא

שהדלת שוקף עליו, והגילין ליתן עין תחתיו: סנדל לאחורי השקוף. רגילים להניח עין לאחורי השקוף להגין, ונקרא סנדל, כמו שהסנדל מנין על הרגל.
 שקוף, נקרא בין של פתח בין של חלון: פְּצִים. לשון סדק וקרע. כמו (תהלים ס) הרעשת ארץ פצמותה: קירות האבוס. של חממה: וקירות המחיצה. של
 (חצרות) גנות ופרדסים: אין מיטמאין בנגעים. דכתיב בקורות הבית, ולא בקורות האבוס ולא בקורות המחיצה: ירושלים וחוצה לארץ אינן מיטמאין
 בנגעים. דכתיב (ויקרא יד) בבית ארץ אחותכם, וחוצה לארץ אינה אחותכם, וירושלים נמי לא נתחלקה לשבטים:

הַ לֹא יִגְזֹר. לֹא יִפְסֹק הַרְיִין לוֹמֵר שֶׁהוּא נִגַּע וְדָאִי, מִדְּכֹתִיב כִּנְגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית וְלֹא כְּתִיב נִגַּע: אֶפְלוּ חֲבִילֵי עֲצִים. שְׁאִינָן כְּכֹל טוֹמָא, צָרִיךְ לִפְנוֹת.
 וְהָא דְכֹתִיב וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית, דְּמִשְׁמַע דְּאִטְמָא קִפִּיד רַחֲמָנָא, סְבִירָא לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה דְּמִלְתָּא בְּאִנְפֵי נִפְשָׁה הוּא, לְאִשְׁמַעִין דְּכֹלִים הֵווּ מִעִיקָרָא
 נִמְו מִיטְמֵו אִי שְׁבִיק לְהוּ. וְאִין הִלְכָה כְּרִי יְהוּדָה: עֶסֶק זֶה לְפִינּוּי. בְּתוּמָה, וְכִי לְהַעֲסִיקוּ לִפְנוֹת אֶת הַבַּיִת הַצּוֹרֵךְ הַכְּתוּב שְׁאֵתָה מִזְּקִיקוּ לִפְנוֹת דְּבָרִים שְׁאִין
 מִקְבִּלִים טוֹמָא, עַל כְּרַחֵךְ לֹא בֹא הַכְּתוּב לְדִרוּשׁ אֲלֵא כְּמוֹ שְׁדִירוּשׁ ר' מְאִיר שֶׁהַתּוֹרָה חֲסָה עַל מְמוֹנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל: פָּפוֹ. לְשׁוֹן פְּכוּן קְטָנִים: תַּפְיוֹ. מְקוֹם
 שְׁאִוְפָה וּמִבְשָׁל בּוֹ קִדְרָתוֹ, כְּגוֹן תַּנּוּר וְכוּרִים שֶׁל חֲרָס הַמִּטְשֵׁלְטִין. וְיֵשׁ סְפָרִים שְׁגוּרִים טַפְיוֹ בְּטַ"ת, וְהוּא כְּלִי חֲרָס קָטָן מְאֹד שְׁאִין הַמִּשְׁקָה יוֹצֵא הַיְמִינוֹ

משניות מבוארות – קהתי

בנגעים? פְּדִי לְתֵן תַּחַת הַשְּׁקוּף — כְּשִׁיעוֹר שְׁצִירָךְ לִיתֵן תַּחַת
 הַמִּשְׁקוּף. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: פְּדִי לְעֲשׂוֹת סַנְדַּל לְאַחֲרֵי הַשְּׁקוּף
 — קֶרֶשׁ שְׁנוֹתִים לְאַחֲרֵי הַמִּשְׁקוּף כְּדִי לְהִגֵּן עֲלָיו, וְנִקְרָא "סַנְדַּל",
 לְפִי שְׁמִגֵּן עַל הַמִּשְׁקוּף כְּמוֹ שֶׁהַסַּנְדַּל מִגֵּן עַל הָרֶגֶל; וְכִשְׁעוֹר קֶרֶשׁ
 כֹּזֵה צִירָךְ, לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, בְּכֹל כּוֹתֵל, כְּדִי שִׁיחַ הַבַּיִת רָאוּי לְקַבֵּל
 טוֹמָאֵת נִגְעִים. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: וְטַד — כְּעִין גִּגוֹן שְׁעוּשִׁים מֵעַל לְפִתַּח
 בַּחוּץ בְּצַד הַמִּשְׁקוּף (וְהִגְרָא). עֶפֶס — וְכִמְהָ עֶפֶר יֵחַא בְּבֵית, כְּדִי
 שִׁיחַא רָאוּי לְהִיטְמָא בְּנִגְעִים? פְּדִי לְתֵן בֵּין פְּצִים לְחִבְרוֹ —
 פְּצִים הֵיינו עֵמוֹד אוֹ קוֹרָה, שְׁכִישׁ חֲלָל בֵּין עֵמוֹדֵי הַבֵּינִין מִמְּלָאִים
 אֶת הַחֲלָל בְּעַפְרָא, וְכִשְׁעוֹר זֶה צִירָךְ לְהִיֹּת עֶפֶר בְּכֹל כּוֹתֵל, כְּדִי שִׁיחַא
 הַבַּיִת רָאוּי לְהִיטְמָא בְּנִגְעִים (עֵינִין בְּאוֹרֵנוּ לְמִשְׁנַת שֶׁבַת ז. ח. ט). וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים:
 "פְּצִים" לְשׁוֹן בְּקַע וְסִדָּק, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים ט, ד): "וְהִרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ
 פְּצִמְתָּהּ" (הַרְשִׁי; הַרְשִׁי; וְעֵינִין "תַּפְאֵרֶת יִשְׂרָאֵל" שֶׁמִּקְשָׁה עַל פִּירוּשׁ זֶה,
 וּמְפָרֵשׁ שֶׁהַחֲלָקִים הַנֶּעֱשִׂים עַל יַד הַפְּצִימָה — הַשְּׁבִירָה — נִקְרָאִים "פְּצִימִין").
 קִירוֹת הָאֲבוּס — הַעֲשׂוּי לְבַהֲמָה, וְקִירוֹת הַמְּחֻצָּה — מַחֲצִיזָה
 הַעֲשׂוּיָה בְּתוֹךְ הַחֲדָר כְּדִי לְחַלְקוֹ לְשָׁנִים ("תַּפְאֵרֶת יִשְׂרָאֵל"; הַרְשִׁי;
 וְעֵינִין בְּרִסְנוֹרָא שֶׁמְפָרֵשׁ: קִירוֹת הַמַּחֲצִיזָה שֶׁל חֲצֵרוֹת גִּנִּים וּפְרָדִסִּים; וְעֵינִין
 "תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב"). אֵינָן מִטְּמָאִין בְּנִגְעִים — שְׁנֵאמַר (ויקרא יד,
 לו): "בְּקִירוֹת הַבַּיִת" — לְהוֹצִיא אֵלּוּ שְׁאִינִם קִירוֹת בֵּית (סְפָרָא).
 יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָהּ לָאֶרֶץ אֵינָן מִטְּמָאִין בְּנִגְעִים — בְּנִגְעֵי בְּתִים,
 שְׁנֵאמַר בְּהֵם (שם שם, לו): "בְּבֵית אֶרֶץ אַחֲוֹתְכֶם", וְחוּצָה לָאֶרֶץ אֵינָה
 אַחֲוֹתְכֶם, וְאֶף יְרוּשָׁלַיִם אֵינָה כְּכֹל "אַחֲוֹתְכֶם", שֶׁלֹּא נִתְחַלְקָה
 לְשִׁבְטִים לְאַחֲוָה, אֲלֵא לְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בְּהַ חֶלֶק (עֵינִין "תּוֹסֵפוֹת יוֹם
 טוֹב").

באור משנה ה

פִּיֶד רֵאִית הַבֵּית — כְּשִׁנּוּלָד בּוֹ נִגַּע? "וְכֹא אֶשְׂרֵלוּ הַבֵּית
 וְהִגִּיד לְפָנָיו לֵאמֹר, בְּנִגְעַת נִרְאָה לִי בַּבַּיִת" — כְּתוּב "כִּנְגַע"
 וְלֹא "נִגַּע". אֶפְלוּ תִלְמִיד חָכֵם וְיֹדֵעַ שֶׁהוּא נִגַּע וְדָאִי, לֹא
 יִגְזֹר וְיֹאמֵר — לֹא יִפְסֹק דְּבַר בְּרוּר לוֹמֵר: נִגַּע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת,
 אֲלֵא — יֹאמֵר: "בְּנִגְעַת נִרְאָה לִי בַּבַּיִת" — יֵשׁ מְבָאִרִים הַטַּעַם,
 כְּדִי לְחַלּוֹק כְּבוֹד לְכַהֵן, שֶׁהוּא יִפְסֹק דִּינוֹ ("תַּפְאֵרֶת יִשְׂרָאֵל"; וְכֵן כּוֹתֵב
 בַּעַל "תּוֹרַת תְּמִימָה": שֶׁלֹּא יִירָאֵה כְּמוֹרָה הִלְכָה בְּפִנֵי הַכֹּהֵן); וְיֵשׁ כּוֹתְבִים
 הַטַּעַם, מִשּׁוֹם "לְמַד לְשׁוֹנֵךְ לוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ" (הַרְאִים בְּשֵׁם רְבוּתֵי;
 וְעֵינִין "תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב" שֶׁמְבָאִי עוֹד מִעֵמִים). "וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפְנֵו
 אֶת־הַבַּיִת, (בְּטָרָם יִבֹּא הַכֹּהֵן לְרֵאוֹת אֶת־הַנֶּגַע, וְלֹא יִטְמָא

מִמוֹנֵי הַחֵבִיב; אִם כֶּדַּעַל מְמוֹנֵי, קַל וְחֹמֶר עַל נֶפֶשׁ בְּנֵי וּבְנוֹתָיו; אִם כֶּדַּעַל שְׁלֵשׁ, קַל וְחֹמֶר עַל שְׁלֹשׁ צִדִּיק. וְאִינוּ הוֹלֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמִסְגָּרוֹ, וְלֹא בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהִנֵּעַ בְּתוֹכוֹ וּמִסְגָּרוֹ, אֶלָּא עוֹמֵד עַל פֶּתַח הַבַּיִת שֶׁהִנֵּעַ בְּתוֹכוֹ וּמִסְגָּרוֹ, שְׁנֵאֲמַר (ויקרא יד, לח): "וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת, וְהִסְגִּיר אֶת־הַבַּיִת שְׁבַע־יָמִים". וְבֵא כְּסוּף הַשְּׂבוּעָה וְרָאָה אִם פְּשָׁה, "וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן וְחִלְצוּ אֶת־הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בֵּהֶן הִנֵּעַ, וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל־מַחוּץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא" (שם שם, מ). "וְלִקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת וְהִבְיִאוּ אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים, וְעִפֵּר אַחַר יָקַח וְטָח אֶת־הַבַּיִת" (שם שם, מב). אִינוּ נוֹטֵל אֲבָנִים מִצֶּד זֶה וּמִבְּיַא לְצֶד זֶה, וְלֹא עִפֵּר מִצֶּד זֶה וּמִבְּיַא לְצֶד זֶה, וְלֹא סִיד מִכָּל מְקוֹם. אִינוּ מְבִיא, לֹא אַחַת תַּחַת שְׁתֵּי, וְלֹא שְׁתֵּי תַּחַת אַחַת, אֶלָּא מְבִיא שְׁתֵּי תַּחַת שְׁתֵּי, תַּחַת שְׁלֹשׁ, תַּחַת אַרְבַּע. מִכָּאן אָמְרוּ: אוֹי לְרֹשַׁע אוֹי לְשֹׁכְנֵי אוֹי לְשֹׁכְנֵי חוֹלְצֵי, שְׁנֵיהֶן קוֹצְעִין, שְׁנֵיהֶן מְבִיאִין אֶת הָאֲבָנִים, אֲבָל הוּא לְבַדּוֹ מְבִיא אֶת הָעֵפֶר, שְׁנֵאֲמַר: "וְעִפֵּר אַחַר יָקַח וְטָח אֶת־הַבַּיִת" — אִין חֲבָרוֹ מְטַפֵּל עִמּוֹ בְּטִיחָה.

פירושו ברטנורה

אלא ט"ף ט"ף. וכל אלו אין להם טהרה במקוה: וא"כ על של רשע. שהנגעים באים על לשון הרע: ו אינו הולך לתוך ביתו. דכתיב ויצא הכהן מן הבית. יכול ילך לביתו ויסגור, תלמוד לומר אל פתח הבית, או על פתח הבית, יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגור, תלמוד לומר ויצא מן הבית, עד שעקר מכל הבית: ולא סיד מכל מקום. דכתיב ועפר אחר יקח, וסיד לא הוי עפר אלא אבן שריפה: לא אחת תחת שתיים. אבן גדולה שממלאה מקום השתיים: מכאן אמרו אוי לרשע ואוי לשכנו. שאם כותל מפסיק בין שני בתים ונראה נגע בכותל לצד בית זה, בעל הבית אחר צריך להטפל עמו, דכתיב וחלצו את האבנים, לשון רבים. ולזה שהנגע לצד ביתו קורא רשע, שהנגעים באים על לשון הרע כדאמרן: שניהם קוצעים. לשון ואת הבית יקציע: יקח וטח. לשון יחיד, למעוטי חברו שאין מטפל עמו בטיחה:

משניות מבוארות — קהתי

— הנגע, "וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן וְחִלְצוּ אֶת־הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בֵּהֶן הִנֵּעַ, וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל־מַחוּץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא" ... "וְלִקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת וְהִבְיִאוּ אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים, וְעִפֵּר אַחַר יָקַח וְטָח אֶת־הַבַּיִת" — היינו: אִינוּ נוֹטֵל אֲבָנִים מִצֶּד זֶה — של הכותל, וּמְבִיא לְצֶד זֶה — למקום שחלצו את האבנים מתחת הנגע, וְלֹא עִפֵּר מִצֶּד זֶה — ואינו נוטל עפר מצד אחר של הכותל, וּמְבִיא לְצֶד זֶה — של מקום הנגע, שנאמר: "וְלִקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת... ועפר אחר יקח" — וְלֹא סִיד מִכָּל מְקוֹם — ואינו נוטל סיד משום מקום, לפי שסיד אינו נקרא עפר. אִינוּ מְבִיא, לֹא אַחַת תַּחַת שְׁתֵּי — אבן אחת גדולה במקום שהיו שתי אבנים, וְלֹא שְׁתֵּי תַּחַת אַחַת — ולא ישים שתי אבנים במקום שהיתה בתחילה רק אבן אחת, אֶלָּא מְבִיא שְׁתֵּי תַּחַת שְׁתֵּי, תַּחַת שְׁלֹשׁ, תַּחַת אַרְבַּע — מותר להביא שתי אבנים גדולות גם במקום שלוש או במקום ארבע קטנות, שלא הקפידה התורה אלא שלא יביא פחות משתיים, ושלא יחלוץ פחות משתיים, כלומר שלא יחלוץ אחת ויביא תחתיה שתיים. כן גם מותר להביא ארבע במקום שלוש או שתיים (תורת כהנים; עיון "תוספות יום טוב"). מִכָּאן אָמְרוּ: אוֹי לְרֹשַׁע אוֹי לְשֹׁכְנֵי! — לפי שנאמר: "וחלצו את האבנים" וגו' בלשון רבים, למדו מכאן, שהשכן הדר בצידו השני של הכותל המנוגע, אף הוא חייב להטפל עם בעל הבית בחליצת האבנים ובקציצה ובהבאת אבנים. וכבר הזכרנו במשנה הקודמת, שמי שנראה נגע בביתו נקרא רשע, לפי שהנגעים באים על עוון לשון הרע, וכיון שאף שכנו צריך ליטפל עמו, כמו שהמשנה מפרשת והולכת, לפיכך אמרו: אוי לרשע אוי לשכנו חולצין — בעל הבית שנראה הנגע בביתו ואף שכנו שניהם חולצים את האבנים, שְׁנֵיהֶן קוֹצְעִין — מגרדים את העפר מן הכותל סביב לאבנים, כמו שנאמר (שם שם, מא): "ושפכו את העפר אשר הקצו" ("קוצעין" מלשון "זאת הבית יקציע"). שְׁנֵיהֶן מְבִיאִין אֶת הָאֲבָנִים — כמו שנאמר: "ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים". אֲבָל הוּא לְבַדּוֹ מְבִיא אֶת הָעֵפֶר, שְׁנֵאֲמַר: "וְעִפֵּר אַחַר יָקַח וְטָח אֶת־הַבַּיִת" — בלשון יחיד, ומכאן שבעל הבית לבדו מביא עפר וטח; אִין חֲבָרוֹ מְטַפֵּל עִמּוֹ בְּטִיחָה — שכנו אינו חייב להיטפל עמו לעזור לו בטיחה. יש מפרשים, שהסיפא באה ללמד שני דברים: א) הוא לבדו מביא את העפר. שנאמר: "ועפר אחר יקח" ב) ממה שכתוב: "וטח את הבית" דורשים, שאין חברו מיטפל עמו בטיחה ("אליהו רבא").

לשון הרע, קַל וְחֹמֶר עַל שְׁלֹשׁ צִדִּיק — שחם הקב"ה על ממונו ועל נפש בניו ובנותיו של צדיק.

בארנו את דברי התנאים לפי פירושו הגר"א. ואף בעל "תפארת ישראל" מפרש דברי רבי יהודה ורבי שמעון כפי הגר"א, אבל דעתו היא, שרבי מאיר אינו חולק על רבי יהודה ורבי שמעון אלא בא הוא לדרוש מן הכתוב, שהתורה חסה אפילו על ממונו הבזוי של ישראל, ואפילו של רשע. ברם, יש מפרשים דברי רבי שמעון בלשון תמיהה: עסק הוא לפינוי? וכי בא הכתוב להעסיקו סתם בפינוי הבית, שאתה מוזקקו לפנות אפילו דברים שאינם מקבלים טומאה? אלא על כרחך לא בא הכתוב אלא לדרשה כמו שדרש רבי מאיר שהתורה חסה על ממונם של ישראל, כלומר שלפי פירושו זה, דברי רבי מאיר אינם אלא המשך דבריו של רבי שמעון שאמר משום רבי מאיר (הר"ש): הר"ש. ברטנורה: ועיני הגהות וזיכרון הר"ש מה שמקשה על פירושו זה.

באור משנה ו

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמד, כיצד ראיית הבית. אִינוּ הוֹלֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמִסְגָּרוֹ — לאחר שראה הכהן את הנגע בבית ומצא שהבית טעון הסגר, אין הכהן הולך לביתו ומסגירו, כגון על ידי שליח (רש"י חולין י, ב), או על ידי חבל ארוך (הר"ן נדרים נו, ב); ויש מפרשים, שאין ענין ההסגר כמשמעו, שהכהן סוגר את דלת הבית, אלא הכוונה היא, שהכהן פוסק ואומר: הבית הזה מוסגר, ובהמשנה ללמד, שאין הכהן מעכב את פסק הדין של ההסגר עד שיבוא לביתו ("משנה למלך" על הרמב"ם ה"ל תוספות צדעת יד, ה; "משנה אחרונה"). וְלֹא בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהִנֵּעַ בְּתוֹכוֹ וּמִסְגָּרוֹ — ואין הכהן מסגיר את הבית המנוגע כשהוא עדיין עומד בתוכו, אֶלָּא עוֹמֵד עַל פֶּתַח הַבַּיִת שֶׁהִנֵּעַ בְּתוֹכוֹ — כלומר בסמוך לפתח הבית, מחוץ למפתן ("תוספות יום טוב"; "תפארת ישראל"), וּמִסְגָּרוֹ — כפי הפירושים שהבאנו לעיל, שְׁנֵאֲמַר: "וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת, וְהִסְגִּיר אֶת־הַבַּיִת שְׁבַע־יָמִים" — כברייאת בגמרא מבואר (נדרים נו, ב; חולין י, ב): "ויצא הכהן מן הבית", יכול יקח לביתו ויסגור? תלמוד לומר: "אל פתח הבית". אי "אל פתח הבית" יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגור? תלמוד לומר: "ויצא הכהן מן הבית", עד שיצא מן הבית כולו. הא כיצד? עומד בצד המשקוף ומסגור. ברם, כל זה בכתחילה, אבל בדיעבד בכל אופן שהסגיר מוסגר, שכן מסקנת הברייאת שם: "ומינין שאם הלך לביתו והסגיר או שעמד תחת המשקוף והסגיר שהסגור תלמוד לומר: "והסגיר את הבית" — מכל מקום". וְבֵא — הכהן, כְּסוּף הַשְּׂבוּעָה — של ההסגר, וְרָאָה אִם פְּשָׁה

ז בא בסוף שבוע ורָאָה אִם חָזַר, וְנִתְּן אֶת־הַבֵּית, אֶת־אֲבָנָיו וְאֶת־עֵצָיו וְאֵת כָּל־עֵפֶר הַבַּיִת, וְהוֹצִיא אֶל־מַחֲוֵץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא" (ויקרא יד, מה). הַפְּשִׁיזוֹן הַסְּמוּךְ — כָּל שְׂהוּא, וְהֶרְחֹק — כַּגְרִים, וְהַחֲזוֹר בַּבָּתִּים — כַּשְּׁנֵי גְרִיסִין. פֶּרֶק שֶׁל שֶׁ עֶשֶׂר

א עֲשָׂרָה בָּתִּים הֵן: הַכֹּהֵן בְּרֵאשׁוֹן, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ — קוֹלְפוֹ וְהוּא טְעוֹן צָפְרִים. הַפּוֹשֶׁה בְּרֵאשׁוֹן — חוֹלֵץ וְקוֹצֵה וְטָח וְנִתְּן לוֹ שָׁבוּעַ; חָזַר — יִנְתֵּן, לֹא חָזַר — טְעוֹן צָפְרִים. עֶמֶד בְּרֵאשׁוֹן וּפְשָׁה בְּשֵׁנֵי — חוֹלֵץ וְקוֹצֵה וְטָח וְנִתְּן לוֹ שָׁבוּעַ; חָזַר — יִנְתֵּן, לֹא חָזַר — טְעוֹן צָפְרִים. עֶמֶד בְּזָה וּבְזָה — חוֹלֵץ וְקוֹצֵה וְטָח וְנִתְּן לוֹ שָׁבוּעַ; חָזַר — יִנְתֵּן, לֹא חָזַר — טְעוֹן צָפְרִים. אִם עַד שְׁלֹא טָהְרוּ בַצָּפְרִים נִרְאָה בּוֹ נִגְעָה — הָרִי זֶה יִנְתֵּן; וְאִם מִשְׁטַהְרוּ בַצָּפְרִים נִרְאָה בּוֹ נִגְעָה — וְרָאָה בַתְּחִלָּה.

פירוש ברטנורא

ז בא בסוף שבוע. אחרי הטוח הבית, חוזר ומסגירו, ואם בסוף שבוע חזר הנגע, ונתן את הבית: הפשיון הסמוך. שפשה סמוך לנגע: והחזור בשני גריסים. דכתיב ואם ישוב הנגע, כאדם האומר חזר פלוני למקומו. והנגע שבבתים בתחילה אינו מטמא אלא בשני גריסין, כדאמרן: **ל** א עשרה בתים. הכהה בראשון. בסוף שבוע ראשון כהה, או הלך הנגע לגמרי. הרי שני בתים, דכשנים הן חשובים: קולפו. קולף מקום הנגע בלבד, והבית טהור: הכהה. בסוף שבוע שני, וההולך לגמרי. שנים אחרים, הרי ארבעה: הפושה בשבוע ראשון חולץ וקוצה וטח ונתן לו שבוע. ואם חזר, נותן. הרי חמשה: לא חזר טעון צפרים. הרי ששה: עמד בעיניו בשבוע ראשון ופשה בשני חולץ וקוצה וטח ונתן לו שבוע. חזר, נותן. הרי שבעה: לא חזר טעון צפרים. הרי שמונת: עמד בעיניו בשבוע ראשון ובשבוע שני, חולץ וקוצה וטח ונתן לו שבוע. שרין העומד בעיניו בשבוע שני כרין הפושה, חזר, נותן. הרי תשעה: לא חזר טעון צפרים. הרי עשרה: אם עד שלא טיהרו בצפרים נראה בו נגע. הרי הוא כחזור, וטעון נתינה. אבל משטהרו, הוה ליה כנגע חדש ומסגירו:

משניות מבוארות – קהתי

ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה, וכפר על הבית וטהרו: הרי ארבעה דינים. הפושה בראשון — אם בסוף שבוע ראשון של הסגר פשה הנגע, חולץ וקוצה וטח — כמו שנאמר (שם שם, לט-מב): "ושב הכהן ביום השביעי, וראה והנה פשה הנגע בקירות הבית, וצוה הכהן וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע, והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר אל מקום טמא. ואת הבית יקציע מבית סביב, ושפכו את העפר אשר הקצו אל מחוץ לעיר אל מקום טמא. ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים, ועפר אחר יקח וטח את הבית" ונתן לו שָׁבוּעַ — ומסגיר את הבית לשבוע אחר; חָזַר — הנגע, יִנְתֵּן — הבית, כמו ששינו לעיל (יב, ז); הרי חמישה דינים. לֹא חָזַר — הנגע, טְעוֹן צָפְרִים — הבית טעון צפרים לטהרתו, כמו שכבר הבאנו לעיל את הכתוב בתורה; הרי ששה דינים. עֶמֶד בְּרֵאשׁוֹן — עמד הנגע בעינו בסוף שבוע ראשון, שבכגון זה אינו חולץ ולא קוצה ולא טח, אלא מסגירו לשבוע שני, ופְּשָׁה בְּשֵׁנֵי — ובסוף השבוע השני מצאו שפשה הנגע, חוֹלֵץ וְקוֹצֵה וְטָח — כמפורש במקראות שהבאנו לעיל (עין 'תוספות יום טוב'), וְנִתְּן לוֹ שָׁבוּעַ — ומסגירו לעוד שבוע; חָזַר — הנגע, יִנְתֵּן — הבית; הרי שבעה דינים: לֹא חָזַר — הנגע, טְעוֹן צָפְרִים — לטהרתו; הרי שמונה דינים. עֶמֶד בְּזָה וּבְזָה — עמד הנגע בעינו בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני, חוֹלֵץ וְקוֹצֵה וְטָח וְנִתְּן לוֹ שָׁבוּעַ — ומסגירו לשבוע נוסף, חָזַר — הנגע, יִנְתֵּן — הבית; הרי תשעה דינים. לֹא חָזַר — הנגע, טְעוֹן צָפְרִים — לטהרתו; הרי עשרה דינים. אִם עַד שְׁלֹא טָהְרוּ בַצָּפְרִים נִרְאָה בּוֹ נִגְעָה — בזמן שהבית טעון צפרים לטהרתו, אם נראה בו נגע קודם שנטהרו בצפרים, הָרִי זֶה יִנְתֵּן — כמו בנגע החוזר בסוף שבוע שני או שלישי, ששינו לעיל (דף חמישי ושביעי): וְאִם מִשְׁטַהְרוּ בַצָּפְרִים נִרְאָה בּוֹ נִגְעָה — אבל אם לאחר שטהרו בצפרים נראה נגע בבית, וְרָאָה בַתְּחִלָּה — דינו כנגע חדש וטעון הסגר.

ארבעת הדינים האחרונים שבמשנתנו נדרשים בתורת כהנים כדלקמן: "ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית. צרעת ממארת היא בבית טמא הוא" (ויקרא יד, מד) — יכול לא יתא החוזר טמא אלא אם כן פשה? נאמר "צרעת ממארת" בבתיים, ונאמר "צרעת ממארת" בכגרים — מה להלן טימא את החוזר אף על פי שלא פשה, אף כאן טימא את החוזר אף על פי שלא פשה. אם כן מה תלמוד לומר "והנה פשה"? — זה לא בא ללמד אלא על נגע העומד בעיניו בשבוע ראשון, ובא בסוף שבוע שני ומצאו שפשה. — ומה יעשה לו? יכול

ב א ו ר מ ש נ ה ז

משנתנו ממיכה בתאור ראיית הבית.

בָּא — הכהן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ — של הסגר שני, לאחר שחלץ וקצה וטח, וְרָאָה — את הבית, אִם חָזַר — הנגע, "וְנִתְּן אֶת־הַבֵּית, אֶת־אֲבָנָיו וְאֶת־עֵצָיו וְאֵת כָּל־עֵפֶר הַבַּיִת, וְהוֹצִיא אֶל־מַחֲוֵץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא" — יש מפרשים: "אל מחוץ לעיר" — אפילו אינה מוקפת חומה ('תוספות יום טוב'; 'תפארת ישראל'); "אל מקום טמא" — למקום שמחזיקים אותו בטומאה, כגון בית הקברות ('תפארת ישראל'). הַפְּשִׁיזוֹן הַסְּמוּךְ — אם פשה הנגע סמוך לאדם, שהוא עיקר הנגע, כָּל שְׂהוּא — אפילו פשה כל שהוא, טמא משום פשיון, וְהֶרְחֹק — והפשיון הרחוק, שפשה הנגע רחוק מן האדם, כַּגְרִים — אינו מטמא אלא אם כן פשה כשיעור גריס. וְהַחֲזוֹר בַּבָּתִּים — הנגע החוזר בבתיים, כַּשְּׁנֵי גְרִיסִין — שיעורו כשני גריסין, היינו כנגע הבתים בתחילה, שנאמר (ויקרא יד, מג): "ואם ישוב הנגע", כאדם האומר: חזר פלוני למקומו (ותורת כהנים; ברטנורא). ברם, דין הנגע החוזר אינו דווקא בכגון שחזר לאותו כותל שהיה בו בתחילה אלא אפילו חזר בכותל אחר ('תפארת ישראל'; עין 'תוספות יום טוב').

ב א ו ר מ ש נ ה א

עֲשָׂרָה בָּתִּים הֵן — עשרה דינים הם בנגעי בתים, כמו שהמשנה מפרשת והולכת: הַכֹּהֵן בְּרֵאשׁוֹן — אם בסוף שבוע ראשון של הסגר כהה הנגע, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ — או שהלך הנגע בסוף שבוע ראשון, קוֹלְפוֹ — קולף את מקום הנגע, וְהוּא טָהוֹר — והבית טהור; הרי שני דינים: כהה או הלך בראשון. הַכֹּהֵן בְּשֵׁנֵי — בסוף שבוע שני; שעמד הנגע בעינו בסוף שבוע ראשון וחזר והסגירו, ובסוף שבוע שני מצא הכהן שכהה הנגע, וְהַהוֹלֵךְ לוֹ — או שהלך הנגע בסוף שבוע שני, קוֹלְפוֹ — קולף את מקום הנגע, וְהוּא טְעוֹן צָפְרִים — והבית טעון צפרים לטהרתו, כמו שנאמר (ויקרא יד, סג-סד): "ולקח לחסאת הבית שתי צפרים, ועץ ארז ושני תולעת ואזוב. ושחט את הצפור האחת, אל כלי חרש על מים חיים. ולקח את עץ הארז ואת האזוב ואת שני התולעת ואת הצפור החיה וטבל אותם בדם הצפור השחוטת ובמים החיים, והוה אל הבית שבע פעמים. וחטאת את הבית בדם הצפור ובמים החיים ובצפור החיה ובעץ הארז ובאזוב ובשני התולעת.

משניות מבוארות – קהתי

והנה לא פשה; זה העומד מה יעשה לו? יכול יפטור וילך לו, כמו שכתוב כאן: "וזהר הכהן את הבית" תלמוד לומר: "כי נרפא הנגע" — לא טהרתי אלא את הנגע שנרפא, ואין ריפוי אלא לאחר שחלץ וקצה וטח ולא חזר הנגע; וזה שעדיין לא נרפא, מה יעשה לו? ביאה אמורה למעלה וביאה אמורה למטה, מה ביאה האמורה למעלה — חולץ וקצה וטח ונותן לו שבוע, אף ביאה האמורה למטה (היינו בעומד בזה ובוה) — חולץ וקצה וטח ונותן לו שבוע (עיי' רש"י על התורה ויקרא יד, מד-מה; ועיי' "תוספות יום טוב").

יתצנו, כמו שסמך לו: "ונתן את הבית" תלמוד לומר: ושב הכהן" (שם שם, לט), "ובא הכהן" — נלמד ביאה משיבה: מה שיבה (שבסוף שבוע ראשון) — חולץ וקצה וטח ונותן לו שבוע, אף ביאה — חולץ וקצה וטח ונותן לו שבוע. ואם חזר — נותן; לא חזר — טהור. — ומניין שאם עמד בזה ובוה חולץ וקצה וטח ונותן לו שבוע? תלמוד לומר (שם שם, מח): "ואם בוא יבוא הכהן וראה והנה לא פשה הנגע בבית אחרי הטוח את הבית" — בשתי ביאות הכתוב מדבר: את שבא בסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני וראה

אגרות קודש

ב"ה, כ"ז תמוז, תשי"ט

ברוקלין.

ועד הרוחני דכפר חב"ד באה"ק ת"ו

מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ר אדמו"ר

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ב תמוז עם המצורף אליו, ועל ראשון ראשון וכו'.

(א) במה שלא קבלו תשובה מכאן על המכתבים.

כבר כתבתי לכמה מאנ"ש, וזה כמה פעמים שבקשתי כפולה ומשולשת לא להתחשב עם עכוב המענה, ואפילו כשאין מענה, שהוא מרוב הטרדות, ואם בכלל הדברים אמורים, עאכ"ו ועד רוחני, שבוה דין תורתנו הק', אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות על אתר, ובעניני תורה ומצות, הרי יפה שעה אחת קודם.

(ב) בענין השמיטה והצרכני.

הנה אף שלכל לראש ענין הזהירות בענינים אלו נוגע להצרכני כיון שרוב האוכלים מגיע לכפר חב"ד על ידה, מובן שצריך לפרסם בכלל רשימת אוכלים המותרים בלי פקפוק וכו' שהרי בודאי שכמה אוכלים וכמה מאנ"ש קונים שלא ע"י הצרכני, וק"ל. וכיון שכמה חילוקי דיעות בכשרות הנ"ל, הרי על הועד הרוחני בראשותו של מרא דאתרא, לברר דעת תורה ולפרסם זה...

ויהי רצון שכאו"א בתוככי כללות התמימים ואנ"ש ימלא תפקידו להפצת המעינות חוצה אשר עי"ז מקרבים יעוד ימים אלו אשר מבין המצרים יגיעו לנחלה בלי מצרים ועד למרחב העצמי (יעוין רשימות הצ"צ לאיכה א, ג) ויהי זה בעגלא דידן ע"י משיח צדקנו.

בברכה לבשו"ט.

נתעכב השילוח ובנתיים נתקבל מכ' בהנוגע להקס"ד דבנין מקוה בביהכנ"ס הישן, וכבר עניתי להרימ"מ שיי' ליס בשלילה.

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

רש"י

דף עח עמוד א. **איפכא אמרת לן**. בתשעה באב עושה אותן כמין כלים נגובים ובערב יוה"כ לא אמרת עושה אותן כמין כלים נגובים ואותיבנך סחיטה לשון ששמעתי הכי קאמר איפכא אמרת לן ערב תשעה באב מקנה בה ידי ולמחר פושטה וכו' וערב יום הכפורים שורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובים ואותיבנך סחיטה דכמין כלים נגובים עדיין יש כדי לסחוט: **שאלו את רבי אלעזר**. גרסינן והוא רבי אלעזר בן פדת: זקן ויושב בישיבה וכו'. אמרינן בסנהדרין (דף ה.) שאין חכם מתיר את הבכור ביחיד לראות את מומו אלא אם כן נטל רשות מן הנשיא פעם אחת והכא מיבעיא להו דאם זקן יושב בישיבת סנהדרין הוא מי צריך רשות' או לא והא דנקט לה הכא משום דבעי למימר ותו קמבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם ביוה"כ: **דבר זה**. נטילת הרשות: **להתגדר**. לשון גדולה: **למעלה מזקנו של זה**. לפני זקיננו של נשיא זה שבדורנו: כהנים חשודין על מומי הבכור להתיר את האסור ואף להטיל בו מום לפי שהבכור בזמן הזה אין לו תקנה אלא אם כן יש בו מום ועל הכהן ליטפל בו משנתנוהו לו לשומרו ולזונו. דרבי מאיר ודרבן שמעון במסכת בכורות (דף לה.):

דף עח עמוד א. **וכן, כי אתא רבה בר מרי, אמר, בערב תשעה באב מביאין לו לאדם מטפחת ושורה אותה במים, ומניחה תחת מראשותיו כדי שלא תתייבש, ולמחר מקנה בה פניו ידיו ורגליו**. ואילו בערב יום הכפורים, מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים, ועושה אותה כמין כלים נגובים, ולמחר מעבירה על גבי עיניו.

אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא, איפכא אמרת לן - אמרת לנו הלכה זו להיפך, שבתשעה באב עושה כמין כלים נגובים, ואילו ביום הכפורים אינו צריך. **ואותיבנך** - והקשינו לך, כיצד יתכן שבערב יום הכפורים אינו צריך לסחוט, הרי ישל בסחיטה ביום הכפורים שהיא מלאכה ואסורה.

שאלות שנשאל רבי אלעזר בן פדת, ואחת מהן עוסקת בהלכות עינוי ביום הכפורים: **אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה, שאלו את רבי אלעזר בן פדת, אדם שהוא זקן - חכם, ויושב בישיבה** - מחברי הסנהדרין, האם צריך ליטול רשות מן הנשיא להתיר בכורות ביחיד, או אינו צריך ליטול ממנו רשות. מבררת הגמרא: **מאי קא מיבעי להו** - מה השאלה, הרי רק חכם הוא שיכול להתיר את הבכור, ומדוע שיצטרך רשות לך. מבאר הגמרא: **הכי קא מיבעי להו, כי הא דאמר רב אידי בר אבין, דבר זה**, שיש ליטול רשות מן הנשיא להתיר בכור, הניחו להם לבי נשיאה משום כבודם כדי להתגדר בו - להתגדל על ידו. לפיכך שאלו את רבי אלעזר, האם כל חכם צריך ליטול רשות, או דילמא בינן דזקן - מופלג בחכמתו ויושב בישיבה - ומחברי הסנהדרין, אין צריך ליטול רשות מהנשיא.

עמד רבי צדוק בן חלוקה על רגליו ואמר, אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא, שזקן ויושב בישיבה היה, ועמד במעלה - וחשוב היה יותר מזקנו של זה - מהנשיא שבימיו, שהוא זקנו של הנשיא שבימינו, ואף על פי כן נטל ממנו רשות להתיר בכורות. דוחה הגמרא: **אמר ליה רבי אבא, לא כף היה מעשה שנטל רשות מהנשיא, אלא כף היה מעשה**. שרבי יוסי בן זימרא כהן היה, והכי קא מיבעיא ליה, האם הלכה ברבי מאיר דאמר כל החשוד פדבר, וכגון כהן, שהוא חשוד על הבכור להתיר את אסורו ואף להטיל בו מום, לא דנו ולא מעידו, ולפיכך, הוא אינו יכול להתיר בכורות. או דילמא, הלכה ברבן שמעון בן גמליאל דאמר נאמן הוא הכהן על בכור של כהן חבירו, ואינו נאמן על בכור של עצמו, כיון שהוא חשוד עליו. ופשט ליה הנשיא, הלכה ברבן שמעון בן גמליאל, ויכול הוא להתיר בכורות.

אגרות קודש

[מנ"א ה'תשי"א]

... ושמחתי לקרוא החלטתו להתעסק בהפצת אור החסידות וכו'. ורק חבל על שדוחה זה לאחר זמן - בה בשעה ש"הנה זה עומד אחר כתליו" ורק הפצת המעיינות מעכבת והיש לשער הצער של רגע אחד בגלות, או רגע אחד נוסף בזמן הגאולה, ותענוגו בו.

ב"ה, ב' מנ"א, תשי"ט

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה, בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר עלי ומצב רוחה עתה, שנראה לה, שנמצאת היא במצב של ירידה חלילה, והעדר הרגש לבני אדם אשר בסביבתה, וחוסר התאמה בין ההגתה בפועל ורצונה וכו'.

והנה לכל לראש, באשר האדם בטבע נמשך אחרי סביבתו, ולומד לא רק מהנהגתם אלא גם מהדיעות שלהם ומהשקפת עולם שלהם, ביחד עם זה גם בסביבה עצמה, אין דיעותיהם שוות בתכלית, - עלי להסתדר בסביבה המתאימה לדרכה אשר בחרה בחיים, דרך האושר האמיתי, דרך תורתנו תורת חיים, ובסביבה זו עצמה להתקרב לאלו המתאימים ביותר להשקפת חיים תורנית, אשר היא - התורה - גם כן המביאה שלום בין הרגשות השונים אשר בנפש פנימה, וכן בין האדם והסביבה, ובכללות לעולם שמחוצה לו, ובסגנון חז"ל, התורה היא העושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

במ"ש אודות מצב ירידה - מובן וגם פשוט, שאפילו אם נכונה ח"ו בהערכה זו, אין התקון לענין בהרגש של נפילת רוח או נמיכות נחיתות וכו' כי אם אדרבה צריך לעורר אומץ נוסף והבאת כחות פנימים נעלמים לידי גילוי להתגבר על הירידה, ועד כדי להוסיף גם בערך המצב שלפני הירידה, וכתפקיד של האדם אשר צריך הוא כל ימי חייו, ללכת מחיל אל חיל, להיות מהלך קדימה וכיון שזהו תפקיד של האדם, בודאי אשר בורא האדם נותן לו מלכתחלה הכחות למלאות תפקידו זה ככל הדרוש.

נקודה חשובה חסרה במכתבה, ואפשר שגם בה פתרון עכ"פ לחלק מהתופעות בלתי רצויות, אודותן כותבת במכתבה, והיא, היחסים שלה למשפחתה ולהקרובים ביותר וכן בהנוגע לשטח שידוכין, ובטח תמלא גם עדי"ז בהזדמנות הבאה.

לשאלתה בסיום מכתבה בהנוגע להתחומין של השכל ושל הרגש, צודקת בהנחה כי אין לדכא את הרגש, כי אם ככל עניני האדם לפעול גם בו בכדי לעלות להשלימות הדרושה, אלא שפעולת הרגש צריכה להיות תחת השגחת השכל. במלות אחרות, בסגנון חז"ל, המוח צריך להיות שליט על הלב, ששני דיוקים בזה: א) שהמוח צריך להיות שליט, ב) שהלב צריך לפעול, אלא שתחת שלטון המוח.

מובן שאין לקבוע מסמרות לכל בני אדם ולכל המצבים וכו' עד כאן תחום השכל ומכאן תחום הרגש ולהיפך, כי שונה הדבר מאחד לשני, ושונה הדבר ממצב זה למצב אחר, וכמו בכל עניני האדם תמיד יש למצוא הוראה בתורה איך על אדם פלוני להתנהג במאורע פלוני ולהגדיר גבולים בהאמור, ובמקום ספק הרי כבר נאמר ותשועה ברוב יועץ עם מכירים וידידים, אלה אשר גם השקפת עולמם מבוססת על יסוד האמיתי יסודי התורה והמצוה.

אינה כותבת על אודות תכנית הלימודים שלה, ובטח יש לה קביעות עתים בלימוד המוכרח בכדי לדעת את המעשה אשר תעשה ואלה אשר לא תעשינה, וכן הלימוד הנוגע לביסוס השקפת עולם מתאימה למסורת אבותינו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

מזכיר

משנה

45 אין יורד לתוך שדהו של המדיר ואין אוכל מן הפירות הנוטות. אבל
 46 אם הגיע שביעית, אינו יורד לתוך שדהו, אבל אוכל הוא את
 47 הנוטות. ואף על פי שנאסרו עליו קודם שביעית, משכנסה שנת
 48 השביעית פקע איסורם.
 49 ולפי דבריהם תתפרש המשנה כך, 'לפני שנת השביעית' היינו
 50 כשעדיין לא הגיעה השביעית, 'בשביעית' היינו לאחר שהגיעה
 51 השביעית, ואף אם נדר קודם לכן. ובה נחלקו על רב ושמואל,
 52 שלפי רב ושמואל אם נדר קודם שביעית וחל איסור על הפירות
 53 הרי הם אסורים אף כשתגיע השביעית, והמשנה שהתירה
 54 בשביעית היינו אם נדר בשביעית, שמכיון שאין הפירות שלו אין
 55 יכול לאסרם, ולפי רבי יוחנן וריש לקיש התירה המשנה אף אם
 56 נדר קודם שביעית והגיעה השנה השביעית.
 57 הגמרא מבררת את סברת המחלוקת:
 58 לִימָא כְּהָא קְמִיפְלֵנִי – שמא בכך נחלקו, דרב ושמואל סברי, אדם
 59 אוסר דבר שפירותיו אפילו לְשִׁיבָא מְרֻשּׁוֹתוֹ – בכוחו של אדם
 60 לאסור כל דבר המצוי עתה ברשותו על מנת שיהיה נשאר
 61 באיסורו אף לאחר שיצא מרשותו, ואם כן הנודר קודם שביעית
 62 ואסר את הפירות, הרי הם עומדים באיסורם אף בשנת השביעית,
 63 ובהכרח שהמשך דברי המשנה המתירה את הפירות, היינו דוקא
 64 כשנדר בשביעית עצמה שאין הנדר חל כלל כיון שכבר אינם
 65 ברשותו בשעה שנודר. ורבי יוחנן וריש לקיש סברי, אין אדם אוסר
 66 דבר שפירותיו לְשִׁיבָא מְרֻשּׁוֹתוֹ – אין אדם יכול לאסור את רכושו
 67 אלא למשך הזמן שהוא עדיין שלו, אבל כשיצא מרשותו יפקע
 68 האיסור. ולפי דבריהם מתפרשת הסיפא 'בשביעית' אף בנדר
 69 קודם שביעית ונכנסה שביעית, שמכיון שהגיעה השנה השביעית
 70 והופקרו הפירות, פקע איסורם.
 71 מקשה הגמרא, ותיסקבא – וכי תסבור כן, כלומר וכי יתכן לומר
 72 שבוה נחלקו, מי אימא למאן דאמר אין אדם אוסר דבר שפירותיו
 73 לְשִׁיבָא מְרֻשּׁוֹתוֹ, וכי יש מי שסובר שאין אדם יכול לאסור דבר
 74 שלו על מנת שישאר באיסורו לאחר שיצא מרשותו, ואף אם
 75 יפרש שרצונו כן, אם כן, ניפְלֵנִי – יחלקו האמוראים פאדם האוסר
 76 בלשון נְכָסִים אֱלוֹ, ואף בזה יאמרו רבי יוחנן וריש לקיש שהאיסור
 77 נפקע כשתגיע שנת השביעית, וְכָל שֶׁכֶן פְּאוּמֵר 'נְכָסִי', ומכיון
 78 שרבי יוחנן וריש לקיש השמיעו את דינם במי שאומר 'נכסי',
 79 דהיינו הנכסים שלי, הרי משמע שדווקא באופן זה אמרו שהאיסור
 80 נפקע כשיצא מרשותו, לפי שמתוך משמעות דבריו יש להבין
 81 שאין כוונתו לאסור אלא כל זמן שהם נכסיו, אבל כשאומר
 82 'נכסים אלו' יכול לאסור אף לכשיצאו מרשותו.
 83 וְהוּ – ועוד קשה, הָא תֵּנּוּ – הרי שנינו במשנה (ביק קח) דְאָדָם אוֹסֵר
 84 דְבַר שֶׁפְּרֻשּׁוֹתוֹ לְשִׁיבָא מְרֻשּׁוֹתוֹ – כלומר שבאפשרותו לעשות כן.
 85 דְתֵּנּוּ, אדם הָאוֹמֵר לְבָנּוּ, הרינו אוסר עליך באיסור קִנְיָן את כל מה
 86 שְׂאֵתָה נְהַנְה לִי, דהיינו שאסר עליו בנדר ליהנות ממנו, אין איסור
 87 זה חל אלא בחיי האב, אבל אם מת האב יירשנו הבן. אולם אם
 88 הוסיף האב ואמר 'בְּחַיָּי וּבְמִיתוֹתַי', דהיינו שאמר במפורש שאוסר
 89 עליו את נכסיו הן בחייו והן לאחר שימות,

1 במשנה שלפנינו יבואר דין המדיר את חבירו שלא יהנה ממנו, אם
 2 מותר לו ליהנות משדהו ופירותיו בשנת השמיטה. וזה מתחלק
 3 לשני חלקים, א. באופן שהדיר את חבירו לפני השנה השביעית,
 4 שעד שנת השביעית בודאי אסור, ויש לדון מה דינו כשהגיעה
 5 השנה השביעית אם האיסור ממשיך אף בשנה זו. ב. באופן שהדיר
 6 את חבירו בשנת השביעית עצמה, שיש לדון אם נאסר כלל:
 7 הַמְּוֹדֵר הֵנָּה מְחִבְרוֹ – שאסר עליו בנדר ליהנות מנכסיו, לְפָנֵי
 8 שנת השביעית, אינו יורד לתוך שדהו – אסור לו להכנס לשדהו
 9 של המדיר, שהרי גם ההילוך בתוך רשותו של חבירו נחשב הנאה
 10 האסורה למודר הנאה. וכן אינו אוכל אפילו מן הפירות הנוטות
 11 על הדרך מחוץ לשדה, שהרי אסור לו ליהנות משל המדיר, ואף
 12 שאינו צריך להכנס לשדהו כדי ליטלם. ואם הדירו הנאה
 13 בְּשִׁבְעִית – בשנת השביעית עצמה, הנדר חל ואינו יורד לתוך
 14 שדהו – של המדיר, אבל אוכל הוא מן הנטיעות – הפירות הנוטות
 15 מחוץ לשדהו, כיון שבשביעית הפירות מופקרים לכל ואינם
 16 שייכים למדיר ואין הנדר חל עליהם.
 17 וכל זה במי שהדיר את חבירו שלא יהנה ממנו, אבל אם נדר הימנו
 18 מִאֲבָל – אם נדר שלא יהנה מחבירו הנאת מאכל, לְפָנֵי שִׁבְעִית,
 19 יורד לתוך שדהו – רשאי להכנס לשדהו של המדיר, שהרי ההילוך
 20 ברשותו של חבירו אינו הנאת מאכל, ואינו אוכל מן הפירות של
 21 המדיר, שהרי הנאת מאכל היא, וּבְשִׁבְעִית – אם נדר בשנת
 22 השביעית עצמה, יורד – מותר לו להכנס לתוך שדהו, ואוכל –
 23 ומותר לו לאכול את פירותיו, ואינו נאסר כלל, לא בירידה אל
 24 שדהו, מכיון שאינה הנאת מאכל, ולא באכילת הפירות כיון
 25 שבשביעית הם הפקר.

גמרא

27 נחלקו האמוראים בביאור דברי המשנה:
 28 רב ושמואל דאמרי תרוניהו – שניהם פירשו המשנה כדלהלן,
 29 האומר לחברו 'נְכָסִים אֱלוֹ עֲלֶיךָ' – והכוונה בזה, קונם נכסים
 30 מסויימים אלו עליך, אם אמר לו כך לְפָנֵי השנה השביעית, אין יורד
 31 לתוך שדהו ואינו אוכל מן הפירות הנוטות, שכיון שהדירו לפני
 32 השנה השביעית, שהשדה והפירות שלו, הרי חל הנדר, ואינו יורד
 33 ואוכל, ואף על פי שהגיע שנת השביעית. כי מכיון שחל הנדר
 34 ונאסרו הפירות הרי הם עומדים באיסורם אף בשביעית.
 35 ואם בתוך השנה השביעית נדר, אין יורד לתוך שדהו, שהרי אף
 36 בשביעית עצמה יכול לאסור דבר זה, אבל אוכל מן הפירות
 37 הנוטות, שהרי הפירות אינם שלו בשמיטה ואינו יכול לאסורם.
 38 ולפי דבריהם תתפרש המשנה כך, 'לפני שנת השביעית' היינו
 39 שנדר לפני שנת השביעית, ואסור אף כשתבוא השביעית,
 40 'בשביעית' היינו שנדר בשביעית.
 41 דעת החולקים:
 42 וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמְרֵי תְרוּנְיָהוּ – שניהם אמרו, שהאומר
 43 לחבירו 'נְכָסִי עֲלֶיךָ', לְפָנֵי שִׁבְעִית – קודם שהגיעה שנת השביעית
 44

אגרות קודש

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

... כנראה ממכתבו, הנה יש עתה צנור להשפעה על אחיו שי בעניני יהדות בכלל, אבל אין זה
 פוטר אותו מלנצל השפעתו הוא על אחיו שי לקרבו לחסידות דרכי ומנהגי, ואל יקשה בעיניו מה
 שמדברים ע"ד עניני חסידות, בה בשעה שצריכים עדיין להשפיע עליו בעניני יהדות בכלל, הנה ידוע
 מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נייע (קוני ומעין עכ"ב) שבזמננו עתה, אין אתנו יודע עד מה בעניני
 הברורים ובמילא צריך לעבוד ולהתעסק בכל המקצועות בבת אחת, ובכלל הרי ידוע מרז"ל אשר האי
 עלמא כבי הילולא דמיא, חטוף ואכול חטוף ושת...!

1 אם מת. ואם נדר בחייו ובמותו. כיון דמפרש במותו - מת, לא יירשנו. אלמא דאדם אוסר
2 דבר שברשותו לכשיצא מרשותו, לאחר מותו. שאני הכא דאמר בחייו ובמותו. אבל היכא
3 דאמר בסתם, אימא לעולם אין אדם אוסר וכו'. כ"מ קשיא. כדאמרין, אי בהאי טעמא
4 פליגי - לילגו ב"בכסים אלו". אלא בכנסים אלו כ"ע לא פליגי. דמשמע נכסים אלו
5 לעולם. כי פליגי דאמר נכסי. ר' יוחנן ור"ל סברי:
6 היכא דאמר "נכסי" - אין אדם אוסר וכו',
7 ד"נכסי" משמע כל זמן שהן ברשותי. ורב
8 ושמואל סברי: אפילו אמר "נכסי" (אמר) אדם
9 אוסר דבר וכו'. קונם לתוך ביתך שאני נכנס. כל
10 זמן שהוא ביתך, דהוי דומיא ד"נכסי עליך", כיון
11 שמת בעד'ב או שמכרו לאותו בית לאחר -
12 מותר ליכנס בו. והשתא אינו שלו. אבל אמר
13 "לבית זה שאני נכנס", דהוי משמע "נכסים"
14 אלו, דקא אסר הבית עליו לעולם, אע"פ שמת
15 או מכרו לאחר - אסר ליכנס בו. אלמא דשאני
16 בין "נכסי" ל"נכסים", והיכי קאמרי רב ושמואל
17 ל"ש "נכסי" ול"ש "נכסים" דאדם אוסר וכו':
18 אלא כי אמרי רב ושמואל. בעופרים אילנות על
19 הגבולין, לחוץ, דהשתא תתלוש מן הפירות מבחוץ.
20 משה אינו יורד, דהא דרחמנא אפקריה לארעא
21 גבי שביעית לצורך אכילה, ועכשיו לא היה
22 נכנס לצורך אכילה. ר"ש בן אליקים אמי. הא
23 דקתני "אוכל מן הנוטות" - דאי ברקאמת,
24 כגון דעומדין על הגבולין, משום שיכול להושיט
25 ידו וליקח מבחוץ, אבל אין עומדין על הגבולין
26 - אינו יורד לתוך שדה, דאסור לו לירד לשם.
27 נזירה שפא ישחא בעמידיה. דלאחר שאכל עומד
28 לו לשם, וקמיתחני מנכסים דמדיה, ואסור.
29 דהאי דאפקריה רחמנא - כל זמן שהוא אוכל,
30 ואינין לן מתני' שפיר, דרך דינא אשמעי, דהוי רבותא טפי, ותנא רישא משום סיפא. אלא

31 דאבתי לא ניהא לן, דמינא קשה קושיא קמיתא, דאם איתא דס"ל הכי לרבי יוחנן ור"ל - הו
32 להו לאפלוגי א"נכסי אלו" בהדיא! ומתירין: אלא ב"נכסים אלו" לא פליגי, דודאי אדם
33 אוסר. כי פליגי ב"נכסי", דרב ושמואל סברי אפילו "נכסי" אדם אוסר, וכי אמרי "אלו" - לא דוקא, דפשיטא להו דכל היכא דאמר "נכסי", אפילו כי אמר "אלו" - אין דינו אלא "נכסי",
34 אוסר, אבל "נכסי" - אין אדם אוסר. והשתא אתיא מתני' שפיר לר' יוחנן ור"ל כדאיתא לרב ושמואל. דר' יוחנן ור"ל ב"נכסים אלו" מוקמי לה, ורישא רבותא קמיל דאע"פ שהגיע שביעית
35 - אינו יורד ואינו אוכל, דאדם אוסר דבר שברשותו. לכשיצא מרשותו וסיפא רבותא קמיל, דאם בשביעית נדר - אין יורד לתוך שדה. וכי קאמרי ר' יוחנן ור"ל "נכסי עליך" וכו' - לאו
36 דמוקמי לה למתני' ב"נכסי", אלא לרב ושמואל קמהררי, ה"ק להו: אי ב"נכסי" איירי תנא - לא הוה תני הכי, אלא הכי הוי דינא: דלפני שביעית אין יורד ואוכל, וכשהגיע שביעית - אוכל,
37 ואי הכי לא אשמעינן מדי. אלא דאי מתניתין באומר "נכסים אלו" ומשה נדרא חיל אפילו לאחר שהגיע שביעית. ומקשינן: דאי"ל דילמור רב ושמואל דאפי' כי אמר "נכסי" ליתסור נכסים
38 אפילו לאחר שיצאו מרשותו, דהא אפילו גבי נודר תנן דכי קאמר "לבתך" - לא משמע אלא כל עוד שיחא שלו, אבל לא לאחר שמכרו. וכ"ש גבי מדיה, דלא משמע כי אמר "נכסי" אלא
39 בעוד שיתו ברשותו! ומתירין: אלא כי אמרי ר' יוחנן ור"ל ב"נכסי", רב ושמואל ב"נכסי אלו", ולא פליגי. כלומר, דרב ושמואל מוקמי לה למתני' באומר "נכסי אלו" דכיון דאמר "אלו" אע"ג
40 דאמר "נכסי" - הרי כאילו אמר "נכסים אלו", ואסרי אפי' לאחר שהגיע שביעית. ורישא רבותא קמיל. ור' יוחנן ור"ל נמי הכי מוקמי למתני', וה"ק: אל תיסק אדעתך דמתני' דקתני דאפילו
41 הגיע שביעית אינו יורד ואינו אוכל מתוקמא אפילו ב"נכסי", וטעמא משום דכיון דנודח בהו איסורא תו לא פקע - דליתא. אלא כל היכא דלא אמר אלא "נכסי" - לא מתסרי אלא כי איתנהו
42 ברשותיה, אבל הגיע שביעית - אוכל מן הנוטות, דפקע להו איסורייהו. הלכך, דאי מתני' לא מתוקמא אלא ב"נכסי אלו". ואע"ג דהאי דינא מצית למימרי' מתני' דהאומר לחבירו "קונם
43 לביתך שאני נכנס" וכו' - א"ר יוחנן אמנת' לפרושה ולברודה. דלא ניטעי בו, משום דסתם מורד תנאה מחבירו ב"נכסי" משמע, כדתנן לקמן: המורד תנאה מחבירו וכו' נתן לאחר לשם
44 מתנה, והלה מותר בה. ואי באומר "נכסים אלו" - אין הלה מותר בה. כ"ל פירושא דהאי שמעתא. ולא ידענא אמאי נקט התלמוד במסכתא ר' יוחנן ור"ל מקמי רב ושמואל, דה"ל למינקט
45 רב ושמואל ברישא, כדמקסדר להו למימרינהו מעיקרא מקמי ר' יוחנן ור"ל. ונראה בעיני: משום דכל שקלא וטריא דסוגין נקטינן דר' יוחנן ור"ל קיימי אמילתייהו דרב ושמואל לחבירו לאפלוגי
46 עליה, משום כי יהדי למימר דלא פליגי - מקדמינן לדר' יוחנן ור"ל מקמי רב ושמואל, לומר דלא אמילתייהו קיימי כלל. ואית דגרסי הא: רב ושמואל ב"נכסים אלו", מיהו, אפילו לרך
47 גירסא ה"ה ב"נכסי אלו", דאדם אוסר, שהולכין אחר לשון אחרון דאמר "אלו". והכי איתא בירושלמי: "ביתך חז' משום מה אתה תופסו, משום "ביתך" או משום "חז'?" ומסקנא משום "חז'".
48 **ארעא** נמי רחמנא אפקריה. כלומר ללקיטת הפירות, ולמה לא ירד לתוכה ללקוט פירותיה: **אמר** עולא בעומדין אילנות על הגבולין. אין הכי נמי, דללקוט אילנות שבאמצע השדה
49 מותר לירד לתוכה. אבל ללקוט אילנות שעומדין על הגבולין - לא. דרחמנא לא אפקרה לארעא אלא ללקוט פירותיה. הלכך, כיון שאילנות הללו יכול ללקט אותם - לא ירד. **ר"ל** בן
50 אליקים אומר גורה שפא ישחא בעמידה. ומשה אפי' ללקט אילנות שבאמצע השדה לא ירד לתוכה, דהו דמדינא שרי. דארעא רחמנא אפקרה - משום גורה אסור. ואע"ג דהכא גורין
51 שפא ישחא בעמידה, ולעיל (ק' לט.) גבי חולה לא גור שמואל אלא שפא ישחא בישיבה, אבל בעמידה לא גור, דא"כ ליתסר לבקרו אפי' עומד - התם היינו טעמא: משום דכיון דדרך מבקר
52 לישב, ואתה מצריכו לעמוד - אית ליה היכרא, ולא ישחא בעמידה. אבל הכא - מאי היכרא אית ליה: הא אין דרך ללקוט את הפירות אלא בעמידה, ושייך למיגור שפא ישחא. **מתני'**
53 לא יאולנו. מורד למדיר, ובגמרא מפרש טעמא. **ולא** ישאל ממנו. מורד ממדיה, דהא מתחני מניה. שאלה שייכא במידי הדרר בעיניה כבחהו בכלים, הלואה שייכא במידי דלא הדר
54 בעיניה, כדלואת מתע.

1 ידידה הוה וכמו שנפרש בפירוקן דלקמן בס"ד. אלא משום דתנא רישא יירשנו, לומר שדינו
2 כשאר הירשים, אפי' ליהנות מן הנכסים - תנא סיפא נמי לא יירשנו, לומר שאינו מותר
3 ליהנות מירשותו. ומ"מ שמעי' מהא דיכול אדם לאסור פירותיו על חבירו לאחר שיצאו
4 מרשותו, ולא הוי כאוסר נכסי חבירו על חבירו. ומתירין: **שאני** הכא דקא"ל "בחייו
5 ובמותו". והשתא נחתין דרגא ממאי דסבירא כן.
6 מעיקרא, דהוה סבירא לן עד השתא דלא מהני
7 שום לישנא למיסר לאחר שיצאו מרשותו, משום
8 דהוה כנכסי חבירו על חבירו, והשתא מודינן דכי
9 מפרש לישניה - מצי אסר. מיהו, אי מוך קושיא
10 בלחוד - הוה מצינן למימר, דהיי דכי מפרש
11 לישניה מצי אסר, אפי' בלשון "נכסים אלו" - לא
12 משמע אלא ערוך ברשותה, דאע"ג דכי קאמר
13 מדיר "נכסים אלו", וכי קאמר נודר "ביתך חז' -
14 לשונות שוין הן, ותנן לקמן גבי נודר דכי קאמר
15 "ביתך חז' - משמע אפי' לאחר שיצאו מרשותו.
16 דה"ל כ"ל קאמר מדיר נכסים אלו", כיון דמדיר
17 נמי, אי מפרש לישניה מצי אסר אפילו לאחר
18 שיצאו מרשותו - אפי' לא דמי. משום דכי אמר
19 נודר "בית חז' - משמע דוגמיה ש בית אסר
20 אנפשיה, אי משום דלא מקבל עליה ההוא ביתא,
21 אי משום דריע מזליה, או מטעמא אחריא -
22 הלכך שפיר משמע לישניה דלא תלי אסוריה
23 בדאיתיה ממריה קמיה. אבל כי אסר ליה מדיר,
24 נהי דא"ל "נכסים אלו", כל היכא דלא פריש
25 בהדיא אפילו לאחר שיצאו מרשותו - לא משמע
26 אלא כי איתנהו ברשותיה, דמאי איכפת ליה אי
27 מיתחני אידך במה שאין לו חלק ונחלה כלל?
28 הלכך, כל היכא דלא פריש בהדיא, אלא אמר
29 "נכסים אלו" - לא משמע אלא בערוך ברשותו,
30 ואיתא לן מתני' שפיר, דרך דינא אשמעי, דהוי רבותא טפי, ותנא רישא משום סיפא. אלא

31 דאבתי לא ניהא לן, דמינא קשה קושיא קמיתא, דאם איתא דס"ל הכי לרבי יוחנן ור"ל - הו
32 להו לאפלוגי א"נכסי אלו" בהדיא! ומתירין: אלא ב"נכסים אלו" לא פליגי, דודאי אדם
33 אוסר. כי פליגי ב"נכסי", דרב ושמואל סברי אפילו "נכסי" אדם אוסר, וכי אמרי "אלו" - לא דוקא, דפשיטא להו דכל היכא דאמר "נכסי", אפילו כי אמר "אלו" - אין דינו אלא "נכסי",
34 אוסר, אבל "נכסי" - אין אדם אוסר. והשתא אתיא מתני' שפיר לר' יוחנן ור"ל כדאיתא לרב ושמואל. דר' יוחנן ור"ל ב"נכסים אלו" מוקמי לה, ורישא רבותא קמיל דאע"פ שהגיע שביעית
35 - אינו יורד ואינו אוכל, דאדם אוסר דבר שברשותו. לכשיצא מרשותו וסיפא רבותא קמיל, דאם בשביעית נדר - אין יורד לתוך שדה. וכי קאמרי ר' יוחנן ור"ל "נכסי עליך" וכו' - לאו
36 דמוקמי לה למתני' ב"נכסי", אלא לרב ושמואל קמהררי, ה"ק להו: אי ב"נכסי" איירי תנא - לא הוה תני הכי, אלא הכי הוי דינא: דלפני שביעית אין יורד ואוכל, וכשהגיע שביעית - אוכל,
37 ואי הכי לא אשמעינן מדי. אלא דאי מתניתין באומר "נכסים אלו" ומשה נדרא חיל אפילו לאחר שהגיע שביעית. ומקשינן: דאי"ל דילמור רב ושמואל דאפי' כי אמר "נכסי" ליתסור נכסים
38 אפילו לאחר שיצאו מרשותו, דהא אפילו גבי נודר תנן דכי קאמר "לבתך" - לא משמע אלא כל עוד שיחא שלו, אבל לא לאחר שמכרו. וכ"ש גבי מדיה, דלא משמע כי אמר "נכסי" אלא
39 בעוד שיתו ברשותו! ומתירין: אלא כי אמרי ר' יוחנן ור"ל ב"נכסי", רב ושמואל ב"נכסי אלו", ולא פליגי. כלומר, דרב ושמואל מוקמי לה למתני' באומר "נכסי אלו" דכיון דאמר "אלו" אע"ג
40 דאמר "נכסי" - הרי כאילו אמר "נכסים אלו", ואסרי אפי' לאחר שהגיע שביעית. ורישא רבותא קמיל. ור' יוחנן ור"ל נמי הכי מוקמי למתני', וה"ק: אל תיסק אדעתך דמתני' דקתני דאפילו
41 הגיע שביעית אינו יורד ואינו אוכל מתוקמא אפילו ב"נכסי", וטעמא משום דכיון דנודח בהו איסורא תו לא פקע - דליתא. אלא כל היכא דלא אמר אלא "נכסי" - לא מתסרי אלא כי איתנהו
42 ברשותיה, אבל הגיע שביעית - אוכל מן הנוטות, דפקע להו איסורייהו. הלכך, דאי מתני' לא מתוקמא אלא ב"נכסי אלו". ואע"ג דהאי דינא מצית למימרי' מתני' דהאומר לחבירו "קונם
43 לביתך שאני נכנס" וכו' - א"ר יוחנן אמנת' לפרושה ולברודה. דלא ניטעי בו, משום דסתם מורד תנאה מחבירו ב"נכסי" משמע, כדתנן לקמן: המורד תנאה מחבירו וכו' נתן לאחר לשם
44 מתנה, והלה מותר בה. ואי באומר "נכסים אלו" - אין הלה מותר בה. כ"ל פירושא דהאי שמעתא. ולא ידענא אמאי נקט התלמוד במסכתא ר' יוחנן ור"ל מקמי רב ושמואל, דה"ל למינקט
45 רב ושמואל ברישא, כדמקסדר להו למימרינהו מעיקרא מקמי ר' יוחנן ור"ל. ונראה בעיני: משום דכל שקלא וטריא דסוגין נקטינן דר' יוחנן ור"ל קיימי אמילתייהו דרב ושמואל לחבירו לאפלוגי
46 עליה, משום כי יהדי למימר דלא פליגי - מקדמינן לדר' יוחנן ור"ל מקמי רב ושמואל, לומר דלא אמילתייהו קיימי כלל. ואית דגרסי הא: רב ושמואל ב"נכסים אלו", מיהו, אפילו לרך
47 גירסא ה"ה ב"נכסי אלו", דאדם אוסר, שהולכין אחר לשון אחרון דאמר "אלו". והכי איתא בירושלמי: "ביתך חז' משום מה אתה תופסו, משום "ביתך" או משום "חז'?" ומסקנא משום "חז'".
48 **ארעא** נמי רחמנא אפקריה. כלומר ללקיטת הפירות, ולמה לא ירד לתוכה ללקוט פירותיה: **אמר** עולא בעומדין אילנות על הגבולין. אין הכי נמי, דללקוט אילנות שבאמצע השדה
49 מותר לירד לתוכה. אבל ללקוט אילנות שעומדין על הגבולין - לא. דרחמנא לא אפקרה לארעא אלא ללקוט פירותיה. הלכך, כיון שאילנות הללו יכול ללקט אותם - לא ירד. **ר"ל** בן
50 אליקים אומר גורה שפא ישחא בעמידה. ומשה אפי' ללקט אילנות שבאמצע השדה לא ירד לתוכה, דהו דמדינא שרי. דארעא רחמנא אפקרה - משום גורה אסור. ואע"ג דהכא גורין
51 שפא ישחא בעמידה, ולעיל (ק' לט.) גבי חולה לא גור שמואל אלא שפא ישחא בישיבה, אבל בעמידה לא גור, דא"כ ליתסר לבקרו אפי' עומד - התם היינו טעמא: משום דכיון דדרך מבקר
52 לישב, ואתה מצריכו לעמוד - אית ליה היכרא, ולא ישחא בעמידה. אבל הכא - מאי היכרא אית ליה: הא אין דרך ללקוט את הפירות אלא בעמידה, ושייך למיגור שפא ישחא. **מתני'**
53 לא יאולנו. מורד למדיר, ובגמרא מפרש טעמא. **ולא** ישאל ממנו. מורד ממדיה, דהא מתחני מניה. שאלה שייכא במידי הדרר בעיניה כבחהו בכלים, הלואה שייכא במידי דלא הדר
54 בעיניה, כדלואת מתע.

56 ומכוח קושיא זו מסיקה הגמרא:
 57 אָלָא, בִּי אַמְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישֵׁי לְקִישׁ – אִימַתִּי אַמְרוּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ
 58 לְקִישׁ שֶׁאֵין אָדָם אוֹסֵר לְכַשֵּׁי צֵא מְרֻשׁוֹתוֹ, דוּקָא כְּשִׁמְדִירוּ בְּלִשׁוֹן
 59 נְכֻסִי, וְאִם יֹאמֵר 'נְכֻסִים אֵלּוּ' מוֹדִים שְׁנֹאסֵר לְעוֹלָם, וְלַעֲוֹמַת זֹאת
 60 רַב וְשְׂמוּאֵל שֶׁאֵמְרוּ שֶׁאֵדָם אוֹסֵר לְכַשֵּׁי צֵא מְרֻשׁוֹתוֹ, לֹא אַמְרוּ בֵּן
 61 אֵלָא בְּאֹמַר נְכֻסִים אֵלּוּ, וְאִם יֹאמֵר 'נְכֻסִי' לֹא יֵהָא אֲסוּר אֵלָא כֹּל
 62 זְמַן שֶׁהִנְכֻסִים בְּרֻשׁוֹתוֹ, וְלֹא פְּלִיגֵי – וְלֹא נַחֲלֵקוּ, אֵלָא כֹּל אֶחָד
 63 הַשְּׂמִיעַ דִּין אַחַר בְּאוֹפֵן אַחַר.
 64 עֵלָה בִּידְיָנָא, שֶׁאֵין כֹּל מַחֲלוּקָתָא בֵּין הָאֲמוּרָאִים, לֹא בְּבִיאוֹר דְּבִרֵי
 65 הַמְּשַׁנָּה וְלֹא לְדִינָא. וְהַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵדָם יִכּוֹל לְאֲסוּר לְכַשֵּׁי צֵא
 66 מְרֻשׁוֹתוֹ, וְהֵינּוּ כֹּאשֶׁר אֹמֵר 'נְכֻסִים אֵלּוּ', אֲבָל אִם יֹאמֵר 'נְכֻסִי'
 67 אֵין כּוּוֹנְתוֹ אֵלָא כֹּל זְמַן שֶׁהֵם בְּרֻשׁוֹתוֹ. וּמִשְׁנַתִּינוּ מְדַבֵּרַת בְּאוֹמַר
 68 'נְכֻסִים אֵלּוּ', וְלִכְּנָן, אִם מְדִיר לְפָנֵי שְׁבִיעִית יִמְשִׁיךְ נִדְרוֹ גַּם
 69 בְּשְׁבִיעִית, וְרַק אִם מְדִירוֹ בְּשְׁבִיעִית עֲצָמָה, לֹא חַל נִדְרוֹ לְאֲסוּר
 70 הַפִּירוֹת שֶׁהֵם הַפְּקָר.
 71 שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה וּבְשְׁבִיעִית – אִם הִדִּירוֹ בְּשְׁבִיעִית, אֵין יוֹרֵד לְתוֹךְ
 72 שְׂדֵהוּ בּוֹ. שֶׁאֵמְנָם אֵין הַנִּדֵּר חַל עַל הַפִּירוֹת, שֶׁהֵם הַפְּקָר, אֲבָל הוּא
 73 חַל עַל גּוֹף הַשְּׂדֵה, וְנֹאסֵר מְדִיר לִירֵד לְשִׁדְּרוֹ שֶׁל הַמְּדִיר, וְעַל כֵּן
 74 אֵינוּ יִכּוֹל לְלַקֵּט אֵלָא אֶת הַפִּירוֹת הַנוֹטוֹת לְחוּץ, שֶׁאֵינוּ צָרִיךְ
 75 לְהַכֵּס לְתוֹךְ הַשְּׂדֵה לְצוֹרֵךְ לְקִיטָתָם:
 76 מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא, מָאִי שְׂנָא דְּאֹיְבָל מִן הַנְּחוּטוֹת – בְּאִיזָה סְבָרָא חֲלוּקָה
 77 דִּין הַפִּירוֹת מִדִּין הַקְּרַקָּע, שְׂמוֹתָא לְאֲבּוּל מִן הַפִּירוֹת הַנוֹטוֹת לְחוּץ,
 78 מְשׁוּם דְּפִירֵי דְּהַפְּקִירָא אֵינִין – שְׁפִירוֹת הַפְּקָר הֵם, וְהֵרִי אֶרְעָא נְמִי
 79 אֶפְקֵרָה, שְׂכֻשְׁמָה שֶׁהוֹפְקְרוּ הַפִּירוֹת מִן הַתּוֹרָה, כִּי הוֹפְקְרָה גַּם זְכוּת
 80 הַכְּנִיסָה אֶל הַשְּׂדֵה כְּדִי לְלַקֵּט. וְאִם כֵּן אֵין הַמְּדִיר יִכּוֹל לְאֲסוּרָה
 81 עֲלֵיו, שֶׁאֵין זֶה שְׁלוֹ אֵלָא שֶׁל הַפְּקָר.
 82 וְנַחֲלָקוּ הָאֲמוּרָאִים בְּבִיאוֹר עֵינֵין זֶה:
 83 הַדְּעָה הָאֲחַת: אַמְרַ עוֹלָא, בְּעוֹמְדִין אֵילָנוֹת עַל הַגְּבוּלִים – הַמְּשַׁנָּה
 84 הָאוֹסֵר לִירֵד לְקְרַקָּע הַמְּדִיר, מְדַבֵּרַת בְּאֵילָנוֹת הַנְּטוּעִים בְּקֻצוֹת
 85 הַשְּׂדֵה וְיֵשׁ אֲפֻשְׁרוֹת לְגִשְׁתָּ אֵילֵיהֶם וְלַקְּוֹט מֵהֶם בְּלֹא לְהִיכְנַס אֶל
 86 תּוֹךְ הַשְּׂדֵה, וּבְאֵלוֹ לֹא הַפְּקִיר הַכְּתוּב אֶת הַשְּׂדֵה כְּדִי שְׂיִוְכּוֹל
 87 לְהִיגֵעַ אֶל הַפִּירוֹת, שֶׁהֵרִי גַּם מִבְּחוּץ אֲפֻשֶׁר לְלַקֵּט. וְאוֹלָם,
 88 בְּאֵילָנוֹת הָעוֹמְדִים בְּאַמְצַע הַשְּׂדֵה מוֹתֵר הַמּוֹדֵר לְהִיכְנַס לְצוֹרֵךְ
 89 לְקִיטָתָם, שֶׁאֵף הַשְּׂדֵה הוֹפְקְרָה לְצוֹרֵךְ כֵּן.
 90 הַדְּעָה הָאֲחֵרָת: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיָּהוּ אָמַר, גְּזִירָה שְׂמָא יִשְׁהָא
 91 בְּעִמְקֵיהָ. כְּלוֹמַר, אֵמְנָם מִן הַתּוֹרָה מוֹתֵר לוֹ לְהִיכְנַס לְשִׁדְּרָה,
 92 שֶׁהַפְּקִיר אוֹתָה הַכְּתוּב לְצוֹרֵךְ לְקִיטָת הַפִּירוֹת, אֲבָל חֲכָמִים אֲסוּרוּ
 93 זֹאת מְשׁוּם גְּזִירָה שְׂמָא יִשְׁתַּחֲוֵי שֶׁם לְעוֹמֵד שֶׁלָּא לְצוֹרֵךְ, לְאַחַר
 94 שִׁיטִּים לְלַקֵּט אֶת הַפִּירוֹת, וְלֹזֵה לֹא הוֹפְקְרָה, וְנִמְצָא נִהְנֵה מִקְרַקָּע
 95 הַמְּדִיר בְּאֲסוּר. וְלִפִּי זֶה אֵף בְּאֵילָנוֹת הָעוֹמְדִים בְּאַמְצַע הַשְּׂדֵה
 96 אֲסֻרָה הַמְּשַׁנָּה לְהִיכְנַס לְשִׁדְּרָה.

משנה

97 במשנה שלפנינו מפורטים כמה עניני הנאה שאף למדיר אסור
 98 לקבלם מאת המודר, ואף מעיקר הדין אין האיסור אלא על
 99 המודר, מכל מקום בהנאות אלו אסרו גם להיפך, מן הטעם
 100 המבואר בגמרא.
 101 המודר הנאה מחבירו, לא ישאלנו כלים, ולא ישאל ממנו. לא ילונו
 102 מעות, ולא ילונו ממנו. ולא ימכור לו, ולא יקח ממנו – שניהם
 103 אסורים למכור זה לזה שום דבר.
 104 הרי שלושה דברים שאסורים על שניהם, שכשם שנאסר על
 105 המודר לשאול כלים או ללוות מעות או לקנות סחורה מן המדיר,
 106 שהרי בזה הוא נהנה ממנו, כמו כן נאסר עליו גם להשאל את
 107 כליו או להלוות את מעותיו, או למכור סחורה למדיר. טעם הדבר
 108 יבואר בגמרא.

1 אָם מָת לֹא יוֹרְשָׁנוּ, כִּיּוֹן שֶׁאֲסוּרוּ בְּפִירוּשׁ לִיהֻנוֹת מִן הַנְּכֻסִים אֵין
 2 לְאַחַר מוֹתוֹ. הֵרִי מְפּוּרֵשׁ שֶׁאֲפֻשֶׁר לוֹ לְאֲדָם לְאֲסוּר אֶת נְכֻסָיו גַּם
 3 לְאַחַר שִׁיעָצוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ, וְלֹא יִתְכַּן שִׁיחֲלֹקוּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ עַל
 4 כֵּן.
 5 דוּחָה הַגְּמָרָא אֶת הָרַאִיָּה מִזְּמַשְׁנָה בְּבָבָא קָמָא, עַדִּין אֲפֻשֶׁר לוֹמַר
 6 שֶׁנַּחֲלָקוּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ גַּם בְּאוֹמַר 'נְכֻסִים אֵלּוּ עֲלֵיךְ' וְלֹא
 7 יִיאֲסֵר חֲבִירוֹ כְּשִׁתְּגִיעַ הַשְּׂנֵה הַשְּׁבִיעִית, וְלֹא קָשָׁה מִזְּמַשְׁנָה הַנִּי, לֵאמֹר
 8 כִּי שְׂאֵנִי הֶבְאָה דְּקָא אֶמַר לִיהָ הָאֵב לְבִנּוּ בְּתַיִן וּבְמוֹתוֹ, וּבְאוֹפֵן זֶה
 9 שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן הֵרִי הֵם נֹאסְרִים אֵף לְאַחַר שִׁיעָצוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ. אֲמַנְבֵּן,
 10 כְּשֶׁאֵמְר 'נְכֻסִים אֵלּוּ' סוֹבְרִים רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ שֶׁלָּא נִתְכּוּן
 11 לְאוֹסְרָם אֵלָא כְּשֶׁהֵם בְּרֻשׁוֹתוֹ. וְבוּזָה נַחֲלָקוּ עִם רַב וְשְׂמוּאֵל, שֶׁלִּפִּי
 12 דַּעַת רַב וְשְׂמוּאֵל כּוּוֹנְתוֹ לְאֲסוּר אֶת הַנְּכֻסִים גַּם לְאַחַר שִׁיעָצוֹ
 13 מְרֻשׁוֹתוֹ, וְלִכְּנָן אֵין הָאֲיִסוּר נִפְקַע בְּשְׁבִיעִית, וְלְרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ
 14 כְּשִׁמְגִיעַ שְׁבִיעִית נִפְקַע הָאֲיִסוּר.
 15 אוֹלָם זֶה אֵינוּ מֵיִשֵּׁב אֵלָא אֶת הַקּוּשִׁיא הַשְּׁנִיָּה מִן הַמְּשַׁנָּה, אֲבָל
 16 מְכַל מְקוּם הַקּוּשִׁיא הָרַאשׁוֹנָה קָשִׁיא, אִם סוֹבְרִים רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ
 17 לְקִישׁ שֶׁהָאוֹמַר 'נְכֻסִים אֵלּוּ' אֵינֵם אֲסוּרִים לְאַחַר שִׁיעָצוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ,
 18 אִם כֵּן מְדוּעַ נִקְטָה הַלִּשׁוֹן 'נְכֻסִי'.
 19 הַגְּמָרָא עֲתָה חוֹזֵרַת בָּהּ וּמְבַאֵרַת אֶת הַמַּחֲלוּקָתָא בְּאוֹפֵן אַחַר:
 20 אָלָא מוּזָה מוֹכְרָח שְׂבָאוֹסֵר אֶת חֲבִירוֹ בְּלִשׁוֹן 'נְכֻסִים אֵלּוּ' בּוֹלִי
 21 עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגֵי שֶׁאֵין הָאֲיִסוּר נִפְקַע לְאַחַר שִׁיעָצוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ, כִּי
 22 פְּלִיגֵי בְּאוֹמַר 'נְכֻסִי', רַב וְשְׂמוּאֵל סְבָרֵי, לֹא שְׂנָא 'נְכֻסִים אֵלּוּ' לֹא
 23 שְׂנָא 'נְכֻסִי' אֲדָם אוֹסֵר אֵף לְאַחַר שִׁיעָצוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ, שֶׁאֵף בְּאוֹמַר
 24 'נְכֻסִי' אֵינוּ מְפָרֵשִׁים שְׁכוּוֹנְתוֹ לּוֹמַר 'אֵלּוּ שֶׁהֵם עֲכָשִׁיו נְכֻסִי' – יֹאסְרוּ
 25 עֲלֵיךְ לְעוֹלָם, וְאֵין כּוּוֹנְתוֹ לְמַעַט וְלוֹמַר 'רַק כֹּל זְמַן שֶׁהֵם נְכֻסִי'.
 26 אֵלָא לְפָרֵשׁ דְּבִרְיוֹ וְלְהוֹרֹת שְׁכוּוֹנְתוֹ לְנְכֻסִים שְׁלוֹ. וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ
 27 לְקִישׁ סְבָרֵי, אִם אֵמַר 'נְכֻסִים אֵלּוּ' אֲדָם אוֹסֵר אֵף לְאַחַר שִׁיעָצוֹ
 28 מְרֻשׁוֹתוֹ, שְׂמַכִּיּוֹן שֶׁלָּא פִירֵשׁ 'נְכֻסִי' אֵלָא סַתֵּם 'נְכֻסִים אֵלּוּ', מוֹכַח
 29 מִלְּשׁוֹנוֹ שְׁכוּוֹנְתוֹ לְאֲסוּר לְעוֹלָם, אֲבָל הָאוֹמַר 'נְכֻסִי', אֵין אֲדָם אוֹסֵר
 30 אוֹתָם לְעוֹלָם, כִּיּוֹן שֶׁמִּשְׁמַעְתָּ לְשׁוֹנוֹ שֶׁלָּא יֹאסְרוּ אֵלָא כֹּל זְמַן
 31 שֶׁהֵם נְכֻסִי, וְלֹא לְאַחַר שִׁימוֹת אוּ יִמְכּוֹר לְאַחַר.
 32 וְלִפִּי אוֹקִימַתָּא זֶה, רַב וְשְׂמוּאֵל מְעַמְדִים אֶת הַמְּשַׁנָּה בֵּין בְּאֵמַר
 33 'נְכֻסִים אֵלּוּ' וּבֵין בְּאֵמַר 'נְכֻסִי', וּבְשִׁנְיָהֶם דִּינוֹ שֶׁאֵם נִדֵּר קוֹדֵם
 34 בְּשִׁיעִית אֵין הַנִּדֵּר נִפְקַע בְּשֵׁנַת הַשְּׁבִיעִית, וְרַק אִם נִדֵּר בְּשְׁבִיעִית
 35 עֲצָמָה אֵין הַנִּדֵּר חַל. וְלַדַּעַת רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ הַמְּשַׁנָּה מְדַבֵּרַת
 36 דוּקָא בְּאוֹמַר 'נְכֻסִים אֵלּוּ', וְאֵין אֵין הָאֲיִסוּר נִפְקַע כְּשִׁמְגִיעַ
 37 שְׁבִיעִית, אֲבָל אִם אֵמַר 'נְכֻסִי' אֵינוּ נֹאסֵר בְּשְׁבִיעִית.
 38 הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה עַל מָה שֶׁפִּירְשָׁנוּ בְּדְבָרֵי רַב וְשְׂמוּאֵל:
 39 וְמִי אֵיבָא דְּמָאִין דְּאָמַר – הֵיתִיכּוּן שִׁישׁ מִי סוֹבְרֵי, לֹא שְׂנָא נְכֻסִים אֵלּוּ
 40 וְלֹא שְׂנָא נְכֻסִי, שֶׁאֵף הָאוֹסֵר בְּלִשׁוֹן 'נְכֻסִי' דִּינוֹ כְּאוֹסֵר בְּלִשׁוֹן
 41 'נְכֻסִים אֵלּוּ', וְחַל אֵף לְכַשֵּׁי צֵא מְרֻשׁוֹתוֹ, וְהָא תִּנְנָ, אֲדָם הָאוֹמַר
 42 לְחֲבִירוֹ, קוֹנֵם לְתוֹךְ בֵּיתֵךְ שְׂאֵנִי נְכֻסִים, כְּלוֹמַר, שֶׁאֲסֵר עַל עֲצָמוֹ אֶת
 43 בֵּית חֲבֵרוֹ, שִׁיחָא אֲסוּר לוֹ לְהִיכְנַס אֵלָיו. אוּ שֶׁאֵמַר לוֹ, קוֹנֵם שְׂדֵךְ
 44 שְׂאֵנִי לְזִקְתָּ, שֶׁאֲסֵר עַל עֲצָמוֹ אֶת הַשְּׂדֵה לְקַנּוּתָה מִמֶּנּוּ. בְּשִׁנִּי
 45 אוֹפְנִים אֵלּוּ דִּינוֹ שֶׁאֵם מָת בַּעַל הַבֵּית אוּ הַשְּׂדֵה, אוּ שְׂמֵכְרֵי לְאַחַר
 46 – אֶת הַבֵּית אוּ הַשְּׂדֵה, מוֹתֵר לְנוֹדֵר לְהִיכְנַס לְבֵית וְלִיקַח אֶת
 47 הַשְּׂדֵה, כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁקַט בְּלִשׁוֹן נִדְרוֹ 'בֵּיתֵךְ' וְכֵן 'שְׂדֵךְ', שֶׁמִּשְׁמַעוּ דוּקָא
 48 כֹּאשֶׁר הוּא שֶׁלֶךְ, וְלֹא לְאַחַר שֶׁעָבַר לְרֻשׁוֹת אַחֲרָתָא. אֲבָל אִם אֵמַר,
 49 קוֹנֵם לְבֵיתֵךְ זֶה שְׂאֵנִי נְכֻסִים, אוּ שְׂדֵךְ זֶה שְׂאֵנִי לְזִקְתָּ, אֵף אִם מָת בַּעַל
 50 הַבֵּית אוּ הַשְּׂדֵה, אוּ שְׂמֵכְרֵי לְאַחַר, אֲסוּר, כִּיּוֹן שֶׁלָּא הוֹכִיר נְדוּר
 51 שֶׁל מִי הַבֵּית אוּ הַשְּׂדֵה, וְאֲסֵר אוֹתָם עַל עֲצָמוֹ בְּכָל רֻשׁוֹת שִׁיחִירוֹ.
 52 הֵרִי מְפּוּרֵשׁ בְּמִשְׁנָה שְׂמַכִּיּוֹן שֶׁאֵמַר 'בֵּיתֵךְ' אוּ 'שְׂדֵךְ' לֹא נִתְכּוּן
 53 לְאֲסוּר אֵלָא בּוֹמֵן שֶׁהֵם בְּרֻשׁוֹת הַבְּעִלִּים, וְכִּמוֹ כֵּן הָאוֹסֵר עַל חֲבִירוֹ
 54 בְּלִשׁוֹן 'נְכֻסִי', יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר שֶׁאֵין כּוּוֹנְתוֹ לְאֲסוּר עֲלֵיו לְעוֹלָם, אֵלָא
 55 רַק כְּשֶׁהֵם בְּרֻשׁוֹתוֹ.

נמרא

50 אלא על עצמו. ואם אין דרכו לחרוץ בעצמו, הוא וכל אדם אסורין,
51 שמכיון שאין דרכו לחרוץ, לא נתכוון לאסור על עצמו את מעשה
52 החרישה, אלא את ההנאה מהחרישה, ועל כן אסור ליהנות גם
53 מחרישת אחרים.
54 המשנה מבארת, שישנם שלושה אופנים בהם יכול אדם להנות
55 בעקיפין את מי שמודר ממנו הנאה:
56 האופן הראשון:
57 אדם המודר הנאה מהחבירו, ואין לו – למודר מה שיאכל, הולך
58 המדיר אצל החנוני, ואומר, איש פלוני נודר ממני הנאה, ואיני יודע
59 מה אעשה. והוא – החנוני נותן מזון לו – למודר, וכא החנוני ונוטל
60 מה שאמר לו, את התשלום עבור מה שנתן למודר. ונמצא
61 שהנה בעקיפין את אותו אדם שמודר ממנו הנאה. ומוסיפה
62 המשנה, שדין זה נאמר, לא רק במקרה שאין למודר מה לאכול,
63 אלא אף לצרכים אחרים, כגון אם היה ביתו לבנות – היה המודר
64 צריך לבנות את ביתו, או גדרו לגדרו – שהיה צריך לגדור את
65 גדרו, או שדהו לקצור – שהיה צריך לקצור את שדהו. הולך
66 המדיר אצל הפועלים, ואומר להם, איש פלוני מודר ממני הנאה,
67 ואיני יודע מה אעשה. והן עושין עמו – בונים את ביתו או את גדרו,
68 או קוצרים שדהו, וכאין ונוטלין שכר מה שאמר להם.
69 האופן השני שניתן להנות את המודר בעקיפין:
70 היו המודר והאדם אסור ליהנות ממנו מהלכות בדרך, ואין
71 לו – למודר מה שיאכל, נותן המדיר מזון לאחד האנשים הנמצאים
72 עמם לשום ו-לשום מהנה, והלה – המודר, מותר בה – במתנה.
73 ובאופן זה אין המודר נהנה מן המדיר, אלא מזה שקיבל את המזון
74 במתנה.
75 האופן השלישי:
76 אם היו מהלכים בדרך, ואין עמם אחר – אדם נוסף, שיוכל המדיר
77 לתת לו מזון במתנה, מניח המדיר את המזון על הפלע או על הגדר,
78 ואומר, הרי הן מופקדים לך מי שחפץ לטול אותם, והלה –
79 המודר, נוטל את המזון ואוכל. כיון שהוא אינו נחשב כנהנה מן
80 המדיר, אלא כזוכה מן ההפקר. ורבי יוסי אוסר באופן זה של
81 הפקר.

נמרא

82 הגמרא מבררת את טעמו של רבי יוסי:
83 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי מַעְמָא דְרַבִּי יוֹסִי הַסּוֹבֵר שְׂבֹאֵפִין שֶׁהַמְדִיר
84 מִפְקִיר אֶת הַמְזוֹן, אִסּוּר הַמְדוּר לְזִכּוּת מִן הַהִפְקֵר. וּמַעֲמִיד רַבִּי
85 יוֹחָנָן שְׂרַבִּי יוֹסִי קָסְבַּר שֶׁהִפְקֵר דִּינָא בְּמַתְנָה, מַה – וּכְמוֹ שֶׁמַּתְנָה
86 אֵינָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹת הַנּוֹתֵן עַד דְּאֵתְיָא – שֶׁהִיא מְגִיעָה מִרְשׁוֹת
87 הַנּוֹתֵן לְרִשׁוֹת הַמְקַבֵּל, אִפֵּי הִפְקֵר אֵינּוּ יוֹצֵא מִרְשׁוֹת הַמִּפְקֵר עַד
88 דְּאֵתִי – שֶׁהוּא מְגִיעַ לְרִשׁוֹת הַזּוֹכֵה, אֲבָל כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא זָכָה מִן
89 הַהִפְקֵר, לֹא יֵצֵא הַדְּבָר הַמּוּפְקָר מִרְשׁוֹת הַמִּפְקֵר. וְעַל כֵּן, אִסּוּר
90 הַמְדוּר לְזִכּוּת מִן הַהִפְקֵר, שֶׁהִרִי הַמְזוֹן לֹא יֵצֵא עַדִּין מִרְשׁוֹת
91 הַמִּפְקֵר, וְנִמְצָא שֶׁכִּשְׁהוּא זָכָה בּוֹ הוּא נִהְנֶה מִן הַמְדוּר.
92 הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה עַל דְּבַרֵּי רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁבִיאָר אֶת טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי
93 מִשּׁוֹם שֶׁהִפְקֵר כִּמְתַנָּה:
94 מְתִיב – הַקְּשָׁה רַבִּי אֲבָא, שֵׁנִינוּ בְּבֵרֵיתָא, שֶׁאִם הַמְדִיר רוּצָה
95 לְהַנּוֹת אֶת הַמְדוּר, יִכּוֹל לְהִפְקֵר אֶת הַמְזוֹן, וְהִלָּה – הַמְדוּר, נוֹטֵל
96 אֶת הַמְזוֹן וְאוֹכֵל, וְרַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵימְתִי אֵינִי אוֹסֵר
97 עַל הַמְדוּר לְזִכּוּת בְּמִזְוֹן מִן הַהִפְקֵר, בְּזִמְנֵי שֶׁנִּדְרָוּ שֶׁל הַמְדִיר שֶׁאִסּוּר
98 אֶת הַמְדוּר בְּהַנָּה, קוֹדֵם לְהִפְקִירָא אֶת הַמְזוֹן,
99

1 מדברי המשנה עולה שאדם המודר הנאה מחבירו, לא רק שאינו
2 רשאי לטול ממנו הלוואה, אלא אף אסור הוא להלוות למדיר.
3 וכן לענין שאלה ומקח. על כך מקשה הגמרא:
4 בְּשִׁלְמָא דִּין זֶה שְׁלֵא יְלוּנֵי הַמְדִיר לְמוֹדֵר, מוּבֵן הֵיטֵב, דְּקָא מְהֵנִי לִיה
5 – שֶׁהִרִי הַמְדוּר נִהְנֶה בְּקַבְלַת הַהֲלוּוָא. אֲלָא דִּין זֶה שְׁלֵא יְלוּנֵי
6 הֵימְנוּ – הַמְדִיר מִן הַמְדוּר, אֵינּוּ מוּבֵן, שֶׁהִרִי מַאי קָא מְהֵנִי לִיה –
7 אֵיזוֹ הַנָּה יֵשׁ לְמוֹדֵר בּוֹה שֶׁהוּא מְלוּה מַעוֹת לְמוֹדֵר.
8 הַגְּמָרָא מוֹסִיפָה לְפַרְשׁ אֶת הַקּוּשִׁיָּא:
9 וּבְשִׁלְמָא לֹא יְלוּנֵי הֵימְנוּ וְלֹא יִקַּח הֵימְנוּ, בְּשֵׁנִי אֵלוֹ הִיָּה אִפְשָׁר
10 לְתַרְץ בְּרוּחַק שְׁטַעַם הַאיסוּר הוּא, כִּיּוֹן שְׁפַעְמִים יִתְכּוּן דְּקָמִיתְהֵנִי
11 מִיָּנִיָּה – שֶׁיִּהְיֶה הַמְדוּר מִן הַהֲלוּוָא אוֹ הַמְכִירָה לְמוֹדֵר, וּבְגוֹן
12 בְּאוּפֵן שְׁלוֹה מִמְנוּ הַמְדִיר מִטְּבַעוֹת רַעוּת וּמִשִּׁיב לּוֹ יְפוֹת, וְכֵן לְעַנְיָן
13 מְקַח, אִם הִיא סְחוּרָה שְׁאִין לֵה קוֹפְצִין, נִהְנֶה הַמוֹכֵר כֹּאשֶׁר הוּא
14 מְצַלִּיחַ לְהוֹצִיאָה מִתַּחַת יָדוֹ וּלְמוֹכְרָה. אֲלָא לֹא יִשְׁאַל הֵימְנוּ –
15 הַמְדִיר מִן הַמְדוּר, מַאי קָא מִיתְהֵנִי מִיָּנִיָּה. הִרִי אֵין שׁוּם הַנָּהָה
16 לְאֵדָם הַמִּשְׁאֵיל כְּלוֹי לְאַחֲרִים.
17 בְּשִׁלְמָא לֹא יְלוּנֵי מְמַנּוּ וְלֹא יִקַּח מְמַנּוּ וְלֹא יִשְׁאַל מְמַנּוּ, הַמְדוּר מִן
18 הַמְדִיר, דְּקָא מִיתְהֵנִי מִיָּנִיָּה – שֶׁהַמְדוּר נִהְנֶה בְּכַךְ שֶׁהוּא לוֹוֶה אוֹ
19 לּוֹקַח אוֹ שׁוֹאֵל מִן הַמְדִיר. אֲלָא לֹא יִשְׁאַלְנוּ וְלֹא יְלוּנֵי וְלֹא יִמְכּוּר
20 לוֹ הַמְדוּר לְמוֹדֵר, מַאי קָא מִיתְהֵנִי מִיָּנִיָּה, אֵיזוֹ הַנָּהָה יֵשׁ לוֹ לְמוֹדֵר
21 בְּמַה שֶׁהוּא מִשְׁאֵיל אוֹ מְלוּה אוֹ מוֹכֵר לְמוֹדֵר.
22 הַגְּמָרָא מְבִיאָה שְׁתֵּי שִׁיטוֹת בְּיִשׁוּב דְּבַרֵּי הַמְשַׁנָּה:
23 דְּעָה אַחַת: אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי הֵינִיא מְשַׁנְיֵנוּ מְדַבְּרַת בְּגוֹן שֵׁנִי
24 אַנְשִׁים שֶׁנִּדְרָו הַנָּהָה זֶה מְוֵה, וְעַל כֵּן אִסּוּר כֹּל אֶחָד מֵהֶם לְהִשְׁאֵיל
25 לְחַבְרֵיו. אֲבָל אִמְנָם הַמְדוּר הַנָּהָה מִחִבְרֵיו מוֹתֵר לְהִשְׁאֵיל לְחַבְרֵיו
26 אֵם אֵין הִלָּה מוֹדֵר מִמְנוּ גַם כֵּן.
27 הַדְּעָה הָאַחֲרָת: אֲבִי אָמַר, כֹּל מִי שֶׁחִבְרֵיו מוֹדֵר הַנָּהָה מִמְנוּ אִסְרָה
28 לוֹ הַמְשַׁנָּה לְיִהְיוֹת מִהַמְדוּר בְּשִׁלּוּשׁ הַנָּאוֹת אֵלוֹ וּכְפִשְׁטוֹת דְּבַרֵּי
29 הַמְשַׁנָּה, וְאֲכֵן מַעִיקֵר הַדִּין אֵין אִיסוּר בּוֹה שֶׁהַמְדִיר יִשְׁאַל כְּלוֹי מִן
30 הַמְדוּר, וּמְדַבְּרֵי סוֹפְרִים אִסְרוּהוּ, נְיִירָה לְשִׁאוּל מִשּׁוּם לְהִשְׁאֵיל –
31 חִשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאִם יִשְׁאַל הַמְדִיר מִן הַמְדוּר יָבוֹא גַם לְהִשְׁאֵילוֹ.
32 וְכֵן בְּכוּלְהוּ – מִקַּח וְהֲלוּוָא, גַם כֵּן אִסְרוּ מִשּׁוּם נְיִירָה:
33

משנה

34 משנה זו יש בה שני חלקים. הראשון, הוא המשך המשנה הקודמת
35 (לעיל מב) שנאמר בה שהמודר הנאה מחבירו לא ישאלנו ולא
36 ישאל ממנו, ומשנה זו באה לבאר שאסור המודר לשאול
37 מחבירו, קיים אופן בו הוא יכול לשאול. והחלק השני בא לבאר
38 אופנים מסוימים בהם מותר המודר ליהנות מאותו אדם שהוא
39 אסור בהנאתו, על ידי שההנאה באה בעקיפין, ולא ישירות
40 מהאדם שהוא אסור בהנאתו.
41 המשנה מבארת מהו האופן בו המודר מותר לשאול מחבירו:
42 אדם שאמר לו – ביקש מחבירו, השאלני את פרתך, ואמר – השיב
43 חבירו, פרתו אינה פנויה. כעס המבקש על חבירו שאינו רוצה
44 להשאל לו, ואמר, קונם שדי לגבי פרה זו שאני הורש בה לעולם
45 – כלומר, אסר על עצמו את חרישת שדהו בפרת חבירו, ולא
46 נתבאר בדבריו האם אסר את החרישה בפרה רק על עצמו, או גם
47 על אחרים. ועל כן, אם היה דרכו לחרוץ בעצמו, הוא אסור
48 בחרישה, וכל אדם מותרים. כיון שאנו תולים שלא היתה כוונתו

אגרות קודש

ב"ה, י"ד תמוז, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

... כיון שכותב במכתבו שזהו ענין דשני אחים ושתי אחיות, הנה מאן דלא קפיד לא קפדינן

עמי, והיי מהראוי אם באפשרי הוא שידורו לאחרי חתונתם בעירות שונות...

1 **גמ'** בשלמא לא ילונו. מדר למודר, דודאי קמהני ליה הנאה מפורסמת. אבל לא ילונו
2 ממנו. המדר מן המודר. מאי הנאה. קא מטי ליה למודר ממאי דאזויף למודרי? ובשלמא
3 לא ילונו ממנו. מצי נמי למימר דקא מיתחני בכה"ג, כגון דאזופיה מעות הרעות וקא
4 משלם ליה דיאך יפות. ולא יקח ממנו משכחת לה דקא מתחני - בובינא דרמי על אפיה.
5 אלא לא ישאל ממנו. מאי הנאה מטי למודר כי
6 משאיל לו כליז? הא קא מפחית ודאי להחיה
7 כלי, ולא מעלי לה. דסתם שאלה הכי הוא. כגון
8 שגריזו זה מזה. דשניהם אסורים זה בזה. גזירה
9 לשאול בו? דאי שרית ליה לשאול אתי נמי
10 להשאיל. **מתני'** אפר לוי השאילני פרתך. לאו
11 במודר ומדיר עסקינן. אינה דמלאכתו
12 היה עושה. ונתעבב השואל כנגד המשאיל,
13 ואומר: הואיל ותרבת להשאיל לי. קונם שיה
14 שאני חורש, שלא אחרוש שיה בפרתך ועלמית.
15 ואח"כ השאיל לו. רואיך, אם הוא פריז, ודרבו
16 לחרוש שדהו - הוא אסור לחרוש שדהו באותה
17 פרה. וכל אדם מותר. דודאי כי נדר - אדעתיה
18 דבפשיה נדר, ולא אדעתא דעלמא. וכל אדם
19 מותרים לחרוש לו שדהו באותה פרה. ואם אין
20 דרבו לחרוש. שיש לו אריסין החורשין בשבילו.
21 הוא וכל אדם אסורים. דודאי כי נדר - אדעתא
22 דכולי עלמא נדר. המודר הנאה מחבירו ואין לו
23 מה יאכל הולך המדיר אצל חנוני וכו' ובא חנוני
24 ונטול מעותיו מן המדיר. אבל בפירוש אסור
25 לומר לו, דאם כן הוה ליה החנוני שליח, ושלוחו
26 של אדם כמותו. ור' יוסי אוסר. בה, במניחו על
27 הסלע או על הגדר. **גמ'** א"ר יוחנן מאי טעמא
28 דר' יוסי. דלא חשיב ליה הפקר, דקא אסר ליה
29 לטול, דכי מתחני מניח ממש דמי, ואסור. מה
30 מתנה. לא זכי בה מקבל עד דאתאי לידיה. אף
31 הפקר. נמי לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי
32 לידי זוכה. הילכך, בהדי דשקיל ליה היאך מעל
33 הסלע - כמאן דשקיל ליה מידו ממש דמי
34 ואסור. מתיב ר' אבא. ברייתא היא, דקתני נמי
35 "מניח על הסלע והלה נוטל ואוכל". א"ר יוסי
36 איפתי. אני אוסר - בומן שנדרו קודם להפקרו.
37 דהשתא מסתברא טעמא דאסור, משום דכשהדירו -
38 מהפקירן אסור בהון.

1 **גמ'** בשלמא לא ילונו. מדר למודר, דודאי קמהני ליה הנאה מפורסמת. אבל לא ילונו
2 ממנו. המדר מן המודר. מאי הנאה. קא מטי ליה למודר ממאי דאזויף למודרי? ובשלמא
3 לא ילונו ממנו. מצי נמי למימר דקא מיתחני בכה"ג, כגון דאזופיה מעות הרעות וקא
4 משלם ליה דיאך יפות. ולא יקח ממנו משכחת לה דקא מתחני - בובינא דרמי על אפיה.
5 אלא לא ישאל ממנו. מאי הנאה מטי למודר כי
6 משאיל לו כליז? הא קא מפחית ודאי להחיה
7 כלי, ולא מעלי לה. דסתם שאלה הכי הוא. כגון
8 שגריזו זה מזה. דשניהם אסורים זה בזה. גזירה
9 לשאול בו? דאי שרית ליה לשאול אתי נמי
10 להשאיל. **מתני'** אפר לוי השאילני פרתך. לאו
11 במודר ומדיר עסקינן. אינה דמלאכתו
12 היה עושה. ונתעבב השואל כנגד המשאיל,
13 ואומר: הואיל ותרבת להשאיל לי. קונם שיה
14 שאני חורש, שלא אחרוש שיה בפרתך ועלמית.
15 ואח"כ השאיל לו. רואיך, אם הוא פריז, ודרבו
16 לחרוש שדהו - הוא אסור לחרוש שדהו באותה
17 פרה. וכל אדם מותר. דודאי כי נדר - אדעתיה
18 דבפשיה נדר, ולא אדעתא דעלמא. וכל אדם
19 מותרים לחרוש לו שדהו באותה פרה. ואם אין
20 דרבו לחרוש. שיש לו אריסין החורשין בשבילו.
21 הוא וכל אדם אסורים. דודאי כי נדר - אדעתא
22 דכולי עלמא נדר. המודר הנאה מחבירו ואין לו
23 מה יאכל הולך המדיר אצל חנוני וכו' ובא חנוני
24 ונטול מעותיו מן המדיר. אבל בפירוש אסור
25 לומר לו, דאם כן הוה ליה החנוני שליח, ושלוחו
26 של אדם כמותו. ור' יוסי אוסר. בה, במניחו על
27 הסלע או על הגדר. **גמ'** א"ר יוחנן מאי טעמא
28 דר' יוסי. דלא חשיב ליה הפקר, דקא אסר ליה
29 לטול, דכי מתחני מניח ממש דמי, ואסור. מה
30 מתנה. לא זכי בה מקבל עד דאתאי לידיה. אף
31 הפקר. נמי לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי
32 לידי זוכה. הילכך, בהדי דשקיל ליה היאך מעל
33 הסלע - כמאן דשקיל ליה מידו ממש דמי
34 ואסור. מתיב ר' אבא. ברייתא היא, דקתני נמי
35 "מניח על הסלע והלה נוטל ואוכל". א"ר יוסי
36 איפתי. אני אוסר - בומן שנדרו קודם להפקרו.
37 דהשתא מסתברא טעמא דאסור, משום דכשהדירו -
38 מהפקירן אסור בהון.

1 **גמ'** בשלמא לא ילונו - דקא מיהני ליה. אָפָא
2 לא ילונו הימנו, מאי קא מיהני ליה? ובשלמא לא
3 ילונו הימנו וְלֹא יִקַּח הַיְמִינוֹ - דְּקָמוּתְהֵי מִיְנֵיהּ,
4 אָפָא לא יִשְׁאַל הַיְמִנִי, מאי קא מִיתְחַנֵּי מִיְנֵיהּ?
5 א"ר יוסי בר' חנינא: כְּגוֹן שֶׁנִּדְרָו הַנְּאִהָה זֶה מִזֶּה. אֲבִי
6 אָמַר: גְּזֵירָה דְּשְׁאִיל מִשּׁוּם דְּהִשְׁאִילָה, וְכֵן בְּכוֹפְהוּ גְזֵירָה.
7 **מתני'** אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילְנִי פֶּרְתְּךָ. אָמַר לוֹ: אֵינָה פְּנוּיָה.
8 אָמַר: "קוֹנֵם שְׂדֵי שְׂאֵנִי חוֹרֵשׁ בָּהּ לְעוֹלָם". אִם הָיָה
9 דְּרָבּוֹ דְּחֶרֶשׁ - הוּא אָסוּר וְכָל אֲדָם מוֹתְרִים, וְאִם אֵין
10 דְּרָבּוֹ דְּחֶרֶשׁ - הוּא וְכָל אֲדָם אֲסוּרִין. הַמּוֹדֵר הַנְּאִהָה
11 מִחֲבִירוֹ וְאֵין לוֹ מַה יֵּאכֵל, הוֹלֵךְ אֶצֶל הַחֲנוּנִי וְאֹמֵר:
12 אִישׁ פְּלוֹנִי נֹדֵר מִמֶּנִּי הַנְּאִהָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה אֶעֱשֶׂה.
13 וְהוּא נוֹתֵן לוֹ, וְכֹא וְנוֹטֵל מִזֶּה. הָיָה בֵּיתוֹ דְּכִנּוּת, נִדְרָו
14 דְּגִדּוּר, שְׂדֵהוּ דְּקָצוּר - הוֹלֵךְ אֶצֶל הַפּוֹעֲלִים, וְאֹמֵר:
15 אִישׁ פְּלוֹנִי מוֹדֵר מִמֶּנִּי הַנְּאִהָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה אֶעֱשֶׂה.
16 וְהוֹ עוֹשֵׂין עִמּוֹ, וְכֹאֵין וְנוֹטֵלִין שְׂכָר מִזֶּה. הָיָו מְהֻלְכִין
17 בְּדֶרֶךְ וְאֵין לוֹ מַה יֵּאכֵל - נוֹתֵן לְאֶחָד לְשׁוּם מִתְּנָה,
18 וְהָלַךְ מוֹתֵר בָּהּ. אִם אֵין עִמָּהֶם אַחֵר מְנִיחַ עַל הַסְּלַע
19 אוֹ עַל הַגֶּדֶר, וְאֹמֵר: הָרִי הֵן מוֹפְקִים לְכָל מִי שֶׁיִּחְפּוֹן,
20 וְהָלַךְ נוֹטֵל וְאוֹכֵל. וְר' יוֹסֵי אוֹסֵר. **גמ'** אָמַר ר' יוֹחָנָן:
21 מ"ט דר' יוֹסֵי קָסְבֵּר: הַפְּקֵר בְּמִתְנָה, מַה מִּתְנָה - עַד
22 דְּאֵתְיָא מְרֻשּׁוֹת נוֹתֵן לְרֻשּׁוֹת מְקַבֵּל, אִף הַפְּקֵר עַד דְּאֵתְיָא
23 לְרֻשּׁוֹת זֹכֵה. מְתִיב ר' אָבָא: וְהָלַךְ נוֹטֵל וְאוֹכֵל, וְרַבִּי יוֹסֵי
24 אוֹסֵר. א"ר יוֹסֵי: אֵמְתִי - בְּזִמְנֵי שֶׁנִּדְרָו קוֹדֵם לְהַפְּקִירוֹ.
אָבָא

1 מתוך שבעים עליו, שלא רצה להשאיל לו. **אם** היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם
2 מותרין. שכיון הוא חורש - אין במשמעות לשונו אלא חרישתו בלבד. **ואם** אין דרכו
3 לחרוש הוא וכל אדם אסורין. שלא נתכונן לחרישתו, כיון שאין דרכו לחרוש, אלא שלא
4 יחנה בחרישתו אכיון. ומש"ה הוא וכל אדם אסורים לחרוש בשבילו, כדי שלא יחנה בחרישתו. **הולך**
5 אצל חנוני הרגיל אצלו. רבותא קמיל, דאע"ג דרגיל אצלו ומקיפו תדיר - לא
6 אמרי' שליוותיה קעביד. וכ"ש שאם לא אמר לאדם מיוחד, אלא דאמר "כל חון אינו מפסיד" - שרי, כדאיתא בפרק
7 "המדיר". **ובא** ונטול מזה. אם רצה, קאמר. ולומר דאף על גב דלבסוף
8 נוטל מזה, ודעתיהוה בהכי - לאו שליוותיה קעביד, ולא הוי שליה אלא באומר "כל השומע קולי יתן", כדאיתא
9 ב"המדיר" (מכות טז ע"ג). אבל ליכא למימר דכי קתני "ובא ונטול מזה" מדינא
10 קאמר. דכי מחייב לשלומי - אלמא שליוותיה קעביד, ומחני ליה, ואסור. **היה** ביתו לבנות. לא זו אף זו
11 קתני. ברישא אשמעינן דלצורך מונות שרי, וסיפא קמיל דאפילו לצורך בנן
12 ביתו התייר. **נותן** לאחר משום מתנה. דלבתר הכי לא מתחני מניח, אלא ממקבל מתנה. **והוא** נוטל ואוכל. דלאו
13 מדידה מתחני, אלא מהפקרא. ור' יוסי אוסר. בנגמ' מפרש טעמא. **גמ'** מה מתנה עד דאתי מרשות נותן לרשות מקבל. שאם אמר "הריני נותן מתנה זו לפלוני" - יכול לחזור בו עד שיגיע לידו של מקבל. **אף**
14 הפקר עד דאתי מרשות נותן לרשות מקבל. שאסור ואח"כ הפקרו. **מה** לי הפקרו קודם לנדרו. מרשות בעלי' עד שזוכה בו, אח"כ בעי למיזדו - מצי הדר. הלכך, כי זכי בה מודר - ממדיר קא מתחני. **שנדרו**
15 קודם להפקרו. שאסור ואח"כ הפקרו. **מה** לי הפקרו קודם לנדרו. דהא כל זמן שלא זכה בו המפקיר הוי, ודינא הוא דליחול נרייה עליה, ואמאי קתני ה"ז מותר?

כל

אגרות קודש

ב"ה, ט' תמוז, תשי"ב

אצטער על שאינו מזכיר במכתבו דבר ע"י שידוכים, וידוע לו דעתי בזה מכבר שאמרו רז"ל שדרכו של איש לחזור, והמשל הוא ממי שאבדה לו אבדה, ורואים במוחש אשר בעל האבדה אינו מחכה במקומו ובביתו עד שיבוא פב"פ ויאמר לו, מצאתי חפץ, ואולי שלך הוא, אלא הוא יוצא ממקומו, וגם אפ"י כמרו"ל חתן חות דרגא ומחפש אבדתו. והש"י"ת יצליחו.

1 אבל אם היה הפקדו קודם לנדרו מותר. דמסתמא, כי מדר אינש – על מה דאית ליה
2 ברשותיה הוא דאודריה, ולא על מה שכבר הפקדו, ואדהכי מותר. ואי אמרת טעמא דרבי
3 יוסי משום דלא היה הפקדו עד דאתא לרשות זוכה – מה לי נדרו קודם בו, הא כי נדר
4 האי אבתי לא זכה ביה שום אדם, ואמאי מותר? היינו מעמא דשרי דכל המדרין אין דעתו
5 על מה שהפקדו. אלא על מה שעדיין ברשותו,
6 ואדהכי מותר. מתיב רבא בו' מקצתן לראשון
7 וכולן לשני. שכ"מ שכתב מקצת נכסיו לאחד,
8 והשאר כולן לתר לשני. ראשון קנה שני לא
9 קנה. ואם עמד – חורב בשני חזרו בראשון.
10 לפי שכשכתב לראשון שיר לעצמו מה שנתן
11 אחר כך לשני. ומן השני חזרו – דלא שיר
12 כלום, ומש"ה לא קנה. ואי אמרת לא היה מתנה
13 עד דמטי ליד מקבל, אמאי קנה ראשון טפי
14 משני? הא כיון דלא אתי לידה – לא היה שלו.
15 וכי היכי דשל שני היה שוור לראשון – איכא
16 למימר נמי דשל ראשון היה שוור לשני, והואיל
17 וברשותו של נתן הן אבתי כל זמן דלא אתי
18 לידה דהאי? אלא, מוקנה ראשון – ש"מ ליתא להא דר' יוחנן, דאמר לא זכי מקבל עד
19 דאתיא לידה. אלא אמר רבא. לעולם קסבר רבי יוסי דמן התורה היא מתנה לאלתה.
20 אע"ג דלא אתי לרשות זוכה, והואיל ומשעה שהפקדו היה הפקדו. ומאי טעמא דר' יוסי
21 דאסר הכא במתנתין. היינו מעמא דרבי יוסי. דלא אמר דליהוי הפקדו. משום מתנת בית
22 חורין. כדתנן בפרקין לקמן (דף מח), דמוכחא מילתא דלא נתנה לחברו אלא בשביל
23 שיבא אביו ויאכל. והכא נמי, אי אמרינן הוי הפקדו, כיון דאין שם אחר – מיחזי דבשביל
24 מודר ממש הפקדו, והיינו דומיא דבית חורין. הלכך אוקמינן אדרבנן, דלא היה הפקדו עד
25 דאתי לרשות זוכה. ואית דמפרשי: אלא אמר רבא. לעולם לר' יוסי מדאורייתא לא היה
26 הפקדו עד דאתי לרשות זוכה, ולא דמי למתנה. ומדרבנן הוא דהוי הפקדו אע"ג דלא אתי
27 לרשות זוכה, כדאמר' לקמן כדי שלא תשתכח תורת הפקדו, והכא במתני' כו'. המפקדו
28 את שדהו כל ג' ימים הראשונים יבול לחזור בו. כן אמר "אין רצוני שיהא הפקדו", דחזרו
29 בו, ובין זכה בו איהו בתוך ג' ימים, ושם הפקדו לא חזיל ביה ולא קפע ליה מידי מעשר.
30 דהפקדו פטור מן המעשר, כדקאמרינן (שבת דף סח). ונשמך – פרט להפקדו. מכאן ואילך
31 אינו יבול לחזור בו. ופטור מן המעשר כל מאן דזכי ביה.

אמר

דלא מדעתיהו מפקדו אלא להערמה בלבד, ולא היה הפקדו. ולפיכך ראוי לומר דאפי' זכה בו אחר – יכול מפקדו לחזור בו, שרעין לא נגמר הפקדו. מכאן ואילך – אין יכול לחזור בו, ואפי' לא זכה בו אדם – לא כל הימנו לחזור בו, משום דלאחר שלשה תו ליכא למיחש לרמאי. שכל שנעשה ההפקדו ברמאות – אין הבעלים מאזינין לזכות בו יותר מג'. ואי

1 כל הנודר אין דעתו על מה שהפקדו. אין הכי נמי דמצוי חזר ביה, דדיליה הוי, ואי הוה
2 אסר ליה לאותו דבר שהפקדו בפירוש – חזיל נדרו. אלא הכא היינו טעמא, משום דכל
3 האוסר נכסיו סתם אין דעתו על מה שהפקדו. הכי גרסינן: מתיב רבא מקצתן לראשון
4 וכולן לשני שני זכה להשתעבד בראשון. וברייתא היא בתוספתא דבבא בתרא, והכי פירושו:
5 מי שיש לו שני עבדים, ונתן מקצת נכסיו לראשון,
6 ואח"כ נתן לשני – לא קנה ראשון. דדלמא בגופיה
7 שיר, וכיון שבעצמו לא קנה – נכסים נמי לא קנה,
8 דעבדא דקני נכסי הוא. אבל שני זכה בעצמו
9 ובנכסים, זכה נמי להשתעבד בראשון, דלגביה
10 ליכא שירא. ואי אמרת דאין דעתו על מה
11 שהפקדו – הי' אין דעתו על מה שנתן כבר!
12 אלא אמר רבא. טעמא דר' יוסי משום מתנת
13 בית חורין אמר. ומדינא דהאי אפילו לר' יוסי שרי,
14 דמכי אפקריה נפקא ליה מרשותיה. אלא דכיון
15 דאנן סהדי דלא אפקריה אלא כדי שיהיה מודר,
16 אי שרינן ליה – אתי למישרי אפי' היכא דאמר
17 בפירוש, ובמעשה דבית חורין דתנן בפרקין
18 דלקמן: ואינו לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו. ומשיה דוקא בנדרו קודם להפקדו
19 אסור, דאיכא למגור. אבל הפקדו קודם לנדרו שרי. תניא המפקדו את שדהו כל ג' ימים
20 יכול לחזור בו. ראיתי שמועה זו שלא נתבררה יפה בדברי הראשונים ו"ל לפי עניות דעתי.
21 וכך נראה לי בפירושו: כל שלשה ימים יכול לחזור בו, מכאן ואילך – אין יכול לחזור בו.
22 מדקא מפליג בסיפא דאם אמר תהא שדה זו מופקרת ליום אחד וכו' בין זכה ללא זכה, דקתני
23 שעד שלא זכה יכול לחזור בו ומשוכה אין יכול לחזור בו, וברישא לא מפליג בהכי, אלא
24 תולה חזרה בקודם ג' ולאחר ג' – ש"מ הכי קתני: כל ג' ימים יכול לחזור בו מהפקדו, ואפילו
25 זכה אחר קודם חזרתו – לא קנה. ומפרש טעמא לקמן: דמפקדו והדרין בהון. דמשום דהפקדו
26 פטור מן המעשר היו הרמאין מפקדו שדוחתין כדי להפטר, והיה דעתן בשעת הפקדו
27 שיהיו בהן ויזכו בהן, ונמצא שלא היה הפקדו אלא להערמה בלבד, ולפיכך הוצרכו לומר
28 שאם יזכו בהם – לא יהו זוכים מן ההפקדו. והוצרכו גם כן לומר שאפילו יזכה בו אחר – לא
29 יקנה, ויהא מפקדו יכול לחזור בו תוך ג'. ואע"ג דלגבי אחר ליכא למיחש לרמאי, אפי' –
30 אי לא הא לא קיימא הא, שאם יראו הרמאין שכשיזכה בו אחר קנה – לא ישמעו לדברי
31 חכמים שהם לא יקנו, דלימרו: כי היכי דאחר זכי מהפקדו – אנן נמי מהפקדו זכין. ועוד:
32 שכיון שנהגו הרמאין ברמאות זה כל ג' ימים – אינו מתברר שיהא הפקדו, דאיכא למיחש
33 דלא מדעתיהו מפקדו אלא להערמה בלבד, ולא היה הפקדו. ולפיכך ראוי לומר דאפי' זכה בו אחר – יכול מפקדו לחזור בו, שרעין לא נגמר הפקדו. מכאן ואילך – אין יכול לחזור בו, ואפי' לא זכה בו אדם – לא כל הימנו לחזור בו, משום דלאחר שלשה תו ליכא למיחש לרמאי. שכל שנעשה ההפקדו ברמאות – אין הבעלים מאזינין לזכות בו יותר מג'.

אגרות קודש

ב"ה, כ' תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבך אודות יום הולדת שלך, הנה בטח תקבל על עצמך - בלי נדר - להוסיף מכאן ולהבא בלימוד ובהנהגה טובה ובהשפעה על הסביבה וביחוד על חברותיך לשמוע בקול הורים ומורים ולהתנהג כראוי לבנות ישראל בנות שרה רבקה רחל ולאח, ובודאי תנצלנה ימי החופש מהלימוד בבית הספר לארגן מסיבות שבת בשביל ילדות הקטנות מכך וכן גם בימות החול לאספן על כל פנים פעמים או פעם בשבוע לספר להן מסיפורי תורתנו הקדושה וללמד אותן ברכות דיני ומנהגי ישראל בכלל נחוצים לגילן.

בדאי תמסור כל הנ"ל לחברותיך וכולכן יחד תשתפו פעולה והשי"ת יצליחכן.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

42 שנתן כבר ולראשון, הוא הדין במדיר את חבירו מנכסיו, דעתו גם
 43 על מה שכבר הפקיר.
 44 **מְתִיב** – הקשה **רַבָּא** מברייתא שאומרת, אדם בריא שנתן את
 45 **מְקַצְתָּן** של נכסיו לראשון – לאחד מעבדיו, ולאחר מכן נתן את
 46 **כּוּלָּן** לעבדו השני, הדין הוא, שהראשון לא קנה אף לא את עצמו
 47 לצאת לחירות, וכל שכן שלא קנה את הנכסים. כיון שהאדון שייר
 48 לעצמו מקצת מן הנכסים, ולא פירש מה הוא משייר, ויתכן
 49 שהתכוון לשייר לעצמו את העבד ולא לשחררו וכיון שכך ברור
 50 שאין העבד יכול לזכות בנכסים, שהרי מה שקנה עבד קנה רבו.
 51 אך העבד השני שקיבל את כל הנכסים, וְכֵּה בעצמו ונשתחרר
 52 מעבדותו, שהרי הוא חלק מנכסיו של אדונו, וכיון שאדונו נתן לו
 53 את כל הנכסים ולא שייר כלום, אף הוא עצמו בכלל, וכן זכה
 54 לְהִשְׁתַּעֲבֵד לראשון, שאף הוא חלק מנכסיו אדונו, שהרי לא קנה את
 55 עצמו לצאת לחירות.
 56 ומכך שאנו אומרים שהעבד השני זכה בכל הנכסים, ואף באלו
 57 שניתנו לעבד הראשון, אם כן, רואים שכוננת האדון לתת אף את
 58 מה שנתן כבר, והוא הדין במדיר את חבירו מנכסיו, דעתו גם על
 59 מה שכבר הפקיר.
 60 ומכח קושיא זו, חוזרת בה הגמרא, וסוברת שאכן גם לדעת רבי
 61 יוסי הפקיר יוצא מרשות המפקיר אף קודם שזכו בו אחרים,
 62 ומעיקר הדין מותר המודר לזכות מן ההפקיר, אלא שיש כאן טעם
 63 אחר לאסור:
 64 **אֵלָא אִמְרַי רַבָּא**, באמת אף רבי יוסי סובר שמעיקר הדין המודר
 65 מותר לזכות במה שהפקיר המדיר, וְהֵינּוּ מְעַמָּא – זהו טעמו דרבי
 66 יוסי האוסר על המודר לזכות במה שהפקיר המדיר, וְנִיזְדָּה מְשֻׁם
 67 המעשה שהיה בְּמִתְנֵת בֵּית חוּרִין, שאמר המדיר במפורש שהוא
 68 מתכוון לתת מתנה לאחר רק כדי שיוכל המודר ליהנות, ובאופן
 69 כזה אינו מתכוון כלל להוציא מרשותו, ואין המתנה חלה, ואסור
 70 המודר ליהנות, וכן הדין בהפקיר, כשאמר במפורש שכל כוונתו
 71 כדי שיוכל המודר ליהנות, לא חל ההפקיר, ומשום כך גזרו לאסור
 72 את המודר בהנאה מן ההפקיר, אף אם אינו אומר כן במפורש.
 73 וכיון שכך, אין מקום לאסור בזה, אלא באופן שנדרו קודם
 74 להפקירו, שקיים החשש שמא הוא מפקיר רק לצורך המודר, אבל,
 75 אם קדם הפקירו לנדרו, ודאי שאין כל חשש בזה, ולא הפקירו
 76 לצורך המודר.
 77 הגמרא מביאה ברייתא, ומבררת האם היא כרבי יוסי או כרבנן:
 78 **תַּנְיָא** בברייתא, **הַמְּפַקֵּיר אֶת שְׂדֵהוּ, כֹּל שְׁלִשָּׁה יָמִים** הראשונים,
 79 **יָכוֹל הַמְּפַקֵּיר לְחֹזֵר בו**, אף אם כבר זכה אדם אחר בשדה, כיון
 80 שתקנו חכמים שאין ההפקיר חל כלל בשלושת הימים הראשונים.
 81 **מִכָּאֵין וְאֵילָּךְ** – לאחר שלושה ימים, אין המפקיר יכול לְחֹזֵר בו,
 82 אפילו אם עדיין לא זכה אף אדם בשדה, וכל מי שיוכה בשדה ובין
 83 הוא ובין אדם אחר פטור ממעשר, כדין הפקיר שפטור מן המעשר.

1 **אֵבֶל אֵם הִיא הַפְּקִירוֹ קוּדָם לְנִדְרוֹ** – שהפקיר את המזון קודם שאסר
 2 את המודר בהנאה, הרי זה מותר, כיון שלא חל האיסור על מזון
 3 זה, שהרי בשעה שהדיר את המודר מנכסיו כבר לא היה המזון
 4 שלו, אלא היה הפקיר. **וְאִי אִמְרַת** – ואם אתה אומר שהפקיר אינו
 5 יוצא מרשות המפקיר עד דאית – שהוא נכנס לרשות הזוכה בו, מה
 6 לי נדרו קודם להפקירו, מה לי הפקירו קודם לנדרו – כלומר, אין
 7 חילוק בזה בין אם קדם הנדר להפקיר או להיפך, שהלא בשני
 8 המקרים נהנה המודר הנאה מן המזון כשהוא עדיין שייך למדיר.
 9 ומכח קושיא זו מוכח, שאף לדעת רבי יוסי דבר המופקר יוצא
 10 מרשות המפקיר אף קודם שזכו בו.
 11 דוחה הגמרא, **הוא** – רבי אבא מְתִיב לָהּ – מקשה קושיא זו, והוא
 12 עצמו מְשַׁנֵּי לָהּ – מיישב אותה, שאכן ניתן לבאר בדעת רבי יוסי
 13 שהפקיר אינו יוצא מרשות מפקיר כל זמן שלא זכו בו, ואף על פי
 14 כן אם קדם ההפקיר לנדר מותר המודר להנות מההפקיר, כיון שכל
 15 אדם הנזדר לאסור אחרים בהנאתו אין דעתו על מה שהפקיר, ועל
 16 כן, אם קדם ההפקיר לנדרו, לא התכוון המדיר לאסור על המודר
 17 את מה שהפקיר.
 18 ומקשה הגמרא על יסוד זה שאין דעתו של הנודר על מה
 19 שהפקיר:
 20 **מְתִיב** – הקשה **רַבָּא** מברייתא שאומרת, שכיב מרע שכתב
 21 [בצוואתו] את כל נכסיו לשני אנשים, כאופן כזה, בתחילה כתב
 22 רק את מְקַצְתָּן של הנכסים לראשון, ולאחר מכן כתב את כּוּלָּן
 23 לְשֵׁנִי – לאדם אחר, והברייתא מחוליו. הדין הוא, שהראשון קנה את
 24 מקצת הנכסים, כדין מתנת שכיב מרע במקצת נכסים שהיא
 25 כמתנת בריא, ואינו יכול לחזור בו, ואילו השני לא קנה מאומה,
 26 כדין שכיב מרע הנותן את כל נכסיו במתנה, שאנו דנים שלא
 27 נתכוון לתת אלא מחמת שהיה בטוח שימות, ועל כן אם הברייתא
 28 יכול לחזור בו.
 29 ומדין זה שהראשון זכה במקצת, מוכח שכאשר נתן לשני את כל
 30 הנכסים, אין אנו אומרים שכוננתו היתה רק על מה שנותר מנכסיו
 31 אחרי הנתנה לראשון, אלא אומרים אנו שחזר בו מהנתנה
 32 לראשון, והתכוון לתת את כל נכסיו לשני. שאם נפרש שבנתנתו
 33 לשני לא התכוון לחזור בו מהנתנה לראשון, אלא נתן לו את
 34 נכסיו חוץ ממה שכבר נתן לראשון, אם כן לא יזכה אף הראשון
 35 בחלקו, שהרי זה שכיב מרע שמחלק כל נכסיו ומקצתן לזה
 36 ומקצתן לזה, שהדין שאם הברייתא יכול לחזור בו מנתנתו.
 37 ובהכרח, שבאמירתו "כולן לשני" התכוון לכל הנכסים ממש, ורצה
 38 לחזור בו מהנתנה לראשון ולתת אף את הנכסים האלו לשני,
 39 ודבר זה מוכיח שבשעת הנתנה לראשון לא התכוון לחלק את כל
 40 נכסיו, ועל כן זכה הראשון במקצת שקיבל.
 41 ואם כן, יש להוכיח מכאן, שכמו שהנותן [לשני] דעתו גם על מה

אגרות קודש

ב"ה, י"ט תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

... בודאי מותר לעוררו על המבואר בש"ס בכ"מ בחוב וזכות הרב לאנשי מקומו וידוע ג"כ הדיוק דרבנו הזקן בכינוי רב מרא דאתרא שלאמיתתו של דבר הוא הבעל דמקומו וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ואינו מבקש אלא לפי כחן הרי בודאי שניתנו להרב הכחות למלאות תפקידו זה אלא שצריך הוא להוציאם מן הכח אל הפועל והבא לטהר מסייעין אותו, מובן שלא לדרשא קאתינא אלא שבהנוגע לפועל ובעיקר העיקרים החדרת קיום מצות מעשיות בחיי היום יומים וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכת הצלחה בכל הנייל.

41 האופן השני, ריש לקיש אמר, מדיפא – אם העמדנו את הסיפא
 42 כרבי יוסי, רישא נמי – נעמיד גם את הרישא כרבי יוסי. ואם כן
 43 יקשה, מדוע ברישא נאמר שלאחר שלשה ימים יצא ההפקר
 44 מרשותו, אף קודם שיבוא ליד הזוכה. ורישא, היינו מעמא – זהו
 45 טעם הדין הנאמר בה, כדי שלא לישתבח – שלא תשבח תורת
 46 הפקר. דהיינו, אכן מדאורייתא, אין ההפקר יוצא מרשות המפקר
 47 אף לאחר שלשה ימים עד שיבוא ליד הזוכה ויכול המפקר לחזור
 48 בו. אבל חששו חכמים, שמאחר שרואים האנשים שהמפקר יכול
 49 לחזור בו קודם שיזכה אחר, יבואו לומר שאין כאן הפקר כלל, ואף
 50 באופן שזכה בזה אדם קודם שיחזור בו המפקר, יאמרו שלא זכה
 51 בתורת הפקר אלא בתורת מתנה, וחייב לעשר מדאורייתא. ותצא
 52 תקלה שיבואו לעשר מפירות אלו שפטורים ממעשר, על פירות
 53 אחרים שחייבים במעשר, או מפירות אחרים שחייבים במעשר על
 54 פירות אלו שפטורים ממעשר. ולכן תקנו חכמים שלא יוכל
 55 המפקר לחזור בו כלל, ואז יהיה ברור שהזוכה הרי הוא זוכה מן
 56 ההפקר ופטור ממעשר מדאורייתא. וכל זה במפקר את שדהו
 57 לעולם, אבל במפקר לשנה או לשבוע, כיון שאין זה שכיח,
 58 העמידוהו על דין תורה, שהמפקר יכול לחזור בו, כמו ששנינו
 59 בסיפא דברייתא.
 60 מקשה הגמרא, אי הכי – אם הביאור בברייתא הוא כריש לקיש,
 61 והטעם ברישא שאין יכול לחזור בו אחר שלושה ימים אף שעדיין
 62 לא זכה בו אדם, הוא מגזירת חכמים, אם כן אפילו מיום הראשון
 63 נמי ליתנו – כבר יחול ההפקר, וכדי שלא תשבח תורת הפקר, ולא
 64 רק לאחר שלושה ימים.
 65 מתרצת הגמרא, אמר רבה, אכן, מצד גזירת חכמים ושללא תשבח
 66 תורת הפקר היה צריך ההפקר לחול אף בתוך שלושה ימים,
 67 והטעם שאינו חל, הוא מפני הרמאיין המפקדין והדרין בהון – שהיו
 68 נוהגים הרמאים להפקיר את שדותיהם מן השפה ולחוץ, כדי
 69 להיפטר מן המעשרות, ולאחר מכן היו חוזרים וזוכים בשדה, ולכן
 70 תקנו חכמים שלא יחול ההפקר כלל בשלשת הימים הראשונים,
 71 ולא יפטרו מן המעשר. ולאחר שלושה ימים כבר אין לחשוש כן,
 72 כיון שהרמאים אינם מאחרים כל כך לחזור ולזכות בשדה.
 73 הגמרא מקשה על ביאורו של ריש לקיש, שהברייתא היא כרבי
 74 יוסי:
 75 נתבאר בדברי ריש לקיש, שלדעת רבי יוסי מעיקר הדין היה יכול
 76 לחזור בו מן ההפקר אף לאחר שלשה ימים קודם שיזכה בו אחר,
 77 אלא שתקנו חכמים שלא יוכל לחזור בו עקב חשש תקלה
 78 וכמבואר לעיל, אכל מדאורייתא לא הוי – לא חל ההפקר, ואם
 79 כן חייבים פירות אלו במעשרות מדאורייתא.

1 ואם אמר המפקר, תהא שדה זו מופקרת רק ליום אחר, או לשנת
 2 אחרת – שבוע אחד, או להדיש אחר, או לשנה אחת, או לשבוע אחת
 3 – שמיטה, דהיינו שבע שנים. בכל אלו הדין שעד שלא זכה בה –
 4 בשדה זו, בין הוא – המפקר ובין אדם אחר, יכול המפקר לחזור
 5 בו מן ההפקר, ולאחר שחזר בו, אם יזכה בה אחר, לא יקנה, ואם
 6 הוא עצמו יזכה יהא חייב במעשר, מפני שהשדה עוד לא יצאה
 7 מרשותו, כיון שחזר בו עוד קודם שיזכה בה אדם, ולא נחשב לזוכה
 8 מן ההפקר. אך משנה בה בין הוא – המפקר ובין אדם אחר, אין
 9 המפקר יכול לחזור בו, ואם זכה בזה אדם אחר קנה, ואם הוא
 10 עצמו זכה בה, פטור מן המעשר כזוכה מן ההפקר. עד כאן דברי
 11 הברייתא.
 12 ומקשה הגמרא, שלפי דברי רבי יוחנן לעיל (מג) שטעמו של רבי
 13 יוסי הוא משום שהפקר הוא כמתנה, ואינו יוצא מרשות המפקר
 14 עד שיכנס לרשות הזוכה מן ההפקר, לכאורה מוכרחים לומר
 15 שהרישא של הברייתא היא כרפון הסוברים שהפקר יוצא מרשות
 16 המפקר אף קודם שיבוא ליד הזוכה, ואילו הסיפא היא כרבי יוסי
 17 הסובר שאין ההפקר יוצא מרשות המפקר עד שיבוא ליד הזוכה.
 18 שהרי ברישא של הברייתא ולגבי מפקר לעולם נאמר,
 19 שבשלושת הימים הראשונים לא חל ההפקר מפני הרמאים, אך
 20 לאחר מכן יוצאת השדה מרשות המפקר, ואין יכול לחזור בו אף
 21 קודם שיזכה אדם בשדה, דהיינו כרבנן. ולעומת זאת, בסיפא ולגבי
 22 מפקר לזמן נאמר שאין השדה יוצאת מרשות המפקר עד
 23 שתגיע ליד הזוכה, וכל זמן שלא זכה בה אדם, יכול המפקר
 24 לחזור בו, דהיינו כרבי יוסי. ואם כן קשה, שהברייתא היא כדעת
 25 שני תנאים.
 26 ומביאה הגמרא שני אופנים לתרץ ולהעמיד את הברייתא כדעת
 27 תנא אחד:
 28 האופן הראשון, אמר עולא, סיפא – לגבי מפקר לזמן, נמי – גם
 29 כרפון היא הסוברים שההפקר יצא מרשותו אף קודם שיזכה בו
 30 אחר. וקשה, אי הכי – אם כן, אמאי – מדוע עד שלא זכה בה בין
 31 הוא בין אדם אחר, יכול המפקר לחזור בו, הלא ההפקר כבר יצא
 32 מרשותו. אלא הביאור בזה, שאני – שונה דין הפקר לשנה ולשבוע
 33 מהפקר שאינו מוגבל בזמן, כיון שלא שכיחי – שאינם מצויים.
 34 כלומר, אין מצוי הדבר שיפקיר אדם רק לפרק זמן מסוים, וכיון
 35 ששינה מן המצוי, אומדים אנו את דעתו, שמוזה שלא הפקיר
 36 החפץ לעולם, מוכח שאין ברצונו להינתק לגמרי מן החפץ, ועל
 37 כן, גם אין ברצונו להוציא החפץ מרשותו עד שיגיע ליד הזוכה.
 38 וממילא, באופן זה של מפקר לזמן, מודים רבנן לרבי יוסי שאינו
 39 יוצא מידי בעלים עד שיגיע לרשות זוכה, ומיושבת היטב
 40 הברייתא כולה לפי שיטת רבנן.

אגרות קודש

ב"ה, ב' תמוז, תשי"ג

ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו,

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבם מכ"ה סיון עם קטעי העתונים והתמונות (וחבל אשר התמונות לא עלו כהוגן) ובטח גם להבא ישלחו הנדפס בהעתונים וכי' ופשיטא שישלחו לכאן עכ"פ איזה טופסים מהשיחות שהדפיסו או שידפיסו.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לחג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, וכן הפרובס מהמשך רשימת המאסר, ובטח בהתאם להצעתם מאז הנה יוכלו להדפיס המשך המאסר בחוברת בפ"ע - או כמ"ש אח"כ בהבטאון.

1 ואמר. תהא שדה זו מופקרת ליום אחד לשבת אחת וכו' עד שלא זכה בה בין הוא בין
2 אחר יכול לחזור בו. רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. קס"ד השתא דטעמא דרבי יוסי דאסר
3 במתנות - כדרכי יודנן, דאמר לעיל דהפקר כמתנה. דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות
4 מפקיר. ומשה קאמר רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. ובהכי אתיא ליה כולה ברייתא שפיר,
5 דרישא קתני כל שלשה ימים יכול לחזור - מפני
6 הרמאין, וכדפרישית. מכאן ואילך אין יכול לחזור
7 בו - מדינא, דס"ל לרבנן דהפקר מעידנא
8 דאפקריה מפקיר נפק ליה מרשותיה. וסיפא קתני
9 דאם אמר "תהא שדה זו מופקרת ליום אחד" -
10 בב"ג ליכא למיחש לרשותא. דאי דעתיה בעידנא
11 דאפקריה דליהדר ולזכי ביה לאלתר - למה ליה
12 להפקירו לזמן יודע? דאפקריה לגמרי, דכיון
13 דדעתיה למיהדר ולזוכי ביה - לא נפקא ליה
14 מיהי. אלא ודאי לאותו זמן שהפקירו - גמר
15 החפיקר בלא הערמה כלל. ולפיכך, משוכה בין
16 הוא בין אחר - אין יכול לחזור בו. והא אתיא
17 שפיר אפילו לרבנן. מיהו, מאי דקתני: עד שלא
18 זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו - רבי יוסי
19 היא, דס"ל דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק
20 מרשות המפקיר. דלרבנן, כיון דאמר דנפיק
21 מרשותו - היאך יכול לחזור בו? ואין הכי נמי דכי קתני לרבי יוסי: עד שלא זכה בה בין הוא
22 בין אחר יכול לחזור בו - לאו דוקא בהפקר שהוא לזמן, כגונא דסיפא. דאפילו בהפקר
23 עולמית, דהיינו רישא - דיכול לחזור בו עד שלא זכה בה. ומיהו, משום דבדינא דמשוכה
24 בה אינו יכול לחזור בו לא שח הפקר שהוא לזמן עם הפקר עולמית, וכדבתיבנא. ואצטרך
25 למיחני ליום אחד לשבת אחת - תנא נמי כההוא גונא עד שלא זכה בה. וכי תימא: משוכה
26 בה הוא, דקתני דאינו יכול לחזור בו, כלומר והוי הפקר אפילו לרבי יוסי, ופטור מן המעשר
27 - היכי אתיא ליה שפיר? דהא כיון דס"ל לרבי יוסי דהפקר עד דאתי לרשות זוכה לא נפיק
28 מרשות מפקיר - נמצא דכי הדר וכי ביה - מדידיה קא זכי, ולא מהפקרא. דלעולם לא נפקא
29 מרשותיה! אפשר לומר: דנדי דקסבר רבי יוסי דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות
30 מפקיר, אפילו הכי, כי היכי דאי זכי בה אחר וכי מהפקרא ולא ממתנה, כיון שהיה אפשר
31 לאחר ג"כ לזכות בו - הכי נמי כי הדר איהו גופיה וזכי ביה בפירוש מתורת הפקר, ולא
32 בסתם, כי היכי דלא ניתלי בחורה - אף הוא עצמו זוכה מן החפיקר מיקרי, כיון שעדיין לא
33 חזר בו, והיה אחר יכול לזכות בו. דמה לי הוא מה לי אחר. הלכך, אי רישא רבנן וסיפא
34 רבי יוסי - מתוקמא ליה שפיר. מיהו, מילתא דתימיה הוא היכי נקט לה תנא אליבא דתרי
35 תנאי. ומשום הכי מתרץ עולא ואמר דסיפא נמי רבנן היא, וטעמא דעד שלא זכה בה בין
36 הוא בין אחר דיכול לחזור בו - משום דשאני שבע ושבת דלא שכיח. כלומר, דלא שכיח
37 דמפקרי אינשי בכי האי גונא. וכיון ששנה זה - אמדינן לדעתיה דכיון שלא רצה להפקירו
38 הפקר עולם, ואבתי אנדי גביה, אפילו באותו זמן שהפקירו - לא ניתא ליה דליפוק
39 מרשותיה עד דזכי ביה איך. הילכך סבירא ליה לרבנן בהפקר שהוא לזמן מאי דסבירא
40 ליה לרבי יוסי בהפקר עולמית. ואתיא סיפא שפיר לרבנן כדמתוקמא לרבי יוסי, שהרי
41 בהפקר שהוא לזמן לא נחלק. ור"ל אמר מדסיפא רבי יוסי רישא נמי רבי יוסי. ודקא
42 דאם אמר "תהא שדה זו מופקרת ליום אחד לשבת אחת וכו' עד שלא זכה בה בין הוא בין
43 אחר יכול לחזור בו. רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. קס"ד השתא דטעמא דרבי יוסי דאסר
44 במתנות - כדרכי יודנן, דאמר לעיל דהפקר כמתנה. דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות
45 מפקיר. ומשה קאמר רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. ובהכי אתיא ליה כולה ברייתא שפיר,
46 דרישא קתני כל שלשה ימים יכול לחזור - מפני
47 הרמאין, וכדפרישית. מכאן ואילך אין יכול לחזור
48 בו - מדינא, דס"ל לרבנן דהפקר מעידנא
49 דאפקריה מפקיר נפק ליה מרשותיה. וסיפא קתני
50 דאם אמר "תהא שדה זו מופקרת ליום אחד" -
51 בב"ג ליכא למיחש לרשותא. דאי דעתיה בעידנא
52 דאפקריה דליהדר ולזכי ביה לאלתר - למה ליה
53 להפקירו לזמן יודע? דאפקריה לגמרי, דכיון
54 דדעתיה למיהדר ולזוכי ביה - לא נפקא ליה
55 מיהי. אלא ודאי לאותו זמן שהפקירו - גמר
56 החפיקר בלא הערמה כלל. ולפיכך, משוכה בין
57 הוא בין אחר - אין יכול לחזור בו. והא אתיא
58 שפיר אפילו לרבנן. מיהו, מאי דקתני: עד שלא
59 זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו - רבי יוסי
60 היא, דס"ל דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק
61 מרשות המפקיר. דלרבנן, כיון דאמר דנפיק
62 מרשותו - היאך יכול לחזור בו? ואין הכי נמי דכי קתני לרבי יוסי: עד שלא זכה בה בין הוא
63 בין אחר יכול לחזור בו - לאו דוקא בהפקר שהוא לזמן, כגונא דסיפא. דאפילו בהפקר
64 עולמית, דהיינו רישא - דיכול לחזור בו עד שלא זכה בה. ומיהו, משום דבדינא דמשוכה
65 בה אינו יכול לחזור בו לא שח הפקר שהוא לזמן עם הפקר עולמית, וכדבתיבנא. ואצטרך
66 למיחני ליום אחד לשבת אחת - תנא נמי כההוא גונא עד שלא זכה בה. וכי תימא: משוכה
67 בה הוא, דקתני דאינו יכול לחזור בו, כלומר והוי הפקר אפילו לרבי יוסי, ופטור מן המעשר
68 - היכי אתיא ליה שפיר? דהא כיון דס"ל לרבי יוסי דהפקר עד דאתי לרשות זוכה לא נפיק
69 מרשות מפקיר - נמצא דכי הדר וכי ביה - מדידיה קא זכי, ולא מהפקרא. דלעולם לא נפקא
70 מרשותיה! אפשר לומר: דנדי דקסבר רבי יוסי דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות
71 מפקיר, אפילו הכי, כי היכי דאי זכי בה אחר וכי מהפקרא ולא ממתנה, כיון שהיה אפשר
72 לאחר ג"כ לזכות בו - הכי נמי כי הדר איהו גופיה וזכי ביה בפירוש מתורת הפקר, ולא
73 בסתם, כי היכי דלא ניתלי בחורה - אף הוא עצמו זוכה מן החפיקר מיקרי, כיון שעדיין לא
74 חזר בו, והיה אחר יכול לזכות בו. דמה לי הוא מה לי אחר. הלכך, אי רישא רבנן וסיפא
75 רבי יוסי - מתוקמא ליה שפיר. מיהו, מילתא דתימיה הוא היכי נקט לה תנא אליבא דתרי
76 תנאי. ומשום הכי מתרץ עולא ואמר דסיפא נמי רבנן היא, וטעמא דעד שלא זכה בה בין
77 הוא בין אחר דיכול לחזור בו - משום דשאני שבע ושבת דלא שכיח. כלומר, דלא שכיח
78 דמפקרי אינשי בכי האי גונא. וכיון ששנה זה - אמדינן לדעתיה דכיון שלא רצה להפקירו
79 הפקר עולם, ואבתי אנדי גביה, אפילו באותו זמן שהפקירו - לא ניתא ליה דליפוק
80 מרשותיה עד דזכי ביה איך. הילכך סבירא ליה לרבנן בהפקר שהוא לזמן מאי דסבירא
81 ליה לרבי יוסי בהפקר עולמית. ואתיא סיפא שפיר לרבנן כדמתוקמא לרבי יוסי, שהרי
82 בהפקר שהוא לזמן לא נחלק. ור"ל אמר מדסיפא רבי יוסי רישא נמי רבי יוסי. ודקא
83 דאם אמר "תהא שדה זו מופקרת ליום אחד לשבת אחת וכו' עד שלא זכה בה בין הוא בין
84 אחר יכול לחזור בו. רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. קס"ד השתא דטעמא דרבי יוסי דאסר
85 במתנות - כדרכי יודנן, דאמר לעיל דהפקר כמתנה. דעד דאתי לרשות זוכה לא נפיק מרשות
86 מפקיר. ומשה קאמר רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. ובהכי אתיא ליה כולה ברייתא שפיר,
87 דרישא קתני כל שלשה ימים יכול לחזור - מפני
88 הרמאין, וכדפרישית. מכאן ואילך אין יכול לחזור
89 בו - מדינא, דס"ל לרבנן דהפקר מעידנא
90 דאפקריה מפקיר נפק ליה מרשותיה. וסיפא קתני
91 דאם אמר "תהא שדה זו מופקרת ליום אחד" -
92 בב"ג ליכא למיחש לרשותא. דאי דעתיה בעידנא
93 דאפקריה דליהדר ולזכי ביה לאלתר - למה ליה
94 להפקירו לזמן יודע? דאפקריה לגמרי, דכיון
95 דדעתיה למיהדר ולזוכי ביה - לא נפקא ליה

1 אמר תהא שדה. מופקרת. לשבע א'. לשמיטה אחת עד שלא זכה בה בין הוא בין אחר
2 יכול לחזור בו. אפילו בסוף שבת או בסוף חדרש. משוכה בה בין הוא בין אחר. אפילו תוך
3 שעה משהפקירו זכה בה שום אדם. או הוא בעצמו לשום הפקר - הוי הפקר. דקס"ב
4 דלא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה. וזכה ידידיה או דאחר לא חשיבא מידי עד דרפק
5 בה פורתא, כדאמר במסכת עירובין בפרק
6 "עושין פסין" (דף כה). בההיא איתתא דעברא
7 מחיצה בבכסי הגר, אתא ההוא גברא רפק בה
8 פורתא, ואוקומה רבנן בידיה דההוא גברא.
9 רישא רבנן וסיפא רבי יוסי. רישא דאמר:
10 משלשה ימים ואילך, אפילו לא אתא לרשות
11 זוכה אין יכול לחזור בו, דהוי הפקר - רבנן היא,
12 ובדין הוא דאפילו מיום ראשון הוי הפקר, אלא
13 מפני הרמאים, כדאמר רבה לקמן, לדברי הכל.
14 וסיפא רבי יוסי, דאמר: עד שלא זכה בה - בין
15 הוא בין אחר יכול לחזור בו, דאמר דלא הוי
16 הפקר מדאורייתא עד דאתי לרשות זוכה,
17 ומשום הכי קתני יכול לחזור בו, כר"א אטר
18 עולא סיפא נמי רבנן היא. ודאי מדאורייתא
19 אע"ג דלא אתיא לרשות זוכה - הוי הפקר
20 לאלתר, ואפילו מיום ראשון. והאי דאמר כל
21 שלשה ימים יכול לחזור, דלגביה לא חשיבא הפקר - מפני הרמאין. דלכולי עלמא אית
22 ליה דרבה דאמר מפני הרמאין דהדרי ומחוקק בהו, ואמרין דלא הוי הפקר עד שלשה
23 ימים. וסיפא דאמר עד שלא זכה בה לא הוי הפקר, דמשמע עד דאתי לרשות זוכה -
24 היינו טעמא. דשאני חדש ושנה ושבעה דלא שכיח, דאין דרכן של בני אדם להפקיר לזמן,
25 וכיון דזה שינה - לכך אמרו חכמים דלא ליהוי הפקר, לאפקועי ממעשר, כל זמן דלא
26 אתי לרשות זוכה. ר"ל אמר מרביפא ר"י. דמשמע דלא ליהוי הפקר עד דאתי לרשות
27 זוכה. רישא נמי. בתוך ג' ולאחר ג' - רבי יוסי היא. ורישא היינו טעם דלאחר ג' ימים אין
28 יכול לחזור בו, דהוי הפקר אע"ג דלא אתי לרשות זוכה. משום דלא לישתכח תורת
29 הפקר. מדאורייתא ודאי לא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה, ולעולם כל זמן דלא אתא
30 לידי זוכה - לא הוי הפקר גמור, וחיוב חיוב דתרומה ומעשר. והאי דאוקומה רבנן אתורת
31 הפקר - לאו משום לאפקועי ותרומה ומעשר, דכיון דמדאורייתא חיוב, דלאו הפקר הוא
32 - לא מפקיע ליה רבנן מתרומה ומעשר, דלאו כל כמיניה, אלא כדי שלא תשתכח תורת
33 הפקר. ומי' גבי שנה ושבעה, כיון דלא שכיח - אוקומה רבנן אדאורייתא, דלא הוי הפקר
34 עד דאתי לידי זוכה, דלא גזרו ביה רבנן - משום שלא תשתכח תורת הפקר. אי הכי
35 אפילו מיום ראשון ליהוי הפקר, כדי שלא תשתכח בו. אמר רבה. בדין הוא דלהוי הפקר
36 מדרבנן, אלא מפני הרמאין דבעי לאפקועי שדות מתרומה ומעשר ואפקרי להו, ואי
37 אמרין דלאלתר הוי הפקר ופטור מן המעשר - הדרו מחוקק בהו. ואדהכי, כל שלשה
38 ימים לא הוי הפקר לגבי איהו, דסבירי מתוך כך אתי ומחוקק ביה והוי דיליה, ומימנעי ולא
39 מפקרי. ולעולם אפילו לאחר שלשה ימים לא הוי הפקר מדאורייתא, עד דאתי לרשות
40 זוכה ופרין. אבל מדאורייתא לא הוי הפקר

קשיא לך: אי הכי, לאחר שלשה אמאי אין יכול לחזור בו - היינו טעמא: דלא לישתכח תורת הפקר. כלומר, אין הכי נמי דמדינא לרבי יוסי אפילו לאחר שלשה יכול לחזור בו. אלא היינו טעמא, ודיילא

אגרות קודש

בי"ה, כ"ד תמוז, תשי"ט
ברוקלין.
שלום וברכה!

... במי"ש אודות הצום ת"ב וביום הכפורים.

מובן שצריך לצום כל היום כולו כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, ועל ידי שימעיט במלאכה
באותו היום ככל האפשרי והעיקר שיהי עסוק בענינים שימנעוהו לחשוב ע"ד הצום, יוכל למלאות
האמור, אלא שבתור הוספה ישאל אצל רופא, שישנם כדורים הממעטים כח התאבון למשך כמה וכמה
שעות, ואולי עוד יותר.

ברכה לבשו"ט בכל האמור.

1 דאי אמרינן הכי - אתו למימר דכי לא חזר בו נמי, חכה בו אחר - לא מהפקרא קא זכי. דכיון
2 דמקמי דליזכי ביה היה יכול מפקר לחזור בו - אלמא ברשותיה הוה קאי, ונמצא שאין זה
3 זוכה מן ההפקר אלא מקבל מתנה. וקא סברי דמחייב במעשר, ואתו לעשורי ממקום אחר
4 עליו. והוה ליה מן הוהטור על הפטור, ונמנו על מקום אחר והוה ליה מן הפטור על החיוב.
5 להכי תקון שלאחר שלשה ימים לא ידא יכול
6 לחזור בו, כי היכי דמדרבנן להוי הפקר. **א**י הכי
7 אפי' מיום ראשון להוי הפקר. כלומר, הוה לן
8 לתקוני דאפי' מיום ראשון להוי הפקר מהאי
9 טעמא גופיה, ומיש תוך ג' מאחר ג' ומפקרנן,
10 אמר רבא: דמני הרמאין דמפקרין והדרין בהון.
11 כלומר, שאפילו מתחלתן אינן מפקרין אלא כדי
12 שיחזרו בהן, ונמצא שאין הפקרן הפקר אלא
13 הערמה בלבד. ולפיכך, כל ג' - העמידו דבריהם
14 על דין תורה, אבל לאחר ג' - לכא למיחש להכי,
15 כדפרישית לעיל. ואין הדין, דהאי טעמא מפני
16 הרמאין, כי מוקמינן נמי בריש שמעתין רישא רבנן - צריכין ליה, כדפרישית לעיל, אלא
17 דכיון דהשתא דייקא טפי ברשא, כי היכי דאפשר דתיקום כרבי יוסי מפרש לה נמי לדיא
18 טעמא. ואין הדין, דכי היכי דצריכין ליה לרבי יוסי כדי להעמידו על דין תורה, צריכין ליה
19 נמי לרבנן לאפקי מודין תורה ולתקוני. ופריכי: **אבל** דאורייתא לא הוי הפקר **ודלמא**
20 אתי לעשורי מן החיוב על הפטור. אמנאכין ואילך אין יכול לחזור בו פריך, דקאמר דהוי
21 דמדינא לרבי יוסי יכול לחזור בו ולא הוי הפקר, תקון רבנן דליהוי הפקר. ובדאי שחיבתו
22 במעשר, כיון דמדאורייתא לא הוי הפקר. דהוי שהיו יכולים לפטור משום דהפקר ביד היה
23 הפקר, אפילו הכי לא באו חכמים להקל לפטור מן המעשר מה שהוה חייב בו מן התורה.
24 וכיון שכן, איכא למיחש דלמא אתי לעשורי מן החיוב על הפטור, דאמר רבא: הדין, כיון
25 שזכוני חכמים במה שזכיתי - הפקר גמור היה, חזרה דאיך מדינא לא כלום הוא, וזה
26 שחיבוני במעשר - אינו אלא מדבריהם, מפני גזירת הרמאים ששמעו חזרתו וחסבו שהיתה
27 חזרה, ואינה כלום, שאילו כן - היאך זכוני בהפקר? ואתי לעשורי מדבר זה שהוא סבור
28 שהיה פטור, על דבר אחר שהוא פטור מן הדין, כגון חטין שגדלו בעצין שאינו נקוב, וסבור
29 הוא דליהוי תריוהו מדרבנן, וליתא, דמאי דזכי ביה זוכה - מדאורייתא מחייב, דכיון דחזרתו
30 דמפקר מהניא מדינא, נמצא שאין זה זוכה מן ההפקר, וכי מעשר מפירות הללו לא אתון
31 של עצין שאינו נקוב - הוה ליה מעשר מן החיוב על הפטור. ובדין הוא דהוה מצי למיפרי:
32 דילמא אתי לעשורי מן הפטור על החיוב, כלומר מפירות של עצין שאינו נקוב על זה, וחדא
33 מנייהו נטק. ובמאי דמפקרין נמי מופרקי כולוהו פירכי, דאמרי: כי מעשרת - עשר מיניה
34 וביה, כלומר, לא תעשר ממנו על מקום אחר ולא ממקום אחר עליו, אלא עשר מיניה.
35 **מיתבי** המפקר את כרמו ולשחר עמד ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה.
36 משום דאע"ג דהפקר פטור מכולוהו, וכדאמרי' בשלמא (טק דף קסז.) נשמר - למעוטי הפקר,
37 אפי' הכי משום דבכולוהו הני כתיב "תעווב" ויתרא - מחייב בהו כל היכא שהחזיק בו הוא
38 עצמו. והכי איתא בפ' "הגזול" (כ"ג לז.). ופטור מן המעשר. דכיון דלא כתיב במעשר "תעווב" ויתרא, לא שנא הוא ולא שנא אחר - פטור. **בשלמא** לעולא דרבנן קתני לה ודאורייתא
39 קתני לה, כלומר, דאע"ג דתקון רבנן דתוך שלשה ימים יכול לחזור בו, וכיון שכן כי זכה בה הוא - מחייב במעשר מדרבנן, אפילו הכי, כי אתיא הך אליביהו - שפיר, דפטור דקאמר מדאורייתא
40 קתני, אבל מדרבנן אין הכי נמי דמחייב. **אלא** לריש לקיש. דמוקם לה לאיך כר' יוסי, הך היכי אפשר דיתני אליביה? דהא לרבי יוסי כיון דאמר דמפקר יכול לחזור בו מדינא עד דאתי
41 לרשות זוכה, כשהשכים זה ובצרו אמאי פטור? דכיון דלא פריש שהוא זוכה בו מן ההפקר - נימא דמהדר קא חזר ביה, ונמצא שמשלו בצר ולא מן ההפקר? דהוי דסביא ליה לרבי יוסי
42 דאיהו נמי מצי זכי וזכרת הפקר מהפקרין דנפשיה - הני מילי כשפירש, אבל כשבצר סתם, כיון שבידו לחזור בו - שלו הוא בצר. **אמר** לך כי אמרי אנא לרבי יוסי הא רבנן היא. כלומר,
43 דנהי דאיך ברייתא מוקם ליה כולה כרבי יוסי - על כרחין הא - רבנן היא ולא רבי יוסי.

1 ודילמא אתי לעשורי מן הפטור על החיוב וזמן החיוב על הפטור. דכיון דאמרת דכל
2 שלשה ימים לא הוי הפקר לא מדאורייתא ולא מדרבנן, ואמרינן ליה דליתרום האי
3 דהפקר, סבר המפקר: ודאי מדאורייתא הוי הפקר, והפקר פטור מלאפרושי מיניה
4 תרומה ומעשר, אלא מדרבנן הוא דמחייב לאפרושי, מפני הרמאין. ואתו לעשורי מן
5 החיוב על הפטור. דדילמא אית ליה עצין שאינו
6 נקוב דחייב לעשורי מדרבנן ולא מדאורייתא,
7 דלא קרינא ביה "הוצא השדה", ואמר: האי
8 מדרבנן והאי מדרבנן, ומפריש מהאי דהפקר
9 אהאי עצין שאינו נקוב, והתורה אמרה
10 "והרמום ממנו" - מן החיוב על החיוב, ולא מן
11 הפטור על החיוב, מפני שנראה כפודה תרומה,
12 כאדם זה שפודה הקדשו במעות, ותרומה
13 ומעשר אין להם פדיון לעולם. הלבך, אפילו מן
14 החיוב לא אמרו לתרום אלא מן המוקף, ומימ
15 אם תרם מזה על זה שלא מן המוקף - תרומה,
16 הואיל שזה וזה חייב הוא. ל"א: אם אמרת דמכאן ואילך אין יכול לחזור בו, דמדרבנן הוי
17 הפקר אבל מדאורייתא לא הוי הפקר - השתא נמי אתי מיניה חרובא, דהאי מפקר סבר:
18 אפילו מדאורייתא הוי הפקר, והאי דמחייב תרומה ומעשר - מדרבנן הוא, ואתי לאפרושי
19 מן הפטור על החיוב. ע"א: דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור, דאם היו מאה
20 בורין, נ' של חיוב וחמשים של פטור, והפריש מן החיוב על הפטור כור, דהשתא מפקע
21 ליה להווא כור מתורת חלה, ואתי מיניה חרובא לעולם: לא אתי לידי תקלה דאמרי'
22 ליה כי מעשרת מהאי הפקר מיניה וביה. **מיתבי המפקר את כרמו ולשחר עמד ובצרו.**
23 זוכה ביה איהו עצמו. **חייב בפרט ועוללות.** כמו משאר כרם. ו**פטור מן המעשר.** דחשבינן
24 ליה הפקר. ואדהכי מחייב מהני טפי ממעשר - דכתיב בזה "תעווב" ויתרא, כדאמרינן
25 בב"ק בפרק "הגזול" (דף צד.). שאני פרט דכתיב ביה "תעווב" ויתרה, חד בפרשת "אמור
26 אל הכהנים", וחד ב"קדושים תהיו", דמשמע אפילו דהפקר חייב. אבל במעשר, דלא
27 כתיב ביה "תעווב" ויתרא - פטור מדאורייתא, אבל מדרבנן חייב. **בשלמא לעולא.** דמוקם
28 לברייתא דלעיל דקתני: כל ג' ימים יכול לחזור בו - דמדאורייתא הוי הפקר, אע"ג דלא
29 אתי לרשות זוכה, אבל רבנן הוא דאמרו דלא הוי הפקר עד לאחר שלשה ימים מפני
30 הרמאין, דא נמי דתני כבא: פטור ממעשר והוי הפקר - דאורייתא קאמר, אבל מדרבנן
31 חייב מפני הרמאין. **אלא לריש לקיש.** דאוקים לה לברייתא דלעיל אליבא דרבי יוסי,
32 דאמר: ג' ימים לא הוי הפקר אפילו מדאורייתא, דלאחר ג' ימים לא הוי הפקר אלא
33 מדרבנן, דגזרו שלא תשתכח תורת הפקר - אמאי אם בצרו למחר פטור מן המעשר?
34 האמר ר' יוסי דאפילו מדרבנן לא הוי הפקר עד לאחר שלשה ימים: **אמר** לך ר"ל כי
35 **אמר** אנא לרבי יוסי. אבל הך דקתני: ולשחר השכים ובצרו פטור מן המעשר. רבנן היא.
36 דאמרי במתניתין: לאלתר הוי הפקר, אע"ג דלא אתי לרשות זוכה.
ואיבעית

אגרות קודש

ב"ה, שלחי אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין נ.י.

הרה"ק והרה"ח הוו"ח אי"א נ"ו עוסק בצ"צ וכו'
מהור"ר שמואל שי הלוי

שלום וברכה!

לקראת השנה הבע"ל ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכותי, לכתיבה וחתומה
טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר, הצלחה בתלמידים להעלותם במסילה העולה בית א-ל, ורוב נחת
חסידותי מכל יו"ח שיחיו, לאורך ימים ושנים טובות, טובות עם כל הפירושים.

בברכת טוב בגו"ר

24 חוזר וזוכה.
 25 ולכאורה ברייתא זו הפוטרת את המפקיר ממעשר אף בשלשת
 26 הימים הראשונים, סותרת את הברייתא (המובאת לעיל (ג))
 27 המחייבת מפני הרמאים. והגמרא תולה קושיא זו, במחלוקת עולא
 28 וריש לקיש כיצד להעמיד את הברייתא לעיל:
 29 בְּשִׁלְמָא לְעוּלָא – אם נבאר כעולא, שהברייתא לגבי מפקיר שדהו
 30 היא כרבנן, הסוברים שמיד כשמפקיר יוצאת השדה מרשותו,
 31 אלא שגזרו חכמים שבשלשת הימים הראשונים לא יחול ההפקר,
 32 וחיוב במעשר מדרבנן, לא קשה הסתירה בין הברייתות, כיון
 33 שהברייתא הראשונה המחייבת במעשר, דְּרַבְּנָן קָתְנֵי לָהּ – הוא דין
 34 מדרבנן מפני הרמאים, וְאִילוּ הַבְּרִייתָא הַשְּׁנִיָּה הַפּוֹטֵרֶת מִמַּעֲשֵׂר,
 35 דְּאֻרְיִיתָא קָתְנֵי לָהּ – מדברת כלפי הדין דאורייתא שחל ההפקר
 36 מיד, ופטורה מן המעשר.
 37 אָלָא לְפִי רִישׁ לְקִישׁ הַמַּעֲמִיד אֶת הַבְּרִייתָא הַרְאֵשׁוֹנָה כְּרַבִּי יוֹסִי
 38 הַסּוֹבֵר שֶׁאִף מִדְּאֻרִייתָא לֹא יֵצֵא הַהַפְקָר מִרְשׁוֹתוֹ קוּדֵם שִׁיזְכֶּה בּוֹ
 39 אַחֵר, ויכול לחזור בו מן ההפקר, קשה, אָמַאי – מדוע המפקיר את
 40 כרמו ולשחר עמד ובצרו פְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר, הלא הוא חוזר בו מן
 41 ההפקר, ולדעת רבי יוסי אף מדאורייתא צריך להתחייב במעשר,
 42 כיון שההפקר לא יצא מרשותו.
 43 אָמַר לָהּ – מתרץ ריש לקיש, בִּי אָמַרִי אָנָּה – אף שאמרתי
 44 שהברייתא הראשונה היא לְפִי רַבִּי יוֹסִי, הָא – הברייתא השנייה,
 45 גַּם אֲנִי מוֹדֵה שְׂכַרְבְּנָן הִיא, הסוברים שהפקר יוצא מיד מהמפקר,
 46 ולכן פטור מן המעשר מדאורייתא.

1 ולפי זה קשה, שעלינו לחשוש וְדִלְמָא אֲתֵי לְעִשׂוּרֵי – שמה יבוא
 2 הזוכה מן ההפקר לעשר מן החיוב על הפטור וּמִן הַפְּטוּר עַל תְּחִיבָה,
 3 כיון שהוא סבור שאין הפירות חייבים במעשר מן התורה מאחר
 4 שהופקרו, אלא מדרבנן, בעוד שבאמת נשאר כאן חיוב המעשר
 5 מדאורייתא, ויבוא לעשר מהם על פירות שגדלו בעציץ שאינו
 6 נקוב שחיובם במעשרות מדרבנן, או להיפך, שיבוא להפריש
 7 מפירות שגדלו בעציץ שאינו נקוב על פירות אלו החייבים
 8 במעשר מדאורייתא, והפרשה זו אינה מועילה, והרי הוא אוכל
 9 טבליים.
 10 מתרצת הגמרא, שהטעם שלא חוששים למכשול זה הוא משום
 11 דְּאֻרְיִין לָהּ – שאומרים לזוכה מן ההפקר, בִּי מַעֲשֵׂרְךָ, עִשְׂרֵי מִיָּדָה
 12 וְכִּיָּה – כשתעשר את פירות שדה זו, עשר מפירות אלו על עצמם,
 13 ולא מהם על פירות אחרים או מפירות אחרים עליהם, ובכך, ימנע
 14 כל חשש של מכשול.
 15 הגמרא מקשה קושיא נוספת על ביאורו של ריש לקיש,
 16 שהברייתא היא כרבי יוסי:
 17 מִיתִיבִי – הקשו, למדנו בברייתא, אדם המפקיר אֶת כְּרָמוֹ, וְלִשְׁחַר
 18 [–למחרת בבוקר] עָמִיד וּבְצִירוֹ, שבוה מראה שחזר בו מן ההפקר,
 19 תֵּיב בְּפָרְטָא וְעוֹלָלוֹת וּבְשִׁבְחָהּ וּבְפִיאָהּ, ואף על פי שהפקר פטור
 20 ממצוות אלו, ריבתה התורה בכך שכתבה את המילה 'תעזוב' פעם
 21 נוספת, ללמדנו, שאדם המפקיר וחוזר וזוכה, מתחייב בכל אלו,
 22 ולעומת זאת פְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר, כיון שלגבי מעשר לא נאמר ריבוי
 23 זה, ונשאר הדין שהפקר פטור מן המעשר, אף באופן שהוא עצמו

אגרות קודש

ב"ה, י"ט תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מיום גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וגאולתנו כי גופא בתר רישא אזיל. ומה שכותב שאינו כותב מפני שאין לו מה להודיע. הנה זהו תמוה וקשה יותר מאשר העדרת הכתיבה, כי בשעה שנמצא הוא בעיר בה דרים אלפים ואלפים מבני ישראל ואיך שלא יהי המצב ביהדות הרי תמיד יש מה לתקן שזהו צד השובה בכל המקומות ובכל הזמנים מלאחר חטא העגל ועד אשר רוח הטומאה יעבור מן הארץ הרי מובן שמן המוכן הוא ג"כ חומר לכתיבה, פרט באם אין הרצון לעשות ולתקן מה או שאין הרצון לכתוב עדי"ז. ומ"ש אשר המקום הוא באופן שלא ירים איש את ידו וגוי הרי יש לדון בזה כ"ש וק"ו שזה מקום אשר לא ירים איש את ידו מבלעדי הקב"ה שהוא מממ"מ וגם ע"פ שכל האנושי ואפילו ע"פ שכל דנה"ב הנה נוגע שם ענין המרות והבעלות כלפי חוץ אבל הפעולות עצמן אינן מבלבלות ובמילא לא יעכבו עליהם וכיון שבפנימיות הענינים הרי אינו נוגע אלא הפעולות והמרות והבעלות כלפי חוץ אינו נוגע הרי יש מקום לפעולה והמרות אינה נוגעת בכל הנ"ל, סיכום החשבון במלות אחרים:

בכל הצעות והסברות והצטדקות שאמר לי בע"פ ושכותבם במכתבים. אם אף צודקים לא תתוסף אף פעולה אחת בהפצת התורה בכלל והפצת המעינות בפרט, משא"כ כשיתחיל לפעול מה וידוע פסק נשיאנו הק' אשר חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם וטובה פעולה אחת מאלף אנהות, ובפרט שאין אתנו יודע עד מה תוצאות פעולה שבקדושה שיכולה להביא פירות ופירי פירות עד סוף העולם וכפירוש רבותינו עד סוף ההעלם וההסתר.

בברכה.

16	ממעשר כשחזר וזכה בהפקר.	1	הגמרא מתרצת תירוץ נוסף על קושייתה מסתירת הברייתות:
17	ומוכיחה הגמרא שאכן יש חילוק בין מפקיר בפני שנים למפקיר	2	איבעית אימא – אם תרצה תוכל לתרץ ולומר, שניתן להעמיד גם
18	בפני שלשה:	3	את הברייתא של המפקיר כרמו ולשחר עמד ובצרו, כרבי יוסי
19	דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידא, כל המפקיר בפני	4	(במשנתינו) הסובר שאין ההפקר יוצא מרשות הבעלים עד שיבא
20	שלשה הוי הפקר גמור אף לפטור מן המעשר. אך המפקיר בפני	5	ליד זוכה. ואף על פי כן אין להקשות מדוע נפטר המפקיר ממעשר,
21	שנים לא הוי הפקר גמור, אלא הרי הם כמקבלים מתנה מידו, ולא	6	כיון שמדובר בשני מקרים שונים. הא – הברייתא ד'המפקיר את
22	נפטרו מן המעשר.	7	שדהו' שכתוב בסיפא שלה שעד שלא זכה הוא בעצמו או אחר,
23	ומביאה הגמרא אמורא הנחלק בדין זה:	8	יכול לחזור בו מן ההפקר ויתחייב במעשר אפילו מדאורייתא
24	ורבי יחזשע בן לוי אמר, דבר תורה – מדין תורה, אפילו אם מפקיר	9	ולרבי יוסי שהברייתא כמותו לפי ריש לקיש, מדובר, דאפקריה
25	בפני אחד הוי הפקר, ומה הפעם שאמרו חכמים שכל הפקר צריך	10	באנפי תריין – במקרה שהפקיר רק בפני שני אנשים, ובאופן כזה
26	להיות בפני שלשה, כדי שיהא אחד מהם זוכה ושנים האחרים	11	אכן אין ההפקר יוצא מרשותו עד שיזכה בו אחר. ולכן יכול לחזור
27	מעידין על מעשה ההפקר, ולא יוכל המפקיר לכפור במה שעשה.	12	בו, ואם חזר בו חייב במעשר. והא – הברייתא ד'המפקיר את כרמו'
28	הדרן עלך אין בין המודר	13	שכתוב בה שאם חזר בו פטור מן המעשר, מדובר דאפקריה באפי
		14	תלתא – במקרה שהפקיר בפני שלשה אנשים, ובאופן כזה מודה
		15	רבי יוסי שההפקר יוצא מיד מרשות הבעלים, ולכן הוא פטור

אגרות קודש

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה"ר מנחם זאב שי הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שלשת מכתביו מיו"ד וי"א וי"ז תמוז, ובודאי יודיע מהפעולות הטובות לאחרי חזרת התלמידים דמאנטרעאל למקומם. ומי"ש אודות הנסיעה למחנם, לפלא שהלא בטח ידוע לו מאשר נוסעים בימים האלה בשליחות המל"ח, וכמדומה לי שגם - במאנטרעאל הראשי ישיבות נמצאים מחוץ לעיר וכו'.

זה מזמן שעניתי להרה"ח מוה"ר יעקב שי זילברמן בהנוגע לציור אותיות כתב חב"ד ששלח לי אז, ובקשתיו אפשר ימצא מקבל איש מפי איש בציור אותיות הנ"ל ולא רק ממה שמצא בפרשיות, שאז לא תמיד ברור מהו בדיק ובדוקא ומהו באקראי, או רק לשם הידור. והנה עתה אתא לידי ענין שנוגע לי לברר אודות אותיות חי"ת וטי"ת בתפילין, ובמילא נתעוררה אצלי השאלה בכלל, אם יש חילוק בין פסק רבינו הזקן בשו"ע בציור האותיות - למנהג סופרי חב"ד, ובציור האותיות ששלח הנ"ל מכבר, נמצא שם הטי"ת בשני אופנים. כן נוגע לדעת אודות ציור יו"ד הימני של הצדי"ק. ואפשר יש אצל הנ"ל איזה מסורה בזה, או אפשר יודע מי שיש תחת ידו מסורה. ואולי יתדבר עם מוהרי"י שי זילברמן, ויודיע דעת שניהם, ות"ח מראש.

ברכה ופייש הנ"ל.

מ. שניאורסאהן

1 ואיבעית אימא. כי פליג ר' יוסי עליהו דרבנן, דאמרי לא הוי הפקר. כגון דלא אפקריה
2 אלא באפי תרי. ואדהכי הכי קתני ר' יוסי במתניתין דאסור, דלא הוי הפקר כל זמן דלא
3 אתא ליד זוכה. אבל היכא דאפקריה באפי בי תלתא – הוי הפקר, ואע"ג דלא אתא ליד
4 זוכה. וכי קתני דפטור מן המעשר – דאפקריה באפי בי תלתא. ור' יהושע בן לוי אמר
5 דבר תורה אפי' בחד הוי הפקר, דאע"ג דלא
6 הגיע לרשות זוכה – הוי הפקר לאלתר. ומה
7 מעם אמרו בו' ושנים מעידין. דאי ליכא אלא
8 תרי, כי זכי חד – מאן מעיד עליה דהלה
9 הפקירו? ולעולם לאלתר הוי הפקר, והיינו
10 כרבנן. דרבי יהושע בן לוי סבירא ליה כרבנן.

1 אַיְבְעִית אִימָא: הָא – דְאֶפְקְרִיָה בְּאַנְפֵי תְרִין, וְהָא –
2 דְאֶפְקְרִיָה בְּאַפֵי תְלָתָא. דְאָמַר ר' יוֹחָנָן מְשֻׁמֵם רַבִּי
3 שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹצְדָק: כָּל הַמְּפָקֵר בְּפָנָי שְׁלֹשָׁה – הוּוּ
4 הַפְּקֵר, בְּפָנָי שְׁנַיִם – לֹא הוּוּ הַפְּקֵר. ור' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי
5 אָמַר: דְּבַר תּוֹרָה אֶפְיָלוּ בְּאַחַד הוּוּ הַפְּקֵר, וּמֵה טַעַם
6 אָמְרוּ בְּשְׁלֹשָׁה – פְּרִי שִׁיחָא אַחַד זֹכֵה וּשְׁנַיִם מְעִידִין.

הדרן עלך אין בין המורד

לחזור בו. אבל דף מתניתא דהמפקיר את כרמו – מתוקמא דאפקריה באפי תלתא, וכל היכא דאיכא תלתא – אושא מילתא, ואדעתא דכולי עלמא אפקריה, ולא דמי כלל למתנה. הלכך, אע"ג דבמתנה עד דאתי לרשות מקבל לא נפיק מרשות זוכה, בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאלתר נפיק מרשותיה. דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוי הפקר. משום דאדעתא דכולי עלמא אפקריה. בפני שנים לא הוי הפקר. דבין דליכא קלא – אדעתא דידהו בלחוד אפקריה, ודמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה. ויש במה שכתבתי קצת דברים שלמדתי מדברי הראשונים וכוונם בברכה. והך סוגיא כולה למאי דסלקא דעתיה מעיקרא, דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר במתנה אתיא, ור' יוחנן דאמר הכי לעיל – הא איתותב. וכיון שכן, למסקנא דלעיל ארדיחא לה כל הך סוגיא, ונקטינן לפירושא לברייתא דהמפקיר את שדהו אוקמתא דעולא דכולה רבנן היא, ור' יוסי נמי היא, דר' יוסי לא פליג עליהו דרבנן בדניא דהפקר כלל. והיינו טעמא דסיפא דקתני דעד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו, משום דכיון דשבוע ושנה לא שכיון לא נפיק מרשות מפקיר עד דאתי לרשות זוכה, וכולה כדפרישית לעיל. ולענין הלכה. בפלוגתיהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי – נקטינן בר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד הוי הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים. הלכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה. וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות גדרים (ה"א טז).

הדרן עלך אין בין המורד

הדרן עלך אין בין המורד

אגרות קודש

ב"ה, כי תמוז, תשי"ד
ברוקלין.
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ג תמוז, ולפלא שאין מזכיר בכל מכתבו שזהו יום גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל אשר נתקבל בתפוצות ישראל ליום התעוררות והתחזקות בהפצת היהדות בכלל ותורת החסידות הדרכותי ומנהגי בפרט אשר ע"ז נאסר אז ומסר נפשו משך ימי חייו עלי אדמות.

בו כותב אשר רוצה להתקשר וכו' ומבקש ברכה בלימוד התורה וכו',

הנה בידו הדבר וכמבואר אופני ההתקשרות בכמה מקומות וכללותם הוא לימוד תורת החסידות והליכה והנהגה בהדרכותי ומנהגי ולהשפיע על חבריו וסביבתו בכלל בכיוון זה כיון שאהבת ישראל היא הכלי לואהבת את ה' אלקיך שהיא היסוד כל התורה, ולא המדרש עיקר אלא המעשה לקבוע מאכן ולהבא שיעורים בכל יום בלימוד תורת החסידות - ומחן קודם התפלה - ובפרט בש"ק ולהדר בקיום המצות וכמבואר בספרי החסידות ובמאמרים באריכות וכבר פסקו רז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ומצאת תאמין.

ברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ג.ב. לכאורה אינו מובן, כיון שאביו הוא מחניכי ישיבת תורת אמת ומתנהג במנהגי חב"ד - כמו שכותב במכתבו, והוא רוצה להתקשר ואעפ"כ אינו לומד באחת מיישיבות חב"ד אשר באה"ק ת"ו.

1 **השותפין** שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר. דקסבר האי תנא: ויתור אסור במודר הנאה. **רבי** אליעזר בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו זה נכנס לתוך שלו. אוקימנא בגמרא
2 בחצר שאין בה דין חלוקה, אבל בחצר שיש בה דין חלוקה - דברי הכל אסור. ובפרק "שור שנגח את הפרה" (ג"ק קף זא) אוקימנא פלוגתיהו ביש ברירה או אין ברירה, דריא
3 סבר: יש ברירה, והאי דלנפשיה קא עייל. ורבנן סברי: אין ברירה. ותמתי: נהי דקא סברי רבנן אין ברירה, אמאי אסורין ליכנס לחצר? דהא כיון דחצר שאין בה דין
4 חלוקה היא, ואין שותף יכול לכופ את חבריו לחלוק, ולא לעבב עליו שלא ליכנס לחצר - היאך הוא יכול לאסרה עליו? הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו? ואפילו גרו ג"כ רב עצמן -
5 למה הן אסורים? הרי כשכל אחד נכנס לחצר -
6 משלו הוא נהנה, ולא משל חבריו, כיון שאין הלה
7 יכול לעבב עליו? ונ"ל: דהיינו טעמייהו דרבנן,
8 משום דכיון דאי אפשר לומר דכל חד קני לכוליה
9 חצר קנין הגוף לעולם, דאי דומר לאו דמר, וא"א
10 לומר ג"כ דבשעה שמשתמש בו איגלי מילתא

1 **השותפין שְנִדְרוּ הַנְּאִה זֶה מִזֶּה - אֲסוּרִין**
2 **לְיָפְנֵם חֲצֵרָה. ר"א בְּן יַעֲקֹב אָמַר:**
3 **זֶה נִכְנָס לְחֹרֶף שְׂפָו, וְזֶה נִכְנָס לְחֹרֶף שְׂפָו.**
4 **וּשְׁנֵיהֶם**
5 לחלק חבירו עייל. ר"א בן יעקב אומר זה נכנס בו. דקסבר: יש ברירה.
6 **ושניהם**

1 אלא כל חד מהגן
2 וקנין שעבוד בחלקו של חבריו, שאין
3 הלה יכול לעבב עליו מן הדין א"ע? דלא קני ליה גופא. הלכך קסברי רבנן דאותו קנין שעבוד שיש לו על חלקו של חבריו - קונמות מפיקעין אותו, ומשיה אסור, דקונמות מפיקעין מדי
4 שעבוד, כדאיתא בסוף מכילתין. ורבי אליעזר בן יעקב פליג עליהו, משום דסבירא ליה דיש ברירה. ומשיה אמרין דכל שעה ושעה שונכנס לחצר - בדנפשיה קא עייל, וגוף החצר קניה
5 לו לגמרי לאותו תמישי, שאינו משתמש בה מקנין שעבוד אלא מקנין הגוף, שכל שאני יכול לומר שיש לכל אחד קנין הגוף - אין ראוי לומר שיהא קנין שעבוד, שאין נקרא קנין שעבוד
6 מה שהוא עומד כן לעולם בעל כרחו של כל אחד מהם. ורבנן נמי לא דיני ליה בקנין שעבוד אלא מפני שאי אפשר להם לדנו בקנין הגוף, דאין ברירה. ובסמוך תראה עור דעתו בברייה
7 זו. ומכאן נראה לי ראייה ברורה דמשכיר יכול לאסור ביתו על השוכר, א"ע? שנחלקו בזה הראשונים, וכמו שנכתוב לפנינו בסייעתא דשמיא. א"ע? דמשכיר מדינא לא מצי לעבובי לאידך
8 - אפי' הכי מצי אסר ליה בקונם, משום דקונמות מפיקעין מידי שעבוד, ומשכיר נמי בקונם מפיקע מידי שעבוד השוכר, אפי' היכא שהקדים השוכר דמי שכחיתו למשכיר. א"ע? שיש שאין
9 סותרין כן, כמו שנכתוב לפנינו בסייעתא דשמיא. דהא הכא אין שותף צריך ליתן דמים לחבירו - ואפילו הכי מצי אסר ליה איך לרבנן, מטעמא דכתיבנא. דהא בהדירו זה את זה בעיא
10 ולא איפשטיא היא בגמרא. כן נראה לי, ולפנינו נארץ בדין זה בסייעתא דשמיא. **ואיכא** דמקשה: כיון דפלוגתיהו דרבי אליעזר ורבנן ביש ברירה ואין ברירה היא, דהכי אוקמא רבינא
11 בפרק "שור שנגח את הפרה" (ס"ק קף זא) דהכי פסקין בגמרא כר' אליעזר בן יעקב דסבירא ליה דיש ברירה? והא בפרק "משילין" (כ"ה ק"ז זא) אסקנא דכי לית ליה לרבי אושעיא ברירה -
12 בדאורייתא, אבל דרבנן אית ליה. ואפסיקא הלכתא כר' אושעיא. אלמא בדאורייתא אין ברירה, וקשיא הלכתא אהלכתא! דהייך ר"ת ז"ל: דהכא הלכה כר' אליעזר, ולא מטעמיה קאמרין.
13 דאיתו סבר דיש ברירה, ויתור אסור במודר הנאה. ואנן סבירא לן דאין ברירה, אבל ויתור סבירא לן דמותר במודר הנאה. הלכך לאו בחצר שאין בה דין חלוקה בלבד איירי, אלא אפי'
14 יש בה דין חלוקה נמי שרי. ולפי פי' זה, אם נדרו הנאה בפירוש אפי' מדריסת דורגל - אסורין ליכנס לחצר. ורבינו יצחק ז"ל לא נראה לו דבריו, דלא מסתברא לדחות כמה סתמות שנסתמו
15 במכילתין כמאן דאמר ויתור אסור במודר הנאה, וכולה פירקין דלעיל בותיה אויל. לפיכך תירץ הוא ז"ל: דודאי קיל כמאן דאמר אפי' בדאורייתא יש ברירה מהא דשמעתין. והא דאפסיקא
16 הלכתא כר' אושעיא בפרק "משילין" - ממאי דאמר דברבנן יש ברירה בלחוד הוא דאפסיקא הלכתא, משום דאיתו היא עיקר פלוגתיהו התם. וראיה לדרב' דמתנן בתמורה בפי' "כל
17 הפסולין" גבי מחיר כלב: וכן שני שותפין, אחד נטל עשרה טלאים ואחד נטל תשעה טלאים וכלב א', שעם הכלב - כולן מותרין, שכנגד הכלב - כולן אסורין. ואקשינן עלה בגמרא: וגשקול
18 חד כנגד כלב ולשתרו אינן! אלמא אפי' בדאורייתא יש ברירה. ולא מחזור, דודאי בדאורייתא אין ברירה, דהא קיל כשמואל דאמר (ג"ק ק"ז זא): האחין שחלקו - לקוחות, הן ומחירין וזה לזה
19 חיובל, וכדפסק רב נחמן בותיה בפרק השולח (ע"ט מ"א), וטעמא דשמואל משום דקסבר אין ברירה, וכדאיתא בהדיא בגיטין בריש פרק "כל הגט" (ק"ף ס"א). והודיא דתמורה לא קשיא, דלאו
20 אליבא דהלכתא פריך, אלא אליבא דמאן דאמר בדאורייתא יש ברירה. ובדרך "אי אמרת בשלמא" קא נסיב לה, ודכותיה בהי"ט טובא. וכי תימא: א"כ הדרא קושיא לדכותיה! כתב הרב
21 רבינו משה ז"ל בהלכותיו: דלא דמיא דין ברירה דהכא דלעלמא, דהכא לאו מידי דלא מתברר היתרא ומתברר למחר הוא, דנימא אתברייתא מילתא למפרע. אלא בדהשתא הוא, דחצר
22 שאין בה דין חלוקה הוא, וכל חד משתמש בכולה, וכיון דשותפין נינהו - כי האי גונא הוי תשמישתיהו, מהשתא אמרין כמאן דעייל בדנפשיה הוא, ולא משתמש בדחבריה. שאם תאסור
23 עליו - נמצא זה מוציא אותו מחצירו, ואין אדם אוסר נכסי חבריו על בעליהן. ובכי האי גונא אימא התם בגמרא. תדע, דהא מיביעא בעיא לה הכא בהדירו דלמא אפילו רבנן מודו ליה
24 לרבי אליעזר בן יעקב, משום דכאונסים דמו, ולא כן כמיניה דאסר נכסי חבריו עליו, זה לשונו ז"ל. ואינו נוח לי, דאם איתא - מאי לישנא דאין ברירה ויש ברירה דאמרין התם בפרק
25 "הפרה? הרי אין טעמו של רבי אליעזר בן יעקב משום יש ברירה כלל, אלא מפני שאתה אומר שמשעה ראשונה כל החצר קני לכל אחד מהם לפיכך ראיין לי דברים כפשטן, דברירה
26 דהכא בברייה דעלמא. אלא משום דרך ברירה עדיפא פסקין הכא כר"א בן יעקב, מיהו, הכא נמי אנו צריכין לברייה דאיגלי מילתא למפרע. כביריה דעלמא, משום דליכא למימר אהאי
27 חצר כולה דמר וכולה דמר, דאי דמר - לאו דמר - לאו דמר. דאי דמר. אלא הכי קאמרין: ששותפין הללו בשעה שלקחו החצר - על דעת כן לקוחה, שבשעה שישתמש בה אחד מהם
28 - תהא כולה שלו לתשמיש. ולפי שמשעה ראשונה אין אנו יודעין באי זה יום ובאיזו שעה ישתמש בו כל אחד מהם - אנו צריכין לברייה, לומר שעכשיו שאחד מהם משתמש בה - הוברר
29 הדבר למפרע שמשעה ראשונה קנה אותה כולה לשעה זו. ובדאי יכול אדם להקנותה חדש אחד לראובן וחדש אחד לשמעון, ובזמן כל אחד ואחד קני הוא לו לגמרי, דהיינו "נכסי לך
30 ואחריו לפלוני". אלא משום דהכא אין זמן כל אחד ואחד ידע - לא מהני אלא למאן דאית ליה ברירה, דאמרין דאיגלי מילתא דמשעה ראשונה קנו לזמנים הללו. וכי תימא: וכיון דברירה
31 דהכא בברייה דעלמא, דאיגלי השתא מאי דלא הוה ידע לן בשעת קניה, היכי פסקין כרבי אליעזר בן יעקב, כיון דבעלמא סבירא לן דבדאורייתא אין ברירה? היינו טעמא, משום דברירה
32 דהכא עדיפא מברייה דעלמא. דהיינו טעמא דאמרין בעלמא דאין ברירה - לפי שאין ראוי שיחול דבר על הספק, ולפיכך האומר לסופר "כתוב גט לאשתי ולאזהא מהן שארצה אגרש"
33 - פסול לגרש בו, לפי שיש ספק משעה ראשונה בעיקר הגט לשם מי חל. וכן נמי "אם בא חכם למוזהר ערובי למוזהר למערב ערובי למערב" - לא מהני, משום דבשעת קניית העירוב לא
34 היה מתברר כלל איזה מהן יקנה, ולפיכך כיון דרבכל חד מהגן עירובי איכא למימר שמוא לא יקנה כלל, א"ע? שלאחר מכן יתברר הדבר - אין ברירה. וכן נמי גבי האחין שחלקו, כיון
35 דמשעה ראשונה איכא לספקי שמוא לא יזכה בחלק זה כלל - נמצא שהוא ספק גמור משעה ראשונה, וכל כיצא בזה אין ברירה. אבל הכא עקרו של דבר מתברר משעה ראשונה, ומיעוטו
36 לאחד מכן. לפי שאף משעה ראשונה אין אנו מסופקין שלא יזכה כל אחד מהם בכל גוף חצרו זה, ואין אנו מסופקים גם כן שמוא אפילו ירצה לזכות פלוני לא יזכה בה - שהרי משעה
37 ראשונה אנו יודעין שעתיד כל אחד לזכות בכל גוף חצרו זה, ושיזכה בו כל שעה שירצה. הלכך, כיון שעקרו של דבר מתברר מתחלתו, ומה שהוא מתברר לאחר מכן שלא נתבררה מתחלה
38 אינו אלא מיעוטא, דהיינו הזמן שרצה לזכות בגופה של חצר וזכה בה - כל כהאי גונא יש ברירה, שאין

המיעוט

אגרות קודש

ב"ה, ה' אייר תשט"ו

ברוקלין.

הווי"ח איי"א נ"ני כו' מוה"ר צבי ש"י

שלום וברכה!

...אתענין לדעתא אם הדפיסו מכתבי זקנו הרה"ג והרה"ח כו' מוהרי"ח ע"ה זוננפלד, או אם
 נערך להדפוס לזמן קרוב שבדואר יו"ח מתעסקים בזה, וכמרו"ל עד כמה נתאוה שיהיו שפתותיו
 דובבות וכו'.

נדרים דף מה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קצה

20 לחצר, ואם כן אין המדיר יכול לאסור את המודר בזכות שיש לו
21 להיכנס לחצר המשותפת לשניהם, שהרי אין אדם אוסר דבר
22 שאינו שלו, מכל מקום את זכות השיעבוד שיש לכל שותף
23 להיכנס לחלקו של חבירו הנדר מפקיע, כיון שנדרים מפקיעים
24 מידי שיעבוד. וסוברים חכמים ש'אין ברירה', כלומר שאין אנו
25 אומרים שבשעת הקניה שקנו השותפין את השדה, קנו אותה על
26 דעת כן שבשעה שישתמש בה אחד מהם תהא כולה שלו
27 לתשמיש, ויתברר למפרע שזה הזמן ששייך לו, משום שבזמן
28 הקניה אין ידוע באיזה יום ובאיזה שעה ישתמש בה כל אחד,
29 וממילא לא יכול לחול הקנין באופן כזה, אלא נקנה לשניהם כל
30 השדה, ובכל זמן השדה שייכת לשניהם יחדיו, וכשנכנס לשדה
31 נהנה אף מחלק חבירו. **דבי אליעזר בן יעקב** נחלק ואומר, מותר
32 לשותפין להיכנס לחצר, כיון שההלכה היא שיש ברירה, כלומר
33 שבשעת הקניה קנו את החצר על דעת שכל אחד בשעה
34 שישתמש בה תהא כולה שלו, וכן חבירו כשישתמש בה תהא
35 כולה שלו, ואף על פי שבשעת הקניה אין אנו יודעים מתי ישתמש
36 בה כל אחד מהם, אנו אומרים שבשעה שישתמש בה אז יתברר
37 למפרע איך חל הקנין, ומשום כך מותר לכל אחד מהם להיכנס,
38 שהרי **זה נכנס לתוך שְׁלוֹ וְזה נכנס לתוך שְׁלוֹ** – שכל אחד
39 מהשותפים בשעה שהוא משתמש בחצר, מתברר הדבר שבאותו
40 זמן החצר היא שלו בלבד, ואינו נהנה כלל מחצר חבירו.

1 פרק זה ממשיך לדון בדיני מודר הנאה מחבירו. משנה זו עוסקת
2 בשלשה ענינים. א. שנים שיש להם חצר משותפת, ומודרים הם
3 הנאה זה מזה, או שאחד מהם מודר מחבירו, או שאדם זר מודר
4 מאחד מהם. והנידון הוא באלו הנאות הם אסורים ובלאו מותרים
5 בחצר המשותפת לשניהם. ב. אדם המודר הנאה מחבירו, האם
6 מותר לו ליהנות מחפצים השייכים למדיר אלא שהם מושכרים
7 לאדם אחר. ג. הנודר הנאה מבית חבירו, והמדיר מת או מכר את
8 הבית לאדם אחר, האם המודר נשאר אסור בהנאה מאותו בית.
9 המשנה דנה בשותפים שאסורים ליהנות זה מזה, האם הם אסורים
10 להיכנס לחצר המשותפת לשניהם:

משנה

11 **השותפין** – שנים שיש להם חצר בשותפות ושהחצר היא קטנה ואין
12 בה כדי חלוקה לשנים, **שְׁנֵדְרוּ הַנְּאִתָּה זֶה כְּזֶה**, ונמצא שכל אחד
13 מהם אסור ליהנות מנכסי חבירו, **אֲסוּרִין שְׁנֵיהֶם לְחֹצֵר**
14 **הַשְּׂיִיכָת לָהֶם**, משום שכל אחד מהם כאשר הוא נכנס לחצר הוא
15 נהנה גם מחלקו של חבירו. ואף שדרך בני אדם היא שלא להקפיד
16 על דריסת הרגל בחצרם, אסור המודר להיכנס לחצרו של המדיר,
17 משום שגם דברים שדרך בני אדם לוותר זה לזה אסורים למודר
18 הנאה. ואף שמעיקר דיני השותפות יש זכות לכל אחד להיכנס
19

אגרות קודש

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ' תמוז, בו כתב אשר בקרוב ימלאו לו תשע עשרה שנה ותיכף אחר זה ממשיך מויכוחו עם הנהלת הישיבה שאינו יכול לקיים דרישתם ללמוד מתאים לסדרי הישיבה וכו'. הנה בטח גם הוא מבין שזהו סתירה מרישא לסיפא כי אם בקרוב ימלאו לו תשע עשרה שנה בודאי אי אפשר שיהי' לו הנסיון בחינוך ובאופני הנהג[ה], כאדם של כמה עשיריות שנים ובמילא מובן אשר החלטותיו בזה שזה אי אפשר וזה מוכרח וכו' הרי עלולים לטעות ובפרט כשאלו העוסקים במשך כמה שנים בחנוך ואינם נוגעים בדבר אומרים ההיפך מהחלטתו הוא, ונוסף על זה הנה כיון שהמסובב מהחלטתו הוא שהזניח את הלימוד יצא מהישיבה ומהמשמעת שם וכו' הרי בטח קרוב לודאי גם בעיניו שזהו מתעלולי ופתיי היצר הרע המתנכל בכל הדרכים האפשרים לנתק את האדם מעבודת הבורא, ובא אליו בטענות של יראת שמים כבוד אס, מוצא כמה אשמות בהנהלת הישיבה כו'.

ואם לדעתי ישמע יחזור להישיבה על מנת ללמוד שם במסירה ונתינה ואז יצליח וגם בהנוגע לבריאות הנה כשיתיעץ עם רופא דמקצוע זה בודאי יסדר לו לימודו שתהי' הנשמה בריאה וגם הגוף בריא, ואין הדבר תלוי אלא בו שיחליט באמת לעסוק בתורת ד' עכ"פ עוד משך איזה זמן וללכת בדרכיו ואז יצליח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

55 האומר להכיר, קונם לבייתך שאני נכנס – שאסר על עצמו להיכנס
 56 לביתו של חבירו, וְשָׁדָה (או שדך) שאני לוקח – שאסר על עצמו
 57 ליהנות משדה חבירו אם יקנה אותו, וְמֵת בעל הבית והשדה, או
 58 שִׁמְכְרוּ לְאַחַר, ונמצא שהבית והשדה כבר אינם שייכים לו, מותר
 59 הנודר להיכנס לבית וליהנות מהשדה אחר שיקנה אותה, משום
 60 שלא נדר אלא על 'ביתך' ו'שדך', ועבשיו אין זה ביתו ושדהו.
 61 דווקא אם מכרו לאחר, אבל אם מכר הבית לנודר עצמו, אסור
 62 הנודר להיכנס לבית. אבל אם נדר בלשון אחר ואמר קונם בית זה
 63 שאני נכנס, או קונם שדה זו שאני לוקח, ולא הזכיר בלשון נדרו
 64 שהאסור הוא על בית ושדה של פלוני, גם אם מת בעל הבית
 65 והשדה, או שִׁמְכְרוּ לְאַחַר, אסור הנודר להיכנס לבית וליהנות
 66 מהשדה אחר שיקנה אותה, משום שאסר על עצמו 'בית זה'
 67 ו'שדה זו', בין אם פלוני הוא בעליו ובין אם לא.

גמרא

68 איבעיא להו – הסתפקו בני הישיבה, בְּנֵי דְפְּלִינְי – באופן שכל
 69 אחד מהם אסר על עצמו את הנאת חבירו, ודאי שנחלקו רבי
 70 אליעזר בן יעקב ורבנן האם הם מותרים להיכנס לחצר. אבל
 71 באופן שהדירו זה את זה – שכל אחד אסר על חבירו הנאה מחלקו,
 72 מֵאֵי – מה הדין, מֵי אֲמַרְיָן – האם אנו אומרים שרק בְּנֵי דְּרֵוּ וְאִסְרוּ
 73 על עצמם הוא דְּפְּלִינְי – נחלקו רבי אליעזר בן יעקב ורבנן, אָכֵל
 74 בְּהֵדִירוּ זה את זה מודו ליה (מודיים) רְבִינָן לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב
 75 שמותר לכל אחד מהם להיכנס לחצר, משום שגם הם מודים שיש
 76 ברירה ומעיקר הדין יש להתיר להם את הכניסה לחצר, אלא
 77 שרבנן קנסו את השותף שאסר עצמו בנדר, ואסרו עליו להיכנס
 78 לחצר, אבל כאשר הדירו איש את חבירו אין לאסור עליהם כניסה
 79 לחצר, דְּבִי אֲנוּסִין דְּמֹו – כיון שכל אחד מהם הוא אנוס באיסור
 80 הנדר, שהרי לא נדר על עצמו אלא חבירו הדירו, ואין סיבה
 81 לקונסם, או דִּילְמָא (שמא) אֲפִילוּ בְּהֵדִירוּ זה את זה פְּלִינְי –
 82 נחלקו רבנן על רבי אליעזר בן יעקב, והם סוברים שאסור לשותפין
 83 להיכנס לחצר, משום שמעיקר הדין אין ברירה.
 84 הגמרא רוצה להוכיח שנחלקו גם בהדירו זה את זה:

85 תָּא שְׁמַע – בא ושמע רביה מהסיפא של משנתינו, שנאמר בה,
 86 הֵיךְ אִתְּךָ מִיָּהּ מִיָּהּ מִיָּהּ הֵנְאָה מְחִבְרֵי, חכמים סוברים שאסור למודר
 87 להיכנס לחצר ורבי אליעזר בן יעקב מתיר. ומלשון המשנה 'מודר'
 88 משמע שלא נדר מעצמו אלא חבירו הדירו, ואף על פי כן פְּלִינְי
 89 רְבִינָן על רבי אליעזר בן יעקב, ואוסרים עליו להכנס לחצר, ומוכח
 90 שנחלקו גם אם לא נדר מעצמו אלא חבירו הדירו.
 91 דוחה הגמרא, תְּנִי (שנה) נְדוּר מְחִבְרֵי הֵנְאָה, כלומר, אין להוכיח
 92 מלשון 'מודר', כיון שלשון זו מתפרשת גם על הנודר מעצמו,
 93 ובאמת המשנה מדברת דווקא בנודר מעצמו ולא כשהדירו
 94 חבירו.

95 הגמרא מבארת שמסתבר לומר שלא נחלקו בהדירו זה את זה:
 96 הָכִי נְמִי מְסַתְבְּרָא – כך מסתבר, שמשנתינו מדברת דווקא בנודר
 97 מעצמו, דְּקִתְנִי – שהרי שינו בסיפא, וְכֹפִין אֵת הַנְּדוּר לְמִכּוּר אֵת
 98 הַלְקוּ. אי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא – אם תאמר שמדובר באופן הַנְּדוּר הוּא
 99 מעצמו, הֵינֵנו דְּקִתְנִי – מבואר מדוע כֹּפִין אותו למכור את חלקו,
 100 כיון שהוא גרם לעצמו את האיסור, אֵלָא אי אֲמַרְתָּ – אלא אם
 101 תאמר שמדובר דְּאִתְרִית – שחבירו הדירו, יקשה אֲמַאי (מִדּוּעַ)
 102 כֹּפִין אוֹתוֹ למכור חלקו, הָא מֵינַם אֲנִים – הלא המודר אנוס, שהרי
 103 הוא לא גרם לעצמו את האיסור, ואין לקונסו.
 104 הגמרא מבארת באיזו חצר נחלקו רבנן ורבי אליעזר בן יעקב
 105 במשנתנו:
 106 אָמַר רַבָּה אָמַר זְעִירי,

1 המשנה מבארת שרבי אליעזר בן יעקב נחלק רק האם מותר
 2 לשותפין להיכנס לחצר, אבל שימושים אחרים אסורים אף לדעת
 3 רבי אליעזר בן יעקב:
 4 וְשִׁנְיָהֶם – שני השותפים שנדרו הנאה זה מזה, אֲסוּרִים לְהַעֲמִיד
 5 בחצר השייכת להם רִיחִים וְתַנּוּר, וכן אסורים לְגַדֵּל תְּרִנְוּלוּלִים,
 6 משום שאם היה אחד השותפים מקפיד על כך, היה יכול למנוע
 7 מחבירו לעשות בחצר שימושים אלו, ואף שהדרך היא שאין
 8 מקפידים על כך, אסור להם לעשות שימושים אלו בחצר, משום
 9 שבזה שאינם מקפידים על כך הם מהנים אחד את חבירו, והדין
 10 הוא שיתור אסור במודר הנאה.
 11 המשנה חוזרת ומבארת אופנים שנחלקו חכמים ורבי אליעזר בן
 12 יעקב בדין ברירה:

13 הֵיךְ רַק אִתְּךָ מֵהֶם (מן השותפים) מִיָּדֵךְ הֵנְאָה מְחִבְרֵי, אבל חבירו
 14 לא היה מודר ממנו, לדעת חכמים לא יכנס המודר לחצר, משום
 15 שהוא נהנה מחלק חבירו, ולא אומרים שיש ברירה. ורבי אֱלִיעֶזֶר
 16 בֶּן יַעֲקֹב חולק וְאִמְר, מותר למודר להיכנס לחצר, משום שיכול
 17 הוא לומר לו – לשותפו, לְתוּךָ שְׁלִי אֲנִי נִכְנֵם וְאֲנִי נִכְנֵם לְתוּךָ שְׁלָךְ,
 18 כיון שיש ברירה, כלומר שאנו אומרים שכשמשתמש בשדה
 19 מתברר למפרע שבשעה שקנו השותפים את השדה, קנה את כל
 20 השדה לזמן זה שמשתמש בו, ובאותו זמן אין למדיר חלק בשדה
 21 כלל.

22 ובאופן זה, שרק אחד מהם נדר מחבירו, כֹּפִין אֵת הַנְּדוּר שאסר
 23 על עצמו הנאת חבירו לְמִכּוּר אֵת הַלְקוּ בחצר, משום שכל זמן
 24 שהם שותפים בחצר יש לחשוש שמא יקנא בחבירו שרשאי
 25 להיכנס לחצר, ויבוא לעבור על איסור נדר ולהשתמש גם הוא
 26 בחצר. אבל כששניהם מודרים זה מזה אין כופים למכור, משום
 27 ששניהם אסורים להיכנס ואין באן קנאה. ואפילו לדעת רבי
 28 אליעזר בן יעקב שמתיר למודר להיכנס לחצר כופים אותו למכור
 29 את חלקו, כדי שלא יקנא בחבירו שיכול להעמיד ריחיים ולגדל
 30 תרנגולים בחצר, ויבוא גם הוא להעמיד ריחיים, ויכשל באיסור
 31 נדר.

32 כמו כן, לדעת חכמים, אם הֵיךְ אִתְּךָ מִן הַשּׁוּק – אדם זר שאין לו
 33 בעלות על החצר מִיָּדֵךְ מֵהֶם (מאחד מהשותפים) הֵנְאָה, לא
 34 יכנס הזר לחצר, שהרי אם אסור חכמים את הכניסה לחצר על
 35 השותף שיש לו בעלות על החצר, ודאי שהם אוסרים כשהמודר
 36 הוא איש זר. רְבִי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב נחלק וְאִמְר, אפילו באופן זה
 37 יכול אותו אדם זר לומר לו – לשותף שהוא מודר הנאה ממנו,
 38 לְתוּךָ הַחֲלֵק שְׁלִי חִבְרֵךְ אֲנִי נִכְנֵם וְאֲנִי נִכְנֵם לְתוּךָ הַחֲלֵק שְׁלָךְ,
 39 וממילא איני נהנה משלך אלא משלך בלבד. ולא רק לשותף שיש
 40 לו בעלות על החצר התיר רבי אליעזר בן יעקב להיכנס לחצר
 41 כשהוא מודר הנאה משותפו, אלא אפילו אדם אחר שאינו שותף
 42 בחצר, אין השותף יכול לעכב אותו מלהיכנס לחצר.

43 המשנה מבארת מה דינם של חפצים השייכים למדיר, אלא שהם
 44 מושכרים לאדם אחר, האם מותר המודר ליהנות מהם:
 45 הַמְּוֹדֵר הֵנְאָה מְחִבְרֵי, וְיֵשׁ לוֹ (למדיר) מְרַחֵץ וְבֵית הַבַּד שהם
 46 מוֹשְׁכָרִין לאדם אחר פְּעוּר, דין המודר הוא כך, אִם יֵשׁ לוֹ – למדיר
 47 (המשכיר) כֶּהֱן תְּפִיסָת יָד – שאופן השכירות הוא שיש למשכיר
 48 זכויות במרחץ ובבית הבד, אף שהם מושכרים לאחרים, אֲסוּר
 49 המודר להשתמש בהם, משום שזה נחשב שהמודר נהנה מהמדיר,
 50 אבל אם אין לו – למדיר (המשכיר) כֶּהֱן תְּפִיסָת יָד, מוֹתֵר המודר
 51 להשתמש במרחץ ובבית הבד, משום שהשתמשותו אינה נחשבת
 52 הנאה מן המדיר.

53 המשנה דנה בנודר מביתו או שדהו של אדם מסוים, ואחר כך
 54 יצאו מרשותו ואינם שייכים לו, האם מותר הנודר ליהנות מהם:

1 המיעוט המסופק מתחילתו ומתברר לאור מכאן מעבב את הרוכ שהיה ברור מתחלתו.
 2 ומשה"ה נוד בעלמא סבירא לן דבדאורייתא אין ברייה - פסקין הכא כ"ר אליעזר בן יעקב,
 3 דבבי האי יש ברייה. ורבנן פליגי עליה, דכין דמכ"מ אתה צריך לומר שהוברר הדבר עכשיו
 4 שבשעה פלונית היתה קנייה לו לגמרי, שלא היה מתברר זה מתחלה - אפילו כבי האי גזנא
 5 אין ברייה, ונמצא שאין לכל א"ב בחלקו של חבריו
 6 אלא קנין שעבוד, שקנומת מפיקעין אותו. כך
 7 נראה לי. **ושניהם** אסורין להעמיד ריחים
 8 ותנור ולגדל תרנגולין. דאע"ג דאמרי בפרק
 9 "חוקת הבתים" דשותפין אהעמדה כדי לא קפדי,
 10 מי"מ אי קפדי - יכולין לעבב על זה. ואע"פ
 11 שדרכן לומר - ויתור אסור במודר הנאה. **היה**
 12 אחד מהן מודר הנאה מחבירו וכו'. הך בבא לא
 13 אצטריכא לא לרבנן ולא לר"א בן יעקב, דבין
 14 למר ובין למר מה לי נדרו שניהם מה לי נדר אחד
 15 מהם. אלא משום סיפא נקטה, דקתני: ובופין
 16 הנודר למכור את חלקו. דדוקא כשנדר אחד
 17 מהם, משום דכיון דאיהו אסור חבריה מותר -
 18 חיישינן שמא יתקא חברו וישתמש בה אף הוא.
 19 ולפיכך כדי שלא יכשל - כופין אותו למכור. אבל
 20 כשנדרו הנאה זה מזה, דשניהם אסורין - לא
 21 חיישינן, דכל חד וחד מודדו באסוריה. וכן באוסר
 22 נכסיו על עצמו, מדך טעמא גופא אין כופין אותו
 23 למכור - דדוקא בשותפין שנדר אחד מהם הוא
 24 שבוטין, ואפילו לרבי אליעזר בן יעקב נמי, דשרי
 25 ליכנס לחצר - כופין אותו למכור, ולדידיה נמי
 26 איכא למיחש שמתוך שרואה את חברו מעמיד
 27 ריחים ותנור והוא אינו רשאי - יתקא בו ריבא
 28 לעשות כן. וכי"ת בשלמא לרבנן דאסרי ליה
 29 אפילו ברדיסת הרגל איכא טעמא דשמא יתקא,
 30 לפי שהוא אסור ברדיסת הרגל וחבירו מותר, ואין
 31 בידו למחות. אבל לרבי אליעזר בן יעקב, מאי
 32 איכפת ליה ברדיסת הרגל? איהו נמי שרי! ואי
 33 מקנא בחבריה בהעמדת ריחים - לעיבב עליה,
 34 דהא הך סיפא בנדרו זה מזה אוקמנא לה בגמרא, וכיון שחבירו
 35 לא גרם לו איסור אלא הוא עצמו גרם, שנדר - למה יעבב חברו מדבר שאין השותפין מקפידין בו? הילכך לעובבי - כסיפא ליה מילתא, ומתוך שחבירו מעמיד ריחים - יתקא בו, לומר:
 36 אעשה כן גם אני. **היה** אחד מן השוק מודר מאחד מהם הנאה הרי זה לא יכנס לחצר. הך בבא לא תנא לה משום תנא קמא. ולדידיה פשיטא: אם על חברו יכול לעבב - על אחד מן
 37 השוק צריכא למימר! אלא לאשמעינן רבותא דר' אליעזר בן יעקב תנא ליה, דאפילו על אחד מן השוק אין שותף יכול לעבב. ולפינו תראה דעתי, דאפילו לרבותא דרבנן תנא ליה. מיהו
 38 כתב הרשב"א דל דדוקא כשהוא נכנס לצורך השותף, בין שהוא צריך לשותף או שהשותף צריך לו, לפי שהצטרף קנין לכל אחד מהם, ולכל מי שצריך להם, אבל ליכנס בתוכו אחד מן
 39 השוק לעצמו, שלא לצורך השותף - אסור, שאם הקנו זה את זה את החצר לרדיסת רגליהם ולכל מי שצריך להם - לא הקנו אותו לכל העולם. אבל הרא"ה דל כתב דבבב ענין שרי, ולא
 40 נראי לו דבריו א. **גמ'** מי אמרינן בנדרו הוא דפליגי רבנן אבל בחבירו מודו ליה רבנן לר' אליעזר בן יעקב דבאגוסים דמו. כלומר, דילמא כולוהו סבירא להו דיש ברייה, ומדינא אפילו
 41 בנדרו שרי, אלא דרבנן סברי קנסין להו, ור' אליעזר בן יעקב סבר דלא קנסין. אבל בחבירו, דלא שייך קנסא - שרי מדינא, דיש ברייה. ואיתא הא דלא כרבינא, דאוקי פלוגתייהו בפרק
 42 "שור שנגח את הפרה" ביש ברייה ואין ברייה. או דילמא בחבירו נמי פליגי רבנן, ובסבריה דרבינא התם. **ת"ש** היה אחד מהן מודר הנאה מחבירו ופליגי רבנן. וסתם מודר מחבירו קתני,
 43 אלמא אפילו בחבירו פליגי. **תני** נודר מחבירו. כלומר, נודר נמי "מודר" קרי ליה, דמודר משמע בין מפי עצמו בין מפי אחרים. **א** אמרת בשלמא נדר הוא היינו דכופין, לפי שהוא
 44 גרם לעצמו. אלא אי אמרת דלא נדר הוא - אמאי כופין? הא מינס אנסי! ואם תאמר: ולימא ליה לעולם בחבירו חבירו עסקין, וכי קתני כופין את הנודר - את המודר קאמר! יש לומר:
 45 דלא סבירא לן שיהא בדין לכופו אדם למכור את שלו מפני שאסר נכסיו על חברו. אבל לנודר עצמו ראו לכוף, דמה הנאה יש לו לאסור על עצמו נכסיו ושל חברו, ואיכא למיחש שמא
 46 יכשל. ויש לתמוה על הרב רבינו משה בר מיימון דל שכתב דלמודר הוא שכופין, שאע"פ שזה הוא דרך הירושלמי - אין זה דרך המרא שלנו, וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל. ומיהו, אם
 47 היה רגיל להדיר - כופין אותו למכור. והכי תניא בתוספתא (פ"ג): היה א' מהם רגיל להדיר הנאה על חלקו - כופין את הרגיל למכור חלקו. ומפרש בירושלמי דבתי יזמין מיקרי רגיל,
 48 דאמרינן התם: עברת לך קמייתא ועברו עלך, תניינא ועברו עלך, מכאן ואילך - או מכור חלקך או שרי נודך. ולא איפשטא בעיין אי פליגי רבנן אפי' בחבירו. וא"ת: וליפשוט ליה מרתנן
 49 לקמן (ק' מ"ז): "הריני עליך חרם ואת עלי" - שניהם מותרים בדבר של עלי בכל ואסורים בדבר של אותה העיר, ואיזה דבר של אותה העיר - הרחבה והמרוחק ובית הכנסת, אלמא אפילו
 50 בחבירו פליגי! תריך הרב ר' יונה ז"ל: דהתם היינו טעמא משום דאע"ג דמודר אנסי, כיון דנודר לא אנסי אסור - שניהם אסורים, דאי שרית מודר - לא ציית נודר, ומשום הכי לא פלוג
 51 רבנן.

1 **ושניהם אסורין מלהעמיד ריחים ותנור.** לקבוע ריחים ולגדל תרנגולים באותה חצר: הכי
 2 גרסינן. היה אחד מהם מודר הנאה על חברו כופין את הנודר. שהדיר את חברו, למכור
 3 את חלקו. אתאן לרבנן, דאמרי: אסורים ליכנס לחצר. היה אחד מן השוק מודר מן א'
 4 מן השותפים, לא יכנס. **גמ'** בנדרו הוא דפליגי. היכא דנדרו שניהם זה מזה, דזה אמר
 5 לחבירו "קונם שאני נהנה לך" וזה אומר "קונם
 6 שאני נהנה לך", דעכשיו נדרו זה מזה ממש.
 7 והתם הוא דקא אסרי רבנן ליכנס לחצר, דאיהו
 8 עצמו קאסר עליה. אבל הדירו זה את זה, דכל
 9 אחד הדיר את חברו ואמר "קונם שאתה נהנה
 10 לי, קונם נכסי עליך", דתרויהו אגוסים, דכל
 11 אחד אסר ליה חבריה שלא מדעתיה - התם
 12 מודו ליה רבנן לר' אליעזר דזה נכנס לתוך שלו
 13 וזה נכנס לתוך שלו. או דילמא אפילו בחבירו
 14 [זה את זה] נמי פליגי. דלא שנא אגוסין ול"ש
 15 רוצין. ה"נ מסתברא. דבנדרו מיירי, ובנדרו הוא
 16 דפליגי, דקתני: כופין את הנודר. אי אמרת
 17 בשלמא נדרו. שנדר שלא יתנה מחבירו, להכי
 18 כופין, דאיהו הוא דאסר אנפשיה. אלא אי
 19 אמרת דהדירו חברו אמאי כופין אותו. הא
 20 איהו לא פשע, דמינס אנסי. אלא ודאי בנדרו
 21 פליגי: כשיש בה כדי חלוקה, ארבע אמות לזה
 22 וארבע אמות לזה. וטעמא דמאן דאסר - הואיל
 23 ואפשר בחלוקה. אבל אין בה כדי חלוקה דברי
 24 הכל מותר. דמאי אפשר ליה למיעבב.
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51

מחלוקת

מחלוקת

אגרות קודש

[ט' אדר תשי"ג]

...כך אתענין לדעת מהנעשה ע"ד שידוך המתאים בשביל בנו ש"י. ועתה אשר ראה כבודו בעיני
 בשר, יכולת השי"ת בעיני זיווגים, אף שנראה לו שזהו דבר קשה, וגם ר"ל אמרו שקשה כקריעת ים
 סוף, בטח הרי יוקל הענין גם אצל בנו ש"י. ובלבד שישתדל כדרשת חז"ל, דרכו של איש וכו'. וידוע ג"כ
 העצה הוגנת של חז"ל שאין צריך להיות - בגיל - חילוק גדול ביניהם.

1 מחלוקת בשיש בה כדי חלוקה. דרבנן אסרי משום דסברי אין בריה, ולא אמרי' הובר
 2 הדבר כשמשמש דגוף החצר קנוי לו לתשמישו. משום דכיון שיש בה דין חלוקה בשעת
 3 קנייתו - לא הובר שיהא רשאי זה להשתמש בחלק זה, דשמיא לא יבא לחלק. וריא סבר
 4 דאפי' כבי הא אומרין בריה, לפי שבתחלה כשקנו אותה - על דעת כן קנאה. שכל עוד
 5 שלא לחלוק אותה היא כל גוף החצר קנוי
 6 לתשמיש כל אחד מהם. אבל אין בה דין
 7 חלוקה דברי הכל מותר. משום דכיון דאין בה דין
 8 חלוקה, והדבר יודע שלעולם תעמוד בשותפות,
 9 ושיש רשות לכל אחד מהם להשתמש בה כל
 10 עשה שירצה - כ"ע מודו דיש בריה, לפי שרוב
 11 קניי זה הובררה מתחילתה. ולא דמיא לשאר
 12 ברירות דעלמא, וכמו שפירשתי אני במשנתנו.
 13 אמר ליה רב יוסף והא בית הכנסת דכמי שאין
 14 בו כדי חלוקה דמי ותנן שניהם אסורים בדבר של
 15 אותה העיר. ומפרש ואזיל בהא מתניתין דפרקין
 16 (לקמן מה) דדבר של אותה העיר, כגון בית הכנסת.
 17 ובשלמא אי אמרת דבבבא שאין בה דין חלוקה
 18 פליגי - הא מני רבנן היא. אלא אי אמרת דבבבא
 19 שאין בה דין חלוקה דברי הכל מותר - מתניתין
 20 אמאן תרמייה? אלא אמר רב יוסף אמר ועירי

1 נדר של אותה העיר. כדמפרש: בית הכנסת והתיבה וכו'. שאין בה כדי חלוקה. ומאן
 2 דאסר - משום דכבית הכנסת דמי, דקתני דשניהם אסורים. ומאן דשרי - הואיל ואי
 3 אפשר בחלוקה. אבל יש בה כדי חלוקה דברי הכל אסור. דסגי ליה בחלוקה. וכמה
 4 תפיסת יד. יש לו למירי באותו מרחץ, דליתר ביה האי. אבל בבבאי. מרביע לא חשיב
 5 תפיסת יד, ומותר בו המודר. וספירם דכתיב ברו
 6 "בבבאי" - משמע נמי בבבאים. ואית דגרסי
 7 "בביצין", כמו ביצין של יוצר, כדאמר בב"מ (דף
 8 עד.) שהיוצר עושה כמין ביצים של חומר ומהם
 9 עושה קדרות. והכי משמע ליה: דאית ליה
 10 תשמישתא כלום, אבל כדי להניח ביצים של
 11 יוצר לתחם לייבשם - אין זו תפיסת יד. אבי
 12 אמר אפי' בבבאי. מרביע היי תפיסת יד, ואסור
 13 בהם המודר. והכי נמי איבא לפרש כל הני
 14 לישני. דמקבל כפסקא. שקיבלו השוכר לתת
 15 ממנו מס בכל שנה ושהנה, דלא האי תפיסת
 16 יד בכל.

ה"ג
 החיובי דמי דשרי - דמקבל כפסקא.
 האומר

1 מחלוקת שאין בה כדי חלוקה. דרבנן סברי דאפי' כבי הא אין בריה, ולא אמרי' הובר
 2 מחלוקה ע"מ כן קנאה. שתאה גופה קנויה לגמרי לכל אחד לתשמישו, בשעת תשמישו וכשמשמש בה - אמרי' הובר הדבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לשעה זו. וס"ל לר' אליעזר
 3 דנדי דבעלמא אין בריה, כבי הא יש בריה, לפי שעיקר הקנייה נתבררה משעה ראשונה. אבל יש בה דין חלוקה דברי הכל אסור. משום דכיון שחצר זו לחלוקה היא עומדת - אי
 4 אפשר לומר שמתחלה קנאה כולה כל אחד לתשמישו, דשמיא הא' יכוף את חבריו. הלכך, אפי' לר' אליעזר בן יעקב אסורין. וכתב הרשב"א ז"ל: דלא מיבעיא קודם חלוקה דאסורים, אלא
 5 אפילו לאחר חלוקה נמי אסורין. דליכא למימר כיון שחלקו הוברר הדבר למפרע שהוא חלקו המגיעו משעה ראשונה, והוא לא נאסר אלא בחלק חברו. דא"ה - היא ליה הך בריה כשאר
 6 ברירות דעלמא. וק"ל בדאורייתא אין בריה. וב"ת: מ"מ. הא קי"ל כשמואל דאמר (נ"ק ט:). האתיח שחלקו - לקחות הך, והרי זה כאילו לקחה ממנו ליתא, דאפילו לקחה ממנו אסורה,
 7 כדאמרי' לעיל (ה' קף:) גבי "ככרי עלין" דאע"ג דיהבי' ניהיליה במתנה, כל היכא דלא אפסקיה אחר - אסור. ומכירה הרי היא כמתנה. וברתנן "קונם ביתך שאני נכנס", "שרך שאני לוקח",
 8 מת או מכרו לאחר - מותר. הא מכרו לו, אפי' באומר "קונם ביתך שאני נכנס" - אסור, וזהו דעת הרשב"א ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' נדרים (ט"ז:) היו שנין שותפין בחצר, אם
 9 יש בה דין חלוקה - הרי אלו אסורים ליכנס בה עד שחלוקה, ויכנס כל א' וא' לחלקו. אלמא ס"ל ז"ל דלאחר חלוקה שרי. ונ"ל בטעמו ז"ל, דאע"ג דק"ל בדאורייתא אין בריה - אפי'ה
 10 אגן סחדי שע"מ כן נתתפנו, שלא יוכל אחד מן אסרה על חברו בענין שתאה נאסרת עליו לאחר חלוקה. דא"ה - אסר עליה נכסי דידה, ואינו בדין. מתני' המודר הנאה מחבירו ויש
 11 לו מרחץ ובית הבר, ומשכרים בעיר. ויש לו למירי מרחץ ובית הבר אלא שהשכירן לאחר. אם יש לו בהן תפיסת יד. למירי, אסור מודר ליהנות מהם. דכיון דיש לו למירי בהם תפיסת
 12 יד - הו' להו כדיריה. ובגמרא מפרש היכי דמי תפיסת יד. ואם אין לו בהם תפיסת יד מותר. דלא מודירה מהני אלא ומהשוכר. וכתב הרשב"א ז"ל: דכי אמרי' דבשאן לו בהן תפיסת
 13 יד מותר - דוקא כשהיו מושכרין כבר, אבל השכירן לאחר מכן - לא. דאע"ג דנתן בסמוך: "ליתך שאני נכנס" מת או מכרו לאחר - מותר, דוקא במכירה הוא דשרי, אבל בשכירות - לא.
 14 דאם איתא דאפי' בשכירות שרי - ליתני השכירן, וכ"ש מוכרן. אלא ודאי כל שקדם נדרו לשכירתו אין האיסור מסתלק ע"י שכירות. אבל מתני' בהשכירן כבר, ולפיכך כל שאין לו בהן
 15 תפיסת יד - אין האיסור על עליהם. גמ' וכמה תפיסת יד אמר רב נחמן למחצה לשליש ולרביעי. דכיון דבעל המרחץ משתכר כפי מה שהמרחץ מרויח - הוה ליה כדיריה. אבל בבבאי
 16 מותר. דכין היה בעבעל המרחץ משתכר בבבאים, שהבאים לרוחץ שם היו לוקחים אותם ממנו. ומשי' קאמר שאם אין בעל המרחץ משתכר בריח המרחץ כלל, אלא שירי לעצמו אותו
 17 ריח של ביצים - ומותר. לפי שאינו מגוף המרחץ. אבי אמר אפי' בבבאים אסור. דאפי' כה"ג מקרי תפיסת יד. היכי דמי דשרי דמקבל כפסקא. שאינו נוטל חלק הידוע בריח המרחץ,
 18 אלא שנותן לו שכר דבר קצוב לשנה, וכל כה"ג אסתלק ליה בעל המרחץ ממרחצו לגמרי. ואיכא למידק אשמעתין: ואפי' כה"ג היכי שרי? דהא מ"מ גוף המרחץ של משכיר הוא, ויכול
 19 לאסור: אותו על השוכר עצמו, כדאמרינן בערבין בפ' "האומר משקלי עלי" (ה' טז:). המשכיר בית לחבירו והקדישו, הדר בו מעלה שבר להקדש. ומוקמינן לה כשהקדישו משכיר, דשוכר
 20 מעלה שבר להקדש. ואקשינן התם: הדר בו מעלה שבר להקדש? היכי דירי בוז במעילה קא? אלמא יכול לאסרה על השוכר, כיון שהגוף הקרקע שלו, וכ"ש שיכול לאסרה על אחרים,
 21 וכי אין לו בהם תפיסת יד - אמאי שרי? תרצו בתוספות: דאין ה"ג, שאם אסר אותו המרחץ בפי' - הייל אסוריה, כיון שהגוף שלו, כי הייא דפרק "משקלי עלי" שהקדיש הבית עצמו. אבל
 22 הכא במודר הנאה מנכסיו תחם איירי, ואין דעתו על מה שהשכיר. ואי קשיא לך: דהא לעיל בפרק "אין בין המודר" (ה' טז:) הוה סלקא דעתך דאין דעתו על מה שהפקיר, ואודיה ליה:
 23 איכא למימר דלא דמי, ודאי כשאסר אסור נכסיו תחם - דעתו על כל מה שהוא ברשותו, ולפיכך כיון שאין ההפקר עדיין הפקר, ולא המתנה בריח המרחץ כלל, אף הם בעלל האיסור. אבל מה
 24 שיצא מרשותו לשעתו בשכירות, כיון דהשתא מיהת לאו ברשותיה קאי - אין דעתו לאסרה. ור"ת דל תירץ: דהויא דפרק "משקלי עלי" - דוקא גבי הקדש, ומשום דהקדש מפקיע מידי
 25 שעבוד. אבל הכא גבי קונמות, אע"ג דמפקיעין מידי שעבוד, כדאיתא בפ' "אע"פ" (מונוטו טז:) ובפרק בתרא דמכילתין (ה' טז:) ה"מ בקונם כללי כעין הקדש, אבל בקונם פרטי, כיון דלא דמי
 26 להקדש - אלמנה רבנן לשעבודיה דאיך דלא ליפקע ליה, כי היכי דאמר התם דאלמנה רבנן לשעבודיה דבעל. וכך הוה ר"ת ז"ל. ואחרים תירצו: דהויא דפרק "משקלי עלי" - בשלא
 27 הקדים שכרו למשכיר. וכיון דלא סגיאל שלא יתחייב השוכר לתת שבר להקדש - נמצא שיש להקדש יד חכות בכל הבית כמו שהיה למשכיר, ולפיכך חל הקדש על הבית, וכי דירי ביה -
 28 במעילה קאי. אבל מתני' - כשהקדים שוכר למשכיר שכרו, וכיון דסתלק ליה משכיר לגמרי - לא מצא אסר. ובירושלמי נמי מפליג כה"ג בין הקדים לו שכרו ללא הקדים. ובודאי דהויא
 29 דפרק "משקלי עלי" לא קשיא, דחתם במשכיר בית סתם עסקינן. וראיה לדבר - דקתני התם: נפל - חייב להעמיד לו בית, ואי ב"בית זה" נפל - אדא. אלא ודאי בבית סתם עסקינן, ומשי'
 30 פרבטין: היכי מצוי דירי ביה. במעילה קאי! וכיון דלא השכיר לו בית יודע אלא בית סתם - ודאי מצוי מקדיש ליה משכיר, ויהיב ליה לשוכר ביתא אחרניא. אבל ב"בית זה" - ודאי לא מצוי
 31 משכיר מקדיש ליה, דהא אע"ג דהקדש מפקיע מידי שעבוד - ה"מ הקדש מובה, אבל הקדש בדיק הבית - לא, כדעת רש"י ז"ל, ושלא כדברי ר"ת ז"ל שהוא סובר שאפי' הקדש בדיק הבית
 32 מפקיע מידי שעבוד. וראיה לדבר מדאמר בפרק "אע"פ" ובסוף מכליתין: הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו "שדה זו שמשכנתי לך לעשר שנים לכשאפרנה ממך תקדש" דקדשה. אלמא,
 33 דוקא לכשיפרנה. אבל קודם לכן - לא קדשה. הלכך, הייא דפרק "משקלי עלי" לא קשיא כלל אמתיניתין. ומיהו, אכתי מתניתין לא נהיא, דהא קונמות כקדשות הגוף דמיין, כדאיתא
 34 בפרק "אע"פ" (טז) ובסוף מכליתין, ואמאי לא מפקיעין מידי שעבוד? והלכך לא מפרקא מתני' אלא בחד מהן פירוקא דכתיבנא. ואינו כבר כתבתי במשנתנו דאפילו קונם פרטי, ואפי'
 35 הקדים שבר שוכר - מצוי משכיר לאסרו עליו, ואדחויאן להו תרי פירוקי בתראי. ואחרים תירצו עוד: דהאי מושכרים הדכא - לאו מושכרים כעין שכירות

נדריים דף מו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קצט

36 את חבירו לחלוק, ולכן באופן זה לדברי הכל אסור, ואפילו לדעת
37 רבי אליעזר בן יעקב.
38 הגמרא מביאה את פסק ההלכה במחלוקת התנאים במשנתנו:
39 אָמַר רַב הוּנָא, הִלְכָה כְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב שְׁתוּפֵין הַמּוֹדְרִים
40 הַנָּאָה זֶה מִזֶּה מוֹתְרִים לְהִיכַס לְחֹצֵר הַמְּשׁוּתֶפֶת לְשְׁנֵיהֶם, וְכֵן אָמַר
41 רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר, הִלְכָה כְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב.
42 שְׁנֵינוּ בַּמִּשְׁנָה לְעִיל (מו.), הַמּוֹדֵר הֵנָּה מְחִבֵּיר וְיֵשׁ לוֹ וְלַמּוֹדֵר
43 שְׁם מְרֻחֵן וְכוּ' וּבֵית הַבַּד מוֹשְׁכֵרִין בְּעִיר, אִם יֵשׁ לְמִשְׁכִּיר וְשֶׁהוּא
44 הַמּוֹדֵר, בְּהֵן תְּפִיסַת יָד, אִסּוּר הַמּוֹדֵר לִיהֲנוֹת מֵהֶם.
45 הַגְּמָרָא מְבַרְרַת אֶת דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה:
46 וְכַפָּה הַשִּׁיעוּר שִׁיחִיהָ לְמִשְׁכִּיר בְּמִרְחָץ כִּדֵּי שִׁיחֵשֵׁב שִׁישׁ לוֹ בּו
47 תְּפִיסַת יָד. אָמַר רַב נַחֲמָן, כֹּאשֶׁר הַמִּשְׁכִּיר מִקְבֵּל מִרוּחֵי הַמִּרְחָץ
48 וּבֵית הַבַּד לְמַחְצָה לְשִׁלִּישׁ וְלְרִבְעִי, אִז נֶחֱשֵׁב שִׁישׁ לוֹ בְּהֵם תְּפִיסַת
49 יָד, אֲבָל כְּבִיצִים – בַּפְּחוֹת מִשִּׁיעוּר זֶה, לֹא – אִין זֶה נֶחֱשֵׁב תְּפִיסַת יָד
50 לְמִדְרָא, וּמוֹתֵר לְמוֹדֵר לִיהֲנוֹת מִהַמִּרְחָץ וּמִבֵּית הַבַּד.
51 אֲבִי אָמַר, אֲפִילוּ כְּבִיצִים – בַּפְּחוֹת מִרְבִּיעִי, עֵדִין נֶחֱשֵׁב שִׁישׁ לוֹ
52 בְּהֵם תְּפִיסַת יָד, וְאִסּוּר לְמוֹדֵר לִיהֲנוֹת מֵהֶם, וְהִיכֵי דְמִי דְשָׁרִי –
53 בְּאִיזָה אֹפֶן מוֹתֵר לְמוֹדֵר לִיהֲנוֹת מֵהֶם, דְּמִקְבֵּל כְּבִיצִים – אִם
54 הַמִּשְׁכִּיר מִקְבֵּל דְּמֵי שְׁכִירוֹת קְבוּעִים בְּכָל שָׁנָה, וְאִין לוֹ שׁוֹם חֶלֶק
55 בְּרוּחֵי הַמִּרְחָץ, שֶׁאִז אִין זֶה נֶחֱשֵׁב לְתְּפִיסַת יָד.
56 גִּירְסַת הַר"ן:
57 וְכַפָּה הַשִּׁיעוּר שִׁיחִיהָ לְמִשְׁכִּיר בְּמִרְחָץ כִּדֵּי שִׁיחֵשֵׁב שִׁישׁ לוֹ בּו
58 תְּפִיסַת יָד. אָמַר רַב נַחֲמָן, כֹּאשֶׁר הַמִּשְׁכִּיר מִקְבֵּל מִרוּחֵי הַמִּרְחָץ
59 וּבֵית הַבַּד לְמַחְצָה לְשִׁלִּישׁ וְלְרִבְעִי, אִז זֶה נֶחֱשֵׁב שִׁישׁ לוֹ בְּהֵם תְּפִיסַת
60 יָד, אֲבָל כְּבִיצִים – כֹּאשֶׁר אִין לְבַעַל הַמִּרְחָץ חֶלֶק בְּרוּחֵי הַמִּרְחָץ,
61 אִלָּא שִׁיר לְעַצְמוֹ רַק אֶת הַזְּכוּת לְמַכּוֹר בִּיצִים לְאִנְשִׁים שְׁבִאִים
62 לְרַחוּץ, לֹא – אִין זֶה נֶחֱשֵׁב תְּפִיסַת יָד לְמִדְרָא, כִּיּוֹן שֶׁהַמִּשְׁכִּיר אִינוֹ
63 נֶהְנֶה מִגּוֹף הַמִּרְחָץ, וּמוֹתֵר לְמוֹדֵר לִיהֲנוֹת מִהַמִּרְחָץ וּמִבֵּית הַבַּד.
64 אֲבִי אָמַר, אֲפִילוּ כְּבִיצִים – שִׁישׁ לְמִשְׁכִּיר רַק אֶת הַזְּכוּת לְמַכּוֹר
65 בִּיצִים לְבִאֵי הַמִּרְחָץ, עֵדִין נֶחֱשֵׁב שִׁישׁ לוֹ בְּהֵם תְּפִיסַת יָד, וְאִסּוּר
66 לְמוֹדֵר לִיהֲנוֹת מֵהֶם, וְהִיכֵי דְמִי דְשָׁרִי – בְּאִיזָה אֹפֶן מוֹתֵר הַמּוֹדֵר
67 לִיהֲנוֹת מֵהֶם, דְּמִקְבֵּל כְּבִיצִים – אִם הַמִּשְׁכִּיר מִקְבֵּל דְּמֵי שְׁכִירוֹת
68 קְבוּעִים בְּכָל שָׁנָה, וְאִין לוֹ שׁוֹם חֶלֶק בְּרוּחֵי הַמִּרְחָץ, שֶׁאִז אִין זֶה
69 נֶחֱשֵׁב לְתְּפִיסַת יָד.

1 מְחִלּוּקַת חֲכָמִים וְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב בַּמִּשְׁנָתוֹ הִיא רַק בַּחֲצֵר
2 שִׁישׁ בְּהַיְיָ חִלּוּקָה – שְׁגוּדֵל הַחֲצֵר הוּא לֹא פְּחוֹת מִשְׁמוֹנָה אַמּוֹת,
3 כִּךְ שְׁנִיתָן לְפָרֵק אֶת הַשְׁתּוּפוֹת וּלְחַלֵּק אֶת הַחֲצֵר בֵּין הַשְׁתּוּפֵין
4 מִחֲצָה לְזֶה וּמִחֲצָה לְזֶה, וְלִכֵּל אֶחָד תִּישָׁאֵר חֲצֵר שְׁגוּדָה אַרְבַּע
5 אַמּוֹת, וּבְאֹפֶן זֶה סוֹבְרִים חֲכָמִים שְׂאִין לְהַתִּיר כְּנִיסָה לְחֲצֵר מִטַּעַם
6 בְּרִירָה, מִשּׁוּם שְׂכִיּוֹן שְׁלֵעוֹלָם הַשְּׁדָה תִּיחַלֵּק בְּעֵתִיד, אִין לּוֹמֵר
7 שֶׁכְּשֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֲצֵר הוֹבֵרֵר הַדְּבַר לְמַפְרַע שְׁבוּמָן זֶה הַשְּׁדָה קְנוּיָה
8 לוֹ, שְׁהָרֵי יִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׂאֵחַר שִׁיחַלּוּקָה הַשְּׁדָה יִקְבֵּל חֲבִירוֹ חֶלֶק זֶה
9 שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עֵתָה, אֲבָל בַּחֲצֵר שְׂאִין בְּהַיְיָ חִלּוּקָה – שְׂאִם נֶחֱלַק
10 אֶת הַחֲצֵר לְשְׁנֵי הַשְׁתּוּפֵין לֹא יִשָּׂאֵרוּ לְכֹל אֶחָד אַרְבַּע אַמּוֹת,
11 וְנִמְצָא שֶׁהַחֲצֵר תְּעַמּוֹד לְעוֹלָם בְּמִצַּב שֶׁל שְׁתּוּפוֹת, דְּבָרֵי הַכֵּל
12 מוֹתֵר – גַּם חֲכָמִים מוֹדִים שְׁבִאֹפֶן כּוֹה נֶאֱמַר 'יֵשׁ בְּרִירָה', כְּלוּמֹר
13 שֶׁבִּשְׂעָה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ מִתְּבַרֵּר לְמַפְרַע שְׁבוּמָן שְׁקֵנוֹ הַשְּׁדָה קֵנָה הוּא
14 אֶת כֹּל הַשְּׁדָה לּוֹמֵן זֶה, שְׁעַל דַּעַת כֵּן נִשְׁתַּתְּפוּ בַּחֲצֵר.
15 דוּחָה הַגְּמָרָא, אָמַר לִיָּה רַב יוֹסֵף לְרַבָּה, אִי אֶפְשֵׁר לּוֹמֵר כְּדַבְרֵיךְ
16 שֶׁבַּחֲצֵר שְׂאִין בַּה כְּדֵי חִלּוּקָה מוֹדִים חֲכָמִים שִׁישׁ בְּרִירָה, שְׁהָרֵי
17 בֵּית הַקְּנֶסֶת שֶׁל בְּנֵי הָעִיר דְּבָמִי שְׂאִין כּוֹ בְּהַיְיָ חִלּוּקָה דְּמִי, כִּיּוֹן שְׁכֵל
18 בְּנֵי הָעִיר צְרִיכִים אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת וְאִי אֶפְשֵׁר לְחַלּוֹק, וְהָיָה – וְשְׁנֵינוּ
19 בַּמִּשְׁנָה לְקַמֵּן (מִחָה) לְגַבֵּי שְׁנֵי אִנְשִׁים הַמּוֹדְרִים הַנָּאָה זֶה מִזֶּה,
20 שְׁשְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין כְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר, וּמִפְּרִשְׁתָּ הַמִּשְׁנָה שֶׁאֶחָד מִן
21 הַדְּבָרִים שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר הוּא בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְעַל כִּרְחֹץ מוֹכַח מִכֵּאֵן
22 שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים אֲפִילוּ בְּדַבֵּר שְׂאִין בּוֹ כְּדֵי חִלּוּקָה אִין לְהַתִּיר.
23 מִכָּח קוּשִׁיתוֹ מִבְּאֵר רַב יוֹסֵף אֶת דִּין הַמִּשְׁנָה לְהִיפֹךְ מוֹדְבֵרֵי רַבָּה:
24 אֲלֹא אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר יְעִירִי, מְחִלּוּקַת חֲכָמִים וְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
25 יַעֲקֹב בַּמִּשְׁנָתוֹ הִיא רַק בַּחֲצֵר שְׂאִין בְּהַיְיָ חִלּוּקָה – שְׂאִם נֶחֱלַקָה
26 לֹא יִהְיֶה בַּה אַרְבַּע אַמּוֹת לְכֹל אֶחָד מִהַשְׁתּוּפֵין, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים
27 אֲפִילוּ בְּאֹפֶן זֶה אִין סוֹמְכִים עַל בְּרִירָה לְהַתִּיר, וְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
28 יַעֲקֹב סוֹבֵר שְׂכִיּוֹן שְׁלֵעוֹלָם הַחֲצֵר תִּישָׁאֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, וְלֹא יִכּוֹל
29 אֶחָד מֵהֶם לְכוּף אֶת חֲבִירוֹ לְחַלּוֹק, וְדֹאֵי שֶׁמִּתְחִילָה נִשְׁתַּתְּפוּ בַּה
30 עַל דַּעַת שְׁכֵל אֶחָד מֵהֶם בִּשְׂעָה שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּה הַחֲצֵר כּוֹלָה תְּהִיָּה
31 שְׁלוֹ, אֲבָל בַּחֲצֵר שִׁישׁ בְּהַיְיָ חִלּוּקָה – שְׂאִם נֶחֱלַקָה יִהְיֶה בַּה אַרְבַּע
32 אַמּוֹת לְכֹל אֶחָד מִהַשְׁתּוּפֵין, כִּיּוֹן שְׁכֵל אֶחָד מֵהֶם יִכּוֹל לְכוּף אֶת
33 שְׁתּוּפוֹ לְחַלּוֹק אֶת הַחֲצֵר, אֲפִילוּ לְדַעַת רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שֶׁ
34 אֹמְרִים שֶׁמִּתְחִילָה נִשְׁתַּתְּפוּ בַּה עַל דַּעַת שְׁכֵל אֶחָד מֵהֶם בִּשְׂעָה
35 שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בַּה הַחֲצֵר כּוֹלָה תְּהִיָּה שְׁלוֹ, שְׁהָרֵי שְׂמֵא יִכּוּף אֶחָד מֵהֶם

אגרות קודש

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' תמוז בענין שאינו יודע יום היארצייט של אביו ז"ל. הנה יתייעץ בזה עם אנ"ש והם יתדברו עם אמו תח"י לברר היום שיש לומר שהוא היותר קרוב להיארצייט, ולקבוע בו.

בהנוגע למ"ש אודות הנחת תפילין למלאת לו י"ב שנה. הנה אף שמובא מנהג כזה אבל לא ראיתי נוהגין ככה בין אנ"ש לשנות התחלת תפילין ליתום ויתנהג ע"פ המובא בלוח היום היום בי מנ"א להתחיל הנחת תפילין בשני חדשים לפני הבר מצוה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

34 יכול לאסור את ירושתו על בנו, אף שלאחר מיתתו נכסיו אינם
 35 שייכים לו. מסיקה הגמרא, שְׁמַעוּ מִיָּמָה – ראייה מוכחת היא שאדם
 36 יכול לאסור דבר שברשותו לכשיצא מרשותו.
 37 אחרי שפשט רבא שבאומר לחבירו 'קונם לבית זה שאתה נכנס',
 38 אסור המודר להיכנס לבית אפילו אחר שהמדר מכר את הבית
 39 לאחר, נסתפק רמי בר חמא ספק אחר, האם יכול אדם לאסור על
 40 חבירו גם את חליפי האיסור:
 41 תַּנְן הֵתָם – שנינו במשנה לקמן (נז), אדם שהיו מונחים לפניו
 42 פירות, ואמר קונם פירות האלו עלי, או שאמר קונם הן הפירות
 43 אלו עלי פ, או שאמר קונם הן לפי, אסור בחילופיהן – אם החלפו
 44 פירות אלו באחרים, או שנמכרו וואסור ליהנות מהכסף שהתקבל
 45 תמורתם, וּבְגִידוּלֵיהֶן – אם פירות אלו נזרעו והצמיחו גידולים
 46 אסור לאכול את הגידולים, משום שאסר פירות מסוימים, ועשה
 47 אותם כהקדש שגם חילופיו וגידוליו אסורים.
 48 אחר שהובא הדין שהאוסר על עצמו בלשון קונם פירות האלו
 49 עלי, נאסר בחילופיהן וגידוליהן, מביאה הגמרא ספק בדין האוסר
 50 על חבירו בלשון זו:
 51 בְּעֵי וְנִסְתַּפֵּק רְמֵי בְּרַחֵמָא, אם אָמַר קוֹנֵם פִּירוֹת הָאֵלּוּ עַל פְּלוֹנֵי –
 52 שאסר הפירות בלשון זו על חבירו ולא על עצמו, מהו בחילופיהן
 53 – אם החליפן המודר האם נאסר מדרבנן גם בחילופיהן. וצדדי
 54 הספק הם, מִי אֲמַרְיָן – האם אנו אומרים שטעם המשנה (שם)
 55 שהגידולים אסורים הוא משום שהנדר התכוון לאסור אף את
 56 הגידולים, ואם כן יש לחלק, שדווקא לַנְּבִי דִּילֵיהּ – כשאוסר בלשון
 57 זו על עצמו, הוֹאִיל וְאָדָם אוֹסֵר [יכול לאסור] אפילו את פירות
 58 חֲבִירוֹ עַל עֲצָמוֹ, לִכֵּן אָרַם אוֹסֵר [יכול לאסור] גם דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא
 59 לְעוֹלָם כְּגוֹן חִילוּפֵינּוּ וְגִידוּלֵינּוּ עַל עֲצָמוֹ, אֲבָל לַנְּבִי חֲבִירוֹ, הוֹאִיל וְאִין
 60 אָדָם אוֹסֵר פִּירוֹת חֲבִירוֹ עַל חֲבִירוֹ מִשּׁוּם שִׁישׁ כִּאֵן שְׁתֵּי סִיבוֹת
 61 שְׁגוּרָעוֹת מִכּוּחוֹ, הֵאֱחָת, שֶׁהִפְרִיתוּ אִינֵם שְׁלוֹ, וְהַשְׁנִיָּה, שֶׁחֲבִירוֹ
 62 אִינּוּ בְרִשּׁוֹתוֹ לֹאסוֹר עֲלֵיו, כִּךְ גַּם אִין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא
 63 לְעוֹלָם עַל חֲבִירוֹ, כִּיּוֹן שְׁגַם בּוֹה יֵשׁ שְׁתֵּי סִיבוֹת הַמְּגֵרָעוֹת מִכּוּחוֹ,
 64 הֵאֱחָת, שֶׁהִחְלִיפִין עֲדִיין לֹא בָאוּ לְעוֹלָם, וְהַשְׁנִיָּה, שֶׁחֲבִירוֹ אִינּוּ
 65 בְרִשּׁוֹתוֹ לֹאסוֹר עֲלֵיו.

1 שנינו במשנה לעיל (מו.), הָאוֹסֵר לְחֲבִירוֹ וְכוּ' קונם לביתך שאני
 2 נכנס ושרך שאני לוקח, אם מת הבעלים או שמכרו לאחר, מותר
 3 הנודר להיכנס לבית ולהינות מהשדה אחר שיקנה אותה, כיון
 4 שכבר אינם של מי שהוא מודר ממנו, ואינם בכלל 'ביתך' ו'שרך'.
 5 אבל אם אמר הנודר 'קונם בית זה שאני נכנס ושדה זו שאני
 6 לוקח', אסור הנודר להיכנס לבית ולהינות מהשדה אחר שיקנה
 7 אותה, אפילו אחר שמתו הבעלים או מכרו לאחר, משום שאסר
 8 על עצמו 'בית זה' ו'שדה זה', בין אם פלוני הוא בעליו ובין אם לא.
 9 דין זה נאמר באדם האוסר את הבית על עצמו, כיון שאדם יכול
 10 לאסור על עצמו גם חפץ שאינו שלו. אבל האוסר על חבירו, אינו
 11 יכול לאסור עליו אלא חפץ השייך לו, כיון שאין אדם אוסר נכסיו
 12 חבירו על חבירו.
 13 הגמרא מביאה ספק בענין האוסר את ביתו על חבירו בנדר:
 14 בְּעֵי וְנִסְתַּפֵּק אֲבִימִי, האומר לחבירו קונם לבית זה השייך לי
 15 שְׁאֲתָהּ נְכֵנָם, אם מת המדיר או שְׁמַכְרָהּ לְאַחֵר, וכעת הבית אינו
 16 שלו, מהו – האם המודר עדיין אסור להיכנס לבית או לא. וצדדי
 17 הספק הם, האם אָרַם אוֹסֵר – יכול לאסור, דָּבָר שֶׁשְׁעִבְשִׁיו הוּא
 18 בְּרִשּׁוֹתוֹ גַּם עַל לְעֵתִיד כְּשִׁיִּצֵּא מְרִשּׁוֹתוֹ, שהרי בשעה שהוא אוסר
 19 החפץ שייך לו, והמודר יהיה אסור להיכנס לבית אף כשהבית לא
 20 יהיה של המדיר, או לא, שאינו יכול לאסור אלא על הזמן שהבית
 21 הוא שלו, אבל על הזמן שהבית לא יהיה ברשותו לא חל איסורו,
 22 שהרי הוא באוסר נכסיו חבירו על חבירו, והמודר יהיה מותר
 23 להיכנס לבית כשהוא לא יהיה של המדיר.
 24 רבא מוכיח ש'אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו':
 25 אָמַר רַבָּא, תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראייה ממה ששנינו במשנה (בבא
 26 קמא קח), הָאוֹסֵר לְבָנוּ קוֹנֵם שְׁאֵי אֲתָהּ נְהִיָּה לִי – שאסר על בנו
 27 ליהנות ממנו, וְמֵת הָאֵב, יִרְשָׁנוּ הֵבֶן, משום שלא אסר עליו האב
 28 את הנאתו לאחר מותו. אבל אם אמר לו בפירושו, קונם שלא יהנה
 29 ממנו פְּחִיזוּ וּבְמֹתוֹ שֶׁל הָאֵב, וְמֵת הָאֵב, לֹא יִרְשָׁנוּ – אסור הבן
 30 ליהנות מהנכסים שירש מאביו, כיון שאסר עליו האב את הנאתו
 31 במפורש גם לאחר מותו, וירשותו בכלל האיסור. ומוכיח רבא,
 32 שְׁמַע מִיָּמָה – אתה למד מכאן, שְׁאָדָם אוֹסֵר – יכול לאסור, דָּבָר
 33 שֶׁשְׁעִבְשִׁיו הוּא בְּרִשּׁוֹתוֹ גַּם עַל לְעֵתִיד כְּשִׁיִּצֵּא מְרִשּׁוֹתוֹ, שהרי האב

אגרות קודש

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ב

ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ וכו' מוה"ר מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו, בו מודיע אשר נולד לו בן למזל טוב ונקרא שמו בישראל ע"ש אאמו"ר ז"ל, לאורך ימים ושנים טובות.

הנני בזה להביע ברכתך, אשר הוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה ומנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

כשאהי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אזכירו ואת זוגתו ואת הרך הנמול שיחיו לבריאות הנכונה ולטוב גשמי ורוחני, ויהי רצון מהשי"ת, אשר כשם שגרם לי קורת רוח ביותר במה שקרא שם בנו בשם אאמו"ר ז"ל, הרי יזכהו השי"ת להיות בקורת רוח ונחת רוח מכל בני ביתו וגם מעצמו שיחיו, הן ממצבם בגשמיות והן ממצבם ברוחניות, ויזכה לבשר תמיד אך טוב וחסד.

בברכת מזל טוב

מ. שניאורסאהן

1 ה"נ בעי אבימי קונס בית זה שאתה נכנס ומת או שמכרו לאחר מהו. אדם אוסר דבר וכו'.
2 ואפילו לאחר שמת או שמכרו לאחר היו נמי אסור, או לא: תנן התם. לקמן בפרק "הנודר
3 מן הירק". קונס פירות האלו עלי או קונס הן על פי אסור בחילופין,
4 אם נתחלפו בפירות אחרות, ודבר שלא בא לעולם הוא. גידולין, שנטען והגדילו. על

5 פלוני. שאסרן על חבירו. מהו. אי הוי אסור
6 בחילופין כמו שהוא אסור, אי לא? מי אמרינן:
7 גביה דליה. כי אמר "קונס הן לפי" או "על פי"
8 - אסור בחילופין, אף על גב דהוי דבר שלבי, ל
9 הואיל ואשכחן גבי דליה כי האי חומרא דאידו
10 אסר פירות חבירו עליו, והאביז מחמירי לגביה
11 דאוסר נמי עליו דבר שלבי. אבל גבי חבירה,
12 הואיל ואינו אוסר פירות חבירו על חבירו, דאי
13 אמר לחבירו "קונס פירות של פלוני עליך" - לא
14 הוי כלום, לא אמרינן נמי דאית בידו למיסר ליה
15 בחליפין, דהוי דבר שלא בא לעולם.

10 האלו על פלוני" מהו בחילופין? מי אמרינן: גבי דליה, הואיל ואדם אוסר פירות
11 חבירו על עצמו - אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על עצמו, גבי חבירו, הואיל
12 ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו - אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו.

1 אחר דעלמא, דהא אמרינן בגמרא: היכי דמי דשרי - דמקבל בטסקא לאו
2 היינו שכירות, אלא הקרקע חרי הוא של מחזיק לעולם, ומורישו לבניו, אלא שנתן דבר
3 ידוע בכל שנה לבעלים הראשונים. וכי כל האי גונא - קנין הגוף מיקרי, ולא שבעוד בלבד
4 שיקפיענו קונס. והאי דנקט מושכרין במתניתין - משום דטסקא זו כעין שכירות הוא, שאם
5 אינו פורע המוטל עליו שנה שנה - הדרא ארעא

6 למרא, וכדאמרינן בעלמא (ב"מ ז' ע"ג): ארעא
7 לטסקא משתעבדא, ומלכא אמר: ידויב טסקא -
8 ליכול ארעא. ואפילו הכי, כיון דכל אימת דבעי
9 למפרע לא מצי מסלק ליה אידך - קנין הגוף ש
10 לו בקרקע, ומשי"ח לא מצי אסר. אבל בשכירות
11 דעלמא מצי אסר, כל זה פלפלו הראשונים דל.
12 ותמהני עליהם, לפי שאני אומר להלכה דאפי
13 בשכירות דעלמא, כל שאין לו למדיר תפסת די
14 - שרי מודר לאתהני ממורחץ ובית הבד שיש לו
15 למדיר מושכרין בעיר. דאע"ג דמן דינא ודאי
16 דמשכיר יכול לאסור על השוכר, ואפי הקדים
17 השוכר למשכיר שכרו, ובדפרשנא לעיל
18 במתניתין דריש פראק. הני מילי - כשאוסר אותם
19 לשוכר, או כשאוסר אותם על כל אדם, שהשוכר
20 בכלל. משום דכיון דקונמות מפקעי מדי שעבוד
21 - אסתלק ליה שעבודא דשוכר לגמרי. אבל
22 לאסור אותן על אחר, לא כל הימנו, דכיון דאשתמיך ליה שעבודא דשוכר, כשהמודר נתנה - לא ממדיר הוא
23 לעיל: היה א' מן השוק מודר מא' מהם הנאה לא יכנס לחצר, ר"א בן יעקב אומר וכו' - לאו משום רבותא דרבי אליעזר בן יעקב
24 נזי דקסברי רבנן דריתקא מצי אסר אתרביה. ה"מ משום דמפקע מיניה קנין שעבוד, וכדכתובנא לעיל, אבל לאחד מן השוק - לא מצי אסר
25 דשעבוד חבירך עדיין נשאר אצלו - לתוך שלו אני נכנס, ולא לתוך שלך. קמ"ל, דכיון דתוך מדיד מצי קני ליה בהא חצר
26 לביתך שאני נכנס. כלומר, למה שאני נכנס בו. שרף שאני לוקח. כלומר, אם אקחנו. מת. או מכרין לאחר מותר. ד"ביתך
27 שרי, אלא להכי נקט מכרן - לאשמעינן דדוקא מכרן לאחרא, אבל אמר "ביתך שאני נכנס" ומכרו לו - אסור. קונס
28 דכיון ד"בית זה" קאמר - שריה עליה תחיבה דאסורא, הלכך אפילו מכרו לאחר - אסור. והוי יודע דכי היכי ד"בית זה" חמור
29 זה לענין נפילה. דאי אמר "ביתך שאני נכנס" ונפל ובנאו - אסור ליכנס בו, דכל שהוא ביתך משמע. ואי אמר "בית זה" ונפל,
30 "ביתך זה" - משום "זה" אתה תופס, בין לחומרא ומכירה בין לקולא דנפילה. והכי איראם פירושלמי: "ביתך זה" משום מה אתה תופס - משום
31 מן הדא: האומר לירושן "תנו בית חנות לבני אב בית אשמות לבתי" ונפל - הירושן ירביב לבנותו, ונפל "זה" ונפל - אין
32 נפל ובני ליה אסור - לאו דוקא נפל ובני ליה במקומו, דה"ה אם נגדו במקום אחר אסור, דכל שהוא ביתך קאמר. והאי דנקט
33 (במקומו וכמדתו הראשונה - מותר. גמ') בעי אבימי קונס לבית זה שאתה נכנס מת או מכרו לאחר מהו. כלומר, דנהי דאמר
34 על עצמו. דמצי אסר אנפשיה בית זה, בין שהיה שלו או שימכרנו לאחר. אבל אתרביה. נהי ד"בית זה" לעולם משמע, וכדמובא
35 הד"ל נכסי חבירו על חבירו. וה"ה דמבעיא ליה במפרש "בית זה שאתה נכנס אפילו לאחר שיצא מרשותו" דאפשר דלא מהני,
36 משמע, וכדמובא מתניתין. אבל עיקר בעיא היא, אפילו כי בעי למיעבד הכי - אי מצי עביד, כיון דנכסיה השתא ברשותיה
37 נכסיה חבירו על חבירו. ומשי"ח מייתי לה ר"ב ת"ש מדרתן "בחזיו ובמותו" - מת לא יירשנו, דאלמא כי פריש מצי למיסר
38 פריש חיל איסורא - פשיטא ליה ד"זה" כמפרש ממי, דמתני' נמי הכי מוכחא. ואע"ג דלעיל (ף מ"ג) דהנין: שאני התם דאמר
39 משמע, לגבי מדיד לא משמע הכי, וכמו שפירשתי אני למעלה - הכא לא ניהא לך בהדיא דחייא, ואמסקנא דלעיל סמכינן.
40 דכיון שנכסים אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן, דהא קתני בסופא דהדיא מתניתין בפרק "הגזול קמא" (ף ק"ט): ויתן
41 וזה בגוף ההכנסים הדין נותן לבניו או לאחיו, והדין בעלי חובין באין ונפרעין, ואם לא
42 ליהנות מן כשאר הירושה - תנא סיפא נמי לא יירשנו, ולא דוקא. וכ"ת: היכי קתני נותן לבניו או לאחיו? בשלמא
43 מיפרעו דליהו פורע חובו באיסורי הנאה, דבהה"ג דאי אסור, דנהי דאמרין לעיל דמכריח ארי מנכסי חבירו הוא - היינו
44 מרשות לרשות, ונמצא מועיל. אלא בעל חבירו כ"ד מנגיף לך, ואע"ג דאידו ממילא מותני - לא איכפת לו, אבל נותן
45 כדאמרין לעיל (ף ל"ג) גבי תורם משלו על חבירו ויל: דלא למימרא שיתנם להם ממש, אלא שמרא להם מקום, ואומר להם: נכסי
46 לעצמכם ועשו מהם מה שתרצו. וכה"ג לאו מתנה הוא, אלא גונא דהפקר. וכן כתב הר"ם במד"ל ב"פ מהל' נדרים
47 ד"ל בהדיא דתנן לעיל מניה: הגזול את אביו ומת וכו' - לוח ובעלי חובין באין ונפרעין, ואמרין עלה בגמרא: וצריך
48 קונס פירות האלו עלי קונס הם על פי קונס הם לפי אסור בחילופין ובגדוליהם. כלומר, כל שאמר א' משלוות הללו - הלופין
49 על פלוני מהו בחילופין, לאו בקונמות בלחוד קא מבעיא ליה, אלא בכלוחו איסורי הנאה דעלמא נמי מספקא ליה.
50 מבעיא ליה, דודאי כל שהוא אסור בהנאה לאו למכרו ולהחליפו. דאי לא ידעא הכי - ואמרין דמיסר לחמץ בפסח ולשור הנסקל,
51 התשלומין? אלא דמיסר ליה לבתחילין אסור. אלא בשעבר החליפין מספקא ליה. וליצרו נמי לא מבעיא ליה, דפשיטא ליה
52 ושבעית. ודין, ומייתי לה בריש חולין (ף ל"ז): חמץ של עוברי עבירה אחר הפסח מותר מיד, מפני שחן מחליפין.
53 הי עיקר ספיקא: מי אמרינן דכי תנן במתניתין אסור בחילופין ובגדולין - היינו משום שכונת הנודר בכך. ואי משום
54 שלא בא לעולם דמו - לגבי דרידה מצי אסר, אבל לגבי חבירו לא מצי אסר. או דילמא דכי תנן במתניתין אסור בחילופין -
55 הנאה חילופין אסורין מדרבנן למחלף עצמו. הלכך לא שנא הוא ולא שנא חבירו. ותמהני: ארבעי רמי במודר, ליבעי לה
56 הנודר - אפילו החליפין אחר חילופין אסורין לו, ואי משום דינא דאסורי הנאה - דוקא בשחליפין הוא, אבל החליפין
57 אחר אסור בחילופין. דכיון שפרט ואמר "אלו" - שרינוהו עליו כהקדש, וכמו שנפרש בפ' "הנודר מן הירק" עלה דהא
58 הוא צריך "אלו", דלא מיסתא בהו אלא משום שבבלב דבריו הוא, או דילמא לחליפין הוא לא צריך "אלו", דחלופין
59 אחר איצטרך. מיהו, אין ה"נ דהוה מצי למבעי בנודר עצמו היבא דלא אמר "אלו" החליפין הוא עצמו - מהו החליפין
60 כ"ל. ופשטינא לה מדתנן: האומר לאשתו "קונס שאני מהנה לך" ומיירי בשחדיה בערה ארוסה, וכיון דאבתי לא
61 לה, והכי מוכח בכתובות בפרק "ומדיר" (ף ע"ט).

1 לווה. כלומר, האשה, ובעלי חוב באין ונפרעין. דנהי דמתסרי עלה נכסי בעלה, מיהו אבתי
 2 שיעבודה אנכסיה קאי. הילכך, בעלי חוב באין ונפרעין. דאפילו לחנן דאמר דהמפרנס
 3 אשתו של חבירו הניח מעותיו על קרן הצבי - הי' במעלה לה מוונותיה, אבל כשהיא לווה
 4 - חייבת היא במה שלווה, ובעלי חוב נפרעין מן הבעל, דמוציאין מזה ונותנין לזה מדר'
 5 נתן. ובוה יצאתי ידי חובתי מכל מה שהארריך
 6 הרשב"א בזה. **מאי** טעמא בעלי חובין באין
 7 ונפרעין לאו משום דחלופיהן לאו בגדוליהן דמו. 8
 9 דקס"ד דכיון דבשעה שהיא לווה משעבדת נכסי
 10 הבעל - היא היא במחלפת נכסי הבעל בנכסי
 11 אחרים, כיון דלבסוף בע"ח באין ונפרעין. נוד דקא
 12 אמרינן מיט בע"ח באין ונפרעין - לאו היא גופה
 13 קשיא לן, לדדידהו ליכא איסורא כלל, אלא הכי
 14 קאמר: כיון דלבסוף בעלי חוב באין ונפרעין היכי
 15 שרית לה ללוות? כך פירשו רבותי. ולי נראה
 16 דה"ק: אם איתא דחלופיהן בגדוליהן דמו - היאך
 17 בעלי חובין באין ונפרעין? דנהי דמדינא מוציאין
 18 מזה ונותנין לזה מדרבי נתן, הכא אנן סהדי
 19 דאדעתא דידה נחית, ולא או אדעתא דבעל, כי
 20 היכי דלא לבעיד היא איסורא על ידיהו? ונראה
 21 לי דלהכי פשיט לה מוקף ברייתא, ולא פשיט
 22 מסיפא דמתני' דהאומר לבנו "קונם שאתה נהנה לי" וכו' דנתן בסיפא: לווה ובעלי חוב באין
 23 ונפרעין. משום דאידו לא הוי במחליף, דהא מצי קני נכסי. אבל אשה שאין לה קנין בלא
 24 בעלה - סליק אדעתא דהיא במחלפת נכסי הבעל ממש. ומשני: ודילמא לכתחלה הוא
 25 דלא, ואי עבד - עבד, כלומר, כשהוא בא להחליף איסור בהיתר לכתחלה בידים - אסור, והחליפין אסורין. אבל זו, בשעה שלווה, אע"פ שהבעל מתחייב - אין כאן חליפי אסור ממש,
 26 הילכך יכולה היא ללוות ולאכול. ואע"פ שאח"כ נפרעין מן הבעל - דיעבד הוא שנעשו חליפין למה שאכלה. **ת"ש** המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת.
 27 דקס"ד דכיון שאסור ליהנות מן החליפין, אפילו עבר ונהנה, שהחליפין באחר, דליהוי חליפי חליפין - אסורין. ומשום הכי קשיא ליה: בשעבר וקידש בדמיהן למה היא מקודשת גמורה, ואינה
 28 צריכה לקדש פעם אחרת? דאי אסורין חליפין מדרבנן - הוה לן לאצרוכה קדושי אחרין? ואמרינן: הכא נמי, לכתחלה הוא דלא, ואי עבד - עבד. כלומר, לכתחלה הוא שאסור ליהנות מן
 29 החליפין, אבל אם עבר ונהנה - נהנה, דחליפין מותרין. **ולענין** הלכה. לגבי נודר עצמו דאמר "אלו" - אפילו החליפין אחר, נודר אסור בהן, והיינו מתני'. אבל כשהדירו אחר, וכן נמי
 30 בנודר עצמו דלא אמר "אלו" - מסתברא דלקולא נקטי'. דכיון דבכי האי גוונא גבי אסורי הנאה דעלמא ליכא למימר דחלופיהן בגדוליהן דמי, אלא מדרבנן בעלמא, וכפרשיית לעיל,
 31 הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא. ואפילו עבר והחליפין - חליפין מותרין. אבל הרב רבינו משה בר מיימון דל כתב בפ' חמישי מהלכות נדרים (ס"ג ט"ז): הרי גדוליהן וחלופיהן ספק, לפיכך
 32 חברו אסור בגידולי פירות אלו וחלופיהן. והרמב"ן דל מסתם לה סתומי לקמן בפרק "הנודר מן הירק". **מתני'** הריני עליך חרם. שתהא הנאתו עליו כחרם של בוק הבית. ובגלל מיידי,
 דסתם חרמים לבדק הבית (לפלי ק"ף יט). **הרי** את עלי. שיהא הנאת חברו עליו כחרם. **מותרין** בדבר של עולי בבל. שהפקירום עולי בבל לכל ישראל. ואסורין

1 או דילמא. הכי קאמר: דודאי אסור בחלופיהן, דומיא דגידולין ניהו, וכי היכי דאסור
 2 בגידולין - הכי נמי אסור בחליפין. קונם שאני נהנה לך לווה ובעלי חובין באין ונפרעין.
 3 מבעלה, דרצון הבעל הוא שילוו לה. והא הכא דלוותה מאחרים, דחילופי ממונו של בעל
 4 הוי, ולא מיתסר. אלמא דאין אדם אוסר דבר שלב"ל על חבירו, דהא נפרעין מבעלה.
 5 לאו בגידולין דמי. ובגידולין אסור, אבל בחליפין
 6 מותר: אמר רבא: לעולם אימא לך דחליפין
 7 בגידולין דמו ומיתסרי, ואהכי לכתחילה - לא
 8 תלוה ותאכל. אבל בדיעבד - שפיר דמי. והא
 9 דאמרינן בהך פירקא דלעיל (דף מג): המורד
 10 הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל, נותן לזה, ובא
 11 הלה ונטול מזה - לא דמיא להא. דהאי לא רמי
 12 עליה דהאי למיפרנסיה, והאי דקדיהב להאי -
 13 אימור לא משום מורד קא יזיב ליה, אלא מתנה
 14 בעלמא הוא דקא יזיב להאי. אבל האי בעל
 15 דלמפרנסה קאי, אימא דליתסר ליה לפרוע
 16 לבעל חוב לכתחילה הוא דלא. **תא** שמע
 17 דמותר אפי' לכתחילה. הפקדש בערלה. שהוא
 18 איסור הנאה, אינה מקודשת. מכרן וקידש
 19 בדמיהן מקודשת. אלמא דחליפין לאו בגידולין
 20 דמו, דגידולין אסור ובחליפין משתרי. ח"ג. מיידי
 21 דלכתחילה לא ימכור, ואם קידש בדמיהם - מאי דעבד עבד. **מתני'** הריני עליך חרם.
 22 נכסי יהיו עליך חרם. המורד אסור. אבל המדיר - מותר.
 והבור

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מהי' תמוז בו כותב אשר הסברא להסתדר ב... לעי"ע לא בפועל ושואל
 חוות דעתי בנוגע להנהגה להבא ובאיזה אופן לחפש משרה מתאימה.

הנה בודאי ידועים לו הארגונים שדרך בהם מחפשים משרות רבנות מהוגנות או משרות חנוך
 וכמו אגוד הרבנים תורה ומסורה וכיו"ב ובודאי יש לו מכירים בין חברי ארגונים אלה שיוכלו לזרז
 את בקשתו בענין הנ"ל אבל לאידך גיסא וכמדומה שגם אמרתי לו זה בהיותו כאן, צריך הי' להשתדל
 להיטיב המצב במקומו עתה וזה שבמשך הזמן הורע שם בנוגע לרוחניות הרי ידוע שבשעת מלחמה
 כשהולכת המלחמה ומתגברת אין העצה לזה לנוס למקום מנוחה אלא אדרבה להוסיף אומץ במקום
 בו נמצא מתאים להמצב שנתקלקל והנמשל מובן, והשיי"ת ינחהו בדרך הישרה והטובה לפניו בגשמיות
 וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

גפגפ נדרים דף מז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי)

34 אָלָא תָא שְׁמַע – בא ושמע ראייה ממה ששנינו במשנה (קידושין נו);
35 הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּפִירוֹת עֶרְוָה, אֵינָהּ מְקַוֶּדֶשֶׁת, מִשּׁוּם שְׂאִיסוּרֵי
36 הַנָּאִה אֵין לָהֶם דִּין מִמּוֹן וְנִמְצָא שְׂאֵל אֵינָה כִּאֵן כִּסְפָּה קִידוּשִׁין, אֲבָל
37 אִם הַמְקַדֵּשׁ מְבָרֵךְ וְאֵת פִּירוֹת הָעֶרְלָה וְיִקְדֹּשׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּרִמְיָהּ,
38 הָרִי זֶה מְקַוֶּדֶשֶׁת. וּמוֹכִיחָה הַגְּמָרָא, שְׂאֵם נֹאמֵר שְׁחָלִיפִי אִיסוּרֵי
39 הַנָּאִה אִיסוּרִים לְמַחְלִיף, אִם כֵּן דְּמִי הָעֶרְלָה אִיסוּרִים עַל הַמְקַדֵּשׁ,
40 וְאִם קִידֵשׁ בְּהֵם אִשָּׁה לֹא יוֹכֵל לְקַיְיֵמָה אֲלֵא אִם כֵּן יִקְדֵּשׁנָה פִּעַם
41 שְׁנִיָּה, שְׁהָרִי הָאִשָּׁה עֲצֻמָּה הִיא חָלִיפִי הַחְלִיפִין שֶׁל הָעֶרְלָה
42 וְאִיסוּרָה עֲלֵיו וְשְׁחָלִיפִי חָלִיפִין דִּינָם כְּחָלִיפִין, אֲלֵא מוֹכַח מִכֵּאֵן
43 שְׁהַחְלִיפִין מוֹתְרִים לְמַחְלִיף.
44 דוּחָה הַגְּמָרָא, הֲבֵיא נָמִי – גַּם כֵּאֵן יֵשׁ לֹאמֵר כְּמוֹ שְׁדַחֲנוּ לְעֵיל,
45 שְׁלִבְתָּחִילָה – רַק מְחָלִיפִין עֲצֻמָּם הוּא דְּלֵא הוֹתֵר הַמְּחָלִיף לִיהֲנוּת,
46 מִשּׁוּם שְׂרַבְנָן אִיסוּרֵי אוֹתָם עֲלֵיו, אֲבָל וְאִי עֶבֶד – אִם עֶבֶר וְנִהְנָה
47 מְחָלִיפִין עַל יְדֵי שְׁהַחְלִיפִים בְּדַבַּר אַחֵר, וְכִגוֹן שְׁקִידֵשׁ בְּהֵם אֶת
48 הָאִשָּׁה, עֶבֶד – מוֹתֵר הוּא לִיהֲנוּת מֵהָאִשָּׁה, מִשּׁוּם שְׂרַק אֶת
49 הַחְלִיפִין עֲצֻמָּם אִיסוּרֵי עֲלֵיו חֲכָמִים אֲבָל חָלִיפִי הַחְלִיפִין מוֹתְרִים,
50 וְאֵין לְהוֹכִיחַ מִכֵּאֵן שְׁהַחְלִיפִין עֲצֻמָּם מוֹתְרִים בְּהַנָּאִה.

משנה

51 משנה זו כהמשך למשנה הקודמת, מבארת מה דינם של דברים
52 השייכים לרבים, האם המודר מהיחיד מותר להשתמש בהם, או
53 לא.
54 האומר לחבירו תריני עליך תרם, והאומר הוא מאנשי הגליל,
55 שכשהם אומרים 'חרם' סתם כוונתם להחרים לבדק הבית, וכוונתו
56 לאסור את עצמו על חבירו כהקדש, המודר אסור ליהנות מהמדיר.
57 האומר לחבירו תרי את עלי תרם, ואסר הנאת חבירו על עצמו
58 כהקדש, המודר אסור ליהנות משל חבירו.
59 האומר לחבירו תריני עליך חרם ואת עלי חרם, שניהם אסורין
60 ליהנות כל אחד משל חבירו. ושניהם והמודרים זה מזה מותרין
61 ליהנות בדבר של עולי כבל, משום שהדברים שעשאו עולי בבל,
62 הפקירו אותם לשימוש כל ישראל, ואינם שייכים לאף אדם, ולכן
63 אין זה נחשב שנהגה משל חבירו.
64

1 או דילמא – שמא הטעם שהגידולים אסורים אינו משום שכוונת
2 הנודר לאסור על עצמו גם את החליפין, אלא משום דחילופין
3 כגידולין דמי – שגורו חכמים על חילופי איסורי הנאה שיהיו
4 אסורים בהנאה כשם שגידולי איסורי הנאה אסורים. ואם כן לא
5 שניא – אין הדין שונה כאשר הוא נאסר מכח הנדר, ולא שניא – ואין
6 הדין שונה כאשר חבירו נאסר מכח הנדר, ובשני האופנים המודר
7 אסור מדרבנן גם בחילופיהן.
8 הגמרא מוכיחה שהטעם שהחילופין אסורים אינו משום גזירת
9 חכמים, ובאוסר את חבירו מותר המודר ליהנות מחילופיהן:
10 אָמַר רַב אֲחָא בְּרַ מְנַיִמָא, תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראייה ממה ששנינו
11 בברייתא, הָאֲמַר לְאִשְׁתֵּי קוֹנֵם שְׂאֵנִי נְהַיָּה לֵיהּ, שְׂאִסֵּר הִבְעֵל אֶת
12 אִשְׁתּוֹ לִיהֲנוּת מִמֶּנּוּ, וְאֵינָה יוֹכֵלָה לִיזוֹן מִשְׁלוֹ, לִזְוָה הָאִשָּׁה
13 מֵאַחֲרִים עֲבוּר מִזְנוּתֵיהּ, וְכַעֲלֵי חוֹבִין שְׁהָלוּ לָהּ פְּאִין וְנִפְרָעִין מִן
14 הִבְעֵל, שְׁהָרִי אִף שְׂהִיא אִיסוּרָה לִיהֲנוּת מִן הִבְעֵל, עֲדִיין הוּא
15 מְשׁוּעֵבֵד לָהּ, וְהַמְלוּיִם יוֹכֵלִים לְגַבּוּת מִמֶּנּוּ עֲבוּר מַה שְׁהָלוּ לָהּ.
16 וְנִמְצָא שְׁהָאִשָּׁה אֵינָה נִהְנִית מִן הִבְעֵל. וּמִבְּאֵרֵת הַגְּמָרָא, מֵאִי
17 מְעַמָּא – מַה הַטֵּעַם שְׁהִתִּירָה הַבְּרִייתָא לְעִשׂוֹת כֵּן שְׂפַעֲלֵי חוֹבִין
18 מְלוּיִם לְאִשָּׁה וְנִפְרָעִין מִן הִבְעֵל, הֲלֹא הַמְעוֹת שְׁהָאִשָּׁה קִיבְלָה מִיַּד
19 הַמְלוּהָ הֵן חִלּוּפֵי מְעוֹתֵיהּ שֶׁל הִבְעֵל הָאִיסוּרִים עֲלֵיהּ, שְׁהָרִי בְּשַׁעָה
20 שְׂהִיא לוֹתָה הַשְׁתַּעֲבָדוּ מְעוֹתֵיהּ שֶׁל הִבְעֵל תְּמוּרַת הַהִלּוּאָה, וְזֶה
21 כֵּאֵילוֹ שְׁמַחְלִיפָה אֶת נִכְסֵי הִבְעֵל בְּמִמּוֹן הַהִלּוּאָה, לְאִו – וְכִי הַטֵּעַם
22 אֵינוֹ מִשּׁוּם דְּחִלּוּפִין לְאִו כְּגִידוּלִין דְּמִי, וְלִכֵּן בְּמִדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ אֵין
23 הַחִלּוּפִין נֹאסְרִים עַל הָאִשָּׁה. וְאִם נֹאמֵר כֵּן, הוּא הִדִּין גַּם בְּאֹמֵר
24 'פִּירוֹת אֵלוֹ עַל פְּלוּנִי' שְׁחִלּוּפֵיהֶן מוֹתְרִים.
25 דוּחָה הַגְּמָרָא, אָמַר רַבָּא, דִּילְמָא – שְׂמָא אִפְשֵׁר לְדַחּוּת, שְׁדוּקָא
26 כְּשֶׁהַמּוֹדֵר בֹּא לְהַחְלִיף אִיסוּרֵי הַנָּאִה בְּיָדִים לְבִתְחִילָה, הוּא דְּלֵא
27 הוֹתֵר לְהַחְלִיפֵם, וְאִם הַחְלִיף אִיסוּרֵי עֲלֵיו רַבְנָן לִיהֲנוּת מִן הַחְלִיפִין,
28 אֲבָל וְאִי עֶבֶד, עֶבֶד – אִם לֹא הַחְלִיפֵם מִמֶּשׁ, אֲלֵא רַק בְּדִיעֵבֵד נַעֲשׂוּ
29 חְלִיפִין, כְּגוֹן אִשָּׁה זֶה שְׁבַשְׁעָה שְׁקִיבְלָה אֶת הַהִלּוּאָה עֲדִיין לֹא הִיוּ
30 הַמְעוֹת חְלִיפִין שֶׁל נִכְסֵי הִבְעֵל, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן כְּשֶׁהִבְעֵל פּוֹרַע אֶת
31 מַה שְׁלוֹתָה נִהְפְּכִים הַמְעוֹת חְלִיפֵי מְעוֹת הִבְעֵל, בְּאֹפֶן כֹּזֵה לֹא
32 אִיסוּרֵי חֲכָמִים אֶת הַמּוֹדֵר לִיהֲנוּת מֵהַחְלִיפִין.
33 הַגְּמָרָא מוֹסִיפָה לְהוֹכִיחַ מִמִּשְׁנֵה שְׁחִלּוּפִין אֵינָם כְּגִידוּלִים:

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' תמוז בו כותב שלומד ב... ויש מפריעים בעדו בטענה שהוא צריך לעזור

בפרנסת הבית.

הנה הרי ידוע פסק תוה"ק שהדרך שהאיש הישראלי יקבל פרנסתו שזוהו תלוי רק בהשם
יתברך הזן ומפרנס לכל הרי זה בא כמשי"נ אם בחקתי תלכו ופירשי"י שתהיו עמלים בתורה, ובמילא
מובן שמה שילמוד תורה וילמוד במסירה ונתינה הדרושה וכלשון רז"ל שתהיו עמלים בתורה הרי
דוקא עי"ז תקוים הבטחת הקב"ה ית' ויתעלה ונתנה הארץ יבולה וגוי' ברכת השי"ת בכל המצטרך
לאדם ולמשפחתו. ולא כמו שאומרים שעל ידי זה שיפסיק מלימוד התורה ח"ו ירבה לו הקב"ה נתן
התורה פרנסה והאריכות אך למותר, ויכול להראות מכתבי זה להנהלת הישיבה ובטח גם הם יוכלו
להשפיע על הוריו שיחיו בכיוון האמור לעיל והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הני"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

קפד נדרים דף מה עמוד א תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש)

57 ושנינו במשנה, רבי יהודה אומר, אין אנשי גליל צריכין לזכות את
58 חלקם לנשיא, משום שפבך כתבו אבותיהן על ידיהן.
59 הגמרא מפרשת מה הטעם שאבותיהם של אנשי הגליל כתבו את
60 חלקם לנשיא:
61 תנא בברייתא, רבי יהודה אומר, אנשי גליל בדורות הקודמים
62 קנטינין – כעסנים ובעלי מריבה היו, והיו נודרין הנאח זה מזה
63 מתוך כעסם, ונגרם מזה מכשול שהיו עוברים על איסור נדר על
64 ידי שהיו משתמשים בבית הכנסת ובית המרחץ ושאר דברים של
65 העיר, ולכן עמדו אבותיהם – ראשי בתי אבות שלהם, והכריחו
66 אותם עד שכתבו כולם את חלקיהן בדברים של העיר לנשיא,
67 וממילא אין לבני העיר שום חלק בדברים של העיר, והכל שייך
68 לנשיא.

משנה

69 המודר הנאח מחבירו, ואין לו – למודר מה שיאכל, נותנו – נותן
70 המדיר מאכל לאדם אחר לשום [לשם] מתנה, והלה – המודר
71 מותר ביה, כיון שאחר הניתנה המאכל אינו של המדיר, וממילא
72 המודר אינו נהנה ממנו.
73 המשנה מביאה מעשה לבאר שאם המדיר אינו מתכוון להקנות
74 באמת לאדם אחר, אסור המודר ליהנות ממנו:
75 מעשה באדם אחד פבית חורון, שהיה אביו נודר הימנו הנאח – שלא
76 ינהה ממנו, והיה הבן מחתן את בנו, ורצה שיוכל אביו
77 להשתתף בסעודת הנישואין, ואמר הבן לחבירו, הוצר שבה תיערך
78 סעודת הנישואין והסעודה של הנישואין נתונים הינן במתנה לפניך
79 – לך, ותכלית המתנה אינה אלא כדי שיבא אבא שלי המודר ממני
80 הנאה ויאכל עמנו בפעודה, ולא יעבור על איסור, שהרי הוא נהנה
81 משלך ולא משלי. אמר לו חבירו, אם שלי הם החצר והסעודה, הרי
82 הם מוקדשין לשמים, ועכשיו אסורים הם בהנאה לכל אדם, כיון
83 שהקדש הם. אמר לו הנותן, וכי נתתי לך את החצר והסעודה שלי
84 כדי שתקדישם לשמים, הלא אמרתי לך במפורש שהנתינה היא רק
85 לצורך שיוכל אביו לאכול עמנו בסעודה ותו לא. אמר לו המקבל,
86 נתת לי את החצר והסעודה שלך לא במתנה גמורה, אלא כדי
87 שתהא אהה ואביך אוכלין ושותין ביחד בסעודת הנישואין ומתקנין
88 זה לזה, ובאמת אכילה זו באיסור היא כיון שלא היתה מתנה
89 גמורה, ונמצא שהאב נהנה משל בנו אף שהוא מודר ממנו הנאה,
90 ויהא עון תלוי בראשו של המקבל, כלומר על עצמו אמר כן, שאם
91 יסכים לקבל מתנה זו וישל לו הדבר לעוון במה שגרם להכשיל
92 את אביו של הנותן באיסור נדר. לאחר מעשה זה אמרו חכמים,
93 כל מתנה שאינה מתנה גמורה עד כדי שאם תקדישה המקבל תהא
94 מקודשת, אינה מתנה כלל, ועדיין נחשב הדבר שייך לנותן.
95 גירסת הר"ן:
96 כל מתנה שאינה מתנה אמיתית וגמורה, והדין בה הוא שאם
97 תקדישה המקבל אינה מקודשת, אינה מתנה.

גמרא

99 מקשה הגמרא, הלא המשנה פתחה בדין שמותר למודר ליהנות
100 על ידי שהמדיר יתן את נכסיו במתנה לאחר, ואם כן איך הביאה
101 המשנה אחר כך מעשה לפתור את ההיתר, שהרי ממעשה באחד
102 מבית חורון מבואר שאין המתנה מועילה ועדיין איסור הנדר קיים,
103 ואין דרך התנא להביא מעשה הסותר את הדין הנשנה לפניו.
104 מתרצה הגמרא, הסורי מיתקרא והכי קתני – יש חסרון בלשון
105 המשנה, ויש להוסיף בה דין זה, ואם הוכיח סופו על תחילתו שאין
106 כוונתו ליתן במתנה גמורה, אסור המודר ליהנות מהמתנה. ועל
107 כך מביאה המשנה, ומעשה נמי פבית חורון פאחד שהיה אביו מודר
108 ממנו הנאה ונתן את החצר והשדה במתנה לאחר, דהנה [שהיה]
109 סופו מוכיח על תחילתו שלא התכוון למתנה גמורה, ולכן לא
110 הועילה מתנתו להתיר לאביו לאכול בסעודת הנישואין. ונמצא
111 המשך בעמוד ג

1 ואסורים שניהם ליהנות פבך של אותה העיר, משום שכל בני
2 העיר יש להם בעלות עליו, ונמצא שכל אחד מהם נהנה מחלקו
3 של חבירו.

4 מבארת המשנה מהם הדברים של עולי בבל, ומהם הדברים של
5 אותה העיר:

6 ואיהו דבר של עולי בבל, כגון הר הבית, והעזרות שבו, והבור
7 שפאמצע הדרך שעולי הגולה כרו בדרכם כשעלו מבבל. ובדברים
8 אלו שניהם מותרים כיון שאינם נחשבים שותפים בהם, ואין האחד
9 נהנה משל חבירו. ויהו דבר של אותה העיר, כגון הרחבה, ו
10 והמרחץ, ובית הכנסת, ותיבה שמניחים עליה הספר תורה
11 כשקוראים בו, והספרים – ספרי תורה שקוראים בהם קריאת
12 התורה. ובדברים אלו שניהם אסורים כיון שהם שייכים לכל אנשי
13 העיר, וכל אחד נהנה משל חבירו.

14 והפיתב שמוסר חלקו בדברים של אותה העיר לנשיא, מותר
15 לחבירו המודר ממנו הנאה ליהנות מדברים אלו, משום שכבר
16 אינם של המדיר. רבי יהודה אומר, היתר זה אינו דווקא במוסר
17 חלקו לנשיא, אלא אחר – בין הפיתב נכסיו לנשיא ואחר – ובין
18 הפיתב נכסיו להדיום דינם שווה, שכוין שמסר את חלקו לאחר
19 מותר המודר ליהנות ממנו שמסר לאחר. ומה החילוק בין הפיתב
20 לנשיא לבין הפיתב להדיום, שמפני כך נקט תנא קמא בלשונו
21 'כותב לנשיא/ שהפיתב לנשיא, מיד כשכתב שטר מתנה זכה בו
22 הנשיא ואין צריך לזכות לו על ידי אדם אחר, אבל הכותב להדיום,
23 אין המקבל זוכה מיד, אלא צריך לזכות לו על ידי אדם אחר,
24 שיעשה מעשה קנין עבורו, והכמים אומרים, לעולם אחר זה –
25 ההדיום ואחר זה – הנשיא, צריכין לזכות להם על ידי אחר, ואין
26 כוחו של הנשיא גדול מן ההדיום לענין הקנין, ולא דברו בנשיא
27 אלא בהנה – ומה שנקט תנא קמא שהוא כותב חלקו לנשיא, הוא
28 מפני שכך דרך העולם, כיון שאדם חושש לכתוב נכסיו לחבירו,
29 שזא אחר כך יאסור חבירו עליו ליהנות ממנו, ולא יוכל
30 להשתמש בנכסיו, אבל בנשיא אין חוששים לזה כי אין דרכו
31 לאסור הנאתו על חבריו.

32 רבי יהודה אומר, אין אנשי גליל צריכין לפתוב חלקם לנשיא כדי
33 להתיר למי שמודר הנאה מהם ליהנות מדברים של אותה העיר,
34 משום שפבך כתבו אבותיהן – אנשי הגליל בדורות הראשונים את
35 חלקם בדברים של העיר לנשיא, על ידיהן – עבור בניהם אחריהם,
36 כדי שלא יבואו לעבור על השבועות ונדרים שהיו רגילים בהם,
37 וממילא בדורות אלו אין לאנשי הגליל שום חלק בדברים של
38 העיר, והכל שייך לנשיא, ולכן המודר מהם מותר לו ליהנות
39 מדברים של העיר.

גמרא

41 מלשון המשנה ואיהו דבר של אותה העיר הרחבה והמרחץ וכו'
42 והכותב חלקו לנשיא, משמע שהכותב חלקו גם הוא מכלל
43 הדברים האסורים על שניהם, כמו הרחבה והמרחץ, וכך הבינה
44 הגמרא כעת, ולכן מקשה הגמרא, אמאי מיתקסר – מדוע נאסר
45 המודר באופן שהמדיר מסר את חלקו לנשיא, הלא שוב אין
46 למדיר חלק בו. מתרצה הגמרא, אמר רב ששת, מה ששינו
47 'הכותב חלקו לנשיא' אין זה המשך פירוט הדברים האסורים, אלא
48 הדין קתני – כך יש לשנות את המשנה, שאחר שפירטה את
49 הדברים האסורים על המודר, אמרה המשנה ומה תקנתן של
50 המודרים זה מזה שיוכלו ליהנות מדברים של העיר, וכתבו שניהם
51 את חלקן בדברים של העיר לנשיא, וכך נמצא שהם אינם נהנים
52 זה מחלקו של זה.

53 (רבי יהודה אומר, אחר כותב לנשיא ואחר כותב להדיום ומה בין
54 כותב לנשיא לכותב להדיום, הפיתב לנשיא, אין צריך לזכות
55 והפיתב להדיום, צריך לזכות והכמים אומרים, אחר זה ואחר זה,
56 צריכין לזכות, לא דברו בנשיא אלא בהנה).

1 והבור שבאמצע. כדמפרש בשלח פרק בתרא דעירובין (דף קד.) בדבר של אותה העיר.
 2 דשל שנין הן. והספריים. ספרי תורה, ששנין נתנו בהן מעות עם אנשי אותה העיר.
 3 והכותב חלקו לנשיא. בגמרא מפרש לה. שהכותב לנשיא א"צ לכותב. ע"י אחר. אבל
 4 הכותב להדיט - צריך לכותב, וזכה כח נשיא יפה מכה הדיט. בהוות. שכן דרך לחלוק
 5 כבוד לנשיא: גמי תניא רבי יהודה אומר אנשי
 6 גליל קנטרין הן. כעסנים הן. וכתבוהו. מדבר של
 7 אותה העיר לנשיא, כדי שיהו אלו ואלו מותרין
 8 בהן. **מתני'** המורד הנאה מחבירו ואין לו מה
 9 יאכל. הך מתניתין אייתי נמי לעיל באידך
 10 פירוקין (ר' מגל.) אלא הדתם לא נקט לה אלא
 11 משום דיוקא, משום דבעי למיתגא עלה הפקר,
 12 דפליג בה רבי יוסי. ויהא העון תלוי בראשו.
 13 שיהא אביו המורד הנאה אוכל על ידו. אמרו
 14 חכמים כל מתנה שאינה כל כח ברשות המקבל,
 15 שאם הקדישה אינה מקודשת. כל מתנה.
 16 **גמ'** מעשה לסתור. דברישיא קתני: המורד
 17 הנאה וכו'. וקתני תקנתא. דמציי למעבד כה"ג,
 18 והדר תני מעשה וכו' לסתור דבריו הראשונים.
 19 חסורין מחסרא והכי קתני. במתניתין: המורד
 20 הנאה וכו'. ואם הוכיח סופו על תחלתו. שלא נתן
 21 לו אלא על מנת שיתן לזה ויאכל - אסור,
 22 ומעשה נמי וכו'. לא שנו. דאינה מתנה - אלא
 23 דאמר ליה "והינן לפניך". דמשמע דהכי א"ל:
 24 והינן נתונין לך אלא על מנת שיבא אבא. אבל
 25 אמר ליה וזן לפניך שיבא אבא ויאכל מדעתה
 26 הוא דקא אמר ליה. דהכי משמע: וזן נתונים לך,
 27 והם בדעתך שיבא אבא. הוי דוקא לו. ע"א: אמר
 28 רבא: לא תידוק ותימא דאיבא חילוק בין "והינן
 29 לפניך" בין "וזן לפניך". דודאי תרוייהו אסרי,
 30 דהא סעודתו מוכחת עליו שלא נתן לו אלא על
 31 מנת שיבאו אביו ויאכל, דהיל כמ"ד "והינן
 32 לפניך".

כיפי

24 הימנו הנאה, והיה משיא את בנו, ואמר לחברו: חצר וסעודה נתונים הינן לפניך, אלא כדי
 25 שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה. אמר: אם שלי הם - הרי הם מוקדשין לשמים. א"ל: נתתי
 26 לך את שלי שתקדישם לשמים?! אמר לו: נתת לי את שליך אלא שתהא אתה ואביך אוכלין
 27 ושותין ומתריצין זה לזה, ויהא עון תלוי בראשו. אמרו חכמים: כל מתנה שאינה שאם הקדישה
 28 תהא מקודשת - אינה מתנה. **גמ'** מעשה לסתור! חסורין מיחפרא והכי קתני: ואם הוכיח
 29 סופו על תחילתו - אסור. ומעשה נמי בבית חורון באחד דהוה סופו מוכיח על תחילתו. אמר
 30 רבא: לא שנו אלא דאמר ליה "והינן לפניך אלא כדי שיבא אבא". אבל א"ל "שיהו לפניך,
 31 שיבא אבא" - מדעתך הוא, דא"ל: "שישנא אחרינא אמרין לה, אמר רבא: לא תימא מעמא
 32 דא"ל "והינן לפניך" הוא דאסור, אבל א"ל "הן לפניך, שיבא אבא ויאכל" - מותר. אלא
 33 אפילו אמר ליה "הן לפניך, יבא אבא ויאכל" - אסור. מאי מעמא - סעודתו מוכחת עליו.

ההוא

1 **ואסורין** דבר של אותה העיר. שהם דרים בה, מפני שאין לאנשי עיר אחרת חלק בהן,
 2 שהם יכולין למכור ד' טובי העיר במעמד אנשי העיר, והוו להו כשותפין
 3 שאסורין זה על זה. **והתיבנה.** שנותנין עליה ספר תורה לקרות, והספריים שקורין בהן.
 4 **והכותב** חלקו לנשיא. מפרש בגמרא דה"ק: מה תקנתן - יכתבו חלקן לנשיא. דהכי
 5 שרי, כדתני: נתון לאחר משום מתנה. והלא מותר
 6 בה. **שהכותב** לנשיא אין צריך לכותב.
 7 שמיד שכתב לו שטר מתנה - קנה. אע"פ שלא
 8 זכה אדם בשבילו, משום דיפה כח הנשיא. **ולא**
 9 דברו בנשיא אלא בהווה. שאין אדם סומך
 10 להקנות לאדם אחר, דמסתפי שמו יאסרו עליו.
 11 ולפיכך נהגו לכותב לנשיא, שאין דרכו לאסור
 12 הנאתו על הבריות. וקשה ליה לרבנן דאמרי דאחד
 13 זה ואחד זה צריכין לכותב - אם כן מאי קמ"ל
 14 מתנה? הא תנן לה תרי זמני: נתון לאחר משום
 15 מתנה, והלא מותר בה. בשלמא להכי יתודה - קא
 16 משמע לן דאינו צריך לכותב, אלא לרבנן מאי
 17 קמ"ל? ונראה בעיני דקמ"ל דאע"ג דאין הלה
 18 מסתלק ממה שנתן, שעדיין משתמש בבה"כ
 19 בתחילה - שרי. דלא תימא הערמה בעלמא
 20 היא, ואסור. ומתני' דקתני ואסורין דבר של
 21 אותה העיר - רבנן היא ולא רבי אליעזר בן יעקב,
 22 כדאמר לעיל בבית הכנסת חוצר שאין בה דין
 23 חלוקה דמי. הילכך, כיון דאפסיקא הילכתא לעיל
 24 כר' אליעזר בן יעקב - ליתא למתני'. ויש לתמוה
 25 על הרמב"ם ו"ל שפסק בפ"ו מהחלות נדרים (ל"ג
 26 ו' ס' ב) רבי אליעזר בן יעקב, ופסק נמי למתני'. וכבר
 27 השיגו הרמב"ן ב"ל בהלכותיו, היכי מוכי שטרא
 28 לבני תרי. **המורד** הנאה מחבירו וכו'. הך מתני'
 29 תנן לה בפירוקין דלעיל (דף קג.) ולא נשנית כאן
 30 אלא בשביל דבר שנתחדש בה, שאם הוכיח סופו
 31 על תחלתו - הערמה הוי, ואסור. **והיה** משיא
 32 את בנו. מדיר יהיה משיא את בנו. **כל** מתנה
 33 שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה.
 34 כלומר, דנהי דמתנה על מנת להחריז שמה מתנה
 35 אע"ג דאם הקדישה אינה מקודשת, וכדאמרין
 36 בפרק "יש נוחליך" (נ"ג ק"ג) ד"על מנת שתחזיריהו
 37 ליה, הקדישו - אינו קדוש, דמדי דחזי ליה קאמר
 38 ליה, שאני התם דמימ לשעתה מתנה היא. אבל
 39 מתנה זו של בית חורון - אפי' לשעתה אינה,
 40 שלא נתכון להקנותה לו כלל, אלא שתקרא על
 41 שמו כדי שיהא אביו מותר בה. והיינו לישנא
 42 דמתני', דקתני: כל מתנה שאינה שאם הקדישה
 43 אינה מקודשת וכו'. ולא קתני: כל מתנה שאם
 44 הקדישה אינה מקודשת וכו'. משום דתנא הכי
 45 קאמר: כל מתנה שאינה בלום, כוז שהיא
 46 בהערמה, שאם הקדישה אינה מקודשת - אינה
 47 מתנה. דהכי איתא בירושלמי: רבי ירמיה בעי וכו'
 48 אין אדם נתון מתנה על מנת שלא יקדישנה: כיני
 49 **מעשה** לסתור. לא לסתור ממש קאמר, דהכא שאני דאמר
 50 ליה "והינן לפניך". אלא הכי פריך: כיון דמעיקרא תנא שרי, היכי מייתי עובדא דאסור? דארוחיה דתנא למיתני מעשה לסתוריה למואי דתנא ברישא!
 51 **ואם** הוכיח סופו על תחלתו. שהוכיח
 52 סוף דבריו על תחלתן שאינו אלא הערמה, ובגון מתנת בית חורון, דאסיק למילתיה ואמר "והינן לפניך". אבל כל שלא אמר בפירוש, אע"פ שהענין מוכיח בעצמו דלא יהיב ליה אלא כי
 53 היכי דליתתו מורד - אפ"ה הויא מתנה. **לא** שנו אלא דאמר ליה **והינן** לפניך. דהוי תנאי גמור. אבל א"ל "יבא אבא" - מדעתך הוא דאמר ליה, דלאו תנאה הוא, ומתנה גמורה היא.
 54 אלא דאי בעי עביד הכי, וכדאמרין בפ' "ירוש" (פ"ג כ') בהזאה דאמר "הבו ד' מאה זוזי לפלגיא ולנסיב ברתא", דאמר רבא: ד' מאה זוזי שקלו, ברתיה - אי בעי נסיב, אי בעי לא נסיב.
 55 **ל"א** אמרי לה אמר רבא לא תימא טעמא דא"ל והינן לפניך הוא דאסור אלא אפילו יבא אבא ויאכל אסור מיט סעודתו מוכחת עליו. דנהי דבעלמא "יבא" לאו תנאי הוא, הכא שאני
 56 משום דאנן סהדי שאין אדם מכין סעודה לנשואי בנו ונותנה לאחר. הלכך סעודתו מוכחת עליו, דמאי דאמר "יבא אבא" - לתנאי גמור קאמר. מיהו, כתב הרשב"א ו"ל דדוקא כשאמר
 57 כן בשעת מתנה, אבל לאחר מכן - לא, כיון דבשעת מתנה לא אמר מידי. אבל הרב רבינו משה בר מיימון ו"ל כתב (פ"ג ס"ג מ"ג מ"ג ס"ג ט"ו) דאפי' לאחר שעה אסור, ואינה מתנה.
 58 **ההוא**

1 **ההוא** גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכתנא. שהיה גונב אגודות של פשתן.
 2 **אמרו** ליה ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי. מה תהא עליה, למה לא יקנה אותם? ואם
 3 תאמר: דהא אע"ג דאסרינהו עליה הוה קני לזו בר בריה. דהא כתבינן לעיל דמאן דאסר
 4 נכסיה אבריה, אע"ג דאינו רשאי להנות מן - אפי' הכי גוף הנכסים ידידה הוי, דמכל
 5 מקום תנן: נותן לבניו או לאחיו. וכיון שכן - בר
 6 בריה הוה יריה לזו אי הוי צורבא מרבנן או ע"ה.
 7 ומחיים נמי, אי בעי למתנינהו לבריה - מצי עביד,
 8 דכתנן: נותן לבניו או לאחיו, וכדפירשנו לעיל (י'
 9 מו). י"ל דרך עובדא הכי הוי; דלחגא גברא הוה
 10 ליה תרין בני, חד דמעלי, ואידך דהוי שמיט כיפי
 11 דכתנא. והכירו בו דהוה בעי למתנינהו לנכסיה
 12 להווא דמעלי, ומשום הכי אמרו ליה: אי הוי בר
 13 ברך צורבא מרבנן למה לא יזכה בנכסיה? ואהדר
 14 להו: שפיר קאמרינו, ליקני הדין פלגא, ואי הוה
 15 בריה צורבא מרבנן - ליקנינהו בריה להווא פלגא,
 16 ואי לא - ליהוה כולוהו לך ברא דמעלי. **אמרי**
 17 דאע"ג דמתנה על מנת לחזורי שמה מתנה -
 18 התיש שאני, דמכל מקום הרי הוה זוכה בה לשעתו
 19 ומשתמש ממנה. אבל הכא, דלא אקני ליה לבריה
 20 כי היכי דלזכי בהו כלל, אלא כי היכי דליקנינהו
 21 לבריה כי הוי צורבא מרבנן - לא קנה. הך ברא
 22 דמעלי קני כולוהו נכסי, דהא כל היבא דהאי לא
 23 קני - לא ידך אקנינהו. **ורב** דתמן אמר קני על
 24 מנת להקנות קנה. אע"פ שאל שאל לזו כלל, אלא
 25 כדי שיקנה לפלוני. **דהא** סודרא קני על מנת
 26 להקנות הוא. כדי ידוב קונה סודריה למקנה -
 27 אינו מוכרו בו לשום דבר, אלא שהיא לו בו קנין,
 28 בכדי שיקנה לו קרקע שלו. ואפי' הכי חשבינן ליה
 29 קנין, שעל ידו קנה לוקח את השדה. אלמא: קנין
 30 כי הוי קנה. **אמר** ליה רב אשי מאן לימא לן
 31 דסודרא אי תפיס ליה לא מתפיס. כלומר, מנא לך
 32 דאי בעי מקנה לעובדיה לגמרי לא מצי עביד? ועוד סודרא קני על מנת להקנות מן השתא
 33 הוא, כלומר, לכשתמצא לומר דסודרא "קני על מנת להקנות" הוא, מיהו איכא ביה דהא
 34 למעלותא - דהוי "קני על מנת להקנות" מן השתא, מקמי דמהדר סודרא מקנה לקונה.
 35 דסתם קני מעכשיו הוא. אבל הכא, הלין נכסי לאימת קני - לכי הוי בריה צורבא מרבנן,
 36 דמסתמא כיון שלא הקנהו אלא להקנותם לבנו - ודאי לא היה דעתו שיקנם עד אותה
 37 שעה, דמאי לעביד בהו בנתיים? **וההוא** שעתא הדר סודרא למריה. כלומר, כלתה לה
 38 אותה הקנאה, בין שהקנהו בקנין בין בין שהקנהו בחזקה. ורב נחמן, דאמר "קני על מנת

1 **כיפי** דכיתנא. שהיה גוזל אניצי פשתן. ואית דאמרי: שהיה משמש עצמו מללמוד תורה
 2 והיה עוסק באניצי פשתן. ואי הוה בר ברך צורבא מרבנן מאי. כלומר, מה יהיה, ומי יורש
 3 נכסיה? ליקני הדין דאי הוי בר בריה צורבא מרבנן וכו'. משום דאבתי לא הוי בר בריה
 4 בעולם, דהוה ליה מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. קני על מנת להקנות הוא. דברא
 5 בנכסי אביו לא צריך קנין, הלכך, מקני ליה
 6 לבריה אדעתא לאקנוי לבר בריה היא. וכל
 7 דקני על מנת להקנות. לא הוי קנין. דהא סודרא
 8 קני על מנת להקנות הוא. דהא לא מקני נותן
 9 למקנה כליו של קונה, והא מקני ליה לדידה,
 10 דקא מקני ליה להווא חפץ לקונה. הכא נמי, כי
 11 אמר: על מנת להקנות - קני. אי תפיס ליה לא
 12 מתפיס. בתמייה, דאי בעי מקנה למישקל בכנסא
 13 דסודרא ולמקניה, למישקליה לדידה - ליכא
 14 מאן דמחוי ליה. ועוד סודרא. לא דמי להאי
 15 כלל. דאילו גבי סודרא, כי תפיס ליה - משמע
 16 דהכי אמר ליה: קני השתא בשעת קנין על מנת
 17 להקנות. וקני השתא סודרא, ומקני ליה בשעת
 18 קנין החפץ. אבל קני נכסי דהדין, לאימת קא קני
 19 לזו - לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן, הלכך
 20 השתא נמי לא קני. ואסור לקנות להן, וכן בנו
 21 נמי לא קנה ואי בעי אביו ידוב ליה לנכסיה
 22 ולכל מאן דבעי. והא סתנת בית חורון דקני על
 23 מנת להקנות הוא ולא קני וזמנין אמר ליה וכו'.
 24 דהתם היינו טעמא דלא קני, דסעודתו מוכחת
 25 עליו דודאי לא ידוב ליה אלא משום סעודה,
 26 ואסור, הואיל ומחוי דמיתחני מיניה. הכא נמי,
 27 כיון דקא בעי דיאכל אבא - לא קנה אידך,
 28 משום דקא מתחני אביו מיניה, ואהבי אסור. לאו
 29 לאתויי הא מילתא דשריא בכפילה. כלומר, האי
 30 מעשה שמוטל בתנאי כפול, דכפל לדיבוריה,
 31 דאמר: ליקני הדין, ואי הוי בר בריה צורבא
 32 מרבנן - ליקנינהו לבריה, דודאי לא קנה. ואית
 33 דגרסי: מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיט בכיפי. מילתא דבית חורון דרמיא לאותו
 34 מעשה דכיפי דכתנא. לא לאתויי לישנא בתרא דשמעיה דרבא. דאמר לעיל: אפי' איל
 35 "דון לפנין שיבא אבא ויאכל" - דאסור. אבל היבא דאיל "ליקני הדין דאי הוי בר בריה
 36 צורבא מרבנן לקנייה" - קני על מנת להקנות הוא.

הדרן עלך השותפין

1 דאי בעי מקנה לעובדיה לגמרי לא מצי עביד? ועוד סודרא קני על מנת להקנות מן השתא
 2 הוא, כלומר, לכשתמצא לומר דסודרא "קני על מנת להקנות" הוא, מיהו איכא ביה דהא
 3 למעלותא - דהוי "קני על מנת להקנות" מן השתא, מקמי דמהדר סודרא מקנה לקונה.
 4 דסתם קני מעכשיו הוא. אבל הכא, הלין נכסי לאימת קני - לכי הוי בריה צורבא מרבנן,
 5 דמסתמא כיון שלא הקנהו אלא להקנותם לבנו - ודאי לא היה דעתו שיקנם עד אותה
 6 שעה, דמאי לעביד בהו בנתיים? **וההוא** שעתא הדר סודרא למריה. כלומר, כלתה לה
 7 אותה הקנאה, בין שהקנהו בקנין בין בין שהקנהו בחזקה. ורב נחמן, דאמר "קני על מנת
 8 להקנות" קנה, נהי דמודה במקנה לאחר שלשים יום דלא קנה, דאיהו גופיה אמר בפרק "האשה שנפלו לה נכסים" (מכות פב). דהאומר לחבירו "משוך פרה זו ולא תקנה עד לאחר שלשים
 9 יום" - דלא קנה בעומדת באננו. היה ס"ד רבב נחמן דהבא כיון דלא אמר בהדיא דלא ליקני עד דהוי צורבא מרבנן, ואמר סתמא - כמאן דאמר מעכשיו ולכי הוי דמי. ורב אשי דחי ליה,
 10 דכיון שלא רצה להקנות אלא כי היכי דלקנייה לבר בריה - מסתמא לא נתכוין שיקנה עד אותה שעה, והדיא שעתא כלתה לה קנייה. ומיהו, כי אמרי' הכי - דוקא בקנין (ומשיבחה וחזקה
 11 שאינו מתקיימין, אבל בקנין שטר, שהשטר קיים ועומד, לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן - קני. דהא המקדש את האשה בשטר ואמר לה "הרי את מקודשת לי לאורח ל' יום" - מקודשת אם
 12 לא נאבר השטר ולא נתקנו. וכן לענין הגט, וכדאיתא התם. הרשב"א ז"ל. ולי נראה דהבא אפי' בשטר לא מהני, דהאי גברא מצוה מחמת מיתה הוא, ואי בשעתיה לא קני - לאחר מיתה
 13 נמי לא קני, דאין שטר לאחר מיתה. (והיכי דקא פליג רב אשי סתמא. **אמר** ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני ע"מ להקנות הוא ולא קני. דאי קני - ליהוה מודר מותר בו,
 14 דהא אפסקיה אחר. **זמנין** א"ל משום דסעודתו מוכיח עליו. שאין אדם עשוי ליתן לאחר סעודה שהכין לנשואי בנו, הילכך לא הוי אלא הערמה, ואסור. כך פ' רבותי. וקשה לי: נהי
 15 דמוכחת עליו, הא בהדיא אמר דלא ידוב מידי לבריה אלא לאקנוי לבר בריה, ואפי' אקניש דאם איתא דקני - במתנת בית חורון הוה למשרי, אע"ג דאמר ליה "הדין לפניך", דמ"מ כיון
 16 דקני - הא אפסקיה אחר. וכיון שכן - מאי שני ליה סעודתו מוכחת עליו? וכי מוכחת יותר ממאי דאמר בהדיא "הדין לפניך" וז"ל דה"ק: סעודתו מוכחת עליו דבעי מודר דליתחני אבהו
 17 מסעודה דעביד איהו לבריה, דהכי הוה אורחא דמילתא. דלאיתחניו אבהו מסעודה דאיניש אחרניא - מאי נפקא ליה מיניה? הלכך סעודתו מוכחת עליו דאבהו מדידה מתחני. אבל הכא,
 18 אדרבה, ניחא ליה להאי גברא דליתחני בר מאבוה, שכן סדר נחלות, ולא שתקפון נחלה ממנו לכן בנו. **זמנין** א"ל ר' אליעזר היא דאמר אפי' ויתור אסור במודר הנאה. לאו דשיך
 19 הבא דין ויתור, אלא לדמיון בעלמא נקטיה. דכי היכי דמחמיר ר' אליעזר בנדרים טפי מברני ממונות, דאילו בדיני ממונות דריסת הרגל שריא ולית בה משום גזל, ואילו מודר הנאה
 20 מחמיר אסור ליכנס בחצרו - ה"ג. נהי ד"קני ע"מ להקנות" לענין דינא קני, משום חומרא דנדרים - אמרינן דלא קני. **מאי** לאו לאתויי הא מילתא דכיפי דאפי' לענין דינא קני ע"מ
 21 להקנות לא קנה. **לא** לאתויי לישנא בתרא דשמעיה דרבא. דאמר דאפי' "בא אבא ויאכל" אסור, משום דסעודתו מוכחת עליו.

הדרן עלך השותפין

1 דגרסי: מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיט בכיפי. מילתא דבית חורון דרמיא לאותו
 2 מעשה דכיפי דכתנא. לא לאתויי לישנא בתרא דשמעיה דרבא. דאמר לעיל: אפי' איל
 3 "דון לפנין שיבא אבא ויאכל" - דאסור. אבל היבא דאיל "ליקני הדין דאי הוי בר בריה
 4 צורבא מרבנן לקנייה" - קני על מנת להקנות הוא.

נדרים דף מה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קפז

52 אם הקנה לו בסודר, וכן אם הקנה לו בחוקה, בשעת חלות הקנין
53 כבר אין מעשה קנין לקנות בו, ולכן לא קנה.
54 הגמרא מקשה על רב נחמן הסובר ש'קני על מנת להקנות' קנה,
55 מהמעשה בבית חורון המובא במשנה (מח.):
56 אָמַר לִיה רַבָּא לְרַב נַחְמָן, אִיךְ אַתָּה אוֹמֵר ש'קני על מנת להקנות'
57 קנה, וְהָא – הֲלֵא מַעֲשֵׂה מִתְּנַת בֵּית חוֹרוֹן שְׁבַמְשַׁנְתֵּינוּ, דְּקָנִי עַל
58 מְנַת לְהַקְנוֹת הוּא, כִּיּוֹן שֶׁהַקְנָה לְמַקְבֵּל רַק כְּדִי שִׁיקְנָה לְאֲבִיו וְיִתֵּן
59 לוֹ אֲבִיו לְאֲכֹל בְּסַעֲוֵדָה, וְנִפְסָקָה הַחֲלֵכָה בְּמַשְׁנַתֵּינוּ שְׁלֵא קָנִי
60 – לֹא קָנָה הַמַּקְבֵּל אֶת הַבֵּן חוֹצֵר וְהַסַּעֲוֵדָה. וּמוֹכַח שֶׁקֵּינִי שְׁהוּא 'קני
61 על מנת להקנות' לא חל.
62 תשובותיו של רב נחמן על קושיית רבא:
63 כִּאֲשֶׁר הִידָּה רַבָּא מַקְשָׁה קוֹשִׂיא זֹאת בְּפָנָיו רַב נַחְמָן, וְיִמְנִין – לְעִיתִים
64 אָמַר לִיה רַב נַחְמָן, שִׁישׁ לְחַלֵּק שְׁדוּקָא בְּמִתְנַת בֵּית חוֹרוֹן לֹא קָנָה
65 הַמַּקְבֵּל, מִשּׁוּם דְּפַעֲוֵדְתּוֹ מוֹכַחַת עָלָיו שֶׁעִיקֵר כּוֹונָתוֹ הִיא שִׁיאֲבֵל
66 אֲבִיו מְסַעֲוֵדְתוֹ שַׁעֲשֵׂה עֲבוּר נִישׁוּאֵי בְּנֵו, וּמִמִּילָא אִין בְּדַעְתּוֹ
67 לְהַקְנוֹת חוֹצֵר וְהַסַּעֲוֵדָה בְּאִמַּת לְמַקְבֵּל, שְׁהִי אִם יִהְיֵו שְׁל
68 הַמַּקְבֵּל נִמְצָא שְׁלֵא נִהְגָּה אֲבִיו מִשְׁלוֹ אֲלֵא מִן הַמַּקְבֵּל, וְלֹא
69 הוֹשְׁלַמָּה כּוֹונָתוֹ. וְיִמְנִין – וְלְעִתִים כִּאֲשֶׁר הִידָּה רַבָּא מַקְשָׁה קוֹשִׂיא
70 זֹו, אָמַר לִיה רַב נַחְמָן תִּירוּץ אַחַר, שְׁמַשְׁנַתֵּינוּ לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
71 הִיא, דְּאָמַר (לְעִיל לְב): אֲפִילוּ וְיִתּוּר – דְּבַר שְׁבַנִי אֲדָם רִגְלִים
72 לוֹוֹתֵר זֹה לֹזֵה וְאִינָם מַקְפִּידִים עֲלָיו, אָסוּר בְּמִוְדֵר הַנְּאָה לִיהֵנוֹת
73 בְּדַבַּר זֹה מִן הַמְדִיר, וְכִשֶׁם שְׁמַצִּינוּ שֶׁהַחֲמִירוֹ בְּנִדְרִים יוֹתֵר
74 מִמְּמוֹנוֹת לְעֵנִין וְיִתּוּר אִף שְׁאִינוּ נַחֲשָׁב הַנְּאָה, כִּךְ יֵשׁ לֹמַר
75 שֶׁהַחֲמִירוֹ גַּם לְעֵנִין קָנִי עַל מְנַת לְהַקְנוֹת, שְׁאִף שְׁלַעֲנִין דִּין הַקְנִין
76 קָנָה, מְכַל מְקוֹם לְעֵנִין נְדָרִים מַחֲמִירִים בּוֹה לְדוֹן שְׁלֵא קָנָה
77 הַמַּקְבֵּל, וְלִכֵּן אִיסוּר הַנְּדָר בְּמַקוֹמוֹ עוֹמֵד.
78 הַגְּמָרָא מַקְשָׁה קוֹשִׂיא נוֹסֶפֶת מִמַּשְׁנַתֵּינוּ, עַל רַב נַחְמָן הַסוֹבֵר ש'קני
79 עַל מְנַת לְהַקְנוֹת' קָנָה:
80 תְּנֵן – שְׁנִינוּ בְּסִיפָא שֶׁל הַמְּשַׁנָּה (מח.) לְגַבִּי מַעֲשֵׂה בֵּית חוֹרוֹן, אָמַרְוּ
81 חֲכָמִים, כֹּל מִתְּנָה שְׁאִינָה נִיתַנַּת בְּמִתְנָה גְּמוּרָה עַד כְּדִי שְׁאִם
82 הַקְדִּישָׁה הַמַּקְבֵּל תִּהְיֵא מְקַדְּשָׁת, אִינָה מִתְּנָה כִּלְל. וְיֵשׁ לְשִׂאוֹל עַל
83 תִּיבַת 'כֹּל' שְׁנֵאמַרְהָ בְּמַשְׁנָה, לְאִתּוּי מְאִי – מָה הִיא בָּאָה לְרִבּוּת,
84 שְׁהִי בְּכַל מְקוֹם שֶׁהִתְנַחַּם בְּמַשְׁנָה שׁוֹנָה בְּלִשׁוֹן 'כֹּל' כּוֹונָתוֹ לְרִבּוּת
85 וְלִהְיוֹסֵף, לְאִוִּי לְאִתּוּי הָא מִלִּיתָא דְּשָׁדְרָא בְּבִיפִי – וְכִי אִינָה בָּאָה
86 לְרִבּוּת שְׁלֵא רַק לְעֵנִין נְדָרִים חֲחִמִירוֹ בּוֹ שְׁלֵא תַחֲשַׁב מִתְנָה, אֲלֵא
87 אֲפִילוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, כְּגוֹן הָאֵב שֶׁהַקְנָה חֵלֶק בְּנַחֲלָתוֹ לְבָנוּ שְׁאִינוּ
88 נוֹהֵג כְּשׁוֹרָה עַל מְנַת שְׁאֵם יִהְיֵה בֵּן בְּנֵו תְּלַמִּיד חֲכָם יִזְכֵּה בְּנַכְסִים,
89 לֹא זִכָּה הַבֵּן, מִשּׁוּם ש'קני עַל מְנַת לְהַקְנוֹת' אִינוּ קָנִין כִּלְל. וְאִם כֵּן
90 קָשָׁה עַל רַב נַחְמָן הַסוֹבֵר ש'קני עַל מְנַת לְהַקְנוֹת' קָנָה.
91 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא, לֵא – לְעוֹלָם יֵשׁ לֹמַר כְּרַב נַחְמָן שֶׁקָנָה הַבֵּן אֶת
92 הַנַּכְסִים, וְמָה שְׁנֵאמַר בְּמַשְׁנָה 'כֹּל', לֹא בָּא לְרִבּוּת שְׁאֲפִילוּ בְּדִינֵי
93 מְמוֹנוֹת 'קני עַל מְנַת לְהַקְנוֹת' לֹא קָנָה, אֲלֵא לְאִתּוּי לְיִשְׁנָא בְּתַרְחָה
94 דְּשְׁמַעְתִּיהָ דְּרַבָּא – לְרִבּוּת אֶת הַדִּין שְׁאֵמַר רַבָּא לְעִיל (מח.) לְפִי
95 הַלְשׁוֹן הַשְּׁנִיָּה, שְׁבַמְתַּנַּת בֵּית חוֹרוֹן אֲפִילוּ אִם הֵנוֹתֵן אֵמַר לוֹ
96 בְּלִשׁוֹן 'יִבּוּא אָבָא וְיִאֲבֵל' שְׁאִין זֹה לְשׁוֹן תְּנֵא, אֲלֵא מִשְׁמַע
97 שְׁתּוּלָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הַמַּקְבֵּל, מְכַל מְקוֹם אִינָה מִתְנָה, מִשּׁוּם
98 שֶׁהַסַּעֲוֵדָה מוֹכִיחָה שְׁאִין כּוֹונָתוֹ לְמִתְנָה גְּמוּרָה, שְׁהִי אִין אֲדָם
99 מְכִין סַעֲוֵדָה לְנִישׁוּאֵי בְּנֵו וְנִתְּנָה לְאַחַר.

הדרן עלך השותפין

1 הגמרא מביאה מעשה שהיה, שנחלקו האמוראים בדינו, ולהלן
2 מקשה הגמרא ממשנתנו על הדין הנפסק במעשה זה:
3 הָהוּא נְבָרָא דְּהָהוּ לִיה בְּרָא – מַעֲשֵׂה בְּאֲדָם שְׁהִידָה לוֹ בֵּן דְּהָהוּ שְׁמִיטָא
4 בְּיַפִּי דְּהִתְנָא – שְׁהִידָה גּוֹנֵב אֲגוּדוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן. אֲסַרְיָהוּ לְנַכְסִיָּה
5 עָלֵיהּ – וְאִסַּר הָאֵב בְּנִדָּר עַל בְּנֵו זֶה שְׁלֵא יִהְיֵה מְנַכְסִיו בְּחִיּוֹ
6 וּבְמוֹתוֹ. אָמַרְוּ לִיה בְּנֵי אָדָם לֵאב, מְדוּעַ אִסַּרְתָּ עַל בְּנִךְ זֶה לִיהֵנוֹת
7 מְנַכְסִיךָ גַּם לְאַחַר מוֹתְךָ, וְאִי הוּא בְּרַךְ צִוְרָבָא מְרַבְּנֵן – הֲלֵא אִם
8 יִהְיֵה בֵּן בְּנִךְ תְּלַמִּיד חֲכָם, בּוּדָאֵי תְרַצָּה לְהֵנוֹתוֹ וְלִתַּת לוֹ
9 מְנַכְסִיךָ, וְכִיּוֹן שְׁמַנְעַת אִתְּ הַבֵּן הוּזָה מִלִּישׁ עִם אַחִיו, גַּם בְּנֵו לֹא
10 יִקְבֵּל כִּלּוּם מְנַכְסִיךָ. אָמַר לְהוֹן – אֵמַר לְהֵם, צוּדְקִים אַתֶּם, וְלִכֵּן
11 אֲנִי אוֹמֵר לְיִקְנֵי דְּרִין – יִקְנָה גַּם בְּנֵי זֶה שְׁאִינוּ נוֹהֵג כְּשׁוֹרָה חֵלֶק
12 בְּנַכְסֵי עִם שְׁאֵר אַחִיו, אֲבַל לֹא יוֹכֵל לִזְכּוֹת בְּהֵם לְעַצְמוֹ וְלִיהֵנוֹת
13 מֵהֵם, וְלֹא יוֹעִיל קִינֵינוּ אֲלֵא לְעֵנִין שְׁאִי הוּא בְּרַךְ צִוְרָבָא מְרַבְּנֵן שֶׁל בְּנֵי
14 זֹהוּ צִוְרָבָא מְרַבְּנֵן, לְקַנְיָה – יוֹכֵל הַנְּכַד לִזְכּוֹת בְּחֵלֶק אֲבִיו בִּירוּשָׁה.
15 וְדָנָה הַגְּמָרָא, מְאִי – מָה הַדִּין בְּמַקְרָה זֹה, כְּלוּמַר אִם בְּנֵו שֶׁל בֵּן זֶה
16 יִהְיֵה תְלַמִּיד חֲכָם, הָאֵם הוּא יִזְכֵּה בְּחֵלֶקוֹ שֶׁל אֲבִיו בִּירוּשָׁה, אוֹ
17 לֹא.
18 מְבִיאָה הַגְּמָרָא שְׁנַחֲלָקוֹ בּוֹה הַחֲכָמִים, אָמַרְוּ שׁוּמְרֵי תַאֲ – חֲכָמֵי
19 פּוּמְבִדִּיתָא פְּסָקוּ, שְׁמַקְרָה זֶה שֶׁהָאֵב הַקְנָה לְבָנוּ לְצוּרְךָ בֵּן בְּנֵו, קָנִי
20 עַל מְנַת לְהַקְנוֹת הוּא – שְׁאִינוּ מַקְנָה לוֹ זְכוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּנַכְסֵיו,
21 וְכֹל הַקְנָתוֹ הִיא כְּדִי שִׁיקְנָה הוּא לְאַחַר, וְכֹל קָנִי עַל מְנַת לְהַקְנוֹת
22 לֹא קָנִי – וְכֹל הַקְנָה שְׁאִינָה אֲלֵא עַל מְנַת שֶׁהַמַּקְבֵּל יִקְנָה לְאָדָם
23 אַחַר, אִינָה חֲלָה, וְלִכֵּן לֹא מוֹעִילָה אֲמִירוֹת שֶׁל הָאֵב, וְלֹא יִזְכֵּה הַבֵּן
24 בְּנַכְסִים, וּמִמִּילָא הַנְּכַד הַתְּלַמִּיד חֲכָם אִינוּ יוֹכֵל לִזְכּוֹת בְּחֵלֶקוֹ שֶׁל
25 אֲבִיו בִּירוּשָׁת סוּ. וְרַב נַחְמָן נַחֲלַק וְאָמַר, שְׁגַם כְּשֶׁמַּקְנָה רַק עַל
26 מְנַת לְהַקְנוֹת, קָנִי – חַל הַקְנִין וְזִכָּה הַמַּקְבֵּל. וְרַאִיָּה לְדַבַּר, דְּהָא
27 סוּדְרָא – שְׁהִי קִינֵן סוּדֵר שְׁנוֹתֵן הַקּוֹנָה לְמוּכָר וְעַל יְדֵי זֶה הוּא
28 קוֹנָה מִמֵּנו קִרְקַע, קָנִי עַל מְנַת לְהַקְנוֹת הוּא, שְׁהִי אִין הַסוּדֵר
29 נִשְׁאֵר בִּיד הַמוּכָר אֲלֵא הוּא מַחְזִירוֹ לְקוֹנָה בְּתוּם הַקְנִין, כִּיּוֹן שְׁלֵא
30 נִיתֵן אֲלֵא לְצוּרְךָ פְּעוּלַת הַקְנִין, וְנִמְצָא שְׁכַאֲשֶׁר מַקְנָה אֶת הַסוּדֵר
31 לְמוּכָר הִרִי הוּא מַקְנָה עַל מְנַת שֶׁהַמוּכָר יַחְזוֹר וְיִקְנָה לוֹ אֶת
32 הַסוּדֵר, וְאִף עַל פִּי כֵּן זִכָּה בּוֹ הַמוּכָר, שְׁאֵם לֹא כֵּן לֹא הִידָּה קִינֵן
33 הַסוּדֵר חַל כִּלְל.
34 הַגְּמָרָא דוּחָה אֶת רֵאִיָּת רַב נַחְמָן מִקְנִין סוּדֵר:
35 אָמַר רַב אֲשִׁי, וְיִמָּן לִימָא לֵן דְּסוּדְרָא – מִנִּין לֵךְ (רַב נַחְמָן) שְׁבַקִּין
36 סוּדֵר שְׁנֵתֵן הַקּוֹנָה לְמַקְנָה, אִי תְפִים לִיה – אִם תִּפַּס הַמַּקְנָה וְהַחְזִיק
37 בְּסוּדֵר לְעַצְמוֹ וְלֹא הַחְזִירוֹ לְקוֹנָה לֹא מוֹתְפִים – לֹא זִכָּה בּוֹ, הֲלֵא
38 מִנְהַג בְּעַלְמָא הוּא שְׁנַהֲגוּ הַחְזִיר אֶת הַסוּדֵר לְקוֹנָה, אֲבַל אִם
39 יִרְצָה הַמַּקְנָה לְעַכְבּוֹ לְעַצְמוֹ הוּא יוֹכֵל, וְאִין זֶה 'קני עַל מְנַת
40 לְהַקְנוֹת', וְלִכֵּן זֶה נַחֲשָׁב קִינֵן גְּמוּר, וְאֲפִשֵׁר שְׁב'קני עַל מְנַת
41 לְהַקְנוֹת' בְּאִמַּת לֹא קָנָה. וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק וְלְדַחֲחֵת אֶת הַרְאִיָּה,
42 שְׁאֲפִילוּ אִם נִאֲמַר שְׁגַם בְּסוּדְרָא הַקּוֹנָה נוֹתֵן אֶת הַסוּדֵר לְמַקְנָה
43 בְּאוּפֵן שֶׁל קָנִי עַל מְנַת לְהַקְנוֹת וּמַחְזִיב הַמַּקְנָה הַחְזִיר הַסוּדֵר
44 לְקוֹנָה, מְכַל מְקוֹם יֵשׁ בְּקִינֵן סוּדֵר גַּם מַעֲלָה, שְׁהִי וְקָנִי מִן הַשְּׁתָא
45 – מִיד כְּשֶׁהַקּוֹנָה נוֹתֵן לְמוּכָר אֶת הַסוּדֵר, עוֹד לְפָנָי שְׁמַחְזִיר הַמוּכָר
46 אֶת הַסוּדֵר לְקוֹנָה, הַמוּכָר זּוֹכֵה בּוֹ, כִּי סַתֵּם קִינֵן הוּא מַעֲכָשִׁיו, אֲבַל
47 הֲלֵין נִיבְסִין דְּרִין – נַכְסִים אֲלוֹ שְׁמַקְנָה הָאֵב לְבָנוּ אִינָם כֵּן, לְאִמְרֵי
48 קָנִי – שְׁהִי מִן הַסַּתֵּם לְאִיזָה זְמַן הִיתָה דַּעְתּוֹ שֶׁל הָאֵב שִׁיקְנָה הַבֵּן
49 אֶת הַנַּכְסִים, רַק לְבִי הוּי בְּרַךְ צִוְרָבָא מְרַבְּנֵן – כִּאֲשֶׁר יִהְיֵה בְּנֵו
50 שֶׁל הַבֵּן תְּלַמִּיד חֲכָם, וְלֹא קוֹדֵם לְכֵן, וְהִרִי לְבִי הָהוּ – כְּשִׁיחִידָה אוֹתוֹ
51 הַבֵּן תְּלַמִּיד חֲכָם, הָרֵר מוֹדְרָא לְמִירוֹ – כְּבַר חוֹר הַסוּדֵר לְבַעֲלֵיו,

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

- 1 **יא.** המתענה תענית חלום בשבת יש לו לעסק כל היום בתורה ותפלה בשביל שתכפר לו ויקרע לו גזר
2 דינו¹²;
- 3 **יב.** מי שיטן שנת צהרים וחלם לו חלום רע, יש אומרים שמועיל לו אם יתענה י"ב שעות משנעור
4 משנתו עד אמצע הלילה¹⁸² ואז יבדיל אם עושה פן בשבת, וצריך להתענות למחר יום שלם אף אם
5 פבר אכל סעודה ג' קדם שחלם והיה רשאי שלא למעם עוד פלום בשבת, מפלמקום פיון שהתענה לשם
6 תענית עברה היא בידו⁵⁸ וצריך פברה בתענית יום שלם. ובין פחול ובין בשבת, פשהוא עושה פן לא
7 יאמר ענינו פמנחה פיון שאכל פבר:

סימן רפה, דין תענית ודין תענית חלום בשבת סעיף יא"ב

הלכתא רבנא

- ל] גזר דינו - אף אם תענית חלום אינה נחשבת כסכנת
היום, מכל מקום הוא דבר סכנה שאירע היום, ויש
לבקש רחמים מיד⁵⁶.
- לא] אמצע הלילה - ויש מקילין שלא יתענה רק עד
הלילה, ויש לסמוך על זה כשחל יום-טוב במוצאי-
שבת⁵⁷.

ציונים והוספות

- (56) כמבואר לעיל ס"ט.
(57) משנ"ב ס"ק יב מהא"ר.
עוד הביא שם: ואם חלם לו בתחלת הלילה ונגער, השל"ה
החמיר שלא לטעום גם בלילה, והביאו המג"א בסי' תקסד,
והא"ר צידד להתיר, שהתענית אינו מתחיל רק כשיאיר
היום.
- 58) כדלעיל סוף ס"א. ועד"ז בסי' תרד ס"א (חילוק בין
שבת לערב יוה"כ לענין זה): שבת נאמר בו וקראת לשבת
עונג ולפיכך אסור להתענות בו אפילו שעה אחת לשם
תענית אם אינו תענית חלום כמ"ש בסי' רפ"ח, אבל בערב
יום הכיפורים שלא נאמר בו עונג אלא שמצוה לאכול בו
ואם אכל פעם אחת ביום יצא ידי חובתו.
- 1 **יז** אבל כל מיני אוכלים ומשקים המותרים בשבת וכל מיני
2 ספרים שמותר לקרות בהם מותר לטלטלם אפילו שלא
3 לצורך כלל לפי שלא גזרו בימי נחמיה אלא על כלים ולא
4 על אוכלים וספרים והרי הם עכשיו כמו קודם הגזירה
5 שבימי נחמיה שהיה מותר לטלטל כל דבר הראוי בשבת
6 אפילו שלא לצורך כלל.
- 7 אבל דבר שאינו ראוי בשבת היה אסור לטלטל אף בימי דוד
8 ושלמה או קודם לכן.
- 9 משא"כ כלים אפילו כוסות וקערות וסכין וכיוצא בהן כולן
10 היו בכלל הגזירה שגזרו גם עליהן שלא לטלטלן כי אם
11 לצורך תשמישן ולא לצורך מקומן ולא לצורך גופן כשאינו
12 תשמיש המיוחד להן שהרי לא הוציאו אותן מכלל שאר
13 כלים אלא מפני הצורך שיש בתשמישן יותר מבתשמיש
14 שאר כל הכלים א"כ אין להתירן אלא לצורך תשמישן בלבד
15 ואח"כ כשהתירו וחזרו והתירו לטלטל כל כלי שמלאכתו
16 להתיר אפילו לצורך הכלי עצמו גם כוסות וקערות וסכין
17 וכיוצא בהן היו בכלל זה ולא הותרו אלא לטלטלן לצורך
18 הכלי עצמו אבל לא שלא לצורך כלל:
- 19 **יח** ומכל-מקום מותר לאדם לישא הסכין אצלו אף
20 כשהולך לבית הכנסת במקום שיש שם עירוב אע"פ
- 21 שאינו צריך שם לסכין כיון שיצטרך לו אח"כ בו ביום ולא
22 אסור לטלטל שלא לצורך אלא כשאינו צריך לו כלל כל
23 היום אבל אם ישתמש בו היום והוא נושא אצלו כדי
24 שיהיה מוכן לו בשעתו מותר כיון שהוא חפץ בכך שיהיה
25 מוכן לו הרי זה לטלטל לצורך:
- 26 **יט** התפילין אין דינן כספרי הקודש ולא אפילו ככלי
27 שמלאכתו להתיר שהרי אסור לצאת בהן לרשות
28 הרבים וכל דבר שאסור לצאת בו אסור ללבשו כלל בשבת
29 אפילו בתוך הבית שמא ישכח ויצא בו כמו שנתבאר בסי'
30 ש"ג ואף להתירין שם ללבוש בבית אין התפילין כלי
31 שמלאכתו להתיר הואיל והן מיוחדים ללבושן לשם מצוה
32 ובשבת אסור ללבשן לשם מצוה כמו שנתבאר בסי' ל"א
33 לפיכך אסור לטלטלן אפילו לצורך עצמן כגון להצניען שלא
34 יגנבו אם הוא מקום שרוב הגנבים המצויים שם הם
35 ישראלים שלא יבאו התפילין לידי בזיון בידם.
- 36 אבל לצורך גופן כגון בשביל שישמרוהו מן המזיקין או
37 לצורך מקומן מותר לטלטלן כדין כלי שמלאכתו לאיסור
38 שמכל-מקום יש עליהן תורת כלי ומלבוש שהרי היוצא בהן
39 לרשות הרבים פטור הואיל והן דרך מלבוש ותכשיט כמ"ש
40 בסי' ש"א

49 לכך כמו שמותר לטלטל ביו"ט שאר עצים העומדים להיסק
 50 אף שאין תורת כלי עליהם:
כז 51 וכל זה בכלים המותרים בטלטול שנשברו אבל כלים
 52 המוקצים מחמת חסרון כיס שנשברו אע"פ שהשברים
 53 אינם מוקצים מחמת חסרון כיס אם נשברו בשבת או ביום
 54 טוב אסור לטלטלם בו ביום שמתוך שהוקצו מדעת האדם
 55 בבין השמשות כשהיה הכלי המוקצה שלם עדיין, הוקצו
 56 לכל היום כולו כמו שיתבאר בסי' ש"י:
כח 57 כל השברים האסורים בטלטול אפילו אותן שאינם
 58 ראויים לשום מלאכה אם הם מונחים במקום שיכולים
 59 להזיק כגון כלי זכוכית שנשברו על השלחן או במקום
 60 שהולכין מותר לטלטל השברים כדי לפנותם שלא יזוקו
 61 בהם רבים שבמקום הזיק הגוף של רבים לא גזרו על אסור
 62 מוקצה ואפילו על אסור טלטול בכרמלית כמו שיתבאר.
 63 אבל שברי כלי חרס האסורים בטלטול אסור לפנותם ואף
 64 שדורסים עליהם ונשברים אין בכך כלום שאין אסור
 65 בשבירת חרס אלא אם כן שוברו במתכוין בשביל שיהא
 66 ראוי על ידי כך לאיזה תשיש שאז אסור משום תיקון כלי
 67 כמ"ש בסי' ש"י:
כט 68 חתיכת חרס שנשברה מכלי בין בחול בין בשבת והיא
 69 ראויה לכסות בה כלי מותר לטלטלה ואפילו במקום
 70 שאין כלים מצויים שם לכסותם בה כגון שמונת ברשות
 71 הרבים מותר לטלטלה שם פחות מד' אמות הואיל ויש תורת
 72 כלי עליה בחצר שיש שם כלים וכן הדין בשברי שאר כלים
 73 אלא ששאר כלים יש מהן שאין שבריהם מותרים בטלטול
 74 אלא-אם-כן הם גדולים קצת כגון שברי עריבה לכסות בהם
 75 פי חבית אבל אם אינם ראויים לכיסוי פי חבית אע"פ
 76 שראויים לכיסוי פי כלי קטן מחבית אין תורת כלי עליהם
 77 כלל לפי ששברים הקטנים של העריבה דרך לזרקם לאשפה
 78 ואין דרך כלל לייחדם לכיסוי פי כלי קטן מחבית אבל
 79 חתיכת חרס אפילו היא קטנה דרך הוא לפעמים לייחדה
 80 לכיסוי פי כלי קטן לפיכך יש תורת כלי עליה אע"פ שלא
 81 ייחדה עדיין:
ל 82 ואם נשברה מהכלי בחול זורקה לאשפה מבעוד יום
 83 אסור לטלטלה בשבת כיון שהקצה אותה מלכסות בה
 84 כלים וביטלה מהיות עוד תורת כלי עליה ואפילו אם היא
 85 ראוייה לעניים לכיסוי כלים אלא שבעליה הוא עשיר וזרקה
 86 לאשפה אע"פ אסורה בטלטול לכל העניים שבעולם שהכל
 87 הולך אחר הבעלים כמו שיתבאר:
לא 88 אבל אם זרקה לאשפה בשבת מותר לטלטלה הואיל
 89 והיה עליה תורת כלי בבין השמשות שהוא תחלת
 90 כניסת השבת:
לב 91 לא בכל דבר אמרו שאם ראוי לכסות בו כלי יש תורת
 92 כלי עליו אלא בשברי כלים בלבד הואיל והיה כבר
 93 עליהם תורת כלי גמור כשהיו שלימים לכן לא נפקע מהם
 94 אף כשנשברו אם ראויין עדיין לכיסוי אבל כל דבר שאין
 95 בו שייכות כלי גמור כגון צורות או אבנים וכיוצא בהם
 96 אף על פי שראויים לכסות בהם כלים לא ירד עליה

1 **כ** וכן השופר או חצוצרות ושאר כלי שיר אסור לטלטלם
 2 כי אם לצורך גופם או מקומם כדין כלי שמלאכתו
 3 לאיסור שאסור לתקוע או לזמר בכלי שיר בשבת כמו
 4 שיתבאר בסי' תקפ"ח ושל"ט:
כא 5 כלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר מותר לטלטלו אף
 6 לצורך הכלי עצמו כדין כלי שמלאכתו להיתר הואיל
 7 והוא מיוחד ג"כ למלאכת היתר:
כב 8 מדוכה אם יש בה שום וכיוצא בו מדברים הנידוכים
 9 בה מותר לטלטלה אף לצורך עצמה אע"פ שהוא כלי
 10 שמלאכתו לאיסור לפי שהמדוכה היא טפלה ובטלה להשום
 11 שבתוכה כמו שהקדרה טפלה להתבשיל שבתוכה והרי זה
 12 כאילו מטלטל את השום בלבדו שמותר לטלטלו אף שלא
 13 לצורך כלל אבל אם נתן במדוכה ככר או תינוק או שאר
 14 דברים המותרים בטלטול שאין המדוכה טפלה להם אסור
 15 לטלטלה על ידי כן לצורך עצמה, שבמת בלבד הוא שהתירו
 16 לטלטל מחמה לצל ע"י ככר או תינוק וכיוצא בהם כמ"ש
 17 בסי' ש"א.
 18 ויש חולקים ואומרים שהמדוכה או שאר כל כלי שמלאכתו
 19 לאיסור מותר לטלטלו לצורך הכלי עצמו ע"י ככר או תינוק
 20 או שאר דבר המותר בטלטול ולא אמרו שלא התירו
 21 בטלטול ע"י ככר או תינוק לבר מן המת אלא בטלטול
 22 מוקצה גמור האסור לטלטלו אף לצורך גופו ומקומו אבל
 23 כלי שמלאכתו לאיסור שאינו מוקצה גמור והקילו בו
 24 לטלטלו לצורך גופו או מקומו הקילו בו ג"כ לטלטלו ע"י
 25 ככר או תינוק אף לצורך הכלי עצמו.
 26 והעיקר כסברא הראשונה, ומכל-מקום במקום הפסד מרובה
 27 יש לסמוך על סברא האחרונה:
כג 28 הנולד מותר בשבת כגון נכרי שעשה כלי חדש בשבת
 29 מעצמו מותר לטלטלו ולהשתמש בו ע"ד שנתבאר
 30 בסי' רנ"ב וסי' ש"י אע"פ שלא היה דעתו עליו מאתמול
 31 לטלטלו למחר אבל ביו"ט יש להחמיר בנולד כמו שיתבאר
 32 בסי' תצ"ח:
כד 33 וכן כל הכלים המותרים בטלטול שנשברו בשבת ואין
 34 השברים ראויים להשתמש בהם מעין מלאכתם
 35 הראשונה אלא מעין מלאכה אחרת לגמרי כגון שברי עריבה
 36 לכסות בהם פי חבית ושברי כלי זכוכית לכסות בהם פי הפך
 37 וכן כל כיוצא בזה הרי זה נולד שנעשה כלי חדש ומותר
 38 בשבת ולא ביו"ט אלא-אם-כן נשברו מערב יו"ט שאז הוכנו
 39 למלאכה אחרת מבעוד יום ואין זה נולד:
כה 40 אבל אם השברים ראויים להשתמש בהם מעין
 41 מלאכתם הראשונה כגון שברי עריבה לצוק לתוכן
 42 מקפה עבה שהיא דומה לעיסה המעורבת במים
 43 שמשמשים בעריבה ושברי כלי זכוכית לצוק לתוכם שמן
 44 אין זה נולד ומותר לטלטלם אף אם נשברו ביו"ט:
כו 45 ואם אין השברים ראויים לשום מלאכה הרי הם מוקצה
 46 גמור לפי שאין תורת כלי עליהם כלל ואסור לטלטלם
 47 בשבת בין שנשברו בשבת בין שנשברו בחול אבל ביו"ט
 48 אם נשברו מבעוד יום מותר לטלטלם להסקה אם הם ראויים

47 **לז** וכל זה בכיסוי כלים אבל כיסויי הקרקעות כגון כיסוי
48 בור או דות אע"פ שתיקנו ועשה בו מעשה וגם נשתמש
49 בו פעמים רבות בחול אסור לטלטלו אלא-אם-כן יש לו בית
50 אחיזה שאוחזין בו כשמסירים אותו מהבור שזה מוכיח עליו
51 שהוא עשוי להטלטל ויש עליו שם כלי.

52 וכסויי כלים הקבורים בקרקע לגמרי דינם ככסויי הקרקעות
53 שגזרו על אלו מפני אלו אבל כלי שאינו קבור בקרקע לגמרי
54 אע"פ שהוא מחובר לקרקע כגון תנורים שבימיהם שהיו
55 כקדרה ומחוברים למטה בטיט אין כיסויים צריך בית אחיזה
56 אבל תנורים שלנו הבנויים על גבי קרקע דין כיסויים ככיסוי
57 הדות שצריך בית אחיזה:

58 **לח** מחט שלימה מותר לטלטלה ליטול בה את הקוץ כדין
59 כלי שמלאכתו לאיסור שמוותר לטלטלו לצורך גופו.

60 ובלבד שיהיה בנטילת הקוץ שיטלנו שלא יוציא דם בודאי
61 ע"י נטילתו שיש בזה משום חובל אע"פ שאינו מתכוין לכך
62 כיון שנוטלו בענין שהוא פסיק רישיה ולא ימות כגון אם
63 נתהפך הקוץ בנטילתו ואי אפשר להוציאו משם מבלי
64 הוצאת דם אסור להוציאו:

65 **לט** אבל מחט שניטל חודה או חור שלה אסור לטלטלה
66 מפני שבטל תורת כלי ממנה ואינה דומה לשברי שאר
67 כלים שמותרים בטלטול הואיל וראוים לתשמיש אחר ומחט
68 זו שניטל חודה או חורה ראויה ג"כ לתשמיש אחר כגון
69 ליטול בה את הקוץ מכל-מקום אין רגילות כלל לייחד
70 אותה לתשמיש אלא דרכו של אדם לזרוקה בין גרוטאות
71 (פירוש שברי מתכות) משא"כ בשברי שאר כלים שרגילים
72 לייחדם לתשמיש אחר לכן לא נפקע שם כלי מהם.

73 ומכל-מקום אם ייחד מחט זו לאיזה תשמיש נעשה עליה
74 תורת כלי ומותר לטלטלה כדין כלי שמלאכתו להיות אם
75 ייחדה לתשמיש המותר בשבת.

76 ומחט חדשה שלא ניקבה עדיין מותר לטלטלה לצורך גופה
77 לפי שלפעמים אדם נמלך עליה ומניחה כך בלא נקב
78 ומייחדה לנטילת קוץ לכן יש תורת כלי עליה אף שעדיין
79 לא ייחדה משא"כ כשניטל חודה אדם זורקה לבין
80 הגרוטאות:

81 **מ** שירי מחצלאות שבלו אע"פ שאינן ראויות לישוב עליהן
82 מותר לטלטלן שלא נפקע מהם שם כלי שהיה עליהן
83 הואיל והן ראויות עדיין לכסות בהן איזה טינוף ואם זרקן
84 לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלן כמו שנתבאר למעלה
85 בשברי שאר כלים:

86 **מא** אבל מטלניות שהן שירי בגדים שבלו אם אין בכל
87 אחת מהן ג' על ג' אצבעות אסור לטלטלן מפני שאינן
88 ראויות לא לעניים ולא לעשירים ואם יש בהן ג' על ג' והן
89 של עני מותרים כל העניים שבעולם לטלטלן שהן ראויות
90 להם לטלאי בבגדיהם אלא-אם-כן זרקום הבעלים לאשפה
91 מבעוד יום אבל עשירים אסורים לטלטלן אע"פ שהן של
92 עני אלא-אם-כן יש בהן ג' טפחים על ג' טפחים שאז הן
93 ראויות גם לעשירים ועשירי שהוא דר בכיתו של עני זה

1 תורת כלי בשביל כך ואסור לטלטלם אפילו לצורך גופם
2 ומקומם כמו שנתבאר למעלה.

3 ולכן צריך להזהיר לרבים שנכשלים ונוטלים חתיכת עץ
4 שאינה כלי לסמוך בה איזה דף לשכוב עליו וכיוצא בענין
5 זה אבל על ידי נכרי מותר כל טלטול מוקצה כשאינו לצורך
6 המוקצה עצמו כמו שנתבאר בסי' רע"ו:

7 **לב** שברי פתילה שאינן עומדים עוד להדלקה בנר הרי הן
8 כצרוורות ואבנים שאסור לטלטלן אפילו לצורך גופן
9 ומקומן אבל פתילה שלימה אפילו נדלקה כבר בחול או
10 בשבת שעברה היא נקראת כלי ודינה ככלי שמלאכתו
11 לאיסור שמוותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו אבל אם דלקה
12 בבין השמשות של שבת זו הוקצית לכל היום כולו כמו
13 שנתבאר בסי' רע"ט וכן נר שלם של שעוה או של חלב
14 ואפילו נדלק כבר בחול או בשבת שעברה נקרא כלי
15 שמלאכתו לאיסור.

16 ומכאן יצא טעות ההמון שמטלטלים נר שלם לצורך הדלקת
17 מוצאי שבת או לצורך נכרי שידליקנה לעצמו וטועים הם
18 שאינו מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אלא כשצריך
19 ישראל להשתמש בו בשבת עצמה איזה תשמיש המותר
20 בשבת כגון קורנס לפצוע בו אגוזים כמו שנתבאר למעלה:

21 **לד** כל הכלים שיש להם דלתות קבועות בהם בין שהדלת
22 הוא מן הצד בין שהוא כיסוי על גבי הכלי ונתפרקו
23 הדלתות מהם בין שנתפרקו בשבת בין שנתפרקו קודם
24 השבת מותר לטלטל אותן הדלתות מפני שכשהיו הדלתות
25 מחוברות בכלים היה גם עליהן שם כלי אגב אביהן ואף
26 שנתפרקו אח"כ מהכלים לא נפקע מהם שם כלי שהיה
27 עליהן הואיל וראויות להחזירן ולחברן אל הכלים:

28 **לה** אבל דלתות הבית שנתפרקו מן הבית בין שנתפרקו
29 בשבת בין שנתפרקו קודם השבת אסור לטלטלן מפני
30 שלא היה שם כלי עליהן מעולם ואע"פ שעכשיו כשנתפרקו
31 הן ראויות להשתמש בהן כמו בשאר נסרים אעפ"כ אינן
32 מותרות בטלטול לפי שהן ראויות להחזירן לבית ולכן הן
33 עומדות ולא להשתמש עליהן כשאר נסרים.

34 דלת שידה תיבה ומגדל אם מותר ליטלה מהם או להחזירה
35 להם יתבאר בסי' שי"ג ושי"ד:

36 **לו** דבר שאין תורת כלי עליו שעשאו כיסוי לכלי נעשה
37 עליו תורת כלי על ידי כך ומותר לטלטלו כשאר כלים
38 והוא שתיקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך בענין שתיקונו
39 מוכיח עליו שהוא עומד לכך ואע"פ שעדיין לא נשתמש בו
40 לכיסוי לעולם ואם נשתמש בו לכיסוי מבעוד יום אפילו
41 פעם אחת זהו תורת כלי שלו ומותר לטלטלו בשבת אע"פ
42 שלא עשה שום מעשה של תיקון במה דברים אמורים בדבר
43 שדרכו לעשותו לכיסוי כגון חתיכות נסרים וכיוצא בהן אבל
44 דבר שאין דרכו לעשותו כיסוי אע"פ שנשתמש בדבר זה
45 לכיסוי פעמים רבות בחול כגון אבן שכיסה בה את פי
46 החבית פעמים רבות אסור לטלטלה בשבת כמו שיתבאר:

11 אצבעות לפחות מכן אלא במטלניות שהן שירי טליתות של
12 מצוה שאדם בודל עצמו מלקנח בהן ומלהשתמש בהן
13 תשמיש מגונה.
14 והעיקר כסברה הראשונה שאף שהן ראויות לקינוח אין
15 תורת כלי עליהן בשביל כך אלא-אם-כן ייחדן לכך שאף
16 שברי שאר כל הכלים אין תורת כלי עליהם אף אם הם
17 ראויים לקינוח אם לא ייחדם לכך או שראויים לסמוך בהם
18 איזה כלי ולא ייחדם לכך אלא-אם-כן ראויים לכיסוי כלי
19 כמו שנתבאר למעלה:

חלק ב טימן שח דברים המותרים והאסורים לסלטל בשבת

1 שהמטלניות שלו הרי הוא נגרר אחר בעל הבית ומותר
2 לטלטלן אע"פ שאינם ראויות לו הואיל והן ראויות בבית
3 זה שהוא דר בו אבל מטלניות של עשירים שהן פחות מג'
4 טפחים על ג' טפחים אסורות אף לכל העניים שבעולם
5 שכיון שהוקצו לבעליהן העשירים מפני שאינן ראויות להם
6 הוקצו לכל העולם מפני שנעשו כאילו זרקו אותן בעליהן
7 לאשפה וכן הדין בכל כיוצא בזה כמו שיתבאר.

8 ויש אומרים שמטלניות שהן שירי סתם בגדים אע"פ שאין
9 בהם ג' על ג' אצבעות מתורות בטלטול לכל אדם הואיל
10 והן ראויות לקנח בהם איזה טינוף ולא חלקו בין ג' על ג'

לקוטי תורה

28 כנרמז בכתוב "אאריך אפי ותפלתי אחטם לך",
29 דכשהקב"ה מאריך אף לישראל מתואר בלשון
30 "אפי", "אחטם" - לשון אף וחוטם.

31 הטעם הפנימי לכך הוא לפי שהנהגה זו (להיות
32 "מאריך אף") מקורה באור עליון ביותר, ששם
33 עבודת הנבראים אינה תופסת מקום, והיא בבחינת
34 "ריח".

35 כמ"ש באדרא דנשא לבעל החוטם אני מתפלל
36 ולבעל החוטם אני מתחנן, שהארה זו נקרא
37 בחינת חוטם והוא בחינת ריח, והקב"ה נקרא
38 בעל החוטם שהוא עצמיות ומקור הארה
39 המתפשטת ממנו.

40 בזהר איתא, שכאשר רב המנונא סבא הי'
41 מתפלל הי' אומר "לבעל החוטם אני מתפלל, לבעל
42 החוטם אני מתחנן", דכאשר רצה לעורר רחמי
43 שמים קרא הקב"ה בשם "בעל החוטם" - שהמדה
44 עצמה ד"אריך אפי" [מאריך אף] נמשלה לריח,
45 והקב"ה עצמו בעל המדה (ומקורה של הארה
46 והמשכה זו) נקרא "בעל החוטם".

47 [ומבאר הקשר בין בחינת ריח ל"אריך אנפין":]

48 והארה זו ארוכה מארץ מדה ומתפשטת ממקום
49 גבוה מאד, דהיינו אין-סוף ב"ה שהוא בלי גבול
50 בבחינת מטה מטה מאד מקום הגבול.

51 "אריך אנפין" מורה על המשכה "ארוכה",
52 כלומר הארה בלתי מוגבלת ("ארוכה מארץ מדה"),
53 לפי שהמשכה זו מקורה באור אין-סוף ב"ה עצמו,
54 ולפיכך אין גבול להתפשטותו, שנמשך עד למטה
55 למטה.

1 **תוכן הפרק:** ביאור דברי הזהר "לבעל החוטם אני
2 מתפלל", והתוכן הפנימי ד"ריח"
3 [בפרק זה יבאר את הקשר בין המשכה זו של
4 קדושתו ית' ע"י קיום המצוות במחשבה דבור ומעשה
5 לענין הריח, ובפרק שלאח"ז יסיק שזוהי בחינת
6 "יריח", מלשון ריח].

7 והארה - והמשכה זו היא בחינת ריח כמ"ש
8 והריחו ביראת ה'.

9 מצינו שהמשכת יראת שמים באדם נמשלת
10 להתפשטות של ריח, וכך בעניננו, שהקדושה
11 העליונה הנמשכת על האדם על ידי עסק התורה
12 והמצוות במחשבה דיבור ומעשה נק' "ריח".

13 [והולך ומבאר הקשר לתכונת הריח:]

14 והוא למשל כמו שהריח אינו עצמיות הדבר
15 אלא הארה והמשכה ממנו כך הארה זו
16 מתפשטת מאור אין סוף ב"ה.

17 העצמיות ממש של האין סוף ב"ה אי אפשר
18 שתהא נמשכת ומתפשטת באדם, אלא רק הארה
19 ממנה בלבד, כמו הריח שהוא רק התפשטות.

20 כלומר: דוקא בגלל זה שמדובר במדרגה
21 גבוהה מאד (שלמעלה מגדר השגה), לפיכך
22 ההמשכה משם היא רק בחינת "ריח", התפשטות
23 בלבד.

24 ונקרא מדה זו אריך אנפין כמ"ש אאריך אפי
25 ותחלתי אחטם לך.

26 ענין הריח שייך למדת "אריך אפי" - הנקראת
27 בזהר הקדש בשם "אריך אנפין" [ארוך הפנים] -

10 [לסיכום:
 11 "ריח" - שחוש הריח הוא באף וחוטם האדם -
 12 מורה על המשכה ממקום גבוה ביותר, קדושת האיך
 13 סוף ב"ה (שלכן ההמשכה היא הארה והתפשטות
 14 בלבד), והמשכה זו היא "ארוכה" היינו בלתי מוגבלת,
 15 שמגיעת עד למטה מטה.
 16 ולפיכך, המשכת קדושתו ית' על ידי לבושי הנפש
 17 במחשבה דיבור ומעשה נקראת "ריח"].
 ד"ה וישלח יהושע פרק שלישי

1 ולכן נקרא אריך אנפין, אריכא דאנפין,
 2 שמתארך בבחינת ריח הנ"ל להלביש הנשמה
 3 בבחינות מחשבה דבור ומעשה המצות והתורה.
 4 וזהו גם מה שהתורה ומצוותי' ירדו למטה
 5 ונתלבשו בדברים גשמיים וענייני עוה"ז, עד שקיום
 6 המצוות תלוי במחשבה דיבור ומעשה (שהם
 7 פעולות וביטויים (חיצוניים) של הנשמה - שלכן
 8 נקראים בשם "לבושי הנפש") - שזוהי "אריכות"
 9 ההמשכה עד למטה מטה.

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

22 העוה"ב אין בו אכילה כו' וכמ"ש בזהר באתריה לאו
 23 אורחיה למיכל כו' וכ"ה בחי' ומדרגה דפורים לפי
 24 שהיה בהם מס"נ שלמעלה מן הטעם והדעת שמגיע
 25 בעצמות ממש שמשם נמשך מקור התו"מ שבבחי'
 26 החכמה ודעת כו' ע"כ חייב לבסומי עד דלא ידע כו'
 27 שזהו למעלה מבחי' האכילה שהיא רק בבחי' החכמה
 28 והדעת כנ"ל. וזהו שתו ושכרו דודים לתתא. פי' שתו
 29 ושכרו בחי' השתיה דיין המשכר דוקא שלמעלה מן
 30 הדעת כו' בזה מעוררים למעלה בבחי' ומדרגה
 31 שלמעלה מן הדעת דהיינו למעלה מבחי' הדעת
 32 וחכמה דתו"מ כשבאין בבחי' השתלשלות עלמין
 33 שכבר נמשך כו' אלא במקור חוצב התו"מ בבחי'
 34 העצמות שלמעלה מן החכמה שמשם נתהווה התו"מ
 35 בהתהוות חדשה ממקורם הראשון וכנ"ל בענין
 36 המקיים את התורה כו' ונמצא דשתו ושכרו דודים
 37 לתתא הוא למעלה מבחי' אכלו ריעים לעילא משום
 38 דבחי' לתתא שהוא למטה מן הדעת שרשו בלמעלה
 39 מן הדעת כו' והיינו מטעם הנ"ל שנעוץ תחלתן בסופן
 40 דוקא ע"כ בשתיה דדודים לתתא דוקא שם מתקיים
 41 התורה במקור חוצבה יותר מבבחי' י"ה שנק' ריעים
 42 כו' וד"ל:

1 (כו) אך כ"ז הוא כמו שהתו"מ באין בהשתלשלות
 2 דעלמין כו' שהן י"ה עלמין סתימין כו' והוא
 3 מוח ולב העלם וגלוי שהוא עיקר בחי' אדם כנ"ל אבל
 4 ענין המקיים את התורה שהוא לקיים אותה בהתהוות
 5 חדשה ממקור חוצבה בעצמות אא"ס ב"ה שלמעלה
 6 מבחי' עלמין כנ"ל הנה זהו ע"י בחי' שתו ושכרו
 7 דודים לתתא דוקא. דהנה פי' דודים הוא בחי' זו"נ
 8 עלמין דאתגליין בחי' ו"ה שהוא בחי' גלוי האור בכלי
 9 דוקא אך הנה בחי' השתיה דיין וכה"ג יש בה יתרון
 10 מעלה מן האכילה שהאכילה אינה רק בבחי' החכמה
 11 והדעת שמחזק המוחין שבראש כנ"ל במאכל שנהפך
 12 לדם כו' אבל השתיה דיין משכר ומגיע בבחי'
 13 שלמעלה מן הדעת דוקא כידוע בענין חייב אינש
 14 לבסומי בפורי' עד דלא ידע כו' למעלה מן הדעת כו'
 15 והטעם הוא לפי שפורים ויוה"כ שרש א' להם במס"נ
 16 ותשובה עלאה שלמעלה מן הדעת רק בטול רצון מכל
 17 וכל למעלה מן הטעם והדעת כו' וע"כ יוה"כ אין בו
 18 אכילה כו' מפני שהוא בבחי' שלמעלה מבחי' אכילה
 19 דתו"מ דמה שהתו"מ הן בבחי' אכילה כנ"ל בפי'
 20 מפרנסין לאביהם כו' היינו בזמן הגלות דוקא שנתלבש
 21 וירד בבחי' האכילה כו' אבל יוה"כ שהוא כמו

שער הפורים

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל - אדמו"ר ה'צמח צדק'

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ז

4 כמ"ש והי' במחשך מעשיהם, ופי' הענין דאמרז"ל מ"ט
 5 עיזי מסגי ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא
 6 חשוכא והדר נהורא, דהנה ידוע דקליפה קדמה לפרי,

1 והענין דאיתא במדרש ע"פ ויבדל אלקים בין האור
 2 ובין החשך, אור זו מעשיהן של צדיקים כמ"ש
 3 כי נר מצוה ותורה אור, חשך זו מעשיהן של רשעים

17 עיקר הפי' דיתרון האור מן החשך, שיתרון האור הוא
 18 דוקא מן החשך כמו למטה יום ולילה הרי יתרון היום
 19 הוא דוקא ע"י הלילה שנת מיגיעתו, אבל בל"ז לא ה'י
 20 ניכר יתרון היום, וזהו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד,
 21 שהערב קודם וחשוב לבחי' בוקר, ועד"מ שעיקר הראי'
 22 הוא בשחור שבעין, ולכן בנש"י כתי' יצרנהו כאשון
 23 עינו, וכמו שמן החשך נעשה יתרון בהאור כך יש יתרון
 24 לחכ' דוקא מן הסכלות, בחי' עה"ד טו"ר שע"י ירידת
 25 התור' בגשמיות ואתהפכא מחשוכא לנהורא נעשה
 26 יתרון בהאור, בחי' אנכי מי שאנכי, וזהו אורי וישעי
 27 בגימט' תרי"ג עשי"ן ול"ת, ע"י מ"ע בחי' אורי המשכה
 28 פנימית, וע"י מל"ת בחי' ישעי המשכת מקיפים. וזהו
 29 התירוץ להמלאכים כלום יצה"ר יש ביניכם, דיצה"ר נק'
 30 ג"כ חשך שמחשיך אנפין דברייתא וע"י דוקא
 31 דאתהפכא כמא' בראתי יצה"ר בראתי לו תו' תבלין כו'
 32 נעשה יתרון בהאור וד"ל.

אריב"ל בשעה שעלה משה למרום

1 כמו שנראה בגידול החטה, שהמוץ והתבן קודמין
 2 להפרי, וכן באגוז, אל גנת אגוז ירדתי, וכן למעלה
 3 במרכבה כתי' וארא והנה רוח סערה כו' ומתוכה כו',
 4 וכן בהמשכות אלקות למטה יש ג"כ בחי' חשך בחי'
 5 גלות, אותותינו לא ראינו, שאף שיש גילוי אותות
 6 ומופתים אבל לא ראינו כמ"ש לעושה נפלאות גדולות
 7 לבדו, ולא נדמה הנהגת העולמות רק עפ"י טבע, אלקים
 8 בגימ' הטבע, ופי' טבע ל' טובעו בים סוף שהאור
 9 האלקי מוסתר ונעלם כמ"ש אכן אתה אל מסתתר, עד
 10 שנראה קיום העולם ליש, וטבע הוא ג"כ ל' קיום כמא'
 11 קידושין לטיבועין נתנו, ויש ג"כ בחי' אור כמ"ש בקי"ס
 12 ויהי הענן והחשך ויאר כו', וכמ"ש במד"ר אורי וישעי
 13 אורי קי"ס ויאר את הלילה, וישעי קי"ס כמ"ש התיצבו
 14 וראו את ישועת ה', וזהו מעשיהן של צדיקים ומעשיהן
 15 של רשעים, בחי' גלות וגאולה, וכיתרון האור שעל
 16 החשך כך הוא היתרון בחכ' על הסכלות כנ"ל, אמנם

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל - אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל - תרל"ב

18 מלובש בתוכו ניצוץ אלקי, וע"י הכוונה הנכונה
 19 מתעלה הניצוץ. וזהו ואכלת את כל העמים, והאיך
 20 שייך אכילה בעמים, אלא כמו שענין אכילה הוא
 21 בירור, כמ"כ הוא מברר מהם הניצוצות קדושות
 22 המובלע בהם. אבל כשאינו עושה כך ומחשב הסיבה
 23 ליש ודבר ה"ז ממש כמו ע"ז. וכמו שעונש על ע"א
 24 בפו"מ הוא סקילה, כן יש ברוחניות סקילה היינו
 25 שנעשה לבו לב האבן טמטום הלב וטמטום המוח
 26 שאינו יכול לעשות פתיחות הלב כלל, וזהו וסקלתם
 27 באבנים ומתו כי העדר הרגשת החיות מאלקות נק'
 28 מיתה ברוחניות, כי עיקר הכוונה הוא החיות אלקות
 29 ולא חיים גשמיים. וזהו דוקא בשארי ארצות ע"י ששם
 30 נתלבש אור דיצ' בהתלבשות גמור ומעלים ומסתיר
 31 לגמרי על האור עד שע"י יוכל לומר כחי ועוצם ידי
 32 כו'.
 33 וזהו שישראל שבחול' עובדי ע"א בטהרה שאינו
 34 יודע ומרגיש כלל שהוא כמו ע"א ממש.

1 וכמו שיש ע"א בגשמי' כן יובן ענין ע"ז ברוחניות
 2 כשכופף ראשו וקומתו לדבר הנשפע מהם, והוא
 3 דרך כלל כל ענין טרדת הפרנסה שכופף ראשו ושכלו
 4 ומדותיו וטרודו ומוטרד כל היום ושוכח לגמרי על ענין
 5 השגחת אלקות, וסובר שהוא הממציא הסיבה והוא
 6 הוא המרויח, עד שיכול לומר כחי ועוצם ידי, ובאמת
 7 הרי הוא ית' סיבת הסיבות והוא המסבב הסיבה ונותן
 8 הפרנסה, אבל כששוכח ע"ז ומטריד מוחו ולבו ה"ז
 9 כע"א ממש, ואדרבה ה"ז גרוע יותר, כי בע"א הרי הוא
 10 כופף ראשו וקומתו שהוא חיצוני, אבל במשא ומתן
 11 ה"ז כופף ראשו ושכלו ומדותיו וכל הפנימיות שלו
 12 וה"ז גרוע מע"א. והגם דכתיב וברכך ה' אלקיך בכל
 13 אשר תעשה, דמשמע שצריך לעשות, וכתי' ששת ימי'
 14 תעשה מעשיך, אך תשובתו בצדו היינו כשהוי' הוא
 15 אלקיך שיודע שהקב"ה מסבב הסיבה והפרנסה, ומכיון
 16 כדי שע"י יוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את הוי', אז
 17 אדרבה ע"ז מעלה המשא ומתן, כי בכל דבר ודבר

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער – אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב

36 ובכרי שיהיה אור פנימי, - שזה התכלית בקיום העולם
 37 אור פנימי בבחינת התיישבות, הוא על ידי המוחין
 38 דוקא, שהמוחין הן בעצם מהותן בחינת פנימי ועושין
 39 גם כן בהמדות שיהיו בבחינת אור פנימי בו' כלומר
 40 המוחין מוגבלים במהותן ולכן יש להם את הכח
 41 להגביל את המידות, שמצד עצמן יכולות להיות ללא
 42 גבולות.
 43 במאמר המוסגר דן הרבי נ"ע בענין זה מהו עיקר בחינת
 44 פנימי, המוחין או המידות –
 45 (ומה שנתבאר במקום אחר²⁷ דעיקר הפנימי הן המדות,
 46 והמוחין הן בבחינת מקיף עדיין בו', והמשמעות של זה
 47 שגם כשאדם משכיל ומבין משהו במוחו הרי זה עדיין
 48 בו בבחינת מקיף, ורק כאשר זה יורד למידות הרי זה
 49 סימן שחדר בפנימיותו, ואם כן לכאורה לא המוחין הם
 50 עיקר בחינת 'פנימי', והם הפועלים ענין ה'פנימי' אצל
 51 המידות -
 52 מיישב הרבי נ"ע להלן, די שב' משמעויות במושג
 53 'פנימי'. יש את המשמעות של 'פנימי' מלשון תפיסה
 54 והתלבשות, כלומר כמה שהדבר יותר נתפס והתלבש
 55 הרי הוא יותר 'פנימי'. ויש את אמיתת המשמעות של
 56 'פנימי' שהוא אור מוגבל ומדוד. וכאשר עוסקים
 57 בשאלה מי יותר 'פנימי' המוחין או המידות, הרי זה
 58 תלוי על איזה משמעות של 'פנימי' אנו מדברים.
 59 הנה שם – כאשר התבאר שהמידות הן עיקר בחינת
 60 פנימי - הכוונה בענין התפיסה וההתלבשות (שהו ענין
 61 פנימי בו'), דבמדות הרי הוא נתפס בהדבר מה'שאינ'כן
 62 במוחין אינו נתפס כל כך, כלומר כשעוסקים בענין
 63 פנימי במשמעות הזו של תפיסה, הרי המידות הן
 64 הפנימיות ולא המוחין, שהרי ההתחברות של האדם אל
 65 הענין הוא דוקא כאשר מרגיש אותו בליבו. שכל עוד
 66 רק מבין אותו במוחו הרי זה לא נתפס בו לגמרי,
 67 והתפיסה וההתחברות באדם נמצאת בעיקר במידות.
 68 וממחיש הרבי נ"ע ענין זה שדווקא במידות נתפס
 69 בדבר: ולכן במדות אינו יכול לסבול הדבר השנאו
 70 מפני שעל-ידי המדות הרי הוא נתפס בהדבר ועל כן לא

1 מזו.
 2 נושא הפרק: גם החכמה והבינה לצורך העולמות, בכדי
 3 שיהיה אור פנימי ובשביל שתהיה השגת אלוקות
 4 בעולם, ונכלל בזה גם דרגת ידיעת עצמו.
 5 והפרד"ם שער ד' פרק י' בביאור מאמר הזוהר הנוכר
 6 לעיל בפרק הקודם: "דאיהו אתקרי חכם בכל מיני
 7 חכמות בו' אלא קודם דברא עלמא אתקרי הוא בכל
 8 אינון דרגין על שם בריין דהו עתידין להבראות דאי
 9 לאו בריין דעלמא אמאי אתקרי רחום בו'" (הוא נקרא
 10 חכם בכל סוגי החכמה בו' אלא קודם שנברא העולם
 11 נקרא הוא בכל אותן דרגות על שם הבריא שעתיד
 12 לברוא, שאם לא נברא העולם למה נקרא רחום בו') –
 13 הנה על זה כתב²⁶ הפרד"ם:
 14 דגם בחינת חכמה ובינה שהן כחות שאינם שייכים אל
 15 הזולת דוקא, ובנוכר לעיל בפרק הקודם ההפך בין
 16 המוחין למדות בו', שלפעולת המוחין הנה פעמים רבות
 17 הזולת רק מפריע, ואילו כל ענין המידות הוא היחס אל
 18 הזולת ומתעוררות על ידי הזולת, ולפי הסבר זה הנה
 19 הכוחות האלקיים השייכים לעולמות ("זולת") אלו רק
 20 המידות ולא המוחין, מכל-מקום כתב הפרד"ם גם הם
 21 המוחין רק לצורך העולמות בו'.
 22 ויש לומר – הביאור בזה מדוע החכמה והבינה נחשבות
 23 לצורך העולמות: כיון שהחיות שבעולם היא חיות
 24 פנימית, דעל ידי חכמה ובינה דוקא המדות הן בבחינת
 25 אור פנימי - זה שהחיות של העולם הנמשכת מהמידות
 26 (כנ"ל שהמידות הן לצורך הזולת) היא פנימית ולא
 27 מקיפה הרי זה דוקא על ידי החכמה והבינה, דלולא
 28 בחינת חכמה ובינה היו המדות בבחינת אור מקיף ורק
 29 על ידי שהמידות נמשכות מהמוחין הן באופן של
 30 המשכה פנימית.
 31 ובמו שיש בחינה של מדות באופן של אור מקיף, והן
 32 המדות שלמעלה מהשביל בו', כלומר כמו שיש באדם
 33 לעיתים התפעלות והתרגשות עצומה שמעבר לשכל
 34 ולהיגיון, כך גם למעלה בספירות העליונות יש בחינה
 35 של מידות שלמעלה מהמוחין.

ובג"ד כל שמהן בו', עם היותם בודדים הם כניינים אליו על שם הפעולות.
 ואפשר שהכוונה באומרו ע"ש עובדין דליה, פי' ספירותיו שהם מעשי ועל
 ידי ספירותיו הם כנייניו. והענין כי קודם התפשטות המדות היה מתחכם
 בעצמותו וחכמתו בהשגת עצמותו. כי הוא וחכמתו הכל עצם אחד. אמנם
 נתפשטה חכמתו בכלי החכמה להחכים לזולתו וכיצא בזה בינה ולעולם
 המתפשט בחכמה ובינה הוא עצמותו שהוא מקור החכמה והבינה.
 27. ראה לדוגמא תורה אור פי' וישב (כו, א).

26. וזה לשונו שם: פי' תינה שהכרחנו לגבי כניינים דרחום וחנין
 שרן פעולות יוצאות להזולת נפעלות ממנו אל זולתו. אבל בענין חכם ונבון
 ושאר השמות והכניינים שרן עומדים בודדים בעצמם ואינם יוצאים אל
 זולתו אין לנו הכרח. ולעולם נאמר שרן בעצמו וסוף סוף בעל תוארים
 ושנויים הוא. ולזה תירץ ובג"ד, פי' מאחר שאנו מוכרחים לומר בקצתם
 שעל ידי התייחדו עם המדות לפעול בני אדם הם אותם התוארים. אף
 אנו נאמר כן בכל שאר הכניינים והשמות כי קצתם גלו על קצתם. וזה שאמר

27 אבל כשאומרים שהמוחין הם עיקר בחינת פנימי
 28 הכוונה באמיתת ענין פנימי ומקיף שהוא עצם המציאות
 29 של האור שמוגדר כאור מוגבל היכול לחדור בפנימיות,
 30 הנה המוחין הן בבחינת פנימי בעצם והמדות אינם
 31 בבחינת פנימי בעצם, הכח המגביל שייך בעיקר במוחין,
 32 ולא במידות מצד עצמם. כי טבע המידה מצד עצמה
 33 הוא להתפשט ללא גבול, וכמו שרואים במוחש, שאדם
 34 שמונע על ידי רגש ורצון בלבד הרי לפעמים נוטה
 35 מהגבולות של הדבר, ומה שמגביל את הרצון והרגש
 36 שיהא במדידה והגבלה, זה המוחין.
 37 ועיין מה שיתבאר לקמן פרק רנ"ב²⁸ שהמדות הן בחינת
 38 הרצון בשרשן כו', שענין המידות הם בחינת הרצון כפי
 39 שהוא בשרשו – בחינת מקיף, אלא שהם התגלותו בתוך
 40 המציאות הגלויה, ולכן דוקא על ידי המידות ניתן
 41 לראות את שרש האדם, כיון שהמידות הם בעצם
 42 המשכה ישירה מהרצון המקיף, ולא כפי שהוא במוחין
 43 שעברו צמצום של שינוי מהות מכפי שהם בשרשם,
 44 ואף שיש להם שרש גבוה יותר בדרגת התענוג, הרי גם
 45 התענוג הוא בבחינת פנימי, רק שעל ידי המוחין נעשים
 46 גם המידות בבחינת פנימי כו'),
 47 עד כאן זה היה מאמר המוסגר המבחיין במושג של
 48 פנימי בין כח התפיסה שהוא בעיקר במידות, לבין כח
 49 המגביל ומודרד שהוא בעיקר במוחין.

1 יוכל לקבל דבר ההפכי ונגדי השנאו איליו, - כאשר
 2 מרגיש במידותיו שנאה וכדומה לאיזה דבר, הרי זה
 3 נהפך להיות מורגש אצלו ונתפס בתוכו במידה חזקה
 4 מאוד ולא מסוגל לקבל צד אחר בעניין, ובמוחין – אם
 5 רק מבין שדבר מסוים הוא לא טוב אבל לא מרגיש את
 6 זה עדיין במידותיו, הרי לפי שאינו בבחינת תפיסא כל
 7 כך יכול לסבול דבר השנאו כו' וכמו שנתבאר במקום
 8 אחר.

9 וכמו שהתפיסא בכלים הוא במדות דוקא ובמוחין אינו
 10 כל כך בבחינת תפיסא בכלים כנודע, - ביחס של
 11 התלבשות ותפיסת האור בכלי, הנה עיקר התפיסה של
 12 האור בתוך הכלי הוא דוקא במידות ולא במוחין,
 13 ולכאורה והלא כל ענין ההשגה היא תפיסא בכלי דוקא
 14 – כלומר איך ניתן לומר שבמוחין אין כל כך תפיסא,
 15 הרי כל מטרת הלימוד וההשגה במוח היא שהדבר
 16 יחדור בפנימיותו של האדם - רק שהכלים של המוחין
 17 אינם כאלו להיות בבחינת תפיסא ממש כו'. ולכן
 18 למרות שמטרת ההשגה היא לקרב את הענין אל האדם,
 19 טבע המוחין הוא שאין זה נתפס ממש בתוך האדם.
 20 וכמו שרואים במוחש שאדם יכול להבין משהו בצורה
 21 שלימה במוחו, ולמרות זאת מרגיש שהדבר הוא עדיין
 22 זר לגביו ולא נתפס בתוכו ממש.
 23 וכמו כן הוא בכללות ההבדל בין מוחין למידות
 24 שהמוחין אינם בבחינת תפיסא כל כך בהדרגה שיודע
 25 ומשיג, ובמידות הוא בבחינת תפיסא כו'. ולכן בענין
 26 התפיסא הרי דוקא המידות הם בחינת פנימי.

שבת פרשת ואתחנן ער"ב

הוא למעלה דא"ו"א במזל אתכלילו שהן מזלות ושערות הנמשכים ממז"ס
 כו' (וג"ו רק בבחינת יניקה ומה שמלבישים הוא רק זרועות דאריך כו'
 כנודע). וז"א בעתיקא אחיד ותליא הרי ז"א שהן בחינת מדותיו ית' הן
 למעלה בשרשם מחכמה ובינה כו', ולכן האבות הן המרכבה דהאבות שהן
 בחינת חג"ת ה"ה בבחינת מרכבה לאד"ה בחינת חכמה ובינה להעלותם
 בבחינת כי לא אדם הוא ולהמשיך מבחינת כי לא אדם תוס' אורות
 בבחינת ציור אדם כו', והיינו מצד שרשן הקדום למעלה מבחינת המוחין
 דחכמה ובינה כו' וכמ"ש בתו"א על מא' זה. וכמו"כ בעבודה התגלות
 בחינת אהבה המוסתרת בעצם טבע הנשמה היא בחינת אה"ר ורגע"ד
 שורה בבחינת תוקף הרצוא והצמאון ביותר שזה מגיע למעלה הרבה
 מבחינת המוחין כו', והר"ע ובכל מאדך האה' הבלתי מוגבלת שמגיע
 למעלה בבחינת עצמות אוא"ס הבל"ג כו', וכמא' דלית מז' תב"כ
 דבעצמות אין שום מז' והשגה תופסת כלל. אבל נתפס איהו ברעו"ד כו',
 וכידוע דעבודה דמוחין אפי' במדרי' גבוה הכל הוא בבחינת האור שבא
 במדה וגבול דבוה שייך ענין ההתבוננות וזה הוא שממשיכים ע"י עבודה
 זו כו', משא"כ אה' דבכל מאדך שמצד עצם טבע הנשמה ה"ז מגיע
 בעצמות אוא"ס ונמשך עי"ז תוס' אורות בבחינת המוחין כו'.

28. על פי שולי הגיליון. וזה לשונו שם: והענין הוא דהנה נת"ל
 פמ"ט הפרש בין רצון לחכ' דחכ' הוא כח שחוק לעצמות הנפש משא"כ
 הרצון הוא התגלות העצמות כו', כן הוא במדות שבעצם מהותם הן הרצון
 רק שורה כמו שבא בבחינת מציאות היינו בבחינת כח כו'. דהרצון הוא
 בחינת אין דגם התגלות הרצון אינו בבחינת מציאות ולא בהתחלקות
 פרטים כו' ובמידות הוא שבא בבחינת מציאות דבר ובמדה פרטיות דחסד
 או גבו' כו', אבל המציאות היא פשוטות העצמות שבא בפרט זה בבחינת
 מציאות דבר כו' (וכן ברצון כמו שבא בד"פ ברצונות פרטים עד הרצון
 שבעמשה ה"ה בתוקף כמו הרצון פשוט כו' וכמשת"ל פ"פ"א, ומ"מ בהרצון
 גם בהפרטים אינו בבחינת מציאות ובמידות הן בבחינת מציאות כו',
 ובאמת ההשרשה פשוטה ה"ז למע' מן הרצון שהרי גם התגלות הרצון הוא
 לפי אופן ההשרשה שבנפש כו', והמידות הן ההשרשה הנ"ל שבאה במציאות
 כח כו'). ואין זה כמו השכל שבד"כ הוא בחינת צורה שמצייר את החומר,
 וזהו מה שהוא כח ולא עצם היינו שהוא בחינת צורה לבד כו', וזהו הסיבה
 שמשנתה ומתחלף כי הצורה יכולים לשנות ולעשות צורה אחרת כו',
 משא"כ המדות זהו החומר העצמי שבא בציור הזה כו', דבריותם כחות
 ה"ז ג"כ ציור אבל זהו שהחומר מצטייר בציור הזה כו', וזהו הטעם דתוקף
 המדות יותר על השכל שאינן משתנים כו' מפני שהן עצמות הנפש כו', וכן

1.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהרי"צ

ספר המאמרים תרצ"ז

שאלה: מדוע מתחיל בענין ההליכה שהיא חיצונית. אאע"ה נמשך אחרי הקב"ה מצד השכל וההרגש. ובו תדבקון – שהשגת אלקות מאירה בלבו, ובה בעבודה בפועל. יסוד העבודה – קבלת-עול.

דאב הוא בחינת חכמה, ורם מורה על הרוממות בחינת חכמה סתימאה^א, דכשנתוסף לו אות ה' הנה כל זה בא אצלו בהשגה ממש, וזהו שההליכה שהלך אחר הקדוש ברוך הוא הוא בחינת המשכה שנמשך בסבת השגותיו העצומים, וכמאמר⁷ "זכור אב נמשך אחרך כמים", אכל ההליכה היא בחינה חיצונית לבד. וחסב אחר כך חמשה דברים, "ואתו תיראו, ואת מצותיו תשמרו", שבכללות הוא ענין היראה והאהבה בקיום המצות, "ובקלו תשמעו", הוא הרגש פנימי הנקרא בלשון אידיש "דערהערען"⁸, דאית שמיעה ואית שמיעה, וכמו בשמיעת הקול הרי יש מי ששומע רק קולו של הקול בלבד ויש מי ששומע תוכיות ופנימיות הקול, והינו שיש מי שהוא שומע את השמועה לבד, ויש מי אשר דבר השמועה ששומע נכנס בפנימיותו, עס איז פאראן אזא וואס ער הערט און עס איז פאראן דער וואס דערהערט^ב, וכמו שפתיב באברהם אבינו עליו השלום, "עקב אשר שמע אברהם בקולי"⁹, ער האט דערהערט, "ואתו תעבדו" בעבודה בפועל, "ובו תדבקון" – פרש הרב אבן עזרא, בלב בראש ובסוף, דענין הדבקות הוא פאשר ההשגה מה שמשגי בתורה וידיעת אלקות מאירה בלבו, ועל ידי הלב בא בעבודה בפועל ממש, שכל זה הם מדרגות נעלות, וכשאומר "אחרי ה' אלקיכם תלכו", הנה משמע שזהו העקר, והינו דלבר זאת דענין ההליכה היא בחינה חיצונית, הנה כשאומר "אחרי ה' אלקיכם תלכו", שהיא בחינת

"אחרי ה' אלקיכם תלכו, ואתו תיראו, ואת מצותיו תשמרו, ובקלו תשמעו, ואתו תעבדו, ובו תדבקון"². וחסב כאן ששה דברים: הליכה, יראה, שמיעה, שמיעה, עבודה ודבקות, שהם מדרגות חלוקות. וצריך להבין מפני מה התחיל בענין ההליכה, דכללות ענין ההליכה היא בחינה חיצונית, דכמו בגשמיות פחות הנפש המתלבשים באברי הגוף, הנה כח ההלוק הוא כח היותר אחרון שבכחות הנפש, וישנו בכל אדם אפלו הפשוטים ביותר, כמו כן כללות ענין ההליכה גם בתארו הרוחני היא בחינה חיצונית, שזהו כללות ההפרש בין הליכה להמשכה, דעם היות שגם ההמשכה ענינו הוא ענין ההליכה, מכל מקום הוא בחינה פנימית יותר מענין ההליכה, דהליכה היא תאר הכח והפעל והמשכה היא תאר השכל וההרגש, והינו ששניהם הם מהלכים ונעתיקים ממקום למקום בעלוי מתחתון לעליון, אבל עם זה הם חלוקים בסבתם וחלוקים בעצם מהותם, דההליכה הנה סבתה רק סבת התקף והכח, וההמשכה הנה סבתה היא השכל וההרגש, וכמו שפתיב³ "משכני אחרך נרצה", ופרש הרב אברהם בן עזרא⁴ דקאי על אברהם אבינו עליו השלום שנמשך אחר המקום, וידוע דאברהם הוא אברהם במלוי ה', כי ה' מורה על הגלוי, וכמאמר⁵ "אברהם אינו מוליד ואברהם מוליד", וידוע דהה"א שנתוסף לאברהם אבינו עליו השלום הוא בחינת בינה⁶, דאברהם הוא בחינת שכל הנעלם מכל רעיון,

שכד. שלב ואילך).

(2) פרשת ראה יג, ה.

(3) שיר השירים א, ד.

(4) על הפסוק (הפעם השלישית).

(5) בראשית רבה פרשה מד, י. וזהו חלק א צ, ב.

(6) תורה אור, תורת חיים ואור התורה (כרך ו) ריש פרשת לך.

(7) פיוט "גשם".

(8) ראה מכתב ושיחה שבהערה הבאה.

(* נדפס בספר המאמרים - קונטרסים חלק ב עמוד 950

ואילך. ספר המאמרים תרצ"ז עמוד 305 ואילך.

(1) מאמר זה מיוסד על [מאמר] דיבור המתחיל ומקנה רב

תרס"ו (המשך תרס"ו עמ' שח"שיב).

[דיבור המתחיל הנ"ל כנראה מיוסד על [מאמר] דיבור

המתחיל ויקהל (הב') בתורת חיים שמות תקפח, ב ואילך].

להתחלת המאמר וסופו - ראה ריש וסוף [מאמר] דיבור

המתחיל אחרי ה' אלקיכם תלכו תרס"ו (המשך תרס"ו סוף עמ'

א. חכמה סתומה (בלתי מושגת). ב. שיש שמיעה ויש. ב*. יש כזה השומע, וישנו זה שמפנים. ג. הוא שמע בפנימיות (קלט והפנים את הדבר).

5 יבא לְכָל הַמְדַרְגּוֹת הַנַּעֲלוֹת שֶׁחָשִׁיב בָּאֵן. אֶף הָעֲנִיָּן
6 הוא, דְּהֵנָּה יְסוּד הָעֲבוּדָה וְהַתְחַלְתָּהּ הִיא הָעֲבוּדָה
7 דְּקַבְּלַת עַל דְּוָקָא, אֲשֶׁר זֶהוּ יְסוּד מוֹסַד בְּעֲבוּדָה אֱלֵקִית,
8 לְהִיּוֹת תְּחִלַּת הָעֲבוּדָה בְּקַבְּלַת עַל דְּוָקָא.

ב' דר"ח אלול [תרצ"ז, פערנטאלדסטדארף

1 אַחוּרִים וְחִיצוֹנִיּוֹת בְּלֶבֶד, מִכָּל מְקוֹם הֵנָּה זֶה דְּוָקָא הוּא
2 הָעֵקֶר, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה הַחֲמֻשָּׁה דְּבָרִים שֶׁחָשִׁב אַחַר
3 כָּךְ. וְלִכְאוּרָה הָרִי הָעֲנִיָּן ד' אַחֲרֵי ה' אֱלֵקִיכֶם תִּלְכוּ"
4 הוּא מְדַרְגָּה נְמוּכָה בְּעֲבוּדָה, וְאִיךְ עַל יְדֵי זֶה דְּוָקָא הֵנָּה

ספר השיחות - ה'ש"ת-תש"א בלה"ק

27 שהנחילו לאביו שקברו אותו באחד המקומות היפים
28 ביותר בבית החיים הפריזאי. אך בהיותו עשיר מאד,
29 קנה חלקת אדמה מיוחדת, להקים שם חלקת קבורה
30 משפחתית, וקבע את יום העברת גופת אביו לחלקה
31 המשפחתית.
32 בהתאם לחוק, כשפותחים קבר, להעביר גופה
33 לקבר אחר, מוכרחים להניח את הגופה בארון מיוחד.
34 הגבירים ר' מאניש מאנעסזאהן ור' מנחם מענדל
35 רוטשטיין היו בין המוזמנים ללויה החשאית השניה.
36 כשפתחו את הקבר, נחרדו הקברנים, כמו כל
37 האנשים שעמדו מסביב ביניהם גם שני הגבירים
38 האמורים ממה שראו.
39 הגופה בכללותה עדיין כמעט ולא ניזוקה, אלא
40 שהראש, במקום שמניחים את ה"של ראש", היה
41 מחורר ותולעים רחשו משם.
42 כמו כן היד השמאלית היתה אכולה כולה.
43 כל הנוכחים דיברו ביניהם בהתרגשות רבה על
44 המחזה המפליא.
45 רושם גדול מיוחד סיפרו מאנעסזאהן ורוטשטיין
46 עשה האירוע על חלק מהאברכים שהיו נוכחים
47 בשעת מעשה ואשר לא ידעו כלל שצריכים להניח
48 תפילין כל יום. הם חשבו שזה טכס חד פעמי, שיש
49 לעשותו רק פעם אחת ביום הבר-מצוה כשנעשים בן
50 י"ג שנה. בהיודע להם שצריכים להניח תפילין כל
51 יום, הנה בהשפעת האירוע האמור הצטיידו רבים
52 מהם בתפילין.

בסעודת פורים ש"ת, ניו יורק

1 ברצוני לספר כאן אחד מהסיפורים הרשומים
2 אצלי, ששמעתי מפי שני עדי ראיה שראו בעצמם
3 אירוע מופלא זה.
4 בפטרבורג חי חסיד, עשיר גדול, בשם ר' מאניש
5 מאנעסזאהן, הוא היה מוכר מאד בסחר היהלומים
6 ברוסיה, צרפת, הולנד ובלגיה, בהן ביקר, לרגל
7 מסחרו, לעתים קרובות.
8 בורשה חי עשיר גדול, ושמו היה ר' מנחם מענדל
9 רוטשטיין. גם הוא היה מוכר מאד באותו מקצוע.
10 בפריז גר אחד מגדולי הסוחרים בשוק היהלומים
11 (מפני כבוד המת אין ברצוני להזכיר את שמו), יליד
12 רוסיה, בעיר שקלוב, למד בישיבה, ידע היטב ללמוד,
13 לאחר מכן נסע לחוץ לארץ שם התפקר.
14 חמשים שנה חי אותו יהודי בצרפת, חי חיים
15 חילוניים, ובתור בן ישיבה לשעבר, עדיין זכר מה
16 שלמד, ולעתים קרובות היה מתווכח על ענין המצוות
17 המעשיות, וביחוד אודות מצות תפילין, שהיא, לדעתו,
18 דבר מיותר.
19 בהיותו עשיר גדול, היו לו עסקים במדינות שונות,
20 גם באפריקה, שם חי בנו בכורו שגם הוא היה עשיר
21 גדול.
22 כשהודי זה מת, קברוהו באחד המקומות היפים
23 ביותר בבית החיים הפריזאי, והרבה מאות אנשים
24 כיבדוהו בכבוד האחרון וליוו אותו למנוחתו הנצחית.
25 כעבור כמה חדשים אחרי מותו, בא בנו בכורו
26 מאפריקה. הוא היה מאד מרוצה מהכבוד הגדול

אגרות קודש

ב"ה. כ"ו תשרי תרפ"ט

3 בכל ארצות פזוריו, אשר עשה כבוד גדולתו, ראש ונשיא
4 ליראי ד' באה"ב, נשיא הכבוד לאגודת הרבנים באמריקה
5 ובקנדה, מגיעה גם אל היהדות הרוסית, אשר רבות עשה
6 גי"כ עבורה, הרבה להיטיב בפעלו האמיתי הנמרץ. כ"ג
7 בעמדו על משמרתו הגבוהה לצור תעודה ול[ני]מוד תוה"ק,
8 שובב נתיבות עולם והקים הריסות דור. היהדות הרוסית
9 יודעת להעריך נכונה את פעלו הטוב ולהזכירו לדור ודור.

לכבוד הרה"ג האדיר, חו"ב, סוע"ה, נזר
התפארת כש"ת מוהר"ר **סילור** שליט"א
נשיא הכבוד לאגוה"ר דאה"ב וקנדה

שלום וברכה!

שמע תקף וגודל פעולותיו הטובות עבור כלל ישראל

- 1 גם כעת בענותה משועת היא אל כ"ג להיות לה לעזר
2 ולהושיט לה ידו העוזרת.
- 3 ולמרות דעתנו את סבל המעמסה הגדולה - העבודה
4 הצבורית הגדולה אשר על שכמו, הנני מרשה לי בשם ועד
5 הרבנים דרוסיא, לפנות אל כ"ג בדעתנו כי יקרה עליו מאד
6 תשועת ישראל שלשת מיליונים יהודים שברוסיא הנתונים
7 בצרה. וגם מפי ידידנו הרה"ג מוהר"א טייטלבוים שי
8 למדנו כי כ"ג מתענין מעומק הלב במצב היהדות הרוסית
9 ולא ימנע עזרתו ממנה.
- 10 מטר הע[י]נוים הסוחף, אשר נתך על היהדות הרוסית,
11 על מליוני אחינו במדינות ס.ס.ר. שבר וירוצץ את גופם
12 ונפשם. זו אחר זו הלכו מכותי ויאכלו את כחות חיותה;
13 המלחמה העולמית אשר הגלתה מקניהם מאות אלפי
14 יהודים ותזרם לכל רוח בכל מרחבי רוסיא הפנימית,
15 מלחמת אזרחים, אשר לא נתנה להם תקומה וחייהם היו
16 להם מנגד, ובכל רוסיא הדרומית - גזירות הפוגרומים,
17 אשר מן הגזירות ת"ח-ת"ט לא היו כמוהם: מאות אלף
18 שחוטים, אין מספר לשודדי רכושם, במוקד השרפות עלה
19 כל עמלם ויגיעם. כארבע שנים לא פסקו השוד וההרג
20 להכרית מימינם ומשמאלם ביהודי אוקרינא. המשטר
21 החדש הקומוניסטי החריב את מעמד המסחר אשר ממנו
22 ואצלו התפרנס רוב יהודי רוסיא. ובוזה נהרסו ונעקרו כל
23 הערכים האקונומיים של היהדות הרוסית, וברובה היא
24 כיום הזה תלויה באויר, בע[י]ני גדול.
- 25 גם בנפשם נגע הדבר: התחילו רדיפות נגד הדת,
26 הגבלות אכזריות של הוראת הדת, - ואחרונה - לא פחותה
27 - פעולות רשע של היעווסקעקס, זדים מרשיעי ברית, אשר
28 עד חרמה ירדפו את כל המנסה לעלות בפרצת הדת
29 ולקומם הריסותי. וכל עיקר מטרת קיומה של
30 היעווסקעקצי - רק לעקר דת ישראל ולתפ[ו]ש את בני-
31 הנעורים ברשת הקומוניסמוס והכפירה הכי קיצונית,
32 לעשותם לשונאי היהדות.
- 33 כחותי החמריים של היהדות הרוסית אפסו, ואין
34 החבושה הזאת יכולה להתיר עצמה מבית האסורים בלי
35 עזרה מחוץ. אמנם בהתאחדות הכחות הפנימיים של
36 היהדות הרוסית עם עזרת אחיהם מחו"ל - תגיע רפואת
37 בתעמנו ברוסיא.
- 38 שועת 3 מילונים יהודי רוסיא עולה אל אחינו
39 באמריקה ובאירופה לבקש עזרתם, אשר בלעדה יורדים
40 הם חיים שחת, הם ובניהם.
- 41 אמנם הועד הרבני של רוסיא, העומד בראש עבודת
42 הרבצת התורה ברוסיא ואשר בעזרת היהדות
43 האמריקאית פעל הרבה להטבת מצב אחינו ברוסיא,
- 44 העמידה בתמיכה האמריקאית 4000 ילדים ומאות רבות
45 של בני-ישיבות, הקים גם נוער יהודי הדוגל בדגל הדת
46 ומחבב כל קדשי-קדומינו, העיר גם רוח חדשה של פעולה
47 ותחי' בחיים הדתיים ברוסיא.
- 48 יהודי רוסיא - חסרי אונים מחמת רבוי הצרות
49 והגזירות הבלתי פוסקות משנת 1917 ועד עתה - יודעים
50 להעריך את פעולת יד העזרה הזאת, אשר הושיטו לו
51 אחיו, לא רק להחיות גופו המעונה, **אלא גם נפשו הנכאה**
52 **מעמלה** - נפש ישראל סבא, המשתוקקת אל קדשי.
53 וחביבה עלי' עזרה זו המעידה כי לא רק רגש רחמנות, כי
54 אם אחוה ואהבה רבה דורשים אחינו אל בית ישראל אשר
55 בארץ רוסיא ויודעים להוקיר גם את צרכי נפשו ורוחו,
56 לשמרם ולנצחם לבלי יבלע להם בהמון התלאה.
- 57 הפעולות אשר נעשו ע"י עזרת אמריקה בשנה הזאת
58 עוד רבות הן, אבל זקוקות לעזרה וטפול רב ויד דואגת
59 הרבה שלא יפולו ח"ו ולא ינטו ח"ו לנפול. והלב דוי לאמר
60 את האמת המרה, שכללות מצב אחינו ברוסיא, לצער כל
61 הדואגים לשלומה, לא רק שלא הוטב השנה הזאת אלא
62 שירד עשר מעלות מפני הרדיפות האקונומיות הזעומות,
63 שאכלו את שארית ממונם ורכושם של ישראל, וע"י כן
64 נתמעטה היכולת לעשות בעצמם בכוחותיהם המקומיים
65 לבדם להפצת התורה ולחונך בני-הנעורים.
- 66 כעת הועד הרבני עומד לפני שאלה, המתחננת על
67 פתרונה, שאלה, אשר הרבה מעתידותינו תלויות בה, אשר
68 נפשות דורות הבאים, וכל דור הנעורים של היום תלויים
69 בו - שאלת החנוך הדתי בשנה זו.
- 70 20,000 ילדים בני-עניים נמצאים כעת ברוסיא, אשר
71 הם בני-עניים שמהם תצא תורה והוריהם מחסרי-
72 אפשרות לתת להם צורך למודם. 20,000 ילדים, אשר אם
73 לא ינתן להם למודם ונמסרו לבתי-ספר הקומוניסטיים,
74 ואבדו בשאול החנוך הקומוניסטי. - על העזרה לילדים
75 האלה רועד ומבקש הועד הרבני את אחיו בחו"ל.
- 76 **לתכלית הזאת, הגיש הועד הרבני את תקציבו אל**
77 **הנהלת הדשיינט ובקש עזרתו, בסכום של 454,000 רובל,**
78 **שהם בערך 225,000 דולר. מהם \$94,500 - לתמיכת**
79 **הישיבות ושאר מוסדות החנוך הדתי, כמגידים שעורי-**
80 **ערב וכדומה - \$130,500 - לתמיכת 8700 ילדים.**
- 81 עוד זאת עשה הועד הרבני: עפ"י האינציאטיבה של
82 יו"ר הועד הרבני דרוסיא נוסד באירופה ועד-עזרה
83 לרוסיא חשאי, אשר בו משתתפים מאירופה המזרחית:
84 הגאון ר' חיים עוזר גרודזענסקי, הגאון הקדוש ר' ישראל
85 מאיר בעל ה"חפץ חיים", הרבנים מריגה, מקובנה,
86 מקליש ומבריסק; ומאירופה המערבית: הרב דר. מ.

45 בעקב הרדיפות והנגישות, אשר היא יכולה לגרום ליהודים
46 שומרי-תורה וגורמת בכל יום ויום - אוי ואבוי ליהודים
47 שומרי-תורה, כשהם עומדים בקשרי מלחמה בלי אמצעי
48 המלחמה הדרושים. בכל שנה הולך הפרץ הלך וגדול.

49 האם נשלה את נפשנו ונרמה דעתנו ועיינונו, לבלי
50 לראות שמשך 10 השנים שעברו, מיום שהתחילה
51 הממשלה הקומוניסטית, - גדלו ברוסיה דורות ילדים
52 שונאים לתורתנו, זרים לה בזיי-קדש, הלא כל מי שנתפש
53 ברשת תעמולתם, כל מי שרעל תעמולתם נגע בו - מסכן
54 הוא, אשר קשה להצילו, וכמעט אין תקוה ר"ל. הלא
55 אפשר לעשות דבר מה לשם הצלת חלק הנעורים של 3
56 מיליונים יהודי רוסיה, רק כל זמן שעוד נמצאים כאלה,
57 אשר עוד לא נתארוסו בארסה של התעמולה היעווסעקיס
58 וזה רק בשנים הקרובות המעטות. ועד מתי דם היהדות
59 הרוסית מח עצמותי ונפש בניי ועולליי יהיו מרמס לרגלי
60 הזדים, וטרם נבא לעזרה?

61 הנה השנה הזאת גבר נוסף על כל התלאות המשבר
62 האקונומי, מפני הרפרסיות והנגישות האקונומיות, וירדו
63 כמה וכמה אלפים יהודים ממצבם והורע הרבה, כי נסגרו
64 כל החנויות ובעלי-המלאכה אינם משתכרים באין סחורה
65 ובאין מלאכה, רק נטל המסים הולך ומתרבה. במצב כזה
66 גם עניי הפצת התורה סובלים, כי ההכנסה המקומית
67 הולכת ומתמעטת.

68 רואים אנו בעיינינו שעוד מעט וכל הנעורים העבריים,
69 יעלו ח"ו שרפה למולך היעווסעקציי, וע"כ מבקשים אנו
70 ע"י רומעכת"ר את היהדות האמיריקאית לתת לבה, בעוד
71 שהיא מצויה לעז[ו]ר ומצויה למי לעז[ו]ר. ש[ו]לחים אנו אל
72 רומעכת"ר את הבקשה הזאת:

73 לבקש מאת הנהלת הדשוינט אשר התקציב של
74 \$225,000 (\$130,500 [ועוד] \$94,500).

75 ישועה גדולה יצמיח כתה"ר ליהדות רוסיה, כי יעלה
76 בפרצות ויקים ע"י פעולתו זאת עוד אלפי ילדים, תשב"ר
77 ברוסיה, להאיר את חשכת הארץ. תכתב זאת לדור אחרון
78 זכר עולם.

79 ועוד אחת שאלנו מאת כ"ג ומבקשים בשם עשרות
80 אלפים יהודים, השרוים בצר ובמצוק ברוסיה לשמוע את
81 קול קריאתם: הושיעו, חושו לעזרת ישראל, להציל עני[ק]ר
82 ויסוד חיינו ברוסיה, טהרת המשפחה, כל זמן שעוד הדור
83 הישן לא נשמד חלילה כ[ו]לו, ועוד לא נשכחה מצוה זו
84 מישראל. נא אל תתנו לפשות בבית ישראל נגע, אשר אוכל
85 מנפש ועד בשר, כי יתפלץ הלב לשמוע ע"ד הריסת טהרת
86 המשפחה, אחד מיסודי ועני[ק]רי שמירת תורתנו הק'. כי
87 נשמות המקואות בכמה ערים אפילו המרובות באוכלוסין,

1 הילדסהיימר, הרב דר. שפיצר, והפרופ. כאווקין ועוד. כן
2 צריך להתכונן גם ועד לעזרת יהודי רוסיה באמיריקה,
3 אשר ראשית בקשתנו על כ"ג להכנס אל הועד הזה.

4 והנה בשם 3 מיליונים יהודים, בשם אלפי תינוקות
5 של בית רבן, בשם אבותיהם ואמותיהם, בשם הועד הרבני
6 דרוסיה והועד הרבני דאירופה - בקשתנו מאת רומעכ"ת
7 נשיא אגוה"ר דאה"ב מיטב מנהיגי של היהדות
8 האמיריקאית, להשיח צער האומה לכל היהדות
9 באמיריקה בתפוצותי ולעורר לבה לבא לעזרת ישראל,
10 להושיט לה יד-ישע, שהיהדות האמיריקאית תעזור
11 ל-20,000 בני-עניים ללמוד תורה. עם העזרה הזאת יושעו
12 לא רק 20,000 ילדים כ"א כהנה וכהנה: בהוסד חדרים
13 עבור ילדים אלה - גם ההורים [מרו]דים, אשר בעצמם
14 לא יוכלו להספיק למוד בניהם, שולחים את ילדיהם
15 לחדרים הנוסדים.

16 למודו של ילד עולה ברוסיה 6 רובל לחדש, כפי
17 שהורנו נסיון של שנים רבות. א"כ עולה למודם של
18 20,000 ילדים לסך 1200,000 רובל, שהם \$600,000. יהודי
19 רוסיה מוכנים להספיק את מחצית ההוצאה מכווחותיהם
20 הם, במאכל מלבושים ודירה לצרכי החנוך - אם תנתן
21 המחצית השני מחו"ל, כי כסף אין להם כלל. בקשתם
22 שהדשוינט יתן מחצית הסכום של למודם של 8700 ילדים,
23 שתעלה לסך \$130,500 וגם את תקציב מוסדות התורה
24 הנשארים, שעולה לסך \$94,500.

25 איום להעלות על הדעת ולבטא בשפתים את המצב
26 הרוחני והמשבר הנורא, אשר עובר על ראשי היהדות
27 הרוסית. היעווסעקציי מתגברת לחת[ו]ר בכל עז
28 והתאמצות להדיח כלה את הדור הצעיר מתורת ד'
29 ולאבדו מישראל, ובאיזה אמצעים היא עורכת מלחמתה
30 מול שומרי התורה למען כבש את בני-הנעורים. והשלטון
31 המדיני נותן לה את כל צרכי ומאוי, ואמצעים כספיים
32 לא יחסרו לה. מבלי לדבר על הרדיפות והנגישות, אשר
33 מגיעות ליהדות הנאמנה בעטי של היעווסעקציי, הרי היא
34 פותחת שורות של בתי-ספר יהודיים, מיסדת קבוצות
35 "פיונרים" המאחדות את כל בני-הנעורים מבני 3 עד 15,
36 מאגדת את בני-הנעורים ל"קאמינו" (חבר נער קמוניסטי).
37 כל כלי זין הנחוצים - נכונים לה. למולה עומדת היהדות
38 הנאמנה, אשר העוני גבר בה, באופן מבהיל, ואין לתאר
39 דכדוכה ושברונה. היא נגועה ודוה, חסרת-אמצעים
40 להושיע את בניי ובנותי שבידי היעווסעקציי.

41 כי עד מתי זה יספיק כחם ואונם של המרודים האלה,
42 לעמ[ו]ד במערכי המלחמה לבדם, מבלי עזרת אחיהם כראוי
43 נגד כח כביר ועשיר כיעווסעקציי השוררת, אשר אפילו
44 אלמלי הם עשירים ואנו עשירים, עדיין ידה על העליונה

נענים. אשר ענין זה מבהיל, שנבנו לכתחילה מושבות
43 ישראל בלי המוסד המוכרח לשוב היהודי.
44

למרות המצב החמרי, אשר ברע הוא, הרי מסירות
45 נפשם של יהודי רוסיא למופת נצבת. כמה גדולה
46 התמסרותם, שהם נותנים בכל מקום ובכל עת סכומים
47 הגונים, למעלה מיכלתם הרבה בכל עיר ועירה, למען
48 החזקת המקוה, תקונה או בנינה מחדש. אבל אין נתינתם
49 מספקת מחמת ענים.
50

מספר המקואות הכללי, הזקוקות לעזרה במדה שונה
51 ובאופנים שונים - רב מאד; די לאמר שבפ"ך אחד:
52 וואהלין ופודולי' בלבד צריכות עזרה יותר ממאה
53 מקואות, והתקציב הזה כולל רק את הכי הכרחיות, אשר
54 דחוקה השעה מאד לעזרתן.
55

והנה כבר לא פעם ולא שתיים צעקו יהודי רוסיא, בכו
56 והתחננו נשברי-לב לפני הדשוינט שיעזרו גם עזרה
57 לטהרת המשפחה, ולא יעבור על ענין רס-ערך, הקובע
58 דורי-דורות של עתידנו, בשתיקה - אבל לא נענו.
59

השנה פנינו אל הנהלת הדשוינט, לבקש בשם הועד
60 הרבני דרוסיא תמיכה בערך 75,000 רובל רוסיא, שהם
61 37500 דולר, אשר זוהי תמיכה הכרחית לתקציב של
62 150,000 רובל, אשר העריך הועד הרבני למקואות לשנה
63 זו, וחצי הסכום מקוים להשיג מאנשי המקום, ברוסיא
64 גופא על אתר, והחצי מתבקש מאמריקה.
65

והנה פונים אנו ומבקשים ומתחננים על נפש היהדות
66 וטהרת נשמתם וגוה. אליכם אחים נקרא, אל תשקוטו
67 ואל תנוחו, עד אשר תפעלו לקיים בקשתנו, אשר דורי-
68 דורות יברככם, כי נפשות אתם עושים בזה, להציל
69 אומנתו הקדושה מחלאת טומאות חמורות. אנא הפנו
70 לבבכם לתפקיד הקדוש הזה, תמיכת המקואות. דונו עליו,
71 שימוהו על סדר עבודתכם, תנו לבכם לדבר, ודי' יהי
72 בעזרכם ובעזרנו להצליח חפצי שמים בידכם ולכוון
73 מעשיכם.
74

אנא לקבל על שכם את עול עבודת הקדש הזאת ודי'
75 יעזרנו באשר תעשו.
76

מקוים אנו שרומעכת"ר לא יחשך עמל ולא ימנע יגיע,
77 עד אשר יבצע את מחשבתו הטובה הרמה והקדושה
78 להיותו ברכת עולם.
79

ויזכה בישועת ישראל נחמתם ושמחתם כימות
80 ענו[תם] נושעים בדי' תשועת עולמים, כעתירת מכבדו
81 ומוקירו
82

יוסף יצחק שניאורסאהן.

אג"ק מוהרי"צ נרך יד

1 אבל מחמת ענים אין לאל ידי העדה היהודית לתקן או
2 לבנות המקוה. ומה שאין הפה יכול לדבר - שמענו, כי רבו
3 הערים שאין בהם מקוה טהרה כלל, כי נסגרה, עומדת
4 ליסגר, או קרובה ליהרס. הרבה סבות גרמו להרוס הזה:

5 1. ישנן ערים, אשר בהן הישוב היהודי נוצר בעת
6 המלחמה העולמית, או בשנים הסמוכות לה מאחרי ע"י
7 זרם הפליטים, אשר עזבו עירותיהם מחמת המלחמה או
8 מאימת המציק. בערים אלו אין מקוה כלל, למרות
9 שהישוב היהודי בהן - גדול ומרובה באוכלוסין.

10 2. בהרבה ערים המקוה בלתי מחמת זקן ונהרסה
11 בר[ו]ב הימים. וכאן אנו נפגשים עם הסבה הע[נ]יקרית של
12 הרוס מצב המקואות, אשר היא מכריחה אותנו לפנות אל
13 אחינו ולבקש עזרתם, הסבה הזאת הוא הע[נ]ני המבהיל
14 והדלדול ההולך ואוכל בשר יהודי רוסיא. אשר לא כאן
15 לבאר את הגורם או את הגורמים שהביאו לכך את המצב
16 האקונומי. זוהי הסבה המונעת בפני תקון המקואות,
17 ומזיקה אותנו לעזרה מן החוץ.

18 3. ישנן ערים, אשר המקוה נהרסה בעקב הפרעות,
19 אשר נלוו אליהן גם שרפות-אש, באותן השנים אשר פטשו
20 בארץ גדודי הפורעים בשמותיהם השונים, עלו הרבה
21 עירות ישראל במוקד ונשרפו עד היסוד. ומאז ועד עתה יד
22 הע[נ]ני הזעום סותמת את הדרך לתקון המקואות
23 הנהרסות האלה.

24 4. גם שרפות מקריות היו בהרבה עירות, כאשר הן
25 מצויות לר[ו]ב ברוסיא, אשר שם ההגנה נגד השרפות עדין
26 אינה מפ[ו]נתחת כלל. וכמעט בכל שנה ושנה תפול דליקה
27 בעירה. ולא אחת ושתיים קרה כי אכלה האש את בנין
28 המקוה. והקהלה המקומית דלה מלהושיע בכוחותיה היא.

29 5. בעת האחרונה נתוספה מכה כללית אחת - נכלי
30 היעווסעקצי'. היא חותרת בכל עוז ע"י אופנים שונים
31 שהשלטון המקומי יסג[ו]ר את בית הטבילה, ולמטרה זו
32 מזומנות לה אמתלאות שונות. המקוה נמצאת באמצע
33 העיר וצריכים להרחיקה, או שהמקוה מוסד-דתי נמצאת
34 בבית המרחץ - מוסד צבורי, מה שאפשר לאסור עפ"י חק
35 הפרדת הדת מהשלטון. היעווסעקים משתמשים בזה
36 להוציא איסור על המקואות בכל מקום, אף שהמרחץ עם
37 המקוה הי' שייך לקהלה הדתית לפנים.

38 6. במושבות מבהיל המצב באין שם מקואות, כי
39 מראשית בנין המושבות בקרים, לדאבון לבב לא דאגו
40 כראוי להזמין להם גם מקואות. למשל התחנה
41 "ערשטמיסקי" עם 10 מושבות סביבותי ו"לענינסקי"
42 פאנד" - מח[ו]סרות מקוה, והכל צועקים לעזרה ואינם

אגרות קודש

ב"ה, שלהי תמוז, ה'תשי"ט

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר ארי' הלוי שי'

המכונה דר. פינקלשטיין

שלום וברכה!

בחבילה בפני עצמה יקבל כ' פירסומינו האחרונים, ותקותי שיהיו לתועלת הרבים.

בהזדמנות זו רצוני לעמוד על נקודה אחת במכתבו, במה שכותב "אינני בעל השפעה בשום אופן. בחוגנו אין שום כח השפעה" כו'.

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון דא, אשר כשם שמוכרח לכל אדם לדעת חסרונות עצמו, שרק אז יכול האדם לתקנם ולחיות חייו כדבעי, הרי במדה זו מוכרח ג"כ לדעת כשרונות ויכולת ומעלות עצמו.

ובודאי אשר דוקא בימים אלו אין מן הצורך להאריך בראיות שכי' הוא בעל השפעה, כי לפי ידיעותי עלה בכח השפעתו לגרום מפנה חשוב לימין בחוגים שהשפעתו עליהם. וכפי שמסרו לי, הנה לולא ההתערבות שלו היו איזה ענינים באופן בלתי רצוי בתכלית. מובן שאינני יודע פרטיות הדברים, אבל ניכרים דברי אמת.

בטח למותר ג"כ להאריך בהנקודה, אשר כל הצלחה בפעולה טובה בודאי שעלי לגרום תוספת השתדלות בכיוון זה, וכלשון חכמינו ז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתים - בהוספה של מנה; ומי שיש לו מאתים רוצה ד' מאות - בהוספת ב' מנות. - והרי לאחר בקשת סליחתו, דברים עקרים וביסודי אמונתנו - מצפים ומשוועים לשינוי עקרי בין מושפעיו.

במה שכותב שרק דרך אחת ישנה להשפעה - על ידי רבוי לימוד התורה, בתקוה שהמאור שבה יחזיר למוטב גם אלו הרחוקים ממנה, הנה למרות אשר מצות תלמוד תורה שקולה כנגד כולם והמאור שבתורה בכוחו להחזיר למוטב, אין אנו רשאים וגם אין השעה מרשה כלל לעמוד מרחוק ולצפות למילוי הנ"ל. ובפרט שהמדובר הוא במושפעים שהם גם משפיעים בחוג פחות או יותר גדול. נוסף על זה הרי יש לנו הפס"ד והוראה ברורה באבות, אשר כדי שתהי' חכמתו מתקיימת (שכוונת המשנה ודאי לחכמת התורה) צריך להיות יראתו קודמת. וכשמתבוננים לתכונת נפש צעירי בני עמנו בארה"ב רואים שנכונים הם, ועוד יותר מאשר אלו בגיל שנות העמידה, לקבל דיעות אמתיות שבלי פשרות, ואדרבה, כל פשרה מתישה כוחה של ההשפעה. ובודאי גם בזה למותר להאריך שכוונת יראתו קודמת - כפשוטה, שאז הלימוד מביא למצות מעשיות, וכמו שהחכם מכל אדם סיכם, לאחר כל החקירה ודרישה: את האלקים ירא (יראה המביאה ל)ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם.

חודש תמוז מסומן בשבילנו בימי סגולה יב-יג בו, ימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו במדינת ברית המועצות. דברי ימי מנהיגי ישראל צריכים לשמש מוסר חי ולימוד, והנקודה הפנימית שבימי גאולה הנ"ל היא שהלוחם באמת בשביל האמת, עד כדי מסירות נפש ממש, ובפרט בענין הנוגע לרבים, הרי גם איש אחד יכול לעמוד בפני ונגד שלטון אדיר ואפילו להתגבר עליו.

בכבוד ובברכה.

פרק ב הלכה א

הַמְזוּבָּח, מְקוֹמוֹ מְכוּוֹן בְּיוֹתֵר; וְאִין מְשַׁנֵּין אוֹתוֹ מִמְקוֹמוֹ לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזֶה מִזְבַּח לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל". וּבְמִזְבַּח נֶעְקֵד יִצְחָק אָבִינוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמִּדְבָּר", וְנֶאֱמַר: "וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת" (מלכים א ז) "בְּתֵר הַמִּדְבָּר" (דברי הימים ב ג, א).

נקודות משיחות קודש

ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם, הוא מביא את הפסוק "זה מזבח לעולה לישראל" - שנאמר לאחר בחירת המקום, ואין זה מחמת המעלות שהוא עתיד למנות בהלכה שלאחר זה? יש לומר הבאור בזה: זה שאדם הראשון וכו' הביאו קרבנות במקום זה דווקא, הוא מפני שידעו בנבואה שזהו "המקום אשר יבחר ד'" (בעתיד). בסגנון אחר: לא שבחירת הקב"ה במקום זה היא מסובב מזה שכבר הקריבו שם קרבנות קודם לזה, אלא להיפך: זה שהקריבו קרבנות במקום זה דווקא הוא מחמת זה שהם ידעו בנבואה שהקב"ה יבחר במקום זה.

ויש לומר שבזה שהרמב"ם מביא גם את המעלות של מקום המזבח, מתורץ למה "ואין משנין אותו ממקומו לעולם" - הן אמת שזהו "המקום אשר יבחר ד'", אבל הרי עדיין אין זה ראייה גמורה שעל ידי זה נשללה האפשרות לשנות למקום אחר! מטעם זה מביא הרמב"ם ראייה שבנדון זה הבחירה היא באופן שהיא שללה מקומות אחרים, שלכן אדם הראשון וכו' בנו מזבחותיהם דווקא במקום זה: שכן אם בחירת הקב"ה לא שללה מקומות אחרים, למה דייקו כולם להביא קרבנותיהם רק במקום זה! משמע מזה, שמחמת בחירת הקב"ה נשללו מקומות אחרים, ולכן כשבאים להקריב קרבן במקום מסויים הרי זה רק ב"מקומו מכוון ביותר" - בהוריה עצמו.

אמרה תורה: "והיה המקום אשר יבחר וגו' (שהוא "בית הבחירה בירושלים") שמה תביאו וגו' עולותיכם וזבחיכם גו'". מהלשון "אשר יבחר ד'" - משמע שמעלתו של המקום הוא רק בחירתו של הקב"ה במקום זה. אבל לפני בחירת הקב"ה - היה אפשר לבחור במקום אחר, שמקום זה לא היתה בו שום מעלה מיוחדת לגבי מקומות אחרים.

אבל הרמב"ם כתב בהלכות בית הבחירה: "המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם, שנאמר: "זה מזבח לעולה לישראל", וחשיב לאחר זה כמה וכמה מעלות של מקום זה קודם שנבחר - שבפשוט הכוונה בזה היא שזהו "מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם" הוא מפני שהוא המקום שבו הקריבו אברהם, נח וכו' את קרבנותיהם (שכל זה היה מקודם, לפני בחירת הקב"ה).

וצריך להבין: מהפסוק "המקום אשר יבחר ד' וגו' שמה תביאו" משמע שמעלת מקום זה הוא מחמת "יבחר ד'" - בחירת הקב"ה במקום זה. ומדברי הרמב"ם משמע שמעלתו של המקום הוא מפני מעלה שהיתה מימות אדם הראשון, ולכן "מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו"!

אבל כד דייקת שפיר מוכח שגם הרמב"ם בהל' בית הבחירה סובר שזהו "מקומו מכוון ביותר" אינו מחמת שהקריבו שם קרבנות לפני זה, אלא הוא רק מחמת בחירת הקב"ה: שהרי בהלכה א', בה הרמב"ם אומר כי "המזבח מקומו מכוון

פרק א משנה יז

שְׁמַעוֹן בְּנֵי אוֹמֵר, כָּל יָמֵי נְדָלְתִי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מִצְאָתִי לְגוֹף טוֹב מִשְׁתִּיקָה. וְלֹא הַמְדַרְשׁ עֶקֶר, אֶלָּא הַמַּעֲשֵׂה. וְכָל הַמְרָבָה דְּכָרִים, מִכֵּיָא חֲטָא.

נקודות משיחות קודש

הקב"ה: שכדי שתהיה מציאות של עולם שנראה כנפרד [=זולת] מאלוקות, צריך שתהיה בריאה על-ידי בחינת הדיבור - "בעשרה מאמרות (דוקא) נברא העולם".

אולם "ישראל עלו במחשבה", דהיינו שהם מאוחזים בקב"ה - "חלק אלוהה ממעל ממש"⁶, ואינם בבחינת "זולת"; וזהו תפקידן של נשמות ישראל, לגלות בעולם את בחינת המחשבה, דהיינו לאחד גם את העולם עם אלוהות [שלא יהיה כ"זולת"]. זהו "מה אומנותו של אדם בעולם הזה? ישים עצמו כאלם!", היינו שתפקידו של יהודי הוא לגלות את בחינת "מחשבה" (ההפך מדיבור - אילם) כאן בעולם.

והנה שתי בחינות אלה - מחשבה ודיבור - ישנן גם בתורה, מחשבה שבתורה היא התורה כפי שהיא ברוחניות, דהיינו פנימיות התורה; דיבור שבתורה, הוא מה שהתורה מדברת בעניני עולם הזה הגשמי שהוא על-דרך שמגלה לזולתו מה שנמצא במחשבתו.

על כך אומרת הגמרא, "יכול אף בדברי תורה", דהיינו שהיתה סברה לומר שכשם שבעניני העולם צריך להתעלות מבחינת הדיבור, על-דרך זה גם בתורה יעסוק אדם רק בפנימיות התורה; על כך התשובה - "צדק תדברון"! יש להתעסק ב"גליא דתורה", מכיון שתכלית נתינת התורה למטה היא לזכך את עולם הזה הגשמי.

על-דרך זה יש לפרש את המשנה "לא מצאתי לגוף טוב משתיקה" - שהביטול הטוב ביותר לגוף (אומנותו של אדם בעולם הזה) הוא שיהיה בטל במציאות לאלוקות (על-דרך התאחדותה של הנשמה בקב"ה). ואולם, כאמור, בנוגע לדברי תורה, "לא המדרש עיקר אלא המעשה", והכוונה היא שיש ללמוד את התורה כפי שירדה למטה (בדיבור ובמעשה), כדי לזכך את העולם.⁷

ממשמעות דברי המפרשים¹ יוצא שהפיסקה הראשונה של המשנה עוסקת בדיבורים השייכים לגוף אשר בהם אין טוב משתיקה, ואילו הפיסקה השנייה מכוונת לדברי תורה, שאמנם שם הדיבור הוא טוב, אבל גם בזאת "לא המדרש עיקר אלא המעשה".

והביאו בהתאם לזה את דברי הגמרא² על הפסוק³: "האמנם אלם צדק תדברון" - "מה אומנתו של אדם בעולם הזה? ישים עצמו כאילם; יכול אף לדברי תורה? תלמוד לומר, צדק תדברון" וצריך להבין:

א. מהמשנה ומהגמרא נראה כי השתיקה וההמנעות מדברים בטלים, אינה אלא הנהגה טובה ("לגוף טוב") או "אומנותו של אדם". ולכאורה, דברים בטלים כפשוטו, הרי זה איסור גמור - "ודברת במ ולא בדברים בטלים"!

ב. "יכול אף לדברי תורה" - האמנם קא-סלקא-דעתך שיש להימנע מלהרבות דברי תורה?!

ג. "מה אומנתו של אדם" - איך אפשר להגדיר את תפקיד האדם בעולם בכיוון של "סור מרע" ("ישים עצמו כאלם") בשעה שברור כי התכלית היא ב"עשה טוב" ואילו ה"סור מרע" הוא רק בגדר הקדמה והכנה ל"עשה טוב"!!

ד. מהו דיוק הלשון "אומנותו של אדם בעולם הזה"? ויש לבאר כל זאת על דרך החסידות:

דיבור ושתיקה ברוחניות, הם דיבור ומחשבה. בחינת דיבור הוא מה שכתוב "בדבר ה' שמים נעשו"⁴, "בעשרה מאמרות נברא העולם"⁵. ושייכות בריאת העולם לדיבור היא, כי יהודיותו של הדיבור הוא שעל-ידו אפשר לגלות לזולתו את הענינים הצפונים במחשבה שאינם גלויים לזולת. מה- שאין-כן מחשבה היא לעצמו ולא לזולתו, והנמשל הוא אצל

(לקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1186)

(1) ראה מדרש שמואל כאן. (2) חולין פט, א. (3) תהלים נח, ב. (4) תהלים לג, ו. (5) להלן פרק ה משנה א. (6) איוב לא, ב. ובתניא פרק ב, מוסיף "ממש". (7) אמנם, אין להסתפק ב"גליא שבתורה", אלא צריך להתעסק גם בלימוד פנימיות התורה, וכמאמר חז"ל (שבת לא, א) שיש לערב בחטים "קב של חומטין", שהכוונה לפנימיות התורה (לקוטי תורה ויקרא ו, א).

פרשת פינחס

כה וידבר יהוה אל-משה לאמר: « פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן השיב את-חמתי מעל בני-ישראל בקנאו את-קנאתי בתוכם ולא-כליתי את-בני-ישראל בקנאתי: י לכן אמר הנני נתן לו את-בריתי שלום: (ל) ויהיה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו וכפר על-בני ישראל: י ושם איש ישראל המכה אשר הכה את-המדינית זמרי בן-סלוא נשיא בית-אב לשמעוני: טו ושם האשה המכה המדינית פזבי בת-צור ראש אמות בית-אב במדין הוא: פ (ישראל) טז וידבר יהוה אל-משה לאמר: י צור את-המדינים והכיתם אותם: יז כי צורים הם לכם בנבליהם אשר-נפלו לכם על-דבר פעור ועל-דבר פזבי בת-נשיא מדין אחתם המכה ביום-המגפה על-דבר פעור: כו ויהי אחרי המגפה פ פסקא באמצע פסוק ויאמר יהוה אל-משה ואל אלעזר בן-אהרן הכהן לאמר: ד שאו את-ראש פ פל-עדת בני-ישראל מן עשרים שנה ומעלה לבית אבתם פל-יצא צבא בישראל: ג וידבר משה ואלעזר הכהן אתם בערכת מואב על-ידין ירחו לאמר: ה מן עשרים שנה ומעלה פאשר צוה יהוה את-משה ובני ישראל היצאים מארץ מצרים:

~ נקודות משיחות קודש ~ (קוטי שיחות יח עמ' 327)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל (כו, ב)

"משל לרועה שנוכנסו זאבים לתוך עדרו" (רש"י). ובריש פרשת תשא, לגבי חטא העגל, נקט "לצאן... שגפלה בה דבר". ויש לומר, ששם היה משה בחר ולא היה אשם בתוצאות, ולכן נקט "דבר", שאין הרועה אשם בזה. אך כאן נתעלמה ממנו הלכה, והמגפה נעצרה רק בשהרג פנחס את זמרי, והיה יכול לחשוב שבגללו נמשכה המגפה מעט; לכן נקט דבר שהרועה אשם בו - "זאבים".

שני הראובן בכור ישראל בני ראובן הנודל משפחת החנכי לפלוא משפחת הפלאי: ו לחצרון משפחת החצרוני לכרמי משפחת הכרמי: ז אלה משפחת הראובני ויהיו פקדיהם שלשה וארבעים אלף ושבע מאות ושלושים: ח ובני פלוא אליאב: ט ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא-דתן ואבירם כתיב קרואי קרי קריאי העדה אשר הצו על-משה ועל-אהרן בעדת-קרח בהצתם על-יהוה: י ותפתח הארץ את-פיה ותבלע אתם ואת-קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לגם: יא ובני-קרח לא-מתו: יב בני שמעון למשפחתם לנמואל משפחת הנמואלי לימין משפחת הימיני ליכין משפחת היכניני: יג לזרח משפחת הורחי לשאול משפחת השאולי: יד אלה משפחת השמעני שנים ועשרים אלף ומאתים: טו בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחגי משפחת החגי לשוני משפחת השוני: טז לאוני משפחת האוני לערי משפחת הערי: יז לארוד משפחת הארודי לאראלי משפחת האראלי: יח אלה משפחת בני-גד לפקדיהם ארבעים אלף וחמש מאות: טט בני יהודה ער ואונן וימת ער ואונן בארץ כנען: כ ויהיו בני-יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלני לפריז משפחת הפרזי לזרח משפחת הזרחי: כא ויהיו בני-פריז לחצרון משפחת החצרוני לחמול משפחת החמולי: כב אלה משפחת יהודה לפקדיהם ששה ושבעים אלף וחמש מאות: כג בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפזוה משפחת הפוני: כד לישוב משפחת הישבי לשמרון משפחת השמרני: כה אלה משפחת

מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי: ^מ לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר
 מִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרִי לְמַלְכֵי־אֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכֵי־אֵלִי:
^מ וְשֵׁם בֵּת־אֲשֶׁר עָרַח: ^מ אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־
 אֲשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע
 מֵאוֹת: ^מ בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיִחְזָאֵל
 מִשְׁפַּחַת הַיִּחְזָאֵלִי לְגֹנִי מִשְׁפַּחַת הַגֹּנִי:
^מ לְיִצְרָר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרָרִי לְשֵׁלֹם מִשְׁפַּחַת
 הַשֵּׁלֹמִי: ^נ אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם
 וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:
^נ אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף
 וָאַלְף שֶׁבַע מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים: **פ**

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת ש"פ פנחס תשמ"ז)

צָרוּר אֵת הַמַּדְגָּנִים וְהַכִּיתִם אוֹתָם (כה, יז)

והקשה ב'אור החיים' הקדוש, "למה כפל צרוּר והכיתם". ויש לומר, שרש"י אינו צריך לבאר כפל זה, שכן "צרוּר" היינו "לאיב אותם" (רש"י), וכן חמש למקרא' מבין מעצמו שהכאה, שכולל גם הכאה לפי חרב, תמורה יותר משנאה בלבד. ובפרט כשיילמד בפרשת דברים "אל תצר את מואב (השליחה של צרוּר) ואל תתגר בם מלחמה" (השליחה של והכיתם).

שלישי ^ב וידבר יהוה אל־מושה לאמר: ^ג לְאֵלֶּה תְּחַלֵּק הָאָרֶץ בְּנַחֲלֶה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: ^ד לְרֹב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: ^ה אֲדֹ־בְנוֹרָל יִחַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ לְשְׁמוֹת מִפְּאוֹת־אֲבֹתָם וַיִּנְחֵלוּ: ^ו עַל־פִּי הַגּוֹרֵל תְּחַלֵּק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֹב לְמְעַט: ^ז וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשׁוֹנִי לַקָּהָת מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמִּרְרֵי: ^ח אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלְבִּנִי מִשְׁפַּחַת הַחֲבֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוֹלָשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וְקָהָת הוֹלֵד אֶת־עֲמֹרָם: ^ט וְשֵׁם אִשֶׁת עֲמֹרָם יוֹכָבֵד בַּת־לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלוֹי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעֲמֹרָם אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־מִשֶּׁה וְאֶת־מֵרָיִם וְאֶת־מֵרָיִם אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא

וְשִׁשְׁכָר לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וְשָׁשִׁים אֶלֶף וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת: ^ט בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֹרֵד מִשְׁפַּחַת הַסֹּרְדִי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיִחְזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיִּחְזָאֵלִי: ^י אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם שָׁשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: ^{יא} בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וָאֶפְרַיִם: ^{יב} בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלֵד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: ^{יג} אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אֵיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאֵיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֵלֶקִי: ^{יד} וְאִשְׁרֵי־אֵל מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁרֵאֵלִי וְשִׁכָם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכָּמִי: ^{טו} וְשִׁמְיָדַע מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְיָדַעִי וְחֶפְרִי מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי: ^{טז} וְצִלְפַּחַד בְּתוּלָה הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפַּחַד מַחֲלָה וְנַעֲמָה חַגִּלָּה מַלְפָּה וְתַרְצֶה: ^{יז} אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: ^{יח} אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּתָלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתָלַחִי לְבָכָר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: ^{יט} וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתָלַח לְעֵרֹן מִשְׁפַּחַת הָעֵרֹנִי: ^כ אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם: ^{כא} בְּנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבָלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלַעִי לְאִשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁבֵּלִי לְאֶחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחִירָמִי: ^{כב} לְשׁוּפְטָם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּפְטָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי: ^{כג} וַיְהִי בְּנֵי־בָלַע אֶרֶד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֶרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי: ^{כד} אֵלֶּה בְּנֵי־בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחְתָּם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: ^{כה} אֵלֶּה בְּנֵי־דָן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם: ^{כו} כָּל־מִשְׁפַּחַת הַשׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וְשָׁשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: ^{כז} בְּנֵי אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשׁוּי מִשְׁפַּחַת הַיִּשׁוּי לְבְרִיעָה

לָהֶן: ^ה וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ פְּרִימוֹת וּבָן אֵין לוֹ וְהֶעֱבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ: ^ט וְאִם־אֵין לוֹ בֵּית וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו: ^י וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָי אָבִיו: ^{יא} וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרֶשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ^פ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הָר הַעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ^פ וּרְאִיתָה אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־עַמּוּד גֹּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אַחִיד: ^ז כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בַמִּדְבָּר־צִין בְּמַרְיַבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּיּוֹם לְעֵינָיִהֶם הֵם מִי־מַרְיַבַת קָדֵשׁ מִדְבָּר־צִין: ^ח וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: ^ט יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: ^י אֲשֶׁר־יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֶדְתָּ יְהוָה כִּצְאֹן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֵעָה: ^{יא} וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסַמַּכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו: ^{יב} וְהֶעֱמַדְתָּ אֹתוֹ לְפָנַי אֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנַי כֹּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינָיִהֶם: ^{יג} וּנְתַתָּה מֵהוֹרֶךְ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כֹל־עֵדְתָּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{יד} וּלְפָנַי אֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לְפָנַי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ וְכָל־הָעֵדָה: ^{טו} וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לְפָנַי אֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנַי כֹּל־הָעֵדָה: ^{טז} וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: **פ**

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כג עמ' 196)

קח לך את יהושע וסמכת את ידך עליו (כו, יח)
 יש לשאול, מדוע לא מציינו שמשה משח את יהושע
 בשמן המשחה, שהרי כשמעמידין מלך מוֹשְׁחִין אותו? ויש

אֶת־אֶלְעֶזֶר וְאֶת־אִיתָמָר: ^{טז} וַיָּמַת גִּבּוֹר וְאִבִּיהוּא בְּהַקְרִיבֶם אֲשֶׁר־רָחַק לְפָנַי יְהוָה: ^{יז} וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חָדָשׁ וְמַעְלָה בִּי | לֹא הִתְפַּקְדוּ בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{יח} אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ: ^{יט} וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר סִינַי: ^כ כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ בִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן: ^{כא} וְהַתְּקַבְּנָה בָנוֹת צִלְפְּחָד בַּת־חֲפֹר בַּת־גִּלְעָד בַּת־מְכִיר בַּת־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בְּנוֹיֶסְרָא וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מִחֲלָה נָעָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְצִיחַ: ^{כב} וְתַעֲמֹדְנָה לְפָנַי מֹשֶׁה וּלְפָנַי אֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנַי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֶהְלִמוֹעַד לֵאמֹר: ^{כג} אֲבִינוֹ מָת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בַתּוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בְּעֵדְתָּ־קֶרַח כִּי־בַחֲטָאוּ מָת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ: ^{כד} לָמָּה יִגְרַע שִׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנְחַלְגֵנוּ אַחֲוָה בַתּוֹךְ אַחֵי אָבִינוֹ: ^{כה} וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לְפָנַי יְהוָה: **פ**

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יג עמ' 93)

ויקרב משה את משפטן (כו, ה)
 "נתעלמה הלכה ממנו" (רש"י). ויש לשאל, מה מכריחו לפרש בן, ודברי יתכן שלא שמע הלכה זו מה'. ויש לומר, דהנה יש הבדל בין "משפטן" ל"דברן" (כמו "כי יהיה להם דבר בא אלי"). דבר - טענות ושללא וטריא. משפט - פסק דין. והקשה לו: כיון שלא ידע את ההלכה, איך הקריב את משפטן". לכן מפרש שאכן ידע את ההלכה, אלא שנתעלמה ממנו.

רביעי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ^ו פֶּן בָּנוֹת צִלְפְּחָד דִּבְרַתְנָן נָתַן תַּתָּן לָהֶם אַחֲוָה נַחֲלָה בַתּוֹךְ אַחֵי אִבְיָהֶם וְהֶעֱבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אִבְיָהֶן

לומר, שמלכות יהושע עיקרה נשיאות בתורה, שהרי הוא מקבל התורה ממשה. לכן נפעלה מלכותו על ידי סמיכה, שקשורה לתורה, כמאמר (פנהדרין יד, א) סמוכין איש מפני איש, ולא על ידי משיחה בשמן.

חמישי כח א וידבר יהוה אל-משה לאמר: ב צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניהחי תשמרו להקריב לי במועדו: ג ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליהוה כבשים בני-שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד: ד את-הכבש אחד תעשה כבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: ה ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן פתית רביעת ההין: ו עלת תמיד העשירה בקר סיני לריח ניהח אשה ליהוה: ז ונספו רביעת ההין לכבש האחד בקדש הפך נספך שכר ליהוה: ח ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנספו תעשה אשה ריח ניהח ליהוה: ט וביום השבת שני-כבשים בני-שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונספו: י עלת שבת בשבתו על-עלת התמיד ונספה: יא ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליהוה פרים בני-בקר שנים ואיל אחד כבשים בני-שנה שבעה תמימם: יב ושלישה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לפך האחד ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד: יג ועשרון עשרון סלת מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עלה ריח ניהח אשה ליהוה: יד ונספיהם חצי ההין יהיה לפך ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת חדש בחדשו לחדשי השנה: טו ושעיר עזים אחד לחטאת ליהוה על-עלת התמיד יעשה ונספו: ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יב עמ' 18)

צו את בני ישראל (כח, ב)

"עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עלי" (רש"י).

והינו, שבתור מענה לבקשת משה למנות איש "אשר יצא לפניכם ואשר יבא לפניכם. . ולא תהיה צדת ה' בצאן אשר אין להם רועה", נצטוה על קרבן התמיד. ויש לכאר, דהנה קרבן זה (וקרבנות בכלל) שולל את הטעות ש"אין רועה" פעולם ו"עולם כמנהגו נוהג", ומגלה שהעולם מתנהג בהשגחתו הפרטית של הקב"ה, שהוא זה "אשר יצא לפניכם ואשר יבא לפניכם".

ששי כט ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליהוה: א ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות ואכל: ב ביום הראשון מקרא-קדש פל-מלאכת עבדה לא תעשו: ג ותקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני-בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם: ד ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפך ושני עשרנים לאיל תעשו: ט עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים: טו ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם: טז מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את-אלה: טז פאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח-ניהח ליהוה על-עולת התמיד יעשה ונספו: טז וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם פל-מלאכת עבדה לא תעשו: ס ז וביום הפפורים בהקריבכם מנחה חדשה ליהוה בשבעתיכם מקרא-קדש יהיה לכם פל-מלאכת עבדה לא תעשו: טז ותקרבתם עולה לריח ניהח ליהוה פרים בני-בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה: טז ומנחתם סלת בלולה בשמן שלישה עשרנים לפך האחד שני עשרנים לאיל האחד: טז עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים: טז ושעיר עזים אחד לכפר עליכם: טז מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימם יהיו לכם ונספיהם: פ **כז** א ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא-קדש יהיה לכם פל-מלאכת עבדה לא תעשו

לְשָׁנֵי הָאֵילָם: ^ט וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד
 לְאַרְבַּעַת עָשָׂר כְּבָשִׁים: ^ט וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
 חֲטָאת מִלְּבַד עֲלֵת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ^ס
 וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֵילָם
 שְׁנַיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:
^י וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וּלְכַבְשִׁים
 בְּמִסְפָּרָם כְּמוֹשֶׁפֶט: ^{יא} וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת
 מִלְּבַד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפֵיהֶם: ^{יב}
 וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂרֵי־עֶשְׂרֵי אֵילָם שְׁנַיִם
 כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:
^{יג} וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וּלְכַבְשִׁים
 בְּמִסְפָּרָם כְּמוֹשֶׁפֶט: ^{יד} וְשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד
 עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ^{טו} וּבַיּוֹם
 הָרִבְעִי פָּרִים עֶשְׂרֵה אֵילָם שְׁנַיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־
 שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם: ^{טז} מִנְחָתָם
 וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וּלְכַבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם
 כְּמוֹשֶׁפֶט: ^{יז} וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבַד
 עֲלֵת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ^{יח} וּבַיּוֹם
 הַחֲמִישִׁי פָּרִים תְּשֻׁעָה אֵילָם שְׁנַיִם כְּבָשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם: ^{יט} וּמִנְחָתָם
 וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וּלְכַבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם
 כְּמוֹשֶׁפֶט: ^כ וְשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד עֲלֵת
 הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ^{כא} וּבַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי
 פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילָם שְׁנַיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה
 אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם: ^{כב} וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם
 לְפָרִים לְאֵילָם וּלְכַבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמוֹשֶׁפֶט:
^{כג} וְשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד עֲלֵת הַתְּמִיד
 מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ^{כד} וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים
 שְׁבַעַת אֵילָם שְׁנַיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת
 עָשָׂר תְּמִימִם: ^{כה} וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים
 לְאֵילָם וּלְכַבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמוֹשֶׁפֶט:
^{כו} וְשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד עֲלֵת הַתְּמִיד
 מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ^{כז} בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת

יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: ^ג וְעֵשִׂיתֶם עֲלֶיהָ לְרִיחַ
 נִיחַח לַיהוָה פֶּרֶן בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַת תְּמִימִם: ^ג וּמִנְחָתָם סֵלֶת
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי
 עֶשְׂרִים לְאֵיל: ^ה וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד
 לְשַׁבַּעַת הַכְּבָשִׁים: ^ה וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת
 לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: ^ו מִלְּבַד עֲלֵת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ
 וְעֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפֵיהֶם כְּמוֹשֶׁפֶט
 לְרִיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה: ^ס וּבַעֲשׂוֹר לְחֹדֶשׁ
 הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֵנִיתֶם
 אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ:
^ח וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ לַיהוָה רִיחַ נִיחַח פֶּרֶן בֶּן־בָּקָר
 אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַת תְּמִימִם
 יִהְיוּ לָכֶם: ^ט וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה
 עֶשְׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:
^י עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשַׁבַּעַת הַכְּבָשִׁים:
^{יא} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבַד חֲטָאת
 הַכְּפָרִים וְעֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפֵיהֶם: ^ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לב עמ' 137)

וביום הכפורים (כח, כז)

"חג השבועות נקרא בכורי קציר חטים, על שם שתי
 הלחם" (רש"י). שתי הלחם רומזים לתורה שבכתב ושבעל-
 פה. והנה, בלמוד תורה שבכתב מרגיש יותר הבטול לנוחן
 התורה, שחברי הקורא בה ולא גרע מאי קאמר קדם מצות
 תלמוד תורה, כנגוד לתורה שבעל-פה, שאינו נחשב למוד
 קלל. והקרבן שתי הלחם מורה על כך שהבטול של תורה
 שבכתב צריך לחדר להבנה של תורה שבעל-פה.

שביעי ^ג ובחמשה עשר יום לחודש השביעי
 מקרא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
 תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֵג לַיהוָה שַׁבַּעַת יָמִים:
^י וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח לַיהוָה פָּרִים
 בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילָם שְׁנַיִם כְּבָשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ: ^י וּמִנְחָתָם
 סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר הָאֶחָד
 לְשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד

קללות", לא רק בימי המקדש. ויש לבאר, דהנה מה שפעל קרנן בזמן הבית נפעל היום על ידי תפלה; אלא שאז הגיע השפע לעולם ("בחיצוניות בפעל ממש"), והיום הפעלה היא רק בגפש האדם. מוכן אפוא, שהשפעה לאמות העולם יכולה להיות רק בזמן הבית, ואלו ההשפעה לישראל ישנה גם בזמן הגלות.

מפטיר לה ביום השמיני עצרת תהיה לכם פלמלאכת עבודה לא תעשו: והקרבתם עליה אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בנישנה שבעה תמימים: מנחתם ונספיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר חטאת אחד מלכד עלת התמיד ומנחתה ונספה: אלה תעשו ליהוה במועדיכם לכד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלמיכם: ל ויאמר משה אלבני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה: פפ

תהיה לכם פלמלאכת עבודה לא תעשו: והקרבתם עליה אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בנישנה שבעה תמימים: מנחתם ונספיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר חטאת אחד מלכד עלת התמיד ומנחתה ונספה: אלה תעשו ליהוה במועדיכם לכד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלמיכם: ל ויאמר משה אלבני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה: פפ

חצי קדיש

ותגדל ויתקדש שמה רבא. אמן בעלמא די ברא כרעותיה ונמליד מלכותיה, ונצמח פורקנה וקרנב משיחה. אמן פתיכון וביומיון ובחני דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: אמן יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיו. יתברך: יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיו. יתברך, וישתבח, ויתפאר, ויתרום, ויתנשא, ויתהדר, ויתעלה, ויתהלל, שמה דקדשא בריך הוא. אמן לעלא מן כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירן בעלמא, ואמרו אמן: אמן

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כג עמ' 205)

ומנחתם ונספיהם לפרים (כט, יח)

"כנגד שבעים אמות. . . ובימי המקדש היו מגנין עליהם" (רש"י). ואלו לגבי הכבשים אומר "לכלות מהם צ"ח

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ט עמ' 229)

עצרת תהיה לכם (כט, לה)

עצרת - לשון עצירה וקליטה. כל ההמשכות שנמשכו בחג הסכות בדרך מקיף, נקלטות בגפש בפנימיות ("לכם") בשמיני עצרת (לקוטי תורה). לפי זה יש לבאר מה שתרגם יונתן "תהיון בחדא מן מטילכון לבתיכון", שיש לרדק בנה: מהי השמחה בכך שיוצאים מן הסכה לבית. אלא, השמחה היא מהמשכת האורות המקיפים של הסכה בפנימיות, ב'בית'.

קס"ח פסוקים, לחל"ק סימן

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה - אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וזאת התורה, אשר שם משה לפני בני ישראל:

עץ חיים היא לחזקיים בה, ותמכה מאשר. דרכיה דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום. ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד. יי הפץ למען צדקו, יגדיל תורה ויאדיר:

מדויקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחנות של הספר תורה.

עטרת מרים

שי למורא

הנה נה שנגעמי ירי בפיך נתתי דברי בפיך: י' ראה הפקדתיך מניתי אותך היום הנה עלי הגוים ועלי הממלכות לנתוש לעקר ממקומי ולנתוץ גם רק חלק, ולהאביד למרי, ולהרוס כלל הבנין לבנות ולנטוע: יא ויהי דברי יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ומינהו

במראה הנבואה, ואמר מקל מטה שקד מאילן שגלים בו שקדים אני ראה: יב ויאמר יהוה אלי הימכת לראות כי השקד הזה הוא ממהר להוציא פרח קודם לכל האילנות כי שקד ממהר אני על דברי לעשותו ואם בו ראית דבר המרמו רמו על מה שעתידי להיות: יג ויהי דברי יהוה אלי פעם שנית לאמר מה אתה ראה במראה הנבואה ואמר סיר נפוץ קדירה מעלה רתיקה אני ראה ופניו מקום שמעלה רתיקה מפני מעבר צפונה: יד ויאמר יהוה אלי מצפון מבבל העומדת מצפון תפתח תהיה מותרת לבוא הרעה על כל יושבי הארץ: טו כי י הנני קרא אשים בלבם לכל משפחות ממלכות צפונה שביאו נאם יהוה וכאו ונתנו איש כסאו משפטים היושבים על כסא המשפט, מול פתח י שערי ירושלים ועל כל החומותיה סביב ועל כל ערי יהודה לשמוע מענת הפעל דין: טז ודברתי או אדבר משפטי אותם עמם על כל רעתם לכפש דין מאתם אשר עזבוני וקטרו לאלהים אחרים וישתחוו למעשי ידיהם: יז ואתה תאזר מתניך ללבית ברייות וקמת ודברת אליהם את כל אשר אנכי אצוץ אל תחת אל תחת אל תפחד מפניהם להחניף להם פן אחתך לפניהם כי גשתפחד אשבור אותך לפניהם ויכלו לחניף לך: יח ואני הנה נתתיך נמתי פח בידך היום לעיר מבצר בעיר מבצר ולעמוד ברזל שלא יוכל אדם להטותו ולשברו ולחמות נחשת כל שכן אם יהיו לעיר חומות נחשת, וכל

י' ראה הפקדתיך | היום הנה עלי הגוים ועלי הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע: יא ויהי דברי יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ומינהו ואמר מקל שקד אני ראה: יב ויאמר יהוה אלי הימכת לראות כי השקד אני על דברי לעשותו: יג ויהי דברי יהוה | אלי שנית לאמר מה אתה ראה ואמר סיר נפוץ אני ראה ופניו מפני צפונה: יד ויאמר יהוה אלי מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ: טו כי | הנני קרא לכל משפחות ממלכות צפונה נאם יהוה וכאו ונתנו איש כסאו פתח | שערי ירושלים ועל כל החומותיה סביב ועל כל ערי יהודה: טז ודברתי אותם על כל רעתם אשר עזבוני וקטרו לאלהים אחרים וישתחוו למעשי ידיהם: יז ואתה תאזר מתניך וקמת ודברת אליהם את כל אשר אנכי אצוץ אל תחת אל תחת אל תפחד מפניהם להחניף להם פן אחתך לפניהם כי גשתפחד אשבור אותך לפניהם ויכלו לחניף לך: יח ואני הנה נתתיך לעיר מבצר בעיר מבצר ולעמוד ברזל שלא יוכל אדם להטותו ולשברו ולחמות נחשת כל שכן אם יהיו לעיר חומות נחשת, וכל

י' הפקדתיך, שמתיד פקיד ומננה. לנתוש, לעקר. ולנתוץ, לכתת ולשבר. יא) מקל שקד, מטה מאילן שגלים בו שקדים. יב) שקד אני על דברי לעשותו, מתמרר ומשתדל במהירות לקיים את דברי. כמו השקד שהוא ממהר להוציא פרח לפני שאר האילנות. יג) סיר נפוץ, סיר מעלה רתיקה. והוא רמו על ירושלים. ופניו, פני הרתיקה, כלומר המקום שמעלה רתיקה מרבה. פרוש אחר, "ופניו", פני הסיר, שהצד של הסיר שממנו יוצקים, נקרא פניו. מפני צפונה, מצד צפון יד) מצפון, מצד צפון, והיא בכל, שהיא מזרחית צפונית לארץ ישראל. טו) כי הנני קרא, כלומר, אשים בלבם שיבואו משפחות ממלכות צפונה, המשפחות הם העמים, והממלכות הם המלכים. יז) תאזר מתניך, לשון זרוז, כאיש חיל. אל תחת, אל תפחד. פן אחתך לפניהם, אם תפחד מהם, אשבר אותך לפניהם, ויכלו לחניף לך. יח) למלכי יהודה, בנגד מלכי יהודה. יט) ונלחמו אליך, וילחמו נגדך בדברי משפט, לסתור את דברי נבואתך. להצילך, שלא ימיתוך. כ) באוני ירושלים, אל העם

זה כדי שתוכל להתגבר עלי כל הארץ בנייהם למלכי יהודה לשרייה לכהניה ולעם הארץ מחר העם: יט ונלחמו אליך פלם ולא יוכלו לך יעו כי אתה אני נאם יהוה להצילך: א ויהי דברי יהוה אלי לאמר: כ הלך וקראת באוני יושבי ירושלים לאמר פה אמר יהוה וכרתי זכר

עטרת מרים

אני לך חסד גְעוּרֶיךָ אשר עשיתי
 עמך בימי גְעוּרֶיךָ אֶהְבֶּתְךָ אֶהְבֶּתְךָ
 שְׁהִיָּה לי עֲלוֹךְ בְּעַת פְּלוּלְתֶיךָ שְׁהִיָּת
 כְּכֹלָה בְּזִמְנֵי חֲפִתָּהּ בְּזִמְנֵי חוּרָה, גַּם זְכוּר
 לִפְנֵי שְׁהֲאֵמַנְתְּ בִּי לְכַתּוּב אַחֲרַי
 בַּמִּדְבָּר בְּאַרְצֵי לֹא זְרוּעָה שְׁאִין פֶּה
 זָרַע זְרוּעַ וְאִין מִתְּ לֹאכֹל: ג' וְלֹא קִדְשׁ
 כְּתוּבָהּ נִחְשָׁב יִשְׂרָאֵל לַיהוָה שְׁלֹא
 יֵאכְלֶנּוּ זָר, כִּי יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁית
 תְּבוּאֹתָהּ הַמִּשְׁטַב שֶׁבְכָל הָאֲמוֹת כָּל
 אֲכָלֶיךָ כָּל הַמְּכֻלִּים אֶת יִשְׂרָאֵל

יֵאֲשָׁמוּ אִף עַל פִּי שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַיֵּא הַאוֹיֵב בְּעִבּוּר הַמָּאֵם, עִם כָּל זֶה
 רְעָה תְּבָא אֱלֹהִים לְאִמּוֹת בְּסוּף נֶאֱמַר יְהוָה כִּי יוֹכֵר אֲנִי לְיִשְׂרָאֵל חֶסֶד
 גְּעוּרִים שֶׁהוּא חֶסֶד הָאֲבוֹת:

שי למורא

אשר בירושלים. זכרתי לך
 חסד גְעוּרֶיךָ, אִף עַל פִּי שְׁאִנִּי
 מְכַיֵּא עֲלוֹךְ רְעָה בְּעִבּוּר מַעֲשֵׂיךָ
 הַרְעִים, לֹא אֶכְלָה אוֹתְךָ, וְגַם
 אֶעֱנִישׁ אֶת הַמַּצִּיקִים לְךָ, כִּי
 זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד גְּעוּרֶיךָ. אֶהְבֶּתְךָ
 פְּלוּלְתֶיךָ, הָאֶהְבֶּתְךָ שְׁהִיָּתָה לי
 עֲלוֹךְ בְּעַת שְׁהִיָּת כְּכֹלָה בְּזִמְנֵי
 חֲפִתָּהּ, כְּלוֹמַר בְּמַעֲמַד הַר סִינַי
 לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. ג) קִדְשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַה', נִחְשָׁבִים הֵם כְּמוֹ

קִדְשׁ, שְׁלֹא יֵאכְלֶנּוּ זָר. רֵאשִׁית תְּבוּאֹתָהּ, הַמִּשְׁטַב שֶׁבְכָל תְּבוּאֹתָיו,
 כְּלוֹמַר, הַמְּכַבְּרִים שֶׁבְּזִמְנֵי הָאֵדָם. כָּל אוֹכְלֵי יֵאֲשָׁמוּ, כָּל הַגּוֹזְלִים
 וְהַמְּכַלִּים אֶת יִשְׂרָאֵל, יִהְיוּ אֲשֵׁמִים וְהִרְעָה תְּבוּאָה עֲלֵיהֶם.

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צִדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
 הָאֵל הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֵמֶת וְצֶדֶק:
 נְאֻמָּן, אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזוֹר לֹא יֵשׁוּב
 רִיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל דְּבָרָיו:
 רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשֵׁי תוֹשִׁיעַ וּתְשַׁמַּח בְּמַהֲרָה
 בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָהּ:

שְׂמַחְנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶיךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
 בְּמַהֲרָה יָבוֹא וַיַּגֵּל לַבְּנוֹ, עַל כְּסֹאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד
 אַחֲרֵים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשֶׁךָ נִשְׁפַּעְתָּ לוֹ, שְׁלֹא יִכְפֹּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
 בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִגֵּן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתַּת לָנוּ יְיָ
 אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלַמְּנוּחָה, לְכָבוֹד וְלַתְּפָאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
 מוֹדִים לְךָ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹךְ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ
 אַתָּה יְיָ, מִקְדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הַמוֹלָד: יוֹם חֲמִישִׁי, שָׁעָה 3 בְּצַהֲרָיִים, 39 דְּקוֹת וְ71 תְּלָקִים.
 ראש חודש מנחם-אב, ביום השישי, הבא עלינו לטובה.

לוח זמנים לשבוע פרשת פינחס בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
 (ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

שבת יציאת	שבת כניסת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
								מג"א		אדמו"ר				
		ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	
20:29	19:28	20:17	20:18	19:48	19:49	10:26	10:24	9:13	9:12	8:33	8:31	5:45	5:42	באר שבע (ק)
20:33	19:24	20:21	20:22	19:54	19:55	10:24	10:22	9:11	9:09	8:29	8:27	5:40	5:37	חיפה (ק)
20:29	19:13	20:17	20:18	19:53	19:54	10:24	10:22	9:11	9:09	8:30	8:28	5:42	5:39	ירושלים (ק)
20:31	19:31	20:19	20:21	19:51	19:52	10:25	10:24	9:13	9:11	8:32	8:29	5:43	5:40	תל אביב (ק)
21:56	20:37	21:37	21:41	20:54	20:57	10:22	10:19	9:01	8:58	7:51	7:45	5:05	5:00	אוסטריה, וינה (ק)
18:00	16:59	17:48	17:44	17:18	17:15	10:49	10:48	9:58	9:58	9:19	9:19	7:35	7:36	אוסטריה, מלבורן (ח)
21:47	20:32	21:30	21:34	20:50	20:53	10:27	10:24	9:07	9:04	8:04	7:59	5:15	5:10	אוקראינה, אודסה (ק)
21:29	20:10	21:10	21:14	20:28	20:31	9:56	9:54	8:35	8:32	7:26	7:21	4:40	4:36	אוקראינה, דונייצק (ק)
21:42	20:23	21:24	21:28	20:40	20:44	10:07	10:04	8:45	8:42	7:34	7:28	4:50	4:45	אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)
22:21	20:57	22:00	22:05	21:14	21:18	10:29	10:27	9:07	9:04	7:45	7:36	5:07	5:02	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
22:15	20:50	21:54	21:59	21:08	21:11	10:22	10:19	8:59	8:56	7:35	7:25	4:59	4:53	אוקראינה, קייב (ק)
22:08	20:57	21:51	21:54	21:14	21:17	10:54	10:52	9:35	9:32	8:35	8:30	5:45	5:41	איטליה, מילאנו (ק)
18:56	18:05	18:47	18:46	18:23	18:22	10:18	10:18	9:16	9:15	8:45	8:44	6:16	6:15	אקוואדור, קיטו (ח)
18:40	17:41	18:28	18:25	18:00	17:57	11:19	11:19	10:28	10:28	9:50	9:50	8:00	8:01	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
19:18	18:14	19:06	19:02	18:33	18:29	12:17	12:17	11:28	11:28	10:46	10:46	9:09	9:11	ארגנטינה, ברילובה (ח)
21:22	20:17	21:08	21:10	20:34	20:36	10:44	10:42	9:29	9:26	8:40	8:37	5:49	5:45	ארה"ב, בולטימור (ק)
21:17	20:10	21:03	21:05	20:28	20:30	10:32	10:30	9:16	9:13	8:25	8:22	5:34	5:31	ארה"ב, ברוקלין (ק)
21:18	20:11	21:03	21:06	20:28	20:31	10:33	10:31	9:16	9:14	8:26	8:23	5:35	5:31	ארה"ב, גרסי סיטי (ק)
22:01	20:52	21:46	21:49	21:10	21:12	11:07	11:05	9:49	9:47	8:56	8:53	6:05	6:01	ארה"ב, דטרויט (ק)
21:05	20:08	20:54	20:55	20:26	20:27	11:07	11:06	9:56	9:54	9:16	9:14	6:29	6:26	ארה"ב, האוסטון (ק)
20:48	19:47	20:36	20:37	20:05	20:06	10:35	10:33	9:22	9:20	8:39	8:37	5:50	5:47	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
20:54	19:58	20:43	20:44	20:16	20:17	11:10	11:08	10:00	9:58	9:23	9:21	6:37	6:34	ארה"ב, מיאמי (ק)
21:16	20:08	21:01	21:04	20:26	20:28	10:27	10:26	9:11	9:08	8:19	8:16	5:28	5:24	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
21:17	20:09	21:02	21:05	20:26	20:29	10:26	10:24	9:09	9:06	8:16	8:13	5:25	5:21	ארה"ב, שיקגו (ק)
18:49	17:56	18:39	18:37	18:14	18:12	10:46	10:45	9:48	9:48	9:16	9:15	7:02	7:02	בוליביה, לה-פס (ח)
23:05	21:39	22:44	22:49	21:56	22:00	11:05	11:02	9:41	9:38	8:09	7:47	5:39	5:34	בלגיה, אנטוורפן (ק)
23:03	21:37	22:42	22:46	21:54	21:58	11:06	11:03	9:43	9:39	8:15	8:02	5:41	5:36	בלגיה, בריסל (ק)
18:11	17:22	18:01	17:59	17:40	17:38	10:24	10:24	9:29	9:28	8:55	8:55	6:49	6:49	ברזיל, סאן פאולו (ח)
18:01	17:06	17:51	17:49	17:25	17:23	10:12	10:12	9:16	9:16	8:43	8:42	6:36	6:36	ברזיל, ריו דה-ז'נירו (ח)
22:26	21:03	22:04	22:09	21:17	21:21	10:22	10:20	8:59	8:55	7:21	7:05	4:56	4:50	בריטניה, לונדון (ק)
22:53	21:20	22:28	22:34	21:34	21:39	10:27	10:25	9:02	8:58	7:14	7:13	4:54	4:47	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
22:41	21:11	22:18	22:23	21:28	21:33	10:27	10:24	9:02	8:59	7:12	7:11	4:57	4:51	גרמניה, ברלין (ק)
22:40	21:16	22:19	22:24	21:33	21:37	10:50	10:47	9:27	9:24	8:06	7:58	5:28	5:22	גרמניה, פרנקפורט (ק)
18:08	17:19	17:57	17:55	17:38	17:35	10:27	10:26	9:32	9:32	8:58	8:57	6:55	6:56	דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:56	19:02	19:46	19:46	19:20	19:20	10:32	10:31	9:24	9:22	8:50	8:48	6:08	6:06	הודו, מומבאי (ח)
19:51	18:57	19:41	19:41	19:15	19:15	10:28	10:27	9:20	9:19	8:46	8:45	6:05	6:03	הודו, פונה (ח)
21:40	20:23	21:22	21:26	20:40	20:43	10:12	10:10	8:51	8:48	7:44	7:39	4:58	4:53	הונגריה, בודפשט (ק)
21:23	20:16	21:09	21:11	20:34	20:36	10:36	10:34	9:20	9:17	8:29	8:25	5:38	5:34	טורקיה, איסטנבול (ק)
21:36	20:32	21:22	21:24	20:49	20:51	11:04	11:02	9:49	9:47	9:02	8:59	6:12	6:08	יוון, אתונה (ק)
21:58	20:42	21:40	21:44	20:59	21:02	10:33	10:31	9:13	9:10	8:08	8:03	5:20	5:16	מולדובה, קישינב (ק)

לוח זמנים לשבוע פרשת פינחס בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת

(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

מדינה ועיר	זריחה		סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה		שקיעה		צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת
			מג"א		אדמוה"ז									
			ש	א	ש	א								
מקסיקו, מקסיקו סיטי (ח)	6:04	6:02	8:47	8:45	9:21	9:19	10:29	10:28	19:18	19:18	19:44	19:44	19:00	19:54
ניו-זילנד, קרייסטצ'רץ' (ח)	8:07	8:10	9:34	9:34	10:20	10:19	11:06	11:06	16:58	17:02	17:34	17:38	16:44	17:52
נפאל, קטמנדו (ח)	5:15	5:13	8:02	8:00	8:38	8:40	9:51	9:50	19:03	19:03	19:32	19:31	18:45	19:42
סינגפור, סינגפור (ח)	7:04	7:03	9:34	9:33	10:04	10:05	11:08	11:07	19:15	19:16	19:39	19:40	18:58	19:49
פולין, ורשא (ק)	4:28	4:22	6:41	6:41	8:29	8:32	9:57	9:54	20:59	20:55	21:51	21:45	20:38	22:08
פרו, לימה (ח)	6:30	6:30	8:49	8:48	9:19	9:20	10:19	10:18	17:56	17:58	18:20	18:22	17:39	18:31
צרפת, ליאון (ק)	6:02	5:57	8:51	8:46	9:49	9:52	11:11	11:09	21:33	21:30	22:13	22:10	21:13	22:27
צרפת, פריז (ק)	5:59	5:54	8:42	8:36	9:52	9:55	11:17	11:15	21:58	21:55	22:41	22:37	21:38	22:56
קולומביה, בוגוטה (ח)	5:50	5:49	8:23	8:22	8:53	8:54	9:57	9:58	18:13	18:13	18:37	18:37	17:55	18:47
קנדה, טורונטו (ק)	5:46	5:42	8:37	8:33	9:30	9:33	10:49	10:51	21:05	21:02	21:40	21:37	20:45	21:52
קנדה, מונטריאול (ק)	5:16	5:12	8:06	8:01	9:03	9:06	10:23	10:25	20:47	20:44	21:26	21:22	20:27	21:39
קפריסין, לרנקה (ק)	5:40	5:37	8:30	8:28	9:11	9:14	10:26	10:27	20:03	20:01	20:34	20:32	19:44	20:45
רוסיה, ליובאוויטש (ח)	4:33	4:26	7:02	7:01	8:41	8:45	10:09	10:12	21:35	21:30	22:35	22:28	21:13	22:56
רוסיה, מוסקבה (ח)	4:00	3:53	6:35	6:34	8:11	8:15	9:40	9:43	21:19	21:14	22:18	22:10	20:57	22:41
רוסיה, רוסטוב על-הדון (ח)	4:36	4:31	7:23	7:18	8:26	8:29	9:47	9:50	20:20	20:17	21:02	20:58	19:59	21:16
שוויץ, ציריך (ק)	5:40	5:35	8:27	8:22	9:31	9:34	10:52	10:54	21:30	21:27	22:07	22:04	21:10	22:21
תאילנד, בנגקוק (ח)	5:57	5:55	8:34	8:36	9:07	9:08	10:14	10:15	18:50	18:50	19:15	19:15	18:32	19:25

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משיחת י"ג תשרי תשמ"מ סכ"ח - התועודויות תשמ"ח ז"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמוכן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבדלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶד הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותציעידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז הפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף כל־אויב ואורב ולקטים וחיזת רעות בדרך ומפל־פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו **אורלי**

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו **רות**

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו **מוריאל**

אילת ובעלה גדעון יעקובסון

יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840 Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להרשמה ומנויים: 9601001 3 (972)

להורדת הקבצים:

Internet: **www.DvarMalchus.Org**

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00485
05/07/2015

P.P.
שולם
1949
תל אביב

